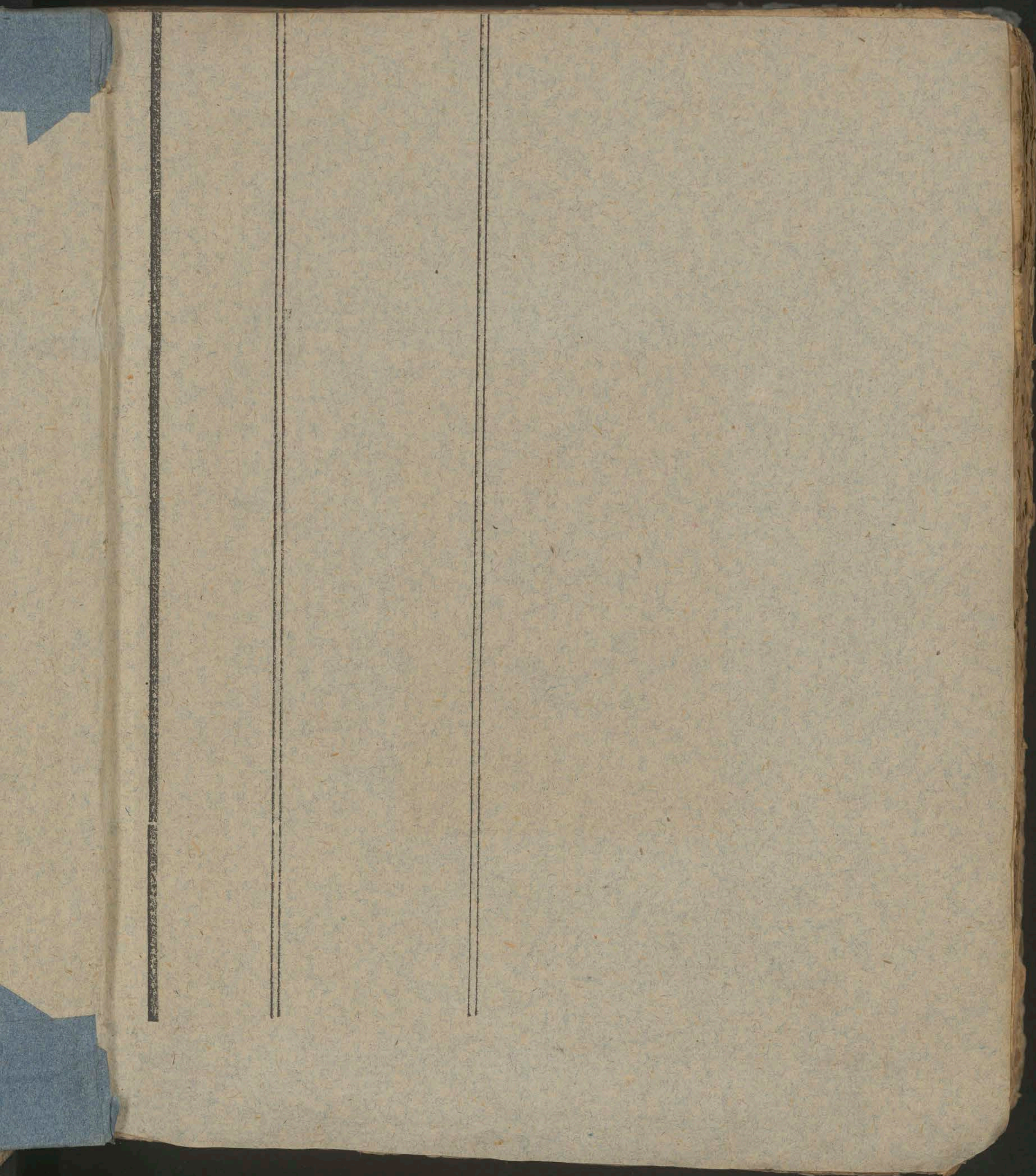
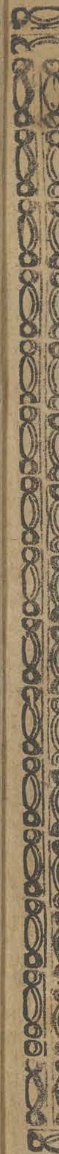

V
B J
C
38538
II

TABVLA NAVFRAGII
Seu
TRACTATVS
SPECVLATIVVS & MORALIS.
DE POENITENTIA,
DE INDVLGENTIIS ET SVFFRAGIIS,
ET
DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS.
Iuxta doctrinam Venerabilis
P. F. JOANNIS DVNS SCOTI
D. Subtilis Ordinis Minorum, omnium
Theologorum facilè Principis.

Operâ, ac studio R. P. F. MARIANI COSTENI, Ordinis
Minorum Regularis obseruantiæ, Prouinciæ Majoris
Poloniæ Patris, & S. Theologiæ Lectoris
Generalis ac Jubilati.

*Opus Theologis, Parochis, Concionatoribus, ac Confessariis summè
vtile, ac necessarium.*

Cum licentia Superiorum.

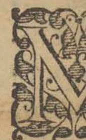
MOGVNTIÆ,
In Officinâ typographicâ VVIGANDI FVNCCII.

M. Lucæ Piotrowski. C. M.

IHS

PATER MANIFESTAVI NOMEN TVVM HOMINIBVS Joan 17 *

Bernardin

Epistola Dedicatoria.

PerIllustri ac Reuerendißimo Domino

D. JOANNI GRABINSKI

ABBATI OLIVENSI. &c.

Domino, ac Benefactori nostro colendissimo.

M*Ellifluus Doctor, Sanctus Bernardus, sermone suo mellito tertio, & quarto in Cantica Canticorum* REVERENDISSIME DOMINE, *primum gradum ad perfectionem tendentium asserit esse pœnitentiam, quâ per veritatem peccata damnamus, & per misericordiam veniam speramus, quod quàm verè, & piè pius Doctor protulerit, nemo est qui non aduertat: non enim vitam nouam viuere poßumus vetere non mortuâ, mori verò nullo modo poßit nisi doloris, atq; odij vehementiâ Diuinaq; virtute perimatur, quantus enim est amor boni, tantum est odium mali; odij mensura amor est, æquâ lance vibratur vtrumq;, quantùm est ponderis in vno, tantùm grauitatis in alio, Pœnitentia igitur est gradus ed perfectionem, & medium ad consequendam salutem, cujus neceßitas tanta est, vt nullus poßit à lethali culpa, sine pœnitentia liberari, nullus sine pœnitentia saluari. Si verò vtilatem pœnitentiæ spectemus, pœnitentia est tribunal misericordiæ, initium vitæ, spes salutis, sententia libertatis, refugium peccatorum, quod enim asylum è fuga magis obuium? qui portus è naufragio tutior? quod firmius è ruina receptaculum? quod ad vulnera medicamentum salutarius, ac efficacius potest reperiri pœnitentia? nullum profectò. Vnde meritò à SS. Patribus vocatur Secunda post naufragium tabula, quam* TABVLAM NAVFRAGII *dum pro communi vtilitate in lucem profero, eam tibi* REVERENDISSIME DOMINE *libens, lubensq; offero, quam non est quòd ampliùs commendem, cùm ipsa suo scilicet sapore facilè se commendabit ijs, quibus pietas &*

salus animæ sapit. verùm si delicatioribus fortassè saliuam non moueat patere quæso REVERENDISSIME DOMINE *à Tui Nominis splendore ac præstantissimis animi Tui virtutibus, nonnihil, vt ei lucis, ac splendoris accedat, id enim mihi pollicetur, tùm Tua in* DEVM *eximia pietas, tùm singularis in gubernando prudentia, & dexteritas, tùm in pauperes maximè in Ordinem nostrum Seraphicum, paterna ac munifica liberalitas. Suscipe igitur* REVERENDISSIME DOMINE *hoc animi beneuoli Religionis nostræ erga te monumentum, sereno vultu. Viue Ecclesiæ Sacrosanctæ in ornamentum perpetuum, Sacri Cistercij Ordinis in æuiternum decus, & Religionis nostræ Seraphicæ in subsidium. Vale. E Conuentu Posnaniensi ipsis Kalendis Octobris 1636.*

Per illustris ac Reuerendissimæ
Dominationis vestræ
in Christo seruus

Fr. MARIANVS COSTENVS,
Ordinis Minorum Regularis obs.
S. Theologiæ Lector Generalis
ac Jubilatus.

Præ

BENEVOLO LECTORI.

Ereor ne apud te BENEVOLE LECTOR, audaciæ, ac temeritatis insimuler, quod post tot eruditissimos, omniq; ex parte absolutissmos, doctissimorum virorum commentarios de Pœnitentia, ego qui nullo ordine inter eosdem censeri promereor, eundem cursum, aggredi, & in arenam prosilere ausus sim, verùm hanc temeritatis suspicionem facilè depones, istosq; ausus, æqui boniq; consules, vbi causas diligenter scripti mei cognoueris. quarum prima est, quia multi arbitrantur Doctorem Subtilem, vix aliquid de Materiis Moralibus in sua Theologia tractâsse, cùm tamen tantâ soliditate, junctâ breuitati scholasticæ tractauerit, vt non immeritò quidam ex recentioribus Scotistis dixerit. *Nec puto ab vllo scholasticorum vnquam, ita exactè, eruditè, ac profundè tractatum esse:* quod an verum sit, ex hoc opere nostro, quiuis facilè judicare poterit. Deinde cùm à multis rogatus sim, vt ea quæ intra priuatos parietes legi, in lucem pro vtilate communi, proferrem. Reluctabar equidem frequenter, sed vehementiùs instantibus, tandem manus dedi, credidi enim minùs me culpandum, si quid, quod supra vires meas esset incautè susciperem, quâm si hoc tantà instantiâ, rogantibus, negarem. Habes igitur beneuole Lector scribendi causas, si quid placuerit, DEO, OPTIMO, MAXIMO, à quo bona cuncta procedunt, tribue, si quid displicuerit, humanæ imbecillitati dona, hocq; nostro labore, diu felix propitio Numine fruere,

Vale.

FACVL-

FACVLTAS A. R. P. MINISTRI PROvincialis.

EGo Frater Georgius Godzißeuius, Ordinis Minorum Regularis Obseruantiæ, Prouinciæ Majoris Poloniæ Minister Prouincialis, ac S. Theologiæ Lector, & Prædicator Generalis, facultatem concedo, vt TABVLA Naufragii. Seu, Tractatus de Pœnitentia, De Indulgentijs & Suffragijs, ac de Censuris Ecclesiasticis à R. P. Fratre Mariano Costeno; Prouinciæ nostræ Patre, ac S. Theologiæ Lectore Generali & Jubilato elaboratus, atq; à deputatis ad id Theologis lectus, & approbatus, typis mandetur, si ijs quorum interest videbitur. In cujus rei fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo officij nostri munitas dedi. Louicij vltima Augusti. 1636.

APPROBATIO A. R. D. CENSORIS Ordinarii.

EGo infrascriptus Doctor Theologus, Ecclesiæ Cathedralis Posnaniensis Canonicus, & Concionator Ordinarius; Ad: R. Patris Fr. MARIANI COSTENI Ordinis Minorum de obseruantia Prouinciæ Majoris Poloniæ Patris, ac S. Theologiæ Lectoris Generalis & Iubilati Tabulam Naufragij, seu Tractatatum de pœnitentia ab ejusdem instituti, Reuerendis Patribus, Fratribus, Lectoribus S. Theologiæ, visum, lectum, & approbatum, & typis dignissimum judicatum, itidem ego approbo, & luce dignißimum censeo. Posnaniæ Idibus Septembris 1636.

MARTINVS MORESCIVS
librorum Censor ordinarius.
mpp-

APPRO-

APPROBATIO THEOLOGORVM.

NOs infraſcripti Sacræ Theologiæ Lectores ex mandato Ad. R. P. Georgii Godziſſeuij Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ Majoris Poloniæ Miniſtri Prouincialis, ac S. Theologiæ Lectoris, ac Prædicatoris Generalis. Tabulam Naufragij, ſeu Tractatum de Pœnitentia, de Indulgentijs ac Suffragijs, ac de Cenſuris Eccleſiaſticis ſuccinctâ, facili, ac lucidâ methodo decem Diſputationibus comprehenſum, & juxta lineam perfectiſſimam Doctoris Subtilis contextum, ab eruditiſſimo, & de Sacris literis meritiſſimo, Ad. R. P. Fratre MARIANO *Coſteno Prouinciæ Patre, & S. Theologiæ Lectore Generali & Jubilato, ſumma cum voluptate & attentione animi vidimus, & legimus, in quo cum omnia fidei Orthodoxæ conſona, cuncta firmiſſimis rationum euidentiſſimarum munimentis roborata, nec non tàm cultoribus Subtilitatum* SCOTI, *quàm incumbentibus animarum ſaluti, vtiliſſima aduerterimus, æquiſſimum cenſemus ne diutiùs intra clauſtra Religionis Seraphicæ deliteſcat. ſed vt celeriùs typis excuſus ad eminentiorem Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltationem, ad majorem Doctoris Subtilis doctrinæ elucidationem, & omnium fidelium publicam vtilitatem in lucem prodeat. Datum in Conuentu Poſnanienſi, ipſis Nonis Septembris 1636.*

Fr. JOANNES NOVENSIS
S. Theologiæ Lector Emeritus.

Fr. HIERONYMVS WOLSTINIVS S. Theologiæ Lector, & in Conuentu Poſnanienſi Ordinarius Profeſſor.

INDEX.

INDEX.

DISPVTATIONVM, QVÆSTIONVM, ET ARTICVLORVM, TABVLÆ NAVFRAGII.

DISPVTATIO I.

DISPVTATIO II.

QVÆ-

DISPVTATIO IX.

DISPVTATIO X.

INDEX

INDEX CONCEPTVVM PRÆDICABILIVM, ET CONTROVERSIARVM.

Quæ in hoc opere continetur.

49. Qua-

TRACTA-

inue
vt f
fect
nec
vt e
pan
ferr
pœn
Pœn
fere
per
tiar
grat
10.
tia
teri
Con
tent
9. d
ticu

TRACTATVS DE POENITENTIA.

PROOEMIVM.

ETsi omnes Tractatus Theologici ſint ſcitu digni ac nobiles, tamen Tractatus de Pœnitentia omnibus aliis eſt ſcitu dignior, & vtilior, omni enim loco, omni tempori, omniq; hominum ſtatui conuenit; vbi enim & quem inueniemus, qui cum prima Baptiſmi tabula poſt naufragium ita ſeruetur, vt ſecundâ pœnitentiæ tabula non indigeat? Nullibi, & nullum profectò. Vnde nec panis vitæ, nec medicina ægro, nec nauis nauigaturo, nec alæ volaturis auibus magis neceſſariæ, quàm pœnitentia peccatoribus, vt ex hac vita ad æternam tranſeant, poteſt enim Deus nutrire ſine pane, ſanare ſine pharmacis, poteſt ſine naui in vlteriorem ripam transferre, poteſt facere, vt ſine alis quis volet, at ſaluare non poteſt ſine pœnitentia peccatorem poteſtate ordinaria. Quare cum Tractatus de Pœnitentia ſit jucundus, utilis, ac ſummè neceſſarius, eum in lucem proferendo, in omnibus ſequemur mentem Doctoris ſubtilis, quem ipſe per nouem diſtinctiones incipiendo, à Diſtinctione 14. libri 4. ſententiarum vſq; ad diſtinct. 22. incluſiuè protrahit: Nos verò claritatis gratia, præſentem Tractatum non recedendo à mente Doct. ſubtilis in 10. Diſputationes diuidemus. *In 1. Diſputatione tractabimus de Pœnitentia vt eſt virtus. In 2. de Pœnitentia vt eſt Sacramentum. In 3. de Materia & Forma Sacramenti Pœnitentiæ. In 4. De Contritione. In 5. de Confeſſione. In 6. de Satisfactione. In 7. de Effectibus Sacramenti Pœnitentiæ. In 8. de Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ, & de requiſitis ejus. In 9. de Indulgentiis & ſuffragiis. In 10. de Cenſuris in communi, & in particulari.* Porrò vnamquamq; diſputationem ſecundùm neceſſitatem, & exigentiam diuidemus in aliquot quæſtiones, tandem Quæſtiones in Articulos; in Articulis verò aliqua Quæſita, & petita proponemus.

DISPVTATIO I.

De Pœnitentia vt est virtus.

PRæsentem Disputationem in tres Quæstiones diuidemus. In 1. quæremus, Vtrum Pœnitentia necessariò requiratur ad deletionem peccati mortalis commisi post Baptismum. In 2. Vtrum actus pœnitendi requisitus ad deletionem peccati mortalis sit actus alicujus virtutis. In 3. Vtrum Pœnitentia sit virtus vnius tantùm pœnæ inflictiua.

QVÆSTIO I.

Vtrum Pœnitentia virtus necessariò requiratur ad deletionē peccati mortalis post Baptismum commissi?

Præsentem Quæstionem in 5. Articulos diuidemus:

- In 1. principale quæsitum inquiremus.
- In 2. Quid maneat in peccatore transeunte actu peccati &c.
- In 3. An macula peccati siue reatus possit deleri & quomodo ?
- In 4. An ad deletionem peccati requiratur pœna voluntaria?
- In 5. Vtrum pœnitere idem sit quod pœnam tenere.

ARTICVLVS I.

Vtrum Pœnitentia virtus necessariò requiratur ad deletionem peccati mortalis post Baptismum commissi?

NOTA 1. Duplex necessarium.

NOTA 1. Duplex est necessarium, simpliciter, & ex suppositione: de vtroque procedit difficultas, & consequenter de Potentia DEi absoluta, & ordinaria: idq; de peccato actuali commisso post Baptismum, non de originali.

Pœnitentia unde dicta.

NOTA 2. Pœnitentia nomen accepit à Verbo pœnitere, quod significat pœnam tenere; id est punire in se peccata commissa, & sic pœnitentia dicitur, quasi pœnæ tenentia, ut obseruat S. Aug: *& habetur in jure cap. Pœnitentia, 2. de pœnitent: dist.* 3. quia homo per pœnitentiam pœnam subit, & in se punit peccatum, dolendo; vnde S. Gregorius homil. 34. in Euangelia dicit: *Pœnitentia est mala plangere, & plangendo*

plangenda iterum non admittere. Porrò à *SS.Patribus* dicitur *Pœnitentia* secunda post naufragium tabula, quia per ipsam eripimur à secundo naufragio, cùm enim nomine primi naufragij intelligatur lapsus totius naturæ humanæ in primo Parente per peccatum originale, & ab hoc naufragio per Baptismum liberemur, optimè Baptismus appellatur prima tabula, quatenùs verò per pœnitentiam à naufragio peccatorum actualium liberamur, jure pœnitentia secunda post naufragium tabula nuncupatur. Ita S.Thom. *in* 4. *distin.* 14. *Definitur pœnitentia*

NOTA 3. Nomen Pœnitentiæ dupliciter vsurpatur à Theologis, vel vt est virtus, vel vt Sacramentum, quæ inter se partim conueniunt, partim differunt. Differunt 1. Quia *Pœnitentia* vt est virtus, potest esse in quolibet homine; pœnitentia vt Sacramentum in solo baptizato. Secundo Pœnitentia vt virtus, est vel in genere habitus, vel actus; vt verò Sacramentum, in ratione signi consistit, cùm sit signum sensibile. Tertio *Pœnitentia* vt virtus, potest esse actus interior voluntatis: vt verò est *Sacramentum*, debet esse actus exterior, cùm consistat in signo sensibili. Quarto. Antiquitate, quia vt virtus fuit necessaria hominibus statim post lapsum, vt Sacramentum verò à Christo Domino instituta. Conueniunt autem. Primò In notione nominis, est enim illis commune nomen Pœnitentiæ, quod à pœna nuncupatum est, vt idem sit pœnitere, quod pœnam tenere juxta S. Aug. *Secundò* Quia vtraq; est necessaria ad deletionem peccati mortalis. Tertiò Quia vtraq; circa peccatum actuale versatur. Quarò Quia vtraq; debet esse in homine vtente ratione. *Pœnitentia alia est vt virtus, alia vt Sacramentum. Differunt* *Conueniunt*

DICO 1. DEVS secundùm potentiam absolutam, posset delere culpam sine pœnitentia. Ita D. Subt.: *in* 4. *dist.* 14, *q.* 1. Prob. Quia DEVS secundùm potentiam suam absolutàm potest velle non punire peccatorem absq; omni actione peccatoris. Ergo pœnitentia non est simpliciter necessaria secundùm potentiam Dei absolutam. Probr. 2. Idem non potest separari ab eodem, accipiendo vniformiter identitatem, & separationem, nempe si realiter, realiter: si ratione, ratione: quia hoc includit oppositum primi principii, scilicet quod idem vt est idem, simul sit, & non sit. Sed remissio culpæ, & pœnitentia de culpa, non sunt essentialiter idem. Ergo possunt separari ab inuicem. Ergo potest esse remissio culpæ absq; pœnitentia. Minor Probatur In statu innocentiæ potuit infundi gratia homini, & potuit homo diligi à Deo, & tamen nullus ibi fuisset actus pœnitentiæ, quia nullum fuisset peccatum, de quo *Sine pœnitentia posset DEVS saluare.*

quo potuisset esse pœnitentia. Confirmatur Quia dimissio culpæ posset separari ab actu pœnitentiæ, quia qualem DEVS potuit creare hominem, talem potest DEVS de potentiâ sua absolutâ reparare. Sed potuit DEVS se solo creare hominem in puris naturalibus. Ergo potest eodem modo se solo absq; pœnitentia, vel aliquo actu poenitentiæ peccatorem restituere in puris naturalibus. Confirmatur 2. Quia hæc repugnantia quæ est post peccatum, est moralis, & non potest prouenire, nisi ex ratione status, qui est lex, & decretum DEI, quo statuit homini existenti in peccato sine pœnitentia non infundere gratiam, ideò bene sequitur quod de lege ordinaria non potest infundi homini gratia: at secundùm potentiam absolutam, quæ legibus ordinariis non subjacet, non repugnat homini existenti sic in peccato infundere gratiam. Confirmatur 3. Quia homo existens in peccato, post actum peccati, nec actu, nec virtualiter, DEVM offendit, neq; tunc retractat actum peccati, sed merè negatiuè se habet.

Probatur 2. Actus poenitentiæ peccatoris, non requiritur ad deletionem peccati, tanquam forma per seipsam formaliter excludens culpam, sed tanquam dispositio congrua ex natura rei, & ordinatione Diuinâ. Sed non implicat Deum producere formam quamcunq; in subjectum absq; præuia dispositione, quod patet in formis naturalibus. Ergo. Confirmatur In vnione hypostatica secundùm legem ordinariam, natura assumpta à Verbo statim sanctificatur, & repletur gratia. Atqui secundùm omnes potuisset Verbum assumere naturam hominis peccatoris. Ergo in tali vnione peccatum dimitteretur homini illi sine actu poenitentiæ: quia assumptio ista fieret in instanti. Ergo si illa natura in toto priori tempore vsq; ad instans assumptionis mansit in peccato, in instanti assumptionis non potuit habere actum poenitentiæ, quia actus ille non potest haberi in instanti, cum nulla creatura possit operari in instanti.

DICES I. Deum remittere peccatum mortale homini, est eum in gratiam & amicitiam suam recipere, ac illum diligere. Sed per nullam potentiam potest homo reuocari in amicitiam Dei, & ab eo diligi, nisi fiat justus, & bonus: Atqui adultus non potest fieri justus & bonus, nisi conuertat voluntatem suam in Deum, quæ conuersio non potest fieri nisi per detestationem peccati. Ergo impossibile est remitti peccatum sine poenitentia. Minor Probatur Quia Deus per suam potentiam non

potest

potest diligere quidquam, nisi bonum, quod intellectus ostendit illi esse bonum. RESPONDEO Supponendo bonitatem, & malitiam non esse in re ex se, sed ex ordinatione DEI: quia illud est malum quod est prohibitum à Deo, & illud est bonum, quod est volitum à Deo. Minor itaq; est falsa de potentia Dei absoluta, potuisset enim Deus secundùm hanc potentiam ordinare hominem peccantem esse bonum, quia extra Deum nihil est bonum, nisi illud quod voluntas Diuina vult, ideò, enim intellectus Diuinus apprehendit ad extra totum illud sub ratione boni, quod voluntas Diuina determinat esse bonum. Assumptum falsum est de potentia DEI absoluta, quia homo absq; tali conuersione posset esse justus & bonus.

DICES 2. Non potest fieri transitus à contradictorio in contradictorium, vel à contrario in contrarium sine aliqua mutatione in extremis. Sed homo post peccatum est injustus, & inimicus DEI, dimisso autem peccato est justus, & amicus *Dei*. Ergo necesse est, quod hic aliqua facta sit mutatio, quæ non est aliud, nisi detestatio peccati; quia conuersio ad creaturam, & auersio à Deo est ipsum peccatum. Ergo impossibile est dimitti peccatum absq; poenitentiæ actu. RESPONDEO Quòd in hac mutatione, qua homini deletur peccatum, & fit gratus Deo, sine actu poenitentiæ, fit mutatio in altero extremo scilicet in homine, quia illi infunditur gratia habitualis, quæ ipsum reddit justum, & gratum Deo.

DICO 2. Poenitentia habitualis, non est necessaria etiam de potentia Dei ordinaria ad deletionem culpæ mortalis. Probatur Quia alicui remittitur peccatum ad vnum solùm actum contritionis, vel poenitentiæ, quæ est displicentia, vel detestatio ipsa peccati; ex quo tamen vnico actu non generatur habitus virtutis poenitentiæ, nec est necessariò elicitus à virtute, sed prior virtute, & generatiuus illius secundùm aliquem gradum. Tum quia poenitere importat actum, non habitum, quia idem est quod poenam tenere, tenere autem dicit actum, non habitum. Ergo.

Pœnitentia habitualis non est necessaria.

DICO 3. De lege Dei ordinaria, necessariò requiritur ad delendum peccatum mortale poenitentia, seu punitio voluntaria. *Probatur* Quia illud est necessarium de lege ordinaria, quod est ordinatum à lege Diuinæ sapientiæ. *Sed* inter leges Diuinæ sapientiæ, hæc est vna, vt peccatum non deleatur nisi per poenitentiam. Ergo. Minor patet ex locis Sacræ scripturæ *Nisi pœnitentiam egeritis omnes simul peribitis. Luca* 13. S. Petrus prædi-

Punitio voluntaria est necessaria ad delendum peccatum.

prædicans Iudæis, & ex prædicatione compunctis de occisione CHRISTI Domini, & quærentibus modum delendi suum peccatum, dixit *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisq; vestrum. Act. 2. Apocalyp. 2. Memor esto itaq; unde excideris & age pœnitentiam. Ezechielis 18. Si impius egerit pœnitentiam omnium iniquitatum ejus ampliùs non recordabor.* Confirmatur 1. ex Tridentino sessione 14. cap. 4. vbi dicitur. *Fuit autem omni tempore necessarius hic motus ad obtinendam peccati veniam.* Confirmatur 2. ex *SS. PP.* S. Hieronymus Epistola 2. ad Demetriadem appellat *pœnitentiam secundam tabulam post naufragium.* S. Chrysost. Homil. 10. ait. *Pœnitentia sola est quæ rectam facit viam, quæ in peccato erat obliqua.* Hinc.

De Pœnitentia est præceptum Dei

Collige Præceptum esse Dei de poenitentia facienda Matth. 13. *Pœnitentiam agite appropinquauit vobis regnum cœlorum*: Hoc autem præceptum continetur in Decalogo virtualiter, formaliter, verò in multis locis sacræ scripturæ clariùs patebit Disp. 4. quæstione 3. Articulo 1. Dixi in conclusione. (Requiritur poenitentia seu punitio voluntaria) quia certum est peccatum, non deleri quacunq; poena, vt patet de poena damnatorum in inferno. Ergo poena voluntaria requiritur ad deletionem peccatorum. Patebit Artic. 4. DICES Cessante actu interiori, & exteriori, cessat esse peccatum, quia peccatum nihil est aliud, nisi deordinatio in actu interiori, & exteriori. Ergo ad delendum illud non necessariò requiritur poenitentia. RESPONDEO Peccatum transire in se, quia peccatum est actus ipse cum illa deformitate, remanet tamen quoad maculam, & reatum.

Actus pœnitentiæ sit formalis

DICO 4. Bonum esset vt iste actus poenitentiæ sit formalis; non tamen semper necesse est, vt sit formalis sed sufficit virtualis. Pro intelligentia.

sufficit virtualis

NOTA Per poenitentiam formalem intelligitur actus aliquis ex quatuor, nimirum velle vindicare peccatum à se commissum: detestari à se peccatum commissum, poenam gratanter acceptare; & poenam inflictam patienter ferre; maximè verò consistit in vindicatione, & detestatione peccati commissi, & tristitia, seu dolore de commissione illius. Porrò poenitentia virtualis est actus, qui virtualiter continet dolorem de peccato commisso, licet actu homo de peccato non cogitet, nec doleat, vt est actus Martyrii Prima pars indicatur in SS. literis. *Ioelis* 2. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in jeiunio, & planctu.* Matthæi 3. *Facite fructus dignos poenitentiæ.* Confirmatur. Quia homo peccando auertit se

à Deo

à Deo, ideò ad delendum peccatum, oportet vt conuertatur ad DEVM, & auertat se à creatura: quod fit per actus formales poenitentiæ. Secunda pars patet quia poenitentia formalis, non est ita medium necessarium, vt virtualem omninò excludat, & quodcunq; aliud medium, quia reperiuntur aliqua alia media sufficientia ad delendum peccatum mortale post Baptismum commissum, quæ non sunt formaliter actus poenitentiæ, sed tamen illum virtualiter includunt, & ideò dicuntur poenitentia virtualis. Tertia pars Probatur primò, quia peccata mortalia absq; vllo actu formali delentur per Martyrium: V.G. si aliquis raperetur ad Martyrium sustinendum, vbi fortè non esset cogitatio de aliquo peccato mortali priùs commisso, nec aliquod poenitere formale, benè tamen virtuale. Sed in tali casu per Martyrium deleretur peccatum commissum. Ergo non est semper necessarius actus poenitentiæ formalis, sed sufficit actus poenitentiæ virtualis. Minor patet, quia in tali casu faceret id, quod est necessarium ad salutem, nempe seruaret fidem, & fortiter sustineret mortem pro Christo Domino. Ergo. Confirmatur ex Doct: Subtili qui *in 4. dist. 6, q, 6.* inquit. *Fortè Martyres in actu sustinendi Martyrium non habebant vsum rationis, quia grauitas poenarum illum adimebat, & consequenter, neq; detestationem peccati.* Ergo poenitentia virtualis in hoc casu sufficiebat: dummodo Martyr nullam tunc temporis habuerit cogitationem, vel recordationem peccati mortalis. Quod si aliqua cogitatio venit Martyri de aliquo peccato commisso, non sufficiebat Martyrium, sed requirebatur poenitentia formalis, vel perfecta, vt est contrtio, vel imperfecta, vt est attritio. Quod in tali casu sufficiat Attritio Probatur. Martyrium est Baptismus sanguinis, & est æqualis Baptismo Aquæ, quoad remissionem culpæ, & poenæ. Sed in Baptismo fluminis sufficit attritio ad delenda peccata. Ergo & in Baptismo Sanguinis. Confirmatur 2. S: Aug. lib. 13. de Ciuitate Dei c. 7. ait. *Quicunq; etiam non percepto regenerationis lauacro pro CHRISTI confessione moriuntur, tantùm eis valet ad dimittenda peccata, quantùm si abluerentur sacro fonte baptismatis.* Idem tractatu 84. in Ioannem inquit. *Iniuria est pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendare.* Probatur 2. principaliter tertia pars conclusionis. Potest aliquis obliuisci peccatorum facta etiam diligenti examinatione. Atqui in tali casu peccata delentur sine poenitentia formali. Ergo. Probatur 3. Potest DEVS per aliquem motum feruentem dilectionis in Deum dimittere peccatum, vt docet

Sufficit pœnitentia virtualis

Sufficit attritio in Martyrio

D. Sub

D. Subt. *in 4. dist. 14. q. 1. art. 3. § Ex his ad solutionem.* Ergo. Confirmatur 1. Actus charitatis comprehendit omnes actus præceptorum Dei, & in impletione illius, impleri totam legem, quia in præcepto dilectionis continetur vniuersa lex, & prophetæ. Ergo etiam includit nedum cessationem à peccatis, sed etiam detestationem illorum virtualiter.

Collige Poenitentiam formalem esse remedium ordinarium necessarium ad delenda peccata, & necessitate medii, & necessitate præcepti, si potest homo, & est occasio, & recordatur, dantur tamen remedia extraordinaria, vt Martyrium, & dilectio Dei super omnia, semper tamen poenitentia adhibenda est, dum est occasio ratione præcepti.

ARTICVLVS II.

Quid maneat in peccatore transeunte actu peccati, à quo denominatur peccator?

Prima opinio asserit quòd illud, manet quod in peccatore transeunte actu peccati est quædam macula, quæ est carentia, & priuatio gratiæ habitualis. Est Soti *in 4. d. 15. q. 1.* Medinæ *p. 2. q. 86.* Caietani *ibidem.* Probatur 1. Quia peccatum est priuatio. Ergo necesse est, vt illud quo quis est peccator sit priuatiuum. Sed peccator post peccatum habet maculam peccati, qua est malus. Ergo illa macula peccati est priuatio gratiæ habitualis. 2. Peccatores dicuntur esse Deo abominabiles. Oseæ. 9. Sed non sunt abominabiles ex eo, quia sunt deputati ad poenam. Ergo ex macula.

Secunda opinio asserit quod istud derelictum in anima, à quo homo dicitur peccator, non est priuatio gratiæ habitualis; nec est quid reale absolutum, vel relatiuum derelictum ab actu peccati. Neq; est elongatio à Deo, sed est relatio rationis. Est D. Subt. *in 4. dist. 14. quæst. 1. §. Hic tria sunt videnda.* Pro intelligentia.

Duplex justitia

Nota 1. Duplicem esse justitiam. Vna est habitualis scilicet gratia, & charitas, quod idem est apud D. Subt; alia est justitia actualis, & est actus, elicitus, vel imperatus à voluntate conformis rationi rectæ. Huic justitiæ duplici, duplex opponitur injustitia. Vna habitualis, & est priuatio gratiæ: altera actualis, estq; actus elicitus, vel imperatus, à voluntate difformis rectæ rationi. Dicit itaq; Doctor quod peccator non denominatur ab vllo istorum. Non ab injustitia actuali, quia

Duplex injustitia

cessante

cessante actu peccati, hæc injustitia non est, & tamen peccator dicitur esse peccator. Neq; ab injustitia habituali, quia hæc per primum peccatum mortale introducitur, non autem per alia sequentia peccata, & sic illa non haberent propriam injustitiam derelictam à qua peccator denominetur peccator ratione subsequentium peccatorum.

NOTA 2. Non negat absolutè D. Subt. hominem esse, & dici peccatorem ab injustitia habituali: sed negat dici peccatorem à sola injustitia habituali: ita expressè docet loco citato: neq; etiam negat absolutè injustitiam actualem concurrere, nam etiam illa aliquomodo concurrit, quod diligenter notandum est propter Thomistas, qui non rectè sententiam D. Subt. percipiunt.

Ab injustitia habituali denominatur peccator, peccator

DICO I. Macula peccati non est absolutè priuatio gratiæ, siue injustitia habitualis sola, formaliter. Probatur 1. Si macula esset injustitia habitualis, sequeretur quod qui commisisset duo millia peccatorum mortalium, & qui vnum essent æquè peccatores intensiuè. Consequentia patet quia in eis tota gratia, quantùm ad intensionem, & sola ipsa quantùm ad extensionem amittitur, tam in eo, qui commisit vnum peccatum, quam in eo, qui duo millia, & ideò essent æquales peccatores. Respondent Thomistæ Quod macula non est priuatio nuda, & pura sed est priuatio in ordine ad causam scilicet ad peccatum à quo causatur. Exemplificant. V.G. vmbra est priuatio luminis ex objectione alicujus corporis inter Solem, & aerem illuminatum, vnde sicut ex diuersitate objectorum diuersificantur vmbræ, ita macula peccati est priuatio decoris gratiæ ex actu peccati interposito. & sic secundùm diuersitatem peccatorum, maculæ sunt majores, & minores. Contra Macula non potest suscipere magis, vel minùs, nec in respectu ad gratiam, nec in respectu ad peccatum, quod indè patet quia priuatio, & habitus sunt ejusdem rationis, ita quod priuatio respondet proportionaliter habitui, & formæ, cujus est priuatio; priuationes enim distinguuntur, & cognoscuntur per habitus, & formas quibus opponuntur. Ex quo sic arguo. Illa priuatio suscipit magis, ac minùs, cujus habitùs, & forma suscipit magis & minus; & illa non suscipit magis & minùs, cujus forma non suscipit magis, nec minùs. Sed sic est quod macula per aduersarios est priuatio gratiæ habitualis quæ non suscipit magis & minùs. Ergo macula non suscipit magis, & minùs: quia magis & minùs in macula & priuatione sumitur

Macula non est injustitia habitualis formaliter.

Priuatio non suscipit magis, nec minus.

penes formam cui opponitur, & cuius eſt priuatio, non penes relationem ad cauſam efficientem deſtruentem formam, & cauſantem priuationem. Confirmatur quia etſi charitas & gratia habitualis augeatur, tamen non poteſt diminui, nec remitti, ſed cum corrumpitur tota corrumpitur, vt omnes Theologi docent, maximè S. Thomas *2. 2. q. 24. art. 12.* *Sicut ergo* V. G. Anima rationalis non ſuſcipit magis, vel minùs, ſed requirit certum gradum in organizatione corporis, quo ablato, à corpore recedit, ideò ita interficitur animal vnico vulnere deſtruente gradum illum, ſicut centum vulneribus, nec dicitur magis occiſus, nec magis mortuus, qui occiſus eſt vnico vulnere, quàm qui centum. ita charitas ſiue gratia cum conſiſtat in indiuiſibili gradu, quia non diminuitur, peccatum vnum mortale, ita occidit animam ſpiritualiter, & priuat illam gratia Dei, ac ſi eſſent plura peccata, quia priuatio commenſuratur habitui. Exemplum de vmbra allatum confirmat noſtram Concluſionem loquendo de diuerſis corporibus reſpectu eiusdem partis äeris, & luminis, falſum eſt diuerſa corpora cauſare diuerſas eiusdem rationis vmbras: nam in eadem parte aëris, licet poſsint eſse diuerſæ priuationes diuerſarum rationum, & diuerſarum formarum, vt tenebræ, & ſilentium, non poſsunt tamen eſse diuerſæ priuationes eiusdem formæ, & eiusdem luminis. V. G. Si corpus opacum vnum interponatur inter aërem & Solem, priuat aërem lumine, vnde licet aliud corpus opacum interponatur, & iterum aliud, ſi vnum quodq; illorum & æquè adæquatè eſt opacum, & adæquatè priuat aërem lumine, priuatio luminis nec à ſecundo, nec à tertio procedit. COLLIGE Macula peccati non eſt carentia gratiæ in ordine ad peccatum, aliâs macula vnius peccati expelleretur per alterum peccatum, quod eſt impoſsibile: V. G. odium Petri ſummum, pelleretur per ſummam dilectionem Petri.

Macula non eſt elongatio à Deo.

DICO 2. Macula in peccatore non eſt elongatio à Deo. Probatur quia elongatio à DEO eſt idem quod priuatio gratiæ. Sed priuatio gratiæ ſola non eſt macula. Ergo elongatio non eſt macula. Quod ſi per elongationem á DEO intelligat aliquis carentiam rectitudinis actualis, etiam eius opinio non eſt ſuſtinenda, quia illa rectitudo, non eſt nata manere, niſi manente actu, vnde etiamſi tranſacto actu illius priuatio adſit, illa tamen priuatio non eſt macula à qua quis dicatur peccator.

Macula non

DICO 3. Macula qua homo verè dicitur pollutus non eſt denominatio

natio extrinseca proueniens ex peccato præterito, non retractato. Patet. Quia sequeretur quod peccator ex parte rei non esset maculatus aliqua re reali, vel rationis existente in peccatore, quod est falsum: quia cum dimittitur peccatum sequeretur non auferri, nisi illam denominationem extrinsecam, quæ denominatio extrinseca, nihil ponit in peccatore, vnde etiam post retractatum peccatum adhuc illa denominatio extrinseca manet in peccatore, & tamen illa non est macula, & ideò sola illa denominatio non est macula. *est denominatio extrinseca.*

Dico 4. Peccator non denominatur à reatu quodam culpæ, qui nihil aliud sit, nisi quædam obligatio ad pænam debitam illi culpæ, quæ obligatio sit respectus realis fundatus non super actum culpæ, sed super essentiam animæ, præuia tamen culpa actuali. Sicut V. G. Paternitas fundatur in potentia actiua patris mediante actu generationis. Probatur. Nulla relatio realis fundata super actum culpæ manet in illo. Ergo ab ista non potest dici aliquis peccator. Antecedens patet quia si esset relatio realis, vel esset relatio intrinsecùs, vel extrinsecùs adveniens. Non primum quia illa positis extremis in esse statim insurgit. Sed posita animæ essentia, & posita pæna ordinata in pænam talis peccati, non insurgit obligatio in essentia ad talem pænam nisi fiat peccatum. Ergo hæc relatio non est realis, & intrinsecùs adveniens. Non 2. Quia relationes extrinsecùs advenientes non insurgunt virtute extremorum, sed ab agente externo producuntur. Sed istius obligationis non potest dari actio realis, nec agens reale: Ergo. Minor patet. Si istius actionis daretur aliqua causa, vel esset Deus, vel anima. Non Deus: quia nulla anima dicitur peccatrix præcisè ab illo quod est terminus immediatè actionis Diuinæ, quia tunc Deus diceretur esse causa peccati per se, & non permissiua. Non anima, quia illa nullam aliam habet actionem, nisi eam, quà actus peccati producitur. Atqui illa actio transit, & consequenter nō potest esse causa relationis alicuius, quæ maneat post illam, quia ablata causa aufertur effectus eius, ideò illa actio non producit relationem. *Macula non est relatio realis.*

Dico 5. Istud derelictum in anima, à quo homo est, & dicitur esse peccator, non potest esse aliquid reale absolutum. Probatur. Quia istud reale absolutum, vel esset habitus vitiosus, vel dispositio ad habitum vitiosum. Sed habitus vitiosus, & dispositio ad illum non possunt esse illud, à quo quis dicitur, estq; formaliter peccator; quia habitus quantumcunq; radicati, vt *Macula non est reale quid absolutum.*

 expe-

experientia videmus, nisi actibus firmentur, cessant cursu temporis: Atqui illud à quo peccator dicitur peccator, post actum peccati, non desinit esse per quantumcunq; tempus, licet actus similes non adjiciantur, donec peccator pœnitentiam fecerit. Tum quia de multis viris iustificatis constat, quod post suam conuersionem habebant vitiosos habitus, non tamen erant peccatores. Tum quia cessantibus actibus peccaminosis habitus naturaliter desineret esse, & sic aliquis naturaliter posset iustificari, quod est falsum.

Quid sit macula formaliter

Est Ens rationis.

DICO 6. Istud à quo quis formaliter dicitur peccator est relatio rationis fundata in anima hominis peccatoris, inquantùm est subjectum intellectus, & voluntatis *Diuinæ* ordinantis eam ad pœnam correspondentem peccato, eo quia commisit peccatum. Explicatur Quando intellectus Diuinus vidit hominem peccasse, contra suam legem, voluntas Diuina ordinat illum ad pœnam correspondentem tali peccato, pro omni tempore, donec culpa, sit soluta pœna, Ergo offensa ista quâ quis post actum peccati est peccator, est tota ista realitas, siue aggregatio omnium istorum, tam entium realium, quàm rationis, nempe visio actus peccati, & ordinatio animæ ad pœnam correspondentem peccato debitam, durans donec retractetur. Ex quo habetur quod ordinatio ipsa ad pœnam propter peccatum, realiter est actus Diuinæ voluntatis, & sic hæc macula est quid reale, prout verò transit super objectum obligatum, & ordinatum ad debitam pœnam est relatio rationis in Deo, nam in Deo actus ad extra est rationis, non realis, vt probat Doctor Subt. *in dist. 30. 1.* Exemplificat rem Doctor in textu *in 4. dist. 14.* à simili de aliquo Principe magno, quem si aliquis offendat, cessante illo actu, nihil est in ipso quod priùs non fuit, propter quod modo dicatur inimicus, & non priùs sed tantùm in voluntate Principis offensi est actus transiens super ipsum, & per hoc in ipso, vt in objecto volito, vel ordinato ad talem poenam, resultat relatio rationis. Probatur conclusio 1. ex S. Augustino qui super *Psalmum* 31. *Beati quorum remissæ sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata*: ait *Quod Deum videre peccata est ad pœnam imputare, auertere faciem suam à peccatis, est ad pœnam illa non reseruare.* Ergo ex Augustino idem sunt videre Deum peccata, velle punire peccata; & non videre peccata, & obliuisci illorum, est remissa esse peccata. Ergo hinc sequitur, esse aliquem in peccato, est esse objectum Diuinæ voluntatis, & Diuini intellectus, quatenùs ipsum vult

1. Ratio.

puni-

punire: mundari autem à peccato, & justificari, est non esse objectum Diuini intellectus, & voluntatis Diuinæ, vt sunt punitiua peccatoris. Atqui esse objectum intellectus, & volutantatis Diuinæ, vt intellectum, & volitum, est relatio rationis. Ergo esse in peccato, siue id quod derelinquitur in anima post peccatum, est relatio rationis voluntatis Diuinæ, volentis punire propter peccatum: Hinc

Mundari à peccato quid?

Esse in peccato

Collige cōtra Hęreticos dicentes quod peccata dum dimittuntur, reuera nō delentur, sed occultantur, & raduntur, non eradicantur. Sed hi audiant S. Aug. loco citato dicētē, *Nō sic intelligas quod dixit peccata cooperta sunt, quasi ibi sint & viuant: sed dicuntur à Deo peccata tecta, quia etsi illa optimè videat, tamen cum per pœnitentiam retractata sint, ampliùs illorum non recordatur, nec in illa animaduertit*, juxta illud Ezechielis 18. *Si impiùs egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est non recordabor.* Confirmatur ex eodem S. Aug. qui libro 6. contra Julianum inquit. *Peccatum quod remanet in homine post actum peccati, & ipsum maculat, esse solùm reatum in occultis Dei legibus manentem, & hunc expiandum esse per pœnitentiam.*

Quid sit esse tecta peccata?

Respondet Caietanus Concedendo quod placito S. Aug. tegere Deum peccata sit non imputare, non tamen sequitur quod esse peccatorem sit Deum imputare & obligare ad poenam. Sed est inquit Sophisma Consequentis, & impertinentis ex illo hoc inferre: quia homo est peccator, non ex eo quod est ex parte Dei, sed ex eo, quod est ex Parte ipsius peccatoris, quod est auersio à Deo, & conuersio ad creaturam, quâ fit dignus tali poena. Contra Peccator post peccatum, non est peccator ob actualem injustitiam, quia illa transit, sed quia est dignus poena, ex Caietano. Sed esse dignum poena est esse objectum Diuinæ voluntatis, & intellectus judicantis, & ordinantis illum ad debitam poenam. Ergo peccator post actum peccati, est peccator formaliter per aliquid ex parte Dei, licet sit occasionatum ex peccato. Minor patet, quia peccator est dignus poena, jūdicio & ordinatione Diuinâ, non humana, nec creata, esse verò dignum poena, vel præmio, dicit relationem ad rationem judicantem.

Responsio Caietani.

Rejicitur.

Respondet Medina S. Aug: explicare grauitatem peccati ab effectu. Et subdit. Quod qui commisit peccatum, est reus peccati, donec pœniteat.

Medina.

Contra Hæc responsio pro nostra conclusione est, nam ibi S. Aug. explicat grauitatem peccati ab effectu, qui est macula, & illam maculam

dicit esse reatum, reatum verò esse idem quod videre Dei, & videre esse imputare, siue obligare ad poenam debitam pro peccato commisso. Ergo secundum S. Augustinum macula, siue id quo quis dicitur peccator post actum peccati, est reatus siue obligatio ad poenam debitam.

Probatur 2. Principaliter à simili: si Deus ex multiplicatione meritorum non decreuisset augere habitum charitatis, sed solum decreuisset eum in mente sua, qui plura merita haberet ordinare ad majorem gloriam, tunc esse majus meritum in illo, non diceret quid positiuum reale absolutum, vel respectiuum, sed solùm relationem rationis, quâ objiceretur intellectui Diuino, ut ordinatus ad majorem gloriam, & quà voluntas DEI ordinaret eum ad gloriam, realiter autem, nihil aliud esset nisi actus voluntatis Dei. Ita in proposito aliquem esse peccatorem vel majorem peccatorem, post actum peccati, nihil aliud est nisi relatio rationis ordinati ad talem poenam, & in voluntate Diuina est relatio ordinationis ad talem poenam: realiter verò nihil aliud est nisi actus Diuinæ voluntatis, volentis eum punire propter peccatum.

Maius meritum quid?

DICES I. Scotus ineruditè confundit omnia culpam, & effectum culpæ, nam ordinatio ad poenam est effectus culpæ, quia enim homo peccauit ideò ordinatur ad poenam. Vnde ait Caietanus hæc tria habent ordinem in peccatore. Primo est priuatio gratiæ. Secundo est esse dignum poena; Tertio est ordinatio ad poenam. Sed peccator non est peccator ab vltimo. Ergo ex eo quod facit eum dignum poena, juxta illud Oseæ 13. *Perditio tua ex te Israel, &c.* RESPONDEO Non confundere hæc omnia D. Subt. sed optimè distinguere. Dicit enim quod reatus peccati est obligatio ad poenam debitam ex peccato proueniens. Ergo peccatum præcedit obligationem.: & ratio est cur peccator sit dignus ordinationis ad poenam, carentia gratiæ, deinde obligatio ad poenam. Quando verò Caietanus dicit, quod quis peccator est ex eo, quod se tenet ex parte sui, non ex eo, quod est ex parte Dei. Concedo. Sed ex hoc non sequitur, quod non sit peccator, & reus obligatione ipsa ad poenam, nam obligatio ipsa est relatio rationis, quæ partim est à Deo, partim a peccato, à Deo effectiuè, à peccato occasionaliter, & meritoriè, scilicet quatenùs peccatum est causa faciens peccatorem dignum tali poena.

Macula prouenit ex peccato.

DICES 2. Si Deus statuisset contra peccatorem nullas inferre pœnas, nec infernum, nec purgatorium, adhuc peccatum esset macula animæ.

mæ. Ergo obligatio ad poenam non est macula ex peccato proueniens. RESPONDEO Si actus qui sunt peccata manerent peccata, ita vt DEVS non mutâsset legem, nisi quoad poenas, tunc peccatum esset macula, & peccator esset maculatus, nam licet non esset ordinatus à Deo ad poenam, tamen meritoriè quantùm esset ex se, esset dignus poenâ, & sic in tali casu esset in eo macula aptitudinalis, non actualis.

DICES 3. Remissa culpa, manet in peccatore obligatio ad poenam temporalem. Ergo obligatio ad poenam non est macula, & reatus quo quis dicitur peccator. RESPONDEO Quod macula est obligatio ad poenam æternam, non autem temporalem.

Instat Suarez 3. p. tom. 3. disp. 9. Sect. 2. Ex opinione Scoti sequi in justificatione non remitti culpam, sed poenam. Sed in Trident. Sess. 5. dec. de orig. pecc. C. 3. dicitur, *In justificatione auferri totum id quod veram, & propriã rationem peccati habet.* Atqui poena non habet rationem peccati, sed illam supponit. Ergo. RESPONDEO Nego sequelam, quia in justificatione, non solùm poena æterna remittitur, sed etiam obligatio ad poenam, quæ obligatio ex parte peccatoris prouenit ex peccato, & ex merito, ac dignitate peccati, & ideò dicitur, peccatum siue offensa Dei, vt autem est à Deo dicitur odium & ira Dei, volentis vindicare peccatum commissum. Vnde ad Tridentinum dico, quod in justificatione remittitur illa obligatio ad poenam æternam, quæ habet veram rationem peccati, & culpæ virtualis quia est derelicta ex peccato, & est quo formaliter, anima remanet inimica Deo: obligatio autem ad poenam temporalem, non habet rationem peccati, quia non procedit ex peccato, nisi remotè.

In iustificatione non sola pœna, remittitur sed etiam obligatio ad pœnam.

DICES 4. Macula est turpis. At obligatio ad poenam est bona. Ergo obligatio non est macula. RESPONDEO Concedo Majorem, Distinguo Minorem; obligatio ad poenam quatenùs est à Deo est bona, prout est à peccato est macula & vituperabilis, sicut poena inflicta latroni à judice est bona, vt autem inflicta latroni ex peccato mala.

DICES 5. Esse in peccato est terminus hujus quod est peccare; sicut esse in tenebris est terminus hujus quod est tenebrescere. Sed peccare est deuiare, & auerti à Deo. Ergo esse in peccato est esse auersum, & deuium à Deo.

RESPONDEO esse in peccato dupliciter contingit esse. Primo actualiter. 2. Post actum peccati. Esse in peccato priori modo, est terminus peccare, quia peccare est habere actum carentẽ debita rectitudine, & ideò terminus actus peccandi est habere actum carentem debita rectitudine; & hoc est esse in peccato actu, Secundo modo esse in pecca-

to, est esse non in peccato formaliter, (vt putant aduersarij, quia qui peccauit, & cessauit ab actu peccati ampliùs non peccat,) sed est esse in effectu peccati, quia est in obligatione, & reatu ad poenam causatam ex peccato, quæ dici possunt peccatum, non formaliter, sed originaliter, vel causaliter, quia causantur à peccato.

Dices 6. Damnatis non imputantur peccata quæ committunt in inferno ad poenam. Ergo macula non est imputatio ad poenam. Respondeo Quod illa peccata quæ committunt damnati in inferno non habent obligationem vllam actualem ad poenam, sunt enim extra statum demerendi ex lege Dei: habent tamen obligationem aptitudinalem, & quantùm ex se habent dignitatem ad habendam poenam.

Dices 7. Opinio Scoti videtur esse damnata à Pio V. & Gregorio XIII in bulla quadam, in qua damnatur propositio Michaelis Baij Doctoris Louaniensis in ordine 53, quæ est talis. *Transeunte actu peccati nihil remanet, nisi reatus seu obligatio ad poenam.* Sed hoc idem sentit Scotus, Ergo & ejus opinio est damnata.

Scotus non idem sentit quod Michael Baius.

Respondeo Ista Bulla non inuenitur in Bullario nouissimè Romæ impresso. Sed quidquid sit, non idem sentit D. Subt. quod Michael Bajus, quia iste dicebat quod post actum peccati nihil remaneat, nisi reatus vel obligatio sola: at verò D. Subt. præter reatum docet remanere in peccatore post actum peccati carentiam gratiæ habitualis. Et licet hæc verba habeat Doctor. *Nihil aliud est post actum peccati cessantē, offensa, macula, & reatus, nisi obligatio &c.* per hæc enim verba innuit maculam non esse quid reale absolutum, vel respectiuum derelictum à peccato in anima. Ex his

Macula quomodo est obligatio?

Collige 1. Absolutè loquendo macula non est obligatio, sed obligatio ad poenam debitam propter peccatum commissum, quæ obligatio etiam carentiam justitiæ habitualis, & carentiam inuoluit justitiæ actualis, nam licet illa transeat transeunte actu, remanet tamen in mente Diuina, quia propter illam obligat animam peccantis ad poenam debitam, quæ obligatio fit propter peccatum visum, majus, vel minus, propter peccatum enim majus ordinatur ad majorem poenam.

Obligatio non oritur à sola Dei voluntate.

Collige 2. Falsò aliqui imponunt Doctori Subtili, quasi ipse asseruerit obligationem ad poenam oriri à sola Dei voluntate, non autem à dignitate peccati, quia D. Subt. expressè oppositum docet dicens. Quod destinatio illa Dei est ad debitam pœnam ob commissum peccatum

Ad 1.

Ad 1. in oppositum satis euidenter constat ex dictis, maximè ex Notando 1.

Ad 2. Patet à simili, Pœna suspendii in latrone est abominabilis; non quatenùs est à judice, sed quatenùs est propter peccatum latroni inflicta.

ARTICVLVS III.

An macula peccati, siue reatus posit deleri, & quomodo?

Dico 1. Iste reatus siue macula, qui remanet post actum peccati potest deleri, & de facto deletur. Est de fide Ezechielis 18. *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus non recordabor:* Et in Symbolis Apostolorum, & Nicæno, expressè dicitur: *Credo remissionem peccatorum.* Confirmatur: Alioquin prædestinatus lapsus in mortale, non posset beatificari. Sed Consequens est falsum, ut patet in Dauide, Petro, Paulo, & aliis multis. Atqui certum est de istis, quod sint beati, nec ampliùs pro culpis commissis ad pœnam obligati. Ergo &c.

Dico 2. Hæc obligatio non deletur ordinariè nisi per factam pœnitentiam, vel punitionem; vel per aliquid æquiualens in acceptatione Diuina. Probatur. Lucæ 13. dicitur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Tum: quia obligare aliquem ad pœnam est velle punire eum. Ergo non tollitur nisi sequatur debita punitio, vel aliquid æquiualens, in acceptatione Diuina. Dixi (vel per aliquid æquiualens in acceptatione Diuina) id est per Martyrium, vel per actum Diuini amoris intensum, vt dixi Articulo 1. *Macula deletur per pœnitentiam.*

Dices 1. Cessante actu interiori, & exteriori cessat peccatum. Ergo absq; pœnitentia desinit esse peccatum. Antecedens patet quia ratio formalis peccati est carentia rectitudinis debitæ in esse actui. Sed actus transit, quia habet esse in fieri. Ergo simul cum illo transit deformitas, seu ista carentia rectitudinis debitæ.

Respondeo: Peccatum Transire dupliciter contingit,

vel in se, vel quoad reatum. Concedo ergo quod peccatum transeat in se, remanet tamen quoad reatum.

DICES 2. Potest homo dimittere offensam alteri absq; vlla pœnitentia. Ergo & DEVS.

RESPONDEO. Negatur Consequentia: Homo enim est mutabilis: DEVS immutabilis; Voluntas enim Dei in se est immutabilis non solùm absolutè, sed etiam quatenùs actus ejus transit super objectum, nam semper est vniformis. Vndè si DEVS in æternitate vult aliquem puniendum esse pro aliquo tempore, semper vult illum puniendum pro illo tempore, nisi in creatura aliquid mutetur, vndè si objectum mutetur, DEVS non habebit ampliùs idem velle respectu illius objecti; quare si peccator per pœnitentiam mutatur, actus Dei etiam mutatur, non in se, sed quia objectum super quod transit aliter se habet, quàm priùs, quæ solutio notetur pro materia prædestinationis: non sic autem est de voluntate hominis irati, qui mutatur quoad actum volendi, & nolendi. Hinc

Nota solutionem pro materia prædestinationis.

COLLIGE 1. Non esse idem essentialiter remittere culpam, & punire eam, quia vnum absq; alio optimè esse potest.

COLLIGE 2. Meliùs est peccatorem non correctum esse in pœna, quam sine pœna, cùm in vniuerso nihil inordinatum sit secundùm dispositionem Diuinæ Sapientiæ, culpa verò dicit deordinationem, & sic meliùs est quod reordinetur, quàm quod deordinata permaneat, reordinatur verò culpa per pœnam.

COLLIGE 3. Tantùm bonum est actus pœnitentiæ, quantùm actus peccati, quia sicut malum actus peccati auertit ab vltimo fine, ita actus pœnitentiæ reducit ad vltimum finem.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad deletionem culpæ requiratur pœna voluntaria?

Pœna debet esse voluntaria.

DICO Ad deletionem peccati regulariter requiritur pœna, vel punitio voluntaria. Probatur. Tùm quia culpa fuit voluntaria. Ergo & pœna correspondens ei debet esse voluntaria.

Tum

Tum quia peccatum non deletur quacunq; pœna, vt patet de pœna damnatorum in inferno, quia est inuoluntaria. Ergo pœna pro peccatis debet esse voluntaria.

COLLIGE Quod pœna quæ tollit obligationem, & pœna quæ non tollit obligationem, non distinguitur per majoritatem, & minoritatem extensiuam, vel intensiuam, sed per voluntarium & inuoluntarium, ideò enim non delet peccatum pœna maxima in inferno, quia est inuoluntaria, pœna verò viatorum, licet longè minor delet, quia est voluntaria.

QVÆRES Quomodo pœna potest esse voluntaria?

NOTA *1.* *Pœna* est quodcunq; disconueniens, siue incommodum, & hoc vel parti sensitiuæ, vt dolor, vel intellectiuæ vt tristitia, quæ est propriè pœna: & hac duplici pœna punitur culpa.

NOTA 2. Inuoluntarium simpliciter est illud, contra quod voluntas simpliciter remurmurat, & nollet simpliciter quantùm est ex se. *P*orro voluntarium simpliciter est illud, contra quod voluntas non remurmurat: hoc autem quatuor modis se habere potest, & sic quadruplex modus potest esse pœnæ voluntariæ. *4. modi pœnæ volun-taria.* Primò quando voluntas liberè pœnam, & sine murmuratione sustinet. Secundò Quando voluntas voluntariè pœnam acceptat. Tertiò, Quando liberè eam causat & efficit in seipsa: Et hoc dupliciter, vel vt causa proxima, partialis, & non intendens illum effectum pœnalem, sed aliud, V.G. si quis intendat vulnus, vt placeat Domino cui seruit, non autem intendens, nec volens vulnus propter dolorem, & pœnam quam causat, sed præcisè propter illum finem ad quem illud vulnus ordinatur. Vel vt causa remota intendens effectum pœnalem. Applicando istos quatuor modos pœnæ interiori, quæ est tristitia. *1.* Si aliquid disconueniens ponatur in esse existentiæ, vt priuatio lucis, tale potest esse voluntarium, primo modo quia potest voluntas illud patienter sustinere, 2. istud disconueniens positum in esse potest voluntas acceptare, vt si quis de peccato doleat, & dolore gaudeat. 3. Quando voluntas est causa proxima partialis tristitiæ, scilicet quia est causa nolitionis rei existentis, ad quam nolitionem

litionem sequitur naturaliter tristitia de existentia illius rei, licet voluntas non intendat tristitiam illam: duæ enim sunt causæ tristitiæ, nolitio disconuenientis, & illius consideratio. 4. Quando voluntas imperat, & vnit simul vtramq; causam tristitiæ, ita vt voluntas sit causa principalis præcipiens intellectui, vt apprehendat aliquam rem existere; deinde præcipiat sibi ipsi vt nolit rem illam existere, & hoc imperat adhoc, vt in seipso oriatur tristitia.

NOTA 3. Isti quatuor modi voluntarii distinguuntur: quia in primis duobus modis pæna, & dolor est obiectum solùm voluntatis: in tertio est effectus, non obiectum voluntatis: in quarto est obiectum, & effectus voluntatis. Deinde in ratione voluntarii vnus modus est magis voluntarius alio; Secundus primo; quia magis voluntarium est pœnam gratanter acceptare, quàm patienter tolerare: tertius modus est magis voluntarius quàm secundus, quia illa pœna est magis voluntaria, quæ mihi prouenit ex aliqua causa, cui annexa est naturaliter pœna, quam ego elegi, licet non in ordine ad illam pœnam, sed propter alium finem. 4. modus est maximè voluntarius; quia in eo non solùm volo causam à qua naturaliter manat talis pœna, sed etiam volo talem causam, vt causet illam pœnam in me.

COLLIGE: Pœna comparata ad voluntatem sequentem affectionem commodi est inuoluntaria, comparando verò eam ad voluntatem sequentem affectionem iustitiæ, est voluntaria.

ARTICVLVS V.

Vtrum poenitere idem sit quod poen.m tenere?

NOTA: Quod punitio consideratur, vel passivè, vel actiuè: punitio actiua fit quatuor modis. Primò cum voluntas vt causa principalis, vult efficaciter pœnam propter peccatum, quando imperat, & coniungit simul causas effectiuas tristitiæ, & pœnæ: & hoc est vindicare peccatum. Secundò. Quando voluntas præcipit apprehensionem peccati, & sibi ipsi præcipit vt nollet peccasse, non tamen vt sentiat tristitiam de peccato, sed propter aliquem alium finem; vt quia offendit DEVM, & tunc est causa

Punitio actiua & passiua.

par-

partialis effectiua tristitiæ: & hic actus dicitur detestatio peccati. Tertio modo cum acceptat tristitiam, vel pœnam inflictam propter peccatum, & hic actus dicitur, acceptatio pœnæ libera. Quartò cum patienter fert pœnam: & hic dicitur tolerantia pœnæ sine murmaratione. His quatuor modis actiuis, correspondent quatuor passiui: puniri enim potest esse volitum à voluntate imperante, detestante, acceptante, & patienter tolerante. Ex quo sequitur *1.* quod pœnitere respectu horum octo modorum non est vniuocum, sed æqiuocum. Sequitur secundò. Quod poena non est pœnitentia, quia poena dicit solùm passionem inflictam, poenitentia verò dicit actionem, quà hæc poena tenetur.

Dico itaq; *1.* Poenitere non significat propriè iuxta vsum communem punitionem passiuam, sed solùm actiuam, & sic solùm extenditur ad quatuor modos punitionis actiuæ. Patet: quia poenitere est poenam tenere: poenam autem tenere, non est idem, quod poenam recipere, sed est habere aliquem actum, quo poena teneatur.

Quadruplex definitio pœnitentiæ.

Dico 2. Iuxta quatuor modos punitionis, actiuæ assignatur quadruplex definitio poenitentiæ. Iuxta primum sic. Poenitere est vindicare peccatum à se commissum, applicando sibi poenam siue in affectu, siue in effectu, siue actu, vel virtute. Iuxta secundum ita, Poenitere est detestari peccatum à se commissum, siue habere displicentiam de peccato á se commisso: & hæc displicentia, vel est formalis, quando aliquis habet realem nolitionem non peccandi; vel virtualis cum aliquis habet actum talem, ex quo illa nolitio peccati est causalis V. G. dilectionem Dei. Iuxta tertium modum sic. Poenitere est poenam inflictam pro peccato suo gratanter acceptare per actum voluntatis. Iuxta quartum modum, ita describitur: Poenitere est poenam sibi inflictam pro peccato suo patienter ferre, id est poenam tenere, seu non abijcere per remurmurationem, sed conformare se agenti infligenti poenam. Ex his sequitur quod omnis punitio voluntaria debet contineri sub aliquo horum quatuor modorum poenitentiæ.

QVÆSTIO II.

Vtrum actus pœnitendi requisitus ad deletionem peccati mortalis, sit actus alicujus virtutis?

In hac Quæstione inquiremus:

1. Vtrum pœnitere prout est velle vindicare peccatum sit actus alicujus virtutis.
2. An detestatio peccati, pœnæ acceptatio, & tolerantia sine murmuratione pœnæ sit actus virtutis?
3. An isti actus quatuor ad delendum peccatum omninò requirantur, & quis eorum sit præstantior.
4. Vtrum iste actus Pœnitentiæ debeat esse genitus à virtute, & formatus gratia Dei.
5. An Pœnitentia sit virtus supernaturalis & infusa, vel naturalis & acquisita.
6. An in statu innocentiæ fuisset pœnitentia?

ARTICVLVS I.

An Pœnitere prout est velle vindicare peccatum sit actus alicujus virtutis?

NOTA Quoniam superiori Quæstione vidimus quod quatuor actus *Pœnitentiæ* D. Subt. assignauerit, in ista Quæstione de vnoquoq; inquiremus, An sit actus virtutis, & cujus virtutis, quod Doctor facit in 4. dist. 14. q. 2.

Velle vindicare peccatum est actus virtutis

DICO I. Pœnitere prout est vindicare velle peccatum à se commissum, est actus virtutis. Probatur Omnis actus conformis rectæ rationi est actus virtutis. Sed pœnitere prout accipitur pro imperio voluntatis, seu pro velle vindicare peccatum, potest esse conforme rationi rectæ. Ergo potest esse actus virtutis. Maior clara. Minor Probatur Nam omnis justus legislator potest justè punire secundùm rectam rationem transgressores justæ legis. Vnde Aristoteles 1. Ethic. cap. vltimo tradita doctrina de vitijs & virtutibus statim introducit legem positiuam tanquam vl-

tricem

tricem vitiorum, & remunerationem virtutis. Ergo quilibet legiſlator vindicat transgreſsionem legis ſecundùm rectam rationem, & conſequenter miniſter exequens voluntatem legislatoris, quia rectitudo in actu miniſterij conſiſtit in conformitate ad agens cui miniſtrat.

DICES 1. Actus pœnitendi eſt paſsio. Ergo non eſt actus alicujus virtutis. Antecedens patet quia punitio, vel pœna eſt paſsio, ſicut delectatio eſt paſsio. Reſpondet Doctor loco citato, Cùm dicitur pœnitere eſt paſsio: ſi accipiatur pœnitere pro triſtitia inflicta, concedit eſse paſsionem; ſi verò accipiatur pœnitere prout eſt actus imperans triſtitiam ipſam, negat eſse paſsionem ſed eſt actus liber, & electiuus, & eſt laudabilis. Seu ſi pœnitere ſumatur, pro triſtitia abſolutè, concedendum eſt eſse paſsionem, quâ nec laudamur, nec vituperamur: Si verò accipiatur pro effectu virtutis pœnitentiæ, quæ eſt vindicatio de peccato per actum imperandi cauſis producentibus triſtitiam, vt ipſam actu producant in punitionem peccati, & eſt laudabilis, non eſt paſsio ſed effectus actus liberi voluntatis.

Actus pœnitendi, quomodo ſit paſſio, & actus.

Pœnitere eſt actus voluntatis.

DICES 2. Actus virtutis eſt voluntarius, quia electiuus ex *2. Ethicor.* Sed pœnitentia eſt inuoluntaria, nihil enim pœnale eſt voluntarium. Ergo actus pœnitentiæ non eſt actus virtutis.

RESPONDEO cum Doctore 1. Triſtitiam eſse voluntariam, vel quoad affectionem commodi, vel quoad affectionem juſtitiæ. Primo modo triſtitia eſt inuoluntaria, at benè ſecundo modo. RESPONDEO 2. Pœnitentia poteſt duobus modis conſiderari. Vno modo quoad pœnam quam infligit, quæ eſt triſtitia; alio modo quoad actum elicitum à voluntate quô imperat triſtitiam, & poenam infligi. 1. modo eſt inuoluntaria; ſecundo modo eſt voluntaria; neq; inuoluntarium primo modo facit, quod non ſit voluntarium ſecundo modo.

DICES 3. Si poenitere eſset actus alicujus virtutis, eſset actus voluntatis. Sed non eſt. Ergo. Minor Probatur quia actus voluntatis ſunt ſolùm duo ſcilicet velle, & nolle. Sed poenitere non eſt velle, quia habet pro objecto peccatum; Si autem actus ejus eſt vellé, poenitere eſset velle peccatum quod eſt

abſur-

absurdum. Neq; est nolle, quia si esset aliquod nolle, esset nolle peccasse. Sed pœnitere non potest esse nolle peccasse, quia non peccasse est impossibile; Ergo voluntas non potest nolle peccare, quia nollet impossibile, scilicet illud non esse factum, quod est factum, quod neq; DEVS facere potest, juxta illud Agathonis apud Aristotel. 6. *Ethicorum capite 2. Hoc solo priuatur DEVS, infecta facere, quæ facta sunt.* RESPONDEO: Negando Minorem. Ad probationem DICO ex D. *in 2. d. 6. q. 1.* quòd duplex est velle, efficax, & inefficax: Voluntas vult non peccasse, voluntate inefficaci, non efficaci, & hæc volitio sufficit ad pœnitentiam, & ad delendum peccatum. RESPONDEO 2. Quod in pœnitere includitur velle & nolle: velle respicit, & terminatur ad tristitiam in recto, & est actus imperans voluntatis, vt dixi supra: nolle verò tendit, & terminatur ad peccatum commissum quod nollet commisisse nolitione inefficaci.

In pœnitere est velle, & nolle.

DICO 2. Pœnitere prout est velle vindicare peccatum, non est actus cujuscunq; virtutis, sed specialis virtutis. Ita Doctor *in 4. D. 14. q. 2. §. Supposito hoc sit hæc conclusio.* Quam Conclusionem antequam probet supponit actum pœnitere quinq; continere, nimirum velle imperatiuum, quod est causa tristitiæ remota: deindè distinctam cognitionem ejus de quo pœnitet peccator, cognoscit enim peccator se esse ad pœnam obligatum: præterea ista obligatio, vel nolitio obligationis generat ttistitiam: tandem sequitur complacentia tristitiæ; deniq; gaudium de tristitia, juxta illud S. Aug. *Peccator de peccato doleat, & de tristitia gaudeat.* Probatur itaq; conclusio ille actus est specialis virtutis, qui habet speciale objectum, & speciales circumstantias ordinatas. Sed hic actus est talis. Ergo. Minor patet quia objectum ejus est peccatum vindicabile, quod est objectum speciale. Circumstantiæ speciales sunt quæ conueniunt huic actui, vt sit rectus, & rectè tendat in id objectum: V. G. finis, qui est propter bonum commune; modus vt cum spe veniæ, & aliis circumstantiis ipsum concomitantibus de quibus infra.

Pœnitere est actus specialis virtutis.

Actus pœnitẽtiæ quinq; continet.

DICES: Nulla virtus exigit habentem ipsam prius esse sub contrario ipsius virtutis. Atqui pœnitentia præexigit pœnitentem

tia præexigit poenitentem fuisse sub peccato, quod est contrarium ipsi. Ergo pœnitentia non est specialis virtus. Maior patet. Tum quia semina virtutum indita sunt nobis à natura, vt illas auxilio Diuino possimus acquirere absq; peccato: maximum enim esset absurdum, quod sit necesse peccare, ad hoc vt habeamus virtutes in actu. Tum quia in Christo Domino fuerunt omnes virtutes, & non fuit pœnitentia. Minor est euidens quia certum est nos non posse pœnitere nisi prius peccauerimus: pœnitentia enim est detestatio peccati commissi. RESPONDEO. Poenitentia dupliciter consideratur, vel quoad habitum, vel quoad vsum & actum: Primo modo considerata non præexigit, neq; præsupponit peccatum in actu, in habente talem virtutem, sed sufficit quod præsupponat in potentia: vnde & in statu innocentiæ potuisset esse habitus poenitentiæ, cuius munus fuisset depellere malum si adesset, licet nunquam reduceretur ad actum. Sicut multa sunt medicamenta, quæ apta nata sunt morbos depellere, qui tamen actu non sunt: atq; sic in nobis sunt semina virtutum, & consequenter habitus poenitentiæ, seu potentia acquirendi habitum poenitentiæ absq; peccato, licet vsum illius non posimus habere, nisi posito peccato. Aliud itaq; est loqui de virtute: aliud de vsu, & actu, virtutis poenitentiæ. Atq; sic in Christo Domino conceditur ab aliquibus fuisse poenitentiæ habitus, quod an verum sit videbimus Articulo 6. huius Quæstionis.

Pœnitentia alia est habitualis, alia actualis.

PROBATVR 2. Conclusio: Poenitentia est virtus specialis per quam tollitur, & destruitur peccatum. Sed peccatum non tollitur, nec destruitur, nisi per poenam voluntariam. Ergo poenitentia, quæ est virtus specialis, est poena siue punitio voluntaria. Atqui velle vindicare peccatum, est talis actus: Ergo est actus specialis virtutis.

DICO 3. Poenitere acceptum pro velle vindicatiuo, non est actus alicuius virtutis intellectualis. *Probatur.* Quia poenitere hoc modo est imperare voluntati, vt aliquod obiectum detestetur, ac nolit esse, & intellectui, vt consideret, & apprehendat illud obiectum esse, ex quibus duobus sequitur tristitia. Sed impe-

Pœnitere non est actus alicuius virtutis intellectualis.

imperare non est actus intellectus, sed voluntatis. Ergo poenitere non est actus virtutis intellectualis. Minor patet. Quia sola voluntas imperat intellectui, & sibi, teste S. Augustino *lib. 11. de Trinitate cap. 3.* dicente, *voluntas copulat parentem cum prole.* Confirmatur. Quia virtus intellectualis dictat verum esse, vel non esse. Poenitentia verò inclinat ad sic agendum, & operãdũ. Ergo poenitere est actus virtutis appetitiuæ, non intellectiuæ.

Pœnitere est actus virtutis ordinantis ad alterum.

DICO 4. *Poenitere* acceptum pro velle vindicatiuo peccati, non est actus alicuius virtutis appetitiuæ ordinantis ad seipsum, cuiusmodi est temperantia, & fortitudo, sed est actus virtutis ordinantis ad alterum, cuiusmodi est iustitia, prout in generali dicitur iustitia virtus ordinatiua ad alterum. Ita D. Subtilis *in 4. dist. 14. q. 2. §. Sequitur alia conclusio.* Probatur, Quia virtutes ordinantes ad seipsum, ordinant actus circa propriam personam illius, qui habet has virtutes. Sed poenitere vindicativum potest aliquis eodem modo secundùm rationem rectam exercere in se, ac in alio: & quando quis exercet illum actum in seipsum, non exercet illum, nisi vt in alterum, quia non exercet illum actum vindictæ, nisi in quantùm committitur sibi à legislatore vt vindicet in talẽ reum. Atqui pœnitens est minister legislatoris, & reus simul. Ergo exercet illum actum vindicandi in seipso, sicut exerceret, si esset alius in Persona. Ergo velle vindicatiuum est actus justitiæ, quæ est ad alterum.

Actus vindicandi peccatum est actus justitiæ punitiuæ.

DICO 5. Iste actus vindicandi peccatum, est actus justitiæ punitiuæ, quæ contra distinguitur à justitia commutatiua. Pro intelligentia Nota. Dupliciter potest aliquis se habere ad alterum. Primò communicando se illi quantùm potest se illi communicare, & talis justitia dicitur amicitia. Secundò communicando illi sua: Et partitur hæc justitia in distributiuam, & commutatiuam: distributiua illa est quæ præmiat merita, & punit vitia. Dicit ergo Doctor Subtilis vindicare esse actum justitiæ punitiuæ; & subdit hunc actum esse fortè nobiliorem, qui sub justitia incommuni reperiatur, excepto actu præmiationis. Quod sic probatur: *Ille* actus justitiæ est nobilior, qui natus est competere personæ nobiliori. Sed talis est actus vindicandi peccatum, qui competit legislatori, & nulli alteri, nisi ex commissione illius.

Cœteri verò actus vt amicitiæ, & justitiæ commutatiuæ possunt conuenire regulariter quibuscunq; Personis. Quod autem actus præmiationis sit nobilior vindicatione, patet, quia habet pro vno extremo meritum, & pro alio præmium, deinde personam meritam cui præmium confertur: vindicatio autem habet pro vno extremo culpam, pro alio pœnam, & personam rei, in qua fit vindicatio. Atqui illa tria sunt nobiliora, quæ concomitantur præmiationem. Ergo.

Dico 6. *Pœnitentia accepta pro vindicare, non est actus amicitiæ.* Probatur. Quia vindicare quando est actus ordinatus, & conformis rectæ rationi, non est actus amicitiæ, ordinatus ad reconciliandum eum in quem fit vindicta: quia vindicta ordinata & conformis rectæ rationi, propriè respicit correspondentiam pœnæ ad culpam secundùm legem, siue concomitetur correctio puniti, siue non. Tùm quia si esset actus amicitiæ ordinaretur per se, & primò, ad correctionem; Sed non ordinatur, quia quandoq; per vindictam punitus exterminatur. Hinc

Pœnitere non est actus amicitia.

Collige. Vindicare esse actum pœnitentiæ laudabilem, & virtutis specialis, nempè justitiæ punitiuæ, quia proximè ordinatur ad seruandam legem latam à Deo, secundariò ad bonum commune: tandem vltimò ad ipsum Deum.

Dices 1. Ille actus quo aliquis reconciliatur alteri, est actus amicitiæ. Sed vindicare siue actus pœnitentiæ est actus, quo peccator reconciliatur Deo. Ergo est actus amicitiæ. Respondeo. Distinguo Minorem Peccatorem reconciliari Deo per pœnitentiam dupliciter intelligitur. Primò. Quod reconciliatio & amicitiæ instauratio sit actus primarius, & propriùs pœnitentiæ, & vindicationis peccati, & sic falsa est Minor: quia finis proximus vindictæ pœnitentiæ est solutio pœnæ taxatæ secundùm legem propter transgressionem legis, vt punitus sit immunis illam soluendi; & vlterior finis est obseruatio legis, & bonum commune, & deniq; propter ipsum Deum statuentem talem legem.

Finis proximus vindicta pœnitentia.

Secùdò. Quod sit actus secundarius, & concomitans: quod enim aliquis per talem vindictam pœnitentiæ reconcilietur Deo, &

& in ejus amicitiam reducatur est actus externus concomitans, & consequenter actus amicitiæ non est actus pœnitentiæ.

Dices 2. Actus amicitiæ est corrigere amicum, vt sit dignus amari. Sed vindicare peccatum est hujusmodi. Ergo. Minor probatur. Actus vindictæ, vt sit virtutis, & ordinatus, debet habere pro fine correctionem illius in quo fit vindicta. Sed vindicare hoc modo est actus amicitiæ: Ergo. Major Probatur, quia exercere actum vindictæ vt vindicans satietur, siue vt habeatur vindicta sola, est actus crudelitatis, tam in ministro quàm judice. Respondeo. Negatur Minor, juxta datam distinctionem in solutione præcedentis objectionis. Ad probationem ejus Dico. Quod vindicare non est principaliter propter peccatum puniri, licet quandoq; correctio illa sequatur, sed finis ejus per se est, vt corrigatur culpa commissa per pœnam, & vt obseruetur lex punitiua: & sic negatur Major. Ad probationem illius Nego esse actum crudelitatis: duplex enim est finis hujus punitionis: primus & proximus est conseruatio legis. Alius bonum commune: quare si reus puniretur propter alium finem extra hos, talis punitio esset actus crudelitatis.

Vindicare est actus voluntatis.

Dico 7. Actus ille vindicare, est actus voluntatis, cujus est imperare intellectui, & ipsi voluntati, & hoc imperio pertinente ad irascibilem, & potentiam aliquam, habentem in se aliquid simile virtuti irascibili: Ita Doctor Subt. loco citato § *Alia est conclusio ista.* Probatur. Quia sicut irascibilis in parte sensitiua vindicat, & punit suo modo, ita illa potentia quæ in parte intellectiua imperat vindictam habet quoddam simile cum potentia irascibili: ista verò potentia similis irascibili in parte intellectiua est sola voluntas. Ergo actus iste vindicandi est actus voluntatis.

ARTICVLVS II.

An detestatio peccati, poenæ acceptatio, & tolerantia poenæ sit actus virtutis, & cujus virtutis?

Dico 1. Pœnitentia accepta pro detestatione peccati potest esse actus virtutis. *Patet.* quia potest elici conformiter rectæ

rati-

rationi, ratio enim dictat deteſtandum & odiendum eſſe malum. Ergo deteſtari poteſt eſſe actus virtutis.

Deteſtatio eſt actus virtutis.

Dico 2. Actus iſte deteſtandi peccatum, non poteſt eſſe actus alicujus virtutis ſpecialis; Sed eſt actus cujuſcunq; virtutis appetitiuæ. Ita Doctor Subtilis *loco citato* §. *Et ex hoc patet ſecunda concluſio.* Prima pars probatur. Quæcunq; virtus inclinat ad complacendum in bono honeſto, inclinat etiam ad deteſtandum, & odio habendum, ſiue ad diſplicentiam de malo inhoneſto oppoſito. V. G. ſicut caſtitas inclinat ad actum caſtum, ita inclinat ad actum deteſtandum inhoneſtum oppoſitum caſtitati: & humilitas inclinat ad actum oppoſitum deteſtandum ſuperbiæ. Atqui iſte actus deteſtandi malum, eſt nimis generalis, conuenit enim pluribus virtutibus: actus autem virtutis pœnitentiæ proprius competit ſoli pœnitentiæ. Porrò accipiendo poenitentiam largo modo, prout eſt punitio voluntaria, & eſt communis illis quatuor modis, poteſt dici actus poenitentiæ. Hinc Collige. Quod in omnibus virtutibus eſt proſecutio objecti proprij, & fuga oppoſiti diſconuenientis. V. G. dilectio Dei ſuper omnia, in charitate, eſt actus proprius charitatis, fuga verò, & deteſtatio peccati, quia eſt offenſa Dei, eſt actus ejuſdem virtutis pertinens ad fugam, ſed quia eſt actus ei communis cum alijs virtutibus, ſub hac ratione dicitur poenitentia ſub modo deteſtationis. Secunda Pars patet: quia ſola virtus appetitiua poteſt odire, & deteſtari, quia etiam ſola poteſt amare, amare autem, & odire ſunt effectus, & paſsiones appetitiuæ virtutis. Confirmatur. Si poenitentia accepta pro deteſtatione peccati eſſet virtus ſpecialis, maximè hoc eſſet ideò, quia habet objectum ſecundùm rationem formalem diuerſum ab omnibus alijs virtutibus particularibus, (quæ eſt illa particula, quatenùs peccatum eſt offenſiuum Dei). Sed iſta ratio non eſt intrinſeca virtute pœnitentiæ, ſed accidentalis, & omnino extrinſeca, ſcilicet ratione imperii charitatis: Ergo pœnitentia ſumpta pro deteſtatione peccati non eſt ſpecialis virtus.

Deteſtatio non eſt actus alicuius virtutis ſpecialis.

Collige. Quando voluntas deteſtatur peccatum, quia eſt Deo diſplicibile, & contrarium, actus iſte eſt elicitus à pœnitentia, & charitate, & primò à charitate, quia iſta imperat, &

est finis mouens, & vtens pœnitentiâ, pœnitentia verò est virtus eliciens, & quâ charitas vtitur, & hoc modo pœnitentia considerata, est aggregatum ex duplici virtute, quâ ratione est dolor de peccatis, est pars justitiæ, quâ ratione verò est dolor offensæ Dei, est species charitatis.

Charitas imperat pœnitentia.

OBIICIT I. Suarez. *Disputat. 3. Sectione 4.* Detestatio peccati potest habere diuersos fines, siue diuersas rationes formales objectiuas; (finis enim in moralibus est objectum distinguens,) potest ergò aliquis detestari actum peccati propter amorem, & dilectionem Dei, cui peccatum displicet, & tunc hic actus esset actus charitatis. Similiter si quis detestetur peccatum, vt per hanc detestationem consequatur DEUM, quem desiderat sibi esse bonum, est actus spei, & sic cum elicitur ab aliis virtutibus secundum finem, & motiuum illarum virtutum specialium. Subsumit Suarez. Actus iste detestandi peccatum, potest esse actus specialis virtutis, quia pari modo potest quis detestari peccatum, vt resarciat injuriam illatam Deo, qui est finis, & ratio formalis pœnitentiæ. Ergo hic actus potest esse actus particularis virtutis pœnitentiæ, quia ab ejus objecto, siue fine, vel motiuo, elicitur. Confirmat ex Tridentino quod dicit *Sess: 14. cap. 2. Pœnitentiam esse detestationem cum pio animi dolore.*

Recompensatio iniuriæ illatæ DEO, non est ratio formalis obiecti pœnitentiæ.

RESPONDEO. Objectio probat, quòd detestatio peccati non est actus vnius specialis virtutis, quod nos concedimus, sed vna quæq; virtus particularis ex motiuo suo particulari potest detestari peccatum. Quando subsumit Quòd pœnitentia potest detestari peccatum, quatenùs est injuria Dei, & quòd vt sic detestando resarcit injuriam Deo. DICO Quòd hæc non est ratio formalis objecti pœnitentiæ, quæ est virtus specialis, sed est relatio extrinseca actus pœnitentiæ, competens, quatenùs pœnitentia est imperata à charitate, vel ad illam vltimatè refertur. Vnde fundamentum aduersariorum istud, quòd ratio formalis & finis pœnitentiæ sit destructio peccati quatenùs est in juria Dei, & vt resarciat amicitiam Dei; falsum est. Ad Confirmationem ex Tridentino Respondeo quòd pœniten-

tia

tia eſt pœnæ tenentia voluntaria, & quia deteſtatio peccati eſt pœnæ tenentia, ſcilicet triſtitiæ & doloris, ideò deteſtatio eſt pœnitentia, non tamen Concilium definiuit, quod deteſtatio ſit actus determinatus vnius ſpecialis virtutis, quæ ſit pœnitentia, ſed Scholaſticis ad diſputandum reliquit, dum modo dicamus pœnitentiam eſſe dolorem de peccatis, ſiue hic actus ſit vnius ſpecialis virtutis, ſiue non.

Concilium quid ſibi velit.

OBIICIT 2. Primarius actus virtutis pœnitentiæ eſt deteſtatio peccati, & ſecundarius actus vindicatio eſt, quod apertè docet S. Aug. lib. de vera & falſa pœnitentia cap. 8. dicens. *Pœnitentia eſt doloris vindicta puniens in ſe quod dolet commiſiſſe.* Ergo cum ex dolore oriatur vindicatio, deteſtatio eſt primarius actus pœnitentiæ.

RESPONDEO. Nego primarium actum pœnitentiæ virtutis deteſtationem eſſe; ſed vindicationem eſſe actum primarium pœnitentiæ ſpecialis virtutis. Ad S. Auguſtinum. Dico eſſe pro nobis, quia non dicit quod pœnitentia ſit deteſtatio peccati; ſed inquit, quod eſt vindicta puniens in ſe quod dolet commiſiſſe: vnde deteſtatio non pertinet in recto, & vt actus primarius pœnitentiæ, ſed virtualiter, & vt conditio integrans actum vindicationis.

Vindicatio eſt primarius actus pœnitentiæ.

COLLIGE. Quando Concilia, & SS. Patres dicunt quod peccatores mouentur aduerſus peccata per odium, & deteſtationem, non inde colligas quod deteſtatio ſit actus virtutis pœnitentiæ, ſed loquuntur de odio & deteſtatione quæ eſt actus cujuscunq; virtutis, maximè deteſtatio, & odium eſt actus charitatis, quia ex motiuo charitatis & dilectionis Dei oritur.

DICO 3. Pœnitere tertio modo quod eſt gratanter acceptare pœnam; poteſt eſſe actus virtutis: porrò hic actus poteſt eſſe multarum virtutum; quarum quælibet eſt appetitiua. Prima pars patet. Quia talis actus poteſt eſſe conformis rectæ rationi. Secunda pars probatur. Quia quæcunq; virtus poteſt eſſe principium acceptandi, & volendi aliquod objectum, poteſt etiam inclinare, & eſſe principium ad acceptandum aliquid in ordine ad illud objectum. V.G. Sicut ex charitate amatur DEVS, ita ex chari-

Gratanter pœnam acceptare eſt actus virtutis.

charitate poteſt acceptari pœna aliqua, in quantùm eſt reductiua in amicitiam *Dei*. Similiter ſicut ex virtute ſpei deſideratur Deus, vt bonum ipſi deſideranti, ita ex virtute ſpei acceptatur pœna, vt ordinatiua ad conſecutionem & poſſeſſionem hujus objecti. Item Sicut ex virtute timoris, timetur amiſſio vitæ æternæ, ita ex eodem timore acceptari poteſt pœna, quæ auertit, & excludit ipſam amiſſionem vitæ æternæ. Et ex hoc ſequitur quod actus ille non eſt vnius ſpecialis virtutis: ſed plurium. Tertia pars patet: Quia ſola virtus eſt appetitiua, quæ acceptat, & diligit. Ergo.

Ferre patienter pœnã eſt actus patientiæ.

DICO 4. Actus quartus pœnitentiæ patienter ferre pœnam, eſt actus virtutis, & virtutis patientiæ: cujus officium eſt confirmare animum contra triſtitiam, & pœnam.

ARTICVLVS III.

An iſti actus quatuor, vindicare peccatum, deteſtari; gratanter acceptare, & patienter ferre pœnam, ad delendum peccatum omnes omninò ſimul requirantur, & quis eorum ſit præſtantior?

Omnibus his 4. modis deletur peccatum.

Quantùm ad numerum Dico 1. Omnibus his quatuor modis deletur peccatum. *Patet*, quia per pœnitentiam deletur peccatum, præſertim per contritionem, vt per diſpoſitionem præuiam. Sed quiuis horum actuum poteſt eſſe contritio: Ergo quiuis actus eſt ſufficiens ad delendum peccatum. Ex quo ſequitur: quod contritio non eſt actus ſolius virtutis pœnitentiæ, ſed etiam virtutis generalis pœnitentiæ.

Sola deteſtatio eſt ſufficiens ad delendum peccatum.

DICO. 2. Sola deteſtatio peccati ſine vindicatione eſt ſufficiens ad delendum peccatum, non tamen ſequitur quòd ipſa ſola ſit actus pœnitentiæ delens peccatum: quia etiam per alios actus pœnitentiæ, deletur peccatum. Idem dicendum eſt de aliis actibus prædictis: vnde falſum eſt quòd actus deteſtationis antecedat actum vindicationis, quia vindicare peccatum eſt actus nobilior, & eſſentialior actus pœnitentiæ, quàm ſit dete-

detestatio pura & nuda, quia vindicatio includit virtualiter detestationem, non è contra.

OBIICIT I. Soto *in 4. dist.* 14. *q.* 2. *art.* 3. Suarez. *disput.* 3. *Sect.* 4. Assignare istos quatuor modos in poenitentia non est necessarium. Tùm quia talis multiplicatio confusionem parit; Tùm quia neq; docti, neq; rudes ejusmodi numeri, & ordinis actuum etiamsi diligenter attendant, recordantur. Tùm quia nulla ratione solida fulcitur hæc multiplicatio, ac proindè est voluntaria.

Benè assignati sunt isti quatuor modi.

RESPONDEO. Optima methodo isti quatuor modi assignati sunt, quia assignati sunt penès modū volendi poenam: pœna verò voluntaria esse potest his quatuor modis. Ad primam Confirmationē dico quòd multiplicatio istorum actuum nullam parit confusionem, imò maximam dilucidationem, ita vt etiam quiuis etiā indoctus illorum discrimen percipere posit. Ad secundam Confirmationem patet, quia distinguuntur isti actus penès modum volendi pœnam.

Isti actus distinguūtur inter se.

COLLIGE. Isti actus vindicare peccatum, & detestari distinguuntur ex propria ratione formali, quia vnus est magis voluntarius, quàm alius, nimirum vindicare quàm detestari. Deinde differunt per suas rationes formales, & conditiones; nam vnus potest esse sine alio V. G. detestatio absq; vindicatione, contingere enim potest, vt alicui displiceat peccatum, & propter hoc doleat, & tristetur de illo, non tamen imperat tristitiam, vt objectum, quod est vindicare.

OBIICIT. 2. Velle punire, & vindicare est pœnam debitam pro culpa velle exigere: quia punire est exigere culpam. Sed pœnitentia formaliter non est exactio pœnæ, vel volitio exactionis pœnæ, sed est ablatio culpæ. Ergo vindicare non est poenitentia.

RESPONDEO. Nego. Quod vindicare siue infligere poenam debitam culpæ, non sit auferre culpam, inflictio enim poenæ debitæ pro culpa, destruit culpam, & offensam derelictam à peccato commisso. Objectio itaq; videtur probare, quod vindicare idem sit quod satisfacere pro poena peccati, quod est fal-

 sum,

Vindicare non est satisfactio pro pœna temporali, sed pro culpa.

sum, quia illa satisfactio est pro poena temporali, non pro æterna, at vindicare est satisfactio pro culpa.

Quantùm attinet ad prioritatem & præstantiam horum actuum quatuor?

DICO. 1. Vindicare peccatum est actus primarius, & supremus pœnitentiæ. Probatur. Tùm quia est actus proprius virtutis poenitentiæ. Tùm quia vindicare tendit, & respicit rationem formalem objectiuam virtutis propriè dictæ poenitentiæ, quæ ratio formalis est peccatum punibile propter obseruantiam legis, non autem respicit pro objecto peccatum in communi, vt est offensiuum Dei, ista enim relatio, vt est offensiuum Dei, non inest intrinsecè actui poenitentiæ, sed extrinsecè quatenùs subordinatur charitati, à quâ imperatur. Tùm quia vindicare est actus nobilior, & essentialior poenitentiæ, quàm sit sola detestatio, vindicatio enim includit detestationem virtualiter, non è contra, detestatio enim potest esse absq; vindicta.

Vindicare est actus primarius.

COLLIGE. Quando dicimus vindicare esse actum primarium pœnitentiæ, non intelligimus via originis, quia vnus non originatur ab alio, & vnus potest esse sine altero, nimirum detestari absq; vindicare, licet vindicare non possit esse sine detestatione, nam vindicare includit nolle peccasse, quod est detestatio peccati, sed intelligimus via perfectionis, quia est perfectus ac proprius actus pœnitentiæ.

DICO 2. Duo ultimi modi pœnitendi, scilicet gratanter pœnam acceptare, & eandem patienter ferre, non causant tristitiam, sed supponunt jam causatam in subjecto in quo sunt. Duo verò priores modi, nimirum, vindicare, & detestari peccatum, causant in pœnitente tristitiam: cognoscentes enim peccatum commissũ esse offensiuum legis Diuinæ, mouemur efficaciter ad vindicandum tale peccatum, imperando intellectui, & voluntati, quæ sunt proximæ causæ tristitiæ vt ipsam tristitiam efficiant in punitionem peccati, vt lex seruetur.

Qui actus causant tristitiam.

DICO. 3. Major excellentia actuum vindicare, & detestari peccatum respectu deletionis peccati, oritur ex intensiori actu ad quem nata est sequi tristitia. Ratio est, quia quô major,

major, & intensior est actus aptus natus causare tristitiam, magis meretur, vt deleatur peccatum, & gratia infundatur. Ex his:

Colligе 1. Tristitia de peccato solùm aliquando oritur ex motiuo charitatis, non autem virtutis poenitentiæ; quandoq; verò oritur ex contemplatione Dei in nobis, actus intensissimus justitiæ Dei vindicatiuæ, cognoscentes enim peccatum commissum esse offensiuum Dei, mouemur efficaciter ad vindicandum tale peccatum imperando intellectui, & voluntati, quæ sunt proximæ causæ tristitiæ, vt ipsam tristitiam efficiant in punitionem peccati vt lex seruetur, licet aliquando intellectus, & voluntas, non mouentur hoc imperio justitiæ, quia carent habitibus inclinantibus ad istos actus: Similiter etiamsi intellectus, & voluntas moueātur ad istos actus, tamen non sequitur semper effectus debitus, nempe tristitia, quod plerumq; contingit ob conjunctionem appetitiuum, cujus enim appetitus sensitiuus natus est facilè tristari, voluntas quoq; ejus facilè tristatur, cujus appetitus sensitiuus difficilis ad tristandum, seu dolendum, similiter, & voluntas. *Ex quo motiuo oritur tristitia.*

Collige 2. Detestatio peccati, & vindicatio mutuò se excedunt circa causationem tristitiæ, quia quandoq; detestatio causat tristitiam, vindicatio verò non; quandoq; vindicatio habet actu imperium intensissimum, vt causetur tristitia, & tamen tristitia non causatur propter impedimenta, & sic ex parte actus nati-apti causare tristitiam, vindicatio excedit detestationem, licet non sequatur tristitia.

Dico 4. Si loquamur de istis quatuor actibus vniformiter, id est quatenùs omnes oriuntur ex vna virtute, vel ex quot vnus, ex tot, & alius, velle vindicare peccatum est perfectissimus omnium, quia habet magis de voluntario, vt dixi Articulo 4. quæst. prima. Si verò loquamur difformiter, ita vt vnus oriatur ex vna virtute, & alius ex pluribus; aut quod vnus eliciatur à virtute perfectiori quàm alius: tunc si vindicare eliciatur ex sola justitia, & detestatio ex charitate, detestatio erit perfectior, quàm vindicatio: aut si detestatio eliciatur ex pluribus ijsq; perfectio- *Quando detestatio perfectior, quā vindicatio.*

fectioribus virtutibus, erit perfectior, quàm aliquis actus ex præfatis.

PETES An actus contritionis sit actus solius virtutis pœnitentiæ?

RESPONDEO. Cùm secundùm omnes Theologos contritio sit actus talis pœnitentiæ qui delet peccatum, vt dispositio præuia, non est necesse vt contritio sit actus solius specialis virtutis pœnitentiæ, cum talis sit solùm vindicare peccatum; non autem detestari. Atqui omnes isti quatuor actus sunt sufficientes ad veram contritionē; sequitur necessariò quod contritio est actus, nedum virtutis specialis pœnitentiæ, sed etiam virtutis generalis pœnitentiæ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum actus pœnitentiæ, qui requiritur ad delendum peccatum mortale, debeat esse genitus à virtute, & formatus gratia?

NOTA. Doctor Subtilis *in 4. dist. 14. q. 2. §. De secundo principali.* tria examinat. Primò. An pœnitere quod requiritur ad delendum peccatum mortale, necessariò sit actus alicujus vnius determinatæ virtutis. Secundò. An talis actus necessariò debeat prouenire ab aliqua virtute, jam genita. Tertiò. Quomodo actus pœnitentiæ quo deletur peccatum mortale, habeat se ad gratiam?

QVANTVM AD PRIMVM. RESPONDET. Quòd pœnitere, quod requiritur ad delendum peccatum mortale, non est necesse esse actum alicujus determinatæ virtutis, V. G. vindicatiuæ justitiæ quæ est virtus specialis. Probatur. Quatuor sunt modi pœnitendi, quorum vnusquisq; sufficit ad delendum peccatum mortale. Sed isti actus non sunt ejusdem virtutis, nam primus justitiæ; vltimus patientiæ, duo intermedii cujuscunq; virtutis appetitiuæ. Ergo actus requisitus ad delendū peccatum non est vnius determinatæ virtutis. Major Probatur ex Eze-

chiele

chiele capite 18. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis. &c.* Vbi Propheta apertè dicit, peccatum remitti per pœnitentiam; pœnitentia autem est punitio voluntaria, quæ fit quatuor modis, vt dixi Articul. 4. Quæst. 1. Ergo quolibet illorum quatuor modorum remittitur peccatum. Minor clarè constat ex præcedenti Articulo 1. & 2.

Dices. Peccatum non dimittitur per volitionem pœnæ, sed per nolitionem culpæ. Ergo. Isti tres modi præter secundum, nimirum detestationem, non dimittunt peccata.

Respondeo. Quòd in his quatuor modis includitur nolitio culpæ, nam dum quis vult pœnam pro peccato, simul habet nolitionem peccati; quia nemo potest velle pœnam debitam pro peccato, & non odire peccatum.

Qvantvm ad Secvndvm. Dicit non esse necesse, quod actus pœnitendi quo peccatum mortale deletur sit actus genitus ab aliqua virtute, quæcunq; illa sit. Probatur. Quandocunq; sunt actus duo æquè perfecti secundùm omnes circumstantias morales, ambo æqualiter sunt Deo accepti, & grati. Sed sic est quod antequam virtus sit genita, potest haberi actus ita perfectè circumstantionatus secundùm circumstantias morales, sicut post adeptam virtutem. Ergo talis actus æquè erit gratus, & acceptus Deo, sicut actus ex virtute genitus, & ita poterit delere peccatum sicut actus ex virtute genitus. Minor patet. Quia voluntas ante virtutem genitam, potest habere actum perfectum secundùm dictamen rectum rationis, cum omnibus circumstantiis, quia actus primus sit generatiuus virtutis, virtus enim habitus, fit ex frequentatis actibus. Ergo ita est perfectus ille actus cum sit generatiuus virtutis, sicut ille qui generatur à virtute, & sic æquè est gratus, & acceptus Deo.

Actus pœnitendi non est necesse vt sit virtutis alicuius.

Qvantvm ad Tertivm Pvnctvm. Quomodo scilicet actus pœnitentiæ quo deletur peccatum mortale habeat se ad gratiam?

Ordo juſtificationis.

Nota 1. Ordo qui ſeruatur in juſtificatione impii adulti juxta D. Subtilem eſt talis. 1. Supponit. Quod peccator poſt peccatum commiſſum manens in reatu peccati, dum incipit conuerti ad Deum, poteſt ex ſuis viribus naturalibus cum influentia communi Dei, conſiderare peccatum commiſſum, vt offenſiuum Dei, & vt contra legem Diuinam, & ut auerſiuum à Deo, & vt impeditiuum præmii, & vt inductiuum ſupplicii, & ſub alijs rationibus. Habita hac conſideratione. Voluntas duobus modis poteſt peccatum iſtud deteſtari. Vno modo ſub aliqua vna iſtarum conditionum tantùm, vel aliquibus pluribus, non tamen ſub omnibus. 2. Modo poteſt illud peccatum deteſtari

Attritio eſt diſpoſitio ſiue meritum de congruo.

ſub omnibus circumſtantiis moralibus debitis, qui motus, & deteſtatio vtraq; vocatur à D. Subtili attritio, & eſt diſpoſitio, ſiue meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis: & motus iſte debet certum tempus ex decreto Dei durare, in cujus vltimò inſtanti gratia infunditur, quantum autem ſit iſtud tempus, non eſt certum: debet etiam habere certam intenſionem, qua ſi careat non eſt perfectè circumſtantionatus. Differentia verò eſt inter iſtos motus; quia non eſt certum ex voluntate Diuina, an deteſtatio primo modo, non perfectè circumſtantionata, ſit ſufficiens diſpoſitio ad delendum peccatum mortale, ſecundo modo motus eſt ſufficiens diſpoſitio; iſta tamen diſpoſitio, non præce-

Diſpoſitio quomodo ſit in tempore.

dit tempore infuſionem gratiæ, ita vt inter ipſam, & inſtans in quo infunditur gratia, mediet aliqua duratio temporis, ſed præcedit tempore, quia ipſa fit in tempore, quo completo in inſtanti immediatè ſequenti infunditur gratia, & attritio formatur, ita vt in illo inſtanti temporis adſint illa tria ſigna naturæ. In primo habetur attritio in eſſe completo, in genere moris, & naturæ: in ſecundo creatur gratia in anima ejus, qui juſtificatur. In tertio, actus ille formatur gratia inhærente animæ juſtificati, & inclinante ad motum, & actum illum.

Quid per motum in genere moris intelligat.

Nota 2. Per motum hunc in genere moris, quem naturalem appellat, non intelligit motum factum ex puris viribus naturæ, abſq; auxilio gratiæ, vt aliqui D. Subtili tribuunt, ſed falſò, quia hoc Pelagianum eſt, ſed intelligit motum factum auxilio Diuinæ

Diuinæ prouidentiæ specialis, quod auxilium Diuinum vocat influentiam communem, qua DEVS per suam prouidentiam omnibus illud largitur, ideò videtur esse quodammodo naturale, quia à primo Motore omnibus hominibus tribuitur. Voluntas ergo humana mota auxilio Diuino, & illi assentiens facit actum dignum de congruo, vt DEVS creet gratiam habitualem, in ipsa, & justificetur, qua gratia habituali creata homo justificatur; & si perseueret in bonis operibus, vel in illo opere bono, post gratiam habitualem acceptam, opera illa sunt meritoria Vitæ æternæ de condigno jam, non de congruo.

NOTA 3. Quando D. Subtilis *in 4. dist. 14. q. 2. §. Ad huius intellectum* dicit: quod potest homo ex puris naturalibus cum communi influentia considerare peccatum commissum, vt offensiuum Dei, excludit tantùm gratiam habitualem, quia ibi inquirit, an dispositio præuia informis sufficiat, non autem excludit auxilium DEI, neq; asserit quòd vltima dispositio ad gratiam sit ex nobis, cum apertè gratiam Dei præuenientem admittat, vt in *1. d. 44. q. vnica. Num. 4. ait. Quemlibet peccatorem saluari posse, quia inquit potest Deus eum sua gratia præuenire.* Et in 4. dist. 20. q. vnica dicit ex S. Augustino. *Opus Dei esse non hominis pœnitentiam fructuosam inspirare.* Et infra dist. 22. art. 2. ait: *Deum propter merita mortificata citiùs dare gratiam ad resurgendum.* Et in 2. Dist. 9. q. 2. num. 14. ait. *Hominem non posse efficere vltimam dispositionem ad formam supernaturalem.* Hoc idem docet Quodlib: *17.* art. 1. & alibi sæpè. *Vltima dispositio ad gratiam nõ est ex nobis.*

NOTA 4. Gratia est forma aliarum virtutum, non quod eis det proprium esse formale, sed quia aliarum virtutum dirigat operationes in vltimum finem, & quia dat actibus aliarum virtutum, & operibus nostris bonis, acceptabilitatem, & dat illis vt sint meritum de condigno vitæ æternæ. Ille ergo actus dicitur formatus, qui elicitur ab existente in charitate secundùm inclinationem charitatis seu gratiæ: ille verò informis, qui licet sit moraliter bonus, non tamen elicitur secundùm inclinationem gratiæ. *Gratia quo modo est forma virtutum.*

NOTA

Meritum aliud de congruo, aliud de condigno

NOTA 5. Meritum aliud est de condigno, aliud de congruo. Meritum de condigno strictè, & in rigore, est actio libera cui debetur ex justitia aliquod præmium: Ad hoc meritum requiritur dignitas operis, & Personæ, & lex statuta de concessione præmii sibi respondentis. Meritum de congruo est actio libera, cui congruum est, '& par, vt aliquod præmium correspondeat; hæc autem congruitas contingit vel propter dignitatem operantis. V. G. alicujus justi pro peccatore orantis, qui dignus est vt sua oratio exaudiatur, vel propter legem à Deo statutam de concesśione alicujus præmii.

Actus requisitus ad deletionem peccati non est necesse vt sit formatus gratia.

DICO 1. Actus requisitus ad deletionem peccati mortalis, vt dispositio præuia, & vt meritum de congruo, non est necesse, quod sit formatus gratia. Patet ex Notandis quia talis actus præcedit remisśionem peccatorum, & infusionem gratiæ.

Actus concomitans deletionem peccati est formatus gratia.

DICO 2. Actus concomitans deletionem peccati mortalis, est formatus gratia; Probatur. Quia in illo instanti in quo peccatum deletur gratia inest, & consequenter actus requisitus, vt concomitans deletionem peccati, necesse est vt sit gratia formatus: nam vt dixi in primo Notando, in tertio signo actus ille continuatus, dicitur gratia formatus. DICES. Sequeretur ex hoc quòd non per contritionem deleretur culpa, quia non est contritio, nisi in tertio signo naturæ, cum tamen in secundo signo deleatur. RESPONDEO. Quòd Deus disposuit dare gratiam huic homini per attritionem tanquam per meritum de congruo, non tamen dat in principio attritionis, oportet enim continuare attritionem per certum tempus à Deo institutum, quo transacto Deus statim dat gratiam, tanquam per meritum de congruo, quatenùs autem eadem attritio continuatur, vsq; in instans infusionis gratiæ, in quo instanti hic actus, accipit esse contritionis per istum actum, & sic attritio fit contritio sine omni mutatione reali actus. Dicitur autem DEVS dare per istum actum gratiam, tanquam per dispositionem concomitantem. SI DICAS. Contritio sequitur remissionem peccati. Ergo non

Quomodo contritio deleat peccatū

remittitur per contritionem peccatum? RESPONDEO, Concedi debet quod contritio deleat peccatum in sensu diuisionis

nis, nam iste ille idem est motus informis, & formatus, informis est dispositio præuia remissionis culpæ: & sic dicitur contritio delere culpam: in sensu autem composito contritio, id est actus iste formatus gratia, non delet culpam, quia est natura posterior dimissione culpæ.

COLLIGE. D. Subtilis *loco citato Num. 16.* dicit quòd in instanti præmiationis de condigno, non potest poni obex, in instanti verò præmiationis de congruo potest poni obex, & sic in termino meriti de congruo, potest aliquis non habere illud quod meruit, quia posuit obicem.

ARTICVLVS V.

Vtrum pœnitentia sit virtus supernaturalis, & infusa, vel naturalis & acquisita.

Virtus alia infusa, alia moralis.

NOTA 1. Duplices esse virtutes Theologi affirmant: alias Theologicas, alias morales acquisitas. Virtus infusa est habitus, qui ab alia causa produci non potest, nisi à solo Deo: Acquisita verò virtus est habitus, cujus propria est causa exercitatio, & cõsuetudo, licet & talis habitus possit à Deo infundi, sed jam dicetur infusus per accidens. Porrò multi Thomistæ affirmant præter morales virtutes acquisitas, concedendas esse morales suapte natura, & per se infusas, quæ differunt à moralibus suaptè natura acquisitis, quam opinionem Medina 1. 2. q. 63. artic. 3. dicit Sacris Scripturis, Conciliis esse consentaneam, adeò vt negare virtutes morales infusas sit ingens temeritas.

Differentia inter virtutes Theologicas & morales.

NOTA 2. Virtutes Theologicæ differunt à moralibus objecto, materia, & fine, nam Theologicarum, objectum, materia, & finis, est DEVS, moralium verò res ratione recta præscripta. Quod si dicas, obedientia, pietas, & Religio in Deum sunt virtutes ad mores pertinentes, & tamen habent Deum objectum, similiter pœnitentia, quâ Deo pro peccatis commissis satisfacimus. RESPONDEO, Prædictas virtutes non versari circa Deum tanquam circa proprium objectum: nam Religionis ob-

Religionis objectum cultus. jectum est cultus, qui Deo debetur; pietatis honor, & reuerentia, quæ Deo defertur; obedientiæ obsequium, quod Deo præstamus, & quod ei tanquam Domino paremus: pœnitentiæ verò est actus, quo Deo pro peccatis charitatis impulsu, & imperio satisfacimus. Secundo. Differunt virtutes Theologicæ à moralibus: quia Theologicæ, Diuinæ regulæ innituntur, morales recta ratione diriguntur.

Non dantur virtutes infusæ morales. DICO. I. Præter virtutes infusas Theologicas, & morales acquisitas, non esse aliquas morales per se, & natura sua infusas à solo DEO. Ita D. Subtilis in 3. d. 36. q. vnica § *Licet de istis virtutibus moralibus.* Henricus quodlib: 6. q. 12. Occam. in 4. d. 33. Bassolus in 3. dist. 33. q. 2 & alii. Probatur 1. Nulla adest necessitas ponendi has virtutes morales per se infusas. Ergo non sunt ponendæ. Antecedens probatur. Quia si essent necessariæ, vel essent necessariæ ex proportione effectus ad causam: vel ratione objecti formalis: tandem ratione finis. Non primum: nam non est ratio quod virtutes Theologicæ quæ sunt principia infusa efficiant alias virtutes morales à naturalibus, sed sufficit quod alio modo eas dirigant, ac faciant principia naturalia, quia alio modo secundùm fidem debemus exercere actum castitatis, temperantiæ, justitiæ &c. alio modo secundum lumen naturale; atq; ita hæ virtutes morales infusæ non sunt necessariæ propter complementum naturæ, quia morales naturales sufficiunt ad complementum naturæ secundùm esse naturale, Theologicæ verò complent secundùm esse supernaturale. Non ratione objecti formalis, quia cum duplex sit objectum scilicet naturale, & supernaturale, ad vtrumq;, sufficienter disponitur homo, & simpliciter perficitur in se, & ad alia extra se, & ad Deum, per virtutes morales, & Theologicas, vt D. Subtilis probat in *3. dist. 34.* Ergo non sunt admittendæ virtutes morales infusæ. Instat Caietanus. Si ratio hæc Scoti valeret sumpta ex parte objecti, quia scilicet vnicum est objectum supernaturale, ad quod virtutes Theologicæ sufficienter disponunt, & ordinant, & ideò non sunt ponendæ virtutes morales infusæ, sequeretur quòd esset necesse ponere virtutes purè infusas Theologicas, quia fides, spes, & charitas

ritas

ritas acquisitæ, perficiunt nos in ordine ad Deum, nihil enim diligitur charitate infusa, quod non diligatur charitate acquisita. Sed consequens est inconueniens. Ergo. RESPONDEO. Ex fide habetur, non autem naturaliter est notum, dari in nobis virtutes infusas, vt probat Doctor Subtilis *in 1. dist. 17. & in 3. dist. 23.* Atqui ex fide non habemus virtutes infusas morales dari. Ergo non sunt ponendæ. Non ratione finis. Quia omnes actus virtutum moralium possumus ordinare ex charitate ad finem supernaturalem. Ergo virtutes infusæ morales, sunt superfluæ. RESPONDET Caietanus *2. 2. q. 63. art. 3.* Quod fides, & charitas, tendunt immediatè in finem, qui est Deus, non in media, virtutes verò morales infusæ tendunt immediatè in media ad finem hunc consequendum. Contra Fides nostra, non solùm est immediatè de fine vltimo, sed etiam est immediatè de mediis ad illum consequendum, vnde quod est de ratione vnius virtutis, non potest aliis tribui. PROBATVR 2. Conclusio Adultis qui exercitio comparârunt sibi aliquas virtutes morales, non debent concedi aliquæ virtutes morales infusæ; quia hæ vel essent diuersæ speciei, vel ejusdem. Non primum quia habitus morales qui sunt circa eandem materiam, quorum actus sunt ejusdem speciei, non differunt specie. Sed si essent V. G. duæ temperantiæ vna infusa, & alia acquisita, essent circa eandem materiam, & actus earum essent ejusdem speciei. Ergo &c. Non 2. quia infundi non possent; nam duæ virtutes ejusdem speciei, & solo numero differentes in eodem subjecto esse non possunt. Ergo. Tertio probatur Vel tales virtutes morales infusæ concedendæ sunt hominibus ad substantiam operationis, vel ad illius facilitatem. Non 1. quia ad hanc sufficit ipsa naturalis potentia nuda. Non 2. quia hanc præstant virtutes morales acquisitæ.

OBIICIVNT 1. Deus in multis locis Sacræ Scripturæ dicitur esse author virtutum, vt Sapientiæ 8. *Sobrietatem enim & prudentiam docet, & justitiam & virtutem*, id est fortitudinem. Ibidem dicitur. *Et vt sciui quoniam aliter esse non possem esse continens nisi Deus det.* Ergo virtutes morales à Deo infundũtur.

RESPONDEO. In primo testimonio sapiens ostendit sapientiam esse matrem virtutum moralium. In posteriori loquitur de continenda, & conseruanda sapientia, non autem de continentia virtutis castitatis, quæ est virtus moralis.

OBJICIVNT. 2. Si non ponerentur virtutes morales infusæ, sequeretur, quod baptizato puero, vel adulto, qui respectu vitii, & virtutis moralis se haberet neutraliter, non sufficienter ei esset prouisum à Deo: quia esset quidem ei prouisum circa finem per virtutes Theologicas infusas, sed non esset ei prouisum circa appetitum inferiorem per virtutes morales, & sic non posset operari perfectè, sed imperfectè, ipse enim sine virtutibus esset imperfectus, & consequenter ejus operationes essent imperfectæ.

RESPONDEO. Quod per virtutes infusas sufficienter est illi prouisum; quia vel natus est habere virtutes morales acquisitas, vel non: si sic, per illas ei prouidebitur: si non, quia non habet vsum rationis, vt paruulus, tunc in illo non est necesse ponere, virtutes morales infusas, quia sufficienter benè disponitur circa appetibilia per charitatem infusam.

Pœnitentiæ virtus non est infusa.

DICO 2. Pœnitentia virtus, & actus ejus secundùm se, & intrinsecè, non est infusus, nec supernaturalis. Ita Doctor Subtilis *in 4. dist. 14. Q. ad vltimum.* Durandus *in 2. dist. 28. q. 5.* Gabriel Biel. *in 4. dist. 14 q. 1.* & alij. Probatur 1. Virtutes supernaturales, & infusæ sunt tantùm tres. Ergo pœnitentia non est virtus supernaturalis, nec infusa. Confirmatur. Quia quælibet virtus infusa, & actus ejus habet immediatè pro objecto Deum. Atqui virtus pœnitentiæ & actus ejus non habet immediatè Deum pro objecto, sed peccatum punibile, vt est contra legem Dei, & bonum commune. Ergo pœnitentia ex suo genere, non est virtus infusa. Neq; valet si dicas quod pœnitentiæ actus habet quidem peccatum pro objecto, sed vt est offensiuum Dei; non inquam valet, quia consideratio ista peccati, vt est offensiuum Dei, vt vltimi finis, pertinet ad actum charitatis, non vero pœnitentiæ vt dixi Articulo 2.

Proba-

Probatur 2. Omnis virtus, vel est Theologica, vel moralis: At pœnitentia non est Theologica virtus. Ergo est moralis. Atqui omnis virtus moralis est naturalis, & acquisita, non supernaturalis. Ergo pœnitentia est virtus naturalis, & acquisita, non infusa. Negant Thomistæ omnes virtutes morales esse acquisitas, sed aliquas esse infusas. Sed hoc refutatum est præcedenti conclusione. Probatur 3. Ratio propter quam ponitur pœnitentia esse virtus infusa, est vt saluentur Scripturæ, & auctoritates Patrum, & Conciliorum quæ dicunt pœnitentiam esse à Deo, quas in objectionibus afferemus. Sed optimè saluantur prædictæ authoritates secundùm opinionem nostram; nam licet dicamus pœnitentiam esse naturalem, & actum illius, tamen ad hoc vt actus iste pœnitentiæ sit fructuosus, & talis qualem Deus exigit ad delenda peccata, necesse est, vt procedat ex charitate, & auxilio Diuino, quod Concilium Tridentinum *Seß. 6. cap. 6.* indicat, addendo istam particulam (sicut oportet): & sic non quælibet pœnitentia est apta nata delere peccatum, sed illa solùm quæ est cum relatione extrinseca ad charitatem, nulla enim virtus inclinat ad finem vltimum, nisi mediante illa virtute, cujus est respicere finem vltimum per se, & immediatè, qualis est charitas, vna quæq; tamen virtus est perfecta in sua specie. Probatur 4. Si actus pœnitentiæ esset infusus ac supernaturalis, sequeretur quod qui illum haberet semper esset in gratia, quia quando quis cognosceret se detestari peccatum propter Deum, sciret se esse in gratia, cum tamen nescit homo an odio, vel amore Dei dignus sit.

Objiciunt 1. Thomistæ Illa est virtus infusa ex suo genere, quæ ordinat hominem ad amicitiam Dei, siue quæ habet Deum pro fine intrinseco. Sed pœnitentia est hujusmodi. Ergo. Major patet ex Notando 1. Minor probatur quia proprius actus pœnitentiæ est pœnitere de peccato tanquam offensa Dei, & reconciliare hominem cum Deo, & eum in ejus amicitiam restituere.

Pœnitentia nõ habet Deum pro fine & objecto intrinsecè.

Respondeo. Nego Minorē. Ad probationē dico, pœnitētia si cōsideretur in se, & intrinsecè non habet Deū pro fine, & objecto,

neq; amicitiam Dei, sed solùm extrinsecè, & ex relatione ad charitatem: & licet pœnitentia Euangelica, vt est particularis virtus moralis respiciat peccatum, vt est offensiuum Dei, non tamen respicit peccatum vt est offensiuum Dei, vt dilecti, & vt vltimi finis immediatè, sed quatenùs est offensiuū Dei, vt est primus, & supremus legislator. Quod autē vltimatè reducatur in Deum, hoc non vrget, quia sic omnes virtutes morales reducuntur ad Deum, non tamen sunt infusæ, vel supernaturales.

OBIICIVNT 2. Ille est actus supernaturalis, qui viribus naturalibus acquiri non potest. Sed actus pœnitentiæ est talis, quia necessarium est auxilium speciale Dei: Ergo pœnitentia, & actus ejus est supernaturalis. Major patet ex notando 1. Minor probatur ex SS. literis. Joann. 6. dicitur. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* 2. ad Timoth. 2. *Ne quando Deus det illi pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscat à laqueis diaboli.* S. Augustinus lib. 5. contra Julianum cap. 3. ait. *Nisi ipse dederit quis aget pœnitentiam?* CONFIRMATVR in Tridentino Sesione 6. cap. 6. & Canone 3. dicitur. *Si quis dixerit sine præuenienti Spiritus Sancti inspiratione, atq; eius adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, vt ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Hoc loco Concilium docet eodem modo esse necessariam gratiam ad actum pœnitentiæ, sicut ad actum fidei, & charitatis. Ergo sentit eodem modo actum pœnitentiæ esse supernaturalem, sicut actum fidei & charitatis. Neq; valet responsio Scotistarum quod Concilium intelligat actum pœnitentiæ esse supernaturalem ratione relationis ad charitatem; quia hac ratione dicendi essent actus fidei, spei, & charitatis esse supernaturales, non in se, sed quatenùs habent relationem ad fidem, fides verò è conuerso secundum se non esset supernaturalis, sed vt informata charitate. Atqui ista omnia sunt absurda. Ergo &c.

Pœnitentia duplicitèr cōsideratur. RESPONDEO. Actus pœnitentiæ duobus modis consideratur. Vno modo vt est actus pœnitentiæ virtutis moralis nudæ, absq; relatione extrinseca ad charitatem. Secundo modo vt includit relationem extrinsecam ad charitatem, & est ordinatus ad be-

ad beatitudinem. Primo modo est actus bonus moraliter, & hic viribus naturalibus haberi potest. Secundo modo à solo Deo inspiratur, & de isto loquuntur authoritates Sacræ scripturæ, & Sanctorum Patrum, non autem de primo de quo nos loquimur. Ita & Concilium Tridentinum intelligit: non enim est par ratio de actu fidei, spei, & charitatis, & de actu pœnitentiæ, quia illæ sunt virtutes Theologicæ, & supernaturales ex suo genere, at pœnitentia non est sic. Vnde Concilium addidit hanc particulam (sicut oportet) vt indicaret de quo actu pœnitentiæ intelligat, nempe de illo qui habet ordinem ad charitatem, non autem de actu pœnitentiæ nudo.

OBIICIVNT 3. Aliquis actus pœnitentiæ est vltima dispositio ad gratiam. Sed dispositio ad gratiam est supernaturalis. Ergo actus pœnitentiæ debet esse supernaturalis RESPONDEO. Pœnitentia quæ est sufficiens dispositio ad gratiam est supernaturalis, sed cum relatione ad charitatem, quæ competit merito de congruo, vt acceptetur à Deo, pœnitentia verò vt est virtus moralis nuda, non est dispositio congrua, neq; sufficiens ad gratiam habitualem.

DICO 3. Sicut virtutes in nobis possunt generari ex duplici lumine, scilicet naturali, & supernaturali; ita & virtus pœnitentiæ ex lumine naturali, & alia ex lumine supernaturali. Prima pars probatur quod virtutes generētur in nobis ex lumine naturali, quia omnis virtus moralis appetitiua habet regulam in intellectu, secundùm quam regulatur, virtus enim debet esse conformis rectæ rationi: & ex hac regula generantur in nobis virtutes morales naturales, aliæ virtutes morales generantur in nobis ex lumine supernaturali, V. G. Omnia dimittenda sunt propter Christum, Prælatis obediendum est in omnibus licitis: & sic paupertas Euangelica, obedientia, castitas &c. sunt virtutes morales ortæ ex principijs, & veritatibus reuelatis. Dixi Sunt virtutes morales, quia secundum perfectam & rectam rationem, licet non purè naturalem, ex more, id est ex frequenti electione generantur in nobis: habita enim reuelatione quod paupertas voluntaria est medium ad vitam æternam, possum me velle exer-

Virtutes ex duplici lumine generantur.

Paupertas generatur ex lumine supernaturali.

exercere in paupertate; & sic & in aliis virtutibus. Secunda pars Probatur. Poenitentia enim quæ dictat esse peccatum detestandum potest oriri; vel ex regula lumine naturali nota, vt ex hac, De peccato est displicendũ, & ex hac regula poenitẽtia orta est virtus moralis naturalis; vel ex regula lumine supernaturali nota, quæ dictat peccatum esse detestandum, in quantùm est offensiuum Dei, auersiuum à Deo, impeditiuum beatitudinis, inductiuum poenæ inferni, & hæc regula est ex reuelatione Dei nota; ex qua poenitentia orta est poenitentia, virtus moralis, sed non purè naturalis, sed euangelica: est tamen moralis, quia potest naturaliter, & ex more, nempe ex frequentatis actibus generari in nobis; Ex hac regula, & veritate euangelica, nobis reuelata. *Pœnitentiam agite, &c.* Hinc

Pœnitentia quando virtus Evangelica.

COLLIGE. I. Stando præcisè in actu virtutis poenitentiæ Euangelicæ, actus ejus non elicitur propter amorem Dei, & talis actus non est meritorius, neq; fructuosus, quatenùs verò includit relationem ad charitatem est fructuosus, sed hæc relatio ad charitatem est extrinseca poenitentiæ virtuti speciali.

COLLIGE 2. Poenitentia vt est virtus Euangelica, quæ detestatur peccatum, vt est offensiuum Dei, detestatur illud, non quatenùs Deus est dilectus, sed quatenùs est supremus legislator, cui est obediendum: vnde licet omnes virtutes Euangelicæ ordinentur ad charitatem, tamen habent etiam suos limites, & fines.

COLLIGE 3. Cùm dicitur actus poenitentiæ fructuosus debet elici ex charitate, non intelligas, quòd debeat elici à charitate inexistente, id est gratia habituali justificante, sed quia debet elici ex motiuo charitatis, ita vt sit aptus natus generare habitum charitatis, cùm elicitur ex impulsu dilectionis Dei.

ARTICVLVS VI.

An in statu innocentiæ fuisset pœnitentia?

NOTA. D. Subtilis tangit hanc difficultatem *in 4. dist. 14. q. 2. ad 3tium.* Vbi ponit duplicem modum dicendi. Primus est.

est. Quòd in statu innocentiæ solùm fuissent illæ virtutes, quæ habent pro objecto bonum, non autem illæ quarum objectum est malum. Sed virtus quæ pro objecto respicit malum est in nobis supplementum defectus naturalis: cum ergo in statu innocentiæ, nullus fuisset defectus naturalis, ideò ibi non essent prædictæ virtutes, quia non fuisset ibi necessitas habendi illas, & sic non fuisset ibi patientia, quia nec materia patientiæ. Tum quia virtus versatur circa difficile. Atqui in statu innocentiæ non fuisset facere bonum difficile, quia non fuisset pugna inter rectam rationem, & virtutes sensitiuas. SECUNDUS MODUS dicendi est: Cum virtus pœnitentiæ in prima sui significatione est justitia vindicatiua, cujus munus est vindictam de reo sumere, siue reus sit ipsemet vindicans, siue alius, & sic possumus concedere in statu innocentiæ potuisse esse pœnitentiam, non secundùm actum, sed secundùm habitum.

DICO itaq; Secundus modus dicendi est probabilior. Probatur. Quia innocens & beatus, possunt habere habitum promptè vindicandi peccatum in alium reum. Ergo potest manere habitus in illis vindicandi in seipso peccatum, si ipsi essent rei peccati: pœnitentia enim vt est virtus, est habitus vindicandi peccatum in reo: illa autem conditio in se, vel in alio est conditio accidentalis, quæ non variat rationem formalem habitus. *In statu innocentia fuisset pœnitentia quod ad habitum.*

PETES I. An in Christo Domino fuerit pœnitentia?

Respondent aliqui fuisse quoad habitum non quoad actum: quia conceditur hæc virtus manere in Beatis. Respondent alij, & fortè meliùs. Neq; quoad actum, neq; quoad habitum, nam stante vnione beatifica, & vnione hypostatica, de lege ordinaria, impossibile erat quod peccaret, ideò frustra poneretur in eo pœnitentia.

QVÆSTIO III.

Vtrum pœnitentia virtus sit tantùm vnius pœnæ inflictiua?

Videtur quod sic:

1. Vnius culpæ, vna est pœna ordinatiua, quia & vnius deordinationis vna est ordinatio. Sed virtus pœnitentiæ est inflictiua pœnæ, vt ordinet culpam. Ergo vni culpæ per pœnitentiam debet correspondere vna pœna, nulla enim pœna duplici pœna sufficienti punitur.
2. Pœnitentia est quædam justitia particularis scilicet vindicatiua. Sed justitia reddit æquale pro æquali: vna autem pœna est æqualis vni culpæ. Ergo vni culpæ non debent ex pœnitentia infligi plures pœnæ.
3. Vnius virtutis est vnicum objectum, & vnicus actus. Sed pœnitentia est vnica virtus. Ergo debet habere vnicum objectum, scilicet vnicam pœnam, & vnicum actum, & sic debet infligere vnicam pœnam non plures.

Qualibet virtus appetitiua habet regulam in intellectu.

NOTA. Cuicunq; virtuti appetitiuæ correspondet dictamen prudentiale, seu regula à qua dirigitur in intellectu, quæ dictat voluntati, vt benè moraliter possit elicere actum virtuosum, talis prudentia siue regula correspondet etiam pœnitentiæ. Duplex autem regula, seu dictamen prudentiale reperitur quod regulat voluntatem nostrã: quædam naturalis, ad cujus notitiam intellectus lumine naturali deuenire potest: quædã supernaturalis, ad cujus cognitionem non potest intellectus ex propriis viribus, sed tantùm per reuelationẽ. oportet ergo inuestigare istam regulã, siue hoc dictamen rationis, secundùm quod pœnitentia virtus regulatur, & juxta hoc judicandum erit, cujus pœnæ, an vnius, vel plurium ista virtus sit inflictiua. Duplex autem hæc regula esse potest pœnitentiæ punitiuæ. Prima est naturalis, naturaliter nota, & est hæc: Displicendum est de peccato: omnis enim intellectus creatus ex suo lumine naturali cognoscit, peccatum esse detestandum, est enim res mala, malum autem detestantur omnes qui sunt rationis capaces. Secunda est supernaturalis ex re-

Duplex pœnitentiæ regula.

uelatione Diuina nota, vt hæc, Peccatum eſt deteſtandum, vt eſt offenſiuum Dei auctoris ſupernaturalis, & impeditiuum beatitudinis ſupernaturalis, & inductiuum pœnæ. Huic regulæ correſpondet in voluntate virtus poenitentiæ, ſed non illa poenitentia, quæ eſt virtus moralis naturalis correſpondens priori regulæ, quæ eſt dictamen rectum rationis naturaliter notum, ſed eſt alia virtus poenitentiæ, quæ eſt poenitentia Euangelica, & eſt ſupernaturalis quoad cognitionem, naturalis verò habita reuelatione, quoad acquiſitionem, per frequentatos actus, ex more, & conſuetudine.

Pœnitentia Euangelica ſuper naturalis quoad cognitionẽ.

DICO 1. Poenitentia naturalis, quæ habet regulam naturalem, vnam tantùm poenam infligit, ſcilicet diſplicentiam de peccato, ad quam diſplicentiam, ſequitur triſtitia in voluntate, quæ eſt vnica, & prima poena. Ratio eſt quia regula, & dictamen rectum rationis á quo illa regulatur, & ſecundûm quod gignitur, non dictat aliã poenam peccato eſſe infligendam.

Pœnitentia naturalis vnam pœnã infligit.

DICO 2. Poenitentia habens regulam ſupernaturalem, ſcilicet Euangelica, eſt plurium poenarum inflictiua, nempe illarum, quas regula ſua, quæ eſt reuelatio Diuina dictat, & præcipit, vt ſunt confeſsio, contritio, ſatisfactio, jejunium, lachrymæ, Eleemoſynæ, orationes. Probatur 1. ex SS. literis Joëlis cap. 2. dicitur: *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra:* ecce præcipitur, contritio. Jacobi 5. dicitur: *Confitemini alterutrum peccata veſtra:* ecce præcipitur confeſsio. Joelis 2. dicitur: *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & fletu, & planctu.* : ecce indicantur aliæ pœnæ. Et Matthæi 3. dicitur: *Facite dignos fructus pœnitentiæ*, id eſt orate, jejunate, Eleemoſynas date, vt exponit S. Aug. *libro de vera & falſa pœnitentia cap. 14. & 15.* Probatur 2. Pœnitentia eſt juſtitia punitiua ſecundùm legem Diuinam. Atqui ſecundùm legem Dei oportet plures pœnas infligere, vt peccatum puniatur, vt conſtat ex authoritatibus Sacræ Scripturæ citatis. Ergo pœnitentia Euangelica eſt plurium pœnarum inflictiua.

Pœnitentia Euangelica plures pœnas infligit,

DICES. Si eſſet aliqua pœnitentia, quæ regularetur regulis ſupernaturalibus, non eſſet virtus moralis; quia ad cujus cognitio-

gnitionem requiritur regula supernaturalis, est supernaturalis. Sed pœnitentia Euangelica est talis, quia notitia quæ est regula ejus non est naturalis. Ergo. Item Quælibet virtus moralis regulatur lumine naturali.

RESPONDEO ad 1. Nego sequelam. Ad probationem dico Non sequitur ex hoc quod Regula istius virtutis est tantùm ex reuelatione, vel fide nota. Ergo non est virtus moralis; quia juxta Aristot: *2. Ethic: cap. 1.* Virtus moralis dicitur esse ex hoc, quòd est ex more, & consuetudine generabilis. Atqui appetitus ex cognitione tam naturali, quàm supernaturali, potest exercere aliquos actus rectos, & generare in se habitum. Ergo. Ad aliud Dico falsum est quod quæuis virtus moralis regulatur lumine naturali, multæ enim regulantur virtute supernaturali, vt paupertas voluntaria, obedientia &c. quarum finis non potest naturaliter attingi, quia ordinantur ad finem sub ratione superiori, quàm cognitio hujus status se extendat. Si dicas Ergo virtutes Theologicæ erunt virtutes morales, quia per actus frequentatos possunt acquiri. RESPONDEO. Nego, non enim habent objectum aliquod Ens creatum, sed ipsummet Deum, vt probat D. Subtilis *in 3. dist. 23.*

Virtus moralis quid?

Ad 1. in oppositum RESPONDEO. Quòd pœna quæ ordinat culpam, consideratur, vel in se, vel in ordine ad offensum. Primo modo est vna, quia vnius peccati vna est pœna. Secundo modo est multiplex secundùm voluntatem illius offensi. Atqui in sacris literis habetur quod DEUS offensus requirat multiplicem pœnam propter peccatum.

Ad 2. Similiter dico vna pœna est æqualis vni culpæ, in se concedo: in ordine ad offensum nego. Neq; licet attribuere crudelitatem non acceptanti vnam pœnam: quia ille est crudelis, qui pœna æquali culpæ non est contentus. At nulla est pœna æqualis culpæ commissæ in Deum. Ergo. Ad 3. RESPONDEO. Quòd vnico actu pœnitentiæ possunt imperari variæ tristitiæ, per vnicum enim actum vindicandi, siue imperandi punitionem potest aliquis imperare omnes punitiones correspondentes huic culpæ. RESPONDENT Aliqui quòd poenitentia est vnica virtus genere, multiplex specie.

DISPVTATIO II.

De Pœnitentia vt eſt Sacramentum?

PRæſentem Diſputationem in duas Quæſtiones diuidemus. In prima inquiremus: Vtrum per Sacramentum pœnitentiæ deleatur culpa. In 2. Vtrum iſta tria contritio, confeſsio, & ſatisfactio ſint partes pœnitentiæ Sacramenti.

QVÆSTIO I.

Vtrum per Pœnitentiæ Sacramentum deleatur culpa?

In 4. Articulos diuiditur Q.

In 1. quæretur Vtrum Pœnitentia ſit Sacramentum?
In 2. Quid ſit Pœnitentiæ Sacramentum?
In 3. A quonam & quando fuit inſtitutum Sacramentum Pœnitentiæ?
In 4. Quomodo Sacramentum Pœnitentiæ ſit neceſsarium?

ARTICVLVS I.

Vtrum Pœnitentia ſit Sacramentum?

Fuit error antiquitùs excitatus à Montaniſtis, & Nouatianis vt ex S. Cypriano colligitur *libro 2. Epiſt. 4.* S. Auguſt: *lib. de hæreſibus c.38.* nimirum nullum eſſe Sacramentum Pœnitentiæ; qui error fuit à tot ſeculis damnatus, & in inferno ſepultus, quem deinde Lutherus, & Caluinus hiſce temporibus excitârunt. Lege Bellarminum *lib. 1. de Pœnitentia cap. 2. & ſequentibus.* Probant 1. Scholaſtici Doctores deſudant quærendo quid in Pœnitentia ſit Sacramentum; & nihil determinant, ſed totum negotium hoc in opinionibus conſiſtit. Ergo.

Opinio hæreticorum de pœnitentia. 2. Sacramentum est signum visibile juxta S. August: *Serm: de Baptismo ad infantes.* At Pœnitentia non est visibilis: contritio enim, confessio, absolutio, immo & satisfactio non sunt visibiles. 3. Cognitio peccati facit magis abundare peccatum. Ergo non est de peccatis cogitandum aut dolendum. Consequentia patet quod optima pœnitentia est noua vita: non ergo de anteactis peccatis est cogitandum. Confirmant vocè græca μετάνοια quæ sonat resipiscentiam. 4. Christus Dominus nihil impossibile injunxit. Sed confessio peccatorum, & enumeratio eorum est impossibilis juxta Psalm.: *Delicta quis intelligit?* Et alibi *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum.* Ergo non datur Sacramentum Pœnitentiæ. 5. Non minoris efficacitatis est contritio in noua lege, atq; fuit in veteri. Sed tunc per solam contritionem remittebantur peccata. Ergo & modo: aliâs iniquior esset conditio Ecclesiæ, cum tanto onere, quàm Synagogæ absq; illo. 6. Christus Dominus nullius confessionem audiuit. Sed sine confessione peccata dimisit, paralytico; Latroni in cruce; Magdalenæ. Ergo nec modo talis requiritur pœnitentia qualem Catholici requirunt. 7. Non potest assignari locus in quo Christus Dominus instituerit hoc Sacramentum: non Joannis cap. 20. *Accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis peccata &c.* nam in his verbis inquiunt hæretici, non designatur symbolum, nec forma, sed solùm ibi designatur legatio Apostolis ad prædicandum Euangelium. 8. Malè assignatur definitio Pœnitentiæ à Catholicis, quòd sit secunda post naufragium tabula: nam nullus est qui tantum vnum naufragium faciat in tota vita sua. Ergo &c.

Psal. 18. *Psal. 37.*

Pœnitentia est Sacramẽtum. *Definitio Sacramenti.*

DICO I. Pœnitentia est Sacramentum propriè dictum nouæ legis. Probatur Sacramentum est signum sensibile ex institutione Diuina efficaciter significans gratiam, vel effectum gratuitum, ordinatum ad salutem hominis viatoris. Sed Sacramentum pœnitentiæ est tale. Ergo. Major probatur ex definitione Sacramenti in communi. Minor patet: quia pœnitentia est signum sensibile, absolutio enim & confessio, auditu percipi potest. Deinde est signum efficaciter significans, & efficiens

ens gratiam ex institutione Diuina, ordinatum ad salutem hominis viatoris, quæ sunt cæteræ conditiones Sacramenti.

Confirmatur ex Conci. Trident. vbi hæc veritas *Sess. 14. Can. 1.* definita est sic. *Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse verè, ac propriè Sacramentum pro fidelibus quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi DEO reconciliandis à Christo Domino institutum, anathema sit.*

NOTA. Hæreticos admittere aliquas conditiones, siue particulas definitionis Sacramenti, tamen alio modo eas, quàm Catholici intelligunt; Deinde aliquas addunt quæ nulla ratione pertinent ad Sacramentum. Admittunt istas nimirum quòd Sacramentum sit symbolum, siue signum externum, sed Caluinistę istud signum volunt esse visibile, & palpabile, & ideò non admittunt nisi duo Sacramenta scilicet Baptismum & Cœnam, quia ista signa sunt visibilia. Sed Catholici dicunt Sacramentum esse signum sensibile; nam S. Aug: qui in definitione Sacramenti vtitur vocabulo (visibile) per visibile intelligit sensibile, vt colligi potest. Ex l. Confessionum cap. 33. *Vide quid sapiat, vide quid oleat, vide quid sonet &c.* *Visibile id est sensibile.* Admittunt etiam istas particulas significans gratiam, vel effectum gratuitum, sed istam (efficaciter) tollunt, non enim volunt Sacramenta esse signa efficacia gratiæ ut Catholici rectè admittunt: ponunt enim hæretici solùm duos effectus in Sacramentis, nimirum obsignare promissiones DEI, & esse testimonia nostræ pietatis coram DEO; Angelis; & hominibus; & sic consequenter differunt in vltimis particulis, scilicet illis Ordinatum ad salutem hominis viatoris; nam Catholici docent Sacramenta esse instituta ad producendam gratiam justificantem, quâ viator obtinet vitam æternam, & liberatur à peccato; hæretici verò volunt Sacramenta esse tantum sigilla quædam, quæ instar miraculorum confirment, & obsignent promissiones, nimirum fidem ac illam excitent ac nutriant, vt faciunt miracula, ex qua fide apprehensa per prædicationem dicunt hominem justificari per solam apprehensionem fidei, qua credant peccata sibi esse remissa. *Sacramenta sunt Sigilla juxta hæreticos.* Sed contra hanc positionem hæreticorum sic arguo: Ignotius non adhi-

Ratio contra hæreticos.

adhibetur ad probandum notius. Si ergo Sacramenta adhiberentur tanquam sigilla ad comprabandam prædicationem Verbi Dei, necessario deberent esse notiora, & efficaciora ad persuadendam fidem, quam ipsa prædicatio, & Verbum Dei: Sigillum enim Regis notius ac efficacius est, quàm litteræ Regis, quæ illo obsignantur, & miraculum notius, & efficacius est ad faciendam fidem prædicatam ab aliquo, quàm ipsa prædicatio. Subsumo: Sed Sacramenta non sunt notiora Verbo Dei, quia confirmantur ex eo, & in S. Scriptura colligitur numerus & substantia Sacramentorum. Tùm quia nusquam in SS. literis Sacramenta dicuntur testimonia promissionum, vt fingunt hæretici, sed describuntur vt instrumenta justificationis ad Titum 3. Baptismus vocatur lauacrum regenerationis, & renouationis; & de Eucharistia Joan. 6. dicitur: Qui manducat hunc panem viuet in æternum.

Pœnitentia non est Baptismus.

Dico 2. Pœnitentia est Sacramentum distinctum à Sacramento Baptismi. Ita Trident: *Sess: 14. Can*: 2. Probatur quia Sacramenta propriè dicta distinguuntur penes duo, penes signum sensibile, & penes effectum. Atqui Baptismus est signũ sensibile diuersum à Pœnitentia: quia Baptismus est ablutio facta in aqua naturali cum his verbis. Ego te baptizo &c. Pœnitentiæ autem signum sensibile est absolutio ipsa Sacerdotis, & confessio pœnitentis. Sed hæc sunt diuersa signa sensibilia. Ergo. Deinde sunt diuersa signata, & effectus, nam licet in vtroq; Sacramento significetur gratia justificans, diuerso tamen modo significatur; quod Baptismus est signum gratiæ quatenùs liberat à peccato originali, & actuali simul adultos, sed pœnitentia est signum gratiæ justificantis quatenus liberat hominem à peccato actuali commisso post Baptismum. Præterea In omnibus Sacramentis est propria materia, & forma: materia est fundamentum signi, forma est relatio signi ad signatum, siue signatio gratiæ. Atqui ista fundamenta sunt diuersa in Baptismo & Pœnitentia, nam in Baptismo fundamentum est totum illud ablutio & verba, & relatio, ablutionis animæ à peccato, significatio: in Pœnitentia autem fundamentum sunt absolutio & actus pœnitentis;

tentis;

tentis, Relatio eſt ſignatio abſolutionis animæ à peccato actuali commiſso poſt Baptiſmum. Porrò ſecundum Scholam S. Thomæ, in Sacramentis eſt etiam materia, & forma diuerſa.

Dico 3. In lege naturæ, & in lege ſcripta veteri non fuit Sacramentum Pœnitentiæ. Ita communiter omnes DD. Ratio eſt Tum quia *Trident*: *Seſſ. 14. cap. 1.* definit. Pœnitentiam non fuiſse Sacramentum ante Chriſti Domini aduentum. Tum quia Sacramentum eſt res aliqua ſenſibilis efficaciter, & infallibiliter producens gratiam juſtificantem. Sed pœnitentia in antiqua lege non fuit talis res ſenſibilis, ſed ſolùm Pœnitentiæ virtus, vel contritio interna, juxta illud *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra.* Et juxta illud Pſalmi *Cor contritum, & humiliatum DEVS non deſpicies.* *Ioel. 2.* *Pſal. 50.*

Dices Iudæi confitebantur peccata ſua, ut patet Leuitici cap. 5. Numerorum cap. 5. *confitebuntur peccatum ſuum.* Et Matthæi 3. legitur quod *Judæi accedentes ad prædicationem Joannis Baptiſtæ ab eo baptizabantur in Jordane, confitentes peccata ſua.* Ergo fuit in ueteri lege Sacramentum Pœnitentiæ.

Respondeo S. Chryſoſt: Homil: 10. in Matth: ait quod illa confeſsio fuit propter humilitatem, & erat figura confeſsionis Euangelicæ, non autem collata vlli fuit poteſtas abſoluendi homines à peccatis.

Ad 1. Hæreticorum Reſpondeo Theologi vnanimi conſenſu tenent Sacramentum Pœnitentiæ eſse verè Sacramentum, & contineri in hoc aggregato ex actibus Pœnitentis & abſolutione, & hoc eſt de fide: Diſsentiunt verò in hoc quodnam ſit Sacramentum formaliter ex prædictis, & quod res tantùm, quæ ad Quæſtionem fidei nihil pertinent. *Theologi tenent pœnitentiam eſſe ſacramentum.*

Ad 2. conſtat quod per viſibile intelligatur ſenſibile.

Ad 3. Diſtinguo Antecedens In eo qui voluptatem intuetur, concedo: in eo qui fœditatem peccati nego: Peccatum enim ſimile eſt locuſtis Apocalypſeos facie muliebri, & cauda ſcorpionis: ſi faciem cum homine carnali cernas, moueberis: ſi caudam ſcorpionis cum pœnitente, terreberis. Ad probationem Conſequentiæ Dico certum indicium veræ pœnitentiæ eſse, ſi emendatio vitæ ſequatur; nam ſi hodie peccata defleas & *Apocal. 9.*

cras ad eadem redeas, similis es cani reuertenti ad vomitum, & sui lotæ, ad volutabrum luti. Vocula Μετάνοια seu resipiscentia licet videatur respicere terminum ad quem, non excludit pœnitentiam quæ sonat terminum à quo.

Ad 4. Respondeo Licet sit imposibilis enumeratio omnium delictorum venialium, non tamen peccatorum mortalium, quæ post diligentem conscientiæ discusionem memoriæ occurrunt, quorum autem non meminimus, ea DEVS absterget gratia sua, quâ per absolutionis verba animam lavat.

Ad 5. Respondeo Negando iniquiorem conditionem Ecclesiæ, quam Synagogæ. 1. quia Iudæis per solam contritionem peccata remittebantur, quæ est difficilior, & incertior, nobis verò per Sacramentum cum attritione. Deinde DEVS adest ad confesionis molestiam pœnitentibus sua gratia, per quam experitur peccator se pondere peccatorum exonerari, percipit animi quietem, gaudium spiritus, & conscientiæ pacem: nam pœnitentium lachrymæ omnes corporis delicias vincunt. Tertio. Quia verecundia pœnitentis confitentis multùm ad satisfactionem juuat, à peccatis retrahit, &c.

Melior est conditio Ecclesiæ ob confesionem quàm Synagogæ.

Ad 6. Nego consequentiam Tùm quia Christo Domino cum hominibus degente nondum erat instituta confesio. Tùm quia CHRISTO Domino qui intima cordis arcana intuebatur, confesione non erat opus. Tùm quia erat author gratiæ, & Sacramentorum, nullis Sacramentis alligatus, sed sine Sacramentis poterat dare gratiam.

Ad 7. Constabit Articulo tertio. Ad octauum Dico Pœnitentiam meritò dici secundam post naufragium tabulam: nam Apocalypsis 2. dicitur: *Memor esto vnde excideris, & pœnitentiam age, & prima opera fac.* Quibus verbis intelligimus eum qui vestem innocentiæ in Baptismo acceptam amiserit per pœnitentiam recuperare posse, & ideò hac metaphora, tabulæ secundæ post naufragium jure designatur.

DICES Apostolos non legimus exegisse enumerationem peccatorum. Ergo. RESPONDEO. Multa sumus certi Apostolos fecisse & docuisse, quæ non sunt scripta.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quid sit Pœnitentiæ Sacramentum, & quæ sit ejus essentia?

1. Opinio asserit essentiam Sacramenti Pœnitentiæ esse solùm actus poenitentis. Ita Sotus *in 4. dist. 14. q. 2. articulo 1.* Sequitur Ruardus & alij. Probat 1. authoritate S. Thomæ qui *3. p. Q. 84. articulo 1. ad 2. ait*, Quòd Sacerdos absoluendo dat complementum huic Sacramento. Ergo absolutio non est Poenitentia nec pars ejus essentialis. Ergo soli actus Poenitentis. 2. Compositum artificiale, non supponit pro materia, & forma, sed pro materia sola connotando formam. Sed Sacramentum Pœnitentiæ est compositum artificiale. Ergo. Tertio Denominatio Sacramentorum fit à materia, vt patet de Baptismo. Sed materia in Sacramento Pœnitentiæ sunt actus ipsius pœnitentis, scilicet pœnitere, de peccatis dolere, confiteri illa. Ergo.

2. Opinio asserit Essentiam Sacramenti Pœnitentiæ constare ex actibus poenitentis vt materia, & ex absolutione vt forma. Est S. Thomæ *3. p. Q. 84. art: 1.* Sequitur Durand: *in 4. q. 14. q. 3.* Suarez *Disp. 18. Sect: 2.* Richardus. Cajetanus & alii. Probatur. Omne Sacramentum constat ex materia & forma; Atqui materia hujus Sacramenti sunt actus Pœnitentis, & absolutio forma. Ergo hoc Sacramentum constat ex materia & forma.

3. Opinio asserit totam essentiam Sacramenti Poenitentiæ consistere in sola absolutione connotando actus poenitentis. Ita Doctor Subt. *in 4. dist. 14. q. 4.* Major *Q. 2.* Gabriel *ibidem art: 2.* Almayn. *q. 4.*

Nota 1. Licet ad Sacramentum plura concurrant, non tamen omnia sunt Sacramentum, vt patet in Eucharistia ad quam concurrunt verba consecrationis, cum materia panis, tamen species consecratæ sunt solùm Sacramentum: ratio autem quare cum de ratione Sacramenti sint res, & verba, & vtrumq; illorum non est Sacramentum, sed alterum tantùm, id prouenit ex natura ipsius Sacramenti, efficit enim quod significat, & ejus similitudi- *Non semper res & verba sunt Sacramentum.*

tudinem gerit, cujus causa existit, & quia alterum illorum solùm gerit similitudinem gratiæ, cujus causa existit, ideò alterum tantùm, & non vtrumq; est Sacramentum; vt in Baptismo sola ablutio abluens corporis sordes gerit similitudinem gratiæ abluentis animam, & non verba, & ideò solùm ablutio passiua facta sub præscriptis verbis, est Sacramentum Baptismi.

Materia Pœnitentiæ absolutio propriè.

NOTA 2. Loquendo de materia integra propriè Sacramenti Pœnitentiæ, materia est actus pœnitentis, & absolutio Sacerdotis: forma verò est relatio illa rationis, scilicet significatio illa absolutionis animæ à peccato: Loquendo verò de materia impropriè, & metaphoricè ista ambo sunt ex parte signi sensibilis, & illud est materia, quod est magis determinabile, & potentiale, & illud forma, quod est magis determinatiuum, & sic actus pœnitentis sunt materia, absolutio forma, quia est maximè significatiua effectus hujus Sacramenti scilicet absolutionis à peccato, & actus pœnitentis ordinantur ad absolutionem.

NOTA 3. Etiamsi materia & forma sint partes essentiales Sacramenti, quia ex illis signum sensibile quod est fundamentum Relationis integratur, tamen non semper ex æquò & intrinsecè pertinent ad Sacramentum, sed quandoq; forma est circumstantia quædam ipsius fundamenti, quandoq; est pars integralis ipsius fundamenti, & ex æquo cum refundat relationem Verbi Gratia in Sacramento Eucharistiæ verba consecrationis quæ sunt forma, non esse de essentia Sacramenti Eucharistiæ, quia verba sunt in fieri, Sacramentum verò Eucharistiæ est in facto esse, & est permanens; neq; ex æquo fundant relationem, sed res sunt fundamentum, verba sunt circumstantia fundamenti necessariò requisita ad hoc, vt fundet relationem signationis.

Absolutio & actus pœnitentis sũt de integritate pœnitentiæ.

DICO 1. Accipiendo essentiam Sacramenti Pœnitentiæ pro integra, & perfecta ratione Sacramenti Pœnitentiæ, & eorum omnium quæ ad illud necessariò requiruntur, absolutio, & actus pœnitentis sunt de essentia Sacramenti Pœnitentiæ. Probatur ex Tridentino *Sess:* 14. *cap.* 3. vbi actus pœnitentis dicuntur partes pœnitentiæ, quatenus ad integritatem,

tatem,

tatem *S*acramenti ex institutione Diuina pertinent. Quare D. *S*ubtil. *in Quarto Dist.* 16. *Q.* 1. dicit actus pœnitentis necessariò requiri ad hoc vt *S*acramentum Pœnitentiæ dignè recipiatur. Et subdit Confessionem esse simpliciter necessariam, nam *S*acerdos non absoluit reum arbitrariè, nisi priùs præcedat in confitente confessio, attritio siue contritio. Ergo ex D. Subtili actus Pœnitentis sunt de integritate *S*acramenti Pœnitentiæ. Confirmatur Quia idem D. *Dist.* 14. *Q.* 4. dicit *Pœnitentia* est absolutio hominis *Pœnitentis.* *S*ed ille est *Pœnitens* qui habet illos tres actus, scilicet Contritionem, Confessionem, & *S*atisfactionem. Ergo ex D. Subtili actus pœnitentis sunt de integritate Sacramenti *Pœnitentiæ.*

Dico 2. *S*umendo Essentiam *S*acramenti *Pœnitentiæ* pro quidditate, & essentia formali, & quidditatiua signi sensibilis, quod est fundamentum Relationis significationis absolutionis animæ à peccato, sola absolutio est *S*acramentum Pœnitentiæ, non autem actus *Pœnitentis.* Ita D. *in* 4. *D.* 14. *q.* 4. Probatur Illud est de ratione formali & quidditatiua Sacramenti *Pœnitentiæ*, quod est propriè pars signi, & fundamenti sensibilis pœnitentiæ. Sed actus pœnitentis non sunt pars fundamenti, & signi sensibilis Sacramenti Poenitentiæ. Ergo. Minor *P*robatur signum sensibile, siue fundamentum, super quod fundatur *S*acramentum Poenitentiæ significat absolutionem animæ à peccato. Sed tale signum est absolutio poenitentis, non actus ejus: quia gratia non datur tempore confessionis, neq; satisfactionis; quia hoc Sacramentum non esset signum demonstratiuum, sed prognosticum gratiæ.

Sola absolutio est pars essentialis pœnitentiæ.

Confirmatur 1. *S*acramentum *Poenitentiæ* efficit, quod significat. Sed actus poenitentis non significant remissionem peccatorum. Ergo sola absolutio est pars essentialis Poenitentiæ.

Sacramēta efficiūt quod significant.

Minor probatur Quia Sacramentum Poenitentiæ est causa instrumentalis gratiæ Sacramentalis: sola autem absolutio est talis;

lis; nam causa instrumentalis simul est cum suo effectu. Sed gratia Sacramentalis non datur tempore actuum Poenitentis, sed solùm absolutionis, tunc enim remittuntur peccata virtute clauium. Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata. &c.* Ergo. CONFIRMATVR 2. Sacramentum Poenitentiæ sicut cætera Sacramenta non conficitur per actionem suscipientis, sed ministrantis. Ergo.

DICES 1. Concilia Florentinum, & Tridentinum docent, omne Sacramentum constare ex materia, & forma. Sed si absolutio est totum Sacramentum vt vult Scotus non dabitur materia quæ sit pars hujus Sacramenti; nam actus poenitentis qui à Conciliis dicuntur quasi materia, non sunt pars materialis absolutionis.

Sacramentum pœnitentiæ dupliciter consideratur.

RESPONDEO. Sacramentum Poenitentiæ dupliciter consideratur, 1. pro aggregato ex omnibus quæ ad ipsius integritatem requiruntur, & sic actus poenitentis sunt de essentia Poenitentiæ, sicut & intentio Sacerdotis. 2. Secūdùm suam rationem formalem, & quidditatiuam, seu secundùm rationem fundamenti, & signi præcisè, & sic sola absolutio est de essentia Sacramenti Poenitentiæ: actus verò Poenitentis sunt circumstantiæ necessariò requisitæ ad fundamentum vt sit signum efficax, & fundet illam relationem, quæ est formale Sacramenti.

Actus pœnitentis sunt circumstantiæ necessariò requisitæ.

Vnde Concilia notanter appellant actus poenitentis esse quasi materiam, non propriè materiam, nam propriè materia est ex qua aliquid fit cùm insit, hoc est quæ manet, & inest toti composito.

Sunt quasi materia.

Sed actus Poenitentis non insunt, non manent, quando inest Sacramentum, scilicet absolutio Sacerdotis, ideò non vocatur absolutè materia, sed quasi materia.

DICES 2. Sacramentum Poenitentiæ est constructio intransitiua, sicut ista creatura salis: & facit hunc sensum Sacramentum quod est poenitentia. Sed absolutio non est poenitentia. Ergo absolutio non est Sacramentum Poenitentiæ. Asumptum patet quia absolutio non est actus poenitentis, sed Sacerdotis; poenitentia autem est actus Poenitentis, quia poenitere est poenam tenere. Quare inferunt adversarii Scotum sibi contradicere asserentem. Poenitentiam esse absolutionem poenitentis,

nitentis, cum tamen in prima Quæstione *Dist*: 14. dixerit, *Poenitere*, esse poenam tenere.

RESPONDEO. Si sit sermo de poenitentia virtute est constructio intransitiua, si de poenitentia vt est Sacramentum, est constructio transitiua: nam hic genitiuus Sacramentum Poenitentiæ significat causalitatem, & transitum in aliud, scilicet ad Sacramentum: poenitentia enim, id est actus poenitentis, sunt causa vt absolutio sit Sacramentum & habeat efficaciam: nam vt ait D. Poenitentia quæ est poenæ tenentia, non est Sacramentum in se, sed via ad Sacramentum scilicet ad absolutionem: Actus verò poenitentis sunt dispositiones & conditiones necessariò prærequisitæ ad absolutionem in qua formaliter, & completiuè consistit Sacramentum Poenitentiæ. *Sacramentum pœnitentiæ est constructio transitiua.*

Si instes Sacramentum Baptismi est constructio intransitiua. Ergo & poenitentiæ Sacramentum, est intransitiua. RESPONDEO. Non est par ratio, quia ablutio est fundamentum, & signum principale significans ablutionem animæ à peccato, verba verò sunt circumstantiæ illius ablutionis sequendo secundam opinionem explicatam à D. *in 4 dist. 3. q. 1.* Atqui in poenitentia hoc fundamentum est sola absolutio, actus verò poenitentis sunt circumstantiæ absolutionis complentes ipsam in esse perfecto fundamenti, & signi sensibilis.

DICES 3. Illud est de essentia Sacramenti poenitentiæ, quod est causa instrumentalis effectiua gratiæ. Sed etiam actus poenitentis concurrunt ad causalitatem gratiæ. Ergo sunt de essentia poenitentiæ. Major euidens. Minor probatur, quia ablata attritione, vel contritione, vel confessione, non potest haberi Sacramentum poenitentiæ. Ergo non sola absolutio, sed etiam actus poenitentis sunt de essentia Sacramenti poenitentiæ. RESPONDEO Accipiendo Sacramentum poenitentiæ pro aggregato ex omnibus quæ ad ipsum ex institutione Diuina necessariò requiruntur, juxta primam Conclusionem, concedo totum argumentum: accipiendo verò Sacramentum pœnitentiæ secundùm suam rationem formalem purè quidditatiuam, negatur: quia sic illud est solùm Sacramentum quod est fundamentum, vel signum

gnum principale gratiæ Diuinæ, ſeu relationis, ſeu ſignificationis abſolutionis animæ à peccato, & tale fundamentum non ſunt actus pœnitentis, ſed ſola abſolutio.

Definitiones Pœnitentiæ. Soti. Suarez.

QUANTUM ad definitionem Sacramenti Pœnitentiæ: NOTA Variè à DD. definiri Soto *in 4. diſt. 14. q. 1. a. 1.* ſic definit *Pœnitentia eſt Sacramentum remittendi peccata, quæ poſt Baptiſmum committuntur*. Sed hæc definitio eſt diminuta, vt mox patebit. Suarez *Diſp. 18. ſect. 3. n. 9.* aſsignat talem definitionem. *Sacramentum Pœnitentiæ eſt compoſitum morale, ſeu artificiale conſtans ex actibus Pœnitentis, & verbis Sacerdotis inſtitutum ad ſignificandam & conferendam gratiam remißiuam peccati poſt Baptiſmum commißi.* Verum quia in hac definitione deſunt aliquæ conditiones requiſitæ ad Sacramentum Pœnitentiæ, non eſt ſufficiens.

Doctor Subtilis.

DOCTOR itaq; Subtilis ita definit. *Sacramentum Pœnitentiæ eſt abſolutio hominis pœnitentis facta certis verbis, cum debita intentione prolatis, à Sacerdote jurisdictionem habente, ex inſtitutione Diuina, efficaciter ſignificantibus abſolutionem animæ à peccato.* In hac definitione pro genere ponitur *abſolutio*; nam abſolutio eſt fundamentum, & res ſenſibilis ſuper quam fundatur relatio rationis, conſtituens hoc Sacramentum, quæ eſt ſignificatio abſolutionis animæ à peccato, vt conſtat ex inſtitutione hujus Sacramenti, in qua deſignat Chriſtus Dominus abſolutionem pro fundamento, & ſigno hujus Sacramenti *Quorum remiſeritis &c.* Deinde genus debet eſse quid commune conueniens pluribus quod per differentias contrahitur ad definitum, & talis eſt abſolutio. Prima differentia eſt *(Hominis pœnitentis)* quâ diſtinguitur ab alijs abſolutionibus factis in aliis judiciis, in quibus non attenditur poenitentia rei, ſed innocentia. Præterea deſignatur materia proxima & remota hujus Sacramenti, ſcilicet actus poenitentis & peccata. Explicatur etiam ſubjectum circa quod verſatur hoc Sacramentum, & diſpoſitiones neceſsariò requiſitæ ex parte ſua, vt ſit capax hujus Sacramenti. Secunda differentia eſt: *(facta certis verbis)* per quam deſignatur forma abſolutionis de qua inferius. Tertia differentia eſt: *(cum debita intentione prolatis)* vbi indicatur quòd Sacerdos

debet

debet proferendo verba habere intentionem faciendi quod Christus Dominus præcepit. Quarta differentia est. (*a Sacerdote Iurisdictionem habente)* in qua designatur Minister Pœnitentiæ cùm conditionibus requisitis de quibus infra. 5. Differentia est (*ex institutione Diuina efficaciter &c.)* per hanc differt ab omnibus aliis Sacramentis, etiam â Baptismo, quia in illo non fit absolutio à peccato, sed mundatio totalis à culpa, & pœna.

PROBAT D. Subtilis hanc definitionem. Primò quod non contineat aliquid impossibile sed quidquid in illa ponitur est possibile, & vnum non repugnat alteri: nam possibile est Deum absoluere animam à peccato, & hoc profitemur in Symbolo Apostolorum. Deinde possibile est Deum instituere aliquod sensibile quod sit signum talis absolutionis. Tandem possibile est quod hoc signum sit efficax absolutionis, ita vt non solùm significet, sed etiam ex institutione Diuina sit signum certum, & verum non dubium. Deniq; possibile est instituere certa verba pro hoc signo, quæ dum à quocunq; ministro idoneo proferuntur cum debita intentione sit signum efficax talis absolutionis animæ à peccato. Secundo probat esse congruum & conueniens dari in rerum natura quod sit signum talis absolutionis. Congruum enim est esse aliquod signum sensibile signans hanc absolutionem animæ à peccato. Quia homo viator inquirit cognitionem rerum ex sensibilibus, ex quibus deuenit in cognitionem effectus inuisibilis gratiæ. Tùm quia congruum est, vt hoc signum sit practicum, & certum, vt viator ardenter illud quæreret & magis moueret, & duceret intellectum in certitudinem, & magis inclinaret voluntatem ad recipiendum illud. Tùm etiam congruum fuit vt hoc signum absolutionis interioris institueretur in verbis significantibus absolutionem, vt signum repræsentet signatum. Tùm etiam congruum est vt hæc absolutio fiat à Sacerdote jurisdictionem habente, quia sententia, à judice non suo lata nulla est; Hinc sequitur quod doctrina de Sacramento pœnitentiæ subalternatur doctrinæ de judicijs, & sententiis.

Probatur Definitio.

Congruentia.

AD I. Primæ opinionis nego absolutionem esse complementum pœnitentiæ, sed esse essentiam Sacramenti pœnitentiæ, vt vidi-

Absolutio est essentia pœnitentiæ.

vidimus. Ad 2. Respondeo. Falsum est compositum artificiale supponere pro sola materia: statua enim Cæsaris supponit pro ære, & pro figura Cæsaris, quæ est forma statuæ: in proposito verò est magis falsum, quia Sacramentum est compositum artificiale intentionale, significans gratiam. Ergo hoc Sacramentum debet supponere magis pro illa parte, quæ est magis & principalius significatiua: hæc autem est forma in hoc Sacramento. Ad 3. Concedo hoc Sacramentum denominari ab actibus pœnitentis, qui sunt quasi materia hujus Sacramenti: neq; est necesse, quod denominatio fiat ab essentia rei, quandoq; enim fit à notiori, quandoq; ab effectu, quandoq; â circumstantia necessaria, vt hic in proposito, cùm actus pœnitentis sint circũstantiæ necessariò requisitæ ad ipsum Sacramentum.

Ad Fundamentum 2. opinionis constat ex dictis, & Concilium Tridentinum fauet nobis *Sess. 18. cap. 3.* dicens Præcipuam esse vim in verbis Ministri.

ARTICVLVS III.

A quonam, & quando fuit Sacramentum Pœnitentiæ institutum?

Pœnitentia instituta à Christo Domino.

Dico I. Sacramentum Pœnitentiæ fuit institutum a Christo Domino. Est de fide, definitum in Tridentino *Sessione 14. c. 1.* Probatur. Quia potestas instituendi Sacramenta est apud solum Deum, qui nedum potest instituere signum sensibile ad signandum gratiam, sed ipse solus potest facere, vt sit signum verum, & efficax, id est vt conferat gratiam quam significat.

Ioann. 20. institutio Pœnitentiæ.

Dico 2. Sacramentum Pœnitentiæ institutum est Joannis 20. quoad omnes partes scilicet contritionem, confessionem, absolutionem &c. Quando Christus Dominus post resurrectionem insufflauit in discipulos dicens, *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Ita Trident: *Sess. 14. cap. 5.* Aretinus *in 4. dist. 17. q. vnica, Art: 6. Conc. 2.* ex Doctore Subtili ibidem. Quare sic probatur Christus Dominus Joan: 20. facit ibi Apostolos

Iudices

Iudices ministeriales, & arbitros judicandi, & dimittendi peccata hominibus; Sed non potest Iudex judicare de peccatis occultis peccatoris, nisi peccator illa manifestet. Ergo necessariò requiritur confessio. Necessaria etiam est displicentia de peccato, alioquin peccator non esset dignus venia, juxta alia præcepta Domini, & regulas Euangelicas. Ergo requiritur contritio vel attritio ex parte pœnitentis ad hoc vt sit capax absolutionis. Quòd autem ibi instituta sit forma absolutionis apertè constat ex his verbis: *Quorum remiseritis &c.* Præterea quòd hæc institutio Pœnitentiæ sit institutio Sacramenti, patet quia hic est signum sensibile, nempè absolutio, & confessio: est etiam infallibilitas & efficacia gratiæ DEI. Hinc colligitur hoc loco institutum esse Ordinem Sacrum quoad actum secundarium, nimirum potestatem esse concessam Apostolis & legitimis successoribus eorum absoluendi fideles à peccatis. *Ordinis actus secundarius est absolutio.*

NOTA Hæreticos dicere in his verbis institutum esse aliquod signum sensibile cui est annexa promissio gratiæ absolutionis à peccato: tamen *Error Hæreticorum.*

DICVNT 1. His verbis Christum Dominum instituisse Apostolos legatos, & præcones ad annunciandum Euangelium, quod prædicent extraneis per Christum Dominum esse remissa peccacata iis, qui credunt Christo; id est iis qui credunt sibi per Christum remissa esse peccata, & sic nullum aliud requiri Sacramentum. CONTRA 1. Nulla hic fit mentio de ministerio verbi, neq; prædicatione. Et licet priùs dixerit *Sicut me misit Pater, & ego mitto vos;* non intelligitur de missione ad prædicandum præcisè, sed de substitutione in potestate, & auctoritate: nam Christus Dominus missus fuit & ad prædicandum, & ad remittendum peccata, quam etiam commisit Dominus Apostolis ministerialem: non enim dixit *Quorum annunciaueritis peccata esse remissa*: Sed dixit. *Quorum remiseritis.* Deindè falsum est quòd his verbis injunxerit Apostolis munus, quo fungerentur erga extraneos: quia verba Saluatoris nihil tale continent. *Quid enim ad me de his qui foris sunt? inquit Apostolus 1. ad Corinth. 6.* *1. Ratio.* *Refutatur error Hæreticorum.* *2. Ratio.*

DICUNT 2. Illis minister peccata dimittit, in quibus prædican-

dicando fidem excitat, quâ remiſsio ipſa apprehenditur, vt credant ſibi remiſſa peccata per Chriſtum Dominum. CONTRA, Hic eſt ſermo de remiſsione peccati per collationem Spiritus Sancti, nam ait *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis &c.* dat ergo authoritatem Spiritus Sancti Apoſtolis, vt remittant, vel retineant peccata. *Præterea* non dicit Dominus *Accipite Spiritum, vt illorum peccata in quibus per prædicationem fidem excitaueritis remittatis, & quorum fidem non excitaueritis, retineatis*; nullum enim eſt hic verbum de fide, ſed ſolùm de remiſsione ac retentione peccatorum. Ergo maxima eſt impudentia hæreticorum Sacram Scripturam ad ſenſum extortum trahere. *Prædicator* enim eſt inſtrumentum valdè remotum, excitatiuum tantùm. Deniq; Iſtud dictum quòd peccata dimittantur per ſolam fidem, eſt friuolum, & contra Euangelium dicente Chriſto Domino Luc. 13. *Niſi pœnitentiam egeritis &c.* Ergo vltra fidem veram requiruntur opera bona & fructus pœnitentiæ. Hinc

Hæretici deprauant Scripturas.

Non ſola fides remittit peccata.

COLLIGE 1. Sacramentum Pœnitentiæ non eſt inſtitutum Matth: 16. *Tibi dabo claues regni cælorum.* Neq; cap. 18. *Quodcunq; ſolueris ſuper terram &c.* Nam his locis non fuit data, ſed vel promiſſa poteſtas abſoluendi, vel collata facultas ferendi cenſuras, vt vult Medina, & Suarez, vel ſoli S. Petro promiſsio.

COLLIGE 2. Pœnitentiæ Sacramentum non eſt inſtitutum à Chriſto Domino poſt reſurrectionem illis verbis Matth. 14. *Pœnitentiam agite &c.* nam illa verba potiùs ſunt intelligenda, de Pœnitentia virtute, quàm Sacramento.

COLLIGE 3. Ante ſumptionem Euchariſtiæ Apoſtoli non præmiſerunt confeſsionem, quia nondum erat inſtitutum Sacramentum Pœnitentiæ, per contritionem ſufficienter ſe poterant diſponere, etiam & Iudas ſi voluiſset, potuiſset.

COLLIGE 4. Christus Dominus ante reſurrectionem non remittebat peccata per Sacramentum Pœnitentiæ, cùm nondum eſset inſtitutum, ſed ſuâ virtute.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Quomodo Sacramentum Pœnitentiæ sit necessarium?

Dico 1. Pœnitentiæ Sacramentum est necessarium necessitate medii in re, vel in voto, illis qui mortaliter peccârunt post Baptismum, aliâs salutem non consequentur. Ratio est. Quia illud est necessarium necessitate medii in re, vel in voto, quo prætermisso in re, vel in voto salus non obtinetur. Sed prætermisso Sacramento Pœnitentiæ in re, vel in voto salus non obtinetur ab illis qui lapsi sunt post Baptismum. Ergo Sacramentum est necessarium necessitate medii in re, vel in voto illis, qui mortaliter peccârunt post Baptismum. *Pœnitentia est necessaria necessitate medii in re, vel in voto.*

ColliGE In actu dilectionis Dei super omnia, & in actu contritionis continetur votum Sacramenti Pœnitentiæ virtualiter.

Dico 2. Sacramentum Pœnitentiæ est necessarium necessitate præcepti. Colligitur apertè ex Trident: *Sess: 14. cap. 2.* Probatur 1. Quia illud est necessarium necessitate præcepti, ex cujus culpabili omissione committitur peccatum. Sed ex omissione culpabili Sacramenti Pœnitentiæ certo tempore committitur peccatum. Ergo Sacramentum est necessarium necessitate præcepti. 2. Baptismus est necessarius non solùm necessitate medii sed etiam præcepti. Ergo & Pœnitentia. *Necessitas præcepti est necessaria.*

Collige 1. Peccata remittuntur per Sacramentum Pœnitentiæ in voto, cùm remittuntur per contritionem in ordine ad confessionem; nam qui contritionis actum elicit tenetur adhuc eadem peccata quorum remissionem per actum contritionis obtinuit subiicere suo tempore Sacramento Pœnitentiæ; contritio enim non ita justificat, vt peccatorem liberum relinquat ab obligatione subiiciendi peccata Sacramento Pœnitentiæ, quamvis illorum peccatorum remissionem obtinuerit per contritionem.

Collige 2. Peccatorem qui non habet copiam confessarii cui peccata confitetur, non saluari cum sola attritione, quia non dicitur habere Sacramentum in re, vel in voto.

Collige 3. Votum Sacramenti Pœnitentiæ, quatenùs dicit propositum suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, bonum esset vt esset explicitum, sufficit tamen implicitum: ita communiter omnes Theologi cum S. Thoma, & D. Subtili. *Votum pœnitentiæ sufficit.*

Ratio est Quia remissio peccati non est attribuenda contritioni sine voto Sacramenti, quod in illa includitur. Sed votum quod includitur in contritione est implicitum. Ergo ad justificationem sufficit votum Sacramenti Pœnitentiæ implicitum. Tùm quia nullum extat præceptum eliciendi propositum explicitum, sed sufficit implicitum Ergo.

QVÆSTIO II.

Vtrum ista tria Contritio, Confessio & Satisfactio sint partes Sacramenti Pœnitentiæ?

Contritio, Confessio, Satisfactio, nõ sunt partes essentiales pœnitentiæ.

DICO 1. Contritio, confessio, satisfactio, non sunt partes essentiales Sacramenti Pœnitentiæ. Probatur 1. Sacramentum Pœnitentiæ est absolutio hominis pœnitentis. Sed prædicta non sunt partes hujus absolutionis. Ergo non sunt &c. Quod verò contritio non sit pars Pœnitentiæ nempè absolutionis, patet quia contritio est spiritualis, absolutio verò est sensibilis; quia consistit in verbis sensibilibus. Quòd neq; confessio sit pars pœnitentiæ, constat, quia confessio est accusatio pœnitentis, absolutio verò est sententia judicis. Quòd deniq; neq; Satisfactio, ex eo patet, quia Satisfactio sequitur absolutionem, & est posterior illa. Probatur 2. Sola absolutio causat gratiam ex opere operato, vt constat. Ergo sola absolutio est Sacramentum. Sed contritio, confessio & satisfactio non sunt partes absolutionis. Ergo non sunt partes Sacramenti Pœnitentiæ. Hæc conclusio est *in 4. dist. 17. Quæst. 1.* Ocham, Majoris, & aliorum.

Pœnitentia consignificat actus pœnitentis.

DICO 2. Sacramentum Poenitentiæ supponit pro absolutione Sacerdotis & non pro actibus Poenitentis, licet illos consignificet. Probatur quia Sacramentum Poenitentiæ est nomen connotatiuum quod non supponit pro vtroq; simul, sed pro altero tantùm. Ergo licet consignificet actus poenitentis præuios, vel subsequentes, supponit tamen pro absolutione; quod

aper-

apertè ex Tridentino colligitur, vbi Sess. 14. cap. 3. dicitur *Docet Sancta Synodus Sacramenti Pœnitentiæ formam in qua præcipuè ejus vis sita est, in illis ministri verbis positam esse. Ego te absoluo &c.* Ergo in absolutione magis ratio huius Sacramenti consistit, quàm in actibus poenitentis.

DICES I. Actus Poenitentis non sunt actus Poenitentiæ virtutis, quia hæc est qualitas simplex, quæ nullas habet partes. Ergo sũt partes Sacramẽti Poenitentiæ. RESPONDEO, Pertinere hæc tria ad integritatem Sacramẽti Poenitentiæ, non autem esse partes essentiales ejus; multa enim pertinent ad integritatem, & perfectionem rei, quæ non sunt partes rei, sicut ad integritatem visus pertinet visio, cum tamen non sit pars visus.

DICES 2. Actus poenitentis sunt materia hujus Sacramenti. Sed materia est pars ejus cujus est materia. Ergo.

RESPONDEO. Actus poenitentis non sunt propriè materia, sed quasi materia, & sic nihil obstat quod non sit pars. Vndè ex hoc.

COLLIGE I. Doctor Subtilis non negat actus poenitentis esse materiam circa quam, sed negat cum Conciliis materiam esse ex qua constet Poenitentiæ Sacramentum; atq; ita actus poenitentis non sunt propriè materia, quia non manent cum Sacramento, nihilominùs pertinent ad integritatem hujus Sacramenti. *Actus pœnitentis sunt materia circa quam.*

DICES 3. Ablutio quæ est materia Baptismi est pars Sacramenti. Ergo materia Sacramenti est pars ejus.

RESPONDEO. Quod Sacramenta significant, & causant gratiam, quæ etiam causatur à ministro, vt DEI vicario: quia ergo Minister Baptismi est minister ablutionis, sicut & formæ, ideò ablutio significat, & causat gratiam estq; pars Sacramenti: minister verò Sacramenti Poenitentiæ, non ministrat actus poenitentis, qui sunt materia, quare non significant, neq; causant gratiam.

DICES 4. Actus poenitentis pertinent ad integritatem hujus Sacramenti. Ergo sunt partes illius.

RESPONDEO Integritas est duplex substantialis; & accidentalis, & hæc consistit in assecutione finis, & hoc modo *Integritas duplex.*

actus

actus poenitentis requiruntur ad integritatem Sacramenti, quia requiruntur ad consecutionem plenariæ remissionis peccatorum, quantùm ad culpam, & poenam quæ finis est Sacramenti Poenitenttæ.

Connotatiuum naturale supponit pro materiali, non supernaturale.

DICES 5. Connotatiuum supponit pro materiali, & non pro formali, licet connotet illud. Ergo Sacramentum Poenitentiæ supponit pro actibus poenitentis qui sunt quasi materia.

RESPONDEO Concedo Antecedens de connotatiuis naturalibus, vt est album, non autem de supernaturalibus, quia ista supponunt pro signo gratiæ, vt Baptismus supponit pro ablutione facta sub certa verborum forma, quæ est signum gratiæ, similiter poenitentia pro absolutione, quæ est signum gratiæ.

DISPVTATIO III.

De Materia et forma Sacramenti Pœnitentiæ?

IN duas Quæstiones præsens disputatio diuiditur. In 1. de materia Sacramenti Poenitentiæ inquiritur: in Secunda de forma tractabitur.

QVÆSTIO I.

Quænam sit materia Sacramenti Poenitentiæ.

Duplex materia Sacramenti.

Cum cujuslibet Sacramenti sit duplex materia, nempe remota & proxima proindè de vtraq; agendum est in hac Quæstione & sic in 7. Articulos diuiditur.

1. Quæ sit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.
2. An peccata venialia possint esse Sacramenti Pœnitentiæ materia.
3. Vtrum peccata dubia sint materia sufficiens hujus Sacramenti.
4. An peccata semel dimissa possint esse materia Sacramēti Pœnitentiæ,
5. An pœnitens possit aliqua peccata dimissa cōfiteri, & aliqua reticere.
6. Vtrum possit quis absolui qui vel nulla peccata habet, vel & si habet nulla tamen confitetur.
7. Quænam sit Materia proxima hujus Sacramenti?

ARTI-

ARTICVLVS I.

Quæ sit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ?

Dico 1. Peccatum actuale mortale est materia remota necessaria, & propria hujus Sacramenti, post Baptismum commissum. Probatur 1. Illa est materia remota Sacramenti Pœnitentiæ circa quam versatur materia proxima. Sed materia proxima qui sunt actus pœnitentis, versatur circa peccata mortalia tanquam circa materiam destruendam. Ergo peccata sunt materia remota hujus Sacramenti. 2. Propter peccata mortalia institutum est hoc Sacramentum, & ideò appellatur secunda post naufragium tabula. Sed nemo naufragatur nisi propter peccatum mortale, nam peccatum veniale stat cum gratia, Ergo. *Materia remota pœnitentiæ necessaria mortalia peccata.*

Dico 2. Etiamsi contingat aliqua peccata dimitti per contritionem veram, tamen si ea non sunt explicata in confessione, manent vt materia necessaria ejusdem, si pœnitens illorum recordetur. Ratio est quia Christus Dominus voluit omnia peccata mortalia commissa post Baptismum dimitti virtute clauium. Dixi in Conclusionibus (sunt materia necessaria) non quod sine eis non possit confici Sacramentum, sed quod illa nullo alio modo possint dimitti, nisi per Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto. *Dimissa per contritionē sunt materia pœnitentiæ.*

Dico 3. Neq; peccatum originale; neq; peccata actualia commissa ante Baptismum; sunt materia necessaria vel sufficiens hujus Sacramenti. Ratio est quia hujusmodi peccata tolluntur per Baptismum. Tùm quia illa peccata sunt materia hujus Sacramenti, quæ subduntur jurisdictioni, & judicio Ecclesiæ, cùm hoc Sacramentum institutum sit per modum judicii. Sed hæc peccata non subjiciuntur jurisdictioni, aut judicio Ecclesiæ, cùm homo, dum ea commisit non esset subditus Ecclesiæ, & Ecclesia non judicat de illis qui foris sunt juxta illud 1. ad Corinth. 5. *Quid mihi de iis qui foris sunt.* Definita est hæc conclusio in Trident: *Sess. 14. cap. 2.* *Commissa ante Baptismum non sunt materia pœnitentiæ.*

ARTICVLVS II.

Vtrum peccata venialia poßint eße materia Sacramenti Pœnitentiæ?

Venialia nō sunt materia necessaria.

DICO 1. Venialia peccata non sunt materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ. Ita Trident: *Seß. 14. cap. 5. & Can. 7.* Probatur Tùm quia multis aliis mediis expiari possunt absq; hoc Sacramento. Tùm quia peccata venialia omitti possunt in confessione absq; peccato. Tùm etiam quia pœnitens habens plura venialia potest aliqua confiteri & alia reticere, si voluerit.

Sunt materia sufficiens.

DICO 2. Peccata venialia sunt materia sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ, ita vt si quis illa sola etiam leuissima confiteatur, possit absolui Sacramentaliter.

RATIO est, quia illa est materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, circa quam versatur materia proxima, id est actus pœnitentis. Sed actus pœnitentis versari possunt circa peccata venialia. Ergo peccata venialia possunt esse materia Sacramenti Pœnitentiæ. Confirmatur ex Tridentino *Seß. 14. cap. 5.* Vbi dicitur Rectè, & vtiliter, citraq; omnem præsumptionem in confessione dicuntur. Et ibidem Canon. 7. damnat anathematis contrarium docentes.

Quando venialia sunt materia necessaria.

DICO 3. Possunt per accidens dari casus in quibus peccata venialia sint materia necessaria confessionis. 1. Si quis ex conscientia erronea, vel probabili dubio, aliquod peccatum veniale putet esse mortale. 2. Si quis existimet teneri se sub peccato mortali ad confitenda venialia.

QVÆRES Vtrum Ecclesia possit præcipere confessionem venialium?

RESPONDEO affirmatiuè cum Sancto Bonauentura *in 4. dist. 17. Art: 15. q. 1.* Sancto Thoma *in 4. dist. 5. Art: 4. q. 5.* Syluestro, Nauarro, Suarez & aliis.

RATIO est quia Ecclesia potest plura præcipere ad vtilitatem fidelium: Ergo & confitenda venialia, licet non omnia, impossibile enim est omnia venialia reuocare in memoriam, & consequenter omnia Sacramento Pœnitentiæ subjicere. Hinc

Colli-

Colligе Consuetudo confitendi venialia præsertim ante celebrationem Missæ, & vsum Sacramenti Eucharistiæ est valdè laudabilis, conueniens, & vtilis, quam vt loquitur Trident: *Sess. 14. cap. 5.* piorum hominum vsus demonstrat, ac proinde non debent admitti homines seculares ad sacram Synaxim non præmissa confessione venialium etiam, cum Concilium hoc indicare videtur, & consuetudo talis in Ecclesia semper fuisse ex historiis deducitur.

ARTICVLVS III.

Vtrum peccata dubia sint materia sufficiens, vel necessaria Pœnitentiæ?

Nota Dupliciter peccatum esse posse dubium. Primo cum est dubiū juris, hoc est cum constat à pœnitente aliquid factū esse, sed dubitatur sintne illud peccatum. 2. Cum est dubium facti, hoc est cùm scitur esse peccatum, sed dubitatur an sit commissum à Pœnitente. *Dubium duplex, juris & facti.*

Dico 1. Absolutè loquendo nullum peccatum dubium, est per se materia hujus Sacramenti Pœnitentiæ. Ratio est, quia hoc Sacramentum habet pro materia peccatum, quod verè est tale. Sed dubium est tantùm in nostra apprehensione, cum ambigimus sit ne, an non sit?

Dico 2. Quando est dubiū an aliquod peccatum sit mortale, tunc necessariò est illud in confessione explicandum. Ratio est quia vnusquisq; tenetur confiteri peccata mortalia. At ista de quibus dubitat fortè sunt mortalia. Ergo ut minimum propter periculum sunt confessioni subjicienda, aliâs homo exponeret se periculo æternæ damnationis, cùm illa peccata non possint aliter remitti, nisi per confessionem in re, vel in voto. Venialia tamen dubia non tenetur confiteri: quia si certa non obligatur, multominùs dubia. *Dubiū mortale necessariò confitendum.*

Dico 3. Si quis nulla alia peccata confiteatur nisi dubia, tunc nullo modo potest dari absolutè absolutio; aliâs Sacerdos committeret sacrilegium: putant tamen aliqui posse dari absolutio- *Supra sola dubia non est absolutio danda.*

lutionem sub conditione : consultiùs tamen, & securiùs est Sacerdoti exquirere à tali pœnitente aliquod certum antiquum præteritum peccatum, mortale, vel veniale : Huc

Nota pro pueris.

COLLIGE 1. Pueris nondum doli capacibus, qui ne venialia habent, non est danda absolutio Sacramentalis, sed per modum deprecationis dicatur, cum signo crucis, *Misereatur & Indulgentiam &c.*

COLLIGE 2. Si pœnitens post confessionem peccata, quæ vt dubia dixerat, deprehendat esse certa tenetur iterum, vt certa confiteri. Ratio est, quia non fuerunt debito modo explicata; Ergo ille defectus est supplendus.

ARTICVLVS IV.

An peccata semel dimissa possint esse materia Sacramenti Pœnitentiæ?

DICO 1. Peccata semel dimissa per confessionem non sunt necessariò in confessione explicanda. Ratio est, quia quæ semel sunt apud DEVM dimissa, ea non indigent noua dimissione. Ita definit Benedictus XI. *in Extrauaganti* quæ incipit. *Inter cunctos, de priuilegiis.*

Semel demissa sunt materia sufficiens.

DICO 2. Peccata semel dimissa in confessione sunt materia sufficiens ad iterandam absolutionem Sacramentalem, ideoq; qui semel confessus iterum eadem peccata sola confitetur, potest denuò validè absolui. Est Soti in 4. dist. 18. Cajetani Tomo 1. opusculorum Tract. 5. q. 4. Nauarri cap. 21. Suarez disp. 18. Sect. 2. Ratio est quia circa hujusmodi peccata potest adhuc versari materia proxima, id est actus pœnitentis. Ergo &c. Hanc conclusionem, dicunt esse contra Scotum Cajetanus, Suarez, & alii *in 4. dist. 18.* sed Doctor noster in responsione ad primum principale Distinct. 18. *sic dicit. Non dico quod illicitum, vel impossibile sit iterari, sed tamen cum fructu isto, quem nunc habet, non est iterabile.*

Virtute clauium non

DICO itaq; 3. Virtute clauium in iteratione confessionis, non

non remittitur aliqua pars temporalis pœnæ peccati commissi, quæ soluenda remanebat. Ita D. loco citato. Probatur Quia si per secundam absolutionem aliqua pars pœnæ debitæ remitteretur, posset aliquis toties confiteri idem peccatum, quousq; post centesimam confessionem tota pœna debita esset remissa. Sed hoc dici non debet, quia aliàs esset meliùs sæpiùs confiteri, quàm reddere pœnam impositam, vel imponendam à Sacerdote pro peccatis. CONFIRMATVR. Si quoties iteratur confessio de eodem peccato, semper aliquem fructum recipit. Ergo iterata plusquam centies multiplicem fructum adferet, & confessarius deberet illum centies eadem audire, ne priuaret eum multiplici fructu; quod videtur ridiculum.

remittitur aliqua pœna temporalis sine motu in iteratione.

OBJICIES Nemo absoluitur nisi qui est ligatus. Sed qui in prima confessione absolutus fuit à peccatis non est amplius ligatus illis. Ergo secunda, & tertia confessione non potest absolui ab illis, aliâs esset forma falsa.

RESPONDEO. Qui semel est confessus peccata sua, & obtinuit veniam culpæ, tamen pæna æterna debita pro peccato, non est omninò ablata, sed est commutata in temporalem tantùm, potest denuò recurrere ad Sacerdotem, & velle denuò judicari de eisdem peccatis, & vt obtineat magis fructuosam absolutionem, debet habere majorem dispositionem, sed hoc non est præcisè virtute clauium, & Sacramenti, sed simul ex dispositione pœnitentis. Ita Benedictus Papa loco citato; & sic propter erubescentiam frequentem, & majorem motum animi ac detestationem peccatorum, dimittitur pars pœnæ, gratia augetur &c. stante autem eadem dispositione in confitente, licet millies repeteretur confessio, & absolutio nullum fructum afferret, imò risui & contemptui exponeretur Sacramentum. Vnde.

Nota.

Propter majorem detestationem pœna diminuitur.

COLLIGE I. Non esse passim peccata dimissa, & confessa iteranda, præsertim sola, nisi adsit rationabilis causa nouæ deuotionis, vel desiderium confusionis.

COLLIGE 2. Licet eadem forma non posset proferri supra eandem materiam proximam, absq; Sacrilegio benè tamen supra eandem materiam remotam, sicut ex eadem aqua in baptisterio plures possunt baptizari.

Forma non potest iterari supra materiam eandē proximā.

COLLIGE 3. Reiterationem eorundem peccatorum eſse ſalubrem, non præciſè vi clauium, ſed ratione diſpoſitionis pœnitentis, ſcilicet ratione erubeſcentiæ, & majoris doloris, vel diſplicentiæ peccatorum. Ratio eſt quia qui fuit abſolutus à peccatis in confeſsione recta, & ratificata in cœlis, fuit commutata pœna æterna in temporalem, & hæc commutatio fuit juſta & confirmata in cœlis. Ergo ſi eodem modo ſe habeat pœnitens in confeſsione ſecunda ſicut in prima, & non augeat motum, vel meritum, nullam illi afferret utilitatem iteratio virtute clauium.

DICES Deus inſtituit hoc Sacramentum reiterabile ſuper eadem peccata. Ergo inſtituit reiterabile cum fructu virtute clauium, & non ſolùm ex diſpoſitione pœnitentis.

RESPONDEO. Sententia quæ eſt juſta & ratificata, ſi nulla ſuperueniente cauſa poſset iterari, & mutari, jam non fuiſset juſta & recta, juſtitia enim conſiſtit in æqualitate: ſi ergo in prima ſententia fuit æqualitas, non poteſt mutari, quia fieret inæqualis, & injuſta. Quod ſi dicas Sacramentale judicium eſt virtuoſum & ſic virtute clauium iterata confeſsio eſt cum fructu.

RESPONDEO. Vel eſt virtuoſum limitatè, vel illimitatè. Si primum, concedo, quia ſententia habet vim tranſmutandi pœnam æternam in temporalem, non quamcunq; , ſed in illam quæ reſpondet diſpoſitioni pœnitentis, quantò enim magis dolet de peccatis, tantò ei in minorem pœnam temporalem commutatur æterna. Si verò dicas illimitatè. Nego. Nam ſententia juſta quæcunq; debet correſpondere meritis, vel demeritis confitentis, quæ habent certum ſtatum. Ergo ſententia vt vt ſit juſta, non poteſt extendere ſuam virtutem niſi ſecundùm merita confitentis.

DICES Per contritionem alicui dimittuntur peccata, quæ ſi confitetur verè abſoluitur, Ergo & in propoſito. RESPONDEO In prima remiſsione per contritionem non obtinuit totum beneficium, quod per Sacramentum illi obuenire poterat, quod in propoſito caſu tantum obtinuit.

ARTI-

ARTICVLVS V.

An pœnitens possit aliqua peccata dimissa confiteri, & aliqua reticere?

Respondeo affirmatiuè. Tùm quia hujusmodi peccata non sunt materia necessaria sed sufficiens. Tùm quia nullo jure constat pœnitentem teneri ad peccata semel ritè confessa iterum exponenda in confessione. Ita Sotus *dist. 18.* & alii. Addo cum Reginaldo *lib. 6. num. 98.* liberum esse pœnitenti partem peccatorum ritè confessorum manifestare hodie, & partem cras in distinctis confessionibus, siue confessiones fiant vni, & eidem Sacerdoti, siue diuersis, non enim sunt materia necessaria, sed sufficiens, vt in simili dixi de venialibus.

Dices Secunda absolutio peccatorum dimissorum est ejusdem rationis cum prima: Ergo si per primam sunt absoluta, non absoluentur per secundam: quia secunda absolutio est lata post sententiam latam rectam, & in cœlo ratificatam.

Respondeo Concedo secundam absolutionem esse ejusdem rationis cum prima, vi clauium, non tamen est ejusdem rationis respectu materiæ, scilicet respectu peccatorum, & pœnitentis, seu respectu dispositionis pœnitentis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum possit is absolui, qui vel nulla peccata habet, vel si habet nulla tamen confitetur?

Præsens difficultas potissimùm accidit in rudibus, qui accedunt ad confessionem nihil in particulari confitendo, sed tantùm dicendo se esse peccatores. *Qui nullũ omninò peccatum dicit non debet absolui.*

Dico 1. Is qui nullum omnino peccatum in Confessione aperit, nullomodo Sacramentaliter potest absolui loquendo ordinariè, nam quid sit dicendum in extrema necessitate infra de integritate confessionis dicetur. Ratio conclusionis est, quia nullum potest esse Sacramentum sine propria materia. Sed

pecca-

peccata in confeſsione explicata ſunt materia Sacramenti *Pœni*tentiæ. Ergo.

Remedium pro rudibus. DICO 2. Remedium in talibus qui nulla dicunt peccata in particulari, duplex eſt neceſsariò tenendum. 1. Vt tales ipſemet diligenter examinet pro conditione Perſonarum de peccatis practicis, vt de ebrietate, mendacio, otioſis verbis, malis imprecationibus, impatientiis, murmurationibus contra ſuperiores &c. 2. vt ſi nihil in particulari poſsit extorquere, jubeat vt ſe accuſet ſaltem de negligentia in Diuino ſeruitio, aut de non ſufficienti præparatione ad Confeſsionem, de ingratitudine erga DEVM, de verbis otioſis totius vitæ &c. & ita ſi horum ſe reos faſsi fuerint, poſsunt *S*acramentaliter abſolui, quia tunc materiam ſufficientem miniſtrant.

DICES 1. Poteſt Baptiſmus dari illi, qui non contraxit peccatum originale, vt Beatiſsimæ VIRGINI. Ergo poterit etiam dari abſolutio illi qui nullum habet peccatum. RESPONDEO. Diſparem eſse rationem Baptiſmi & *Pœnitentiæ*, nam Baptiſmus eſt inſtitutus & ad remiſsionem originalis peccati, & ad recipiendum characterem, quo conſignantur tanquam ſtemmate, qui in familiam CHRISTI Domini recipiuntur, & ideò B. Virgo eſt Baptizata.

DICES 2. Juſtificatus per contritionem eſt capax abſolutionis. Ergo & ille qui nulla habet peccata. RESPONDEO, Concedo Antecedens, quia ille contritus obligatur ad confitendum. Nego verò Conſequentiam quia non dat materiam abſolutionis.

Nota. Quod ſi inſtes Peccata dimiſsa, jam non ſunt peccata, ſicut & illa quæ nunquam fuerunt cōmiſsa. Ergo. RESPONDEO. Quoad actualem exiſtentiam par eſt vtrobiq; ratio, neutra enim verè exiſtunt, tamen quoad rationem peccati eſt magna diſparitas, quæ enim ſunt dimiſsa verè participant rationem peccati præteriti; at quæ nunquam fuerunt illis nullo modo ratio peccati poteſt conuenire; vnde ſemel dimiſsa poſsunt materia nouæ abſolutionis eſse propter nouos actus *Pœnitentis.*

ARTICVLVS VII.

Quænam sit materia proxima hujus Sacramenti?

DICO. Materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ sunt actus Pœnitentis, nimirum Contritio, Confeſsio & Satisfactio. Ita Trident: *Seſs. 14. cap. 3.* & communis Doctorum. Probatur. Illa eſt materia proxima hujus Sacramenti, quæ eſt materia judicii emendatiui, & reconciliatiui, vt patet Joan. 20. *Quorum remiſeritis &c.* Sed materia judicii emendatiui eſt accuſatio, dolor, & ſatisfactio: neceſse enim eſt vt ſe reus accuſet, quod fit per confeſsionem: oportet vt habeat dolorem, aliâs eſset ſimplex narratio, vel confabulatio, vel gloriatio in delictis: deniq; ſicut in judicio injungitur pœna vt delinquens retrahatur in futurum à peccatis, & cæteri deterreantur, ita etiam in Sacramento Pœnitentiæ injungenda eſt pœna ſatisfactoria, quam intelligo nomine Satisfactionis. *Materia proxima actus pœnitentis.*

QVÆRES I. Qua de cauſa tres tantùm actus pœnitentis, & non plures fuerint inſtituti pro materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ. *Cur tres actus pœnitentis.*

RESPONDEO I. Ideò quia hoc Sacramentum exercetur per modum judicii reconciliatiui, ad judicium autem reconciliatiuum, iſti tres actus requiruntur.

RESPONDEO 2. Quia cum DEVS offendatur, corde, ore, & opere. Corde per contritionem; Ore per confeſsionem, Opere per ſatisfactionem aliquomodo Deo ſatisfacimus.

QVÆRES 2. Quinam ordo ſeruādus eſt circa actus recenſitos? *Ordo circa actus pœnitentis.*

RESPONDEO. Debet dolor antecedere abſolutionem; ſimiliter & confeſsio, non eſt autem omninò neceſse vt dolor præcedat confeſsionem, poteſt enim eſse in actu confeſsionis, vel poſt confeſsionem ſtatim ante abſolutionem poteſt elici. Satisfactio verò poteſt, vel ante, vel poſt abſolutionem injungi, niſi timeatur fore, vt pœnitens obtenta abſolutione, non ſit accepturus juſtas pœnitentias.

QVÆSTIO II.

Quænam sit forma Sacramẽti Pœnitentiæ?

Præsentem Quæst. diuidemus in quatuor Articulos.

In 1. quæretur Quænam sit forma Sacramenti Pœnitentiæ; & quisnam sit sensus formalis ejus.

In 2. Vtrum Pœnitentiæ Sacramentum sit validum, si contingat aliqua mutatio in verbis formæ.

In 3. Vtrum sit validum Pœnitentiæ Sacramentum, quando in forma apponitur aliqua conditio.

In 4. Vtrum absolutio Sacramentalis poßit absenti validè impendi, vel etiam dari in scriptis.

ARTICVLVS I.

Quænam sit forma Sacramenti Pœnitentiæ, & quisnam sit sensus formalis ejus?

NOTA I. Ad absolutionem Sacramentalem nullomodo sufficit actus Sacerdotis solùm internus. Ratio est Tùm quia omnium Sacramentorum debent esse actus externi & sensibiles. Tùm quia Sacramentum *Pœnitentiæ* ministratur per modum judicii ab homine, & homini, homines autem cum constent anima & corpore, non poßunt inuicem agere per actus internos. Quare de essentia Sacramenti Pœnitentiæ est, vt voce humana proferatur. RATIO est Quia Christus Dominus id instituit illis verbis *Quorum remiseritis.* Tum quia Concilia id decreuerunt, & vsus perpetuus Ecclesiæ talis est, & fuit.

NOTA 2. Cum Sacerdotes facti sunt judices, & arbitri inter DEVM & Creaturam, ideò ipsi soli, & non laici habent auctoritatem ministerialem absoluendi à Christo Domino sibi datam, & sic peccata non dimittuntur, vt volunt Hæretici per fidem solam, seu fiduciam, quâ credat sibi quisq; sibi peccata esse dimißa, sed dimittuntur per absolutionem Sacramentalem, à solis Sacerdotibus, non verò ab vllo laico vt Lutherus volebat, quia talis auctoritas non est laicis conceßa.

DICO

Dico i. Licet alii plura, alii pauciora verba, requirant ad valorem formæ Sacramenti *Pœnitentiæ*, tamen communis est sententia, ad essentiam Sacramenti Pœnitentiæ, sufficere, & omninò necessaria esse, duo ista verba, (*Absoluo te.*) Ita Trident: *Sess. 14. cap. 3.* vbi dicitur. Formam hujus Sacramenti sitam esse, præcipuè in his verbis, (*Absoluo te*). Probatur Quia forma hujus Sacramenti consistit in illis verbis, quæ significant effectum, ad quem Pœnitentiæ Sacramentum fuit institutum, nam Sacramenta significant, & significando efficiunt; sed effectus, ad quem institutum fuit Sacramentum, optimè significatur per illa verba (*Absoluo te,*) quia significatur remissio, & liberatio à peccatis commissis. *Forma pœnitẽtiæ quæ.*

Confirmatvr. Absolutio est ad instar actus judicialis, quo à Sacerdote, velut à Iudice sententia profertur: cùm autem in actu judiciali, sententia sufficienter proferri possit, per hæc duo verba, *Te absoluo*, sequitur illa duo verba, sufficere in forma Sacramenti Pœnitentiæ. *Absolutio est instar actus judicialis.*

Collige Pronomen (*Ego*) non spectare ad essentiam formæ: neq; ista [*à peccatis tuis*] quia verba (*Absoluo te*) prolata super confessionem peccatorum implicitè significant absolui à peccatis: non tamen sunt omittenda, etiam in articulo mortis, propter securitatem, quia aliqui tenent esse de essentia. *Nota.*

Dico 2. Licet variæ formæ, quo ad accidentalia à DD. tradantur, communis tamen est hæc, & idonea. *Dominus noster JESVS Christus, qui est Summus Pontifex, te absoluat, & ego authoritate ipsius, absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, inquantùm possum, & tu indiges. Deinde. Ego te absoluo à peccatis tuis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.* Addenda est supplicatio nomine Ecclesiæ. *Passio Domini nostri JESV Christi, & merita B. Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, vel mali patienter sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, & in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ.* Hinc *Forma communis.*

Collige i. Addunt aliqui, post illa verba (authoritate ipsius, mihi licet indignissimo concessa): Addunt aliqui ab omnibus peccatis tuis, alii autem vocem (omnibus) omittunt, quod

quod est arbitrarium. Addunt aliqui ad formam, à peccatis tuis, confessis, contritis, & non confessis, non contritis, oblitis &c. sed hæc additio est inepta, & imperitorum; hæc enim omnia sunt ridicula, & superflua, imò falsa, vt per se patet.

Absolutio ab excommunicatione præmittenda. COLLIGE 2. In omnibus confessionibus, præmittenda est absolutio ab excommunicatione, antè absolutionem à peccatis, siquidem nemo capax est absolutionis Sacramentalis excommunicatus: porrò ista vox (Suspensionis,) in solis clericorum Confessionibus addenda, vox (Interdicti) non est etiam omittenda supra laicos.

COLLIGE 3. Multos errores committi in formis antiquis scriptis, quas nescio vnde hauserunt, puto ex fonte ignorantiæ crassæ, quare illis non vtendum, quia ratio sacrilegii est timenda.

Absolutio Hæreticorum.

Absolutio Hæreticorũ. *Misereatur tui &c. Indulgentiam &c. Dominus noster JESVS Christus, qui est Summus Pontifex te absoluat, & ego authoritate ejus, & Sanctæ Sedis Apostolicæ, mihi ad hoc peculiariter concessa, absoluo te à vinculo excommunicationis majoris, in quam propter hæresim, vel (Schisma) incidisti, & ab omni vinculo, cujuscunq; excommunicationis, simulq; à Censuris, suspensionis, & interdicti, in quantùm possum, & tu indiges, & restituo te in gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ. Deinde ego Te absoluo ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Absolutio in Jubileo.

Misereatur &c. Indulgentiam &c. Dominus noster JESVS Christus, qui est Summus Pontifex, te absoluat, & ego authoritate ejus, & sedis Apostolicæ, cujus pro præsenti fungor, absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, majoris, & minoris, & à quibusuis participationibus, cum excommunicatis, & ab omnibus censuris Ecclesiasticis, & restituo te Sacramentis Ecclesiæ, communioni, & vnitati fidelium. Et eadem authoritate absoluo te ab omnibus peccatis tuis plenariè. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Passio &c.

Notan-

NOTANDVM est præterea, formas, quas aliqui adhibent tempore Jubilei, esse sacrilegas, V. G. absoluo te, à casibus reseruatis, à transgresione mandatorum DEI, votorum tuorum &c. tales non debent adhiberi, quia sufficit dicere, absoluo te ab omnibus peccatis tuis, sufficit enim quòd habeat intentionem, à reseruatis, & non reseruatis absoluere pœnitentem. Deinde Quantùm ad dispensationem irregularitatis, Rodericus *Tom. 1. Q. 62. Articulo 12.* dicit, quòd virtute Priuilegiorum eorum, quibus concessa est, facultas Fratribus Minoribus, & Monialibus, quatuor temporibus in anno, eligendi sibi confessarios, non possunt dispensationem in irregularitatibus, ab iisdem confessariis habere: nam in prædictis priuilegiis conceditur, facultas absoluendi, ab omnibus censuris, sed irregularitas non est censura: Ergo. Porrò *Articulo 13.* subdit, quòd virtute Privilegiorũ Sixti IV. & Eugenii IV. Confessores ordinis Minorum de obseruantia, possint dispensare in Articulo mortis, & quoties opus fuerit in omnibus irregularitatibus, ortis propter censuras ignoranter, vel inaduertenter incursas: exceptis tribus in quibus nec Prælati possunt dispensare, nimirum bigamiæ, homicidii voluntarii, & mutilationis membrorum.

Nota diligenter.

Dispensare in irregularitatibus possunt, quãdo?

Forma absolutionis pro Die Cinerum, Portiunculæ, & in Festo S. Bernardini.

Dominus noster JESVS &c. Et ego authoritate tibi concessa, & mihi commissa, absoluo te ab omni vinculo excommunicationis majoris, & minoris, suspensionis, & interdicti in quantùm possum, & tu indiges. Deinde eadem authoritate, absoluo te ab omnibus peccatis tuis plenariè, in quantùm se prædicta auctoritas extendere potest. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen. Ita Hieron: à Sorbo in compendio Priuilegiorum *verbo Absolutio §. 10.* Hæc absolutio pro solis Fratribus, & Monialibus.

Forma absolutionis in festo S. Catharinæ.

Auctoritate tibi concessa, & mihi commissa, Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis &c. Deinde Absoluo te plenariè ab omnibus peccatis tuis, in quantùm hujusmodi auctoritas se extendere potest, & concedo tibi Indulgentiam plenariam, omnium peccatorum tuorum. In nomine Patris &c.

Circa hanc formam absolutionis aduerte, quòd valeat in festo S. Catharinæ, & sub tali forma debet dari, si non sunt sublatæ Indulgentiæ Religiosorum, à Paulo V. quas esse sublatas, contendit Laurentius de Portel in Dubiis Regularibus. Ita Hieronymus à Sorbo loco citato, refert talem absolutionis formam, pro festo S. Catharinæ, quæ si sunt sublatæ indulgentiæ, non valet.

Nota 1. Laudabiliter antè formam absolutionis, præmittitur illa consueta supplicatio. *Misereatur tui &c. Indulgentiam &c.* qui tamen eam omitteret, non peccaret, sicut & illam, quæ formæ subjicitur, *Passio Domini nostri &c.* præsertim si adesset rationabilis causa, V. G. multitudo Pœnitentium, & abesset contemptus.

Nota 2. Pia est eorum Sacerdotum consuetudo, qui in initio Confessionis dant benedictionem Pœnitentibus talem, *Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, vt dignè, & corde contrito, possis confiteri peccata tua, In nomine Patris, &c.* Similiter, qui dicunt recedentibus post Confessionem. *Vade in pace, & noli ampliùs peccare.*

Dico 3. Sensus formæ, semper est verus, modo non adsit obex ex parte pœnitentis. Porro sensus formalis, formæ Sacramenti Pœnitentiæ, hic est; Absoluo te, id est remitto tibi peccata, quantùm est ex vi Sacramenti.

Non debet dari forma per modum deprecationis.

Dico 4. Forma Sacramenti Pœnitentiæ, non debet proferri per modum deprecationis. Patet, quia aliâs Sacerdos, non haberet potestatem ministerialem, remittendi peccata, quod est contra dicta superius. Ergo.

Dices Si Devs dedit Apostolis, potestatem dimittendi peccata, sic etiam dedit eis potestatem faciendi miracula. Sed faciebant miracula per supplicationem, dicendo, *Sanet te Dominus. In nomine JESV Christi surge, & ambula* Actorum 3. Ergo forma absolutionis est deprecatiua. Confirmatur. Leo Papa Epistola 89. quod refertur, *in capite Multiplex de Pœnitentia Dist.* 1. vbi dicitur quòd indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum obtineri nequit. Ergo &c.

Respon-

RESPONDEO Nego paritatem, quia Apostolis non fuit data potestas faciendi miracula, sicut fuit data ministrandi Sacramenta.

RESPONDEO 2. Potestas faciendi miracula, pertinet ad gratias gratis datas, ideò illa potestas, non dabatur permanenter, & intrinsecè, neq; semper habebat effectum, sed solùm quando expediebat. At potestas absoluendi, data fuit permanenter. Ad Confirmat: dico, Absolutio, potest dici largo modo supplicatio, quatenùs Sacerdos per absolutionem, impetrat à DEO id, quod intendit, & ideò subjungit, antè, & post absolutionem supplicationes. *Absolutio largo modo est supplicatio.*

NOTA 3. Si confessario, siue in foro conscientiæ, siue extra, data est potestas dispensandi, super irregularitate, tunc postquam absoluerit à peccatis, addat consequenter: Et eadem authoritate, dispenso tecum in irregularitate, vel irregularitatibus, in quam, vel in quas, ob talem, vel tales causas (sunt enim exprimendæ) incurristi, & habilem te reddo, & restituo te executioni ordinum, & officiorum tuorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacramentum Pœnitentiæ sit validum, si contingat aliqua mutatio in forma?

DICO 1. Non est validum Sacramentum Pœnitentiæ, quoties in verbis formæ, contingit mutatio substantialis. Ratio est, quia adueniente mutatione substantiali, non censetur adesse forma præscripta, cùm per mutationem substantialem, non subsistat sensus, & significatio formæ, à Christo Domino intentæ: Sacramentum autem non est validum, non adhibita forma à Christo Domino præscripta. Vnde non esset valida, si dicatur, *Absoluat te DEVS*, quia non est per modum judicii: Similiter, non esset valida, si dicatur. *Jubeo te esse absolutum.* Ratio est, quia sententia in foro externo, non solet hoc modo proferri. Ergo neq; videtur forma absolutionis hoc pacto proferenda. *Quando inualida est forma.*

DICO

Mutatio accidentalis nõ inualidat formam.

Dico 2. Quando mutatio in forma, eſt tantùm accidentalis, eſt valida. Ratio eſt, quia manet idem ſenſus, & eadem ſignificatio, & conſequenter, eadem forma.

Collige Validum eſse *Pœnitentiæ Sacramentum*, ſi loco verbi abſoluo, dicatur remitto. Similiter quando conſtructio actiua, in paſsiuam mutatur, V. G. Abſoluaris à peccatis tuis. Remittuntur tibi peccata tua. Abſoluatur ſeruus Chriſti. Ratio eſt, quia in his non videtur adeſse mutatio ſubſtantialis.

Collige D. Subtilis *in 4. d. 14. art. 2.* dicit non eſse neceſsarium, ita præciſa verba in Sacramento iſto, ſicut in aliis, ſufficit enim, quòd hic exprimatur actus, ſententiæ abſoluentis, ſicut in judicio publico, non oportet eſse verba limitata, in ſententia ferenda; Subjungit tamen, quòd iſta verba ſunt apta, (Abſoluo te,) & illis vtendum, quia eſt decretum Eccleſiæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit validum Sacramentum, quando in forma ponitur aliqua conditio?

Conditio de præſenti nõ inualidat, vel de præterito.

Dico 1. Validum eſt Sacramentum Pœnitentiæ, quando aliqua conditio de præſenti, vel de præterito apponitur, vt ſi dicatur. *S*i non es abſolutus, ego te abſoluo. Vel ſi Devs vult, vel ſi potes abſolui. vel ſi ego poſsum te abſoluere, te abſoluo. Vel ſi habes peccatũ ego te abſoluo. Idem judicium eſt, quando Confeſsarius dubitat an formam protulerit. Si non es abſolutus, ego te abſoluo. Ratio concluſionis eſt, quia conditio de præſenti, vel de præterito, non eſt propriè conditio annihilans, neq; propriè ſuſpendit actum, cum *S*acerdos intendat abſoluere de præſenti, ſi res ita ſe habeat, ſicut exprimitur in conditione. Hæ tamen conditiones graui de cauſa, non leui ſuſpicione apponendæ; aliâs peccabit Sacerdos, leui de cauſa apponendo.

De futuro conditio nõ eſt apponenda.

Dico 2. Conditio de futuro, nunquam eſt apponenda, aliâs Sacerdos peccabit mortaliter, & Sacramentum erit inualidum. Ratio eſt, quia vel Sacramentum eſt validum ſtatim prolata forma, vel eſt validum adueniẽte conditione: *S*ed non poteſt

eſse

esse validum statim prolata forma: quia sensus hujus propositionis. [*Ego te absoluo, si feceris restitutionem*] est talis; Absoluam te tunc cùm restitueris? neq; potest esse validum adueniente conditione, quia ipse poterit mori, non impleta conditione, vel denuò in peccata incidisse. Tum quia actus pœnitentis, & absolutio, debent esse moraliter approximata, quod hîc non est.

DEBET ergo Confessarius, absolutè pœnitentem absoluere, & tantùm illum obligare, ad conditionem implendam, quam si ille non impleuerit, peccabit quidem, sed tamen absolutio ejus fuit valida. vnde non tenebitur repetere confessionem factam, sed solùm, debebit confiteri, se non satisfecisse obligationi à Confessario impositæ. Ita communiter omnes.

DISPVTATIO IV.

De contritione; & Attritione:

IN hac disputatione inquirenda sunt præcipuè tria. Primò de Essentia Contritionis, & Attritionis, & differentia earum. Secundò. Quæ ad contritionem requirantur. Tertiò. De præcepto Contritionis.

QVÆSTIO I.
De Natura Contritionis & Attritionis?

Hæc Quæstio in tres Articulos diuiditur.

In 1. Inquiretur. Quid sit Contritio & Attritio.

In 2. Quæ sit differentia, & Conuenientia, inter Contritionem, & Attritionem.

In 3. Quomodo ex attrito fiat contritus.

ARTICVLVS I.
Quid sit Contritio & Attritio?

NOTA I. Nomen Contritionis, habere fundamentum in

Contritio habet fundamentum in SS. literis. SS. literis, quia corda peccatorum dicuntur dura, & lapidea, eadem verò post conuersionem ad DEVM appellantur contrita. Psalmo. 50. *Cor contritum & humiliatum &c.* Et Psalmo 146. dicitur *Qui sanat contritos corde*; qui modus loquendi, est metaphoricus, ductâ similitudine, à saxis & aliis rebus duris, quæ cõminuta, facilè in omnem partem aguntur, cor enim peccatoris, durum ad Diuinas inspirationes, & tardum difficileq; ad omnia bona, per pœnitentiam fit DEO obsequens, & ad bona opera promptum, &c.

NOTA 2. Contritio variè à DD. describitur, à Soto *in 4. Dist. 17. q. 2.* sic. Contritio, est dolor pro peccatis, vt sunt offensa DEI, voluntariè assumptus, cum proposito confitendi, vitamq; emendandi. Toletus *libro 3. cap. 4.* ita; *Definitio contritionis* Contritio, est præteriti peccati, vt est offensa DEI, voluntaria, supra omnia, detestatio cùm proposito, supra omnia vitandi, & commissa confitendi. Concil: Trident: *Sess. 14. cap. 4.* sic. Contritio, est dolor animi, ac detestatio voluntaria, pro peccatis commissis, quatenùs sunt offensa DEI, cum proposito non peccandi de cætero.

NOTA 3. Actus humanus juxta D. Subt: *in 4. Dist: 17. q. 2. A. 2.* requisitus ad deletionem peccati mortalis, potest esse duplex. Primus perfectè, & totaliter circumstantionatus, circumstantiis moralibus debitis, id est, vt sit, ex genere suo bonus, id est circa *Objectum debitum, finis ex charitate.* objectum debitum, & conueniens; deinde debet esse circumstãtionatus circumstantiâ finis, debet enim esse actus detestandi peccatum ex charitate, scilicet propter amorem ipsius DEI, quia peccatum, est offensa DEI, & contra legem DEI: præterea iste actus *Modus. Propositum.* debet habere modum, scilicet super omnia extensiuè, & intensiuè, ita vt magis debemus odisse peccatum, & illud nolle, quàm quodcunq; malum pœnæ: deniq; debet esse, cùm proposito ampliùs non peccandi. Secundus actus qui non est perfectè, & totaliter circumstantionatus, & hic vocatur à D. attritio; ille prior contritio.

Quid contritio? DICO 1. Contritio, est detestatio voluntaria pro peccatis commissis, quatenùs sunt offensa DEI, super omnia dilecti cum spe

ſpe veniæ, & propoſito ampliùs non peccandi, & confitendi, ac ſatisfaciendi voluntate vt minimùm virtuali. Conſtat ex notandis, & clariùs eluceſcet in ſequentibus.

Dico 2. Attritio eſt actus imperfectus, id eſt bonus ex genere, non tamen omnibus circumſtantiis debitis, & requiſitis circũſtantionatus, ſed aliquæ deficiunt, non ex malitiâ ſed ex inaduertẽtiâ intellectus vel omiſsione voluntatis, ex infirmitate. Quare à Theologis, quinq; ſpecies aſsignãtur attritionis. 1. eſt, quæ ponit circũſtantiam malam: V. G. cùm aliquis dolet de peccato, non quia eſt offenſa Dei, ſed quia non poteſt ampliùs, propter illud peccatum peccare: & hæc attritio, non eſt digna nomine attritionis, imò eſt nouum peccatum juxta D. *in 4. diſt. 14. q. 2. a. 2.* 2. eſt cùm quis dolet de peccato, ſine propoſito relinquendi peccatum, & hæc indigna homine Chriſtiano. 3. Cùm quis dolet, & triſtatur de peccato, non tamen triſtatur de eo, ſuper omne malum creatum, ſed magis dolet de aliquo malo temporali V. G. carcere, vel amiſsione bonorum neq; hæc eſt bona. 4. Cùm quis de peccato dolet, propter pœnas inferni præciſè, ita vt ſi non eſset infernus, peccaret, non referendo illum dolorem vltimatè, in Devm. 5. Cùm quis dolet de peccato, ſed non propter Devm immediatè, ſed propter aliquam aliam cauſam, V. G. propter timorem inferni, vel propter amiſsionem regni cœleſtis &c; non tamen vltimatè propter hoc, ſed vltimò refert dolorem in amorem Dei, cùm propoſito non peccandi, confitendi &c. & hæc bona eſt. *Multiplex attritio.*

ARTICVLVS II.

Quæ ſit differentia, & conuenientia, inter Contritionem, & attritionem?

Quantùm ad differentiam. Dico 1. Contritio & Attritio differunt. 1. in Circumſtantia finis: quia finis contritionis immediatus, eſt amor Dei, ideò illa deteſtatio peccati, quæ proximè, & immediatè eſt de peccato, vt eſt offenſa Dei ſuper omnia dilecti, vocatur contritio; illa verò deteſtatio peccati, quæ proximè, & immediatè non habet, pro fine dilectionem Dei, ſed ti- *Quomodo contritio & attritio differunt.*

timorem pœnarum, vel turpitudinem peccati, est attritio, non contritio: non tamen deficit absolutè, quoad circumstantiam finis, quia includit dilectiōem Dei, saltem virtualiter. vnde si non ordinaret aliquis, actum attritionis ad amorem filialem, sed illum timorem pœnarum, pro vltimo fine sibi constitueret, talis attritio, non esset vera dispositio ad Sacramentum, quod apertè indicat Tridentinum *Sess. 14. Cap. 4.* docens, ad hoc vt detestatio peccati, propter timorem pœnarum sit attritio vera, requiri propositum ampliùs non peccandi, cùm spe veniæ; spes autem veniæ, ordinatur ad charitatem, quæ est perfectio omnium virtutum. Ergo attritio ordinatur ad charitatem, & ab illa, vt à fine vltimo oritur. Hinc

Attritio nō est ex viribus naturæ.

COLLIGE I. Attritio perfecta, vocatur putata contritio, quia qui dolet de peccato, propter timorem pœnarum, licet proximè ab hoc fine moueatur, tamen non sistit in illo vltimatè, sed terminatur in Deum, & propter hoc putatur contritio, quia ferè habet eandem circumstantiam finis, sicut & contritio, licet non ita perfecto modo, sicut contritio, quia non habet illam pro fine proximo, & formaliter, sed vltimatè, & virtualiter.

COLLIGE 2. Illa Opinio, quæ asserit attritionem veram, differre à contritione, ex hoc, quia attritio est ex viribus naturæ, repugnat Concilio Tridentino *Sess. 14. cap. 4.* vbi docet attritionem, quæ ex timore pœnarum innascitur, esse donum Dei, & impulsum Spiritus Sancti.

2. differentia.

2. Differunt. Quia contritio, est actus, habens intensionem vsq; ad terminum præfixum à Deo. Attritio verò caret debita intensione. Hæc differentia, patebit *sequenti Quæstione Art. 3.*

3. differētia.

3. Differunt. Quia contritio, est detestatio peccati, habens omnes circumstantias debitas, & requisitas, nempe debitum finem, & certam intensionem, attritio verò, detestatio non perfectè circumstantionata, sed carens aliqua circumstantia, vel ex inaduertentiâ, vel ex aliquâ aliâ causa, non culpabili, dum modo non sit apposita, circumstantia mala.

Quantùm ad Conuenientiam. DICO Conitritio, & attritio,

tio, perfecta, & vera conueniunt. 1. Quòd vtraq; est actus perfectus, & efficax secundùm substantiam, & in genere bonus. 2. Quòd vtraq; habet pro fine, dilectionem Dei super omnia, (licet non eodem modo) cùm proposito, ampliùs non peccandi, & cum spe veniæ. 3. Quia vtraq;, nullam apponit circumstantiam malam. Hinc *Conueniẽtia inter contritionem & attritionẽ.*

Collige 1. Detestatio peccati, carens aliquâ circumstantiâ, vel ex inaduertentia, vel ex aliqua alia causa, non culpabili, inquit D. Subtilis non sumus certi, an talis detestatio, sit sufficiens dispositio, ex se solâ ad justificationis gratiam. Ergo ad minùs, videtur esse dispositio, simul cùm Sacramento pœnitentiæ: qui enim auxilio Dei, detestatur peccatum, propter amorem ipsius Dei, sed omittit aliquam actu circumstantiam, ex inconsideratione, facit quod in se est, ideò videtur esse sufficiéter dispositus, ad suscipiendam gratiam, cùm Sacramento Pœnitentiæ.

Collige 2. Attritio christianâ & vera, includit virtualiter dilectionem Dei, & detestationem peccati super omne detestabile, & propositum destruendi peccatum; Deducitur sic. Omnis actus, qui est dispositio ad gratiam, oritur ex charitate, & propter dilectionem Dei. At attritio est dispositio ad gratiam, simul cùm Sacramento pœnitentiæ. Ergo attritio, est actus ex charitate elicitus non formaliter sed virtualiter. Major patet ex SS. literis, in quibus apertè dicitur, quòd illi actus tantùm, qui dilectioni Dei innituntur, sunt dispositiones ad gratiam. 1. Joannis cap. 3. dicitur. *Qui non diligit manet in morte.* 1. ad Corinth. 13. *Sine charitate nihil sum.* S. August: *de vera & falsa Pœnitentia cap. 17. Oportet enim quod pœnitentia fructificet, ad hoc vt mortuo vitam impetret: scriptum est enim sine charitate, neminem saluum esse.* Atqui certum est, quòd attritio fructificet, quia sine ea Sacramentum, nihil prodest, cum illa verò prodest ad vitam. Ergo attritio, est ex charitate. Ex hac conditione attritionis sequuntur aliæ, nimirum detestatio peccati, super omne detestabile, & propositum destruendi peccatum: qui enim detestatur peccatum ex charitate, debet detestari illud, super omne detestabile; debet etiam habere propositum destruendi peccatum, & ampliùs non peccandi: alioquin confessio esset nulla. *Attritio includit dilectionẽ Dei virtualiter.*

ARTICVLVS III.

Quomodo ex attrito fiat contritus?

Varij modi explicandi quomodo ex attrito fiat contritus.

NOTA. Varios modos, varii excogitârunt, quomodo attritio fiat contritio. Quidam dicunt quòd eo modo, ſicut actus morales tranſeunt ab vna ſpecie in aliam, manente eadem ſubſtantia actus, vt actus dandi eleemoſynam, propter ſubleuandam neceſsitatem pauperis, poteſt mutari in actum vanæ gloriæ, ita ex attritione, fit contritio, mutata circumſtantia finis. Aliqui dicunt, ex attritione fieri contritionem per additionem actus exterioris, vt ſi quis deteſtaretur peccatum, propter Deum, non tamen deſereret occaſionem peccati, ſi autem deſereret occaſionem peccati, jam ex attritione fieret contritio. Quidam verò dicunt, ex attritione fieri contritionem, per additionem actus charitatis, ad actum juſtitiæ.

Refutantur iſti modi.

CONTRA. *Primus* modus conatur probare, quôd actus morales, qui habent diuerſas circumſtantias, mutantes ſpeciem, poſsent fieri, vnus, & idem numero actus: quod eſt impoſsibile; quia quæ differunt ſpecie, non poſsunt eſse idem numero, quia finis eſt diuerſus, qui in moralibus dat formale ſpecificum. V. G. quia facere eleemoſynam, propter ſubleuandam miſeriam proximi, eſt circumſtantia, quæ ponit actum illum, in genere virtutis, dare verò eleemoſynam propter vanam gloriam, eſt circumſtantia, ponens actum in ſpecie vitii, Ergo actus iſti non poſsunt fieri vnus numero, nam licet materiale ſcilicet dare eleemoſynam ſit idem, formale verò nimirum finis eſt diuerſus; finis autem in moralibus dat ſpeciem. Certum itaq; eſt quod actus morales per circumſtantias mutantur, ac ita mutantur, vt mutent ſpeciem. *Porrò*, in ſecundo modo dicendi, non eſt perfectus actus virtutis, quia inuoluit velleitatem peccati. Tertius modus dicendi, non poteſt ſtare, quia actus diuerſarum virtutum, non poteſt eſse vnus actus numero, quia actus vnus numero, ſicut & effectus, non poteſt prouenire à duabus cauſis totalibus diuerſis, effectus enim, diſtinguuntur numero, per cauſas efficientes totales, à quibus proueniunt.

Finis in moralibus dat ſpeciem.

NOTA

NOTA 2. Quatuor sunt species attritionis christianæ, vna est propter turpitudinem peccati. Alia est propter timorem pœnarum. Tertia est detestatio peccati, cum omnibus circumstantiis requisitis ad contritionem, sed non debitè intensa. Quarta est detestatio peccati imperfecta, propter carentiam alicujus circumstantiæ debitæ, ex aliqua causa non culpabili. Priores duæ species, sunt actus omninò diuersarum specierum à contritione, quia habent diuersos fines proximos, ideò nulla istarum, potest fieri contritio. De tertia, & quarta specie, est difficultas.

Quatuor species attritionis christianæ.

DICO 1. Attritio, quæ differt à Contritione, solùm penes intensionem, & remissionem, fit contritio. Ita D. Subtil: *in* 4. *dist.* 14. *q.* 2. *num.* 15. Probatur. Quia magis, & minùs, non variant speciem, nam quod idem actus numero possit augeri, manens idem, certum est: vnde qui dolet de peccato, propter Deum, super omnia dilectum, sed tamen non habet intensionem debitam, si actus ille continuetur, & intendatur vsq; ad debitum terminum, & gradum fit contritio.

Attritio per intensionem fit contritio.

DICO 2. Illa attritio, quæ differt à contritione, ex omissione alicujus circumstantiæ requisitæ ad contritionem, ex inaduertentia voluntatis, vel intellectus, potest fieri contritio, apposita illa circumstantia, si illius recordetur, & illam aduertat.

ADDO. Accipiendo attritionem, pro contritione perfecta, antequam sit formata gratiâ, postquam formatur gratiâ fit contritio: sed difficultas procedit, de contritione informi nondum formatâ gratiâ.

DICO 3. Homo ex attrito, fit contritus, virtute Sacramenti, non quòd attritio præcedens susceptionem Sacramenti, fiat contritio, quia licet aliqua attritio fieri possit contritio, vt paulò ante dictum est, tamen actus, qui est attritio, virtute Sacramenti, non fit contritio, nam secundùm substantiam, non mutatur ex vi Sacramenti, dictum est enim, quòd sunt actus diuersarum rationum, & specierum per se, ideò vnus, non potest esse alius numero, ideò debet intelligi metaphoricè, & per similitudinem, nimirum, sicut homo per contritionem, acquirit gratiam, ita homo, per attritionem, simul cum Sacramento, acquirit

Homo ex attrito quomodo fiat contritus virtute Sacramenti.

rit gratiam, ita vt attritio, virtute Sacramenti, habeat eundem effectum, quem habet contritio, & sic attritio virtute Sacramenti fit contritio, quia eundem effectum producit. Ex quo sequitur, quòd gratia gratum faciens, non est de intrinseca, & essentiali ratione, contritionis, sed effectus dispositiuè ab ea causatus. Hinc COLLIGE Ex attrito, fieri contritum, virtute Sacramenti Pœnitentiæ, nihil est aliud, quàm pœnitentem, cùm debitâ attritione, accedentem ad Sacramentum Pœnitentiæ, beneficio ejusdem, consequi gratiam sanctificantem, quam aliâs per contritionem consecutus fuisset.

Dolere quod non possim dolere, non sufficit.

PETES 1. An ille dolor, quô quis dicit se dolere, quòd non posit habere dolorem de peccato, sit attritio sufficiens, ad Sacramentalem gratiam consequendam? RESPONDEO. Negatiuè. Probatur. Tùm quia sicut dolere, quòd non confitear, non est confiteri, ita dolere, quòd non doleam, non est dolere. Tùm quia actus contritionis, & attritionis, objectum est peccatum. At verò talis doloris, de quo inquirimus, objectum solùm est carentia veri doloris de peccato. Ergo talis dolor, non est vera attritio.

Putata attritio, non est sufficiens

PETES 2. An dolor attritionis putatus, sufficiat ad causandam gratiam cum Sacramento? RESPONDEO. Non esse sufficientem; quia DEVS exigit pœnitentiam non æstimatam, sed realem. Ergo & dolorem, seu attritionem, non putatam, sed realem. Addo Attritio putata, non est sufficiens, nedùm procedens ex ignorantia vincibili, sed etiam ex inuincibili. Ratio est, quia ignorantia inuincibilis, non habet hanc vim; vt vbi non est vera materia, ibi, posit esse Sacramentum V. G. vbi non est verum vinum, ibi non conficitur sanguis.

QVÆSTIO II.
De Requisitis ad Contritionem.

Hæc præcipuè, requiruntur ad veram contritionem. Primò propositum efficax. Deinde certa intensio, & modus. Item Quòd debeat esse de omnibus peccatis, saltem in genere, ideò præsens Quæstio in 4. Articulos diuiditur.

In 1.

In 1. quæretur. An, & quale propositum requiratur ad contritionem?
In 2. Vtrum firmitas hujus propositi requirat, vt pœnitens velit vitare omnia peccata, & occasiones peccandi?
In 3. Quantus dolor requiratur ad contritionem?
In 4. Quomodo contritio, respectu peccatorum, est concipienda?

ARTICVLVS I.

An, & quale propositum requiratur in contritione?

NOTA 1. Magna est controuersia de proposito inter Theologos, an requiratur formale, vel an sufficiat virtuale: aliqui requirunt omninò formale, aliqui verò dicunt sufficere virtuale, *in 4. dist. 14. q. 1.* quod veriùs in conclusionibus videbitur.

Propositum virtuale includitur in dolore.

NOTA 2. Propositum virtuale includitur in dolore, cùm quis ita dolet de peccato, vt ex vi illius doloris, includat omnem voluntatem non peccandi, licet tunc expresse de ea non cogitet: propositum verò formale, cùm quis explicitè proponit in posterum non peccare.

Requiritur propositum in Contritione.

DICO 1. Ad veram contritionem, requiritur propositum in posterum non peccandi. Ratio est, quia nequit esse verus dolor absolutus, & efficax, qualis debet esse contritionis de peccato, vt peccatum est, nisi excludat omnem voluntatem peccandi, & præteritam, & futuram. Et hoc propositum, debet esse ita efficax, vt pœnitens, nulla ratione velit peccare, & consequenter, sit paratus, quoduis potiùs pati, quàm mortaliter peccare, idq; velit absolutè, & sine vlla conditione. Tale propositum requirit Trid. *seß. 14. cap. 4.* ad attritionem, vt justificet cum Sacramento. Ergo multò magis, tale requiritur ad contritionem, quæ justificat sine Sacramento.

Per se loquendo requiritur propositum formale.

DICO 2. Propositum non peccandi in futurum, per se loquendo, est necessarium formale, ad veram contritionem, per quam remittatur peccatum, ita, vt is qui meminit vitæ futuræ, ac talis propositi, & tamen scienter illud omittit, sit indispositus ad obtinendum remissionem peccati. Hæc conclusio, est D. S. *in 4. d. 14. q. 4.* quam Suarez putat esse securiorem ideoq; populo publicè proponendam, & explicandam. Probatur 1. Ex SS. literis, quæ duo requirunt ad contritionem, nimirum dolorem de peccatis, & propositum novæ vitæ. Isaiæ 1. *Lauamini, mundi estote, & quiescite agere peruersè.* Amos 5. *Diligite bonum, odite malū.* Ezech 18. & 33. Ad Eph. 4.

Ad contritionē duo requiruntur.

Omnia probate, quod bonum est tenete, ab omni genere maleficii abstinete. Ratione Probatur. Non sufficit propositum emendandi vitam, sine dolore formali. Ergo nec dolor sine proposito formali. Antecedens constat, *ex Trid. loco citato*, vbi dicitur, non sufficere nouam vitam, & cessationem à peccato, ad pœnitentiam, sine odio & detestatione præteritorum. Consequentia patet. quia sicut in dolore, virtualiter includitur propositum, ita in proposito includitur dolor.

Sufficit aliquando virtuale. Dixi in Conclusione (per se loquendo,) quia potest per accidens dari casus, in quo sine formali proposito, justificatur homo. V. G. quando aliquis, est ita vehementi dolore occupatus, vt illi inculpabiliter non veniat propositum, nec vita futura, & sic virtualiter includit propositum talis dolor.

CONFIRMATVR. Sicut sine Sacramento in re suscepto, potest aliquis saluari, per solum votum ejus, quando impossibilitate illud suscipiendi, aut ignorantia inuincibili excusatur, ita poterit ad DEVM conuerti plenè, sine formali proposito, cùm hoc non magis ad justificationem sit requisitũ formale, quàm Sacramentum in re susceptum.

ARTICVLVS II.

Vtrum firmitas hujus propositi requirat, vt pœnitens velit vitare omnia peccata, & omnes occasiones peccandi?

Omnia peccata debet velle vitare mortalia. DICO I. Non sufficit ad firmitatem hujus propositi, & consequenter ad justificationem, per pœnitentiam, habere animum non committendi peccata antea commissa, sed requiritur voluntas, vitandi omnia alia. Ratio est quia vera contritio ex charitate procedit, in quâ includitur, votum seruandi omnia mandata DEI. Ergo & non peccãdi, quocunq; genere peccati, præsertim mortali: vnde D. *in* 4. *d.* 17. *q.* 1. *ad vltimũ* dicit, possibile esse vitare, omnia peccata mortalia, cùm gratia DEI. De peccatis venialibus est difficultas, ideò.

Venialia aliqua requirunt propositum. DICO 2. De peccatis venialibus, licet non sit necessarium absolutè, habere propositum illa vitandi, est tamen vtile, loquendo de illis, quæ proueniunt ex libera voluntate, non autem de illis, quæ proueniunt ex subreptione, & ex imperfecto consensu: quia hæc vitari non possunt, sine priuilegio speciali; debemus tamen proponere, adhibere omnem diligentiam illa vitandi, & attenuandi, quantùm fieri potest.

DICO 3. Potest pœnitens habere firmum propositum non pecca-

candi, etiamsi non habeat propositum vitandi, occasiones remotas; tenetur tamen habere propositum vitandi occasiones proximas. Pro intelligentia. Nota Occasiones peccandi remotæ, quibus homo considerata suâ fragilitate, & cæteris circumstantiis, potest vti sine peccato; talis est auditio confessionum mulierum &c. *Proximæ* sunt, quibus, consideratis circumstantiis, hic, & nunc, non potest vti sine peccato, ita vt illis positis semper peccet, V. G. vsurâ, nicromantiâ &c. Deinde eandem occasionem, posse esse alteri proximam, alteri remotam, vt habitatio cum muliere juueni, & seni. 1. pars *Probatur.* Quia aliâs deberemus exire, ex hoc mundo, cùm nihil sit in eo, quod non possit nobis esse occasio peccandi. 1. Corint. 5. 2. pars Probatur. Quia pœnitens, omne mortale tenetur vitare: proxima autem occasio peccandi mortaliter, si non vitetur, est peccatum mortale, ideoq; debebit velle illam vitare: cùm idem sit, velle dispositionem proximam ad peccatum, quod velle ipsum peccatum, quia velle proximam causam, est velle in causa effectum.

Occasiones duplices.

Proxima occasio peccati est peccatum.

DICO 4. Non est necessarium, ad perfectum propositum, singillatim discurrendo, de peccatis futuris, facere inductionem, animo illa vitandi, sed satis est de omnibus in genere, id facere. Ratio est quia tale propositum generale extendit suam virtutem ad omnia peccata singularia. Hinc

COLLIGE Hoc propositum debet esse cum spe veniæ, quia sine illâ, non contingit venia. Vnde *Pœnitentia* Judæ, quæ fuit sine spe veniæ, nihil illi profuit, quia vt ait D. *Subt.* *d. 14. q. 1. ad 3.* non fuit ordinata, quia non fuit ex dilectione DEI, ex quâ oritur spes veniæ.

Propositum debet esse cum spe veniæ.

COLLIGE 2. Necessarium est, etiam propositum satisfaciendi, saltem in voto. Ratio est, quia cum *Pœnitentia* contineatur sub justitia, & secundùm legem ordinariam, culpa tollatur per pœnam, & satisfactionem, debet pœnitens, habere propositum satisfaciendi, & acceptandi pœnam, imponendam sibi à DEO, vel ab Ecclesia pro culpa lata. Tùm quia præceptum de confessione, includit in voto satisfactionem.

propositum satisfaciendi.

ARTICVLVS III.

Quantus dolor requiritur ad contritionem?

NOTA I. Quantitatem doloris considerari, vel juxta intensionem, vel extensionem, ac proinde de quantitate doloris, ita esse di-

ſcurrendum, ſicut de quantitate amoris, ſicut enim DEVS eſt ſuper omnia diligendus, ita dolor de peccatis debet ſuperare omnes dolores.

Intenſio in contritione qualis?

NOTA 2. Theologi alii, conueniunt circa intenſionem doloris, cum D. Subtili in hoc, quòd requirant aliquam intenſionem, non solùm appretiatiuam, ſed etiam ex parte conatus potentiæ; differunt verò in hoc, quia volunt habere intenſionem maximam, in comparatione ad alios dolores; D. vero Subtilis, non definit, quanta eſſe debeat iſta intenſio, *in 4. d. 14. q. 2. a. 2. Quæ quanta ſit ignoramus nos, inquit, ſed DEVS ipſe ſcit.*

Contritio in fieri, & facto ſeu in termino.

NOTA 3. Inter iſtum motum, qui eſt contritio, & gratiam, eſt quædam prioritas, & ordo naturæ tantùm, & ſic negat D. continuationem contritionis, debere habere aliquam durationem in facto eſſe ante infuſionem gratiæ; quod patet, quia ſi eſſet neceſſarium, vt contritio continuaretur, per aliquod tempus, ante infuſionem gratiæ, ſequeretur, quòd aliquis poſſet habere contritionem, & tamen non habere gratiam, quod eſt falſum: loquendo autem de contritione in fieri quatenùs nondũ eſt in termino, habet contritio durationem, & continuationem aliquam temporis; quia eſt motus quidam, & aggregatio pluriũ actuum, intellectus & voluntatis, intellectus verò debet conſiderare peccatum, ſub omnibus circumſtantiis, & voluntas ſimiliter; hæc autem omnia, certum eſt, non poſſe fieri in inſtanti. Ergo.

Contritio requirit intenſionem.

Nota locũ.

DICO 1. In contritione, neceſſaria eſt aliqua intenſio. Probatur 1. ex S. Auguſtino, *qui de vera, & falſa pœnitentia c. 13.* dicit. *Omnes fructus ſuæ pœnitentiæ, paruos habeat, nunquam credat ſufficere, ſemper doleat, ſemper coram Domino erubeſcat, dolorem cum vita finiat.* In quibus verbis innuit, quòd pœnitens debet colligere vires, & magno conatu dolere, & licet habeat dolorem intenſum, nunquam tamen ſiſtat, & nunquam credat ſufficere. Confirmatur, quia Sacra Scriptura, præcipit intenſè, & amarè dolere pro peccatis; ſed ſi ſufficeret ad dolendum dolor minimus, fruſtra tam intenſiuè præciperet Sacra Scriptura dolere de peccatis. Hierem. 6. *Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarũ*: Vbi Gloſa dicit. ita dolendum pœnitenti de peccatis, ſicut nihil dolentiùs morte vnigeniti. Et Iſai. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Pſal. 6. *Lauabo per ſingulas noctes &c.* Joelis 2. *Scindite corda veſtra &c.* Tùm quia Trid. *Seſſ. 14. cap. 4.* exigit odium vehemens, & ingentem deteſtationem peccati. Sed hæc fieri, ſine aliqua intenſione non poſſunt. Ergo.

2. ratione, Contritio, est actus à charitate imperatus, est enim detestatio peccati, propter amorem Dei, super omnia dilecti. Sed in amore Dei includitur intensio super omnia, debemus enim diligere Devm intensivè, & extensivè. Ergo detestatio peccati, quæ est contritio, debet includere intensionem. Respondent Contrarium opinantes, quòd intensio in dilectione Dei, super omnia, intelligenda est appretiatiuè, non verò secundùm intensionem. Contra Licet appretiatiuè, tamen includit aliquam intensionem, quia in præcepto dilectionis Dei, apponuntur illæ conditiones. *Ex toto corde, ex tota anima &c. Deut. 6. Matt: 22.* Sed istæ particulæ significant, vt colligamus omnes vires nostras, & toto conatu feramur in amorem Dei, adeò, quòd Devs præcipit nobis, vt diligamus Devm super omnia intensiuè, & extensiuè, id est appretiemus illum, super omnem rem creatam. Et insuper præcipit, ut totis viribus, & toto conatu, feramur in Dei amorem. Sed adhibere totum conatum, & omnes vires est idem, quod elicere actum intensiorem, quem possimus. Ergo ad dilectionem Dei requiritur intensio actus præter appretiationem objecti. 3. Probatur Si ad actum contritionis, non requiritur, certa quædam intensio, licet ignota nobis, sed sufficit, detestari peccatum propter Devm, vnus quisq; certus erit, quando erit in gratia. Consequens est contra illud Eccles. 9. *Nemo scit an amore, vel odio dignus sit.* Consequentia Probatur, Quia iste sciet se habere contritionem de peccatis suis, quia scit se dolere de peccatis propter amorem Dei, & quia sunt offensa ejus, & habet spem veniæ, & propositum confitendi, & satisfaciendi. Confirmatur. Matth. 26. dicitur. *Petrus exiuit foras, & fleuit amarè.* Et Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm.* Ergo requiritur intensio.

Appretiatiuè includit intensionē.

Ad dilectionem DEI requiritur intensio actus.

Dico 3. Loquendo de contritione, non quatenùs est in termino, quò habito gratia formatur, sed de ipsa loquendo in fieri, non potest negari eam habere durationem aliquam, & continuationē temporis. Probatur Quia est motus quidam, & aggregatio plurium actuum intellectus, & voluntatis. Patebit clariùs ex solutione objectionis.

Dices S. Chrysost. lib. de reparatione lapsi, ait. *Quolibet breui tempore, non despicit Deus pœnitentiam.* S. Leo Epist. 91. *Nec misericordiæ mensuras possum ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur moras, vera conuersio.* Cælestinus Papa, ad Episcopos Galliæ cap. 2. inquit. *Vera conuersio mente potiùs quàm tempore metienda est, dicente Propheta. Si conuersus fueris saluus eris.*

Objectiones.

Rejiciuntur

RESPONDEO S. Chrysostomus loco citato, intendit dicere, quòd pœnitentia quæcunq;, etiam insufficiens, ad delendum peccatum, non amittat suam mercedem, vt bona temporalia, vel dispositionem ad gratiam. S. Leo dicit quòd Deus potest quemcunq; peccatorem citò conuertere, quia misericordia ejus, non est alligata alicui determinatæ mensuræ, vel determinato tempori. Neq; per hæc verba, (*Apud quem nullas patitur moras, vera conuersio*) intelligit conuersionem fieri in momento, sed solùm innuit, quod DEVS non est alligatus, vt certo tantùm tempore, & misereri, & conuertere possit peccatorem, sed quocunq; tempore. Aliæ authoritates, quæ adduci possunt, concludunt solùm, nullam durationem esse de essentia contritionis, postquam est in termino, & in facto esse ante infusionem gratiæ, quod concedimus. Loquendo verò de contritione, non quatenùs est in termino, quo habito gratiâ formatur, sed de ipsa in fieri, non potest negari eam habere durationem, & continuationem aliquam temporis, quoniam est motus quidam, & aggregatio plurium actuum intellectus, & voluntatis, necesse enim est quòd intellectus, consideret peccatum sub omnibus circumstantiis prædictis, & voluntas sub eisdem, illud detestetur, scilicet, vt est offensa DEI, & super omnia, & cùm spe veniæ, & cùm proposito ampliùs non peccandi, confitendi & satisfaciendi. sed hæc omnia, non possunt fieri in instanti. Ergo. Hinc

Cur in contritione omninò debet duratio & intensio actus esse.

COLLIGE Opinio Doctoris Subtilis est communior, apud veteres Theologos, & securior, & magis prædicanda populo, quàm opposita, quia Sancti, & S. Scriptura hortatur ad pœnitentiam vehementem, vt patet in multis locis. *Scindite corda vestra &c.*

ARTICVLVS IV.

Quomodo contritio respectu peccatorum est concipienda?

De vnoquoq; singillatim non requiritur contritio, sufficiat in generali.

DICO I. Probabilior est sententia, & tuta in conscientia, non esse necessariam recogitationem, de vno quoq; peccato, sed sufficere detestationem, & recogitationem omnium peccatorum inconfusò, & in generali. Ita D. Subt. *in 4. d. 15. q. 1. a. 3. § Ex hoc patet.* Vbi dicit quòd contritio vna specie, potest competere pluribus peccatis, diuersarum specierum, & quòd vna numero contritio, de pluribus peccatis in generali, potest competere pluribus peccatis numero. Probatur ratione Doctoris *ibidem a. 5.* Quia videtur sufficere ad placan-

placandam offensam, quòd satisfaciens, non intendat permanere in aliqua offensa ampliùs, sed omninò velit reconciliari offenso, tunc enim de quacunq; offensa dolet, de qua cogitat, & memoratur, & doleret de omnibus si recordaretur, & de quibus non recordatur actu, dolet virtualiter, quia non vult ampliùs vllam offensam, nec petit dimidiam veniam, sed totalem, & consequenter, pœnitentia generalis de omnibus sufficit. Confirmatur 1. Si de singulis peccatis, necessariò esset dolor concipiendus, sequeretur eum, qui multa millia peccatorum commisit, non posse intra breue spatium temporis, conteri de omnibus, & si sit in articulo mortis, atq; ita non posset saluari, quod est falsum. Confirmatur 2. Homo justificatur per vnum actum contritionis, juxta illud Ezech: 18. *Si impius egerit pœnitentiam, ab omnibus peccatis suis, &c. Omnium iniquitatum ejus non recordabor.* *Locus Ezechiel.*

Dices Requiritur confessio singulorum peccatorum. Ergo & contritio de singulis.

Respondeo. Nego consequentiam; quia Confessio fit per modum judicii, in quo manifestanda sunt singula crimina, vt reus absoluatur. Tùm quia integritas confessionis, est de jure Diuino, nullum verò jus apparet, quo fideles obligentur ad singulas de peccatis contritiones. tùm quia vnico actu contritionis, delentur peccata omnia.

Collige Pœnitentem qui se præparat ad Confessionem, satisfacere, si ante examen, aut facto examine, aut inter examinandam conscientiam, vno actu detestetur omnia sua peccata. Ita communiter DD.

Dico 2. Ad justificationem obtinendam per contritionem, requiritur saltem confusa peccatorum commissorum cōsideratio, & detestatio. Ratio est quia Isaiæ 8. dicitur. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*, qui locus explicatur, de recogitatione peccatorum, prærequisitâ ad actum contritionis. Tùm quia contritio est actus voluntatis; voluntas autem non fertur in incognitum. Ergo ad contritionem, requiritur saltem, confusa peccatorum cognitio. *Requiritur confusa peccatorum cōsideratio.* *Quando requiritur distincta cognitio peccatorum.*

Dico 3. Dantur nonnulli casus, in quibus tenetur pœnitens peccata sua, ante, vel post contritionem, distinctè recogitare.

1. Quan-

1. Quando post contritionem facienda est confeſsio, tunc enim neceſsarium est Examen conſcientiæ. 2. Quando extat obligatio reſtitutionis faciendæ, tunc enim debent diligenter ſingula ſua peccata perpendere, quantùm opus est, ad integram reſtitutionem faciendam. Ita Aretinus *in 4. d. 14. q. 3. a. 7.* 3. Quando remedium aliquod aſsumendum eſt, ad euitanda peccata.

Bonum eſt grauius pro grauioribus dolere.

Dico 4. Non eſt quidem neceſsarium, dolere grauius, pro grauioribus peccatis, tamen eſt ſalubre conſilium, vt pro grauitate delicti, leuior, vel grauior, dolor concipiatur. Ratio eſt, quia vbi eſt majus motiuum deteſtationis, ibi debet eſse major deteſtatio. Sed vbi eſt majus peccatum, eſt majus motiuum deteſtationis. Ergo. Hæc concluſio intelligenda, ſi pœnitens, non faciat comparationem inter majus, & minus peccatum, nam ſi faciat, tenetur de grauioribus majorem deteſtationem elicere. Hinc

Collige Qui actualiter multorum peccatorum mortalium recordatur, & tamen de vno tantùm, aut altero dolet, is non habet veram contritionem; quia non deteſtatur omnia, vnum verò abſq; alio, dimitti non poteſt.

Collige 2. Qui explicitè deteſtatur magis leuius, quàm grauius peccatum, peccat mortaliter: Ratio eſt, quia de duobus malis, minus eligendum. Ergo.

Collige 3. Poteſt aliquis juſtificari, per ſolum actum elicitum Diuini amoris, ſuper omnia.

QVÆSTIO III.

De Præcepto Contritionis.

In hac Quæſt. duo examinabuntur.

1. An cadat ſub præcepto contritio?
2. Quando obligat præceptum iſtud?

ARTICVLVS I.

An Contritio ſit ſub præcepto, & quali?

De lege naturæ eſt contritio.

Dico I. Præceptum de contritione, quatenùs includit pœnitentiam virtualem, vel formalem, eſt de lege naturæ: quatenùs verò arctatur ad modum ſpecialem pœnitentiæ, quæ eſt confeſsio, eſt de lege poſitiua: 1. Pars probatur Quia ante legem ſcriptam, nulla fuerunt præcepta Dei poſitiua, ideò illud tempus vocabatur

jus

jus naturæ. Sed pro illo tempore, fuit hoc præceptum de contritione. Ergo. Nam D. inquit *Dist. 17. Q. 1. a. 1. de jure naturali est, vt aliquis pœniteat de malis.* Confirmatur. Præcepta de justitia, & charitate sunt naturalia. Sed tale est de contritione: Ergo est naturale. 2. pars constat quia modus, quo acquirimus gratiam Dei post peccatum, non est solùm contritio, & pœnitentia formalis, sed sufficit virtualis, vt dilectio Dei super omnia, confessio Martyrum &c. Ergo modus, & formalitas, istius præcepti, videtur esse de lege positiua. Notandum tamen est quod juxta Doctorem, substantia hujus præcepti sit de lege naturæ, declaratio tamen, & explicatio sit de lege positiua; nimirum, vt fiat per confessionem. *Est de lege positiua.* *Nota.*

Dico 2. Contritio non est necessaria homini, post peccatum mortale commissum, in lege noua, necessitate simpliciter medii ad salutem. Ratio est. Tùm quia illud est necessarium necessitate medii, quô prætermisso, etiam inculpabiliter, & inuoluntariè, salus non obtinetur. Sed prætermissa contritione, potest aliquando salus obtineri, vt patet in homine justo, qui si repentè moriatur salutem obtinet sine contritione. Ergo. Tùm quia pœnitens cùm sola attritione, & Sacramento pœnitentiæ, sine contritione justificatur.

Dico 3. Contritio propriè sumpta, necessaria est necessitate Præcepti. Patet. Ezechielis 18. dicitur, *Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.* Confirmatur Illud est necessarium, necessitate præcepti, quô culpabiliter prætermisso, non obtinetur salus. *Nisi pœnitentiam egeritis simul omnes peribitis Luc. 13.*

ARTICVLVS II.

Quo tempore obligatur homo ad Contritionem?

Nota 1. Omnes in hoc conueniunt, quòd hoc præceptum de Contritione, cùm sit affirmatiuum, obligare ad semper, sed non pro semper, id est obligare tantùm, quando adest necessitas, ponendi actum præcepti in esse, verùm, quodnam sit tempus, quo occurrit talis necessitas, ita vt nisi ponatur, peccatum mortale committatur, controuersia est inter Theologos. *Quo tempore obligat contritio.*

Nota 2. Tempus, in quô est necessitas Ponendi in actu hoc præceptum, determinatur ex duplici radice: vel ex ratione intrin-

seca hujus præcepti: vel ex ratione extrinseca, & hæc est duplex: vel enim oritur ex jure positiuo determinante hoc tempus, vel ex aliquâ causâ accidentali, quæ cùm aderit tenetur quis conteri.

Sunt dies festi pro contritione.

Dico I. Probabilis est sententia D. Subtilis asserentis, tempus determinatum contritionis à jure positiuo, esse dies festos. Ita D. *in 3. dist. 27. q. 1. §. Quantùm ad secundum dico.* Probatur 1. Quia illud præceptum Deuteronomii. Diliges Dominum Devm tuum, ex toto corde tuo, est præceptum, quod obligat ad ponendum in esse, pro aliquo tempore actum positiuum elicitum, dilectionis Dei super omnia. Sed istud tempus, inquit Doctor, fortè determinauit illud præceptum Diuinum, *Memento, vt diem Sabbati sanctifices:* Sabbatum autem, est idem quod dies festus. Ergo dies festus est tempus determinatum ad contritionem. Confirmat D. ex Exodi cap. 20. Vbi dum Devs præcipit sabbatum sanctificari, dicit inter alia: *vt maneat vnusquisq; apud se*, id est recolligendo se, & ascendendo ad Devm suum. Sed non potest quis, diligere Devm, super omnia, nisi detestetur peccata commissa. Ergo. Confirmat 2. Quia Ecclesia dum specificauit die Dominico esse audiendam Missam, specificauit simul tunc, & tempus contritionis, quia non potest quis audire Missam, & habere actum dilectionis Dei super omnia, nisi peccata detestetur. 2. Probatur. Ex vi tertii præcepti, tenetur homo vacare Deo, & cultui ejus, quod non potest facere conuenienter ille, qui est in peccatis. 3. Quia festa ad hoc ordinantur, vt homo in illis sanctificetur. Sed non potest sanctificari, nisi à peccato mundetur. Ergo.

Sabbatum dies festus.

Tenetur homo ad actũ dilectionis DEI.

Suarez disp. 15. sect. 6.

Denique ex Doctore loco citato, contra Suarez: supponendo, quòd vnusquisq; tenetur sæpè sæpiùs, ad eliciendum actum dilectionis Dei in vita, non solùm in articulo mortis: quia nimis absurdum est dicere, quòd nunquam in tota vita occurrat tempus, ponendi in actu hoc præceptum, quod est fundamentum totius legis Diuinæ, nisi semel, vel bis, cùm tempus adimplendi alia præcepta affirmatiua frequenter occurrat. Ergo necesse est assignare alia diuersa tempora, præter articulum mortis, in quibus vnusquisq; teneatur, ad hunc actum. Sed hæc non sunt alia nisi dies festi. Ergo. Non enim tempus annuæ Confessionis, vt vult Soto, quia hoc non includit contritionem necessariò, sed solùm obligat, ad Sacramentum pœnitentiæ, quod fieri potest cum attritione. Tùm quia si quis suscipiat Sacra-

Tempus annuæ confessionis non est pro contritione.

Sacramentum Pœnitentiæ indignè, satisfacit præcepto Ecclesiæ, licet peccet grauiter. Ergo non tenetur tùm temporis, ad Contritionem.

DICES 1. Præceptum cultus festorum, est de negatiuis, nimirum abstinentia ab opere seruili; alterum est positiuum scilicet Missam audire. Sed vtrumq; horum, potest fieri absq; contritione. Ergo. *Audire Missam est affirmatiuum*

RESPONDEO. Præceptum de cultu festorum, includit dilectionem DEI super omnia, quæ non potest haberi sine contritione. Tùm quia non essent isti actus boni moraliter, quia carerent circumstantia finis. *Cultus festorum includit dilectionem Dei.*

DICES 2. Ecclesia solùm semel compellit ad Pœnitentiam. Ergo non compelluntur, ita frequenter jure Diuino, vt vult Scotus.

RESPONDEO Hoc præceptum de contritione, non est determinatum, per præceptum confessionis annuæ.

DICES 3. Esset hoc nimis durum, & difficile, vt quolibet festo, eliciamus contritionem de peccatis. RESPONDEO Non esse, quia sufficit contritio formalis, vel virtualis; Neq; Thomistis id, debet esse difficile, qui non requirunt in contritione intensionem, neq; etiam requiritur recogitatio singulorum peccatorum, sed in genere. Ergo.

DICES 4. Præcepta non obligant ad finem, sed ad media. Sed dilectio DEI, est finis. Ergo &c. RESPONDEO Quod dilectio DEI, est finis respectu aliorum præceptorum, quia omnia præcepta ex charitate, tanquam ex fine, habent suam bonitatem, respectu verò beatitudinis est medium. *Dilectio Dei est finis respectu præceptorum, respectu beatitudinis est medium.*

DICES 5. *P*ræceptum de cultu festorum, & præceptum de pœnitentia, sunt distincta præcepta, quia vnum pertinet ad justitiam, alterum ad religionem, scilicet cultus festorum; nullum autem præceptum, obligat ad officia alterius. Ergo præceptum de cultu festorum, non obligat ad pœnitentiam.

RESPONDEO Præceptum Religionis, & consequenter de die festo, reducitur ad justitiam, vt docet D. Subtilis *in 3. dist. 9. q. 1. a. 1.* & subordinatur præcepto dilectionis Dei, virtute cujus, etiam includit præceptum de contritione, quod etiam pertinet ad justitiam, ideò non est inconueniens, quòd præceptum Religionis includat aliud *Præceptum Religionis includit aliud.*

 præ-

præceptum, pertinens ad justitiam, licet formaliter habeant officia diuersa.

In articulo mortis contritio facienda. DICO 2. Ex vi, & naturâ suâ intrinsecâ, hoc præceptum contritionis obligat in articulo mortis, & in omni casu, in quo est moraliter periculum mortis. Ratio est, quia præceptum hoc est affirmatiuum, & pro hac vita, non pro futura: oportet ergo vt aliquo tempore impleatur, in hac vita. Si ergo non sit adimpletum ante articulum mortis, saltem in articulo mortis adimpleri debet: vnde si pro isto tempore, non adimpleatur, homo damnatur ille, qui decedit cùm mortalibus.

Primus casus quando tenetur contritionem homo facere. DICO 3. In tribus casibus, ex accidenti obligantur homines, ad contritionem faciendam. *Primus* casus est. Quando aliquis ex officio tenetur ministrare, vel suscipere Sacramenta, & non habet copiam Confessarii, & habet conscientiam peccati mortalis: vel tenetur facere aliquod opus, quod propter sanctitatem suam, requirit statum gratiæ in Ministro operante, neq; potest sine nouo peccato, exerceri in statu peccati mortalis. *Porro* hæc obligatio, non oritur ex præcepto Contritionis, sed ex præcepto, de dignè tractandi res sacras, & Sacramenta, excepto Sacramento SS. Eucharistiæ, illud enim conficere, non debet in peccato mortali existens, nisi præmittat Confessionem, & hoc ex præcepto Diuino, si potest confessionem facere, si non potest, ad actum Contritionis omninò obligatur.

Secundus casus. Secundus casus est tempore magnæ tentationis; aliqui autem dicunt, in tali casu, non esse præceptum sed consilium, quod multò probabiliùs est, quia cùm auxilio Dei, potest homo vincere omnem tentationem, & se conuertere ad Deum, sine gratia habituali. *Tertius casus.* Tertius casus est. Quando commune malum Reipublicæ imminet, omnes tenentur ad contritionem, vt malum Deus auertat, quia, qui non habet contritionem de peccatis, ponit impedimentum, ne oratio communitatis exaudiatur.

PETES I. An præceptum contritionis obliget quoties peccata memoriæ occurrunt?

RESPONDENT Cajetanus *in 3. p. q. 84. art*: 8. Soto *in 4. dist. 14. q. 1. art. 9.* Suarez *Disput. 15. Sect.* 4. negatiuè. Probant primò, quia hac de re nullum extat præceptum, nec Diuinum, nec naturale. Item præceptum pœnitentiæ semel obligat tantùm, circa eadem peccata.

cata. Ergo non obligat quotiescunq; memoriæ occurrit peccatum.

Dico. Homo obligatur ad deteſtationem peccati quotiescunq; memoriæ occurrit. Ita D. Subtilis *in 4. diſt. 49. q. ex latere. §. Præterea in bonis.* Vbi ait, *Actu intelligens Deum, & nullo modo diligens, peccat: ſimiliter actu cogitans peccatum, & ſine omni diſplicentia, peccat.* Et *diſt. 45. q. 3. ad 3.* *S.* Thomas *3. p. q. 84. articulo 8.* dicit. *Quod ſemper debet homini diſplicere, quòd peccauit*: quia inquit *ſi homini placeret peccaſſe, jam hoc ipſo peccatum incurreret.* Ergo ſi debet, toto vitæ tempore homini peccatum diſplicere, ſequitur, quòd & tunc, dum illius recordatur. Neq; valet Reſponſio Cajetani, Negatiuè, non autem contrariè, ſeu poſitiuè, quia purè negatiua retractatio peccati, non parit dolorem. At inquit ibi, *S.* Thomas. *Diſplicentia cauſat dolorem.* Ergo. D. Subtilis *loco citato ad tertium* ſic probat. Cùm quis recordatur actus peccati, aut in illo ſibi complacet, aut diſplicet, aut nullum actum voluntatis habet, circa illud peccatum. Si primum malus eſt: ſi ſecundum habetur intentum: ſi tertium peccat: quia quilibet tenetur præcepto charitatis, & dilectionis Dei; hæc autem ſemper impellit ad odiendum illud, quod eſt contra Deum: vnde qui ſciens, & volens, cogitat de aliquo, quod eſt contra Deum, non habet amorem Dei, quia ille non patitur ſecum aliquid, quod eſt contra Deum. Ad rationem in oppoſitum primam, dico eſse præceptum naturale. Ad 2. Dico præceptum contritionis, obligat ſemel ad pœnitentiam, pro venia obtinenda, ſemper verò obligat ex vi præcepti dilectionis Dei, quæ non patitur ſecum, vt quis habeat deliberatè, id eſt ſciens, & animadvertens, cogitationem de peccato, quod eſt injuria Dei, & illud non habeat odio, nec deteſtetur.

Homo obligatur ad deteſtationem peccati quaties menti occurrit.

Collige prima opinio eſt cõmunior, ſecunda antiquior, & ſecurior.

Petes 2. An homo teneatur ſtatim conteri, quãdo cõmiſsit peccatũ?

Respondeo Cùm alicui poſt peccatum occurrit memoria peccati, probabile eſt, teneri eum, ad contritionem illius. Probatur 1. Quia ſi tenetur homo quotiescunq; recordatur peccati ad contritionẽ. Ergo etiã cùm primũ recordatur de peccato cõmiſso ſtatim debet cõteri, quia etiam tunc recordatur. Aduerte hic quòd recogitatio peccati, alia eſt deliberata, quando voluntas, ex electione, cogitat de peccato commiſso, aut ſi ex accidenti euenit recordatio peccati, voluntariè, & deliberatè ſiſtit in cognitione illius: alia

Probabile eſt teneri peccatorem, ad cõtritionem quando peccatorum recordatur.

alia est indeliberata, cùm quis cogitat de peccato, non deliberatè, sed vel ex primis motibus, & raptim transit, vel quando voluntas, illam cogitationem non apprehendit, tanquam de objecto malo, sed speculatiuè se habet circa illud objectum, vel de eo cogitat occasione alicujus alterius rei. Quando ergo dixi, hominem obligari, ad præceptum contritionis, intelligo de cogitatione deliberata, & practicè occurrente, non autem de cogitatione indeliberata, vel speculatiuè occurrente. Et ratio est, quia omninò irrationabile videtur, quòd aliquis diligat Deum, & cogitet de peccato deliberatè, quod est injuria Dei. nam si peccatum jam est dimissum, qui non tristatur de eodem occurrente, non seruat fideliter pactum contractum cum Deo, per dimissionem peccati, si verò peccatum non est dimissum, & occurrat modo prædicto, non seruat fidelitatem in dilectione Dei. Hæc opinio est antiquorum Doctorum.

DICES. Ex eo, quòd quis non statim pœnitet, non augetur peccatum, vt V. G. qui homicidium commisit, homicida manet, neq; fit noua injuria Deo: Ergo.

RESPONDEO Quod fit noua injuria Deo, quia non odit peccatum, quod est injuria Dei, nec se gerit fideliter, in dilectione illius, fidelis enim dilectio, & fœdus requirit, vt actu detestemur injuriam, & offensam dilecti, & multò magis Dei, vnde ista dilatio contritionis, habet annexam offensam Dei.

Ad contritionem non requiruntur doloris sensibilis indicia.

PETES 3. Vtrum requirãtur, ad veram Contritionem, suspiria, lachrymæ, & alia similia doloris sensibilis indicia?

RESPONDEO Negatiuè. Ratio est, quia contritio consistit in detestatione peccati, quæ prouenit à voluntate odio habente, omne peccatum, contra Deum commissum. Tùm quia cùm lachrymæ, & suspiria, non sunt in nostra potestate, durum id esset, à nobis exigere.

PETES 4. Vtrum requiratur attritio, respectu peccatorum venialium?

RESPONDEO. Concilium Trident: *Sess. 14. cap. 4.* Ad valorem Sacramenti pœnitentiæ requirit dolorem, tanquam materiam necessariam Sacramenti. Ergo & respectu peccatorum venialium, aliâs si nullam detestationem respectu venialium eliceret, sacrilegium committeret, quia materiam, formæ absolutionis non subministraret,

ret, materia enim Sacramenti pœnitentiæ proxima, ſunt peccata contrita, vel attrita.

DISPVTATIO V.
De Confeſsione.

PRæſenti Diſputatione inquiremus. Primò de Eſsentia, Neceſsitate, & Præcepto Confeſsionis. 2. Quinam teneantur homines confiteri. 3. Quid ſit confitendum, & de integritate Confeſsionis. 4. Quænam conditiones requirantur ad Confeſsionem. 5. Quando eſt iteranda Confeſsio. 6. Quibus de Cauſis excuſentur fideles à Confeſsione: ideò præſens Diſputatio in 6. quæſtiones diuiditur.

QVÆSTIO I.
De Eſsentia, Neceſsitate, & Præcepto Confeſsionis.

Præſentem Quæſtionem diuidemus in 4. Articulos.

In 1. reſoluemus, Quid ſit confeſsio;
In 2. Vtrum Confeſsio Sacramentalis ſit neceſsaria.
In 3. Quo jure præcepta ſit Confeſsio.
In 4. Quid circa præceptum confeſsionis determinatum ſit ab Eccleſia.

ARTICVLVS I.
Quid ſit confeſsio Sacramentalis?

NOTA Nomen Confeſsionis, in Sacris literis multipliciter vſurpatur. Primò pro fidei profeſsione, quæ eſt Martyrum, Matthæ. 10. *Qui me confeſſus fuerit &c.* 2. Pro laude Diuinâ, & gratiarum actione. Matth: 11. *Confiteor tibi Pater, Domine cœli, & terra &c.* Et Pſal. 117. *Confitemini Domino, quoniam bonus &c.* 3. Pro Confeſsione peccatorum, quæ duplex eſt. Quædam interna, quæ ſoli Deo fit, vt Pſalm. 31. *Confitebor aduerſum me injuſtitiam meam Domino.* Quædam verò eſt externa: quæ fit hominibus: & hæc iterum ſubdiuiditur: vel enim fit hominibus humilitatis cauſa, de quâ illud intelligitur, Jacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* vel fit coram Sacer-

Nomen confeſsionis multiplex.

Sacerdote, absolutionis obtinendæ gratia, vt Actorum 19. dicuntur Christiani accesisse ad Apostolos, *confitentes, & annunciantes actus suos*: & de hac in præsenti disputamus. quam ex S. Thoma *in 4. dist. 17. q. 3. art. 2.* describit Suarez Disputatione 21. Sectione 1. sic *Confessio est legitima accusatio propriorum peccatorum, coram Sacerdote, locum Dei in judicio Sacramentali tenente, ad veniam peccatorum, per virtutem clauium, obtinendam.*

Definitio Confeßionis

Dico itaq;. Confessio est accusatio Sacramentalis legitima, de peccatis propriis, facta coram Sacerdote suo, ad eorum veniam impetrandam. Est communis Theologorum, *in 4. dist. 17.* (*Accusatio*) ponitur loco generis, confessio enim Sacramentalis, non est quæcunq; propalatio peccati, V. G. ad jactantiam, vel aliquid simile, sed accusatio ad pænam subeundam. Reliquæ particulæ, sunt differentiæ. Ponitur (*Sacramentalis*) ad differentiam contritionis quæ est confessio, coram Deo, & aliarum confessionum, non Sacramentalium. Dicitur (*legitima*) ad differentiam illarum confessionum, quæ non habent requisitas conditiones confessionis: de quibus infra. Dicitur (*de propriis peccatis*) ad differentiam Confessionis laudis, in qua, non accusamus nos, sed Deum laudamus. Dicitur (*facta coram Sacerdote,*) ad differentiam confessionum, factarum coram aliis judicibus criminalibus: Dicitur (*Ad veniam impetrandam,*) ad differentiam pænalium confessionum, quæ præcisè ordinantur ad punitionē, non ad veniam. Suppone. Quòd actus confitendi, modo prædicto, est actus virtutis, quia est conformis rectæ rationi, & est elicitus, à pœnitentia, quæ est virtus particularis, vindicatiua, vel à pœnitentia, generaliter sumpta.

Explicatur particula Confeßionis

Actus confitendi est actus virtutis.

Qværes 1. Vtrum sit de necessitate Confessionis, vt fiat ore pœnitentis?

Potest fieri Confeßio, nutu vel signis.

Dico I. Non est de absoluta necessitate Sacramenti Pœnitentiæ, vt confessio fiat verbis; Potest enim ex causa rationabili, sine peccato fieri confessio, per scriptum, aut aliquos nutus, & signa, quæ sufficienter exprimant peccata Sacerdoti. Prima pars patet, Quia institutio Christi Domini, non aliud requirit, quàm vt peccata, manifestentur Sacerdoti. Sed hoc fieri potest, præter sermonem; & ista est praxis Ecclesiæ, vt positos in articulo mortis, censeat esse absoluendos, si loqui non possint, dum modo signo, vel nutu aliquo, dole-

dolere se significent. 2. pars constat, quia talia signa, possunt esse sufficientia indicia, accusationis humanæ, ex causa rationabili, V. G. ex impotentia, vtendi voce humana, aut nimiâ verecundiâ.

DICO 2. Etsi nullum extet præceptum, aut Diuinum, aut humanum, de confessione voce humana facienda, tamen, quia consuetudo Ecclesiæ talis est, ideò Sacerdos grauiter peccaret, si confessionem exciperet, sine justa causa, per alia signa, prætermissa voce humana. Ita communiter Doctores.

DICO 3. *P*otest pœnitens, peccata sua exprimere per interpretem, præsente *S*acerdote. Ratio est, quia & hac ratione, sufficienter manifestat conscientiam suam.

QVÆRES 2. Vtrum de necessitate sit Confessionis, vt Sacerdos, & Pœnitens, sint sibi inuicem præsentes? RESPONDEO. Clementis VIII. decretum est, Anno *D*omini 1602. de hac re, Confessionem inter absentes, esse illicitam, & sic non est valida forma, prolata in absentem pænitentem. Ratio est. Tùm quia, si verba formæ in rigore accipiantur, diriguntur ad personam præsentem & eadem necessariò voce humana proferenda sunt. Tùm quia perfecta notitia, causæ pœnitentis, requirit ejus præsentiam, quia posset accidere, vt pænitens, qui Confessario absenti peccata, per nuncium, vel per literas detexit, tunc, cùm ille daturus esset absolutionem, mutet voluntatem, aut actualiter peccet. Vnde in nullo casu, etiam extremæ necessitatis, licet absenti pænitenti, dare absolutionem Sacramentalem, etiamsi pænitens, præsenti Confessario fuerit confessus, & velit illi dare absenti absolutionem, nihil faceret, & censuram Excommunicationis soli summo Pontifici reseruatam incurreret. Aduerte Quòd hæc præsentia pœnitentis, & *S*acerdotis, non requiritur physica, sed moralis, & sic potest dari absolutio homini existensti in carcere, in cubiculo, vel per portam, & tempore pestis, in campo, longiusculè distanti, dummodò possint inuicem colloqui, & vnus alium audire.

Debent esse præsentes pænitens & Sacerdos.

Sufficit præsentia moralis.

ARTICVLVS II.

Vtrum Confessio Sacramentalis sit necessaria?

NOTA. Confessio *S*acramentalis, potest intelligi esse necessaria, vel necessitate medii, vel necessitate præcepti, ad consequendam salutem.

Q DICO

Confeßio est necessaria necessitate medii & præcepti.

Dico Confeßio homini peccatori, est necessaria, necessitate medii, & necessitate præcepti ad salutem consequendam. Probatur 1. à D. Subtili *in 4. dist. 17.* tali ratione, quâ Concilium Tridentinum vtitur, *Seß. 14. cap. 5.* Ex illo loco Joan: 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis &c.* habetur, à Christo Domino, immediatè datam esse potestatem Apostolis, & in eis omnibus Sacerdotibus, dimittendi peccata, ministerialiter, & arbitratiuè. Sed non poterant Apostoli, neq; illis succedentes, possunt arbitrari, & judicare in causâ ignota, neq; condignam pœnam illis injungere. Ergo ex institutione hujus authoritatis sequitur, necessarium esse, vt peccata, de quibus debent judicare, & arbitrari, eis manifestentur. Atqui hoc non potest fieri, nisi mediante confessione. Ergo ex illa collatione potestatis arbitrariæ Sacerdotibus, in causa peccati, obligatur peccator ad confitendum Sacerdoti. Hæc ratio probat confessionem medium esse necessarium ad salutem, facta suppositione hac, quòd quicunq; primam gratiam amisit, tenetur facere, quantùm in se est, vt illam recuperet, & hoc virtute illius præcepti. *Diliges Dominum Deum tuum*: & virtute illius, *Diliges teipsum &c.* Atqui, qui peccauit, amisit primam gratiam, potest verò illam recuperare, per Sacramentum pœnitentiæ, quia ad hunc effectum, hoc Sacramentum, est institutum. *Joan 20.* Ergo ex illa potestate, data Sacerdotibus per institutionem Sacramenti pœnitentiæ, factâ suppositione, illius præcepti. *Diliges Dominum Deum &c.* elicitur necessitas confessionis.

Dices. 1. Hæc ratio, non probat judicium illud Sacerdotis, & sententiam, esse necessariam, ad dimittendum peccatum; nam illis verbis, fecit Sacerdotes Judices, & arbitros, etiam de peccatis venialibus, & tamen ex hoc, non sunt illa necessariò confitenda, cùm alia via, & medio possint dimitti.

Respondeo Nego hac ratione non probari, confessionem esse necessariam, ad hoc, vt Sacerdos, possit judicare in causa peccati. Instantia de venialibus, non vrget, quia non est par ratio de mortalibus, & venialibus, quia venialia, non excludunt gratiam, neq; charitatem, ideò ex præcepto dilectionis Dei, & sui ipsius, non tenetur illa expellere.

Venialia cur non obligantur ad confeßionē.

Dices 2. Est alia via, & medium delendi mortalia peccata, vt contri-

contritio. Ergo non est necessaria confessio. RESPONDEO Contritio, licet sit medium optimum, non tamen ita certum, & ita facile, sicut confessio, non enim est certum, an aliquis habeat perfectam Contritionem, ideò, exponeret se periculo moriendi in peccato, qui negligeret confessionem, contritio enim perfecta includit in voto confessionem, & susceptionem Sacramenti pœnitentiæ: itaq; est omninò necessaria necessitate medii confessio ad salutem, in re, vel in voto. *Confessio est necessaria necessitate medii, & præcepti in re vel in voto*

DICES 3. Confessio hæc Sacramentalis, non habet exemplum, nec CHRISTI Domini, nec Apostolorum. Item non habet vllam promissionem in verbo Dei. Item Gratuitæ condonationi, substituit meritum enumerationis, & satisfactionis. Item exigit rem impossibilem, juxta illud, *Delicta quis intelligit*? Ad primum patet institutio confessionis à CHRISTO Domino, *Joan. 20.* Tempore Apostolorum fuit in vsu, *Actorum 19.* Ad 2. constat. Ad 3. Dico, Licet Deus gratis dimittat, vult tamen, vt & nos aliquid faciamus, juxta illud *S.* Aug. *Qui fecit te, sine te, non justificabit te sine te.* Ad 4. Respondeo Confessio exigitur eorum, quæ memoria tenet, præmissa diligentia humanæ infirmitati possibili.

ARTICVLVS III.

Quo jure seu præcepto præcepta sit Confessio Sacramentalis?

NOTA. Lex, alia est naturæ, alia positiua. Lex naturæ est lumen, & cognitio boni, & mali, æqui, & justi, quam vnusquisq; habet, naturaliter innatam, & insertam à Deo conditore naturæ. Lex positiua, est lumen directiuum, operationum nostrarum practicarum, ab aliquo institutum: & hæc est duplex Diuina, & humana. in hoc ergo Articulo quæritur, an lege naturæ, vel lege Diuina, vel lege Ecclesiastica, præcepta sit confessio Sacramentalis? *Lex duplex naturæ, & positiua.*

DICO 1. Ex præcepto legis naturæ, nemo tenetur ad confitendum peccata Sacerdoti. Ita D. *in 4. dist. 17.* Probat sic. Quidquid est de jure naturæ, pro quocunq; statu fuit. Sed præceptum confessionis, non fuit in lege naturæ, neq; in lege Mosaica. Ergo confessio Sacramentalis secreta, non est de jure naturæ. Vnde authoritates Sacræ Scripturæ, dum loquuntur de confessione, loquuntur de confessione soli Deo, non de confessione facienda homini, vel *Lex naturæ non præcipit confessionem.*

 loquun-

loquuntur de confeſsione generali, vt Danielis 2. *Tibi Deus Patrum noſtrorum confiteor, teque laudo.*

Lex Eccleſiaſtica non præcepit cõfeſsionem.

DICO 2. Confeſsio non eſt præcepta lege Eccleſiaſtica. Probat D. Subt: Eccleſia non attentaſset, tam arduum præceptum imponere omnibus Chriſtianis, niſi eſset præceptum Diuinum. Ergo non eſt Eccleſiaſticum. Tùm quia non poteſt oſtendi locus, vbi ab Eccleſia imponatur tale præceptum. Non in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio, quia ante illud tempus, fuit in vſu confeſsio, vt patet per S. Auguſt. qui vixit ante illud Concilium, octingentos annos, qui prædicauit, & docuit Confeſsionem, eſse ſummè neceſsariam, *in libro de vera, & falſa pænitentia.* Tùm quia ſi lex Eccleſiaſtica præcepit confeſsionem, ſequeretur, quòd Papa non teneretur confiteri; quia par in parem, non habet imperium, vt habetur, *Extra de verborum ſignificatione, Exiit qui ſeminat in 6.* Sed conſequens eſt falſum. Ergo &c.

Confeſsio Sacramentalis jure Diuino præcepta.

DICO 3. Confeſsio Sacramentalis eſt præcepta lege Diuina poſitiua, etiam ante determinationem Eccleſiæ, ac proinde D. Subtilis *in 4. diſt. 17.* dicit. *Rationabiliùs eſt tenere, quòd confeſsio, cadat ſub præcepto Diuino.* Dicit *Rationabiliùs*, non quòd dubitet, ſed quia videbat illo tempore, eſse contentionem inter Doctores, & nulla adhuc erat determinatio Eccleſiæ. Hæc concluſio eſt de fide, & definita in Concilio Tridentino *Seſs.* 14. *cap.* 5. Probari poteſt. Primò ratione allata, pro concluſione præcedentis Articuli, quæ videatur ibi. Probatur 2. per Euangelium Joannis 20. *Quorum remiſeritis*, vbi hoc præceptum, promulgatum à CHRISTO Domino, Apoſtolis. ab Apoſtolis verò promulgatum eſt Eccleſiæ, absq; vlla ſcriptura, ita vt certum ſit, ex iſtis verbis haberi neceſsitatem confeſsionis Sacramentalis, accedente traditione Eccleſiæ, & hac ratione, vtitur Tridentinum loco citato. Hinc

COLLIGE I. Confeſsionem, non Pontificum, neq; Conciliorum decretum eſse, ſed Chriſti Domini præceptum, eo enim ipſo, quòd Sacerdotes, judices, & arbitros inſtituerit, vt abſoluerent, ligarent, &c, obligauit etiam ex altera parte peccatores, vt ſe accuſarent, qui enim intendit finem, intendit, & media.

COLLIGE 2. Confeſsionis ſecretæ, & Sacramentalis, eſse

vſum

vſum vetuſtiſsimum, quod & Caluinus fatetur, *lib. 3. inſtitut. cap. 4. § 7.* negat tamen eam, eſse de jure Diuino, vel à Chriſto Domino, inſtitutam. vnde.

Objicit 1. Si auricularis Confeſsio, eſset de jure Diuino, non potuiſset lex illa abrogari ab Epiſcopo, præſertim pio, & docto. Sed in Eccleſia Conſtantinopolitana Nectarius Epiſcopus, vſum confeſsionis auricularis ex Eccleſia abſtulit, & prohibuit, & eum ſecutæ ſunt Eccleſiæ orientales, vſq; ad tempus Sozomeni. Ergo Confeſsio auricularis, non eſt de jure Diuino. *Objectio Caluini.*

Respondeo. Quòd Nectarius, non abſtulit aliquid, quod pertinet ad Confeſsionis ſubſtantiam, ſed ſolùm abſtulit pœnitentiarium, publicum (vt conſtat ex Sozomeno *lib. 9. c. 32.* Nicephoro *lib. 19. cap. 13.*) & vſum pœnitentiæ publicæ, & reliquiſse homines in ſuo arbitrio, vt facerent pœnitentiam publicam, ſi vellent, non verò cogendos eſse ad illam. Atq; hinc patet, quòd vſu fuerit confeſsio ſecreta, à qua ortum habuit, publica, quæ publica fuit abrogata per Nectarium, juſtis de cauſis, quas citati Hiſtorici, longo ſermone enarrant. *Reycitur ut falſa.*

Objicit 2. Kemnitius. Non aliter Chriſtus miſit Apoſtolos, quàm ipſe miſsus fuerat. Joan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Sed ipſe Chriſtus Dominus, cùm remittebat peccata, non exigebat ab hominibus enumerationem ſingulorum peccatorum, ſed generalem confeſsionem, ore, vel aliis ſignis expreſsam, vt patet *Luc. 7. de Magdalena, & Matth: 9. de paralitico.* Ergo Sacerdos, non debet exigere enumerationem peccatorum ſingulorum.

Responsio patet in Diſputat: 2. *q. 1. a. 1. ad 6.*

Quæres Quo tempore, obligantur homines ad Confeſsionem?

Dico 1. Non obligatur peccator, ſtatim poſt commiſsum peccatum ad confeſsionem, etiam ſi adſit opportunitas loci, & temporis, & Confeſsarii, ſed ſolùm tenetur habere propoſitum confitendi. Ita D. Subtilis, *in 4. diſt: 14. a. 3.* Ratio eſt, quia præcepta pœnalia, non ſunt amplianda. Hinc *Non obligātur peccatores ad ſtatim confitendum.*

Collige S. Bonauentura *in 4. d. 17.* dicit, Religiosos teneri confiteri, non ex vi præcepti, sed ex vi status Religionis, statim post commissum peccatum. Sed hæc opinio, est nimis rigorosa, quia Religiosus, ratione status, non obligatur, nisi ad id, quod in votis continetur, nullum autem est votum in Religionibus, ad statim confitendum.

In articulo mortis. Dico 2. Quilibet fidelis, obligatur ad Confessionem, in articulo, & periculo mortis. Ratio est, quia peccatori existenti in peccatis mortalibus imminet periculum æternæ damnationis, quod vt euadat, tenetur remedium adhibere, quale remedium est confessio. Ergo. Ex quo sequitur 1. Quòd homo in periculosis morbis, obligatur ad Confessionem, sub peccato mortali. Similiter, qui aggreditur actus arduos, & periculosos, vt belli, nauigationis periculosæ: vel qui postea, non est habiturus occasionem confitendi. Sequitur 2. Medicos obligari, juxta mandatum Pii V. vt moneant infirmos ad confessionem, non quidem per se, sed per alios, suauiter, ne infirmi turbentur rigorosâ monitione.

Dico 3. Ante sumptionem Eucharistiæ, necessaria est peccatorum confessio. Patet ex 1. ad Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat &c.*

ARTICVLVS IV.

Quid circa præceptum Confessionis decretum sit ab Ecclesia?

Nota Ecclesia potuit statuere, & facere præceptum Confessionis, quia data est illi potestas suprema, à Christo Domino in Petro, *Pasce oues meas. Tibi dabo claues regni cœlorum:* nam licet ipsemet Christus Dominus omnia Sacramenta instituit, & vsum ipsorum præcepit, tamen non definiuit omnes circumstantias, vt tempus, locum, modum &c. sed hæc reliquit Ecclesiæ, secundùm exigentiam loci, & temporis.

Ecclesia determinauit tempus confessionis. Dico 1. Præceptum Confessionis, ante articulum mortis, jure Diuino obligat, quod tempus determinauit Ecclesia, vt saltem semel in anno. Ratio est, quia præceptum confessionis, est affirmatiuum. Atqui præceptum affirmatiuum, est indeterminatum, & obligat ad aliquando, istud autem aliquando, determinauit Ecclesia. Porro Religiosi saltem semel in mense obligantur ad confessionem.

Dico

DICO 2. Ecclesia præcepit, vt adulti fideles, qui ad annos discretionis perueniunt, peccata sua confiteantur, saltem semel in anno, quòd si negligant, debent priuari sepulturâ Ecclesiasticâ, non ipso facto, sed per sententiam judicis. Ita habetur in jure *de pœnitentiis, & remißionibus, Cap. Omnis utriusq; sexus.* Patet ex Trident. *Seß. 14. cap. 5. & Can. 8.*

COLLIGE 1. Qui eodem anno prætermittit confessionem, & communionē, duo peccata mortalia committit, quia violat præcepta diuersa, de re diuersa. Porro annuæ confessionis computatio, fieri debet à tempore Paschatis, ad aliud *Pa*scha. Ita Henr: *lib. 4. c. 4.* Sylvester *Verbo Confeßio 1. num. 2.* Suarez *dißp. 36. sect. 3.*

COLLIGE 2. Præceptum Ecclesiasticum annuæ confessionis, non est simpliciter, sed quoad determinationem temporis: quia Ecclesia solùm determinauit tempus, non verò absolutè confessionem.

COLLIGE 3. Ille, qui præterito anno confessionem prætermisit, ex præcepto annuæ confessionis, tenetur hoc anno præsenti, quam primùm confiteri ex præcepto. Ratio est, quia annus, non præfigitur ad finiendam, sed ad solicitandam adimpletionem præcepti confessionis: nam hoc præcipitur absolutè, & simpliciter, non spectatâ circumstantiâ, & conditione temporis, sed ne diutiùs differatur; vnde elapso tempore determinato, non cessat obligatio: sicut debitor non soluens tempore determinato, non excusatur ab obligatione soluendi, elapso termino, nam terminus, non fuit suppositus ad finiendam obligationem solutionis, sed ne solutio diutiùs differretur. Ita Nauar. *cap. 21. num. 45.* est communis. *Non confessus, post pascha tenetur confiteri statim.*

COLLIGE 3. Ille, qui non est confessus in periculo mortis, cùm haberet conscientiam peccati mortalis, non tenetur postea post sublatum periculum, statim confiteri. Ratio est, quia præceptum Confessionis in articulo mortis obligat, vt occurratur periculo damnationis: sublato verò periculo mortis, non est periculum damnationis.

QVÆSTIO II.
Quinam teneantur homines confiteri?

DICO 1. Soli peccatores, vsum rationis habentes, in mortale peccatum lapsi post Baptismum, tenentur Sacramentaliter confiteri. Ratio *Baptizati ad confessionē obligātur*

Ratio est, quia peccata mortalia non possunt aliter expiari, nisi per confessionem, vel per contritionem in ordine ad confessionem. Vnde

Colliges Hoc præceptum obligat hæreticos, apostatas &c. & pueros cujuscunq; ætatis, dummodo capaces sint peccati mortalis, sunt autem capaces, si vsum rationis habeant, cognoscantq; peccatum, quod commiserunt; nam vt dicit Doctor *in 4. dist. 17. q. vnica.* per adultum, non est intelligendus, qui talem, vel talem habet ætatem, sed ille qui habet jam ætatem, in qua cognoscit, quid sit justum vel injustum, contra legem Dei, in multis enim ante consummatam ætatem, malitia supplet ætatem. Vnde ponit Doctor breuem regulam ad id cognoscendum. Quando aliquis instructus, & interrogatus ordinatè, percipit distinctè, quid sit justum in lege Diuina, idq; faciliter potest cognosci, si ad interrogationes ordinatas, ordinatè respondeat, sicut alius jam perfectæ ætatis. Ita Concil. Trid. *Sess. 14. cap. 5.* Confirmatur. Quia pueri tenentur ad reliqua præcepta obseruanda, vt ad Missam audiendam die festo, ad abstinendum à carnibus die vetito; Ergo etiam tenentur ad confessionem faciendam semel in anno.

Adultus quis.

Regulæ D. Subt:

Dices. *P*ueri non obligantur ad sumendam Eucharistiam, ante annos discretionis, licet sint doli capaces. Ergo neq; ad confessionem faciendam?

Respondeo Dispar est ratio de Eucharistia, & Pœnitentia; quia non tanta est necessitas Eucharistiæ, quanta Pœnitentiæ. Tùm quia major reuerentia debetur Eucharistiæ, quàm pœnitentiæ, ac proinde requiritur, vt intelligant pueri quantæ dignitatis sit *S*acramentum Eucharistiæ. Hinc

Collige Pueros, qui ante annum duodecimum non confitentur, non esse puniendos ea pœna, quâ puniuntur cæteri. Ita habetur *cap. 1. & 2. de delictis puerorum.* Quodsi puer anni duodecimi, percutiat clericum, ipso facto incurrit excommunicationem, quia talis pœna ipso facto incurritur, illa verò comminatoria.

Dico 2. *P*apa tenetur ad Confessionem, & hoc non solùm jure Diuino, nam legibus Diuinis est subjectus: verùm etiam præcepto Ecclesiastico, quod fideles obligat ad confessionem annuam. Ratio est 2. partis, quia licet ex vi coactiua, non sit subditus legibus Eccle-

Papa obligatur ad confessionē.

Ecclesiasticis, nihilominùs ex vi directiua, & ex honestate, & propter euitandum scandalum; tenetur ad obseruantiam legum propria authoritate constitutarum. Ita Henriquez *lib. 1. de Pœnitentia cap. 3. num. 2.* Aretinus *Dist. 17. q. vnica, articulo 1. in secundo principali articulo.*

DICES Nullus Sacerdos habet jurisdictionem supra Papam. Ergo.

RESPONDEO *Sacerdos* absoluens Papam, habet jurisdictionem ab ipso Papa, ita vt, licet potestas eligendi Confessarium ex parte Pontificis sit à jure Diuino, tamen jurisdictio transfertur in Confessarium medio *Pontifice.* Vnde S. Thomas *in 4. dist. 19. q. 1. a. 3.* ait. Pontificem vt peccatorem subjici, vt vicarium autem Christi, dare jurisdictionem supra seipsum, in illo foro. Similiter idem Pontifex concedens plenariam indulgentiam, lucratur ipsam, & ipse.

DICO *3.* Infideles, aut Cathechumeni, non obligantur ad Sacramentalem confessionem. Ratio est, quia hoc *Sacramentum* institutum est per modum judicii. Sed Ecclesia, non exercet judicium, nisi in eos, qui priùs per Baptismi januam, ingressi sunt Ecclesiam, vt patet ex Trident: *Seß: 14. cap. 2.* Ergo infideles, non obligantur ad confessionem. Hinc *Infideles nō obligantur ad Confessionem.*

COLLIGE, Licet infideles, non obligentur ad Confessionem, tamen debent instrui ante Baptismum, vt eliciant actum contritionis de omnibus peccatis, & habeant firmum propositum non peccandi, & si aliquid alicui abstulerunt, vel vsuras acceperunt, restitutionem faciant. Aut saltem actum attritionis, omninò elicere debent, cum restitutione, in re, vel in proposito. *Ante Baptismum debent instrui & eliciant contritionē.*

QVÆSTIO III.

Quid sit confitendum, & de distinctionibus peccatorum.

Præsens Quæstio diuiditur in 9. Articulos.

In 1. inquiremus Quid sit peccatum, & quæ peccata tenentur fideles confiteri?

In 2. Quæ sit differentia inter peccatum mortale, & veniale?

In 3. Quo pacto cognoscere possimus, quæ peccata sint mortalia, quæ venialia?

In 4. Quomodo peccatum sit in cogitatione, & aliis actibus externis?

In 5. Vtrum Circumstantiæ necessariò sint confitendæ?

In 6. Vtrum numerus peccatorum necessariò sit in confessione exprimendus?
In 7. Quomodo peccata tam interna quàm externa distinguuntur?
In 8. Vnde numerica peccatorum distinctio desumitur?
In 9. Vnde specifica peccatorum distinctio desumitur?

ARTICVLVS I.

Quid sit peccatum, & quæ peccata teneantur fideles confiteri?

Quid sit formaliter peccatum.

SVPPONE I. Quidnam sit peccatum, subtiliter examinat Doctor, *in 2. d. 35. §. Istæ quæstiones. Et quodlibetica 18. a. 3.* dicens. *Peccatum formaliter, est priuatio boni:* & hoc dictum probat Doctor authoritate S. Aug. Tractatu 1. in Joannem cap. 1. Super illud, *Et sine ipso factum est nihil.* Vbi ait. *Videte, ne sic cogitetis, quia nihil aliquid est, solent enim multi malè intelligentes, sine ipso factum est nihil, putare aliquid esse nihil. Peccatum quidem, non per ipsum factum est; & manifestum est, quia peccatum, nihil est, & nihil faciunt homines, cum peccant.* Item in Enchiridio cap. 11. ait. *Quid est aliud, quod malum dicitur, nisi priuatio boni? Nam sicut corporibus animalium, nihil est aliud morbis, & vulneribus affici, quàm sanitate priuari.* Et lib. 11. de Ciuit. Dei cap. 9. inquit. *Mali enim natura nulla est, sed amissio boni, mali nomen accepit.* Et lib. 2. contra Epistolam Fundamenti cap. 35. ait. *Quod dicimus malum, nihil est aliud, quàm corruptio boni.* S. Basilius homil. 9. ait. *Malum boni priuatio est.* S. Ambr. lib. de paradiso cap. 8. *Quid est peccatum, nisi legis Diuinæ prauaricatio, & cœlestium inobedientia præceptorum.* Ex his authoritatibus habetur, quod *peccatum sit formaliter priuatio rectitudinis debitæ inesse.* Ergo dicere peccatum formaliter esse quid positiuum, est contradicere SS. Patribus; qui peccatum asserunt esse priuationem meram, quia dicunt peccatum non esse aliquid, neq; Ens, sed nihil. Confirmat Doctor. Illa est ratio formalis peccati, quâ positâ, actus, est peccatum, & quâ ablatâ, actus non est peccatum. Sed sic est, quòd positâ debitâ rectitudine actus, actus non est peccatum. Ergo priuatio debitæ rectitudinis, est ratio formalis peccati. Minor probatur. Quia sicut actus, est formaliter bonus, quando est conformis rationi: ita formaliter est malus, quando est contra rectam rationem, & debitâ caret rectitudine. Atqui carentia hæc debitæ conformitatis ad agens superius, est carentia, & priuatio. Ergo essentia, & ratio formalis peccati est carentia, & priuatio. Suppositum istud ex quo pendet tota vis in hac ratione, est clarum: quia si in pote-

Peccatum est priuatio rectitudinis.

potestate agentis inferioris sit, se conformare agenti superiori, & non conformat se, peccat: vnde istud non conformare se, est peccatum: quia peccans, potuit concordare se legi Superioris agentis, & discordare: ille ergo actus, qui est in potestate discordantis, & per hoc est voluntarius, est formaliter peccatum; quia si ille esset concors regulæ superiori, non esset peccatum. Ergo in illo actu, præcisa ratio peccati, est priuatio illius concordiæ. Hæc ratio probat, peccatum esse priuationem, & priuationem concordiæ debitæ ad agens superius, quæ est rectitudo debita.

SVPPONE 2. Secundùm omnes Theologos duo esse in peccato: scilicet auersionem à DEo, & conuersionem ad creaturam: nam cùm quis facit peccatum, conuertit se ad creaturam, & auertit se à DEO; quia magis diligit, & vult creaturam, quàm diligat, & velit DEVM, prohibentem illi conuertere se tali modo ad creaturam. Porro inquit Doctor Subtilis *in 2. d.35.* quòd auersio à fine vltimo, alia sit formalis, alia virtualis. Deinde auersio formalis duplex. auersio contrariè, & auersio priuatiuè. Auersio formalis contrariè, est nolitio finis, & hæc auersio, est speciale peccatum, odium DEI, qui enim odit DEVM, nollet esse eum. Auersio priuatiuè, seu negatiuè, est non volitio DEI, & vltimi finis, cum debet velle. Differunt autem isti actus nolle DEVM, & non velle DEVM, quia nolle est actus positiuus, non velle negatio: auersio ergo negatiuè, scilicet, non velle DEVM, tempore debito, est etiam speciale peccatum, & est omissio illius præcepti. *Diliges Dominum DEVM tuum.* Auersio virtualis, est nolitio alicujus medii, quod est necessarium ad consequendum DEVM, & vltimum finem: quando enim aliquod medium, est necessarium, ad consequendum finem vltimum, & aliquis, non vult illud medium, neq; etiam virtualiter vult finem, & DEVM, ad quem ordinatur, hoc autem medium, sunt præcepta Dei, quæ qui seruauerint, consequentur finem suum vltimum, juxta illud *Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata.* Et hæc auersio virtualis, est magis de ratione peccati, quia in quolibet peccato includitur: illæ verò, auersio formalis, & negatiua, non includuntur in quolibet peccato, sed sunt duo specialia peccata, vt dictum est.

Duo sunt in peccato.

Auersio formalis positiua.

Auersio negatiua.

Auersio virtualis.

Ex his colligit Doctor, Quòd essentialis ratio peccati, est in auersione, vel formali aut virtuali ab vltimo fine; nam sicut virtus essentialiter consistit in rectitudine actus, ad regulam superiorem, ita peccatum,

Ratio peccati est in auersione.

tum, in carentia istius rectitudinis. Non ergo conuersio ad creaturam, est quid formale pertinens ad peccatum: nam si talis conuersio, non sit prohibita à regula superiori, nempe DEO, non est peccatum, sed pro tanto est peccatum, quia est prohibita, potiùs ergo conuersio pertinet ad materiale peccati, non ad formale.

Peccatum quod est grauius. SVPPONE 3. Vnum peccatum, aliò grauius inquit Doctor Subt: est illud, quod ex genere suo opponitur rectitudini meliori, illa autem est melior rectitudo, quæ est immediatior, & proximior fini vltimo, cæteris paribus.

Ratio formalis peccati. DICO itaq; 1. Peccatum formaliter, est priuatio rectitudinis debitæ in esse. Patet ex notandis.

DICES. Ratio formalis peccati, consistit in offensa, & injuria DEI. Et juxta S. Aug. lib. 22. contra Faustum. cap. 27. *Peccatum est dictum, factum, concupitum, contra legem Dei æternam.* Ergò peccatum formaliter, non consistit in priuatione rectitudinis debitæ.

RESPONDEO Si formale in peccato, est non conformitas ad legem, & non conformare se DEO, est inobedientia, & offensa Dei, sequitur, clarum esse, peccatum vt peccatum, esse offensiuum Dei, & hæc injuria, vel offensa est veluti passio, & proprietas peccati, quatenùs peccator Deum offendit; illiq; injuriam facit. Ad authoritatem S. Augustini Respondet Doctor in 2. dist. 35. ad 1. Cum dicit S. Augustinus. *Peccatum est dictum, factum, &c.* explicat materiale peccati, cum dicit, *contra legem*, explicat formale. Vbi illud contra, intellige priuatiuè, non contrariè; Ergo ex hac authoritate habetur, quòd ratio formalis peccati, est carentia conformitatis in actu ad legem Dei.

Omnia mortalia debet homo confiteri. DICO 2. Omnia peccata mortalia, post Baptismum commissa, de quibus memoriam habuerit (diligenti examine facto,) tenetur peccator simul in eadem confessione confiteri. Probatur Quia omnia mortalia post Baptismum commissa, sunt materia necessaria confessionis, ita quòd sunt necessariò confitenda, quia hoc remedium, institutum est à Christo Domino ad remittenda mortalia.

DIXI (peccata mortalia) quia peccata venialia, non sunt materia necessaria confessionis, adeò, quòd præceptum confessionis, est solùm de peccato mortali; quia peccatum veniale stat cum charitate, quæ est nauis hominem saluans, sunt tamen materia sufficiens confessionis, peccata venialia, vt dixi, *Disputat. 3. q. 1. art. 2.*

DIXI

Dixi (*Post* Baptismum, commissa,) quia nec originale, nec actualia commissa ante Baptismum, subsunt clauibus Ecclesiæ, & virtute Baptismi remittuntur. Dixi (Simul in eadem confessione explicari): non enim vnum mortale absq; alio, remitti potest, confessio enim, debet esse adæquata absolutioni, exceptis casibus enumerandis, *Quæstione sequenti*, *Articulo 2. Concl: 2. & 3.*

ARTICVLVS II.

De differentia, inter peccatum mortale, & peccatum veniale?

Nota 1. Theologi inter varias diuisiones peccatorum, ponunt & hanc *in 2. dist. 42.* peccatum actuale, aut est mortale, aut veniale *Peccatū* mortale, est illud, quod priuat animam gratia Dei, facitq; eā inimicā Dei, & dignā pœnā æternā; vt constat ex multis locis sacræ scripturæ. Ad Rom. 1. *Qui talia agunt, digni sunt morte.* Ad Gal. 5. *Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Peccatum veniale est illud, quod non est ita graue, vt auferat gratiam, & faciat hominem inimicum Dei, neq; est causa damnationis æternæ, sed stat cum gratia, & amicitia Dei, licet sit aliqualis offensa Dei. Et de hoc peccato dicitur Ecclesiastici 10. *Non est, qui non peccet.* Prouerb. 24. *Septies in die cadit justus.* S. Joann. Epi. 1. cap. 1. *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus &c.* Sed hæc, non possunt verificari de mortalibus. Ergo de venialibus. Tùm quia certum est, peccata non omnia esse æqualia. Ergo alia sunt majora, alia minora.

Quid peccatum mortale.

Peccatum veniale

Nota 2. Licet certum sit, quòd peccatum mortale, & veniale differant, ex propria natura, tamen vnde hæc differentia oriatur, quòd mortale inferat mortem animæ spiritualem, veniale verò non: varios modos assignant Theologi. Quidam dicunt, Peccatum mortale differre à veniali, quia mortale est contra præceptum, & legem, veniale verò, non contra, sed præter legem. Sed hæc opinio stare non potest: quia omne peccatum veniale, est actus moraliter malus. Atqui omnis actus moraliter malus, repugnat rectæ rationi, consequenter est contra legem DEi saltem æternam. Tùm quia surripiens V. G. vnum obolum, peccat, quia facit contra præceptum. *Non furtum facies,* Tùm

Differentia inter mortale & veniale juxta aliquos

Tùm quia veniale, si esset præter, & non contra legem Dei, sequeretur, quòd veniale esset actus indifferens. Quidam dicunt mortale, & veniale in hoc differre, quia mortale est contra finem, veniale contra media. Hanc opinionem refutat D. Subtilis *in 2. dist. 21. q. 1. §. Dico ergo.* Vtrumq; tam peccatum mortale, quàm veniale, potest esse circa finem, & circa media ad finem. Ergo hæc differentia est nulla. Antecedens patet, quia actus odii, non plenè deliberatus, & odium Dei, sunt circa Deum, qui est vltimus finis. Ergo peccatum veniale, & mortale sunt circa finem. Similiter furtum magnum, & furtum paruum, sunt circa creaturas, quæ ordinantur ad vltimum finem. Ergo.

Veniale triplex. Nota 3. Veniale peccatum, triplex communiter statuitur. Primò ex genere, id est, quod ex natura sua, & ex objecto, circa quod versatur, ex fine, & ex paruitate materiæ, semper est veniale, & tale vt tale, nunquam fit mortale, etiamsi sint infinita, vt verba ociosa &c. 2. genus peccati venialis, est ex imperfectione actus, seu ex imperfectione deliberationis, & advertentiæ. 3. genus, ex leuitate materiæ, V. G. qui furatur tres grossos, non peccat, nisi venialiter, quia leuitas materiæ, excusat à mortali.

Non in omnibus paruitas excusat. Nota hic diligenter, quòd non in omnibus paruitas materiæ excusat à mortali, vt in contemptu Dei, in materia Simoniæ, in materia luxuriæ, in materia perjurii, in materia infidelitatis, seu incredulitatis, in actu odii Dei; in his enim prædictis, leuitas materiæ, non excusat à mortali, quia in talibus materiis, reperitur integra ratio injuriæ, & offensæ.

Differentia inter mortale & veniale. Dico 1. Peccatum veniale, per hoc differt à mortali, quia mortale fit contra præceptum, & veniale contra consilium. Hanc conclusionem acriter Thomistæ impugnant, sed absq; vlla ratione, Doctor enim Subtilis *in 2. d. 21. q. 1.* quando hanc conclusionem protulit, hoc etiam prænotauit: nempe, Legem Diuinam, in sacris literis, & à Sanctis Patribus, dupliciter capi. Vno modo pro regula Diuina, obligante ad aliquid absolutè, siue illud sit vtile, siue necessarium ad finem legis. *Lex dupliciter capitur.* Alio modo, pro regula Diuina, obligante ad aliquid necessarium ad finem legis, sine quo finis legis, haberi non potest. Similiter consilium. *Consilium dupliciter.* Vno modo sumitur pro monitione, libera ab obligatione legis primo modo sumptæ. Alio modo capitur consilium pro monitione, libera ab obligatione legis, secundò modo sumptæ, non tamen ab obligatione legis, primò modo sumptæ. Quare, quod est contra consilium, primò modo acceptum, peccatum esse nequit, cum ab omni obligatio-

gatio-

gatione liberum esse possit, & sic contra illud agere, nullum est peccatum, vt 1. ad Corinth: 7. dicitur, *Qui Matrimonio jungit virginem suam, benè facit.* Agere verò contra consilium secundo modo sumptum, peccatum esse potest, nam licet qui sic agit, non agat contra legem secundo modo sumptam, obligantem ad aliquid necessarium ad finem obtinendum, agit tamen contra legem primo modo acceptam obligantem ad aliquid absolutè, à qua deuiare, peccatum est. Quando itaq; D. Subtilis docet, peccatum veniale, esse contra consilium, accipit consilium secundo modo, pro monitione, libera ab obligatione ad aliquid necessarium ad finem legis, sine quo finis legis, haberi non potest, non tamen accipit consilium, pro monitione, libera ab obligatione legis primo modo acceptæ: quia peccatum veniale, semper est contra id, quod lex præcipit absolutè, & consequenter, est contra id, quod homo tenetur facere. Breuiter ergo concludo. Peccatum veniale, est contra consilium, id est, contra præceptum, propositum sub ratione consilii tantùm, non autem sub pœna mortis æternæ, neq; est contra præceptum necessario obligans.

Dico 2. Peccatum mortale, est contra legem, quatenùs statuit, ac præcipit aliquid, tanquam necessarium ad consequendam vitam æternam: peccatum verò veniale, est contra legem, quatenùs statuit, ac præcipit aliquid, non vt necessarium, sed vtile, & conducens ad vitam æternam, minimè tamen liberum à legis obligatione. Ita Doctor *in 2. d. 37. q. vnica.* Cùm ergo peccatum mortale, sit contra aliquid necessarium ad vitam æternam, sequitur, quòd cùm nullo peccato mortali, potest stare charitas. Peccatum verò veniale, cùm non sit contra aliquid necessarium ad vitam æternam, sed contra vtile tantùm, à legis tamen obligatione non liberum, charitatem Dei non excludit. *Quomodo mortale & veniale sit contra legẽ.*

Dico 3. Peccatum, dicitur vniuocè de mortali, & veniali. Patet quia formalitas peccati, est carentia rectitudinis debitæ actui. Sed hæc ratio competit tam mortali, quàm veniali, licet per prius mortali, quàm veniali. Ergo.

ARTICVLVS III.

Quo pacto cognoscere possimus, quæ nam peccata sint mortalia, quænam venialia?

Dico. Tres vias assignant Doctores. Prima est ex Sacris literis: illa enim opera, quæ in sacris literis, abominabilia, execranda, Deo *Quomodo cognosca-*

exosa,

tur mortale, & veniale.

1. ex Scriptura Ezech 18. ad Ephes. 5. ad Gal. 5. Matth. 12.

exosa, mortem inferre, à regno Dei excludere dicuntur, hæc pro mortalibus habenda sunt: vt sunt homicidia, adulteria, opera carnis &c. quæ verò talibus censuris grauibus non notantur, pro venialibus reputantur, vt illud Proverb. 10. *In multiloquio non deerit peccatum.* Et illud Matth. 5. *Qui irascitur fratri suo, reus erit judicio*; talia enim sunt venialia, non mortalia. Secunda Regula est, Quando ex sacris literis colligi non potest, quæ peccata sint venialia, quæ mortalia, quia multa sunt peccata, contra leges humanas, Pontificum, & Principum, tunc temporis recurrendum est, ad Ecclesiæ traditionem, & consuetudinem Doctorum ejus. Et ea quæ homines pij, & docti, pro talibus habent; Quod si inter authores est dissensio, an sit mortale vel veniale? sicut aliqui dicunt, non adimplere promissum, de re leui juratum, esse peccatum veniale, aliqui dicunt mortale. In talibus casibus, judicandum, qui firmiorem rationem, & magis solidum fundamentum attulerit: quòd si vtraq; opinio probabilis, quam voluerit, tutò sequi poterit. Tertia Regula est, Ex lumine naturali, quando aliundè constare non potest, secundùm quam viam, sit regula generalis ista. Illa peccata, quæ leuiter lædunt Deum, vel proximum, arbitrio prudentis viri, pro venialibus habenda sunt: quæ verò grauiter, pro mortalibus: Sicut enim ratione naturali, aliquando constat euidenter, aliquos morbos esse graues, aliquos leues, ita ratione naturali, aliquando constat euidenter, aliquas offensas esse graues, aliquas verò leues.

Ex consuetudine Ecclesiæ

Sotus

Caret.

Ex lumine naturali

Nota. Si ex sacris literis, ex traditione Ecclesiæ, authoritate Doctorum, vel ex ratione naturali constat, præceptum aliquod obligare sub mortali, tunc semper attendenda est materiæ quantitas; licet enim præceptum graue sit, & in re magni momenti, tamen leuiter ab eo deficere, perinde est, ac leue præceptum transgredi: quæ autem sit materia grauis, vel leuis, pro qualitate rei, prudenter pensandum est. Deinde licet & præceptum obliget sub mortali, & etiam materia sit grauis, tamen si consensus non fuit deliberatus, non erit peccatum mortale, sed veniale. Quid sit autem Consensus deliberatus, & indeliberatus, hæc corolaria considera.

Ad Consensum quæ requiruntur.

Colliges. I. Ad perfectum, & directum consensum, duo requiruntur. 1. Perfecta intellectus aduertentia, absq; vlla perturbatione, vel passione, vel ignorantia inuincibili: vnde si aduertentia intellectus nulla sit, nullus est consensus; si verò aduertentia sit aliqua, sed imperfecta

perfecta, poterit esse aliqualis consensus, non tamen sufficiens ad peccatum mortale. 2. Motus, consensus, & approbatio voluntatis: Si enim voluntas, volitione efficaci, complacet sibi in aliquo objecto inordinato, est peccatum mortale, si autem non sibi complacet in eo, nec delectatur, signum est clarum, quòd ei non consentit. Hinc sequitur, quod ex duplici capite, consensus oriatur, perfectus, & deliberatus. 1. ex aduertentia intellectus, cùm aduertit objectum esse malum, turpe, & prohibitum. 2. ex pleno consensu voluntatis: plenus autem consensus voluntatis est, quando voluntas, habitâ plenâ cognitione objecti mali, prohibiti, duobus modis potest se gerere circa volitionem illius, nimirum, vel volendo illud efficaciter, volendo objectum, & imperando media ad illud obtinendum, vel volendo illud inefficaciter, nempe volendo illud, si esset sibi possibile, & hæc volitio, est quoq; plena, & sufficit ad actum peccati. E contra, consensus imperfectus est, ex defectu aduertentiæ intellectus, & ex defectu consensus voluntatis.

Ex duplici capite consensus oritur

Plenus consensus.

COLLIGE 2. Quando voluntati, offertur ab intellectu, objectum aliquod inordinatum, vt actus luxuriæ inordinatus, & voluntas circa illud objectum suspendit actum, & negatiuè se habet, sinit tamen intellectum versari in illius consideratione, nec illam auertit, cùm tamen posset, voluntas peccat. Ita Doctor Subtilis *in 2. dist. 42. q. 1. § Ad istas quæstiones.*

ARTICVLVS IV.

Quomodo peccatum sit in cogitatione, & in aliis actibus externis?

NOTA 1. Ex D. Subtili *in 2. dist. 42.* Quòd malitia primò, & formaliter sit in voluntate, teste S. Augustino, 3. de libero arbitrio. Vbi inquit. *Causa primò peccandi est voluntas; nihil enim est peccatum, nisi quod est in potestate facientis, & nihil est in potestate facientis, nisi quod est in potestate voluntatis ejus, quia nihil, præter hoc, est imputabile.* Et 12. de Ciuitate Dei cap. 8. ex professo probat, defectus omnes, & malitias, oriri à voluntate. Ergo peccatum, solùm est in voluntate, in aliis verò rebus in quibus est peccatum, est solùm mediante actu voluntatis. Confirmatur. Quia omnis alia causa in vniuerso, præter voluntatem naturaliter agit. Ergo nulla propter suam actionem, est vituperabilis, sicut nec laudabilis. Ergo in nulla sua actione sic per se consideratâ, est peccatum. Ex his duabus rationibus concludit

Peccatum formaliter est in voluntate.

S D. Sub-

D. Subtilis loco citato, quod malitia, & peccatum non potest esse primò, & formaliter in cogitatione, sermone, & opere exteriori, sed est primò, & formaliter in actu voluntatis.

In actu exteriori est materialiter.

NOTA 2. Etsi peccatum non possit esse formaliter, nisi in voluntate, tamen materialiter, potest esse in cogitatione, sermone, & opere exteriori; Vnde S. Anselmus lib. de *conceptu* & peccato originali cap. 4. dicit; *Quòd voluntas est motor in toto regno animæ, & omnia ei obediunt*: Sicut ergo voluntas, tenetur habere rectitudinem in actu suo, ita tenetur habere illam in actibus exterioribus, ad quos cooperatur, vt motor. Quare, sicut mouendo potentias inferiores ad actus bonos, actus illorum sunt boni, bonitate participatâ, ita mouendo malè illas, earum actus non sunt recti, sed mali, voluntas enim, tenetur illis dare rectitudinem. Ex quo fundamento D. Subtilis colligit, quòd nullus actus, potest esse malus, etiam materialiter, nisi sit imperatus ab actu voluntatis formaliter malo.

Cogitatio aliqua est in potestate voluntatis.

DICO I. Cogitatio aliqua, est in potestate voluntatis. *Probatur* Quia si cogitatio non esset in potestate voluntatis, intellectus semper staret in cogitatione objecti perfectissimi, neq; voluntas posset avertere illum à cogitatione talis objecti, quod videmus experientia esse falsum. Sequela patet, quia perfectius agens, circa idem objectum agit fortiùs, & impedit minus perfectum agens. V. G. si ignis, & aqua, agant circa idem objectum, ignis impediet actionem aquæ, data proportione. *Sed* causæ producentes intellectionem, sunt naturales, nimirum objectum, & intellectus agens, & possibilis. Ergo posito objecto nobiliori præsente intellectu fortiùs mouebit intellectum, quàm moueat objectum ignobilius, atq; ita, semper detinebit intellectum, in contemplatione sui, & sic non poterit auerti ab eo.

DICES. Intellectio, & cogitatio, præcedit actum voluntatis, voluntas enim non fertur, nisi in præcognitum; Ergo videtur quòd cogitatio, non sit in potestate voluntatis.

Duplex cogitatio.

RESPONDEO Duplex est cogitatio. Vna prior, & antecedens actum voluntatis, alia posterior, & consequens. Prior, non est in potestate voluntatis: quòd patet, partim ex authoritate *S.* Augustini, qui *libro de libero arbitrio cap. 15.* dicit. *Non est in potestate nostra, quin visis tangamur*, partim ratione, quia talis cogitatio præcedit actum voluntatis saltem naturâ, quod autem sic præcedit actum voluntatis non

est

est in nostra potestate: ista autem cogitatio præcedens, appellatur primus motus. Porro motus primò primi sunt, juxta multos Theologos, qui inopinanter, & subitò, ante omnem considerationis actum, in nobis insurgunt: vel secundùm aliquos, qui ex aliqua corporis perturbatione oriuntur. Motus secundò primi sunt, qui primis motibus succedunt. Doctor Subtilis ibidem ita hanc doctrinam exponit. Quòd motus, seu intellectus, seu sensus, vel præcedunt actum deliberativum voluntatis, vel subsequuntur: priores dicuntur primi motus, posteriores dicuntur motus secundi. Atq; hinc sequitur, quòd delectationes, quæ sunt in voluntate, tanquam primi motus, tunc sunt peccatum, quando ipsa voluntas condelectatur appetitui sensitiuo; quia illi non sunt sine actu rationis, & voluntatis præcedente; cum enim voluntas se delectat in objecto illicito, sibi præsentato, à potentiis inferioribus, signum est, quòd consentit, quia si non consentiret in illud, eniteretur cogitationem illius expellere, quod non faciendo, signum est eam assentire, & sic actus illi non præcedunt, sed subsequuntur actum voluntatis, & sic sunt peccata. Posterior verò cogitatio illa, quæ subsequitur actum voluntatis, est in potestate voluntatis, & potest imperari à voluntate.

Motus primò primi.

Motus secundò primi

DICO 2. Quando voluntas imperat cogitationem, alicujus illiciti, quâ vult, quòd objectum sit sibi præsens, ad continuandam delectationem, & complacentiam in illo, si illud cogitatum sit illicitum, in complacentia plena, est peccatum mortale. Hanc conclusionem probat D. Subtilis ex S. Aug: *12. de SS. Trinit. cap. 1.* Vnde

Quando cogitatio est peccatum mortale.

COLLIGE Quando cogitatio delectabilis, est de objecto prohibito, tanquam si objectum sit præsens sibi, vt delectetur in illo, tanquam objecto, est talis peccaminosa cogitatio; si verò sit delectatio, & complacentia de cogitatione, non de objecto prohibito cogitato, propter aliquem honestum finem, propter scientiam, vel propter detestationem peccatorum, talis cogitatio, non est peccatum.

DICO 2. Peccatum in actibus aliarum potentiarum inferiorum, vt in sermone, & in operationibus non est formaliter, sed materialiter. Probatur Recta ratio dictat, actus humanos, debere esse circumstantionatos rectè, rectitudine sibi debitâ, rectitudo autem debita potentiis inferioribus, est rectitudo participata à voluntate, sunt enim recti, vel mali, secundùm quod voluntas, quæ eas mouet, est recta,

Quomodo peccatū est in sermone ex operatione.

 vel

vel mala. Atqui actus potentiæ motiuæ, subest voluntati. Ergo.

ARTICVLVS V.

Vtrum Circumstantiæ, necessariò sint in Confessione exprimendæ?

Circumstãtia quid sit. NOTA I. Circumstantia dicitur id, quod circumstat actum; quasi conditio quædam extrinseca, non pertinens ad substantiam actus peccati, sed aliquomodo attingens illum. Porrò circumstantiæ sunt in quadruplici differentia. *Circumstãtiæ quadruplices.* Aliæ sunt impertinentes, quæ nec augent, nec minuunt peccatum, quales sunt furari ante prandium, vel post prãdium, dextrâ, vel sinistrâ manu, occidere gladio, vel frameâ, fuste, vel lapide; & hæ vocantur adiaphoræ, seu indifferentes. *Indifferentes.* *Minuentes.* Aliæ minuentes notabiliter, vt quòd aliquis metu, furto rem aliquam abstulit, vel ebrius fuit, vel jurauerit &c. *Aggrauantes.* Aliæ sunt, quæ intra eandem speciem augent grauitatem peccati notabiliter; vt si quis alterum occidat, exquisitis tormentis. *Mutantes speciem.* Aliæ sunt mutantes speciem peccati, vt de veniali mortale, vel è contra, de mortali, veniale, V. G. si quis ex inadvertentia, ex primo motu, impingat alicui alapam; vel quæ novam peccati speciem addunt, vt est circumstantia voti castitatis, in peccato luxuriæ, aut circumstantia loci sacri in furto, aut homicidio.

NOTA 2. Circumstantiæ, ex quibus potest augeri, vel minui peccatum, vel illi noua species addi, ad has septem reuocantur, quæ hoc versu exprimuntur.

Quot circumstãtiæ? *Quis, Quid, vbi, quibus auxiliis, cur, Quomodo, Quando.*

Quis. Particula *Quis* pertinet ad conditionem, & Qualitatem Personæ, patrantis delictum, V. G. an sit adstrictus voto castitatis, conjugatus, solutus, consanguineus &c. *Quid.* Particula *Quid* pertinet ad Quantitatem, vel conditionem objecti, vel materiam, circa quam peccator exercuit suam actionem; V. G. qualis conditionis sit Persona, cum qua peccatur, vel an aliquis multùm, vel modicùm furatus sit, rem sacram, *Vbi.* vel profanam, &c. Particula *Vbi*, denotat circumstantiam pertinentem ad locum, an in loco sacro? *Quibus auxiliis.* Particula *Quibus auxiliis*, denotat circumstantiam Personæ, cùm quis vtitur consortio, in patrando delicto; V. G. si quis ad solicitandam fœminam, vtatur aliquo mediatore, hunc enim constat, nouum committere peccatum, cum sit causa *Cur.* ruinæ proximi. Particula *Cur?* reducitur ad finem, propter quem

actui

actui noua species malitiæ tribui potest, V. G. si quis furetur pecuniam, ad adulterandum, hic enim duo peccata committit, cùm finis diuersam specie malitiam habeat ab ea, quàm habet actus furti ex sua natura. Particula *Quomodo*, spectat ad modum, quo delictum committitur, nam circumstantia modi, potest aliquando speciem malitiæ variare, V. G. auferre rem alienam domino nesciente, est furtum: sciente verò, & renuente, est rapina. Particula *Quando*, denotat tempus, quæ mutat speciem peccati aliquando; V. G. celebrare post prandium, aut bis in die jejunii comedere, aut seruilia opera, in die festo præstare. *Quomodo.* *Quando.*

Dico 1. Circumstantiæ, necessariò sunt in confessione explicandæ, quæ mutant speciem. Ratio est, quia in confessione aperienda sunt, omnia peccata mortalia, quantùm moraliter fieri potest. Sed non aperiuntur omnia peccata, tacitis circumstantiis mutantibus speciem, cùm hujusmodi circumstantiæ, peculiarem habeant malitiam, & deformitatem. Vnde *Circumstātiæ mutantes speciem necessariò confitendæ.*

Collige Hæc, circumstantiarum mutantium speciem peccati, explicatio, etiam in actibus purè internis locum habet.

Dico 2. Circumstantiæ minuentes malitiam, ita tamen, vt non desinat esse peccatum mortale. V. G. si quis sit debilis capitis, & facilè inebriatur, non sunt necessariò exprimendæ: quia tales potiùs excusant, quàm accusant, cùm tamen sit hic locus, & tempus accusandi. Porrò circumstantiæ extrahentes à mortali, ad veniale, necessariò exprimendæ. Ratio est, quia grauiter deciperetur Confessarius in suo judicio, V. G. si quis dicat se occidisse hominem, & non addat in defensione inculpabili. *Minuentes non necessariò confitenda.*

Dico 3. Circumstantiæ aggrauantes, ita, vt tamen non extrahant ab ordinario modo peccandi, non sunt necessariò in Confessione explicandæ: quia in ipso peccato simpliciter narrato sufficienter includuntur: Porro grauiter aggrauantes, quæ nimiùm augent deformitatem peccati, ut si quis occidat aliquem exquisitis tormentis, probabiliùs est, & tutiùs, illas esse explicandas in confessione. Ita Alensis. Richardus. Major. Suarez. Ratio est quia extraordinariis peccatis, extraordinaria satisfactio est imponenda. *Aggrauantes quando confitendæ.*

Dico 4. Circumſtantiæ adiaphoræ, nunquam ſunt in Confeſſione explicandæ. Ratio eſt, quia ſunt impertinentes ad augendam, vel minuendam, malitiam peccati.

Circumſtantia Quis mutans ſpeciem eſt confitenda.

Quantùm ad Circumſtantiam Qvis. Dico 1. Quando eſt circumſtantia *P*erſonæ talis quæ mutat ſpeciem peccati, neceſsariò eſt in confeſsione exprimenda. V. G. ſi peccat carnaliter Sacerdos, vel Religioſus, is committit ſacrilegium in ſpecie luxuriæ. *P*ari ratione ſi quis in magiſtratu poſitus, aliena peccata non corrigat, peccabit contra juſtitiam, cùm aliâs peccâſset contra charitatem tantùm.

Qværes An religioſus Sacerdos, peccans carnaliter, teneatur dicere, ſe eſse religioſum, & Sacerdotem? Aliqui affirmant, aliqui negant. Vtrumq; probabile.

Virginitatis circumſtantia an confitenda?

Dico 2. Vir, non tenetur in Confeſsione dicere, ſe Virginem fuiſse; in fæmina autem, aliqui omninò affirmant, quòd ſit exprimendum ab illa, an fuerit Virgo, nec ne? alii verò negant; præſertim ſi ipſa fœmina conſentiat in peccatum, & ſic non differt ſtuprum, à ſimplici fornicatione. Ita Sotus *in 4. diſt: 18. q. 2. a. 4.* Suarez *Diſp. 22. Sect. 4.* Sanchez *lib. 19. cap. 17.* Ratio eſt, quia ſtuprum, non differt ſpecie à fornicatione, ſed ſolùm ratione grauioris incommodi, quia corrupta, difficilius poteſt elocari.

Nota de inceſtu.

Nota De inceſtu dico illos gradus neceſsariò eſse explicandos in Confeſsione, qui ab Eccleſia prohibentur ad quartum gradum.

Collige Confeſsarium, qui carnaliter cognouit pœnitentem, non teneri in confeſsione exprimere, ſe copulam cum pœnitente habuiſse; nam tale peccatum non eſt inceſtus, modo confeſsarius non ſolicitauerit pænitentem in confeſsione, aut non ſit talis, cui ex officio, incumbat onus procurandæ ſalutis, tunc enim peccaret ratione ſpecialis circumſtantiæ. Similiter ſi *P*erſona peccans, ſit perſona publica, quandoq; habebit ejus peccatum, annexum ſcandalum, quòd actus alterius peccati non habebit. Porro circumſtantia Quis, non mutans ſpeciem, non eſt confitenda; dummodò non ſit notabiliter aggrauans.

Quantum explicando eſt.

Quantùm ad Qvid. Dico 1. Quantitas peccati, neceſsariò eſt in confeſsione explicanda. Ratio eſt, quia confeſsarius debet informari, quid, & quomodo ablatum, ſit reſttuendum, tunc enim confeſsarius, debet judicare, an poſsit abſoluere, & quomodo reſtitutio facien-

facienda: vel si data sit excommunicatio, contra aliquod furtum.

Dico 2. Qualitas peccati mutans speciem, est necessariò in confessione explicanda, vt si quis, rem sacram furetur, vel clericum percutiat, Duplex autem res Sacra dicitur: Primò propter consecrationem vt Calix, Casula, Secundo propter custodiam, quia scilicet, res aliqua concredita est custodiæ Ecclesiæ. Hæc conclusio, extenditur ad omnia alia, quæ jure Ecclesiastico possidentur: ista enim sunt sacra, per annexionem ad jus Ecclesiasticum. Vnde *Qualitas explicanda.* *Duplex res sacra.*

Nota Non esse exprimendam circumstantiam loci, si quis in templo furetur rem, non pertinentem ad possessionem, vel custodiam Ecclesiæ. V. G. si aliquis alicui surripiat crumenam, aut aliquid simile: quia tunc non committitur sacrilegium cùm non auferatur res commissa custodiæ Ecclesiæ.

Quantùm ad Vbi. Dico 1. Circumstantia loci, est tunc necessariò in confessione explicanda, quando actio fit directè contra sanctitatem loci, id est, quando aliquod peccatum, pugnat primò contra puritatem ejus, quatenùs est deputatus ad continendas, & custodiendas res Sacras. 2. Si peccatum sit, contra loci sacri immunitatem. Quare nota. Certi sunt casus in jure expressi, quibus loci sanctitas violatur. 1. Quando intra Ecclesiam, vel cæmeterium sanguis humanus effunditur, vel aliquis sine effusione sanguinis occiditur. Aduerte violata Ecclesia; violatur cæmeterium, non è contrà. 2. Si infidelis, vel excommunicatus, denunciatus, in Ecclesia sepelitur, vel cæmeterio. 3. Quando Ecclesia, per Episcopum publicè excommunicatum, consecratur. 4. Si quis extrahat per vim, aliquem ex loco sacro, præterquam in casibus à lege permissis. 5. Committere peccatum carnis in Ecclesia, siue pollutionem publicam facere vel notoriam. *Circũstantia loci explicanda quando?* *Casus quibus Ecclesia violatur.*

Dico 2. Ad hanc circumstantiam spectat, si quis celebret in loco profano, sine facultate vel privilegio.

Collige Si quis cogitet furari rem aliquam profanam, existens in templo, non est sacrilegus, si verò rem sacram cogitet, etiam extra templum, auferre, est sacrilegus mentaliter.

Quantùm ad Circumstantiam, *Quibus auxiliis.* Dico 1. Quando aliquis ad peccandum vtitur, auxilio hominum, quos ad id non induxit, non tenebitur hanc circumstantiam confiteri. Quando verò sunt inducti ab eo, tenebitur confiteri. Hæc enim inductio ad peccandum, *Quibus auxiliis.*

dum, est scandalum actiuum. Ratio est, quia tunc noua malitia scandali accedit.

Dico 2. Nunquam est necessariò explicanda, circumstantia concausæ, quæ non sit homo, ordinariè loquendo, V. G. instrumenta, quibus quis vtitur ad peccandum, siue sint animata, siue non sint animata, nisi sint specialiter prohibita. Ratio est, quia ejusmodi non afferunt specialem peccato deformitatem.

Quantùm ad Cur. Dico 1. Esse confitendam, hanc circum-
Cur? stantiam, V. G. si quis propter inanem gloriam prædicet, aut oret; quia finis est malus, licet medium nullam malitiam habeat.

Dico 2. Quando tàm finis, quàm media, sunt mala, vtrumq; est confitendum. V. G. si quis furatur propter adulterari &c. Ratio est, quia distinctæ sunt malitiæ.

Dico 3. Quando verò finis ex se, non est malus, medium autem ad illum est malum, tunc satis est confiteri ipsum medium per se loquendo; per accidens est necesse.

Quomodo Quantùm ad Circumstantiam, Quomodo. Dico 1. Modi illi explicandi, ex ignorantia, malitia, infirmitate, si adesset notabilis contemptus, aliâs non: quia sic transferret veniale in mortale; multùm enim refert, an aliquis peccauerit, ex ignorantia inuincibili, vel crassa, & ex vehemente tentatione, an ex malitia: Similiter an ex contemptu, vel non? contemptus enim, mutat speciem peccati, & quandoq; ex veniali, facit mortale.

Dico 2. Intensio actuum interna, cùm sit difficilis explicatu, non debet necessariò in confessione explicari, & vt plurimùm ex actibus exterioribus dignoscitur.

Dico 3. Consuetudo peccandi juxta aliquos non est necessariò confitenda, juxta aliquos non; ratione tamen remedii dandi, est explicanda omninò.

Quando Quantùm ad Quando. Dico 1. Quando præceptum speciale præscribit certum tempus, quô mandatur, vel prohibetur aliquid, est necessariò in confessione explicanda circumstantia temporis. V. G. jejunium tali die omissum, vel Missa die festo, &c.

Dico 2. Circumstantiam diei festi, putant addere aliqui specialem malitiam cuiuis peccato, tali die commisso, (V. G. inebriari, fornicationem committere, &c.) ideoq; necessariò in confessione expli-

can-

candam. Ita S. Thom. 2..2. q. 122. a. 4. ad 3. Sanctus Bonauentura. D. Subtilis vt dixi *disp. 4. q. 3. a. 2.* Recentiores negant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum numerus peccatorũ, sit necessariò in Confessione exprimẽdus?

Dico 1. Tenetur homo jure Diuino, omnia, & singula peccata mortalia confiteri, quorum habet memoriam, siue illa per solum actum internum fuerint commissa, siue in externum prodierint. Ratio est, quia judex, non minùs debet scire multitudinem, quàm diuersitatem peccatorum. Ergo. Hinc. *Numerus peccatorum explicandus*

Collige 1. Pœnitens, antequam accedat ad confessionem, tenetur adhibere diligentiam ad reuocandum peccata in memoriam, aliâs confessio esset nulla. Ita Tridentinum *Sess. 14. cap. 5. Can. 7. & 8.* Ratio est, quia nemo potest integrè confiteri, nisi se examinet. *Examen.*

Collige 2. Non requiritur ad hoc examen, summa, quæ possit fieri ab homine diligentia, neq; extraordinaria, ac proinde, non obligatur ad peccata scribenda tunc, cùm illa committit, vel ei in mentem veniunt, & si enim hoc memoriæ subsidium bonum sit, tamen nemo ad illud tenetur. Ratio est, quia nemo tenetur periculo se exponere manifestandi peccata. Sed scriptura, est instrumentum ex se manifestatiuum. Ergo. *Diligentia qualis in examine.*

Collige 3. Tanta diligentia debet adhiberi in examine conscientiæ, quanta à viris prudentibus in re magni momenti adhibetur, spectari tamen debet in hoc casu conditio hominum, majorem enim debet adhibere doctus, quàm rudis, & ille, qui habet casus intricatos, & difficiles, vel qui rarò confitetur, vel est obnoxius restitutionibus, qvàm cæteri his carentes, vnde hæc diligentia debet esse moralis, pro cujusq; possibilitate.

Dico 2. Non sufficit ad integritatem confessionis, aperire peccata in confusò, dicendo sæpiùs se tali, vel tali genere peccati peccâsse. Ratio est, quia Tridentinum addit vocem [singillatim] significando, singula mortalia esse aperienda. Tùm quia integritas confessionis hoc requirit, vt omnia dicantur, quæ sunt, & prout sunt, in conscientia.

Dico 3. Non est necesse, vt singula peccata per se, & quasi historicè narrentur, V. G. furatus sum in tali loco, cum tali modo, sed satis est dicere furatus sum bis, vel ter, hoc, vel hoc, si furtum sit ejusdem *Historicè peccata non exprimantur.*

dem speciei. Ratio est, quia hoc sufficit ad judicium morale, rectè expediendum.

Certum pro incerto dicatur.

DICO 4. Si pœnitens facta morali diligentia, nihilominùs certum numerum scire non potest, tunc si illi occurrat numerus, qui plus minùsue à certo putatur distare, tunc tenebitur illum in confessione explicare dicendo, decies, plùs minùs: Ratio est, quia hoc sufficit, ad ferendum morale judicium de peccato, & quia talis pœnitens facit, quod moraliter est possibile. Vnde qui sic est confessus, non tenebitur postea confessionem repetere, etiamsi illi ocurrat certior numerus: ita communiter Doctores.

Si nō potest numerus ex plicari, status, & consuetudo peccandi explicanda.

DICO 5. Quando pœnitens, non potest numerum peccatorum explicare, etiam verisimilem, tunc tenebitur explicare saltem statum, vel consuetudinem peccandi, idq; sufficiet. Ratio est, quia tunc faciet, quod moraliter possibile est, & quia ex tali confessione, potest Confessarius, de statu pœnitentis judicare. Ad hunc autem statum hæc potissimè spectant. 1. Explicatio speciei distinctorum peccatorum. 2. Tempus quo pœnitens in peccato perseuerauit. 3. Frequentia peccandi, discurrendo per dies, hebdomadas, menses, annos, plus minusuè, in die, bis, vel ter, aliquando ne semel &c. Deniq; cum quibus Personis frequentiùs peccauit &c.

DICES *Delicta quis intelligit?* dicitur Psal. 18. Ergo impossibilis est enumeratio peccatorum. RESPONDEO Sensus horum verborum est. *Delicta quis intelligit?* id est, qui malè agit, quomodo potest cognoscere, quot suo exemplo corrumpuntur, ideò subdit. *Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo.* RESPONDEO 2. Licet sit impossibilis enumeratio peccatorum venialium sine quibus non viuitur, possibilis tamen est mortalium, quæ solùm sunt materia necessaria confessionis.

Quando Confessarius tenetur examinare.

QVÆRES I. Vtrum Confessarius, teneatur pœnitentem examinare?

RESPONDEO Non teneri, si probabiliter judicet pœnitentem integrè confessum fuisse sua peccata, tunc enim existimare debet suam interrogationem inutilem, & onerosam fore. Si verò Confessarius credat, pœnitentem defectu examinis, non integrè confessum fuisse, debet illum dimittere ad discutiendam perfectiùs conscientiam [si non adsit periculum mortis, nam in tali periculo debet Confessarius eam diligentiam

gentiam adhibere, quam ipse pro circumstantia temporis, & qualitate Personæ judicauerit expedire, eaq; adhibita beneficium absolutionis impendere, ne Pœnitens in statu damnationis moriatur]. Vel certè, debet ipse per interrogationes, defectum supplere examinis, habita ratione qualitatis, & status Personæ, quod tamen cautè est faciendum, ne suis interrogationibus, scandalum præbeat Pœnitenti, & peccare doceat, quare priùs quærat in generali, donec aliquod vestigium, vel signum, à Pœnitente, descendendi ad particularia accipiat. *Cautela pro Confessariis*

QVÆRES 2. Vtrum in Generali Confessione debeant omnia peccata exprimi?

RESPONDEO. Si ob aliquem defectum confessio fiat Generalis, vel quia ante, non integrè confessus fuit, vel non purè, debent omnia peccata exprimi; si verò ex deuotione, quia cum majori contritione accedit, vel propter majorem securitatem, conscientiæ, vel propter majus meritum, quod vult faciat, exprimat, vel omnia, vel aliqua saltem. Hinc

COLLIGE. Non debent Confessarii permittere frequenter iterare confessiones Generales, sufficit enim bis, vel ter in vita, quare, si aliqua Deuotula, velit frequenter id facere, à Confessario est redarguenda, & diligenter inquirendum cui confessa, quòd si aliquot vicibus viro prudenti, & docto, silentium ei imponat, ne repetat, potiùs orationi sit intenta, vel meditationi. Atq; hinc apparet, quali vituperio digni sunt confessarii illi, qui cogunt pœnitentes, vt faciant confessiones Generales, sine vlla necessitate [quas aliquot vicibus, & benè fecerunt,] dicentes si non fueris mihi generaliter confessa, ego non ero tuus Pater, neq; tu filia mea. *O lepidum caput sine cerebro.* *Nota.*

ARTICVLVS VII.

Quomodo peccata tàm interna, quàm externa distinguantur?

NOTA ex Doctore *in Quodlibetica 18. a. 2.* In actu morali esse duo. *Primùm* est bonitas, vel malitia moralis. Secundùm est imputabilitas, propter quam aliquis de actu bono laudatur, & de malo vituperatur. Hæc autem duo insunt actui, sed nō ab eodem formaliter, nam bonitas inest ex ratione, ille enim est actus bonus, qui est conformis rectæ rationi, ille malus, qui est difformis. Imputabilitas verò, inest actui, ex libera potestate agentis; actus enim malus, non imputatur alicui ad demeritum, nisi actus ille, sit in potestate libera suæ volun- *In actu morali duo sūt.* *Vnde inest bonitas.* *Imputabilitas unde.*

 tatis,

tatis, ad faciendum illum, vel non faciendum, similiter & actus bonus ad meritum: necessariis enim non meremur, nec demeremur.

Vnde bonitas vel malitia actus. Dico 1. Accipiendo bonitatem, & malitiam propriè, quæ est conformitas actus ad rectam rationem, vel difformitas ad eandem, dicendum est quòd actus interior, & exterior, habet eam formaliter, non autem denominatione exteriori tantùm. Probatur, quia vterq; actus, est natus elici conformiter, vel difformiter rationi rectæ, ideò cum actus exterior, qui est circa debitam materiam, & cum debitis circumstantiis, est actus bonus formaliter: cùm verò caret debitâ materiâ, siue objecto, & debitis circumstantiis, est malus, quia caret conformitate debitâ ad rectam rationem. Idem dicendum est, de actu interiori, qui etiam habet præscriptam regulam à recta ratione, circa quod objectum debeat elici & quomodo, vnde sine actu exteriori potest esse bonus, vel malus. Notandum verò hîc est, quòd ista bonitas, & malitia inest actibus sine relatione ad voluntatem, vel voluntarium, quia vt dixi bonitas, & malitia inest actibus istis, ex relatione ad rationem, non tamen habent imputabilitatem, vnde si amens occidat aliquem, actus ille est malus formaliter, non tamen imputatur furioso, quia in *Nota diligenter.* illo non est voluntarius. Breuiter igitur dicendum est, vtrumq; actum, tàm interiorem, quàm exteriorem, habere propriam malitiam formaliter, quia vterq; , est propriè voluntarius: sciendum tamen est in rigore loquendo, quòd malitia primariò insit actui exteriori, quia maximè recta ratione prohibetur actus exterior; & quodã modo ratione illius prohibetur actus interior, imputabilitas verò primò inest actui interiori, quia ille immediatè est in potestate libera voluntatis: & hoc est, quod dicit D. *in 2. dist. 42.* quod malitia inest primò actui voluntatis, & mediante illo in aliis.

Dico 2. Malitia ex fine, est in actu interiori formaliter, in exteriori verò denominatione extrinsecâ. *Patet*, quia actus exterior, potest esse secundùm se bonus, & conformis rationi rectæ, tamen ex actu interiori, fit contrarius rectæ rationi, V. G. cum quis facit Eleemosynam, propter vanam gloriam. Hinc

Malitia & peccatum differunt. Collige Malitiam, & peccatum differre, quia malitia dicitur actus ille, qui caret conformitate ad rectam rationem; siue sit voluntarius, siue non, peccatum verò vltra malitiam moralem, addit imputabilitatem ad pœnam, quia actus malus, non est peccatum propriè, nisi sit voluntarius.

Dico 3. Actus interior, & exterior, considerati secundùm subordinationem, & annexionem naturalem, quam habent ad inuicem, pro vno habentur. Patet quia actus exterior, naturaliter subordinatur actui interiori, à quo pendet in esse, & actus interior pendet ab exteriori, tanquam ab vltimo complemento, & objecto suo. *Actus interior & exterior connexionem habent.*

Dico 4. Quoties actus voluntatis repetuntur, circa idem objectum prohibitum, totidem peccata commituntur actu, etiamsi aliquis cesset ab actu interiore peccati, conuertendo se ad alia, sine retractatione illorum actuum, tamen deinde ad eosdem reuertatur, inchoando actum, per nouam voluntatem. Ratio est, quoties voluntas repetit eandem volitionem occidendi, semper est nouus actus, & est interruptio moralis. & sic ille actus, est nouum peccatum, etiamsi minimum spatium temporis intercedat in tali interruptione.

Dico 5. Quando actiones plures externæ, sibi sunt subordinatæ, ex naturâ sua malæ, V. G. in peccato carnis, tactus oscula, & alia præcedentia vsq; ad consummationem actus, tunc vnum duntaxat peccatum committitur, qui actus consummatus, sufficiet solus in confessione exprimendus. ita Nauar. c. 6. n. 7. Ratio est quia omnes actiones hujusmodi externæ, etiamsi ex objectis suis sint malæ, tamen deriuantur ex vna voluntate, & ordinantur adidem opus consummandum, quasi præambula.

Collige Tactus impudicos, oscula, quæ consequuntur peccatum carnis, necessariò in confessione exprimenda: Ratio est, quia non pertinent jam ad illum turpem actum, neq; subordinantur illi, sed adduntur ex malitia, operantis, sunt enim tales actus principia noui peccati. Est Bonacinæ *de pœnitentia Sacramento disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 3. §. 3.* Suarez, Vasquez, contra Nauar: *cap. 6. num: 7.* Henriquez *lib. 5.*

ARTICVLVS VIII.

Vnde numerica peccatorum distinctio, desumatur?

Dico 1. Tot sunt numero peccata, quot sunt actus voluntatis moraliter interrupti. Probatur Quia sicut ad vnitatem motus, requiritur vnitas temporis, ita ad vnitatem peccati vnitas temporis requiritur. Sed quando actus moraliter sunt interrupti, non est vnum tempus, sed diuersa. Ergo quando actus voluntatis sunt moraliter interrupti, non est vnum numero peccatum, sed plura. Vnde *Ex actibus interruptis multiplicantur peccata.*

Actus volun tatis quando interrũpitur?

Collige 1. Actus voluntatis tunc moraliter interrumpitur, quoties nec formaliter, nec virtualiter manet. Vnde habens animum furandi, & interjecta aliqua mora, furatur, duplex peccatum committit, quia prior intentio furandi virtualiter, non durat in aliquo opere externo ad furtum ordinato, vt ſuppono, aut in opere externo furti ob moralem interruptionem. Qui verò ex eodem impetu iræ, vel odii eadem conuitia repetit vnum numero peccatum committit, quia prior voluntas perſeuerat, & prius peccatum videtur moraliter continuari, cum ſubſequentibus.

Conuitia multa an vnum peccatum.

Collige 2. An verò multa peccata committat, qui eodem tempore, injurias diuerſæ rationis in aliquem profert, V. G. appellando eum furem, adulterum, perjurum &c? Duplex eſt opinio Doctorum. Quidam dicunt, vnum peccatum committi à tali. Quidam, vt Azor *lib. 4. q. 5. & 6. & alij*, dicunt plura peccata committi?

Collige 3. Tunc actus voluntatis, dicitur moraliter non perſeuerare: quando circa vnum, vel plura objecta actus ſucceſsiuè verſantur: vel quando poſt primum actum, elicitus eſt dolor de tali actu, & habita eſt contraria voluntas: vel per ſomnum vnus, & alius actus interrumpitur, vel deniq; quando inter vnum, & alium actum, tantùm temporis interponitur, vt prudentis arbitrio, cenſeantur actus moraliter interrumpi.

Ex objectis peccata multiplicantur.

Dico 2. Peccata numero diſtinguuntur, per multiplicationem objectorum, circa quæ actus ſucceſsiuè verſantur: Ratio eſt, quia non ſolùm phyſicè, ſed etiam moraliter, reputantur duo actus completè diſtincti. Hinc

Collige Quòd Nauar: *in Summa cap. 6. num. 8.* dicit, non tot eſse numero peccata, quot ſunt objecta, circa quæ vnus, & idem actus eodem tempore verſatur, ſi ſint plura objecta ejuſdem rationis. Porro percutiens vno actu plures, aut pluribus detrahens, plura peccata committit, ſi ſunt objecta diuerſæ rationis.

Dico 3. Qui alium inducit ad peccatum, intendens ipſius ruinam ſpiritualem, vel etiam non intendens ruinam, ſed tamen cooperans peccato alterius, peccat duplici peccato, & hoc partim ratione ſcandali, partim peccat eo peccato, quod ab altero committitur: nam qui eſt cauſa peccati, reus eſt illius peccati.

ARTI.

ARTICVLVS IX.

Vnde specifica, peccatorum distinctio, desumitur?

DICO I. Peccata non distinguuntur specie, vel numero, per ordinem ad diuersa præcepta, quibus aliquid præcipitur, vel prohibetur ex eodem motiuo. Probatur, quia sequeretur desideriũ rei alienæ, & furtũ rei alienæ, esse peccata specie diuersa cum prohibeantur distinctis præceptis; furtũ enim prohibetur septimo, desiderium verò rei alienæ, præcepto decimo. Sed desiderium rei alienæ, & furtũ rei alienæ, non sunt peccata specie distincta. Ergo distinctio peccatorum, non desumitur à distinctione præceptorum. Vnde peccatum V. G. vsuræ, est vnum specie, & aliquando vnum numero, si vno actu committatur, quamuis tribus præceptis aduersetur, naturali, Diuino, & humano, quia quando præcepta ex eodem fine, seu motiuo, seu intuitu, ejusdem virtutis feruntur, non distinguunt peccata specie. Hinc

Peccata nõ distinguuntur specie per ordinem ad diuersa præcepta.

COLLIGE I. Ille qui non jejunat feria quarta, quatuor temporum in quadragesima, vel feria sexta, in qua incidit vigilia, vnum tantũm peccatum committit, non duo, quia hæc præcepta plura, non præcipiunt jejunium, ex diuerso motiuo, & ex diuersa virtute, sed ex motiuo temperantiæ. Porrò Frater Minor, non jejunans feria sexta, in quam incidit vigilia ex præcepto seruanda, committit duo peccata. Vnum contra præceptum Ecclesiæ, latum ex motiuo virtutis temperantiæ, aliud contra votum, quod ex motiuo religionis emittitur. Vide Rodericum *Tom. 2. q. 101. art. 8. in fine.*

Plura præcepta quando causant.

COLLIGE 2. Sacerdos committens peccatum carnis, ex parte sui duo peccata committit, quia actus Venereus prohibitus est Sacerdoti, ex variis præceptis, ex diuerso motiuo conditis, ex motiuo scilicet, & virtute castitatis, & ex motiuo Religionis, nempe, voto.

DICO 2. Loquendo de peccatis, quoad formale eorum, distinguuntur penes carentiam rectitudinis debitæ, seu per ordinem, ad diuersas specie perfectiones quibus priuant. Ita D. Subtilis *in 2. dist. 42. & 45.* Ratio est, quia priuatio specificatur à forma, cujus est priuatio. Ergo peccatum, specificatur à rectitudine, quâ priuat. Si ergo rectitudo, & perfectio, quâ peccatum priuat, sit diuersæ speciei, sequitur etiam, peccata distingui specie, per ordinem ad hujusmodi perfectionem, & rectitudinem, quâ priuant.

Peccata distinguuntur penes carentiam rectitudinis.

DICO 3. Loquendo de peccatis, quoad materiale, distinguuntur specie,

ſpecie, penes objecta, circa quæ verſantur. Ita D. Subtil. *loco citato.* Ratio eſt, quia actus diſtinguuntur penes objecta, actus autem peccati quoad ſubſtantiam, eſt materiale peccati. Ergo

Peccata oris cordis, & operis quomodo diſtinguuntur?

Dico 4. Peccata quæ complentur in corde, ac voluntate, differunt ſpecie, à peccatis, quæ perficiuntur, & conſummantur in ore, vel opere. Patet, quia talia peccata, ſunt priuationes perfectionum ſpecie diuerſarum, alia enim eſt perfectio quâ priuat odium, alia quâ conuitium, alia quâ homicidium.

Dico 5. Peccata cordis, & oris ſi conſiderentur vt ſunt origo, & principium, ſeu diſpoſitio ad peccatum operis, non diſtinguuntur ſpecie. Patet quia opponuntur eidem virtuti, & priuationem perfectionis, & bonitatis ejusdem ſpeciei includunt. Vnde propoſitum furandi; eſt ejusdem ſpeciei cum furto; ſimiliter deſiderium fornicationis, cum fornicatione.

Collige Vnus actus phyſicus, includit plures ſpecies morales malitiarum, V. G. occiſio clerici, includit duas malitias: vnam injuſtitiæ, quatenùs occiditur homo, alteram ſacrilegii, quatenùs occiditur, homo Deo dicatus.

QVÆSTIO IV.

Quænam conditiones requirantur ad Confeſsionem?

1. Hic quæram. Quænam conditiones ſint requiſitæ ad Confeſsionem?
2. Vtrum confeſsio debeat eſse integra?
3. Vtrum non confiteri ea quæ homo facit contra conſcientiam, erroneam, dubiam, & ſcrupuloſam, pugnet contra integritatem confeſsionis?
4. Vtrum confeſsio debeat eſse fidelis?
5. Vtrum debeat eſse, confeſsio ſecreta?
6. Vtrum confeſsio debeat eſse obediens, ſeu parere parata?

ARTICVLVS I.

Quænam ſint conditiones ad Confeſsionem requiſitæ?

Nota I. Sexdecim conditiones confeſsionis enumerantur, quæ his verſiculis deſcribuntur.

Sit ſimplex, humilis confeſsio, pura, fidelis,
Atq; frequens, nuda, & diſcreta, libens, verecunda,
Integra, ſecreta, & lachrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

Nota

NOTA 2. Prædictas conditiones, non omnes esse necessarias simpliciter ad confessionem, sed solùm ad meliùs esse, quæ autem sint omninò necessariæ, dicunt Theologi, quod hæ. 1. Vt sit integra. 2. Vt sit fidelis. 3. Vt sit lachrymabilis. 4. Vt sit obediens. D. Subtilis præter prædictas, assignat aliam *in 4. dist. 17.* nimirum vt sit secreta: de non necessariò requisitis in 1. Articulo, de necessariò requisitis, in sequentibus dicetur. *Necessariæ conditiones confessionis.*

DICO 1. Confessio debet esse simplex, ita vt superflua prætermittantur, & amputentur inutilia, non enim diutiùs immorandum est in confessione, neq; debent circumstantiæ impertinentes confiteri, neq; à Confessario requiri; Hinc confundantur illi Confessarii, qui vnam Personam per tot horas in confessione detinent, cùm interim triginta possent expedire, neq; debent allegare, quòd doctrinas spirituales dent; nam & hæc breuiter est danda, quia scandalum magnum oritur, ex tali diuturna detentione in confessionibus, & væ illi per quem venit; habet libros spirituales legat, conciones audiat &c. Ita Aretinus cum multis, quos citat *in 4. dist. 17. q. vnica. N. 10.* *Confessio debet esse simplex.*

DICO 2. Confessio debet esse humilis, ita vt Pœnitens peccata sua, cum humilitate fateatur, & cum debita corporis compositione. V. G. genibus flexis, & aperto capite, nisi aliud suadeat necessitas, vel infirmitas. Ex quo colligitur, illius confessionem inualidam, qui peccata sua gloriando de illis, fatetur: Et hoc ex eo, Tùm quia, talis non haberet debitum dolorem pro peccatis, quibus per jactantiam actualiter adhæreret. Tùm quia non integrè confiteretur, nam in actu confessionis, nouum committeret peccatum. *Humilis.*

DICO 3. Confessio debet esse pura, id est, vt non fiat ob finem prauum, maximè mortalem, sed potiùs spe remissionis obtinendæ, & placandi DEVM; si verò confessio fiat ob finem venialiter malum, non caret suo fructu. Ratio est, quia causa impulsiua, & motiuum secundarium, non excludit finem principalem, propter quem fit confessio. Tùm quia, per hoc, non fit grauis injuria Sacramento, propter affectum ad leuem culpam. V. G. ob vanam gloriam. *Pura.*

DICO 4. Confessio debet esse frequens; non quidem ex præcepto, sed ex consilio, ob magnas vtilitates, & vberes fructus, qui ex frequenti confessione fluunt. *Frequens.*

DICO 5. Confessio debet esse nuda, id est non palliata, neq; *Nuda.*

verborum obscuritate, aut nimiâ elegantiâ, velata. Ratio est, quia peccata ita sunt manifestanda, vt confessarius naturam, & qualitates ipsorum peccatorum valeat cognoscere, & dijudicare, an sint mortalia, vel veniolia &c.

Discreta. Dico 6. Confessio debet esse discreta, id est cùm discretione, sicut omnis actus virtutis, scilicet debito tempore, loco, modo, & confessor cum delectu debet eligi, qui sciat discernere inter lepram, & debita remedia conferre; nam si rudi confiteatur, qui non scit dare consilium, neq; obligat ad restitutionem, confessio nulla: vnde ex hoc passu aliqui dicunt istam conditionem esse necessariò requisitam. Deniq; discretio etiam in hoc consistit, vt cautè confiteatur, adhibendo verba honesta pudica, non descendendo ad singula non necessaria.

Libens. Dico 7. Confessio debet esse libens, id est voluntaria, excludendo involuntarium, V. G. si quis trahatur ad confessionem timore excommunicationis, infamiæ, aut pœnæ, is validè confitetur, modo habeat intentionem confitendi, & alia requisita.

Verecunda. Dico 8. Confessio debet esse verecunda: fructuosum enim est, de peccatorum suorum fœditate erubescere interiùs, & exteriùs apud Confessarium, cùm erubescentia, prosit ad remissionem pœnæ. Hinc collige pessimè illos Confessarios facere, qui statim pœnitentem increpant asperè, & vel qui trahunt capillos pœnitentis, nam tales retrahunt pœnitentes à fideli, & integra confessione, seruet ad finem reprehensionem, quam tamen debet dictare recta ratio, & prudentia.

Accelerata. Dico 9. Confessio debet esse accelerata, id est, vt quamprimùm peccata sua peccator confiteatur. Tùm ne maneat in statu damnationis, seu periculo. Tùm vt bona ipsius sint meritoria, nã quiquid in peccatis facit, præmium vitæ æternæ pro hoc non accipiet, vt dicetur infra.

Lachrymabilis. Dico 10. Confessio debet esse lachrymabilis, non quòd necessariò ad ipsam requirantur lachrymæ exteriores, licet bonæ sint, sed quia necessarius est internus animi dolor, vt patet ex præcedenti Disputatione.

Fortis. Dico 11. Confessio debet esse fortis, ita vt pœnitens, non permittat se tentationibus superari ad omittendam confessionem, vel ad aliquid præ pudore, vel timore in confessione prætermittendum.

Accusans. Dico 12. Confessio debet esse accusans, ita vt Pœnitens se accuset,

ſet, ſibiq; imputet peccata, non excuſet, neq; laudet, ſi voluntariè conſenſit in illa.

ARTICVLVS II.

Vtrum Confeſſio, debeat eſſe integra?

DICO Ad integritatem confeſsionis ſpectat, vt pœnitens omnia peccata mortalia poſt Baptiſmum commiſsa ſingillatim confiteatur, quantum moraliter ſcire poteſt, etiamſi ſint occultiſsima, & ſolùm interno actu commiſsa, aliâs ſi aliquod peccatum mortale omitteretur ſcienter, vel circumſtantia mutans ſpeciem, confeſsio eſset nulla. Ita Trid. *Seſſ. 14. cap. 5. & Can. 7.* Ratio eſt, quia cùm Sacerdotes, ſint à Chriſto Domino veri judices conſtituti, non poſsunt aliter ferre ſententiam, niſi ſingula peccata intelligant, de ignotis enim non poteſt judicium ferri. *In quo ſita eſt integritas Confeſſionis.*

Notandum porrò hic eſt, peccata explicanda eſse in confeſsione, quoad ſpecies morales, nam ſciendum eſt, diuerſam eſse ſpeciem phyſicam peccati, à ſpecie morali, poteſt enim accidere, vt vnus ſit actus phyſicus, & tamen includat plures ſpecies morales malitiarum, V. G. occiſio clerici eſt vnus actus phyſicus, quia perinde occiditur clericus, ac laicus, loquendo phyſicè, & tamen ſunt duo actus morales, vnus injuſtitiæ, quatenùs occiditur homo, alter ſacrilegii, quatenùs occiditur homo DEO dicatus: Eodem modo dicendum eſt, de re ſacra, furto ſublata, ibi enim non eſt variatio phyſica, & tamen eſt malitia moralis diuerſa à ſimplici furto, quæ dicitur ſacrilegium. *Diuerſa ſpecies phyſica & moralis.*

QVÆRES I. An ſufficiat Confeſsio integra formaliter, & non integra materialiter.

DICO I. affirmatiuè. Pro intelligentia. NOTA Integritas confeſsionis materialis, eſt tunc, quando omnia peccata dicuntur, quæcunq; ſunt in conſcientia pœnitentis: formalis verò, cùm aliqua dicuntur, aliqua verò ob certam, & juſtam cauſam reticentur. Et maximè propter has. 1. ob periculum vitæ, cum jam aliquis eſt in articulo mortis, & non poteſt omnia peccata enumerare. 2. ob periculum vitæ confeſsarii, vt cùm timet ne peſte inficiatur, aut à Tyranno occidatur, ſi diutiùs prolonget confeſsionem. 3. Quando eſt ſimile periculum ſociorum, vt ſi inſtet naufragium, inſperatus belli conflictus, aut incendium domus, quâ non pateat egreſsus, &c. Ratio igitur Concluſionis. Quia poſsibile eſt hoc Sacramentum à Chriſto *Integritas materialis.* *Integritas formalis.*

Domino institutum eo modo, quo expediret illis. Atqui non semper est possibile omnia peccata explicare. Ergo

Periculum morale excusat ab integritate materiali.

Dico 2. Excusat ab integritate Confessionis materiali, periculum morale, si ipsi pœnitenti immineat. Ratio est quia præceptum de integritate confessionis materiali, est Diuinum positiuum. Sed hæc præcepta Diuina positiua, non obligant cum graui periculo morali, vt patet, quòd die festo, possint se homines ab hostibus defendere, & Missam omittere, &c. Vnde si aliqua Persona timeret ob integritatem confessionis, ne solicitaretur à Confessario ad peccatum, aut si præuideret grauem propriam infamiam, eo quod certò, vel valdè probabiliter crederet, non verò suspicaretur, Confessarium non seruaturum sigillum confessionis tunc non teneretur integrè materialiter confiteri. Notat tamen Doctor *in 4. dist. 17. ad 2.* potiùs talis differat confessionem, si commodè possit, donec habeat copiam idonei confessarii. Hinc

Pœnitens in quibus casibus potest reticere peccatum.

Collige Pœnitentem, posse reticere peccatum in confessione, quando ex illius manifestatione, probabiliter timet extra confessionem graue periculum, grauis infamiæ, aut morbi corporalis, vel spiritualis, aut alterius incommodi etiam temporalis.

Dixi (probabiliter) quia si tantummodò dubitat, aut leuiter suspicatur, non potest peccatum in confessione reticere, præceptum enim obligat, quoties seruari potest, absq; graui incommodo.

Dico 3. Quando aliquis est in proximo periculo mortis, ita, vt non possit omnia peccata enumerare, propter morbum grauem, & mortem imminentem, in tali enim casu sufficeret vnum, vel aliqua peccata confiteri, & Confessarius, tenetur eum absoluere, dummodò omnium displicentiam habeat. Vnde Confessarius potest absoluere, existentes in naufragio, audito saltem vno peccato, etiamsi non omnia ipsorum peccata mortalia audierit, imò potest, audito à singulis vno peccato, omnes simul absoluere dicendo. *Ego vos absolvo à peccatis.* Ratio eadem quæ pro prima conclusione.

In graui morbo sufficit materialis confessio.

Excusat periculum vitæ confessarii.

Dico 4. Ab integritate materiali confessionis excusat periculum vitæ Confessarii, vt cùm timet sibi mortis periculum, ne à Tyranno occidatur, diutiùs immorando in peccatis audiendis, vel ne morbo contagioso inficiatur, in talibus enim periculis, potest

Confes-

Confessarius, auditis aliquibus peccatis, absolutionem statim impendere.

Ratio est, quia præcepta positiua etiam Diuina, cujusmodi est de integritate Confessionis, non obligant cum periculo, alicujus grauis nocumenti proprii, vel proximi, nimirum, cum periculo animæ, vel vitæ corporalis, vel famæ, tàm propriæ, quàm proximi: nam vt inquit D. Subtilis *in 4. dist. 9. Quando duo præcepta, vel leges, sunt contraria in aliquo casu, & ideò alterius obseruatio est omittenda, debet omitti obseruatio minoris, & seruari major.* Atqui præceptum naturale, majus est, quàm hoc præceptum de integritate confessionis. Ergo. Vnde rectè *S.* Bernardus libro de præcepto, & obedientia, ait. *Quod propter charitatem introductum est, contra eandem charitatem, exerceri non debet. Vnde*

COLLIGE 1. Si quis omittat aliquod peccatum, ex ignorantia inculpabili (V.G. aliquis in pueritia commisit peccatum, & reticuit illud, ignorans se teneri ad confessionem) vel ex obliuione inculpabili, dicitur integrè confiteri formaliter, licet non materialiter, dummodo tàm ignorans, quàm obliuiscens, exprimat postea peccata omissa in alia confessione, nec tenetur iterum repetere priora peccata, semel ritè confessa. *Nota*

COLLIGE 2. Confessarius, qui aliquem defectum commisit in confessione, quem non potest explicare, nisi suo confessario manifestet peccatum complicis in confessione auditum, excusatur à tali defectu confitendo, si necessitatem habeat confitendi, nec copiam habeat alterius Confessarii, cui sit ignotus complex. Ratio assignabitur Quæsito sequenti ad secundum secundæ opinionis.

COLLIGE 3. Vt in praxi, licitè possit ejusmodi dimidiatio vsurpari, debent concurrere hæc. 1. Vt sit periculum grauis nocumenti. 2. Vt illud periculum sit probabile, & rationabile, non leuis solùm suspicio. 3. Vt non possit alius Confessarius haberi, cui, sine periculo omnia aperire posset. 4. Vt sit necessitas confessionis faciendæ, vel propter periculum mortis, vel propter implendum præceptum annuæ Confessionis, vel propter necessitatem communicandi, vel sacrum faciendi. *Conditiones dimidiationis.*

QVÆRES II. Vtrum ob confessionis integritatem, liceat complicem in eadem manifestare?

NOTA Quod in hac difficultate, duplex sit opinio. *Prima ne-*

1. *Opinio negatiua.* *gans* id esse licitum. Ita Nauar: *cap. 7. num. 3.* Cajetan. *in Summa Verbo Confeßio.* Viguerius *in Summa cap. 16.* Valentia *in 3. p.* Armilla *Verbo Confeßio num. 1.* Probant 1. Quia lex de non infamando proximo, est Diuina naturalis, lex de integritate confessionis est Diuina positiua. Ergo illa præferenda huic, cum vtraq; seruari non potest. 2. Quia communis opinio tenet, quòd cùm reuelatio alicujus peccati in confessione, est allatura probabiliter, damnum spirituale, vel corporale, vel famæ, ipsi pœnitenti, vt paulò ante dixi, non debet reuelari: cùm ergo eadem sit hic ratio, sicut ibi, videtur esse irrationabile, vnam amplecti, & non aliam.

2. *Opinio affirmatiua* 2. Opinio affirmat, non solùm licere, sed etiam obligari pœnitentem, in casu proposito, facere confessionem integram, cùm reuelatione complicis. Tenet *S.* Thom. *in 4. dist. 16.* Sequuntur Thomistæ. Soto *dist. 18. q. 2. art. 5.* Durandus *ibid: q. 4.* Richardus *dist. 21. art. 5. q. 2.* Tribuitur D. Subtili *in 4. dist. 21. q. 2. num. 16. §. De quid.* Vbi dicit. *Non tantùm peccata confitentis, sed etiam circumstantias, & personam complicis cadere sub sigillum.* Supponit ergo posse in confessione reuelari personam complicis. Sequitur Suarez *tom: 4. disp. 34. Sectione 2.* citans multos authores. Probatur *1.* vnumquéq; debere præponere salutem animæ propriæ, famæ proximi. Sed tacendo peccatum proximi, amittit propriam salutem. 2. Incommodum, quod patitur proximus, est leue, quia Confessarius tenetur sub sigillo celare, non solùm personam pœnitentis, sed etiam complicis. 3. Probat Suarez licere pœnitenti complicem reuelare, Quia in reuelatione peccati proximi in confessione, non adest finis infamandi proximum, sed adest rationabilis causa, nimirum præceptum de confessione integra facienda, nam licet præceptum positiuum, non posit derogare præcepto naturali, manentibus eadem materia, & circumstantiis, tamen mutata materia, & circumstantiis, potest: quod patet per exemplum, de homine damnato ad mortem, per priuationem alimenti necessarii, qui posset non comedere licitè, etiamsi illi ab amico offeratur cibus: ita in proposito, lex naturalis, de non reuelando peccatum occultum proximi, mutat materiam, & circumstantias, ratione institutionis confessionis, & sic fit licitum, lege positiua, de confessione integra, derogare legi naturali, de tuenda fama proximi. 4. Probat

Suarez

Suarez non solùm licere, sed etiam teneri pœnitentem manifestare complicem. Quia præceptum de integritate, confeſsionis per se obligat, quoties nulla legittima excusatio interuenit. Sed hic nulla est excusatio. Ergo.

Dico itaq; vtraq; opinio probabilis à grauiſsimis authoribus judicatur, cùm vtraq; graues authores & rationes efficaces pro se habeat. Prima tamen opinio à multis probabilior judicatur, maximè extra articulum mortis quia in articulo mortis, non erit occaſio alia integrè confitendi. Atq; ita, poteſt quiuis tenere opinionem primam, quòd nec licet, neq; tenere pœnitentem complicem reuelare, ſed poſse confeſsionem dimidiare, vel alteri Confeſsario, qui non nouit pœnitentem confiteri, vel mutare vestitum, vel aliquam artem adhibere. Quod si hæc non placeat, tenere poterit qui voluerit ſecundam opinionem. *Vtraq; opinio est probabilis.*

Qui tenebit opinionem ſecundam. Ad 1 primæ opinionis reſpondeat. Quòd in tali caſu, lex poſitiua derogat naturali, non enim omnis infamia eſt prohibita jure naturali, ſed tantùm formalis, hoc eſt, quæ fit ſine juſta cauſa, & animo infamandi proximum: quando verò fit cum rationabili cauſa, & intentione ea, vt ſalus propria juuetur, tunc tantum infamatio eſt materialis, quæ non eſt intrinſecè mala, ideoq;, nec contra legem naturæ; non igitur concurrunt hic duo præcepta, vnum naturale, & aliud poſitiuum, ſed illud quod fuit naturale, definit eſse tale, propter circumſtantiam nouam, nempe ob rationem juſtam, & intentionem bonam. *An lex poſitiua poſsit derogare legi naturali?*

Ad 2. Reſpondeo ſi certò ſciatur obfutura, non profutura reuelatio complici, tunc non modo licet, ſed etiam obligatur pœnitens, circumſtantiam hanc reticerè.

Qui tenebit primam opinionem. Ad 1. ſecundæ opinionis Reſpondeat, negando Minorem, quia erit confeſsio in tali caſu integra formaliter, licet non materialiter. Ad 2. Reſpondeo, reuelare crimen alterius ſine juſta cauſa eſt peccatum mortale, quia cùm præceptum ſigilli confeſsionis ſtrictiùs obliget, quàm præceptum obliget integrè confitendi materialiter, potiùs hoc, quàm illud omittendum, ita & in propoſito caſu. Ad 3. Suarez. Reſpondeo Quod juxta ipſum ſequeretur, quòd lata quacunq; lege poſitiua incompoſsibili, pro aliquo caſu legi naturali, inſtitutio legis poſitiuæ mutaret materiam, & circum-

circumstantias legis naturalis, quod est absurdum, quia semper concurrentibus duobus præceptis, majus præferendum. Ad exemplum allatum DICO. quòd damnatus ad mortem, per priuationem cibi, etiam oblato cibo ab amico, posset licitè non comedere; non quia lex positiua, de damnatione ad mortem deroget, & mutet legem charitatis, de dilectione sui corporis, sed propter legem naturalem, quæ est vt reus puniatur, quia bonum publicum, præferendum est bono priuato. Si tamen seruaret se in vita, ex oblatione cibi porrecti ab amico, excusaretur ab obseruatione legis naturalis, ex eo, quia parum bonum publicum læderetur in eo casu, & paruam vtilitatem afferret Reipublicæ, ex hoc casu priuato. Ad 4. dico quod in hoc casu est legittima causa tacendi. Vnde cùm rationes, pro secunda opinione facilè solui possint, prima opinio videtur mihi probabilior. Neq; D. Subtilem, puto esse pro secunda opinione, nam loco citato sub secunda opinione, reddens rationem, propter quam Confessarius tenetur ad sigillum peccati, non solùm pœnitentis, sed etiam complicis, Subdit. *Quia etiam confitens vult famam personæ, cum qua peccauit saluare, id est deberet velle sicut sui, imò eò magis &c.* Quando ergo dicit (deberet) videtur loqui de eo, qui reuelauit complicem in confessione, etiamsi non debebat, de eo enim tenetur confessarius ad sigillum, sicut de principali, etiamsi non debebat reuelari, sicut de pœnitente principali. Hinc

COLLIGE Si filius sciat, matrem suam esse grauidam ex adulterio, eiq; porrigat venenum ad extinguendum fætum, non tenetur in confessione nominare matrem, sed sufficiet si pœnitens peccatum suum confitendo dicat, se quandam personam sibi valdè conjunctam, tali vel tali detrimento affecisse, non nominando matrem, & hoc juxta primam opinionem.

QVÆRES III. An confiteri partialiter diuersis confessariis, pugnet contra integritatem confessionis?

Diuersa diuersis confiteri dupliciter contingit

NOTA. Dupliciter potest aliquis diuersis confessariis, diuersa peccata confiteri. Primo. Si quis vni confessario, aperiat mortalia aliqua, & aliqua mortalia grauiora reticeat, & reseruet alteri confitenda. Secundo. Quando aliquis mortalia omnia confitetur alteri, ad ordinarium verò accedit cum solis venialibus.

Mortalia nõ

DICO I. Si quis priore modo occultet mortale peccatum, (cùm ei non immineat vllum damnum, nec spirituale, nec corporale) coram

ram ordinario, etiamsi habeat animum aperiendi illud alteri, peccat mortaliter contra integritatem confessionis. Ratio est quia vnum peccatum, non potest dimitti, absq; alio, vt docet D. Subt. *in 4. dist. 17. q. 1.* Ergo si quis confiteatur aliqua peccata vni confessori, & alia omittat, absolutio Sacerdotis non valet, & pœnitens non consequitur remissionem peccatorum: nam Sacerdotes sunt veri judices, qui non possunt aliter ferre sententiam, nisi singula peccata intelligant, de ignotis enim judicium ferri non potest. Adducit D. Subt. authoritatem S. Augustini contra tales, qui libro de vera, & falsa pœnitentia, inquit. *Quidam enim vni celant, quod alij manifestandum curant, quod est se laudare, & ad hypocrisim tendere, & semper veniâ carere, ad quam credunt per frusta totam peruenire.* *dicet dimidiare.*

Dico 2. Si quis confiteatur vni prius omnia mortalia, postea accedat ad ordinarium cum venialibus, non facit contra integritatem Sacramenti per se. Probatur. Quia sic agere, non est diuidere confessionem, sed est pluribus, plures confessiones facere: nemo autem tenetur, coram eodem confessario repetere peccata, quæ coram alio ritè est confessus. Confirmatur Quia in tali facto, nulla grauis injuria irrogatur Sacramento, peccatum tamen veniale in hoc facto interuenit, quia procedit ex amore proprio, & studio conseruandi bonam æstimationem: neq; hic committitur hypocrisis, vt volunt Soto, & Syluester, quia id fieri potest bona intentione. Hinc *Venialia & mortalia, licet dimidiare.*

Colliges. Per accidens hoc modo diuidere confessionem, potest esse peccatum mortale. Primò Si quis determinatè esset paratus, peccatum mortale potiùs tacere, quàm ordinario suo confessario aperire, si alium non haberet. Secundò Si ejusmodi pœnitens permaneret in aliqua occasione peccandi mortaliter, eamq; occultaret ordinario, tunc enim esset defectus integritatis debitæ, non ex eo capite, quòd is sit confessus alteri, sed ex eo quòd ordinario suo, non dicat omnia, quæ ad ipsum juuandum sunt necessaria. *Per accidens dimidiare est mortale.*

ARTICVLVS III.

Vtrum non confiteri ea, quæ homo facit contra conscientiam erroneam, dubiam, & scrupulosam pugnet contra integritatem Confessionis?

Nota 1. Conscientia propriè, juxta D. Subt. in 2. *dist. 39.* est notitia judicatiua, vel adhæsiua actualis, vel habitualis acquisita, conclusionis *Conscientia quid?*

sionis deductæ ex principiis practicis vniuersalibus dictans in particulari, aliquid benè, vel malè, moraliter agendum, vel actum esse. Dicitur (notitia) quia pertinet ad intellectum, non ad voluntatem. Dicitur (Adhæsiua) quia non sufficit, quòd sit apprehensiua.

DICES. Si conscientia pertineret ad intellectum, sequeretur, quòd qui plus sciret, esset plus conscientiosus, quod tamen est falsum. Respondet D. Subt. loco citato, Quòd reuera, qui est plus sciens scientia practica, est etiam magis conscientiosus, & ideò si aliquis sciens, non habet conscientiam, reuera non est sciens, sed apparet sciens, nam ratio excæcatur à malitia, ac proindè, non habens conscientiam, non est sciens, sed excæcatus, & quò minùs habet conscientiam, eò magis est excæcatus. Confirmat id ex 7. Ethic. cap. 3. vbi inquit Aristoteles, *Quod in passionibus existentes, quidam dicunt verba ænigmatica, sciunt autem nequaquam.* Hinc

COLLIGE I. Conscientiam propriè significare dictamen rationis, quo recta ratio, dictat aliquid faciendum, vel fugiendum esse.

Synderesis quid? COLLIGE 2. Synderesis est habitus principiorum practicorum: conscientia verò est habitus conclusionis practicæ, cujus actui, actio recta, debet conformari in agibilibus. ita D. Subt. *in 2. dist. 39. q. 2. num. 4.*

conscientia recta NOTA 2. Conscientiam esse multiplicem. Rectam, erroneam, dubiam, probabilem, & scrupulosam. Conscientia recta, est illa, quæ dictat, & judicat, quod est verum. *Erronea* Erronea, quando judicat, & credit id, quod est bonum esse malum, & malum bonum, vt si quis judicaret feria 6. vesperi parùm panis sumere, esse peccatum mortale. vnde ideò dicitur erronea, quia contingit cùm errore intellectus. *Dubia* Dubia est illa, quæ neq; assentit, neq; dissentit sed anceps manet, & in æquilibrio. *Probabilis* Probabilis est illa, quæ assentitur, & adhæret vni parti, sed cùm timore & formidine partis oppositæ, quâ timet partem oppositam esse veram. *Scrupulosa* Scrupulosa est illa, quæ vni parti adhæret cum formidine partis contrariæ, orta ex leui motiuo, & minùs sufficienti fundamento.

Conscientia erronea obligat. DICO I. Cùm conscientia erronea, obliget ad faciendum id, quod ipsa conscientia faciendum dictat, per modum præcepti, & non solùm per modum consilii: consequenter, faciens aliquid contra conscientiam erroneam & si hoc non confitetur, facit contra integritatem confessionis. Prima pars à D. Subt. *in 2. dist. 39. q. 21.* Probatur I. authoritate S. Pauli ad Rom. 14. vbi inquit *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* id est, secun-

ſecundùm Gloſsam. Omne quod eſt contra conſcientiam, peccatum eſt. Ratione probatur 1. Quia quotiescunq; voluntas facit actum malum,ſeu cõtra rectã rationẽ, & prohibitũ aliquâ lege, peccat. ſed cùm voluntas facit actũ illum quem conſcientia dictat eſse malum, licet per ſe non ſit malus errat, & facit malum, quia eſt malum per accidens. Probatur 2. Quia bonum, vel malum, non imputatur noſtræ voluntati, quia in ſe ſit bonum vel malum, ſed quia proponitur voluntati, vt bonum, vel vt malum. Vnde voluntas redditur culpabilis, & imputatur illi ad peccatum quia apprehendit malum eſſe malum, & tamen vult facere illud; (ſi verò adſit ignorantia, non peccat,) & apprehendit bonum eſse bonum, & faciendum, & tamen non vult illud facere. Quare cùm ratio, & conſcientia judicat, aliquem actum, qui est bonus, eſse malum, & eſse fugiendum, voluntas tenetur illud fugere, quia ſibi proponitur, vt malum. Similiter, ſi judicat aliquem actum malum, eſse bonum, & eſse proſequendum, tenetur illi obedire, quia proponitur, vt bonum, & eſt bonum per accidens, licet in ſe, non ſit bonum. Vnde pro tantò actus præceptus à lege Diuina, obligat nos, & transgreſsio illius imputatur ad peccatum, pro quantò ratiò judicat actum illum eſse præceptum à lege Diuina, & nos obligare: & ex hac ratione, tenetur voluntas obedire, & ſi non obediat, peccat.

Dices Nullus tenetur ad malum. Ergo conſcientia erronea, non obligat ad faciendum, quod dictat, alioquin ad malùm obligare videretur.

Respondeo Nullum teneri ad malum formaliter, ad malum verò materialiter, aliquando teneri, præſertim, quando conſcientia erronea eſt inuincibilis, & dictat aliquid eſse faciendum, quod reipſâ malum eſt, cùm non cognoſcat illud eſſe malum, & ignorantia inuincibilis excuſat à peccato: conſcientia verò vincibilis, non excuſat à peccato, ſed obligat, ne fiat contra id, quod ipſa conſcientia dictat, hoc autem eueniet ipſam deponendo; cùm in noſtra poteſtate ſit conſcientiam vincibilem deponere. Hinc

Ad malum materialiter aliquando obligamur.

Collige 1. Eum qui facit aliquid, quod non eſt pecatum, putans ex conſcientia erronea eſse peccatum, peccare, niſi deponat conſcientiam erroneam, & credat illud hic, & nunc, dum illud facit, non eſſe peccatum, nam non ſolùm ille, qui facit, ſed qui putat ſe aliquid facere, contra voluntatem Dei, peccat.

Magis obligat consciẽtia erronea quàm præceptum superioris.

COLLIGE 2. Conscientia inuincibiliter errans, magis obligat, quàm præceptum superioris, secùs, si conscientia vincibiliter erret.

COLLIGE 3. Qui facit aliquid, contra conscientiam erroneam falsò credens esse peccatum, committit peccatum, illius speciei, quam conscientia apprehendit, quia censetur habere affectum, ad peccatum talis speciei. V. G. qui expuit in pauimentum templi, credens committi peccatum irreuerentiæ, & sacrilegij, committit peccatum sacrilegij, si reipsa expuat in terram. Secunda pars constat ex præcedenti Articulo.

Conscientia dubia obligat.

DICO 2. Qui cum conscientia practicè dubia, aliquid operatur, peccat, peccato ejusdem speciei, cujus est peccatum, de quo dubitat. Probatur Tùm quia qui facit aliquid dubitans esse turpe, & malum, censetur quantùm in se est, velle malum, vult enim illud ea ratione, quâ ipsum apprehendit. Tùm quia operans cum dubio peccandi, exponit se periculo peccati, de quo dubitat, qui autem exponit se periculo peccati, peccat, juxta illud Eccl. *3. Qui amat periculum, peribit in illo.* Vnde D. *Subt. q. 2. Prologi in responsione ad vltimum,* Regulam hanc tradit, quâ homo se gerere debeat in re dubia, an sit peccatum mortale, *Debet abstinere ab ea, & expectare, quousq; veritas pateat, aliundè.* Hinc

Regula pro dubiis

COLLIGE. Eum qui dubitat, num votum Deo fecerit, vel quidpiam jurauerit, aut alteri promiserit, posse tutò judicare, se non vouisse, neq; jurâsse, neq; promisisse, in his, enim vel similibus casibus, melior est conditio possidentis, ita Sotus *lib. 2. de justitia q 3.* Sanchez *lib. 2. disp. 41. nũ. 32.* Multi alii tenent, in his, & aliis dubiis, tutiorẽ partẽ esse eligẽdã.

Contra scrupulum licitum est agere imò obligatorium.

DICO 3. Licitum esse agere, contra scrupulum, & conscientiam scrupulosam, & consequenter agens, & hoc non confitens, non facit contra integritatem confessionis. Probatur. Quia in scrupulo homo solet judicare actum esse honestum, vel probabile esse, quòd sit honestus omnibus pensatis, hoc autem sufficit, vt non peccet. Addunt aliqui Doctores, non solùm esse licitum, & laudabile, agere contra scrupulum, sed etiam obligatorium, cùm nimirum, aliquis graue damnum, ex hujusmodi anxietatibus, & scrupulis, quod plerumq; contingit, incurreret.

QVÆRES I. Quando scrupulosus animus cognoscatur, & quæ sint causæ scrupulorum?

Scrupulus quid?

NOTA I. Scrupulus, est leuis quædam suspicio, aut existimatio, orta ex leuibus fundamentis, quâ quis credit aliquid esse peccatum, quod reuera non est; Dicitur scrupulus metaphoricè, eò quod conscientiam pungat, & cruciet instar lapilli exigui, in calceo latentis, qui pedem lædit, & vexat.

NOTA

Nota 2. Scrupulos aliquando esse, circa peccata præterita, vt cùm quis angitur, an integrè, vel cum dolore, vel proposito debito, peccata confessus fuerit, ad correuocando dubia, & anxietates, num quis tentationi consenserit, de luxuria, inuidia &c. Item anxietates in oratione, in sacro, an attentus fuerit, an integrè dixerit, an intentionem habuerit. Aliquando circa peccata in futurum cauenda, vt cùm dubitatur passim, an hoc vel illud liceat facere. Aliquando aliqui scrupulis vexantur dubitantes, an non sint excommunicati, irregulares, an sint verè baptizati, confirmati, ordinati, an fecerint votum &c. in his & similibus, cùm est assensus, & judicium saltem probabile pro vna parte, pro alia verò leuis solùm suspicio cum timore, & anxietate, scrupuli sunt, & conscientia scrupulosa. *Circa quid oriuntur scrupuli.*

Dico 1. Scrupulosum ex eo cognosci, quòd in vna aliqua materia, vel in pluribus, sæpè dubitat, absq; ratione, vel ex leui aliqua conjectura, seu indicio, & motiuo. *Scrupulosus quis.*

Dico 2. Ex multis causis scrupuli oriuntur. Primò ex ignorantia, per quam homo, nequit discernere, verum à falso. 2. Ex scientia, vel ingenij acumine, quibus excitat difficultatem, sed non habet principia sufficientia ad eam resoluendam. 3. Ex melancholia, per quam homo timidus efficitur, timetq; vbi timendum non est. Quare scrupulosus in aliena causa optimè, & sine formidine judicat, in sua verò causa, minimè. 4. Ex suggestione dæmonis, cujus proprium est laqueos, & angustias in animam inducere. 5. Ex nimia maceratione corporis, vt ex jejuniis, vigiliis, quæ ita cerebrum exsiccant, vt mentem conturbent, scrupulosq; pariant. 6. Ex consuetudine, exemplo, & conuersatione cum scrupulosis. 7. Ex superbia, quæ sicut omnis peccati fons meritò nuncupatur, ita etiam aliquando, & scrupulorum. Deniq; ob pœnam alicujus peccati, vel ob salutem, & majus bonum hominis, Deus interdum vexari animum ejus permittit. *Causæ scrupulorum.*

Quæres II. Quæ sunt remedia contra scrupulos?

Respondeo Multa à Doctoribus assignantur. Primũ est, vt si ex causa naturali scrupuli oriantur, talis causa auferenda, sublata enim causa tollitur effectus. Quare si oriantur ex melancholia, & nimia maceratione, occurendũ melancholiæ, & macerationi. 2. remediũ est, oratio propria humilis, vel aliorũ, nam omne donum optimũ desursum est, à patre luminũ. 3. Est vt confessarius pœnitenti, qui scrupulis vexatur, præcipiat, ne credat aliquid esse mortale, seu mortaliter se peccasse, seu se con- *Remedia contra scrupulos.*

consensum præbuisse, nisi hoc ipsi omninò constet; nam scrupulosus, qui se nouit scrupulosum, rationabilem habet causam, opinandi illos esse scrupulos. Addo, aliquem posse aliquando ita scrupulis agitari, vt ei consulendum sit, ne credat aliquid esse mortale, aut se mortaliter peccâsse, nisi hoc ipsi ita constet, vt hoc valeat asserere cum juramento. 4. est, vt scrupulosus, stet dictis Confessarii, vel superioris, vel alterius probi, & docti viri, illiq; obediat, talium enim virorum, consilium & maximè pij, & docti confessarii, sufficientem præbet rationem deponendi scrupulos. Reffert Azor *lib. 2.c. 20. q. 6.* scrupuloso cuidã amicum post obitum apparuisse, à quo cùm de ijs, quibus angebatur scrupulis sententiam rogaret. responsum accepit. *Vade, & consule viros bonos & doctos, & eorum monitionibus, & consiliis acquiesce.* 5. Remedium, vt scrupulosus calcet eam viam, quâ scrupulis in animam aditus patet. vnde si quis tali scrupulo vexetur, quòd expuere in terram, vel loqui in necessitate cùm hominibus sit peccatum, sæpiùs expuat, & loquatur. 6. Vt scrupulosus paruipendat argumenta, quæ nascuntur ex scrupulis, nec ad scrupulosos, vel eorum rationes attendat. 7. Vt scrupulosus teneat Regulas generales. V. G. peccatum mortale non esse, nisi vbi est aduertentia plena rationis, & consensus perfectus, vt dixi præcedenti *Quæst. art. 3.* Deinde quòd possit tutò teneri opinio probabilis, relicta probabiliore.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Confessio, debeat esse fidelis?

Confessio debet esse fidelis.

DICO 1. Confessio debet esse fidelis, id est, vera, & sine mendacio. Ratio est, quia Confessio non est integra, cùm mendacium in Confessione siletur.

DICO 2. Non inualidatur confessio per hoc, quòd aliqua non necessaria, sed vera admisceantur. Ratio est, quia hoc non obstante sunt omnia requisita ad substantiam, & effectum hujus Sacramenti, potest tamen in hoc casu comitti peccatum veniale ob irreuerentiam.

Detractio admissa in Confessione inualidat illam.

DICO 3. Si in confessione admisceantur, vera quidem, sed non necessaria, & conjuncta cùm peccato mortali, vt si aliquis detrahat alicui in confessione mortaliter, confessio illa erit inualida. Ratio est quia hoc Sacramentum est inualidum, quoties in illo actuale mortale peccatum committitur Sed hic, & in tali casu committitur, Ergo &c

DICO 4. Peccat mortaliter, qui confitetur peccatum veniale, quod

non commisit, si illud solùm sit materia absolutionis. Ratio est quia tunc ex deffectu materiæ, fit sacramentum nullum, culpâ pœnitentis. *Qui mortale confitetur quod non commisit peccat.*

Dico 5. Qui peccatum mortale, quod reuera non commisit, falsò sibi affingit, illudq; confitetur, peccat mortaliter, & inualidum reddit Sacramentum. Ratio est, quia in tali casu perniciosum committitur mendacium, cùm Confessarius in re graui decipiatur. Hinc

Collige. 1. Posset esse vel solùm veniale peccatum, affingere aliquod mortale in confessione, idq; per accidens. V. G. ratione ignorantiæ, vel bonæ fidei, vt accidit in simplicibus, & deuotis, qui putant se rem benè facere, si plura dicant, quàm commiserint. Ratio est, quia sicut in aliis materiis ignorantia inuincibilis, & bona fides á peccato excusat, ita & in hac materia Confessionis. Ita Suarez *disp. 22. Sect. 10.* *Affingere sibi mortale quando non est peccatũ.*

Collige 2. Si in confessione admisceatur aliquod falsum, sed nullo modo pertinens ad materiam illius, non inualidatur confessio.

Dico 6. Qui vel omitteret vltrò peccatum mortale, nunquam antea in confessione absolutum, vel de eo rogatus à Confessario negaret, is peccaret peccato sacrilegij, & faceret Sacramentum inualidum. Ratio est, quia non faceret integram confessionem: secùs de venialibus.

Dico 7. Qui interrogatus à Confessario de peccato veniali, an illud commiserit, respondet, se non commisisse, etiamsi verè commiserit, non peccat. Probatur. Quia judex non juridicè interrogat, interrogando de rebus, quæ non necessariò dicendæ sunt in hoc foro. Hinc

Collige Quando peccator non recordatur peccati mortalis, quod commisit cujusnam speciei fuerit, tenetur illud in communi confiteri, dicẽdo qualecunq; & quotiescunq; certum si scit, in communi certum; dubium, si dubium, si autem ei species illa certa, venerit in mentem, tenebitur iterum illam confiteri. *Nota.*

ARTICVLVS V.

Vtrum sit de necessitate Sacramenti secreta confessio?

Dico Confessio per se loquendo, facienda est secretò. Ratio est, quia hoc rationi est consetaneum, & non alienum à præcepto Diuino, & naturali, vt ait Trident. *Sess. 14. cap. 5.* nam publicare peccata sine justa causa, videtur juri naturæ aduersari. Tùm quia vsu receptum est, vt Confessio secretò fiat, & soli Sacerdoti. Ergo. *Confessio secretò facienda.*

Dico 2. Confessio secreta, non modo est laudabilis, sed etiam ista conditio Secreta, est de essentia confessionis, ita vt si omittatur, confessi-

Et ſit ſecreta eſt eſſentiale Confeßioni.

feſſio non ſit Sacramentalis, ſed confeſſio, quam quis facit in vindictã, & pœnam, propriorum peccatorum, & ad ſui humiliationem; nam licet Chriſtus Dominus confeſſionem publicam, non prohibuerit, non tamen dixit eſſe Sacramentalem. Eſt D. *in 4. diſt. 17. q. unica ad 3.* Probatur 1. Præceptum confeſſionis, intrinſecè includitur in inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ. Sed non quæcunq; confeſſio, ſed ſola ſecreta, poteſt cadere ſub hujusmodi præcepto. Ergo ſola confeſſio ſecreta, eſt de inſtitutione hujus Sacramenti. Ergo ſola confeſſio ſecreta eſt ſacramentalis. Major conſtat ex inſtitutione Sacramenti. Minor probatur. Præcepta legis Diuinæ poſitiuæ, non deſtruunt, nec tollunt, præcepta legis naturæ, ſed illa confirmant, & declarant. Sed confiteri peccata publicè, eſt contra legem naturæ, quia vnusquisq; tenetur tueri famam ſuam, & contra charitatem erga ſeipſum. Ergo confeſſio, quæ eſt Sacramentum inſtitutum à Chriſto Domino, eſt confeſsio ſecreta, non publica: Minor patet, quia licet aliquando propter majus bonum, poſſit negligi fama, non tamen licet, reuelare ordinariè peccata ſua, & ſic non eſt dicendum, pœnitentiam publicam, includi in inſtitutione confeſſionis ſacramentalis, alioquin in caſu, quo quis non poſſet confiteri ſecretè, poſſet tamen publicè, teneretur ad Confeſſionem publicam; quod eſt falſum.

Inſtitutio Pœnitentiæ vult eſſe ſecretam.

Nota hanc rationem.

COLLIGE Neminem teneri ad Confeſſionem per interpretem, vt ait D. *loco citato*, quia talis confeſſio, ex natura ſua poſſet venire in publicum, & ſic non eſt Sacramentalis; & hoc maximè verum eſt, quando timetur interpretem, non eſſe idoneum ſecretarium: & in tali caſu, ſi non poſſit alio modo, confiteri, confiteatur ſoli DEO, cum propoſito confitendi confeſſori idoneo, oportunitate oblata. Aut certè dicendũ eſt, quòd confeſſio per interpretem eſt ſecreta, quia interpres tenetur ad ſigillum ſicut Sacerdos.

2. Probatur peccata publicè confeſſa, non pertinent ad forũ internũ, ſed ad externum; Atqui omnia peccata tàm publica, quàm priuata, ſolùm quatenùs occultè confeſſa, pertinent ad hoc forum. Ergo abſolutio publica, non eſt Sacramentalis, ſed eſt Eccleſiaſtica, ſeu fori publici, vt Epiſcopalis, & ſimilium, & tamen valida coram DEO. Confirmatur 1. ex Tridentino *Seſſ 14. cap. 5.* vbi dicitur. *Non eſſe Diuino præcepto mandatum, nec ſatis conſultè humana aliqua lege præciperetur, vt delicta præſertim ſecreta, publica eſſent Confeſſione aperienda.* Ergo ſola Confeſſio ſecreta

cadit

cadit sub præceptum. Confirmatur 2. Sicut Sacerdos obligatur ad secretum confessionis seruandum, sub peccato mortali, ita etiam ad audienda peccata secretò; ita habetur *in jure in cap. vtriusq; sexus*: vbi soli Sacerdoti præcipitur, peccata esse aperienda. Hinc Nauarrus in *caput Sacerdos de pœnitentia Dist. 6. numero 109.* damnat Sacerdotes, qui plures simul pueros audiunt, vel alios confitentes, si sint sacramentaliter absoluendi.

DICES . Ad Confessionẽ Sacramentalem, sufficit confiteri peccata sua, cum cordis dolore, ita vt Sacerdos illa percipiat: Sed hoc fieri potest, ita per confessionem publicam, sicut, & secretam. Ergo publica est Sacramentalis.

RESPONDEO Præter istas conditiones, vt manifestet peccata, & cum dolore cordis, requiritur ad Confessionem Sacramentalem, vt sit secreta, quia hoc requiritur, ex interna institutione ipsius, vt est Sacramẽtalis, vnde & Concil. Tridentinum, vocat confessionem secretam Sacramentalem, non verò publicam.

DICES 2. Confessio publica est valida, quia in illa peccata remittuntur. Ergo. RESPONDEO. Data est potestas absoluendi, in vtroq; foro, & sic illa absolutio valet etiam in cœlis, sicut & Sacramentalis, non tamen est Sacramentalis, quia in tali casu Sacerdos, non absoluit pœnitentem, vt minister Sacramenti, sed vt judex, & minister publicus in foro exteriori.

NOTA hic. Aliqui Scotistæ exponunt mentem Doctoris Subt. dicentis Confessionem publicam, non esse Sacramentalem, id est obligatoriam, & hæc expositio acceptanda, quia quòd publica sit Sacramentalis, id est habens omnia necessaria ad Sacramentum pœnitentiæ, euidenter constat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Confeßio debeat eße obediens, seu parere parata?

DICO Confessio talis esse debet, vt pœnitens paratus sit morẽ gerere, & obedire Confessario, in his, in quibus tenetur obedientiam præstare, vt in vitandis occasionibus, in restitutione facienda &c. Ratio est, quia in judicio emendatiuo, necesse est, vt reus paratus sit læso satisfactionem exhibere. Sed pœnitentiæ Sacramentum exercetur per modum judicii emendatiui. Ergo pœnitens debet esse animo paratus ad satisfaciendum DEO, quem suis læsit criminibus. *Confessio debet esse obediens*

Nota. Hæc conditio, inquit Doctor, sic intelligitur, non quòd accedens ad Confessionem, teneatur habere voluntatem suscipiendi pœnitentiam à Sacerdote pro peccatis suis, quia inquit, si pœnitens habeat istas conditiones, nimirum displicentiam de peccato, & propositum abstinendi, & propositum recipiendi pœnam infligendam pro peccatis suis à Deo, hic, vel in Purgatorio, licet non vellet recipere vllam pœnitentiam sibi oblatam à Sacerdote, esset citiùs absoluendus, quàm repellendus; sed debet intelligi sic, quòd habeat propositum obediendi Confessori in seruando, vel soluendo illam satisfactionem, quàm voluntariè suscipiet ab ipso impositam, ita vt peccet mortaliter, si nolit illã jam acceptatam seruare, & si confiteretur sine hoc proposito, confessio esset nulla.

QVÆSTIO V.

Quando est iteranda Confessio?

Quando iteranda est Confessio

Dico 1. Ex defectu Pœnitentis, iteranda est Confessio. 1. quando Pœnitens culpabiliter mortaliter, non confitetur integrè, vel reticẽdo voluntariè peccatum mortale, aut non præmittendo debitum examen conscientiæ, aut cùm confitetur Sacerdoti dormienti, vel surdo. 2. Quando aliquis non habuit debitum dolorem. 3. Quando Pœnitens non habet animum deferendi statum, & occasionem proximam peccandi mortaliter. 4. Qui voluntariè prius absoluitur à peccatis, quàm ab excommunicatione, excommunicatus enim priuatur susceptione Sacramentorum, secùs dicendum, si absq; culpâ suâ, priùs absoluatur à peccatis quàm ab excommunicatione. 5. Quoties mortaliter peccat in actuali susceptione Sacramenti. 6. Qui majorem numerum peccatorum mortalium, mala fide expressit, tenetur repetere confessionem. Ratio conclusionis est. Tùm quia Christus Dominus instituit, & præcepit confessionem fieri integrè, saltem formaliter. Sed in prædictis casibus, deficit integritas formalis. Ergo. Tùm quia illa nõ est vera, & valida confessio, in qua committitur mortale sacrilegium, & in qua desideratur dolor debitus. Sed in prædictis casibus hoc committitur. Ergo. Hinc

Nota diligenter.

Collige Qui aliquod peccatum mortale in Confessione prætermisit, putans non esse mortale, etiamsi forte ob ignorantiam vincibilem, non fuerit excusatus à mortali, quando peccatum commisit, excusa-

cusatur ab iteranda Confesione, satisfacitq; repetendo peccata prætermissa. Ratio est, quia ignorantia, quæ respectu actus peccati fuit vincibilis, possit esse inuincibilis, respectu omissionis in confessione, vt patet de numero omisso peccatorum, & circumstantiis.

COLLIGE 2. *Pœnitens* qui cogitur Confessiones repetere, non semper tenetur omnes, & singulas, maximè illas quas bona fide fecit, præmisso examine.

COLLIGE 3. Qui dubia pro certis, & certa pro dubijs confitetur bona fide, tenetur comperto errore, certa vt certa, & dubia vt dubia, iterum fateri. Ratio est, quia hic interuenit error, circa substantiam materiæ confessionis necessariam, aliud enim debet esse judicium de peccato dubio, aliud de certo.

DICO 2. Ob defectum Confesarij, iteranda est Confessio, quoties Confessarius deficit in essentialibus. *1.* Si careat Jurisdictione, sine qua sententia lata, & judicium vsurpatum, non subsistit. 2. Si non habeat debitam intentionem. 3. Si non vtatur forma à Christo Domino determinata. Inde *Ob defectū Confessarii quando iteranda confessio.*

COLLIGE Sacerdotem ordinatum, verè tamen non baptizatum, non validè absoluere, quodlibet enim Sacramentum, præsupponit Baptismum tanquam januam omnium Sacramentorum.

COLLIGE 2. Confessio facta Sacerdoti excommunicato vitando, valida est, qui tamen communi errore, & titulo colorato, præsumebatur legittimus Confessarius, in illo loco, vbi facta est confessio; quia Ecclesia supplet jurisdictionem, quam supplere potest, vt ex lege *Barbarius* constat, *ff. de officio prætoris.*

COLLIGE 3. Qui confitetur distinctè omnia peccata Sacerdoti rudi, bona fide, etiamsi post confessionem, cognoscat eum nesciuisse distinguere inter peccata mortalia, & venialia, non tenetur confessionem repetere, dummodo Sacerdos habuerit facultatem absoluendi. Ratio est, quia talis obtinuit absolutionem Sacramentalem, ab habente facultatem absoluendi, & plenè sua peccata, vt suppono, manifestauit, nec obicem posuit valori Sacramenti. Ita *Sylu: Verbo confessio.* Corduba, & alii.

DICES Qui confitetur rudi, perinde ac si dormienti, & surdo; Sed his non valet. Ergo nec rudi valebit. RESPONDEO. vera est major, si sit rudis adeò, vt nulla omninò ratione agnoscat grauita-

tem peccati, secùs dici debet, si Sacerdos aliqua ratione cognoscat peccati grauitatem, licet in particulari, nesciat discernere, & distinguere species in particulari.

Qui iterat inualidam, tenetur omnia peccata reiterare.

COLLIGE 4. Qui confessionem invalidam iterat, tenetur omnia peccata repetere, quoties confessio iteratur apud distinctum Confessarium: secùs dicendum, si apud eundem, modo iste Confessarius, aliquo modo saltem inconfusò, & in generali recordetur status pœnitentis, & peccatorum ejus, vel Pœnitentiæ injunctæ. Ratio est, quia vt Confessarius judicet, & Sacramentalem absolutionem impendat, debet causam, & omnia delicta cognoscere, cum sententia, non sit ferenda, causa non cognita. Ita communiter omnes.

QVÆSTIO VI.

Quibus de causis excusentur fideles à Confessione?

Quando excusatur homo a Confessione.

DICO I. Excusantur fideles ab obligatione confessionis, quoties absolutè, aut sine graui detrimento, nequeunt sua peccata confiteri, V.G. qui non habet, neq; habere potest copiam Confessarij, aut qui timet reuelationem peccatorum, aut aliud graue detrimentum, etiam famæ. Ratio est, quia nemo tenetur ad impossibile, neq; Christus Dominus aut Ecclesia, obligat cum graui incommodo: *Jugum enim Christi Domini suaue est, & onus leue*: vt constat ex supra dictis de integritate confessionis.

An per scripturam possit fieri confessio.

DICO 2. Si Pœnitens non potest aliter confiteri, quàm per scripturam (vt si Pœnitens careat lingua, vel confessarius sit surdus, aut Pœnitens non possit nutibus, aut alia ratione, quàm per scripturam, explicare peccata sua) si commodè id facere potest, & sine vllo detrimento famæ, vel alicujus rei, tenetur per scripturam confiteri, quoties instat præceptum Dei, vel Ecclesiæ confitendi. Ratio est, quia qui tenetur ad finem, tenetur & ad media ordinaria, & commoda conducentia ad talem finem. Ergo &c. Notandum tamen hîc est, hanc conclusionem esse veram quando confitens per scripturam est præsens, non quando est absens, quia absenti non potest dari absolutio, vt est Decretum Clementis VIII. Posset enim pœnitens mutari à bono proposito in malũ, vel interim aliud peccatũ committere mortale, & sic nõ esset in statu, quo absolutio valeat. Tum quia Confessio Sacramentalis est secreta, ex sua institutione, ideò debet esse auricularis.

DICO

DICO 3. Eum qui nonnisi per interpretem confiteri potest, excusari à præcepto confessionis, etiam in articulo mortis, nisi fortè pœnitens in tali euentu nequeat actum contritionis elicere. Probatur. Quia fideles non obligantur ad confessionem publicam, vt constat ex Trident. *Sess. 14. cap. 5.* sed solùm ad confessionem secretam, & auricularem. Sed Confessio, quæ fit per interpretem, non est secreta. Ergo. Si tamen non posset elicere actum contritionis in articulo mortis, teneretur confiteri per interpretem, quia tenetur, quantùm potest, adhibere media ad salutem propriam. vel certè per nutus, & signa deberet confiteri. *Per interpretem quãdo confessio obligat.*

QVÆRES I. Vtrum signa contritionis, vel desideratæ Confessionis sufficiant ad absolutionem Sacramentalem?

DICO I. Certum est apud omnes Theologos, absolutionem illi ægro dandam esse, qui in præsentia Sacerdotis, dedit aliquod signum in specie peccati: immo, etiamsi nullum in specie peccatum explicet per signum, sed solùm in genere danda est illi absolutio sub conditione. *Absoluo te, si possum, vel si hæc signa, sunt sufficiens materia Sacramenti Pœnitentiæ.* Ratio I. partis est, quia vt voce humana fiat Confessio, non est de essentia Pœnitentiæ. Ergo potest fieri per nutus. Notandum tamen est, vt æger existens in articulo mortis explicet, vel voce, vel nutu aliquod peccatum in specie, saltem veniale, curare debet Sacerdos; quod facilè Confessarius consequetur, si roget pœnitentem de verbis ociosis, mendacio, negligentia in oratione, & suggerat illi, vt annuat capite, vel manum Sacerdotis comprimat, aut pectus percutiat &c 2. partis ratio. Quia signa contritionis, manifestant contritionem de peccato. Sed signa in genere, sunt signa contritionis. Ergo. *Signa data à pœnitente quæ sunt materia sufficiens absoluetionis.*

DICO 2. Potest dari illi ægro absolutio, qui in absentia Sacerdotis, vel voce, vel nutu petiit confessionem, etiamsi tunc cùm venit Sacerdos, jam sensuum, aut vsu rationis, sit priuatus, dummodo eum, id voluisse testentur aliqui fide digni, & non constet ab eo hanc voluntatem fuisse retractatam. Ita Suarez *Disp. 23. sect. 1* Zambranus Toletus & alii. Ratio est, quia in tali casu, verè datur materia absolutionis, præsertim si aliquod peccatum specificauit coram testibus: vel etiamsi nullum in specie, sed solùm in genere specificauerit, danda est illi absolutio sub conditione; vel sub intellecta, vel expressa.

In mutorũ Confeßionibus quid faciendum?

QVÆRES II. Quid in mutorum confessionibus faciendum?

DICO I. In articulo mortis de mutis idem judicium sit, quod de aliis dictum est, superiori Quæsito, nimirum satis esse demonstrare signo peccatum aliquod, vel in specie, vel in genere.

DICO 2. Extra Articulum mortis, non sufficit muto declarare se esse peccatorem in genere, sed requiritur, vt in specie, saltem aliqua peccata explicet. Ratio est, quia multa peccata per nutus exprimi possunt, cùm multa subtilia tales exprimere valeant. Quòd si nutus confessarius, non intelligat, adhibeat interpretem, in articulo mortis, quem ad seruandum sigillum obliget. Quodsi non sit interpres, nec confessarius nutus intelligat omnes, absoluendus est mutus saltem tempore præcepti, quia impotentia loquendi, excusat ab integritate materiali confessionis. Idem dicendum de eo, qui loquitur eo idiomate, quod à Confessario, non benè percipitur, modo non sit alius Sacerdos, qui sciat illud idioma.

DISPVTATIO VI.
De Satisfactione Sacramentali.

PRæsens Disputatio in quatuor Quæstiones diuiditur. In 1. tractabitur de satisfactione in communi, & in particulari. In 2. de obligatione Confessarij, circa pœnitentiam injungendam. In 3. de obligatione Pœnitentis respectu Pœnitentiæ recipiendæ, & adimplendæ. In 4. de potestate Confessarij, circa commutationem Pœnitentiæ.

QVÆSTIO I.
Quid sit Satisfactio?

Quæstio hæc diuiditur in Articulos 5.

In 1. quæretur, vtrum remissa culpa per absolutionem Sacramentalem, remaneat pœna exoluenda per satisfactionem?

In 2. Quid sit satisfactio Sacramentalis, & an reconciliet DEo?

In 3. Vtrũcuilibet peccato actuali mortali, correspondeat satisfactio propria?

In 4. Vtrum opus, per quod fit satisfactio debeat esse pœnale?

In 5. Vtrum habens plura peccata, posit satisfacere pro omnibus, vel tantùm pro vno, & non alio?

ARTI-

ARTICVLVS I.

Vtrum remissa culpa per absolutionem Sacramentalem, remaneat pœna exoluenda per satisfactionem?

Error Lutheri.

Negat Lutherus, nam inquit Christus Dominus abundè satisfecit pro omnibus, in sua passione, & sic facit illi injuriam, qui aliam satisfactionem dicit esse necessariam, aliâs ejus satisfactio, esset insufficiens: ex qua hæresi, nata est alia, tollens purgatorium. Pro intelligentia.

Culpa à pœna distinguitur.

NOTA. Culpam à pœna, necessario distingui, quod apertè colligitur ex SS. literis, Threnorum 1. *Patres nostri peccauerunt, & non sût, & nos iniquitates eorum portauimus.* vbi iniquitas sumitur pro pœna; quod ex capite 18. Ezech. elucescit; *Filius non portabit iniquitatem Patris.* His accedit illud, Exod. 28 *Portabitq; Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt, & sactificauerunt filii &c.* Clarum est hujus rei exemplum 2 Reg. 12. vbi legitur, Dauid peccâsse, quia fecerat inimicos blasphemare nomen Domini, ideò filius paruulus mortuus est, vt testatur S. Scriptura in fine ejusdem libri. Confirmatur Exodi 20. dicitur. *Ego Dominus fortis, & zelotes visitans iniquitatem patrum, in filios, in tertiam & quartam generationem.*

Manet sæpè soluenda pœna.

DICO itaq; Per absolutionem Sacramentalem, non semper remittitur tota pœna, sed plerumq; manet tota soluenda temporalis, per satisfactionem. Probatur 1. ex Tridentino *Sess 6. cap 14.* vbi statuitur differentia inter Baptismum, & Pœnitentiæ Sacramentum, quòd in Baptismo semper cum culpa, remittatur tota pœna, at per Sacramentum Pœnitentiæ, non semper, ideòq; imponitur satisfactio. Probatur 2. Exemplis sacræ scripturæ, Dauid post dimissam culpam, petit *Ps. 50.* vt ampliùs mundetur à peccato, & deleatur ejus iniquitas: idq; hoc petijt, post dictum sibi per Prophetam, *Dominus transtulit peccatum tuum.* Moyses *Num 20* propter incredulitatem est punitus, vt non introduceret filios Israel, in terram promissionis. Zacharias, Pater S. Joannis Baptistæ Luc. 1. propter incredulitatem, mutus effectus, vsq; ad circumcisionem pueri. Magdalenæ quoq; dictum est, Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm*: quo in loco juxta aliquos, non loquitur de remissione culpæ; quia gratis justificatur homo, ad Rom. 3. Ad fundamentum Lutheri Dico, Negando nos injuriam inferre, nostris satisfactionibus, satisfactioni Christi Domini, sufficientissima enim fuit illius satisfactio, à qua habent nostræ satisfactiones virtu-

tem;

Nota contra hæreticos Merita Christi Domini ad quid?

tem; non enim vt hæretici arbitrantur, Christus Dominus liberauit nos suâ passione, ab omni obligatione, satisfaciendi nostris propriis operibus, sed effecit hoc suis meritis, vt opera nostra, ejus meritis innitantur, non solùm, quia per illum habemus virtutem satisfaciendi, sed etiam, quia nostra satisfactio, propter ipsum acceptatur, & vt rationem justitiæ participet, in ejus satisfactione fundatur.

DICES 1. Debito soluto, non opus est solutione. *S*ed Christus Dominus pro nobis sufficienter soluit. Ergo non est necessaria nostra solutio.

RESPONDEO Ad Majorem. Debito soluto, non est opus solutione, sed solutionis factæ, applicatione, & acceptatione: Licet ergo Christus Dominus, hoc pretium pro omnibus persoluit, tamen *P*ater æternus, pro his tantùm illud acceptat, qui se Filio suo per Sacramenta, & bona opera conjungunt; sicut igitur pharmacum à medico paratum, non prodest infirmis, nisi sumatur, ita & passio Domini in Sacramentis inclusa, nisi per *S*acramenta adhibeatur.

a. Mat. 9. b. Luc. 7. c. Ioan. 8. d. Mat. 26.

DICES 2. Christus Dominus sine satisfactione, absoluit paralyticum [a] Magdalenam, [b] Adulteram, [c] Latronem, [d] Ergo Sacerdotes, non debent assignare satisfactiones, nam Christus Dominus est exemplar propositum ad imitandum Sacerdotibus. RESPONDEO. Nego antecedens, quia Publicanus sanatus, grabatum humeris gestauit, non veritus minas Pharisæorum. Magdalena quoq;, verecundo ingressu in cænaculum *P*harisæorum, lachrymis, quibus Domini pedes rigauit, capillis quibus tersit, & vnguento, quo vnxit, vehementiq; dolore, quo sacros Domini pedes osculabatur, satisfecit. Adulteram quoq;, non legitur expressè Dominus absoluisse, sed mortis pœna non condemnâsse. Sed dato, quòd ex illis verbis. *Vade, & jam ampliùs noli peccare*, colligatur eam absolutam à Domino fuisse, non tamen sine omni satisfactione, quia magno rubore, & metu fuit affecta. Latro pœnâ crucis, actu intensissimo fidei, & amoris Diuini satisfecit. Vnde negatur & consequentia; quia ad potestatem Christi Domini pertinebat, Sacramenta instituere, virtutem *S*acramentorum sine Sacramentis conferre, peccata sine absolutione dimittere, & simul pœnam cum culpa auferre, Sacerdotum verò potestas, est alligata Sacramentis, ideò debent Pœnitentiam assignare.

Christus Dominus sine Sacramētis, potuit virtutem Sacramentorum conferre.

DICES 3. S. Ambrosius *lib. 10. in Lucam. cap. 96.* ait de pœnitentia *S.*

Petri

Petri: *Lachrymas ejus legimus, satisfactionem non legimus.* Ergo non est necessaria satisfactio.

RESPONDEO S. Ambrosius loco citato, nomine satisfactionis, non pro operibus Pœnitentiæ, sed pro defensione, seu excusatione sui, vtitur; vt ex verbis ejus colligitur, dicentis: *Non inuenio quid dixerit, inuenio quòd fleuerit;* Deinde. An illæ lachrymæ triduanæ, imò vsq; ad mortem, non fuerunt satisfactio?

DICES 4. Peccata gratis dimittuntur merito Passionis Christi Domini. Ergo non opus est satisfactionibus nostris, quæ obscurant virtutem crucis.

RESPONDEO. Nego Consequentiam, nam & gratis remittuntur peccata, & per satisfactiones nostras: gratis quidem, quia per Sacramenta redimus cum Deo in gratiam, quæ ex meritis Christi Domini, efficaciam habent; tùm quia opera justorum, non ex se, sed ex passione Domini vim habent merendi, & satisfaciendi. Per satisfactiones nostras, ex eo, quia nostra sunt opera, quibus cum auxilio Dei satisfacimus pro peccatis: non ergo obscuratur Crux Christi, satisfactionibus nostris, sed illustratur, vt potè tantam vim habens, & tam ampla merita, vt etiã operibus justorum, virtutem satisfaciendi conferat. Sicut sol, eò est illustrior, quò luce suâ lunam, & stellas, ad lucendum terris illustrat. *Non obscuratur crux Christi nostris satisfactionibus.*

DICES 5. Satisfactiones nullibi leguntur in sacris literis, sed sunt inuentiones Episcoporum, & Monachorum, vt pecuniam ijs congregent. Ergo.

RESPONDEO Nego Antecedens, Danielis 4. dicitur. *Peccata tua Eleemosynis redime.* Ad Rom. 6. *Sicut enim exhibuistis membra vestra, seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatẽ, ita nunc, exhibete mẽbra vestra, seruire justitiæ.* Isai. 1. *Quiescite agere peruersè, discite benè facere, quærite judiciũ, subuenite oppresso, &c.* Et 2 Corinth. 7. dicitur. *Quæ secundum DEVM tristitia est, pœnitentiã stabilẽ in salutẽ operatur.* vbi inferiùs dicit, quòd talis tristitia, id est, cõtritio, operatur vindictã in nobis, id est, opera pœnalia.

ARTICVLVS II.

Quid sit Satisfactio Sacramentalis, & an reconciliet Deo?

NOTA 1. *Satisfactio est redditio, voluntaria, æquivalentis aliàs indebiti.* Ita Doctor *in 4. dist. 15. q. prima. a. 1.* Dicitur (*redditio*), non enim satisfactio, est datio absoluta, nam ista particula satis, dicit commẽsurationem (ad aliquod præcedens) correspondentem, & sic satisfactio, impor- *Satisfactionis definitio in communi.*

importat relationem ad aliquod præcedens commissum, vel acceptum. Dicitur (*voluntaria*) quia si esset inuoluntaria, esset satispassio, qualis est in inferno, quia inuoluntariè pœnas soluunt. Dicitur (*æquiualentis*) quia satisfactio pertinet ad justitiam commutatiuam, quæ exigit æqualitatem rei ad rem, istud enim aduerbium (*satis*) importat æquam correspondentiam ejus, quod redditur, ad illud pro quo redditur siue in beneficijs, siue in pœnis. Ex quo sequitur, quòd minus reddens pro peccato, quàm justitia Diuina exigat, licet injunctum à Confessario impleat, non satisfacit, quamuis aliquam pœnam peccato suo debitam soluat, soluturus plus in futuro. *Porrò* æquiualentia ista, sumitur, vel juxta valorem rerum naturalem, consequentem earum molis quantitatem, vel virtutis, & sic nulla inter eas potest esse æquiualentia; implicat enim contradictionem, quòd aliqua differentia, specie, sint æqualis valoris, quia implicat contradictionem, quòd sint ejusdem speciei. vel ista æquiualentia attenditur, penes valorem rerum, relatum ad vsum, & commodum humanum, & ad subleuandam humanam indigentiam, quomodo attenditur æquiualentia pretij, ad appretiatum, in commutationibus, V. G. Petrus caret frumento, & abundat vino, dat vinum pro frumento. vel ista æquiualentia spectatur, penes valorem aliquorum, secundùm dictamen justitiæ distributiuæ, ita videlicet, quòd sit æqualitas pœnæ ad culpam, & præmij ad meritum; id est, vt patiatur tantam pœnam quantam meruit per culpam; & tanto præmio afficiatur, quanto affici meruit; & hoc dupliciter, vel secundùm rigorem justitiæ, vel secundùm acceptationem creditoris, qui vult acceptare decem, pro viginti &c. Dicitur (*Aliâs indebiti*) id est, non aliundè obligati, nam si id, quod redditur, sit aliâs obligatum, ipsum æquiualens quod redditur, non esset satisfactio ex naturâ rei, nam secundùm justitiam, non esset correspondens isti, sed alii, pro quo aliâs deberetur.

Notæ

Æquiualentia vnde sumitur

NOTA 2. Satisfactio strictè sumpta, ita à Doctore definitur. *Satisfactio est operatio exterior laboriosa, vel pœnalis, voluntariè sumpta, vel voluntariè tolerata, ad puniendum peccatum, commissum à se, & hoc ad placandam Diuinam offensam.* Dicitur *operatio exterior*, per quod excluditur operatio laboriosa interior, & passio eam concomitans, vt est contritio, & tristitia eam sequens; *Per actum exteriorem*, intelliguntur actus, qui fiunt corporalibus membris positiuè, vt peregrinatio, disciplinatio eleemosynarum distributio, vel priuatiuè, vt jejunium, abstinentia

Satisfactio Pœnitentiæ.

nentia, silentium, vbi nihil agitur, sed ab actione cessatur. Dicitur (*pœnalis*) quia operationes exteriores delectabiles, non habent rationem satisfactionis. Dicitur (*voluntariè assumpta*,) quia si non esset voluntaria, non esset Deo accepta. Dicitur (*ad puniendum peccatum, & ad placandum Deum*) quia hæc punitio, propriè præsupponit remissionem culpæ, & commutationem pœnæ æternæ, satisfactio enim ad remissionem pœnæ temporalis ordinatur, in remissione enim peccatorum, pœna æterna, in temporalem commutatur. Ex quo colligitur, quòd satisfactiones, non ponuntur ad delendam culpam, & reconciliandum hominem Deo, sed supponunt hominem, jam gratis reconciliatum esse Deo, per mortem Christi Domini, ponuntur autem ad recompensandam pœnam temporalem, relictam à Deo, soluendam pro culpis dimissis, & hoc in virtute passionis Christi Domini; hæc autem punitio vocatur castigatio, purgatio, pœnitentia, &c.

Satisfactio non est ad delendam culpam.

NOTA 3. Satisfactio in communi, differt à satisfactione strictè sumpta. 1. Quia satisfactio in communi consistit in oratione, jejunio, & Eleemosyna, & in contritione, & confessione, in quibus non consistit satisfactio strictè. 2. Quia satisfactione generali satisfacimus pro peccato, & ratione culpæ, & ratione pœnæ, etiam temporalis; at verò satisfactione stricta solùm satisfacimus pro pœna temporali. 3. Quia satisfactio generalis, non est pars pœnitentiæ, sed omnes ejus partes complectitur, satisfactio verò strictè sumpta à contritione, & confessione distinguitur, & est pars pœnitentiæ.

Differunt satisfactiones in communi, & stricta.

NOTA 4. Ad Satisfactionem perfectam quatuor requiruntur. 1 vt illud opus, per quod aliquis satisfacit, æquiualeat injuriæ, offenso illatæ. 2. vt iste valor sit ab eo, qui satisfacit, & non sit ab illo cui satisfacit, nam si talis valor sit ex eo solùm, quòd sic acceptatur ab eo, qui injuriam passus est, non est satisfactio rigorosa. 3. requiritur, vt satisfaciens, satisfaciat ex proprijs. 4. ex aliâs indebitis. vnde si aliquis deberet alicui equum, & inferret illi injuriam, non satisfaceret illi per equum aliâs debitum. Porrò satisfactio imperfecta est, cui aliqua ex his conditionibus deest.

Requisita ad satisfactionem perfectam.

DICO 1. Satisfactio pro peccatis ad æquiualentiam, juxta primũ & secundum modum, in notando expressum, fieri haud potest. Ratio est, Quia non sunt ejusdem speciei in genere moris; neq; peccatum, potest referri ad commodum humanum, nam inter culpam, & inter quamcunq;

Satisfactio rigorosa pro peccatis esse non potest.

cunq; satisfactionem, non est æqualitas ex naturâ rei, neq; æquiualentia, quantùm ad vsum humanum.

Quomodo in satisfactione est æqualitas.

Dico 2. Satisfactio pro peccatis, non est æqualitas pœnæ ad culpā condigna, æstimando valorem, juxta dictamen strictæ justitiæ: æstimādo verò valorem, secundùm voluntariam acceptationem Dei, est æqualitas in satisfactione. 1. pars patet, quia secundùm strictum justitiæ rigorem, nulla temporalis actio, vel passio, condigna est peccato, & offēsæ Diuinæ; posset enim Devs pro quolibet peccato, quo offenditur summum, ac infinitum bonum, justè exigere pœnam æternam, duratione infinitam; nulla enim est pœna ita mala, quantùm malum est offensa.

Nota peccator.

Vnde potiùs toleranda foret, omnis mors pœnalis, & annihilatio, quàm committenda esset, quantalibet parua offensa in Deum. 2. pars constat, quia si Deus ex suâ misericordiâ determinauit, tantam pœnam acceptare, pro satisfactione talis peccati, talis satisfactio, habet æqualitatem secundum acceptationem. Vnde Concil. Trid. *Sess. 14. cap. 9.* ait. *Magnum esse Diuini amoris argumentum, quòd nostras satisfactiones acceptet.* Confirmatur. *Peccator*, virtute passionis Christi Domini adjutus, potest satisfacere, & reddere Deo æquiualens, pro peccato suo. Ergo ex acceptatione Diuinâ.

Satisfactio reconciliat Deum.

Dico 3. Satisfactio reconciliat peccatorem Deo. *Probatur* ex SS. literis: Jonæ vltimo, Niniuitæ jejuniis, & precibus, placauerunt Deum, ne subuerteret eorum ciuitatem, Daniel cap. 4. dat consilium Regi, vt peccata sua Eleemosynis redimat. 1. Petri cap. 4. *S. Petrus* ibi dicit, quòd justi judicabuntur, at in quo judicabuntur, si culpam non habent, & sint justi, relinquitur ergo, vt judicentur circa pœnas temporales, an illis satisfecerint.

Justi in quo judicantur

S. Paulus *1. ad Corinth. 5. tradidit fornicarium Sathanæ*, id est, excommunicauit, videns pœnitentiam, dimisit illi pœnam illam temporalem, quæ erat pœna excommunicationis, vide Epist. *2. ad Cor. cap. 2.* Ratio est, quia Deus est placabilis, & misericors. Ergo reconciliari potest.

ARTICVLVS III.

Vtrum cuilibet peccato actuali mortali, correspondeat satisfactio propria?

Vna satisfactio sufficit

Dico 1. Non est necessarium, vt vnicuiq; peccato numero, respondeat propria vna satisfactio, secundùm numerum: Neq; est necessarium, vt vnicuiq; peccato, secundùm speciem, respondeat vna satisfactio secun-

ſecundùm ſpeciem, ſed pluribus peccatis, ſecundùm numerum, ſufficit vna ſatisfactio numero, & pluribus peccatis ſecundùm ſpeciem, poteſt ſatisfacere vna ſatisfactio ſpecie. *pro pluribus peccatis*

Probatur, quia ſicut vna contritio, ſufficit ad deletionem multorũ peccatorum ſpecie, & numero. Ergo & ſatisfactio, præſertim interior, quæ poteſt ita intendi, vt ſit totalis ſatisfactio, & quo ad culpam, & quo ad pœnam, per intenſam enim contritionem, aufertur totaliter reatus omnis pœnæ: plus enim Deus acceptat cordis affectum, quàm exteriorem actum, juxta illud Gen. 4. *Reſpexit DEVS ad Abel*, (id eſt, ad cor ejus) *& ad munera ejus.*

Dices Actus deteſtationis, peccati cujuslibet, eſt actus ſpecialis virtutis, contrariæ peccato, vt actus deteſtationis ſuperbiæ, eſt actus humilitatis; actus deteſtandi peccatum luxuriæ, eſt actus caſtitatis, & ſic de aliis. Ergo cùm quodlibet peccatum, ſit alicujus determinatæ ſpeciei. Ergo cuilibet peccato, correſpondet actus determinatæ virtutis, ſaltem in ſpecie.

Respondeo. Licet diuerſorum peccatorum ſpecie, ſint contritiones diuerſæ ſpecie, non tamen actus contritionis habitæ, de peccato vnius ſpeciei, vt Dei offenſiuo, eſt alterius ſpeciei, ab actu contritionis habitæ de peccato alterius, cujuſcunq; ſpeciei, ſimiliter vt Dei offenſiuo, hoc enim modo, ejuſdem virtutis, ſecundùm ſpeciem ſunt contritiones, omnium peccatorum, quantumcunq; diſtinctorum ſpecie, nimirum charitatis, eadem enim virtus, quæ inclinat ad diligendum, inclinat etiam, ad abſtinendum omne ſibi ingratum. Sed charitas eſt inclinans ad diligendum Deum. Ergo & ad reſpuendum omne peccatum, quod eſt ſibi ingratum. Ex quo

Collige. Quòd peccatum, poteſt dupliciter reſpui. Vno modo, vt Dei offenſiuum. Alio modo, vt tale ſpeciale peccatum: ſi reſpuatur ſub primo titulo, ſcilicet vt eſt offenſiuũ Dei, omnes reſpuitiones, ſiue contritiones, ſunt ejuſdem ſpeciei: quia omnes contritiones feruntur ſuper peccata, etiam differentia ſpecie, ſecundùm eandem rationem formalem, quatenùs ſunt Dei offenſiua: ſi autem reſpuatur peccatum ſecundo modo, non omnes contritiones ſunt ejuſdem ſpeciei, quia actus contritionis habitæ de peccato, vt tale peccatum eſt, eſt determinatæ virtutis, nimirum illius, quæ opponitur peccato. *Peccatum dupliciter reſpuitur, vt eſt Dei offenſiuum, & vt eſt tale ſpeciale peccatũ.*

Dico

Dico 2. Vt satisfactio sit plena, atq; sufficiens, ad remittendam culpam, & pœnam debitam, debet habere tot gradus, quot gradus sufficerent ad satisfaciendum pro illis peccatis, aliàs, si esset diminuta, & partialis, non sufficeret. Patet ex se.

Dico 3. Vni peccato, possunt correspondere, plures satisfactiones, siue totales, siue partiales. Quòd totales patet, quia non est peccatum, quòd non possit remitti, per solam contritionem, maximè intensã ita vt remittatur culpa, & soluatur omne debitum pœnæ, illius culpæ. Quod partiales constat, quia potest esse aliqua contritio remissa, non ad remittendum omnem pœnam, sed solùm culpam, tunc residuum, id est, remissio pœnæ, supplebitur per opera pœnalia, quæ supplent imperfectionem contritionis, vt quando quis habet displicentiam remissam de peccatis, & flagellatur pro illis, jejunat, &c. Ex quo sic arguitur: contritio plena, & semiplena, ac opera pœnalia, differunt specie. Ergo ejusdem peccati, sunt diuersæ satisfactiones, differentes specie; quòd differant specie patet, quia habent diuersa objecta specie. Hinc

Ejusdem peccati possunt esse diuersæ satisfactiones.

Collige, Cuilibet peccato correspondet propria satisfactio, non tamen ita propria, vt huic peccato, non possit alia satisfactio correspondere, sed ita propria, vt de facto pro tunc, hoc peccatum, non habeat aliam satisfactionem.

ARTICVLVS IV.

Vtrum opus, per quod fit satisfactio, debeat esse opus pœnale?

Dico 1. De ratione satisfactionis est, quòd fiat per aliquem actum pœnalem. Probatur ratione Doctoris *in 4. dist. 15. q. 1. a. 3.* Quia satisfactio fit, ad corrigendam culpam, quæ non corrigitur, nisi per pœnam. Confirmatur Quia satisfactio, est actus justitiæ, quo pœnitens vindicat, & punit in se Diuinam injuriam. Sed vindicta fit propriè per pœnam. Confirmatur 2. Illi sunt digni fructus Pœnitentiæ, quibus vera satisfactio expletur. Sed talia sunt pœnalia. Ergo.

Satisfactio fit per opus pœnale.

Dico 2. opera bona pœnalia, seu passiones voluntariæ, in quibus potissimùm consistit satisfactio, reducuntur, vel ad actum interiorem displicentiæ, qui est contritio, vel ad pasionem, tristitiam consequentem. Deinde reducuntur ad actum exteriorem confitendi peccatum, quod est valde pœnale, vel passionem concomitantem sc. verecundiam: 3. ad actionem, vel passionem simpliciter exteriorem, nempe macerationem carnis, quæ fit jejunio, disciplinâ, eleemosynâ, &c.

Opera pœnalia sunt triplicia.

Dico

Dico 3. Licet ordinariè satisfactio debeat fieri per opus pœnale, tamen aliquando, potest fieri per actum feruentissimum dilectionis Dei super omnia. Patet, quia talis actus est pœnitentiæ virtualis vel quia ex eo pullulat, actualis pœnitentia, vel quia, vt dicit Doctor, in acceptione Diuina, æquiualet poenitentiæ actuali; nam potest Deus, actū magnum charitatis acceptare, pro punitione debita vni culpæ, quia licet non sit propria punitio, id est actualis, vel formalis poenitentia, est tamen majus bonum, & magis Deo reddens honorem, quàm esset propria ejus punitio, vel poena peccato correspondens.

Dices 1. Multa opera delectabilia, sunt meritoria gratiæ, & gloriæ si referantur in Deum, juxta illud 1. ad Corinth. 10. *siue comedatis, siue bibatis, omnia in gloriam Dei facite.* Ergo hujusmodi opera sunt satisfactoria. *Opera delectabilia non sunt satisfactoria.*

Respondeo Nego Consequentiam, quia satisfactio, est actus recompensationis injuriæ, quæ debet fieri per contrarium, & ideò satisfaciens, debet se priuare, aliquo delectabili, quæ priuatio est malum poenæ: meritum autem, non est actus recompensationis, sed obsequij, ideò non requiritur, quòd sit poenalis.

Dices 2. Quantò opus procedit ex majori charitate, tantò magis est satisfactorium: charitas enim non extenuat, sed auget satisfactionem & tamen est minùs poenale, quia libentiùs fit.

Respondeo Juxta tertiam conclusionem. Addo, quia est punitio boni temporalis, vtilis aut delectabilis, ideò etiam est poenale, quia quantò quis diligit Deum, tantò magis priuat se bono vtili, vel delectabili separante eum ab hoc amore: vnde ad satisfactionem requiritur, quòd satisfactio fiat per opus ex suo genere, vel ex natura sua poenale, non autem requiritur, quòd sit actus ingerens nobis poenam, & tristitiam; quare liberalis, & ditissimus, satisfacit per Eleemosynam, & temperatissimus, per jejunium, & tamen neuter his actibus contristatur. Et sic opus poenale intelligitur, aut ratione operis, aut ratione operantis, non oportet verò, quòd satisfactio fiat, per opus poenale, ratione operantis, nam frequenter opera, ex suo genere poenalia, ratione feruentis charitatis in operante, sunt ei delectabilia. Inde *Actus charitatis est pœnalis* *Nota.* *Opus pœnale debet esse ratione operis, nō operantis*

Collige. Opera poenalia sunt, vel ex natura rei, vel ex vitio, vel deprauatione operantis, sicut magis est poenale auaro, Eleemosyna, quàm liberali.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum habens plura peccata, possit satisfacere pro vno, & non pro alio?

DICO 1. Homo perseuerans in proposito alicujus peccati mortalis, non potest pro peccato satisfacere. Patet, quia si perseuerat in proposito peccati mortalis, est DEI inimicus, si autem DEO satisfacit, est DEI amicus, quia illi reconciliatur, aliàs esset simul DEI amicus, & inimicus, quòd repugnat. Confirmatur. Quia non potest vnum peccatum remitti, sine alio in habente plura, nam peccatum mortale, non remittitur sine gratia. Sed gratia, & peccatum, stante lege, sunt opposita. Ergo non potest pœnitens satisfacere de vno, & non de alio, quia non remittitur vnum absq; alio.

Potest satis fieri pro vno peccato, & non pro alio actualiter.

DICO 2. Si homo non perseuerat in proposito peccati mortalis, potest satisfacere pro vno peccato, absq; eo, quòd satisfaciat actu, vel expressè pro alio. Patet, quia sicut potest considerare vnum peccatum, non considerando aliud, ita potest conteri de vno, absq; eo, quòd expresè conteratur de alio.

DICO 3. Quando homo expresè satisfacit pro vno peccato, habitualiter, vel virtualiter, satisfacit pro alio. Patet, quia si illud peccatum memoriæ occurreret, de illo quoq; expresè contereretur. Tùm quia, qui conteritur de vno peccato, quatenùs est offensa DEI, consequenter, virtualiter dolet de omni offensa, quæ est contra DEUM à se commissa; atq; ita dicit Doctor, quòd vna satisfactio pro vno peccato, potest separari à satisfactione pro alio, quoad effectum, non tamen quoad affectũ, saltem in habitu, vel virtute. Inde

Minima gratia sufficit ad remissionem omniũ peccatorum

COLLIGE 1. Gratia minima sufficit, ad remissionem omnium peccatorum mortalium, quia omnis gratia gratificat, id est facit hominẽ DEO gratum, & dignum vitâ æternâ, idcirco enim appellatur gratia gratumfaciens.

COLLIGE 2. Detestatio actualis peccati, primò occurrentis, continet virtualiter detestationem, cujuscunq; alterius peccati.

Pœna est diuisibilis.

DICO 4. Si fiat sermo, de satisfactione reconciliante DEO, non potest fieri de vno peccato, & non de alio, vt constat ex præcedentibus conclusionibus; si autem sit sermo quoad pœnæ solutionem, potest fieri satisfactio de vno peccato, & non de alio: quia pœna est diuisibilis, tàm intensiuè, quàm extensiuè. Tùm quia diuersæ pœnæ diuersis peccatis determi-

terminantur, etiam abinuicem separabiles, vt majores, majoribus peccatis, minores, minoribus: V.G. auaro injungitur satisfactio, Eleemosyna pro auaritia, eidem oratio pro superbia, potest priùs implere Eleemosynam, quàm orationem. Ergo potest pœna vni peccato debita, solui absq; solutione pœnæ alteri peccato debitæ. Hinc

COLLIGE. Quòd satisfactio quædam dicitur reconciliatiua ad amicitiam; quædam acquietatiua pœnæ soluendæ: prima non potest fieri, sine gratia, quia nullus reconciliatur DEO, sine gratia; secunda verò benè, vt infra patebit. *Sine gratia non fit recõciliatio perfecta*

QVÆSTIO II.

De Obligatione confessarij, circa Pœnitentiam injungendam.

Præsenti Quæstione examinabitur.

1. Vtrum Confessarius teneatur imponere condignam pœnitentiam?
2. Quam metam seruare, in assignanda pœnitentia teneatur?
3. Vtrum conuenienter opera satisfactoria assignantur illa tria, jejunium, oratio, & Eleemosyna?
4. An pro pœnitentia, possit imponi Pœnitentibus, opus aliàs præceptum?
5. An pœnitentia publica sit imponenda?

ARTICVLVS I.

Vtrum Confessarius, teneatur imponere condignam satisfactionem?

DICO 1. Per se loquendo, tenetur Confessarius condignam, vel saltem aliquam imponere pœnitentiam. Ita Tridentinum Sess. 14. cap. 8. dicens. *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantùm Spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & conuenientes pœnitentias injungere.* Ratio est, quia vt judex inter DEVM, & hominem, tenetur æquitatem seruare. Tùm quia vt medicus, debet curare morbum ægri, quòd fit per pœnitentiam satisfactoriam. *Tenetur Cõfessarius imponere pœnitentiam.*

DICO 2. Non est obligatus Confessarius, ad imponendam semper pœnitentiam sub præcepto, sed potest interdum ex rationabili causa, per modum consilij dicere Pœnitenti, si hoc, vel illud feceris, cedet tibi virtute Sacramenti, ad remissionem pœnæ; quæ pœnitentia potest fieri per applicationem infirmo, aut extremè pauperi, vel afficiendo supplicio, potest Confessarius dicere, vt illa ipsa, loco pœnitentiæ sustineat.

DICO 3. Potest per accidens absoluere Confessarius pœnitentem, nulla satisfactione imposita. Ratio est, quia cùm satisfactio, non sit *Per accidens potest omitti pœnitentia.*

pars essentialis, non est omittendum Sacramentum, ob ejus defectum rationabilem: Possunt autem esse duæ causæ justæ, non imponendi pœnitentiam. 1. Impotentia pœnitentis, vt si morti vicinus sit, & nihil omninò facit, tàm internè, quàm externè. 2. Si confessarius ex certis signis, in ipsa Confessione intelligat poenitentem satisfecisse, in tali casu, leuem saltem poenitentiam injungat.

PETES Quando est imponenda Poenitentia Sacramentalis?

DICO 1. Et si nulla sit obligatio, quâ sub peccato teneatur confessarius, priusquàm absoluat pœnitentem, injungere, tamen laudabiliùs est, & securiùs, Pœnitentiam imponere antè absolutionē. Ratio est. Tùm quia sic melius, ratio justitiæ seruatur; Tùm quia conueniens est, vt pœnitens, saltem proposito, satisfaciat priusquàm absoluatur, Ita Angelus *verbo Confessio 5. num. 2.*

DICO 2. *Potest* ex justa causa, immo aliquando debet confessarius, non absoluere pœnitentem, nisi priùs impleuerit pœnitentiam in præcedenti Confessione impositam, præsertim si eam sæpiùs, & sine legitima causa ex mera negligentia omiserit. Ratio est, quia talis pœnitens propter ejusmodi pœnitentiæ neglectum, posset esse malè dispositus, ad sequentem absolutionem. Ita Suarez *Disp. 18. sect. 7.*

ARTICVLVS II.

Quam metam teneatur confessarius seruare, in assignanda Pœnitentia. Seu Quanta debeat imponi Sacramentalis satisfactio?

NOTA 1. Fabulosum est illud, vt notat Faber Fauentius. Suarez & alii, quod aliqui tradunt, olim in Ecclesia, pro singulis peccatis mortalibus, pœnitentiam septennem imponi solitam: Et licet extent aliqui Canones pœnitentiales, in quibus, aliquibus peccatis grauissimis, septem annis, pœnitentia injungitur, non tamen hæc regula pro quolibet peccato mortali est seruanda: præterea istas pœnitentias, non constat pertinuisse ad forum interius, sed ad forum potiùs externum, quia fiebant ad ædificationem Ecclesiæ, sæpè enim imponebatur depositio, vel priuatio alicujus Ecclesiasticæ dignitatis, vel quid simile.

Septennes pœnitentiæ quid?

NOTA 2. Quantitas, & qualitas pœnitentiæ injungendæ, pro peccato, relicta est arbitrio confessarij, vt deducitur per *Caput Mensuram de pœnitentia dist. 1.* vnde dato, quòd illæ septennes Pœnitentiæ, pertinerent ad forum conscientiæ, patet assiguatas fuisse per modum regulæ magis

gis directiuæ, quàm coactiuæ ad eas pœnas seruandas; & concesso, quòd essent præceptiuæ, quando ardor fidei, & zelus Christianus vigebat, modò jam non sunt in vsu, & tota pœnitentia, in arbitrio Confessarij est posita, vt constat ex loco citato Tridentini, in primo Articulo. Difficultas ergo tota est, quomodo Sacerdos se gerere debeat, vt æquam, & justam satisfactionē imponat, ne clauis erret, in dimittendo pœnam temporalē.

Prima. Opinio asserit, satisfactionem respondentem pœnæ temporali, consistere in indiuisibili. Ita Suarez *Disp. 38. sect. 5.* citatur Alensis *4. parte, q. 80.* sed nihil tale inuenitur apud eum. Fundamentum hujus opinionis est. Quia in Diuino judicio, omnia sunt definita in pondere, & mensurâ, neq; in illo est latitudo rigorosi, vel medij pretij. Sed hoc judicium, quod facit Sacerdos in imponendo pœnitentiam Pœnitenti, est judicium Diuinum, quamuis per homines exerceatur. Ergo Sacerdos, tenetur imponere pœnitentiam, correspondentem pœnæ temporali, juxta strictum rigorem justitiæ. Confirmatur 1. Quia contritio consistit in indiuisibili, quia tanta requiritur, vt sufficiat, & non minor, & etiāsi prudēs Confessarius existimet esse sufficientem, si non sit, nihil efficiet. Ergo & hic ita. Confirmatur 2. Quia qui majorem habet dispositionem, in receptione Sacramentorum, majorem fructum percipit. Ergo & qui majorem satisfactionem suscipit.

Secunda. Opinio negat in indiuisibili consistere pœnam, vt est commissa Sacerdoti. Ita Doctor *in 4. dist. 15. q. 1. Et Dist. 19. q. vnica.*

Dico 1. Et si apud Deum, & in reipsa, pœna temporalis secundùm strictum rigorem, respondeat culpæ, quæ in indiuisibili consistit, tamen vt committitur judicio Sacerdotis, non arctatur ad hanc indiuisibilitatem, sed datur latitudo, intra quam pœnitentia imposita, satisfacit secundùm justitiam toti pœnæ, licet illi non sit adæquata, sed vel excedat, vel excedatur, & ratificatur in cœlis. Probatur 1. Si ad hoc, vt tota pœna temporalis dimittatur, necesse est, quòd adæquata pœna, vsq; ad indiuisibile, imponatur à Sacerdote pœnitenti, sequitur, quòd Sacerdos non sit arbiter judex inter Deum, & pœnitentem. Sed hoc dici non potest. Ergo. Consequentia Probatur. Nulli committitur potestas arbitrandi in aliqua causa, cujus arbitrium nunquam erit ratum, propter quamcunq; diligentiam possibilem adhiberi ab ipso, sed tantùm à casu, vel per miraculum speciale. Sed per quamcunq; diligentiam possibilem adhiberi à Sacerdote, non potest pertingere ad illud indiuisibile pœnæ, quò Deus

Pœnitentia assignanda non arctatur ad indiuisibilitatē.

judicat peccatorem esse dignum. Ergo si attingat, hoc erit ex miraculo, vel casu. Neque valet Responsio Suarez, quòd res ipsa habebit effectū, prout in re fuerit conformis legi Diuinæ, & mensuræ, à Deo positæ. Non inquam valet, quia quilibet homo, poterit sibi imponere pœnitentiam judicio humano sibi conuenientem, hæc enim si secundùm judiciū Diuinum fuerit adæquata, tollet omnem pœnam, sin minùs, tollet pœnam sibi respondentem, & res ipsa habebit effectum, prout in re fuerit conformis legi, & mensuræ Dei; sed hoc videtur derogare auctoritati Sacerdotis, cui Dominus dedit potestatem ligandi, soluendi, & verè cognoscendi, & sententiandi in causa peccati, inter Deum, & peccatorem. Probatur 2. Frustra facti fuissent Sacerdotes Judices peccatorum, nam eorum sententia solutionis, & obligationis, vt est ab illis nihil valeret, sed solùm, quatenùs legi Diuinæ, & pœnæ taxatæ à Deo, esset conformis indiuisibiliter, & quamuis à Sacerdote esset lata, tamen in re effectum haberet, non vt ipse sententiauit, sed secundùm mensuram judicij Diuini, & pœnæ ab eo taxatæ, quæ judici humano est incognita. Probatur 3. Nullus constituitur arbiter inter partes, sub hac conditione, quòd præcisè arbitretur ad voluntatem vnius partis, & hoc maximè, quando non potest judex arbiter deputatus, noscere determinatè voluntatem illius partis, sed in judicio pœnitentiæ, partes sunt, Devs, & peccator, inter quos est Sacerdos arbiter. Ergo Sacerdos non obligatur, ad arbitrandam illam pœnam præcisè, quam Devs infligeret, maximè, cùm non possit sibi constare de voluntate Dei, quoad hoc præcisè. Probatur 4. Si Sacerdos imponat pœnitentiam aliquantulum majorem, quàm respondeat peccatis, non est probabile, quin pœnitens teneatur illam implere. Ergo si aliquantulùm minorem condignâ pœnâ imponat, illa videtur sufficere: nam si non sufficeret aliqua, citra illam punctualem, quā dictat Diuina justitia. Ergo non oportet explere aliam, vltra illud punctuale Diuinæ justitiæ. Inde.

Sacerdos est arbiter

Collige. Sicut in aliis commutationibus, commutatio habet aliquam latitudinem, ita vt non respiciat indiuisibile, sed medium rectæ rationis, ita justitia punitiua, quæ est commutatiua pœnæ temporalis, debitæ culpæ, non respicit necessariò gradum indiuisibilem pœnæ, correspondentem huic culpæ, sed ibi est aliqua latitudo, infra quā pœna, minor non sufficit, & vltra quam pœna major, non est imponē-

In omni cōmutatione est aliqua latitudo

dā

da, & clauis ligans extra totam hanc latitudinem, vel citra, vel extra, errat, & tunc meritò poena, quæ soluitur in terris, non soluitur in cœlis, id est, in cœlis non ratificatur. Sed clauis ligans intra hanc latitudinem, non errat, & ideò arbitrium Sacerdotis ratificatur in coelis.

DICO 2. Licet poenitentia assignanda, sit in arbitrio Confessarij, non ita tamen, vt pro libito, possit imponere quamcunq; vult, sed tenetur considerare grauitatem peccatorum, dispositionem poenitentis, & seruatâ ratione justitiæ, debet imponere poenitentiam proportionatam culpæ, & vt sit in remedium, ad abstinendum in futurum. Ratio est, quia vicarius est judex DEI. Ergo debet aliquam æquitatem inter partem læsam, & lædentem, constituere. Vnde rectè Tridentinum *Sess. 14. cap. 8.* præcipit, vt Confessarij salutares, & conuenientes poenitentias, injungant, ne si fortè peccatis conniueant, & indulgentiùs cum poenitentibus agant, leuissima quædam opera, pro grauissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. &c. *Non pro libito imponenda est pœnitentia.* *Notent Confessarii.*

DICO 3. Potest Confessarius, pro eodem peccato, pro diuersis circumstantiis, & Personis, diuersas poenitentias imponere. Dixi (*pro diuersis circumstantijs, & Personis:*) quia V.G. est poenitens nfirmus, vel jam moriturus, vel quia Confessarius aduertit poenitentis fragilitatem, & defectum feruoris, putatque per majorem penitentiam, deterrendum à confessione inposterum facienda. Ratio est, quia in hoc Sacramento magis attenditur salus, & emendatio poenitentis, quàm satisfactio pro poena temporali peccatis debita. Quare rectè Nauarrus *cap. 26. num. 19. & 20.* docet, quando imponitur minor poenitentia, quàm deberet imponi, monendum esse ea de re poenitentem, tùm vt ille vltrò, postea assumat aliquas penitentias: tùm ne de leuitate satisfactionis, æstimet culpæ leuitatem, faciliusq; in peccata relabatur. *Pro vno peccato, diuersæ possunt imponi pœnitentiæ.*

DICO 4. Ex exemplis in Sacris literis, (vt Nabuchodonosor, Dauid, & ex antiquis Canonibus) potest deduci probabiliter, alicui peccato mortali competere poenam septem annorum. Patet, quia Nabuchodonosor pro peccato superbiæ, septem annis grauissimam poenam luit: similiter Dauid *2. Regum 24.* *Pœnitentia septennis.*

Addo, justis de causis, & propter peccata grauiora, posse assignari poenas, non solùm septem, sed etiam decem, vel plus annorum. Hinc

Notent Confessarij. COLLIGE. Istas esse poenitentias falsas, quæ sine rationabili causa minores justis imponuntur à Confessarijs, vel ob ignorantiam, vel ob amicitiam, vel ob aliquem minùs justum respectum.

Ad fundamentum contrariæ opinionis Respondeo. Quòd licet apud DEum, poenitentia adæquatæ poenæ temporali, consistat in indiuisibili, tamen inquantùm commisit hoc judicium Sacerdoti, qui humano more judicat, noluit adæquatam poenitentiam consistere in indiuisibili, sed habere latitudinem quandam, secundùm prudens judicium Confessarij, quem fecit arbitrum inter se, & peccatorem, ideò licet Sacerdos exerceat Diuinum judicium, non tamen exercet, nisi vt arbiter. Ad Confirmat. *1.* Dico, disparem esse rationem de contritione, & de satisfactione, nam DEus, non posuit in potestare Confessarij quantitatem contritionis, sed ipse præscripsit, quanta debeat esse, & qualis: quantitatem verò satisfactionis, posuit in potestate Sacerdotis.

Ad 2. Confirmationem RESPONDEO Aliud est loqui de satisfactione, & aliud de merito.

PETES Suntne aliquæ causæ, ob quas leuior poenitentia est assignanda? RESPONDEO Esse multas. 1. Infirma poenitentis dispositio tam animi, quàm corporis. 2. Magnitudo contritionis, quæ poenam diminuit. 3. Indulgentia plenaria, tunc enim leuior est poenitentia assignanda. Ita Nauar. *cap. 25 num. 21. & alii.* Porrò morituris, saltem aliquis bonus motus imperetur: valde infirmo magna poenitentia non est imponenda, sed inculcanda, vt si conualuerit illam impleat. *Ita Theogi in 4. dist. 20.*

ARTICVLVS III.

Vtrum conuenienter assignantur opera satisfactoria illa tria, nimirum, jejunium, oratio, & Eleemosyna?

DICO I. affirmatiuè. Patet quia satisfactio, prout est opus exteriùs, vel passio, distinguitur contra actum interiorem mentis, scilicet detestationem, vel passionem, nempe tristitiam sequentem, & contra actum oris scilicet cõfessionẽ, & passionem concomitantem; consistit in his tribus operibus, scilicet oratione, jejunio, & Eleemosyna, & in passionibus voluntarijs, concomitantibus ista tria opera. Quod sic ostenditur, quia ad orationem reducitur, quidquid pertinet ad partem contemplatiuam

siuam

tiuam, vt sunt Meditationes, scripturarum lectiones; studium Theologicum, verbi DEi auditiones, Disputationes, errorum impugnationes, &c. Ad jejunium reducuntur, omnia corporis maceratiua, ordinata ad reprimendam carnis rebellionem, vt sunt vigiliæ, disciplinæ, mortificationes, & quæcunq; corporis afflictiones. Ad Eleemosynam, reducuntur opera misericordiæ corporalis, propter DEum impensa, & quæcunq; erogationes bonorum temporalium, in pias causas. Porrò sufficientia istorum trium desumitur. Primò in ordine ad radices peccati, juxta illud 1. *Joan.* 2. *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ*: ideò concupiscentiæ carnis, correspondet jejunium, concupiscentiæ oculorum, Eleemosyna, & superbiæ vitæ, oratio; & hoc generaliter loquendo. Secundò desumitur sufficientia in ordine ad effectum, & hæc secundùm proprietatem, quia omne opus poenale satisfactorium, vel ordinat nos ad DEum, & sic est oratio; vel ad nos ipsos, & sic est jejunium, per quod corpus nostrum maceramus, vel ad proximum, & sic est Eleemosyna: juxta illud, ad Titum 2. *Sobriè, & justè, & piè vivamus.* sobriè ad nos ipsos, justè ad proximos, & piè ad DEum. Deniq; potest sumi sufficientia istorum trium, ex parte bonorum nostrorum, tria enim bona habemus, juxta Aristotelem 1. *Ethic. cap.* 10. bona fortunæ, bona corporis, & animæ. De bonis fortunæ satisfacimus per Eleemosynam, de bonis corporis per jejunium de bonis animæ per orationem. Ergo conuenienter assignantur ista tria opera satisfactoria.

Sufficientia istorum triū desumitur. Primò ex radice peccati.

2. in ordine ad effectum

3. ex parte bonorum nostrorum.

DICO 2. In casibus particularibus, debet Sacerdos imponere poenitentiam, quæ peccato, quô poenitens peccauit, de congruo correspondeat in particulari, V. G. luxurioso imponatur jejunium, superbo humiliationis actus, &c. &c.

Pœnitentia debet respondere peccato

Notandum tamen est hic, quòd in his casibus, requiritur discretio Sacerdotis, vt non imponat alicui poenam disconuenientem, V. G. infirmo, qui peccatum carnis commisit, non imponatur jejunium; sed imponatur ei aliqua, quæ sit ei possibilis: similiter pauperi non imponatur Eleemosyna, nec longa oratio, quia his vacare, non potest.

DICO 3. Opus, quòd à Confessario imponitur, debet esse moraliter bonum, & liberum, non coactum. Ratio est, quia homo non satisfacit pro poena, nisi opus poenale exhibeat bonum, & liberum. Ergo tale est injungendum poenitenti, à confessario in satisfactionem. Vnde

Opus assignatum debet esse bonū & liberum.

D. Subt.

D. Subtilis in definitione satisfactionis, quam retulimus *q.* 1. *art.* 2. dicit, satisfactionem, esse operationem exteriorem laboriosam voluntariè assumptam. Ita Concilium Trident. *Sess.* 14. *cap.* 14. & 18.

PETES. An per opera poenalia, quæ quis necessariò patitur, possit satisfieri DEO pro peccatis? Respondet D. Subt. affirmatiuè *in* 4. *dist.* 15. *q.* 1. § *De secundo dico*, dicens, *vel est passio, seu pœna voluntariè tolerata.* Ergo flagella quæcunq; , sunt satisfactoria, si voluntariè tolerentur. Sequitur Nauar. *cap.* 3. *num.* 4. Suarez *disp.* 37. *sect.* 7.

ARTICVLVS IV.

An pro pœnitentia, possit imponi pœnitentibus, opus aliàs præceptum vel supererogationis?

1. Opinio — Prima opinio affirmat, omnia opera etiam præcepta, ad satisfaciendum valere. Ita Soto *in* 4. *dist.* 19 *q.* 2. *a.* 1. Ledesma *q.* 14. *a.* 1. *dubio* 5. Suarez *disp.* 37. *Sectione* 4. qui alios multos citat. 1. Quia Ecclesia in Quadragesima canit. *Qui corporali jejunio, vitia comprimis, &c.* Ergo per ista jejunia DEO satisfacimus. 2. Aliquando est salutare consilium, imponere poenitenti, opera debita ex præcepto. Ergo tale jejunium erit illi satisfactorium, & tamen erit etiam præceptum. 3. Opus quod habet virtutem augendi gratiam, habet etiam virtutem satisfaciendi, pro poena temporali. Sed opus præcepti auget gratiam, & est magis meritorium, quàm opus supererogationis; quia opera facta ex præcepto, sunt magis meritoria, quàm opera facta ex consilio, & extra præceptum obedientiæ. Confirmatur Eleemosyna, & jejunium factum ex præcepto, sunt magis meritoria, quàm extra præceptum.

2. Opinio — Secunda opinio est D. Subtilis *in* 4. *dist.* 15. *Q.* 1. § *Quantùm ad istum Articulum* vbi apertè supponit opera satisfactoria, non debere esse debita alio titulo, sed necessariò esse debere ex indebitis. Eandem sententiam, vt certam, supponit S. Thomas *in* 4. *dist.* 15. *q.* 1. *art.* 2. *ad* 3. dicens. *Quadam mensura est homini adhibita, quæ ab eo requiritur, & super ea potest homo erogare aliquid, vt satisfaciat.* S. Anselmus *lib.* 1. *cur DEVS homo cap.* 11. *dicit.* Satisfactionem, non posse fieri de eo, per id quod jam debet. Sanctus Bonauentura *in* 4. *dist.* 15. *p.* 2. *art.* 1. *q.* 3. apertè supponit, satisfactionem fieri, solùm per opera aliàs indebita, nam ibi distinguit de operibus debitis DEO, & ait. Alia esse debita DEO ratione boni collati ab eo nobis, & hic est honor, quem DEO reddimus, cùm illi gratias agimus. Aliud est debitum ratione mandati, & hoc debemus per

Opera debita DEO quæ juxta S. Bonauenturã.

obedi-

obedientiam, & subjectionem. Aliud ex majestatis imperio, & hoc reddimus per adorationem latriæ. Aliud debitum ratione peccati commissi, & hoc reddimus Deo per punitionem. Sequitur Richardus ibidem, & Thomistæ antiqui Paludanus. Capreolus *Dist. 15.*

Opera aliâs debita non debent imponi.

Dico itaq; opera satisfactoria, non debent imponi illa, quæ sunt aliâs præcepta; vel alio titulo debita. Probatur 1. Quia nemo potest eodem pretio satisfacere, duplici debito. Sed opus præcepti, est nobis debitum ratione præcepti, opus verò satisfactionis, est nobis debitum ratione peccati commissi, siue ratione justitiæ vindicatiuæ. Ergo per opus præcepti, non possumus satisfacere debito, ad quod tenemur ratione justitiæ vindicatiuæ. Major patet ex definitione satisfactionis: *Satisfacere enim est, reddere æquale debito*; non fieret autem æquale, si id quod redditur, esset aliâs debitum. V.G. si aliquis debeat alicui ratione mutui 10. florenos, & ratione emptionis 10. florenos, non potest satisfacere vtriq; debito, reddendo decem, sed debet reddere viginti, ita & in proposito. Probatur 2. Ista conditio in satisfactione, (vt fiat ex aliâs indebito) habet locum, non tantùm in debito justitiæ, V.G. quando diuersa præcepta, habent diuersas rationes, ob quas actum aliquem præcipiunt, sed etiam in debito aliarum virtutum; nam si quis est debitor ratione justitiæ centum, vt ratione emptionis, & eidem est debitor ratione gratitudinis, vel obedientiæ decem; si quis soluens Principi centum, ratione emptionis, non solueret debitum ratione gratitudinis, vel obedientiæ, ad quod etiam obligauit Princeps, quia hic non esset æqualitas, sed lucrum ex parte satisfacientis, & damnum ex parte creditoris, ita in proposito. 3. Satisfactio, est pars pœnitentiæ, quæ est debita, ratione virtutis justitiæ. Ergo illa non soluitur, per exhibitionem pœnæ alio titulo debitæ, eidem justitiæ, quale est opus præcepti. Consequentia Probatur. Quia vbi subest noua ratio præcipiendi, ibi etiã nouũ præceptum, inducit nouam obligationem. Sed in opere satisfactorio, subest noua ratio præcipiendi, (quia imponitur ad reddendam æqualitatem, inter offendentem, & offensum) ab opere præcepti, quia transgressio præcepti, est contra justitiam, quia est injuria facta Deo, Ergo &c.

Ad Argumenta in oppositum per hanc distinctionem Respondeo. Aliud est quærere, An omne opus meritorium sit satisfactorium? aliud,

 an pœ-

an pœnæ debitæ pro culpa, satisfieri possit per opus pœnale præcepti? Primum rationes oppositæ concludunt; Secundum non probant; quia per opera præcepta aliàs, nón fit satisfactio, pro pœna debita, ratione justitiæ vindicatiuæ, seu satisfactionis pœnitentialis, quia illa opera, sunt alio titulo debita DEO, nimirum ratione obsequij.

ARTICVLVS V.

An pœnitentia publica, possit imponi pœnitentibus?

Pro occultis, non imponẽda pœnitentia publica.

DICO 1. Pro peccatis occultis, non licet imponere pœnitentiam publicam, hoc est talem, vt per eam possint alii venire in cognitionem peccati, aut conjicere illam pœnitentiam à Confessario, propter graue aliquod peccatum esse impositam. Porrò in tribus casibus, licet assignare poenitentiam publicam. 1. Quando pœnitentia est nota, sed pœnitens ignotus, vt disciplinam facere, velato vultu in sacco. 2. Si pœnitentia imponatur, quæ solet sæpè spontè suscipi, vt est oratio, jejunium, &c. 3. Quando est talis pœnitentia, quæ communiter, pro leuibus peccatis solet imponi, vt est tunsio pectoris, osculum terræ. Ratio est conclusionis, quia sic reuelaretur sigillum Sacramenti. Alia ratio est; quia sine sufficienti causa, fama proximi periculo exponitur.

Publica pro publicis peccatis.

DICO 2. Pro peccatis publicis, licet imponere pœnitentiam publicam aut solennem. juxta multos Doctores. Ratio est, quia ita expedit ad ædificationem Ecclesiæ, & satisfactionem, neq; tunc frangitur sigillum, quia procedit ex consensu poenitentis; vnde homicidæ, in die Cœnæ Domini, publicè agunt poenitentiam. Tùm quia id expresè insinuat Tridentinum *Sess. 14. cap. 8.* etiam de interiori foro. Dixi in conclusione (publicam, vel solennem) quia istæ differunt: Nam solennis, in qua certæ solennitates adhibentur. 1. quia nonnisi ab Episcopo imponi debet. 2. Non poterant hujusmodi reconciliari poenitentes, nisi ab Episcopo, vel ejus vicario. 3. Tales poenitentes sistuntur ante fores Ecclesiæ, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, ac crine tonso. 4. Episcopus cum Clero, prostrati in terra, debent cantare Psalmos Pœnitentiales pro eorum absolutione. 5. Surgere debet Episcopus ab oratione, & manus Pœnitentibus imponere, aquâ benedictâ aspergere, cinerem capiti imponere, caput cilicio cooperire, deinde cum suspiriis denunciare eis, quòd sicut Adam ejectus est de paradiso; ita ipsi pro peccatis ab Ecclesia rejiciuntur, tandem jubeat eos, per ministros ab Eccle-

Pœnitentia solennis

Pœnitentia solennis non est in vsu modo.

sia rejici, & Clerus eos prosequatur, cantans responsorium. *In sudore vultus tui, vesceris pane tuo, &c.* In die Cœnæ Domini, repræsentantur ante fores Ecclesiæ Cathedralis, & in Ecclesiam introducuntur. Hoc genus Pœnitentiæ, modo non est in vsu. *Porrò* Pœnitentia publica est illa, quæ imponitur in facie Ecclesiæ, seu coram multis, sed sine solennitate prædicta, & tali modo fit, quòd ex illa potest colligi, quòd imposita sit pœnitenti, propter graue crimen, sicut erat antiquitùs, peregrinatio per mundum, cum baculo bicubitali, & scapulari, vel veste aliquâ, ad hoc consuetâ. *Publica Pœnitentia.*

Dices Scotus supra dixit, conditionem confessionis essentialem esse, vt sit secreta. Sed si pœnitentia publica, imponeretur pro peccatis publicis, jam confessio, non esset secreta. Ergo non est imponenda. Respōdet Durand. *in 4. dist. 14. q. 4.* Quòd per impositioné talis pœnitétiæ, nō publicatur pœnitentis peccatum, quia jam illud est publicum, & notorium. Sed quod est publicum de se, non potest ampliùs publicari. Quòd si aliquis instet, licet peccatum sit publicum, tamen confessio talis peccati, debet esse occulta, & secreta, ita vt non possit reuelari, per impositionem talis pœnitentiæ publicæ. Respondeo. *S*tando in Doctrina Doctoris nostri, in tali casu, exhortandus est pœnitens, ad faciendam confessionem publicam illius delicti, coram prælato, ad quem spectat & vt patienter tolleret, poenitentiam illam, ab illo prælato assignatam, pro tollendo scandalo, & pro satisfactione Ecclesiæ; quòd si omninò nolit recurrere, absoluendus est, & poenitentia secreta illi imponenda.

QVÆSTIO III.

De obligatione Pœnitentis, circa pœnitentiam recipiendam, vel receptam.

In hac Quæstione examinabitur.

1. An pœnitens, teneatur pœnitentiam acceptare?
2. An pœnitens teneatur pœnitentiam acceptatam implere; & Quando?
3. An in statu gratiæ?
4. An per se, vel per alium, posit illam implere?

ARTICVLVS I.

Vtrum Pœnitentes teneantur, pœnitentiam acceptare?

Duæ sunt hac in re sententiæ. 1. Negat, quàm sequitur Medina, Gabriel, Sylu: Nauar: Armilla (tribuitur Doctori) qui omnes dicunt, non

non teneri pœnitentem ad satisfactionem acceptandam, vel implendam, eò, quòd nemo teneatur, in hac vita, pro poena temporali satisfacere, sed possit hoc differre ad alteram vitam. Alia est opinio contraria multorum Theologorum.

Pœnitens debet acceptare pœnitentiam. Dico 1. Pœnitens tenetur poenitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam acceptare. Est communis. Constat ex Tridentino *Seß. 14. cap. 8.* Probatur 1. Quia Sacerdos tenetur pœnitentiam imponere. Ergo Pœnitens tenetur illam acceptare. 2. Quia poenitens tenetur parere Judici rectè judicanti, juxta illam conditionem Confeßionis, vt *sit parere parata.* Sed judex est, & arbiter Confessarius, qui Pœnitentiam imponit. Ergo. 3. Sacerdos absoluit, tanquam Dei minister. Sed Devs sæpè illo modo absoluit à culpa, retinēdo aliquam poenam soluendam. Ergo & Sacerdos absoluens à culpa, potest obligare ad poenam.

Dico 2. Opinio asserens, non teneri poenitentem, ad acceptādam poenitentiam, non est improbabilis, neq; contra fidem. Fauet D. *in 4. dist. 15. q. 1. Art. 2. num. 14. Et dist. 19. num. 27.* dicens, quòd pœnitens, duobus modis potest se habere respectu Sacerdotis: nam, vel se submittere vult illi, quantùm ad omnia, scilicet quoad absolutionem à culpa, & à poena totali; vel solùm, quoad absolutionem à culpâ, non autem quoad absolutionem à poena totali; si hoc posteriori modo, inquit Doctor, non expedire talem repellere, sine absolutione à culpa. *Nota* Probatur 1. Quia talis nolens acceptare poenitentiam, supponitur esse sufficienter dispositus, & habere verum dolorem, & firmum propositum, non peccandi. Deinde habet voluntatem implendi poenitentiam, sed non inflectam sibi ab hoc indice. Ergo habet omnia requisita ad contritionem. Confirmatur Isaiæ 42. dicitur *Arundinem quassatam, non confringet, & linum fumigans, non extinguet,* vbi per arundinem qnassatam, & linum fumigans, peccator intelligitur. Probatur 2. Vnusquisq; potest renunciare juri suo. Sed quòd homo possit in hac vita, per poenalia opera, satisfacere pro peccatis suis, est priuilegium Diuinum, & opus magnæ misericordiæ in fauorem hominū concessum, vt non affligantur, tam diris poenis purgatorij. Ergo homo potest renunciare huic suo juri, & velle satisfacere in purgatorio. Hinc

Con-

Colli g e. Licet hæc opinio in secunda conclusione allata, non sit improbabilis, non est tamen de facili ponenda in vsu; quia difficile est inuenire aliquem, verè poenitentem, qui, vel tantillum poenitentiæ nolit acceptare. Vnde si quis nolit, Pater noster, recitare vel ter nomen Iesvs, non esset absoluendus, quia talis, non videtur esse benè dispositus. *Nota*

Collige 2. Posse poenitentem, absq; mortali peccato, ante acceptam absolutionem à Confessario, ad alium recedere, si Confessarius nolit poenitentiam mitigare; non enim in hac parte Confessario obedire tenetur, nisi quatenùs ab ipso intendit absolutionem acceptare.

Collige 3. Falsò Doctori Subtili imponitur, quòd ipse asseruerit, Sacerdotem non posse imponere poenitentiam poenitenti, cùm nullibi hoc dicat, sed solùm ait, poenitentem non necessariò teneri, ad acceptandam pœnitentiam à Sacerdote sibi injunctam, & loquitur de poenitentia totali, & adæquata, vt colligitur ex locis paulò ante citatis. *Vindicatur D. à calumnijs*

Confirmatur cōclusio nostra. Nō videtur inconueniens, quòd reus recusare posit taxationem, & poenam impositam, à Judice inferiori, & velit solùm stare taxationi pœnæ impositæ à supremo Judice, ita & hic.

Confirmatur 2. Si talis non esset absoluendus, maximè, quia esset inobediens Ecclesiæ, quam repræsentat Sacerdos, habens claues ejus. Atqui hoc non impedit, quia iste poenitens, submittit se Ecclesiæ arbitrio, quantùm ad id, in quo tenetur, scilicet quantùm ad judicium de culpis, ad quod necessariò tenetur, ad hoc autem aliud judicium pertinens ad impositionem pœnæ, non tenetur se submittere. Ergo non est inobediens. Ratio est, quia impositio poenitentiæ, non includitur necessariò in primo judicio, quô culpa dimittitur; nam in morte, cùm quis non potest aliquid poenale exercere, potest secundùm omnes absolui absque impositione poenitentiæ. Ergo poenitentiæ impositio non necessariò includitur in absolutione à peccatis, & poenis, ita vt sit impossibile absoluere à culpa, & non absoluere à poena. Tùm quia omnes Sacerdotes, vniformiter se habent circa absolutionem, à culpa, quia omnes requirunt eandem dispositionem, quâ deficiente, *Submittit se ad judicium de culpis*

non conferunt absolutionem. At circa impositionem pœnæ, non omnes vniformes sunt, immo maximè variant; nam aliqui pro eisdem peccatis, exiguam imponunt pœnitentiam, propter voluntatem poenitentis, nolentis grauiorem acceptare; vel si acceptaret, non eam persolueret, vnde eũ admonent, quòd residuũ soluet in purgatorio. Ergo &c.

Deniq; timendum est, ne inde accipiat occasionem, recidiuandi in peccatum mortale, quia projiciendo illam pœnitentiam, peccabit mortaliter, postquam voluit se submittere Sacerdoti in ejus susceptione.

DICES 1. *S*acerdotibus, integrum est commissum judicium de peccatis. Sed ad integrum, judicium pertinet, impositio poenitentiæ. Ergo &c.

RESPONDEO. Si hæc ratio esset vera, teneretur Sacerdos, semper imponere poenitentiã adæquatam, cùm tamen ex rationabilibus causis, possit imponere non adæquatam, sed modicam, vt dictum est Q. præcedenti. Dicimus ergo, teneri *S*acerdotem, imponere poenitentiam, & obligare ad illam poenitentem, si poenitens velit illam acceptare, sed si nolit, posset absolui: ex eo enim quòd *S*acerdos, est judex peccatoris, non aufertur peccatori optio, confugiendi ad ipsum DEVM, judicem supremum, pro poenitentia, qui est superior Sacerdote; aliud esset si nolit DEVS per se imponere poenitentiam, sed vellet omninò, vt per Sacerdotem imponeretur, sicut voluit, vt absolutio fiat à Sacerdotibus; alia igitur est obligatio ad absolutionem à peccatis, alia obligatio ad recipiendam satisfactionem à *S*acerdote.

Alia est obligatio ad absolutionem alia ad satisfactionem.

DICES 2. Ita est præceptum de satisfactione, sicut & de Confessione. Sed ad confessionem peccator obligatur. Ergo & ad satisfactionem. Confirmatur 1. Quia Sacerdos, & poenitens, tenentur integritatem Sacramenti facere. Sed satisfactio pertinet ad integritatem. Ergo. Minor patet, quia sicut Sacerdos tenetur ad poenitentiam imponendam, propter integritatem Sacramenti, ita poenitens ad acceptandam, propter eandem rationem: vnde in Jure *Capite statuimus de Maledicis* habetur, quòd blasphemo, qui noluerit poenitentiam acceptare, interdicatur ingressus Ecclesiæ. Ergo non acceptare poenitentiam, est peccatum mortale. Confirmatur 2. Concilia dicunt Florentinum, & Tridentinum, *Sess. 14. cap. 8.* In Sacerdotibus non solùm esse potestatem absoluendi, sed etiam ligandi. Ergo potest poenitens obligari ad satisfactionem. Confirmatur 3. Judex potest obligare reum ad poenitentiam sibi

am sibi impositam, & Pœnitens tenetur ei obedire, quia Confessio debet esse obediens. Confirmatur 4. Pœnitentia non solùm est castigatio, sed etiam medicina pro cauendis peccatis in futurum. Ergo poenitens, potest obligari ad hanc medicinam, pro cauendis peccatis futuris.

RESPONDEO. Negando paritatem, quia ista sunt diuersa, Confessio, & Satisfactio. Ad 1. Confirmationem. Nego Minorem loquendo de satisfactione in re, & vt injungitur à Sacerdote; alioquin moribundo, non posset dari absolutio à culpa, cùm poenitentiam, non possit acceptare. Ad probationem Minoris Dico, teneri Sacerdotem imponere, si poenitens velit acceptare; Canon Juris citatus, loquitur de poenitentia publica, & in foro exteriori. Ad 2. Confirmationem Dico, Concilia loquuntur, Sacerdotes habere potestatem poenitentiam imponendi, nō verò dicunt teneri poenitentes ad acceptandam poenitentiam, ista enim sunt diuersa. Ad 3. Confirmat: Dico Posse Judicem obligare reum ad poenitentiam, si reus velit eam acceptare, sed si velit ad supremum appellare Judicem, cum sua poenitentia, non potest eum inferior Judex impedire. Porrò conditio illa Confessionis (*Obediens.*) intelligitur, postquam poenitens poenitentiam acceptauit, tenetur illam implere. Ad 4. Confirmationem Dico, quòd medicinalem tenetur acceptare, non medicinalem verò non obligatur, si velit ad supremum judicē appellare.

Concilia nō dicunt teneri pænitentem acceptare.

ARTICVLVS II.

An poenitens teneatur poenitentiam acceptatam implere, & Quando?

DICO 1. Pœnitens peccat mortaliter, non adimplendo poenitentiam acceptatam grauem; siue grauis illa fuerit injuncta pro mortalibus, aliâs non confessis, siue pro mortalibus aliâs confessis: siue etiam pro venialibus. Est ferè communis, excepto Cajetano, sed in hoc grauiter notatur ab aliquibus, quia putant hoc esse de fide. Ratio est conclusionis, quia faciens in re graui, contra obligationem, peccat mortaliter. Tùm quia hoc spectat ad justitiam, & religionem. Ergo omittens peccat mortaliter. Dixi (prò peccatis mortalibus aliâs confessis, & venialibus) quia, si & pro talibus peccatis, rationabili de causa, assignatur poenitentia, & poenitens illam acceptat, tenetur illam implere, non tamen Sacerdos debet, pro præfatis peccatis grauem poenitentiam assignare.

Peccat mortaliter pænitēs acceptādo, & non implendo.

DICO 2. Qui non adimplet poenitentiam leuem, non peccat

Leuis assignat

morta-

tamen obligat sub mortali. mortaliter, etiamsi poenitentia injuncta fuerit pro mortalibus. Ratio est, quia sicut in aliis leuitas materiæ, ita & hic excusat, V. G. tria, vel vnum Pater noster, &c. Hinc

COLLIGE. Probabilis est sententia Medinæ, asserentis, pœnitentem non peccare mortaliter, omittendo grauem pœnitentiam, quam Sacerdos injunxit solùm sub veniali implendam: longè tamen probabiliùs est, non posse poenitentiam grauem injungere, sub veniali implendam: non enim in potestate Confessarij est, actionem suam coarctare prout voluerit, sed juxta institutionem Sacramenti; cùm autem natura Sacramenti postulet, vt poenitentia præcipiatur, & si præcepta acceptatur à Poenitente, non potest illa obligatio poenitentis, arctari ad veniale.

Determinato tempore est implenda. Quantùm ad tempus poenitentiæ implendæ? DICO I. Quando Confessarius determinat tempus implendæ poenitentiæ, intra illud debet impleri; non tamen peccabit poenitens mortaliter, si differat in aliud tempus; imò nec venialiter, modo adsit rationabilis causa dilationis. Ratio est, quia præceptum cadit directè, & per se in substantiam operis, in tempus verò, tanquam in circumstantiam accidentalem. Ergo mutare illud tempus præscriptum, impletionem poenitentiæ nonnihil differendo, modo non adsit nimia dilatio, non est peccatum mortale, quia est leuitas materiæ.

Non impleta determinato tempore debet tamen statim post impleri. DICO 2. Si poenitens intra tempus præfixum, poenitentiam non adimpleuit, tenetur adhuc elapso eo tempore poenitentiam adimplere. Ratio est, quia tempus non fuit præfixum ad finiendam obligationem, sed ad solicitandam, & non ad differendam absq; justa causa. Ergo transacto præscripto tempore, adhuc in poenitente perseuerat eadem obligatio ad satisfactionem Deo, pro pœnis debitis. Inde

COLLIGE. Potest fieri aliquando, vt poenitentia alligetur tempori, & terminus justa de causa apponatur, ad finiendam obligationem, V.G. Confessio qualibet hebdomada, vel jejunium tali, vel tali die.

DICO 3. Quando Sacerdos nullum certum tempus præfixit poenitentiæ, censendus est præcepisse vt poenitentia prima commoditate fiat. Ratio est, quia hæc censetur rationabilis voluntas confessarij, vt pœnitens quamprimùm satisfaciat DEO. Hinc

Diu differre non licet. COLLIGE. Si poenitens poenitentiam grauem, & valdè diu dif-

ferat

ferat, mortaliter peccabit: quia facit contra intentionem Confessarij, & finem Sacramenti: quanta autem dilatio requiratur ad peccatum mortale, judicio prudentis ex circumstantiis, judicandum est. Ita communiter DD.

Dico 4. Non tenetur poenitens implere poenitentiam, ante obtentam absolutionem, quando poenitentia est vindicatiua, nulla enim cogit necessitas ex parte pœnitentis, quia debet credere pœnitenti, quòd illam implebit; secùs est judicandum de pœnitentia medicinali, quia hac in re tenetur Confessario obedire, quando ita ipse judicauit ad ipsius bonum expedire.

Qværes 1. Quid sit faciendum pœnitenti, oblito pœnitentiæ sibi injunctæ in Confessione? Respondent aliqui vt Richardus, *in 4. D. 17. a. 2. q. 8.* Syluester *Verbo Confessio 6. q. 3.* teneri secundò eadem peccata confiteri, vt aliam pœnitentiam pro illis accipiat: sed opposita sententia est communior & verior, quæ est Nauarri *cap. 9. num. 17.* Soto *dist. 20.* Roderici *tom. 1. cap. 56. num. 8.* *Oblitus pœnitētiæ quid facturus?*

Dico 1. Oblitus suæ pœnitentiæ, non tenetur secundò eadem peccata confiteri ob nouæ pœnitentiæ impositionem. Ratio est. Tùm quia prior confessio, & absolutio fuit valida, remisitq; culpam, & pœnam æternam, sine vlla dependentia, à futura satisfactione. Ergo etsi satisfactio postea non impleatur, tamen nulla erit obligatio, iterū confitendi. Tùm quia illa repetitio Confessionis, non est necessaria ad remissionem pœnæ temporalis, quia hæc alia ratione etiam in hac vita obtineri potest, per aliâs spontaneas satisfactiones; & pœnitens absolute, non tenetur, pro ea in hac vita satisfacere, vt dictum est; optimè tamen faceret, si præcipua peccata confiteretur. *Oblitus pœnitentiæ, nō tenetur peccata secundò confiteri.*

Dico 2. Si per negligentiam crassam, & dilationem nimiam, oblitus est aliquis pœnitentiæ sibi impositæ, ne tunc quidem tenetur iterare Confessionem, sed satis erit, vt peccatum illud negligentiæ, & dilationis confiteatur, vnâ cum aliis postea commissis. Ratio eadem est, quæ & prioris Conclusionis. Securiùs aliqui judicant, vt grauiora repetantur, vt Sacramentum sit perfectum, & integrum. Inde *Nota*

Collige. Si obliuio statim accidat, post datam pœnitentiam, & crederet Sacerdotem esse ejus memorem, teneretur, si posset, ab eo petere, quid injunxisset, præsertim quando pœnitentia est grauis.

QVÆRES 2. An pœnitens, possit injunctæ sibi pœnitentiæ, satisfacere per susceptionem indulgentiæ plenariæ?

Per suscepti onem Indulgentiæ satisfacit pœnitentiæ.

RESPONDEO. *Posse*, modo reipsa suscipiat indulgentiam, respondentem satisfactioni pro pœnis debitæ, Ratio est, quia pœnitens per susceptionem Indulgentiæ plenariæ, satisfacit pro peccatis, vt constabit ex definitione Indulgentiæ plenariæ *Disp.9*. Ergo poenitens non tenetur ampliùs satisfactionem sibi injunctam adimplere: sicut enim debitor, non tenetur creditori soluere debitum, quod sibi condonatum, & remissum est, à Creditore, ita neq; pœnitens, tenetur DEO satisfacere, pro pœna aliàs debita, cujus remissionẽ obtinuit per indulgentias. Hinc

COLLIGE. Hoc dictum, est verum in pœnitentia vindicatiua, non verò quæ datur in remedium, & præseruationem à peccatis, quia indulgentia, non ita præseruat à peccatis, sicut opera pœnalia. Addo. raro omittendas pœnitentias etiam vindicatiuas, ob susceptionem Indulgentiarum, quia id integritas Sacramenti videtur exigere, & majus meritum exposcere, vt pœnitentia assignata adimpleatur.

ARTICVLVS III.

An poenitens teneatur implere poenitentiam, in statu gratiæ?

Duplex opinio

In hac difficultate, sunt duæ graues opiniones, 1. asserit quod existens in peccato mortali, impleat quidem præceptum de integritate Sacramenti, & satisfacit præcepto Sacerdotis, non tamen satisfacit pro pœna temporali, corã DEO: ita S. Thomas *in 4. dist. 15. q. 1. a. 5.* Sanctus Bonauentura. Richardus eadem Distinctione: communis fere Thomistarum. sequitur Suarez *disp. 37. sectione 2. & multi alij*. 2. opinio est D. Subtilis *in 4. dist. 15. q. 1. a. 4. § De Quarto dicitur* asserens, non solùm satisfacere integritati Sacramenti, & præcepto Sacerdotis, sed etiam obligationi pro pœna temporali, coram DEO. Sequuntur omnes sui discipuli. & Major *ibidem q. 1.* Gabriel *Dist. 16. q. 2. a. 3. dub. 3.* Medina *Tract. 3. q. 5. Dubio vltimo*. Nauarrus, maximè *in Manuali capite 3.* vbi multas rationes adducit post Tridentinum Concilium. Angelus *verbo Pœnitentia num. 14.*

Soluitur pœna temporalis extra statum gratiæ.

DICO I. *Per* poenitentiam expletam in peccato mortali, satisfit & integritati Sacramenti, & præcepto Sacerdotis, & soluitur poena temporalis. *Probatur 1.* Quando aliquis soluit, quantùm debet, satisfacit, siue sit amicus, siue inimicus. Sed peccator existendo in peccato mor-

mortali satisfacit, & soluit, quantùm debet. Ergo satisfacit. 2. Probatur opposita opinio, præbet occasionem peccatoribus, majoris obstinationis; quòd repugnat Diuinæ bonitati, & misericordiæ, cujus viæ, ducunt ad bonum, non ad malum. Sequela Majoris exemplificatur; V.G. *Petrus* hodie suscipiat, pro pœnitentia jejunium trium dierum, cras recidiuet in peccatum mortale, & de illo non pœnitens, secundo die jejunat, quia sibi fuit impositum, quæro, an jejunium secundæ diei sit aliqua satisfactio, an non? si sic? habeo intentum; si non. Ergo est occasio inducendi Petrum ad non jejunandum tertio die, & sic ad nouū peccatum, non adimplendi pœnitentiam injunctam, & acceptatam. Quòd autem asserendo jejunium illud secundæ diei, non esse satisfactorium, sit occasio inducendi Petrum, ad non jejunandum tertia die. Probatur, quia non alio fine jejunat, nisi vt eo satisfaciat, pro pœna temporali suorum peccatorum, cognito autem hoc fine frustraneo, (quia juxta oppositam sententiam, opus illud pœnale jejunij, nihil valet,) cessat occasio jejunandi, & accedit occasio transgrediendi præceptum dictum, & consequenter faciendi peccatum nouum, vt dictum est. Probatur 3. vel opus satisfactorium, factum in peccato mortali, est opus bonum, & dignum acceptatione Diuinâ, vel non: Si neges: Ergo quis, faciendo opus pœnale, ex suo genere bonum, & dignum acceptatione Diuinâ, V.G. jejunando, faciet peccatum, quod est impium: vel faciet opus indifferens, & nullius valoris; & hoc non, quia actus ille satisfactionis, est actus obedientiæ virtutis, facit enim opus illud jejunij, in quantùm illud est sibi impositum, tanquam pars satisfactionis: actus verò virtutis obedientiæ, est laudabilis, & ex suo genere bonus, & dignus acceptatione. Ergo est satisfactorius. 4. Quòd DEVS semel condonauit, non retractat. Ergo pœna illa temporalis, pro peccato imposita, potest secundùm justitiam tolli, & solui per opus pœnale factum in peccato. 5. Cum quis exigit ab aliquo, pœnam aliquam debitam, si ille soluat poenam illam debitam, siue sit amicus, siue inimicus, satisfacit. Sed in proposito, DEVS exigit poenam inflictam peccatori, propter peccatum, dum per ministrum suum Sacerdotem imponit, & præcipit poenitenti, talē satisfactionē. Ergo dum exhibet opus pœnale sibi impositum, siue sit amicus, siue inimicus, satisfacit DEO.

DICES 1. Nulla remissio, nec culpæ, nec poenæ, fieri potest, nisi in virtute passionis Christi Domini, quia ipse nos à culpa, & à poenâ libera-

berauit. Sed peccatori existenti in mortali, non applicatur passio Saluatoris: Ergo non potest satisfacere.

Peccator soluit virtute gratiæ præterita. RESPONDEO. Nego Minorem, soluit enim virtute passionis Christi Domini, & virtute gratiæ ejus satisfacit, quæ aderat, quandò ei culpa dimissa fuit; virtute enim gratiæ, tunc justificantis peccatorem, acceptata fuit poena temporalis soluenda, ideò in quocunq; statu illa soluatur, sufficit.

DICES 2. Tridentinum *Sess. 14. cap. 8 & Can. 13.* definit satisfactionem hanc, non esse opus nostrarum virium, sed esse opus gratiæ datæ per Christum Jesum, à quo omnis nostra est sufficientia. Cùm igitur satisfactio, sit fructus gratiæ Christi Domini. Ergo opera satisfactoria debent esse opera facta in gratia.

Mens Cõcilij RESPONDEO. Concilium ibi loquitur de auxilio gratiæ, necessario nobis ad eliciendum opera bona, quod negabant *Pelagiani*, non de gratia gratum faciente, de quâ nunc loquimur, & hoc verum esse patet ex textu, refutat enim temeritatem hæreticorum modernorum, qui dicunt has satisfactiones, tollere meritum Christi Domini, cùm tamen Catholici, hoc nunquam dicant, imò apertè esse ex meritis Christi Domini fatentur. Quòd si aliquis contendat, loqui Concilium de gratia justificante in operibus satisfactoriis, id verum est, de gratia præsenti, vel præterita.

Satisfactio in peccato mortali non est reconcilians. DICO 2. Hæc satisfactio, est tantùm secundùm quid, Patet, quia non est placans, neq; reconcilians, & per illam soluit quidem pœnam, sed non meretur? Has conclusiones, vt clariùs elucidet, D. Subtilis loco citato, ponit tria dicta. 1. Si quis impleat satisfactionem, sibi ab *Nota dicta Doct. Subt.* Ecclesia impositam, claue non errante in charitate, meliùs facit, quia nõ tantùm soluit pœnam, sed etiam meretur. 2. Si eam adimpleat extra charitatem, soluit quidem pœnam, sed non meretur gratiam, neq; gloriam. 3. Si pœna, & satisfactio, exigitur ab eo extra charitatem, soluitur poena, licet ipse non soluat, & vltra hanc, non exigitur pœna vlterior, & hanc appellat satispassionem: & declarat exemplo humano, si enim alicui offensæ in Regem, correspondeat præcisè juxta legem, abscissio manus, si isti etiam inuito, abscinditur manus satispatitur, & in tantùm sufficit Regi, quòd secundùm legem, & justitiam, non debet ab eo pœnam vlteriorem exigere, & tamen, non recipit eum in gratiam, vel amicitiam; ita & in proposito. Hinc

COLLI-

Colligi ex 2. Dicto Doctoris Subt. Si quis magnam partem satisfactionis sibi impositæ, impleuit in peccato mortali, & post iterum pœnitet de peccato nouo, non est sibi iteratò poenitentia imponenda pro peccato de quo satisfecit, licet extra charitatem, sed tantùm de nouis peccatis.

Dices. Opera nostra, nullius sunt valoris extra gratiam Dei, apud Devm, juxta illud Prouerb. 15. *Victimæ impiorum abominabiles Domino, vota justorum placabilia.* Ergo vt habeant valorem, necesse est quòd illum, accipiant à gratia Dei.

Respondeo. Nego opera facta extra gratiam, esse vllius valoris, licet non sint meritoria, benè tamen satisfactoria. Ad authoritatem Prouerbiorum dico, *victimas impiorum esse abominabiles DEO*, id est, non acceptas, nec meritorias vitæ æternæ. *Opera facta extra gratiam sunt satisfactoria.*

Dices 2. Si peccator, posset facere extra gratiam pro poenis debitis, vel illa satisfactio esset de condigno, vel decongruo. Non 1. Quia sicut nullus potest de condigno, sine gratia mereri, ita nec satisfacere. Non 2. Quia lex generalis est, vt quòd sine charitate fit, nihil fit. Respondeo Esse satisfactionem de condigno, quia innititur gratiæ gratum facienti, non præsenti, dum satisfacit, sed præteritæ, quâ ei fuit remissa culpa, cui talis poena debebatur. Quare satisfactio, non requirit charitatem principaliter, dum fit, licet requirat præfuisse, quando Devs culpam dimisit, & poenam faciendam acceptauit, illius enim virtute gratiæ solutionem postea factam acceptat. Hinc

Collige. Juxta doctrinam D. S. An bona opera, facta in peccato mortali, adueniente gratiâ, reuiuiscant quoad effectum satisfaciendi ex opere operantis, nullum est dubium, quia supponit non fuisse mortificata.

Qværes An satisfactio, habeat aliquem effectum ex opere operato?

Dico 1. Habet. Ratio est, Tùm quia si satisfactio Sacramẽtalis, nullũ effectũ haberet virtute clauiũ, & ex speciali applicatione passionis Christi Domini, non esset majoris virtutis, & efficaciæ, quàm satisfactio nõ Sacramentalis, quod est absurdum, frustra enim esset instituta à Christo Domino. Tùm quia hæc actio, aliquomodo procedit à potestate soluendi, & remittendi peccata, subjecta Sacerdoti per confessionem, collata ipsi Sacerdoti, ex meritis Christi Domini. Ergo virtute meritorum *Satisfactio habet effectum in opere operato.*

Christi Domini, habet aliquem effectum proprium ex opere operato, siue ex se, vt sic est instituta à CHRISTO Domino. Sed satisfactio non ordinatur in culpam, sed in pœnam. Ergo.

Satisfactio habet effectum in absolutione.

DICO 2. Satisfactio habet hunc effectum, cùm Sacerdos absoluit poenitentem. Ratio est, quia cùm poenitens est rectè dispositus, sacerdos remittit illi virtute clauium, non solùm culpam, & poenam æternã, sed etiam aliquid poenæ temporalis, & hoc semper verum est, siue Sacerdos assignat poenam adæquatam, siue inadæquatam, aliàs impotens absoluere adæquatam, careret hoc beneficio.

Satisfactio non confert gratiam habitualem ex opere operato.

DICO 3. Satisfactio, non confert gratiam habitualem ex opere operato. Hoc probabiliùs videtur, quàm oppositum, non enim est pars essentialis, in qua consistat essentia Sacramenti: satisfactio enim requiritur, vt actus poenitentis, in re, vel in voto, vt Sacramentum habeat efficaciam. Tùm quia sola satisfactio, posset justificare hominem, sicut contritio, quod est contra naturam ejus, quæ tota respicit poenam temporalem.

QVÆRES II. Vtrum opera satisfactoria, quæ procedunt ex meliori, & feruentiori actu, sint magis satisfactoria?

Opus quadruplex exterius

NOTA. In operibus satisfactoriis, quadruplex est opus exterius, nempe liberale, poenitentiale, Indulgentiale, & Suffragale. Liberale, quod quis facit, ex propria voluntate. Pœnitentiale opus, quod injungitur à Sacerdote. Indulgentiale cui ex concessione Prælati, annexa est aliqua indulgentia, V.G. visitare aliquam Ecclesiam, &c. Suffragale opus est, quod facit vnus, pro alio. Porrò opus exterius, procedit ex interiori, opus autem interius, potest esse æquale, vel inæquale, in diuersis, procedens ex majori, minori, vel æquali feruore charitatis.

DICO 1. Si opus interius, sit in diuersis æquale, & opus exterius in singulis est liberale, opus exterius, est æqualiter meritorium; & idem judicium esto, si opus exterius æquale in singulis, est poenitentiale, vel indulgentiale. Si verò opus interius in diuersis sit æquale, sed opus exterius, in vno poenitentiale, in alio verò indulgentiale, vel liberale, magis meretur op9 poenitentiale, quàm liberale, vel suffragale, ratione clauiũ.

DICO 2. Si opus interius sit inæquale in pluribus, & opus exterius, in vno sit pœnitentiale, in alio indulgentiale, in tertio suffragale, in quarto liberale, semper plus meretur operans intensiori conatu, & charitatis feruore, non tamen magis satisfacit, nam non attenditur valor satisfa-

ctionis

ctionis, nisi ex opere operato, id est, ex opere exteriori. Ergo vbi est opus exterius æquale, hujusmodi opera, æqualiter sunt satisfactoria, supposito quòd fiant propter bonum finem. *Opus ex majori charitate magis satisfactorium.*

ARTICVLVS IV.

An poenitens teneatur per se poenitentiam adimplere, vel an possit id per alium præstare?

NOTA. Præsens difficultas duobus modis intelligi potest. 1. An poenitens sine consensu Confessarij, possit per alium poenitentiam implere. 2. an saltem ex consensu Confessarij, id sit licitum, & validum?

DICO *1.* Sine Confessarij voluntate, non potest pœnitens, per aliũ implere pœnitentiam. Ratio est, Tùm quia hæc satisfactio, imponitur virtute clauium à Sacerdote pœnitenti. Ergo obligatur ad illam personaliter, cùm sit obligatio personalis, quæ ad implenda est per seipsum. Tùm quia pœnitens adimplere debet, quod sibi præceptum est à Confessario. Sed pœnitenti, præceptum est à Confessario, vt pœnitentiam per seipsum impleat. Ergo.

Aduerte. Si Confessarius injungat pœnitenti aliquod opus sub disjunctione, vt vel per se, vel per alium absoluat, poenitens satisfacit, faciendo vt alter præstet opus præscriptum; ita enim adimplet præceptum Confessarij. Ita Boncina. *de poenit. d.5.q 5. Sect.3. puncto 4. num. 12.*

DICO 2. Non potest per alium impleri pœnitentia medicinalis; potest verò satisfactoria, seu vindicatiua ex rationabili causâ, cum consensu Confessarij. Ita Suarez *disp.38. sect 9.* Henriquez *lib. 5. cap.20. nũ. 7.* Bonacina *loco citato num.14.* Dixi (Non potest medicinalis) quia, vt inquit Sanctus Bonauentura *in 4. dist. 20 p.2.a.1. q 1. Morbus, non recipit purgationem, & curam, ex purgatione aliena,* non enim exstinguitur in te concupiscentia, si alius pro te jejunet, vel disciplinam faciat. Dixi (potest verò satisfactoria, seu vindicatiua) quia potest vnus soluere pro alio poenam, nam omnes fideles glutino charitatis fiunt vnum, & sic vnus pro alio potest satisfacere. vnde ad Galath. 6. dicitur, *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Sed satisfactio est onus. Ergo & de illo quoq; potest intelligi dictum Apostoli. Confirmatur. Vnus potest mereri alteri de congruo primam gratiam. Ergo multò magis poterit vnus pro alio satisfacere. Antecedens patet Matth. 9. vbi dicitur, quòd videns IESVS fidem illorum dixit. *Confide fili remittuntur tibi peccata tua.*

Dix

Dixi (ex rationabili causa) nam istæ causæ in hoc passu sunt obseruandæ. 1. Quòd poenitens non possit per se satisfacere, quia infirmus est. 2. vt ille qui pro alio satisfacere vult sit dignior, id est, sanctior. 3. vt hæc commutatio fiat justè, debet commutari in majorem, quàm sit poenitentia imposita poenitenti, quia plus facit poenitentia in Persona propria, quàm in aliena, quia est magis voluntaria, ideò, qui pro alio satisfacere vult, majorem poenitentiam subire debet, & Sacerdos tenetur illi majorem imponere. Porrò non debet Confessarius sine justa, & necessaria causa, talem modum satisfaciendi imponere: quia non est in vsu in Ecclesia, neq; est conueniens Sacramento poenitentiæ, quod mortificationem ipsius poenitentis requirit.

Quæ causa cùm vnus pro alio satisfacere potest.

Cautio.

Addunt Aliqui, quòd illa poenitentia, quæ est personalis, non potest per alium impleri, V. G. jejunare, orare, carnem macerare, quia hæc opera sunt personalia. Quare addunt poenitentem, qui non potest satisfactionem per seipsum adimplere, non teneri eum per alium adimplere. Ita Nugnus *in additionibus ad 3. partem. q. 13. a. 2. dubio 9. numero 82.* Coninchus *Dubio 7.* Bonacina *de Pœnitent. disp. 5. q. 5. sect. punct. 4. nū. 13.*

Personalis non potest per alium.

Dico 3. Certum est per modum instrumenti, posse impleri poenitentiam operâ alterius, V.G. Eleemosyna potest dari per famulum, vel potest aliquis permittere se castigari ab alio. Ratio est, quia tunc Eleemosyna, vel flagellatio, fit virtute, vel voluntate Causæ principalis, nisi forte Confessarius imponeret Eleemosynam propriâ manu distribuendam, propter ædificationem aliorum.

Potest impleri pœnitentia per modum instrumenti per alium.

QVÆSTIO IV.

De Potestate Confessarij circa commutarionem Pœnitentiæ?

Nota Mutatio, vel ablatio pœnitentiæ impositæ duobus modis fieri potest.

Mutatio pœnitentiæ fit dupliciter.

1. Per interpretationem, quòd prior pœnitentia non teneat, & clauis errauerit, in ipsa imponenda; vel quòd pœnitens factus est impotens ad illam pœnitentiam faciendam: vel quòd actus non est conueniens, nec possibilis moraliter.
2. Per solutionem illius obligationis, licet illa obligatio teneat, & duret.

Claritatis gratia præsens Quæstio in quatuor articulos diuiditur.

In 1. Resoluetur, An Confessarius Pœnitentiā à se impositā possit commutare?
In 2. VtrumSacerdos par, possit ab altero pari impositā pœnitētiā commutare?
In 3. Vtrum superior possit immutare pœnitentiam, ab inferiore impositam?
In 4. Vtrum inferior possit commutare pœnitentiam, per superiorē impositā?

ARTI-

ARTICVLVS I.

Vtrum Confessarius poenitentiam a se impositam, possit commutare?

Dico 1. Potest Confessarius, ex vi ejusdem Confessionis mutare, vel tollere pœnitentiam, à se impositam, modo pœnitens ad eum recurrat, intra adeò breue tempus, vt & ille peccatorum meminerit, & moraliter possit idem judicium existimari. Ratio est, quia sæpè ita expedire potest ad bonum animarum, & quia hæc res pensanda est moraliter, juxta prudens judicium. Tùm quia Sacramentum pœnitentiæ, est institutum ad bonum animarum, cùm autem bono animarum, aliquando expediat, poenitentiam à se, vel ab alio injunctam commutare. Ergo rationabili de causa, id expedit fieri, cùm alienam non vsurpet jurisdictionem, neq; vllam faciat injuriam vlli.

Dico 2. Licitè potest Confessarius mutare, vel tollere pœnitentiam, in vna Confessione à se impositam, si pœnitens eadem peccata confiteatur. Ratio est, quia judicium licet circa idem peccatum iterare. Ergo & pœnitentiam nouam imponere.

Dico 3. Nullo modo potest licitè, aut validè, idem Confessarius, pœnitentiam à se datam, Sacramentaliter tollere, vel commutare, extra Sacramentum: in Confessione verò potest, dummodò pœnitens ad Cōfessarium recurrat, intra tempus adeò breue, vt moraliter existimari possit, Sacerdotem omnia peccata memoria rectè retinere. 1. pars probatur, quia potestas Sacerdotis, est potestas clauium ad ferendam sententiā de peccatis pœnitentis. Ergo sicut, non potest absoluere à peccatis, nisi auditis illis Sacramentaliter, ita neq; poterit pœnitentiam commutare, vel tollere, nisi in Sacramento. 2. pars patet, quia si poenitens statim recurrat, intra breue tempus, moraliter potest dici eadem Causa, & judicium diligentius, de eadem causa.

Extra Sacramentum Cōfessarius non potest tollere vel mutare pœnitentiam

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacerdos par, possit ab altero pari, impositam poenitentiam commutare?

Dico 1. Non potest vllo modo extra Confessionem, vnus Sacerdos tollere, vel commutare pœnitentiam Sacramentalem, sacramentaliter ab alio Sacerdote æquali sibi impositam. Ratio

 est,

est, quia potestas clauium Sacerdotalium, est tantùm Sacramentalis. Ita Syluest. *Verbo Confeßio. q.* 27. Bonacina *de pœnitentia disp.* 5. *q.* 5. *Sect.* 3. *punct.* 4.

Dico 2. Potest Sacerdos, auditâ eorundem peccatorum Confessione, mutare pœnitentiam, quam alius par imposuerat. Est Syluestri *Verbo Confessio* 1. *q.* 27. Angeli *verbo Confessio* 6. *num* 4. Nauar. *in Manuali cap.* 26. *num.* 22. sequitur Suarez. *Disp.* 38. *Sect.* 5. *num* 3. citans multos alios. Probatur, quia potestas clauium, data est in fauorem pœnitentium, ideò potest sæpiùs de eadem causa judicari, & à diuersis; & abjecto priori judicio, potest stare secundo, neq; fit vlla injuria priori Sacerdoti: quia ex illa antecessione judicij, nullum acquirit jus ille Sacerdos prior, sed pœnitens manet in sua libertate, sicut priùs, vt alium adire possit, & nouum judicium expetere in sua causa.

Obiicit Soto *in* 4. *dist.* 20. *q.* 2. *a.* 3. Par in parem, non habet potestatem. Ergo cum prior rectam imposuit pœnitentiam, & clauis non errauit, non potest alter illam sententiam mutare.

Respondeo. In tali casu Sacerdos, mutans priorem pœnitentiam, non mutat eam, quia habeat potestatem supra priorem Sacerdotem, sed quia pœnitens, habet libertatem committendi causam suam, iterum judicio nouo, & alterius judicis, & hac ratione dicimus fieri mutationem pœnitentiæ, quam pœnitens simul potest acceptare.

Dico 3. Non solùm, licita est commutatio in pœnitentiam æqualem, sed etiam in multò leuiorem, immò posset Confessarius pensata justitiæ æquitate, nullam simpliciter imponere. Ratio est, quia potest Confessarius judicare prudenter, non egere pœnitentem, siue quia consecutus est plenariam indulgentiam, siue quia videtur jam sufficienter satisfecisse.

ARTICVLVS III.

Vtrum superior poßit commutare poenitentiam, ab inferiore impositam?

Dico 1. Non potest superior, pœnitentiam Sacramentalem ab inferiore impositam mutare in aliam Sacramentalem, aut tollere Sacramentaliter, extra Sacramentum. Ratio est, quia judicium hoc, est Sacramentale. Ergo requiritur Confessio Sacramentalis.

Dico 2. Auditâ Confessione, potest Superior mutare, vel tollere pœnitentiam, ab inferiore impositam. Ratio est, quia si Sacerdos æqualis potest pœnitentiam commutare, ab æquali impositam, multò magis

gis de Superiore, id est dicendum : & licet quoad potestatem ordinis sint æquales, tamen superior excedit inferiorem potestate jurisdictionis, quæ maximè valet ad dimittendam satisfactionem debitam, & pœnitentiam debitam; ideò etsi inferior potuerit pœnitentem absoluere, & justè ei imponere pœnitentiam debitam, tamen hoc non impedit, quin Superior, possit de eodem pœnitente facere judicium, & prouidere animabus suorum subditorum, prout sibi videbitur opportunum.

Dico 3. Superior habens potestatē, concedendi indulgentias, potest totam, vel partem pœnitentiæ relaxare. Dixi (totam) si potest indulgētiam plenariam concedere. Est communis Theologorum, *in 4. dist. 20.* Rationem assignat Sanctus Bonauentura ibidem *p. 2. a. 1. q. 2.* quia, etsi omne bonum nostrum sit per Christum Dominum, à quo omnis nostra salus, & bonum est, tamen distinguitur in triplicem partem: obtinemus enim bonum ex triplici merito, scilicet, ex merito Christi Domini per administrationem Sacramentorum. Deinde ex merito, seu vnitate Ecclesiæ, quia omnes sumus in eadem Ecclesia, vinculo charitatis conjuncti, & sic per Concessionem indulgentiarum, & per orationes Sanctorum, obtinere solemus remissionem pœnitentiæ residuæ. Deniq; ex merito proprio, contritionem intensam, vel aliquod opus pœnale, faciendo. *Triplex meritum.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum inferior, possit commutare poenitentiam, à Superiore impositam?

Dico 1. Si pœnitentia à Superiore, fuit imposita pro peccatis tantùm communibus, à quibus etiam inferior habuit jus absoluendi, tunc poterit illam inferior commutare, auditis iterum iisdem peccatis. Ratio est, quia in hoc casu sunt æquales; omnes enim Sacerdotes sunt æquales, in potestate absoluendi à peccatis, & ita vnus absoluit, sicut alius; ideò sicut alius æqualis, potest pœnitentiam impositam mutare, ita hic, licet inferior.

Dico 2. Quando pœnitentia est à superiore imposita, propter casus reseruatos, probabiliùs est, non habere potestatem inferiorem Confessarium commutandi illam, & multo minùs tollendi; per se loquendo. *Nota* Ratio est, quia inferior, non potest absoluere à peccatis reseruatis. Ergo neq; potest commutare pœnitentiam pro illis impositam à Superiore: quia potestas commutandi pœnitentiam prouenit à potestate absoluendi,

Inferior potest commutare Superioris pœnitentiam.

à peccatis: impositio enim poenitentiæ, est pars judicij Sacramentalis: ideò, qui non potest in primum, neq; in secundum. Dixi (Per se loquẽdo,) quia cùm adest necessitas, vel vtilitas, secundùm judicium viri prudentis, & aditus est difficilis ad prælatum, tunc inferior potest commutare poenitentiam à Superiore impositam, aliàs non. Ita Syluest. *verbo Confessio 1. q. 27.* & citat multos alios. Angel9 *verbo Confessio num. 4. & alij.* Ratio est. Tùm quia Confessarius, sicut potest poenitentiam peccatorum non reseruatorum commutare, ita potest, & reseruatorum, cùm adempta sit reseruatio, per absolutionem Superioris, & ipse Confessarius inferior, jurisdictionem non exerit in Superiorem, sed in poenitentem sibi expositum, & subjectum, non habentem amphùs casus reseruatos Superiori. Tùm quia Superior præsumitur rationabiliter velle, quod expedit saluti poenitentis, juxta fragilem ipsius naturam. Si ergo salus, vel fragilis natura, pœnitentis postulet, poenitentiam commutari, consentaneum est, vt commutetur, non solùm à Superiore, sed etiam ab inferiore, cùm semel casuum reseruatio, per superiorem fuerit ablata.

DICES *In Cap. Placuit de pœnitentia d. 6.* prohibetur, ne pœnitens, qui se priùs vni Sacerdoti commisit, se postea alteri committat.

RESPONDEO. Id verũ esse de foro externo, & de peccatis publicis, non verò de interno. Hinc

COLLIGE I. Pœnitentiam commutari non posse, extra Sacramẽtum. Tùm quia commutatio Pœnitentiæ, est actus jurisdictionis clauium. Tùm quia omnis actus judicialis, fieri debet cognitâ causâ, circa quam versatur.

Per indulgẽtias remittitur pœnitentia.

COLLIGE 2. Per indulgentias remittitur poenitentia injuncta, in quantùm est satisfactoria, non inquantùm est medicina. Ratio est, quia indulgentiæ non dantur in destructionem, sed in ædificationem animarum; tollere autem remedium, seu medicinam curatiuam animæ, esset magnum detrimentum animarum. Vnde intentio concedentis indulgentias, non est eas tollere, in quantùm sunt medicinæ, neq; ad hoc habet potestatem, sed solùm inquantùm sunt vindicatiuæ. Hinc sequitur, quòd cùm poenitentiæ, quæ modo injunguntur, sint valde tenues, & vix sufficiant pro medicina, per susceptionem indulgentiarum, non licere illas omittere.

QVÆRES Vtrum poenitens possit propria auctoritate, pœnitentiam in æquale opus, aut in meliùs commutare?

RESPON-

RESPONDEO. Negatiuè. Ratio eſt. Tùm quia ſicut præcepto jejunii, non ſatisfacit, qui aliquod aliud opus exhibet, ita non ſatisfacit præcepto poenitentiæ, qui propriâ auctoritate, aliquid aliud præſtat. Tùm quia, commutatio poenitentiæ, eſt actio Sacramentalis, & eſt actus jurisdictionis, qui fit à Confeſſario, tanquam à Superiore: Pœnitens autem, non poteſt in ſe actionem juriſdictionis Sacramentalis exercere, cùm nullus ſit ſibi ſuperior. *Poenitens nō poteſt authoritate propriá commutare poenitētiam.*

DICES. Votum, poteſt auctoritate propriâ, in opus æquale, aut melius, commutari. Ergo etiam poenitens, poteſt commutare poenitentiam, in opus æquale, vel in melius. RESPONDEO. Nego Conſequentiam. Ratio Diſparitatis eſt. Tùm quia commutatio voti in melius, non ſemper eſt actus veræ jurisdictionis, ſicut eſt commutatio poenitentiæ. Tùm quia ſicut vouens ſuâ voluntate ſe obſtrinxit, & obligauit, ita etiam poteſt obligationem in opus æquale, vel in melius commutare. Tùm quia in voto id attenditur, quod magis vergit in honorem DEI, in poenitentia verò, non ſolùm id ſpectatur, verumetiam quod magis conducit poenitenti, juxta prudentis Confeſſarij judicium. Hinc

COLLIGE. Facta commutatione poenitentiæ, liberum eſt poenitenti eligere, quam poenitentiam voluerit, ſiue primam, ſiue ſecundam: commutatio enim poenitentiæ, fit in fauorem poenitentis, poenitens autem cedere poteſt juri, & fauori ſuo.

Aduerte Alterum Confeſſarium, ex juſta cauſa, poenitentiam mutare poſſe, etiam non auditâ confeſſione peccatorum, ob quæ impoſita fuerat, tenet Nauar. *lib. 5. conſil. 26 de poenitentia edit. 2.* Sa. *verbo ſatisfactio num. 5.* Victor *num. 211.* Tolet. *lib. 3. cap. 11. num. 12.* Probabilior tamen eſt, oppoſita opinio, vt vidimus.

DISPVTATIO VII.

De Effectibus Sacramenti Poenitentiæ.

SAcramentum Pœnitentiæ hos effectus parit. Primò remittit peccata. Secundò remittit pœnam debitam peccatis. Tertiò confert irreuocabilitatem peccatorum. Quartò recuperat gratiam, virtutes amissas, & merita.

QVÆSTIO I.

De effectu Sacramenti Pœnitentiæ crica remissionem peccatorum.

In hac Quæstione, circa remissionem peccatorum, Vndecim inquirenda sunt.

1. Vtrum per Sacramentum Pœnitentiæ, remittatur culpa mortalis?
2. Vtrum per Sacramentum Pœnitentiæ, remittantur peccata venialia?
3. Vtrum per Sacramentalia remittantur venialia?
4. Vtrum pœnitentiæ actus, sit prior infusione gratiæ?
5. An infusio gratiæ, & remissio culpæ, sit vna mutatio, vel duæ?
6. Vtrum prior sit expulsio culpæ, vel infusio gratiæ?
7. An peccatum de potentia Dei absoluta, possit remitti absq; infusione gratiæ?
8. Vtrum Justificatio peccatoris fiat in instanti?
9. Quid sit Justificatio, & quænam sint causæ Justificationis nostræ?
10. Vtrum Pœnitentia facta in extremis, valeat?
11. Vtrum post hanc vitam, possit peccatum dimitti quoad culpam?

ARTICVLVS I.

Vtrum per Sacramentum pœnitentiæ remittantur peccata mortalia & infundatur gratia?

Pœnitentia delet mortalia.

DICO I. Sacramentum delet, & remittit peccata mortalia. *Probatur* I. ex Sacris literis. Joannis 20. dicitur *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* quæ verba intelliguntur in propriâ significatione, cùm nullum inde sequatur inconueniens. Matth. 18. dicitur *Quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis.* Probatur Ex Concilijs. In Florentino dicitur, *absolutionem à peccatis, esse effectum hujus Sacramenti.* Et in Tridentino *Sessione 14. cap 3.* habetur, effectum hujus Sacramenti, esse reconciliationẽ cum DEO. Sed reconciliatio cum DEO, fit per absolutionem peccatorum, cùm homo quamdiù in statu peccati mortalis existit, sit inimicus DEI. Ergo effectus hujus Sacramenti, est absolutio peccatorum. Præterea idem Concilium dicit, pœnam æternam, vnâ cum culpa remitti, per Sacramentum Pœnitentiæ, vel Sacramenti votum. Probatur 3. De fide est, omnia Sacramenta nouæ legis, conferre gratiam habitualem, gratia autem habitualis, incompossibilis est, cum omni peccato

cato mortali, & delet omnia peccata mortalia, (de potentia DEI ordinaria) nisi ponatur obex; nam homo per gratiam, constituitur amicus DEI, & hæres gloriæ cœlestis: peccatum verò mortale, efficit hominem DEO inimicum, & reum pœnæ æternæ. Ergo cùm gratia confertur, peccatum mortale remittitur.

DICES Solus DEVS remittit peccata, juxta illud Lucæ 5. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus DEVS?*

RESPONDEO. Solum DEum remittere peccata principaliter, Sacerdotem verò per Sacramenta ministerialiter, & instrumentaliter.

DICO 2. Pœnitentia, est sufficiens ad delenda peccata, toties, quoties homo peccauerit, si peccatori applicetur pœnitentia, post peccatū. Patet ex rationibus allatis pro prima Conclusione. Tùm quia Matt. 18. dicitur, *Non dico tibi septies, sed vsq; septuagies septies.* Tùm quia quotiescunq; pœnitentia applicatur, non est minoris virtutis, & efficaciæ vltima vice, quàm antea. Cùm ergo sufficiens esset ad delenda peccata, sequitur pœnitentiam, quotiescunq; applicetur, sufficientem esse ad delenda peccata, toties, quoties homo peccauerit. *Pœnitentia non est terminus*

DICO 3. Sacramentum Pœnitentiæ, non potest vnum peccatum mortale remittere, sine alio. Patet ex Tridentino Concilio *Sess 6. c. 7. & Sess 5. can. 5.* Ratio est, quia peccator, non justificatur sine receptione gratiæ habitualis, gratia autem habitualis, de potentiâ DEI ordinariâ, non est compossibilis cum peccato mortali; primarius verò effectus gratiæ est, facere amicum DEI, filium DEI, & hæredem regni cœlestis. Ergo non potest remitti vnum peccatum mortale, absq; alio, alioquin, posset aliquis esse amicus DEI, & ejus inimicus, filius DEI, & filius diaboli; quæ sunt absurda. *Vnum mortale non potest dimitti sine alio.*

DICO 4. Sacramentum Pœnitentiæ, confert gratiam habitualem. Patet, quia omnia Sacramenta conferunt gratiam. Sed Sacramentum pœnitentiæ est verum Sacramentum, vt probatum est disputatione tertia. Ergo Sacramentum pœnitentiæ, confert gratiam. Hinc

COLLIGE. Sicut Lazarus, qui est typus pœnitentis, priùs à Christo Domino fuit viuificatus, deinde traditus Apostolis soluendus, ita pœnitens priùs à DEO per gratiam excitantem viuificatur, deinde formaliter, & perfectè à Sacerdote, in Persona Christi Domini per Sacramentum Pœnitentiæ viuificatur. Porrò Decem leprosi priùs sanati, quā ad Sacerdotes remissi, non sunt figura Sacramenti Pœnitentiæ, sed potiùs *Lazarotypus pœnitentis*

eorum

eorum qui extra Sacramentum justificantur, per contritionem, quos constat adhuc teneri Sacerdotibus confiteri peccata illa, quorum remissionem per contritionem obtinuerunt.

Omnia peccata remittuntur per pœnitentiã. Dico 5. Pœnitentia, sufficiens est ad delenda peccata mortalia, licet grauia, & hoc loquendo de poenitentia, vt est virtus, & vt est *S*acramentum. De Poenitentia virtute constat. Psal. 50. *Cor contritum, & humiliatum DEVS non despecies.* Ezechielis 18. & 33. *Si impius egerit pœnitentiam &c.* De Pœnitentia vt est Sacramentum, constat, quia certum est, *S*acramenta conferre gratiam habitualem. Sed gratia habitualis non datur, si peccata non omnia mortalia dimitterentur. Ergo &c.

Blasphemia quomodo irremissibilis. Diges. *Blasphemia in Spiritum Sanctum est irremissibilis* Marci 3. & 1. Joan. cap. 5. dicitur, *peccatum quoddam esse ad mortem.* Ergo irremissibile.

Respondeo. Hæc loca intelliguntur, de finali perseuerantia in malo vsq; ad mortem, & sic certum est, quòd non remittuntur, quia in inferno nulla est redemptio, vel intelligi debent, præsertim Marci 3. quòd difficile sit remissibile, sæpè enim sacræ literæ, vtuntur verbo impossibili, pro difficili.

ARTICVLVS II.

Vtrum per Sacramentum Poenitentiæ remittantur venialia?

Venialia remittuntur per Sacramenta Dico 1. Peccata venialia, remittuntur per *S*acramentum Pœnitentiæ. Probatur Tùm quia peccata veniàlia, possunt esse materia Sacramenti Poenitentiæ, vt constat ex supra dictis. Peccata autem, quæ sunt materia Sacramenti poenitentiæ, posita attritione supernaturali, delentur per Sacramentum poenitentiæ. Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. &c.* Tùm quia peccata venialia remittuntur per alia Sacramenta. Ergo etiam per Sacramentum poenitentiæ, quod directè institutum est ad remissionem peccatorum. Quòd venialia remittantur per reliqua Sacramenta; *P*atet per inductionem; nam Baptismus tollit omnem poenam, & culpam, ita vt baptizatus, si moriatur statim post Baptismum, nullà interpositâ morâ, euolet in cœlum, vt definitum est in Tridentino. *Sess 6. cap. vltimo.* Si autem Baptismus non remitteret peccata venialia, adultus baptizatus, non statim euolaret in coelum, si suscepto Baptismo statim moreretur, cùm poena peccatis venialibus debita, luenda sit in purgatorio, si debita satisfactio præstita non fuerit in hac vita. Deindè in Eucharistia, vt constat ex Trident. *Sess. 13. cap. 2.* Præterea in extre-

extrema vnctione, vt colligitur ex Trident. *Seß. 14. c. 2.* Deniq; in omnibus aliis Sacramentis: nam homo attritus, & benè dispositus, si bona fide recipiat Sacramenta, obtinet remissionem peccatorum mortalium. Ergo multò magis cùm attritione supernaturali, recipiet remissionem peccatorum venialium, quæ magis remissibilia sunt. Ita communiter Doctores. S. Thomas *3. p. q.* 87. *art. 3.* D. Subt. *in 4. dist. 14. & dist. 17. q. vnica*.

DICO 2. Per Sacramenta remittuntur omnia venialia. Ita Henriquez *lib. 4. de poenitentia cap. 24.* Suarez *disp. 12. sect. 1. num.* Patet. Tùm quia, per Sacramenta remittuntur omnia mortalia, nisi ponatur obex. Ergo etiam remittuntur omnia venalia, quæ sunt magis remissibilia, modo adsit debita, & sufficiens dispositio. Tùm quia, non est major ratio, cur potiùs aliqua venialia remittantur, & non omnia, modo non ponatur obex; tunc autem censetur poni obex ad remissionem venialiũ, quando poenitens actu peccat venialiter, in susceptione Sacramenti, aut habet complacentiam aliquorum peccatorum venialium. *Omnia veni alia remittuntur per Sacramẽta.*

PETES I. Vtrum peccata venialia, deleantur per Sacramenta, ex opere operato?

DICO I. Per Sacramentum Baptismi, & Poenitentiæ, delentur peccata, tàm mortalia, quàm venialia, ex opere operato. Patet ex Concilio Florentino, in decreto Eugenii IV, vbi dicitur. *Effectum Baptismi, eße remißionem omnis culpæ originalis, & actualis.* De poenitentia constat ex Concilio Trident. *Seß. 14. c. 5.* Ergo hæc Sacramenta, habent virtutem remittendi peccata etiam venialia, ex opere operato, hoc est ex vi, & virtute, à Christo Domino illis communicata, in ordine ad prædictum effectum. Ex quo sequitur, quod venialia peccata, non remittantur solùm per dolorem, qui est dispositio, & de substantia Sacramenti poenitentiæ, sed etiam per voluntatem recipiendi ipsum Sacramentum, institutum ad remissionem venialium, tanquam medicinam in ordine ad deletionem culpæ. *Pœnitentia ex opere operato delet venialia.*

DICO 2. Non omnia Sacramenta nouæ legis causant remissionem venialium, immediatè, & ex opere operato. Patet, quia Eucharistia, vt docet S. Thom. *3. p. q. 79. art. 4.* non remittit venialia, nisi quatenùs per illam, excitatur feruor charitatis, per quem tolluntur hujusmodi peccata. Ergo non ex opere operato. Porrò extrema vnctio, remittit venialia, ex opere operato: Jacob 5. Trident. *Seß. 14. c. 2.* *Eucharistia non remittit venialia ex opere operato.*

PETES 2. An peccata venialia, deleantur per actum contritionis, & dilectionis?

DICO 1. Per contritionem perfectam, & vniuersalem de omnibus peccatis venialibus, delentur omnia venialia. Est communis Doctorum. Patet, quia contritio sufficit ad delenda mortalia. Ergo & ad venialia; quia talis actus, habet sufficientem oppositionem cum venialibus.

DICO 2. Peccata venialia, delentur per dilectionem DEI perfectam. Patet quia talis actus, habet cum peccatis venialibus sufficientem oppositionem. Ergo.

Attritio delet venialia. DICO 3. Peccata venialia, non solùm delentur per actum contritionis, sed etiam attritionis, etiam sine Sacramento Pœnitentiæ, in hominibus in gratia DEI existentibus. Probatur. Quia talis actus, ita est proportionatus ad merendam veniam peccati venialis, sicut ad merendum augmentum gloriæ. Sed ad meritum gloriæ sufficit, si habeat conditiones requisitas. Ergo & ad illud. Addo probabiliùs esse, non omnia venialia remitti per attritionem, remissam.

ARTICVLVS III.

Vtrum per Sacramentalia remittantur venialia?

NOTA. Nomine Sacramentalium, intelligitur res, vel actio sacra, quâ obtinetur remissio peccatorum, quæ Sacramentalia, hoc versiculo describuntur.

Sacramentalia quæ & quot? *Orans, tinctus, edens, confessio, dans, benedicens.*

Per verbum *Orans*, intelligitur oratio Dominica, aut oratio publicani, cum tunsione pectoris. Per verbum *tinctus*, intelligitur aqua benedicta. Per verbum *edens*, Panis benedictus. Per verbum *Confessio*, intelligitur illa confessio, quæ fit ante Missam. Per verbum, *dans*, Eleemosyna, vel opera misericordiæ. Per *(Benedicens)* intelligitur benedictio Episcopi, vel Abbatis.

Venialia nō remittūtur per Sacramentalia ex opere operato. DICO 1. Probabiliùs est, peccata venialia, nō remitti per Sacramētalia ex opere operato; sed ex opere operantis. Est S. Thom. 3. p. q. 87. a. 3. vbi ait, *Per Sacramentalia non remitti venialia absolutè, sed inquantùm sunt cum aliquo bono motu detestationis peccatorum.* Est etiam D. Subt. in 4. dist. 21. q. 1. § *Si iste modus non placet.* vbi dicit, *Peccatum veniale in ista vita remitti potest, non tantùm per poenam interiorem, vel exteriorem, quia illa non est necessaria ad hoc, sed per aliquem actum magis Deo acceptum, quàm peccatum veniale, displiceat &c.* Requirit ergo D. Subt. ad delendam culpam veni

venialem, actum boni liberi arbitrij, qui actus est ex opere operantis. Ergo venialia, non delentur per Sacramentalia, ex opere operato. Item in Argumento principali quarto dicit: *Quòd veniale potest deleri per minimam poenam, vt per aspersionem aquæ benedictæ*; quam aspersionem supponit esse pœnam voluntariam. Ergo ex opere operantis, non ex opere operato.

*P*robatur 1. Sola Sacramenta instituta à Christo Domino, habent efficaciam suam ex opere operato. Sed Sacramentalia non sunt instituta à Christo Domino, sed ab Ecclesia. Ergo non habent efficaciam ex opere operato, Ecclesia enim non habet potestatem instituendi aliqua instrumenta, quæ ex opere operato tollant peccata venialia, quia hæc authoritas, non potest colligi, nec ex scriptura, nec ex traditione Ecclesiæ, neq; ex principijs reuelatis. Ergo. *P*robatur 2. In peccato veniali, est quædam auersio. Ergo non remittitur sine actuali conuersione, & consequẽter ad ejus conuersionem, non sufficiet vsus Sacramentalium, sed requiritur motus.

Dico 2. *S*acramentalia, dum remittunt venialia ex opere operantis, habent hoc ex institutione, vel promissione Christi Domini, vt constat ex illis verbis orationis Dominicæ. *Et dimitte nobis debita nostra*. qualem vim habet etiam Eleemosyna, juxta illud Luc. 11. *Date Eleemosynã, & omnia munda sunt vobis.* vel ex oratione Ecclesiæ, quæ meretur exaudiri à Deo, vt hæc Sacramentalia consecrata, vel benedicta ab Ecclesia, vim habeant imperrandi Diuinum auxilium, quô homo excitetur ad tales actus, per quos peccata venialia deleantur. V. G. Confessio generalis ante Missam, est bonum opus, cui si correspondeat bonus actus interior, est fructuosus, & meritorius ex opere operantis, inquantùm aliquis cùm Sacerdote Confessionem illam facit, inquantùm verò absolutio fit à Sacerdote, est oratio, quæ virtute Ecclesiæ, habet efficaciam per modum impetrationis. Hinc, *Vnde hoc habent Sacramentalia.*

Collige 1. Ille qui accipit errore, aquam non benedictam, putans esse benedictam, non obtinet remissionem venialium; quia remissio venialium obtinetur per Sacramentalia: talis verò aqua non est Sacramentale, consequenter non excitat ad actum, per quem peccata venialia delentur. Ita Graffius *lib. 1. decisionum cap. 6. num. 11.* Bonacina *disp. 5. q. 6. Sectione 2 num. 6.*

Collige 2. Postquam quis peccauit venialiter, manet in illo virtualis deordinatio, quousq; retractet præcedentem actum, retractatio

 autem

autem ista nequit fieri, nisi per pœnitentiam formalem, vel virtualem. Ergo non possunt peccata venialia remitti, sine pœnitentia, & consequẽter non remittuntur per Sacramentalia, ex opere operato. Atq; ita ille, qui aquam benedictam sumit, cum actuali consideratione peccatorum suorum, vel etiam sine actuali consideratione illorum, sed non cooperatur auxilio excitanti ad delenda venialia, non obtinet remissionem venialium, quia Sacramentale excitat, ad actum perfectum charitatis, incompossibilem cum venialibus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum actus poenitentiæ, sit prior infusione gratiæ?

Quomodo prior infusio gratiæ actu poenitentiæ.

DICO 1. In genere Causæ formalis, priùs naturâ est infusio gratiæ, quàm perfectus actus pœnitentiæ, qui dicitur contritio. Probatur quia causa formalis, est prior suo effectu, sicut albedo est prior, quàm subjectum album, quia dat illi tale esse. Sed gratia, est causa formalis contritionis, dans illi esse formale. Ergo est prior illa in genere Causæ formalis, & hoc intelligendo de contritione formata. Confirmatur Luc. 7. dicitur. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm.* Vnde D. *in 4. dist. 14. art. 2.* in hoc instanti, in quo continuat peccator dolorem, de peccatis, ponit tria signa naturæ. 1. est actus informis pœnitentiæ. 2. Remittitur peccatum, & infunditur gratia. 3. Actus efficitur pœnitentiæ formatus, virtute cujus remittuntur peccata, quia dolor sine gratia, est informis, & vocatur attritio.

Signa continuationis doloris.

Quomodo prior contritio gratiâ.

DICO 2. Contritio quatenùs est causa dispositiua gratiæ, priùs naturâ est actus contritionis, quàm gratiæ infusio. Probatur. Causa materialis præsupponitur ad causam formalem. Sed actus contritionis disponit subjectum, vt sit aptum ad gratiæ receptionem. Ergo sub hac ratione, est priùs naturâ, actus contritionis, quàm gratiæ infusio. Hinc

COLLIGE. Ista propositio. Quia homo habet actum pœnitentiæ, ideò est gratus DEO, est vera in genere causæ materialis: & sensus est; quia homo disponit se per actum pœnitentiæ, ideò consequitur gratiam DEI. Similiter ista propositio; quia DEVS infundit gratiam, ideò homo habet contritionem, vel actum pœnitentiæ, est vera in genere causæ formalis: & sensus est, si non esset infusa gratia, non haberet contritionem perfectam, & formatam.

DICES 1. Dispositio præsupponitur ad formæ introductionem. Sed

Sed actus pœnitentiæ, est dispositio ad gratiam justificantem. Ergo semper prior est, infusione gratiæ.

Respondeo. Quòd dispositio in genere causæ materialis, præcedit suam formam, ipsa tamen forma, præcedit causam materialem, in genere Causæ formalis, vnde priùs naturâ est infusio gratiæ, quàm actus pœnitentiæ perfectæ.

Dices 2. Si gratia esset prior, quàm actus pœnitentiæ, sequeretur actum pœnitentiæ esse meritorium gratiæ. Sed hoc dici non debet, quia prima gratia non cadit sub meritum. Respondeo. Nego Sequelam, quia in ista justificatione, infunditur prima gratia, quæ nō cadit sub merito, benè verò sequitur, quòd sit meritorius gloriæ, talis actus cōtritionis.

ARTICVLVS V.

Vtrum infusio gratiæ, & expulsio, seu remissio culpæ, sint vna mutatio, vel duæ?

Videtur quòd sint duæ. 1. Quia peccare, & gratiam corrumpi, sunt duæ mutationes. Ergo à simili infusio gratiæ, & expulsio culpæ sunt duæ mutationes. Antecedens est S. Augustini, qui de vera, & falsa pœnitētia ait. *Dolendum est peccatori, non solùm quia peccauit, sed etiam quia virtute se priuauit.* Ex quo habetur, quòd non est idem peccare, & virtute se priuare. Ergo similiter non est idem peccatum remittere, & virtutem, vel gratiam restituere. 2. In moralibus expulsio vitij, & inductio virtutis, sunt duæ mutationes. Ergo & hic. 3. Alia est mutatio ad dispositionem, & alia ad formam. Sed expulsio culpæ, est dispositio ad infusionem gratiæ, quia per expulsionem culpæ, fit peccator non inimicus, & per infusionem gratiæ, est amicus. Ergo.

Dico 1. Infusio gratiæ, non est eadem mutatio, cum remissione culpæ. Ita D. Subt. *in 4. dist. 16. q. 2. Concl.* 1. Probatur 1. Quia illa, quæ sic se habent, quòd vnum multiplicatur, & non aliud, illa non sunt vnum. Sed remissio culpæ, frequenter multiplicatur circa peccatorem, secundùm pluralitatem culparum, & infusio gratiæ non plurificatur, sed est vnica, sicut & gratia, quæ infunditur. Ergo remissio culpæ, & infusio gratiæ, non sunt vna, & eadem mutatio. 2. Idem non separatur à seipso. Sed ista duo possunt separari adinuicem. Ergo non sunt idem. Minor patet, quia potest absolutè remitti culpa mortalis, absq; infusione gratiæ. 3. Non repugnant formaliter culpa, & gratia; quia quando aliqua sunt sibi opposita formaliter, quidquid potest super vnum, *Infusio gratiæ, & remissio culpæ, nō est vna mutatio.*

potest super aliud, siuè effectiuè, siue defectiuè. Sed voluntas humana potest in peccatum, & non potest in gratiam. Ergo ista duo, non sunt formaliter opposita. 4. Vna mutatio, non est ad formam positiuam, nisi à propria priuatione ejus. Sed culpa non est priuatio gratiæ, quia vnica gratia, non habet, nisi vnicam priuationem, multæ autẽ possunt esse simul culpæ in homine, vt dictum est *Disp. 1. q. 1. art. 2.*

DICES. Generatio, & corruptio in naturalibus, sunt vna mutatio, & eadem simpliciter, quia idem est motus simpliciter abjectiuus contrarij vnius, & inductiuus alterius; nam eadem mutatione abjicitur frigus, & inducitur calor in aquam, & eadem mutatione expellitur priuatio formæ, & inducitur forma in materiam. Ergo eadem mutatione expellitur culpa, & infunditur gratia: quia eadem mutatio est expulsiua vnius formæ, & inductiua alterius sibi incompossibilis.

RESPONDEO. Negando, quòd generatio, & corruptio non sint duæ mutationes, quia sunt duo termini positiui, & duo priuatiui. Et quando dicitur de motu, quod vnicâ mutatione per motum abjicitur forma contraria, & inducitur altera contraria. Respondeo Quòd in quolibet motu de contrario in contrarium, concurrunt duæ mutationes, quarum vna est deperditiua vnius contrarij, & alia est acquisitiua alterius contrarij: & prima habet pro suis terminis contrarium, quod abjicitur, & negationem ejus, secunda verò habet pro terminis contrarium, quòd inducitur, & negationem, vel priuationem ejus: & quælibet istarum mutationum est succesiua, & distinguitur realiter vna, ab alia, ita vt vna, virtute Diuinâ, posset fieri sine alia.

In quolibet motu de contrario in cõtrarium, sũt duæ mutationes.

DICO 2. Infusio gratiæ, & remissio culpæ, non sunt duæ mutationes reales. Probatur. quia licet infusio gratiæ sit mutatio realis, quia procedit à priuatione realis formæ, ad ipsam formam, nempe à priuatione gratiæ, ad ipsam gratiam, remissio tamen culpæ, non est mutatio realis, quia actu peccati transeunte, nihil remanet in anima positiuum, & reale, per quod homo dicatur peccator, sed solùm remanet obligatio ad pœnã æternam, quæ obligatio, est Ens rationis, & illa deletur, in remissione culpæ. Ergo remisio culpæ, non est mutatio realis, quia non est mutatio realis, nisi sit in terminum realem positiuum à priuatione reali. Atqui remissio culpæ, per se, nullum terminum habet realem, vt constat ex *Disp. 1. q. 1. art. 2.*

Infusio gratiæ, & remissio non sunt duæ mutationes,

DICO 3. Etsi remisio culpæ, non sit mutatio realis secundùm se, tamen

tamen ipsam concomitatur aliqua mutatio realis, nimirum infusio gratiæ, secundùm ordinationem Diuinam, nunquam enim DEVS remittit culpam mortalem, sine infusione gratiæ.

DICO 4. Remissio actiua peccati, quæ est ex parte DEI, non est mutatio realis. Ita *D. in 4. dist. 16. q. 2.* Probatur Tùm quia in DEUM non cadit mutatio realis. Tùm quia in DEO, non est successio negationis actus, volendi punire ad actum ipsum, vel è conuerso. Sed est actus vnicus, simplex, & æternus, quo in æternitate, vult istum esse puniendum, id est dignum pœnâ æternâ, pro instanti, vel tempore, quo est, vel erit in peccato mortali, & puniendum in re, & in effectu, si tunc judicetur, & in peccato moriatur, & est hoc velle de puniendo, non absolutum, sed conditionatum nimirum, si tunc judicetur, & moriatur: & eodem actu simplici, vult non punire, vel non esse dignum pœnâ, pro alio instanti, vel tempore, pro quo peccatum sibi remittitur, vel quamdiu est remissum: atq; ita, ipsa remissio ex parte DEI, nulla est mutatio. Sed ista remissio actiua, est velle Diuinum æternum, non succedens alicui negationi, vel priuationi, nec secundùm rem, nec secundùm rationem, sed in æternitate idem manens, contingenter, & difformiter transiens super objecta secundaria, & extrinseca, pro diuersis nunc, seu instantibus, vel temporibus, ex parte illius, cujus fit remissio, pro quorum vno, vult peccatorem esse dignum pœnâ æternâ, nimirum pro tempore, vel instanti peccati, & secundùm hoc talis actus dicitur imputatio, & pro alio tempore, vel instanti, vult ipsum non esse dignum pœnâ æternâ, nimirum quando deletum est peccatum, & pro tali instanti deletionis dicitur talis actus remissio actiua ex parte DEI. *Remissio actiua non est mutatio realis.*

DICO 5. Remissio passiua, seu objectiua ex parte peccatoris, non est mutatio realis; imò nec rationis. Ita D. Subt. loco citato. Quod non sit mutatio realis. constat ex 2. conclusione. Quòd autem non sit mutatio rationis, sic probat D. Subt. Vbi actus, in quo objectum habet esse rationis, nimirum cognitum, vel volitum, potest esse terminus mutationis realis, ibi objectum mutatur, vel mutari potest, secundùm rationem ab esse, in non esse, sicut in nobis, lapis enim interdum, non est intellectus à me, nec habeo intellectionem ejus, sed quando fit in me mutatio realis ad intellectionem, hoc est quando fio, de non intelligente lapidem, intelligens lapidem, tunc objectum, quod est lapis mutatur, secundùm rationem, à non esse intellecto, ad esse intellectum, quia in me *Remissio passiua, non est mutatio realis, imò nec rationis.*

in me est noua intellectio lapidis; Sed vbi actus nullo modo est terminus mutationis realis, vt in Deo, ibi objectum vt in actu, & in esse objectiuo, non potest mutari, nec mutatur mutatione etiam rationis. Ergo nulla est mutatio remissio culpæ.

Dices 1. Cujus inceptio, vel inductio, est mutatio, ejus desitio, vel expulsio, est mutatio: Patet, quia sicut forma per generationem inducitur, quæ est vera mutatio, ita etiam expellitur de materia per corruptionem, quæ est vera mutatio, vt patet in peccato commissionis. Ergo ejus desitio, vel expulsio est mutatio.

Respondeo. Quòd benè concludat, cessationem actus culpabilis, vel suam desitionem essendi in esse reali extra, esse mutationem, sed non concludit de remissione, quia non est talis desitio essendi, vt patet. Ergo.

Dices 2. Transitus à contradictorio in contradictorium, est mutatio. Sed per remissionem peccati, transit homo peccator à contradictorio in contradictorium. Ergo remissio peccati, est aliqua mutatio. Major patet, quia ab affirmatione in negationem, non est transitus sine mutatione. Sed transitus à contradictorio in contradictorium, est transitus ab affirmatione in negationem. Ergo. Minor Probatur, quia peccator transit à dignitate, & obligatione inimicitiæ Dei, in non dignum, & non obligatum, & ab inimico Dei, in non inimicum, nam ante remisionem erat peccator, & dignus pœna æterna, & post remisionem, non est peccator, nec dignus pœna æterna. Pro solutione. Nota Quòd Doctor Subt. loco citato assignat differentiam inter voluntatem creatam & increatam, per aliquot propositiones, quæ in textu Doctoris videantur.

Respondeo itaq; ad objectionem, quòd transitus alicujus subjecti à contradictorio, in contradictorium reale, est mutatio vera realis: in proposito autem, non est talis transitus, nec realis, nec rationis, juxta vnam partem problematis: neq; in voluntate Diuina, quia voluntas Diuina pro instanti, pro quo peccator peccat, & pro tempore habito, vsq; ad instans B. vult istum esse puniendum, non prout puniendum est participium futuri temporis pasiui, sed prout est nomen, quod nihil aliud est, nisi velle punire istum conditionaliter, videlicet si fiat in termino peccator; si verò pœniteat in instanti B, vult istum non esse puniendum, etiam volitione conditionata. Neq; est transitus ex parte objecti, vel illius

cui

cui remittitur peccatum, nam in tota æternitate objectum vniformiter se habet, pro isto nunc ad istam voluntatem, & pro alio etiam vniformiter, non enim est necesse variari illud, cui voluntas etiam creata, vult affirmationem, & negationem pro diuersis nunc.

DICES 3. contra totum processum de diuersis nunc. Posset DEVS Angelo peccanti in æuo existenti, absq; tempore vllo remittere offensam, & tunc non esset dare, talia diuersa nunc, pro quibus esset culpa, & remissio, maximè si ponatur æuum indiuisibile esse, & tunc in illo æuo eodem, & pro illo instanti essent duo opposita. Ad hanc objectionem non respondet Doctor hic, quærenda solutio *in 2. dist. 2.* RESPONDEO, cum Bassolio, quòd licet æuum sit simplex, & indiuisibile formaliter, non habens partes, tamen virtualiter potest coexistere tempori, & partibus ejus diuersis, vel diuersis instantibus, & ita possunt ista fieri in æuo, vt tale est, sicut & in tempore suo modo. Vel dicas quòd æuum Angeli, est esse Angeli: atq; adeò æuum est terminus connotatiuus, supponens pro ipso Angelo, vel pro esse Angeli, connotando ipsum Angelum coassistere alteri, & alteri tempori positiuo, & per consequens potest Angelus obligari ad pœnam æternam in eodem æuo, sed pro alia, & alia parte temporis, id est pro quanto æuum assistit alteri, & alteri parti temporis.

DICO 4. An remissio culpæ sit mutatio rationis, vel nulla, quod libuerit, vel placuerit, tenere licebit, juxta problematis naturam. *Problema*

Qui tenebit quòd sit mutatio rationis, pro fundamento id accipiat, quod in remissione culpæ, cùm non possit negari transitus ab affirmatione ad negationem, puta à dignitate pœnæ ad non dignitatem, non poterit igitur negari mutatio saltem negationis. Confirmatur D. Subt. *in 1. dist. 30. num. 11.* dicit *Potest in DEO poni aliqua relatio rationis, noua quidem, sicut illa quæ causatur in eo per actum intellectus nostri, consideran tis ipsum, sed non noua aliqua per actum intellectus sui, quia nunquam est transitus à contradictorio in contradictorium sine mutatione: si enim nulla esset mutatio in aliquo, non esset ratio, quare magis vnum contradictorium posset esse modo verum, quàm reliquum, nec quare vnum magis falsum, quàm aliud, & ita vel ambo simul falsa, vel ambo simul vera.* In hoc loco admittit mutationem rationis in remissione culpæ. Confirmatur 2. Illa est mutatio rationis, quæ pro termino ad quem, habet Ens rationis. Sed remissio culpæ, est talis, quia est mutatio ab obligatione ad pœnã, ad non

ad non obligationem ad pœnam. Ergo. Vnde Tataretus *in 4. dist. 16.* contendit D. Subtilem non esse problematicum in hac difficultate, sed determinâsse, quòd sit mutatio rationis, remissio culpæ. Quando itaq; D. appellat istam mutationem esse nullam, hoc ideò dicit, quia de respectibus rationis non potest verificari secundum adjacens, nam illa verè sunt, quæ habent Entitatem realem. Quando deinde dicit D. Subtilis Quòd non est aliqua mutatio, de esse obligationis, ad non esse obligationis, non vult simpliciter negare vllam esse mutationem, sed solùm negat, quòd ista obligatio sit eadem mutatio cum infusione gratiæ, quia mutatio, quæ est infusio gratiæ, est mutatio realis. Et hoc est quod intendebat D. Subt. *in 4. dist. 16. q. 2. in prima Conclusione*, quòd remissio, seu expulsio culpæ, & infusio gratiæ, non est vna mutatio; seu non sunt eadem mutatio. Dum autem dicit loco citato, non esse mutationem rationis, ideò hoc dicit, quia ad mutationem rationis, requirit hic mutationem realem in altero extremo, quando actus, in quo objectum habet esse rationis, potest esse terminus mutationis realis: sed in aliis locis, nō requirit hoc. Ergo.

Nota mentē D. Subtilis

Qui verò tenere voluerit quòd remissio culpæ, nulla sit mutatio, fundamentum teneat, pro quinta Conclusione allatum, & sic ad rationes oppositæ sententiæ respondebit. Ad 1. in oppositum Respondeo, Quòd peccatum formaliter, non est priuatio gratiæ, sed concomitanter; atq; adeò inductio gratiæ, & cujuslibet virtutis, non est formaliter expulsio culpæ. Ad authoritatem S. August. dico, quòd infusio gratiæ, est expulsio priuationis gratiæ: remissio culpæ, est expulsio priuationis culpæ illa enim culpa, ad quā est motus peccati, nō manet, vsq; ad infusionem gratiæ, nec tunc posset esse terminus à quo propriè mutationis, sed illâ culpâ transeunte, manet sola obligatio in isto, quæ est relatio rationis, & objectum secundarium voluntatis Diuinæ. Ad 2. Negatur Consequentia, quia non est simile: in corruptione enim habitus vitiosi, & generatione virtutis, sunt quatuor termini reales, duo positiui, & duo priuatiui, in infusione autem gratiæ, & remissione culpæ, non sunt quatuor termini reales, quia in remissione culpæ, terminus à quo, & ad quē, est Ens rationis. Ad 3. Dico, verum esse, vbi dispositio præcedens, est aliquid reale, & positiuum, quod non est in præsenti. Vel vbi est dispositio ad formam, ex naturâ rei, remissio autem culpæ, non est ex natura rei, sed ex institutione Diuina, secundùm leges ordinarias. Inde

Remissio culpæ quid?

Colli-

Collige. Qui ſuſtinebit, quòd remiſſio culpæ nulla ſit mutatio, nec rationis. Si aliquis objiciat, Non ſunt vna mutatio infuſio gratiæ, & remiſſio culpæ. Ergo ſunt duæ mutationes. Ergo vna realis, alia rationis. Respondeo. Quando diximus in prima Concluſione, non ſunt vna mutatio, ſenſus eſt, illa non ſunt vna mutatio, quorum vnum non eſt mutatio. Sed remiſſio culpæ, non eſt mutatio. Ergo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prior ſit expulſio culpæ, vel infuſio gratiæ?

Nota 1. D. Subtilis *in 4. diſt. 16. q. 2. ad 3. principale, refert ex Ariſtotele 5. Metaphyſicæ textu 16.* quadruplicem prioritatem; generationis, perfectionis, conſequentiæ, & cauſalitatis, ipſe ibidem, addit quintam intentionis, & ſextam executionis. Prius generatione eſt illud, quod priùs generatur, & eſt imperfectius ſuo poſteriori, vt embrio reſpectu animalis. Prius perfectione eſt illud, quod eſt perfectius, vt animal reſpectu embrionis. Prius Conſequentia eſt illud, quod infertur ab alio, & non infert illud, vt eſt animal reſpectu hominis. Sequitur enim. Eſt homo. Ergo eſt animal: non è conuerſo: & in hac prioritate communiter, prius, eſt imperfectius. Prius cauſalitate, eſt ordo duorum effectuum, reſpectu ejusdem agentis, ſicut productio ſpecierum, præſupponitur ad productionem notitiæ, & vterq; effectus cauſatur ab objecto, & vt calefacere, & ignire, nam ignire præſupponit calefacere, et ambo ſunt ab eodem agente, nimirum ab igne. Prius intentione eſt, quod priùs intenditur ab agente, vt generatio ſubſtantiæ, eſt ſic prior, quàm corruptio formæ præexiſtentis. Prius executione, quod priùs ponitur ab agente in eſſe, licet non priùs intendatur.

Prioritas quadruplex ex Ariſtotele

Generationis.

Perfectionis

Conſequētiæ

Cauſalitatis.

Intentionis

Executionis

Nota 2. Difficultas hæc procedit, non de prioritate temporis, quia certum eſt, quòd in eodem inſtanti temporis, eſt remiſsio culpæ, & infuſio gratiæ, procedit ergo difficultas de prioritatibus enumeratis, & explicatis in primo Notando.

Nota 3. Thomiſtæ *1. 2. q. 113. a. 6. & 8.* tenent infuſionem gratiæ, eſſe priorem expulſione culpæ, ponunt enim tres motus in juſtificatione. Primò infuſionem gratiæ: 2. Duplicem motum liberi arbitrij, in Deum ſcilicet, qui eſt dilectio, & in peccatum, qui eſt deteſtatio. 3. Remiſsionem culpæ. Si ergo infuſio gratiæ præcedit contritionem, Ergo & remiſsionem culpæ.

Dico 1. Remiſsio culpæ, licet viâ generationis ſit prior infuſione gratiæ

Remiſſio cul

pæ prior via generationis gratiæ, infusio tamen est prior ordine perfectionis remissione culpæ. Probatur Quia *quæ sunt priora generatione, sunt posteriora perfectione.* 9. Metaph. C.15. & è conuerso. Sed expulsio culpæ, est imperfectior infusione gratiæ, quia est corruptio Entis rationis, puta obligationis ad pœnas æternas; infusio autẽ gratiæ est perfectior, expulsione culpæ, quia est datio qualitatis realis. Ergo via generationis prior est expulsio culpæ, quàm infusio gratiæ.

Non est prioritas consequentiæ inter gratiam & culpam. DICO 2. Inter remissionem peccati, & gratiæ infusionem, non est prioritas consequentiæ propriè. Patet, quia hæc consequentia non est formalis. Gratia infunditur. Ergo remittitur culpa; nam B. Virgini, & Angelis, gratia est infusa, non tamen culpa remissa. Similiter ad expulsionem culpæ, non necessariò de potentia Dei absolutâ sequitur infusio gratiæ, posset enim Deus remittere culpã, & nõ infũdere gratiã, vt dicã articulo sequẽti. Tùm quia gratia, & culpa, nõ sunt formaliter opposita.

Non est prioritas causalitatis DICO 3. Inter remissionem culpæ, & infusionem gratiæ, non est prioritas causalitatis. Probatur. Quia nec infusio gratiæ, est causa efficiens expulsionis culpæ: nec infusionis gratiæ, est causa expulsio culpæ, quia non expellit effectiuè peccatum, sed causa efficiens vtriusq;, est sola voluntas Diuina, quæ ex sua justitia determinat, & obligat peccatorem ad pœnam æternam, ex misericordia autem aufert obligationem. Porrò infusio gratiæ, est à DEo principaliter, à Sacerdote ministerialiter, à Sacramento instrumentaliter, non physicè, sed moraliter.

Est prior gratia ordine intentionis. DICO 4. Infusio gratiæ secundùm DEi intentionem, prior est remisione culpæ; ordine tamen executionis, DEus priùs remittit culpam, quàm infundat gratiam. Probatur prima pars. Quia ordinatè volens, priùs vult ea, quæ sunt proximiora fini, quàm ea quæ sunt remotiora. Sed gratiæ infusio est propinquior fini, nempe beatitudini, quàm expulsio culpæ. 2. pars patet. quia peccatori vult priùs in esse remisionem culpæ, deinde infusionem gratiæ: sicut etiam ordine executionis, priùs DEus vult merita, quàm gloriam. Hinc Aduerte Si ista objecta, gratia, & culpæ considerentur, vt sunt objecta Diuinæ voluntatis secundaria, non autem vt ponunt aliquid ad extra, secundùm generationem, & causalitatem, nullum habent ordinẽ, quia vt sic non causantur, nec generantur, sed habent esse idem, quod essentia Diuina, sed tamen habent inter se quendam ordinem perfectionis, quatenùs Diuina voluntas tendit in ea, & sic, id est priùs, in quod dicitur priùs intendere Diuina voluntas, & sic infusio gratiæ, erit prior expulsione culpæ.

ARTI.

ARTICVLVS VII.

Vtrum peccatum de potentiâ Dei absolutâ, possit remitti, absq; infusione gratiæ?

Prima opinio negat. Est *S. Thomæ 1. 2. q. 113. art. 2. communis Thomistarum.* probatur 1. Vulnus, & infirmitas, non potest tolli, nisi per salutem inhærentem. Sed peccatum est infirmitas, & vulnus animæ. Ergo 2. Ab vno contrario, ad aliud contrarium, non fit transitus, nisi per transmutationem realem. Sed in remissione peccatorum, fit anima de immunda, munda, & pulchra. Ergo non potest fieri, sine transmutatione reali, ipsius animæ. 3. Cùm DEus remittit culpam, & facit animam justam, & rectam: vel aliquid in ea operatur, vel nihil. Si nihil. Ergo manet immunda, sicut ante. Si aliquid operatur. Ergo remissio peccati, fit per transmutationem animæ nostræ realem. 4. Culpam dimittere, est culpam delere. Sed sine infusione gratiæ, non potest DEus culpam delere. Ergo. Minor Probatur Remissio culpæ, est reconciliatio peccatoris. Sed sine infusione gratiæ, non fit reconciliatio peccatoris. Ergo Major est Scoti *in 4. dist. 1. q. 6. ad quartum* vbi dicit. *Iste cui dimittitur peccatum, reconciliatur.* Minor Probatur Reconciliatio idem est quod justificatio. Sed justificatio non potest fieri sine infusione gratiæ. Ergo nec reconciliatio. Minor Probatur Si reconciliatio etiam imperfecta, non est quod justificatio perfecta, sequeretur quòd reconciliatus DEo, esset inimicus DEi. Sed nullus reconciliatus est inimicus DEi. Ergo. Sequela probatur Ille est inimicus in quo est offensa DEi. Sed in reconciliato imperfectè est offensa DEi. Ergo. Minor Probatur. Vbi non est offensa, ibi est amicitia. Sed in reconciliato imperfectè non esset amicitia. Ergo est offensa. Major Probatur. Si in eo, in quo non esset offensa, non esset amicitia, sequeretur quòd aliquis esset gratus, & non gratus DEo. Sed hoc dici non debet. Ergo. Sequela, quòd esset gratus, probatur. Quia iste si moreretur, vel damnaretur, vel saluaretur. Neutrum dici potest. Ergo. 5. Priuatio non potest tolli ab aliquo, nisi per positionem ejus formæ, cujus est priuatio. Sed peccatum est priuatio. Ergo debet tolli per gratiam, cujus est priuatio. 6. Implicat contradictionem tolli auersionem, nisi per conuersionem. Ergo implicat peccatum deleri, nisi per rectitudinem. 7. Si peccatum tolleretur sine infusione gratiæ, sequeretur euidens contradictio, quia anima esset sine peccato, & tamen esset praua, & obliqua Ergo esset in peccato, & non esset. 1. Opinio

2. opinio affirmat. Ita D. Subt. *in 4. d. 1. q. 6. & d. 14. q. 2. & d. 16. q. 2.* 2. Opinio

inter amicũ & inimicum datur mediũ

NOTA 1. Inter amicum, & inimicum contrariè, dari medium, nimirum, neq; amicum positiuè, neq; inimicum contrariè, sed inimicum negatiuè, seu non amicum. Per inimicum contrariè intelligo illum, in quo est offensa, per inimicum negatiuè, seu non amicum, in quo non est offensa, nec amicitia. Vnde non valet, Hic non est amicus Petri. Ergo est inimicus ejus, quia potest esse, neq; amicus, neq; inimicus, sed non amicus.

Gratia & peccatum nõ operantur formaliter.

NOTA 2. Gratia, & peccatum, non opponuntur priuatiuè ex natura rei, quia quæ sic opponuntur circa aliquod subjectum, necesse alterum illorum inesse ei, post tempus à natura determinatum, sicut cæcitas, & visus in catulo. Atqui non sic se habent gratia, & peccatum, quia potest dari homo in puris naturalibus, absq; gratia, & peccato. Præterea peccatum solùm destruit gratiam demeritoriè. Ergo non opponitur ei cõtrariè, ita vt voluntas priùs auertat se naturaliter, quàm DEVS cesset naturaliter conseruare gratiam.

Duplex remissio, perfecta, & imperfecta

NOTA 3. Remissio culpæ: alia est perfecta, & integra, per quam homo recuperat omnia, quæ per peccatum amiserat. Alia est per quam remittitur culpa quoad pœnam, & inimicitiam, ac deordinationem tantùm, quam dicit, & per hanc non recuperat peccator omnia illa, quæ amiserat per peccatum, neq; cum DEO contrahit amicitiam. Hæc duplex remissio, colligitur ex duplici mutatione, quæ in justificatione peccatoris reperitur: Vna est priuatiua, quâ de inimico, fit non inimicus, alia positiua quà de indigno vitâ æternâ, fit dignus vitâ æternâ, & de non potente meritoriè operari, fit potens meritoriè operari. in prima mutatione est remissio, reconciliatio, justificatio imperfecta: in secunda verò hæc omnia sunt, perfecta, & completa. Quando ergo Sancti Patres, & Concilia dicunt, per peccati remissionem hominem DEO conciliari, & ad ejus amicitiam assumi, loquuntur de remissione, & reconciliatione perfecta.

Gratiæ tria munia
Quid gratia Dei

NOTA 4. Gratiæ tria sunt munia. Primum est hominem in quodam supernaturali, ac Diuino esse constituere, & talis constitutio hominis in esse Diuino, est primarius, & formalis effectus gratiæ: est enim gratia, Diuinæ naturæ, esseq; ejus participatio, quatenùs natura Diuina est, quod aliis habitibus supernaturalibus, non competit, nisi secundùm aliquam rationem ejus attributalem. Secundum est, hominem interiùs renouare, & rectificare ipsum, Diuinis legibus conformando. Tertium

est

est, hominem DEI amicum, ipsiq; gratum, & acceptum ad vitam æternã efficere. Hæc tria ita se habent, quod primum supponitur secundo, & secundum tertio. Primus effectus, ita est gratiæ intrinsecus, vt à gratia separari nequeat, sicut neq; effectus formalis, & primarius cujuslibet formæ. Secundus verò, & tertius effectus, sunt separabiles per Diuinam potentiam; sicut à quantitate positio partium in ordine ad locum, quia sunt effectus secundarij, & quasi extrinseci ipsius gratiæ, imò ex sola lege Diuina, competit gratiæ, hominem DEI amicum constituere, sicut enim peccatum, ex sola lege facit hominem inimicum DEO, vt docet D. Subtilis *in 4 dist. 1. q. 2 ad 5.* ita gratia ex sola lege, facit amicum DEI hominem. Quare si homini concederentur duo priores effectûs, sine tertio, esset renouatus, & rectificatus in ordine ad legem naturalem, & supernaturalem, & sic DEO vt legislatori esset conformis, neq; haberet peccatum, non tamen esset DEI amicus, & sic tertius gratiæ effectus potest auferri, cùm non ex natura rei intrinseca, faciat DEI amicum, sed ex lege, & Diuina institutione. Ita Rada *tom. 2. Controu. 19.*

DICO I. Non potest fieri perfecta, & integra remissio peccati, absq; infusione gratiæ. Ratio est, quia in perfectã remissione, debet recuperare omnia, quæ amisit per peccatum. Ergo & gratiam. *P*atet ex Notabili tertio.

DICO 2. *P*ossibile est, per Diuinam potentiam absolutam, tolli culpam originalem, & actualem, quoad pœnam, & deordinationem, quam dicit, absq; infusione gratiæ. Probatur 1. Quando alicui vni repugnant plura, circa idem subjectum, per positionem cujuslibet illorum, potest ab illo subjecto excludi. Sed peccato repugnat rectitudo naturalis, sine gratia, & ipsa gratia. Ergo per positionem solius rectitudinis naturalis, potest expelli peccatum sine gratia. Similiter potest tolli originale peccatum, per solam justitiam originalem absq; gratia, cùm sint ab inuicem separabilia. Dices Justitia originalis, potest alicui concedi sine gratia, ante, sed non post peccatum. RESPONDEO. Ista justitia originalis potuit separari à gratia ante peccatum. Ergo & post peccatum, quia non est alterius rationis nunc, quàm priùs, nam forma non habet esse alterius rationis, per hoc, quòd ejus oppositum præcessit in subjecto, V. G. frigus, non est alterius rationis, ex eo, quòd calor præcesserit ipsum in aqua, & si poterat separari antequam calor inesset, similiter & postea. Ergo si justitia originalis poterat esse in homine, ante peccatum,

Potest remitti culpa, & gratia non dari

tum, sine gratia, posset esse, & post peccatum. Dices Non potest homo restitui ad innocentiam. Ergo neq; ad justitiam originalem, quæ dicit innocentiam. RESPONDEO. Licet DEVS non possit restituere hominem, ad Statum innocentiæ, quatenùs negationem cujuscunq; actus peccati importat, potest tamen restituere hominem ad illum statum quoad omnia alia, quæ secum importat. Sicut licet semel corrupta, non possit à DEO reparari, prout virginitas amissa dicit negationem actus præteriti, potest tamen eam restituere quoad omne absolutum, quod importat, ita in proposito. Probatur 2. Talem hominem potest DEus reparare post culpam, secundùm formam absolutam, qualem potest creare secundùm formam absolutam. Sed in pura rectitudine naturali, potest hominem creare: Ergo ad eam rectitudinem naturalem potest hominem reparare. Sed collata homini rectitudine naturali, erit sine peccato, & sine gratia. Ergo potest remitti peccatum, absq; infusione gratiæ. Dices Si hæc ratio esset vera. Ergo DEus mulieri corruptæ restituendo omne absolutum in virginitate, posset & aureolam restituere, quod dici nequit. RESPONDEO. Aureola est præmium accidentale de nunquam cecidisse in peccatum, cùm autem semel ceciderit, aureola sibi nõ est debita. Respondet Cajetanus ad hanc secundam rationem. In dæmonibus mansisse integra naturalia. Ergo & rectitudo naturalis potest esse cum peccato. Contra. Ista sunt diuersa, integra naturalia mansisse, & rectitudinem naturalem: Ad primum namq; sufficit, vires naturales non esse diminutas in se, quod ita est, nam peccatum non est boni naturalis diminutio. Ad secundum verò requiritur, potentia rectè composita cum lege, præsertim naturali, qualis non remansit in dæmonibus. Probatur 3. Ponamus hominem, in puris naturalibus, qui non habet gratiam, neq; charitatem, nec sit destinatus ad finem supernaturalem, si iste peccat, non priuatur gratiâ, nec charitate supernaturali. Ergo sufficienter reducitur, per justitiam originalem, in pristinum statum, etiamsi ei gratia nunquam conferatur. Probatur 4. Potest DEus annihilare peccatorem, in quo manet auersio, & prauitas peccati, & potest illum reproducere, sine tali auersione. Ergo potest tollere peccatum sine gratiæ infusione. Respondent Thomistæ quod ille homo reproductus, reproduceretur auersus à DEo, & inimicus DEi. Contra Culpa, nullo modo, nec ex consequenti, potest reproduci à DEo, aliâs esset author culpæ, quod dici non debet. 5. Potest peccator interiùs renouari, & rectifica-

2. ratio.

Aureola Virginitatis cui debetur.

3. ratio.

4. ratio.

5. ratio.

dificari, conformisq; Diuinis legibus effici, quin in Dei amicitiam recipiatur. Ergo potest deordinatio, seu peccatum ab homine excludi, sine infusione gratiæ.

Ad 1. Primæ opinionis Respondeo. Quòd illa infirmitas, potest ab anima auferri, absq; gratiæ infusione, vt constat ex notandis, tertio, & quarto, & ex secunda conclusione. Ad 2. Dico quòd ibi esset trãsitus, & mutatio, sed non ad gratiam, sed vel ad rectitudinem naturalẽ, vel justitiam originalem, quæ sunt quid positiuum. Imò D. Subtilis loco citato. Justitiam originalem vocat illam qualitatem supernaturalem, quæ plenè omnes potentias in suis officijs continebat, subdendo eas voluntati, & voluntatem rationi, rationem verò DEo, cum quâ peccatum mortale, erat impossibile. Ad 3. Dico, quòd poneret in anima, vel rectitudinem naturalem, vel justitiam originalem, per quam anima, & ejus potentiæ, manent conuersæ ad ipsum, vt ad legislatorem, non tamen vt finem supernaturalem, cui vniatur per gratiam. Ad 4. Respondeo. Nego Minorem. Ad probationem Dico, quòd remissio culpæ, est recõciliatio, vel perfecta, vel imperfecta, perfecta requirit gratiam, non autẽ imperfecta, vt constat ex 3. Notando, ex quo poterunt solui, omnes probationes positæ sub hoc argumento. Ad 5. Respondeo. Quòd in tali casu, tolleretur priuatio conformitatis ad legem, (in qua formaliter consistit peccatum) per rectitudinem sibi debitam, sine infusione gratiæ. Ad 6. Dico, Auersio à lege, & à DEo, vt legislatore, non potest auferri sine conuersione ad legem, auersio verò à DEo vt fine, non potest tolli, nisi per gratiam. Ad 7. Nego sequi contradictionem, nam si dimitteretur culpa, sine infusione gratiæ, non tamen anima maneret praua, sed recta, & conuersa ad legem, licet non maneret DEi amica.

officium justitiæ originalis.

Qværes Vtrum de potentiâ DEi absolutâ, possit poni gratia justificans in anima peccatoris, & non remitti peccatum?

Respondet D. Subt. posse. Probatur. Tùm quia si non posset stare gratia, posito peccato in homine, maximè propter aliquam oppositionem. Sed inter gratiam, & peccatum nulla est immediata, & formalis oppositio, vt patet ex prima *disp. quæstione 1. a. 2.* Tùm quia habitus non contrariatur actui, quia contraria debent esse sub eodem genere. Sed gratia est habitus, peccatum autem actus. Ergo. Tùm

Gratia & peccatũ non sunt opposita

Tùm quia posito, quòd homo priùs in gratia constitutus, peccet mortaliter, nihil est quod cogat DEum subtrahere influxum gratiæ conseruatiuum in tali peccatore. Ergo potest stare, vel de nouo poni gratia in peccatore, non remisso ejus peccato. Tùm quia opera nostra, non producunt gratiam DEi efficienter, sed DEus creat illam. Ergo quomodo peccata, quæ sunt opera nostra, possunt corrumpere gratiã illã, efficienter?

DICES Peccatum est offensa DEi, quâ homo est injurius DEo: gratia verò est, quâ homo est gratus DEo. Ergo gratia, & peccatum naturâ suâ opponuntur.

Peccatum ex lege, est offensa.

RESPONDEO. Quòd sicut peccatum de lege, est offensa DEi, quâ homo est inuisus DEo, ita gratia de lege est, quâ homo est gratus DEO, & sic non opponuntur ex natura rei, sed ex decreto Diuino, potuisset enim, & hominem habentem gratiam DEi, non acceptare, si id non decreuisset.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum justificatio peccatoris fiat in instanti?

Justificatio fit in instãti

DICO affirmatiuè. Ita *Doctor in 4. dist. 14. q. 2. a. 2.* Sanct. Bonauentura *dist. 16. a. 3. q. 1.* S. Thom. Est ferè communis. *Probatur 1.* Quia sacra Scriptura docet hominem, in quocunq; momento justificari Ezech. *18. & 33.* 2. quia si requireretur aliqua duratio temporis, vt V. G. dimidia hora, sequeretur dari in via aliquod tempus, in quo peccator esset extra statum salutis, & in quo non esset capax gratiæ. Sed hoc dici non debet. Ergo. *3.* Quòd aliqua actio sit successiua, & non fiat in instãti, prouenit id ex duplici Causa: vel quia est subjectum successiuum, & continuum. Vel quia est forma continua, & diuisibilis, vt constat *ex 6. Physicor.* Et confirmatur, quia motus omnis includit motum localem, *ex 8. Phys. textu 53.* motus autem localis, est successiuus ratione subjecti super quod fit: vel ratione formæ, quæ est diuisibilis; si verò sit indiuisibilis inducitur priùs in vna parte subjecti, deinde in alia. Sed in justificatione peccatoris, forma quæ inducitur est indiuisibilis, & anima est indiuisibilis. Ergo gratia potest induci in instanti; Similiter actus voluntatis fit in instanti, siue consensus ejus, quod non intelligitur de dispositionibus præuijs, nam ad habendum actum contritionis, multa est necessaria præparatio, quæ non potest esse in instanti, vt dictum est. Ergo in eodem instanti voluntas habet detestationem peccati, & DEus infundit gratiam, licet ordine naturæ sint plura instantia.

Vnde successio, ex subjecto successiuo, & forma

DICES

DICES. Actus peccati durat per tempus, & non per instans. Ergo non potest remitti in instanti. Antecedens patet quia in eodem instanti, quo peccatum fit, non potest destrui, nec in instanti proximè immediato, quia non dantur instantia immediata. Ergo durat per tempus medium inter illa instantia.

RESPONDEO. Nego peccatum non posse fieri in instanti. Ad probationem dico, quòd instantanea incipiunt per primum sui esse, & desinunt per vltimum sui esse, quia ante illud instans in quo fiunt, immediatè, non erant, & in tempore immediatè sequenti ad illud instans, nō sunt. Ex quo sequitur quod remissio culpæ, & infusio gratiæ, non fiunt in duobus instantibus, sed in vnico instanti est primum non esse culpæ, & primum esse gratiæ: sicut generatio, & corruptio fiunt in eodem instanti, quia forma substantialis corrumpitur præcedens, & noua forma substantialis inducitur, desinunt enim quia vltimum sui, est in non esse, & quod generatur habet primum sui in esse, ita in justificatione, in vno instanti est vltimum non esse culpæ, quæ in tempore immediatè præcedenti fuit; & in eodem instanti est primum esse gratiæ, quod tempore antecedenti non erat. *Nota inceptiones & desitiones rerū*

ARTICVLVS IX.

Quid sit justificatio, & quæ causæ sunt justificationis nostræ?

NOTA 1. Circa formalem justificationem, varij sunt errores hæreticorum. Primus error Lutheranorum, asserentium, fidem solam esse causam formalem nostræ justificationis, hunc errorem multis in locis docet Lutherus, quamuis non vbiq; sibi constans, nam aliquando dicit, fidem non esse propriè, quæ nos justificet, sed conditionem vel instrumentum nostræ justificationis. Vnde Lutherani tria astruunt. Primò solam fidem justificare. 2. Hanc fidem justificantem in eo consistere, vt homo certò credat, peccata omnia sibi remitti, propter merita Christi. 3. dicunt, hanc fidem distingui à fide historica. Addunt Caluinistæ alia tria dicta etiam erronea. 1. fidem justificantem donari solis prædestinatis. 2. Semel habitam amitti non posse. 3. Facere hominem certū, & securum de sua justitia, perseuerantia, est vita æterna. *Error hæreticorum circa justificationem.*

Contra primum dictum Lutheranorum. Dico Fidem non justificare formaliter. Probatur 1. Jacobi 2. dicitur. *Quid proderit inquit fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat, nunquid poterit fides saluare eum?* Et infra dicit. *Fidem sine bonis operibus esse mortuam.*

Probatur 2. In Tridentino Concilio *Seß. 6 Can. 9.* dicitur *Si quis dixerit solâ fide impium justificari, anathema sit.* 3. Probatur Forma à quâ homo formaliter est justus, non est fides, sed justitia; secundùm Catholicos justitia inhærens. secundùm hæreticos justitia imputatiua, quod tamen falsum est. Primò quia sic omnes justi essent æqualiter justi, vt admittit Lutherus in sermone de B. Virgine dicens. *Omnes fideles esse æquè sanctos vt B. Virgo.* & consequenter debuisset dicere delirando, æque vt ipsemet Christus Dominus. 2. Quia ita nos constituimur justi per obedientiam, & cæteras CHRISTI Domini virtutes ac merita, sicut constituimur per inobedientiam, & per peccatum Adæ peccatores, teste Apostolo ad Rom. 5. Sed per peccatum Adæ non constituimur extrinsecâ tantùm imputatione illius peccati, sed per intrinsecam maculam nobis inhærentem. Ergo neq; constituimur justi solâ imputatione justitiæ Christi Domini. 3. Si Christi Domini sanctitas, & justitia, extrinsecâ solùm imputatione nos constitueret justos, sanctos, & filios Dei, sequeretur, quòd etiam extrinsecè peccata nostra Christo Domino, juxta illud Isaiæ 53. *Posuit DEVS in eo iniquitates omnium nostrum*, imputarentur. Atq; ita poterunt Christũ Dominum denominare peccatorem, injustum, & quod horret animus, diaboli filium. Et hoc non horruit Lutherus impius, in caput 3. ad Galathas scribens, consequenter ad sua principia. *Quia Christus in se omnium peccata suscepit, posse dici fuisse homicidam, furem, latronem, & maximũ omnium peccatorum.* Ecce talis est lux noui Euangelij, illata Lutheranâ face, huic materiæ de justificatione: ô horrendam, & non tolerandam blasphemiam.

Iustitia imputatiua refellitur.

Blasphemia Lutheri.

OBJICITUR 1. ad Rom. 3. dicitur *Arbitramur hominem justificari per fidem, sine operibus legis.* Et ad Eph. 2. *Saluati estis per fidem: non ex operibus.* Hinc aduersarij deducunt sola fide hominem justificari, quia Apostolus opponit fidem operibus. Cùm ergo dicit hominem justificari fide, sine operibus, excludit omnia opera, præter fidem. Ergo etiam excludit actum timoris, spei, dilectionis, & poenitentiæ.

RESPONDEO. Duplicia sunt opera. Alia præcedunt fidem, alia sequuntur. Priora excludit Apostolus, nõ posteriora. Cum ergo actus timoris, spei, dilectionis, & pœnitentiæ fidem sequantur, & in fide sint fundati, certum est non excludi. Quod autem sit hæc mens Apostoli, inde patet, quia vult ostendere, nec Judæos ex nudâ obseruatione legis Mosaicæ, nec gentiles propter bona opera, ante fidem susce-

Quæ opera excludit Apostolus

ptam

ptam patrata, justitiam à DEo consequi potuisse, aut consecutos esse, sed ex fide in Christum, fides enim est initium salutis, & justificationis, nec dari ex præcedentibus operibus, sed esse donum DEi. Lege S. August. *lib. de prædestinat. Sanctorum. c. 7.*

Objicitur 2. ad Rom. 3. dicitur. *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Ergo, &c.

Respondeo. Justificatio dicitur gratuita, non quia fit solâ fide, sed quia non meremur illam per vlla opera, siue fidei, siue fidem præcedentia, ita Trident. *Sess. 6.*

Objicitur 3. Sacræ literæ quando loquuntur de justificatione, & remissione peccatorum, solius fidei mentionem faciunt. Luc. 7. *Fides tua te saluam fecit.* Et Joan. 1. *Dedit eis potestatem filios DEi fieri, his qui credunt in nomine ejus.* Et Joan. 3. *Qui credit in filium habet vitam æternam.*

Respondeo. Sicut sacræ literæ, aliquando meminerunt solius fidei ita aliquando meminerunt solius charitatis. Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.*

Contra 2. dictum Lutheranorum Dico, fidem justificantem, non in eo consistere, vt quis certò credat, peccata omnia sibi remissa, propter merita Christi Domini. Primò quia ipsi docent, nihil fide credendum esse, nisi quod habetur in scriptura. At ibi non habetur, Luthero, aut Caluino remissa esse peccata. Ergo id fide credendum non est. 2. Quia si certò credunt remissa sibi esse peccata, frustra orant, *Dimitte nobis peccata nostra.* 3. Testimonia scripturæ, quæ ipsi adferunt pro fide justificante sunt hæc. *Videns JESVS fidem illorum, dixit paralytico. Confide fili remittũtur tibi peccata tua.* Matth. 9. Ibidem infra. *Confide filia, fides tua te saluã fecit.* Et Luc. 17. *Vade quia fides te saluum fecit.* Hæc, & similia, importunè objiciunt nobis aduersarii, pro sola fide justificante, & tamen nullo modo intelligi debent de fide, quâ quis credit peccata sibi remissa esse, sed de fide, qua paralyticus, & alii infirmi credebant se à Christo Domino sanari posse, vt ex contextu sacræ scripturæ constat.

Objiciunt illud ex Symbolo. *Credo remissionem peccatorum.* Ergo.

Respondeo. Sensus hujus Articuli est, credo, & confiteor in Ecclesia Catholica, esse donum remissionis peccatorum, quod per Baptismum, & alia Sacramenta percipitur, vnde, quod in Symbolo Apostolico dicitur. *Credo remissionem peccatorum,* in Constantinopolitano explicatur. *Confiteor vnum Baptisma in remissionem peccatorum.* *Credo remissionem peccatorum quid significat.*

 Non

Non autem sensus hujus Articuli est, vt hæretici volunt, Credo mihi esse remissa peccata.

Contra 3. dictum Lutheranorum Dico cum Maldonato in caput 9. Matth. Ista triplex fides, quam Lutherani inuenerunt, figmentum est, somnium est, si vnam haberent, omnem haberent, quia triplicem habent, nullam habent. Probat D. Subtilis in 3. dist. 23. q. 1. num. 6. sic. *Fides omnium credibilium vna est, quia non respicit credibilia sub propriis rationibus illorum, sed vt reuelata sunt à DEO, & credit omnia reuelata ab ipso, tanquam vera esse, eodem habitu, quo credit reuelantem esse veracem.* Ergo fides vna est. Addo. Sicut fides justificans justificat, , non quidem formaliter, sed dispositiuè, ita etiam fides miraculorum justificat, Matt. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit*, talis verò fides, est fides miraculorum, vt patet ex sequentibus verbis. *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia ejicient.* Præterea quod fides historica justificet, constat ex cap. 10. ad Rom. *Si in corde tuo credideris, quòd DEVS illum suscitauit à mortuis, saluus eris.* Et ex 1. ad Corinth. 15. *Notum vobis facio Evangelium, per quod saluamini, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est, & quia resurrexit, tertia die &c.*

Fides triplex figmentum.

Contra 1. dictum Caluinistarum, dicentium fidem solam dari solis prædestinatis. Dico hoc dictum eorum esse erroneum. Probatur Judas proditor, & Simon Magus, aliquando crediderunt, & tamen non erant prædestinati. De Juda patet. Joan. 6. *Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est.* De Simone Act. 5. constat. *Cum verò credidissent Philippo Evangelizanti de regno Dei, & in nomine JESV CHRisti baptizarentur viri, ac mulieres, tunc Simon & ipse credidit, & cum baptizatus esset adhærebat Philippo.*

Fidem habēt non prædestinati.

Contra 2. dictum Caluinistarum, nimirum fidem amitti non posse. Dico apertè esse contra Apostolum, 1. ad Tim. 1. dicentem *Quidam circa fidem naufragauerunt, ex quibus est Hymeneus, & Alexander.* Et Ratio est, quia si fides amitti non posset, vnde tot hæreses sunt exortæ?

Fides amitti potest.

Contra 3. dictum Caluinistarum. Dico falsum esse Tùm quia nemo potest certò credere sibi remissa esse peccata, nisi à DEo id specialiter sit reuelatum. Tùm quia Etsi is qui fidem habet, certus esset de sua fide, non tamen certus esset de sua justitia, si sola fides non justificat; nec certus de perseuerantia, si fides amitti potest; nec certus de prædestinatione, si fides communis est reprobis, & prædestinatis.

NOTA

NOTA 2. Alii hæretici, vt Ilyricus, tenet formalem nostram justificationem, consistere in Christi Domini obedientia, & justitia nobis imputata. Alii dicunt, vt Hossiander, formalem causam nostræ justificationis, esse ipsam essentialem DEI justitiam nos inhabitantem. Alii asserunt, vt Caluinus *libro 4. institut. cap. 11. & in Antidoto Trident. circa Sess. 6.* formalem causam nostræ justificationis, consistere tantùm in remissione peccatorum, per eorum non imputationem, ob justitiam Christi Domini. Alii verò ponunt, vt Martinus Bucerus, formam nos justificantem, partim esse intrinsecam, partim extrinsecam: intrinseca consistit in virtutibus inhærentibus: extrinsecam verò, esse justitiam CHRISTI Domini, nobis imputatam. Isti omnes errores refutabuntur per conclusiones. *Errores de justificatione.*

NOTA 3. Similitudine declaratur justificatio. Sit pauper aliquis plenus vlceribus, & vitiosis humoribus: is si medicum adeat, vt sanari possit: Medicus si Catholicè agat, tria faciet. Primò præscribet quasdam dispositiones, ad faciliorem morbi curationem. 2. Præbebit illi potionem, non modo medicam, quâ corpus purgetur, & humores expellantur, sed salubrem, & viuificam, quâ vires pristinæ, & sanitas acquiratur. 3. Addet medicamentum præseruatiuum, ne iterum in morbum incidat, & sanitatis acquisitæ jacturam faciat. Ita secundùm Catholicos res se habet, in curatione peccatoris. Primò DEus illi præstat motionem fidei, spei, contritionis, dilectionis, & propositi nouæ vitæ, tanquam dispositiones ad animi curationem præuias: ista enim omnia sunt requisita, tanquam dispositiones, ad primam justificationem. *Sine fide impossibile est placere DEO.* ad Hebr. 11. *Qui sine timore est, non poterit justificari.* Eccl. 1. *Qui sperat in Domino, sanabitur.* Prouerb 28. *Poenitentiam agite.* Matth. 4. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.* Luc. 7. *Facite vobis cor nouum, & spiritum nouum.* Ezech. 18. Secundò infundit gratiam justificantem, quâ & peccata tolluntur, & sanitas amissa recuperatur. 3. præscribit peccatori cautionem, vt deinceps insistat pijs operibus, & obseruationi mandatorum, ac seriò prospiciat, ne quam consecutus est sanitatem, suo vitio, & negligentiâ deperdat. Porrò si Caluinisticè medicus procedat, aliter procedet, nempe ægroto offeret suam chlamydem nitidam, elegantem, hortabitur, vt eam manu apprehendat, imponat, vlcera tegat; ac deinde magna securitate in conspectum sui Principis comparcat, quippe qui fæditatem corporis, tam eleganti pallio obdu- *Declaratur similitudine justificatio.*

Caluinistica justificatio obductam videre non possit. Ita se habet Caluinistica justificatio. Homo peccator, qui propter scelerum suorum horrorem, ac turpitudinem, in conspectum DEi venire non audet, à Christo medico subsidium petit, Christus offert illi suam justitiam, & satisfactionem tanquam pretiosam chlamydem: Hortatur vt fide eam apprehendat, eaq; sua flagitia, quasi velo quodam tegat, ac deinde confidenter, & audacter, in conspectum DEi se sistat, à quo sine dubio, innocens, ac mundus declarabitur: En quam pulchra Caluinistica justificatio?

NOTA 4. Justificatio sumitur, vel pro acquisitione justitiæ, is enim quem DEus justificat, id est, justum facit, dicitur acquirere justitiam, & de hac loquitur Apostolus ad Eph. 2. *Gratia saluati estis per fidem, non ex operibus.* vel sumitur pro augmento justitiæ, & hæc non est gratuita, sicut prior, sed ex meritis bonorum operum: & de hac loquitur *S.* Jacobus cap. 2. *Videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantùm.*

Iustificatio sumitur quadrupliciter. NOTA 5. Justificatio quadrupliciter sumitur. *Primò* pro actione justificantis effectiuè, & hæc justificatio est ipsa Diuina volitio. *2. Pro* justificatione formali, quæ est ipse actus formalis, formæ justificatiuæ, 3. *S*umitur justificatio passiuè, & hoc modo tripliciter juxta Sanctum Bonauenturam *in 4. dist. 17. q. 1.* Quandoq; enim dicitur justificatio ad justitiam præparatio, quandoq; justitiæ susceptio, quandoq; verò in justitia exercitatio. 4. Sumitur pro executione ejus, quod justum est, sic præceptorum obseruatio dicitur justificatio, quia per eam justa exequuntur, & fiunt.

NOTA 6. In hominis peccatoris justificatione, immittit DEus pro *Gratia quid* sua misericordia in animam, Diuinum, admirabile, ac supernaturale donum Spiritus Sancti, videlicet, gratiam, quæ est qualitas quædam, diuinitùs infusa animæ, quâ fugantur peccata, & per quam accipit anima nitorem, Diuinamq; pulchritudinem, quâ homo fit gratus DEo, amicus, *Varia nomina gratiæ* & filius DEi. *Porrò* hoc donum propter suam excellentiam, illustriaq; officia, sortitur in scripturis varia nomina. Primò vocatur gratia. *Justificati gratis per gratiam ipsius*; idq; duabus de causis; tùm quia gratis datur tùm quia, gratos nos efficit DEo. 2. dicitur *S*piritus Sanctus; *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Act. 2.* 3. Vocatur Arrha, seu pignus hæreditatis. Ad Rom. 8. *Si enim filii sumus, vtiq; & hæredes, hæredes quidem DEi, cohæredes autem Christi.* Quicunq; enim hoc donum, à morte sua secum feret ad

ret ad tribunal DEi, non minùs iuris habebit ad æternam gloriam adeundam, quàm ad mercedem plenam, & solutionem habet is, qui post officium præstitum, arrham exhibet. *Gratia arrha* 4. Vocatur lux, sicut enim aduentu lucis pelluntur tenebræ, & picturæ tectæ tenebris, fiunt conspicuæ, ita simul atq; hoc donum in animam immittitur, profligantur peccata omnia illustraturq; animus hominis, adeò, vt mens, quæ priùs excœcata erat, iam videat, & quæ in ipso peccati statu, obscura fuerant, nulliusq; apud DEum meriti, illa jam pristinum recipiant splendorem, ita vt à DEo videantur, & probentur. *Gratia lux* 5. Vocatur gloria DEi, juxta illud. *Omnes peccauerunt, & egent gloriâ DEi.* ad Rom. 3. id est gratiâ DEi, quæ reddit hominem cœlestem, diuinum, consortem Diuinæ naturæ, & nouam creaturã *Gratia dicitur gloria.* 6. Dicitur vita, *b* spiritus viuit propter justificationem, vel juxta Græcos propter justitiam, sine hoc enim dono Spiritus Sancti, mortuus est, etiam is, qui corpore viuit, cùm hoc sit gratia DEi animæ, quod anima ipsa est corpori. *b. adRom 8.* *Gratia vita* 7. Vocatur sanctitas, quia per gratiam DEi sanctificamur. ad Eph. 2. *Gratia sanctitas.* Deniq; vocatur semen gloriæ. 2. Joan. 3. Fons aquæ salientis in vitam æternam. Joan. 4. Vestis nuptialis. Matth. 22. stola prima Luc. 15. *Semẽ gloriæ stola prima* Justitia, tùm quia per eam, reddit homo cuiq; quod suum est: tum quia per eam restituitur animæ similitudo DEi, efficiturq;, vt anima suo creatori respondeat.

Dico 1. Fides non est causa formalis, nostræ justificationis. Hæc Conclusio constat ex Notando 1. vbi hunc errorem Lutheranorum, & Caluinistarum refutauimus fusè.

Dico 2. Affirmare homines justificari formaliter, per essentialem DEi justitiam, est crassus error. Ita Concil. Trident. *Sess. 6. cap. 7.* vbi dicitur, *Vnica formalis causa nostræ justificationis, est justitia DEi, non quâ ipse justus est, sed quâ nos justos facit.* S. August. Ep. 120. cap. 3. inquit. *Justificat impium DEus, non illa justitiâ, quâ ipse justus est, æternâ suâ incommutabili justitiâ.* *Per essentialem Dei justitiam non fit iustificatio.* Vnde inde sic argumentum conficitur. Illa justitia, quâ DEus in se essentialiter justus est, æterna est, & incommutabilis, nostra verò justitia est temporanea, mutabilis, & sæpè mutatur, ac perditur. Ergo longè alia debet esse. Probatur D. Subtilis *in 1. dist. 17. q. 3. num. 18.* contra hanc sententiam, negantem charitatem animæ inhærentem, seu esse quid creatum, ex duplici via, prima est ex justificatione peccatoris, secunda via est ex ratione actus meritorij.

Probatur 3. Quia hac ratione, omnes justi æquè essent justi, ac

ſancti, ſicut DEus, vel ſicut Chriſtus Dominus, quatenùs ſanctificabatur per ſubſtantialem Dei ſanctitatem, cui hypoſtaticè erat vnitus. Confirmatur Chriſtus Dominus, fuit juſtus per juſtitiam creatam, non verò increatam. Ergo & juſti. Antecedens patet ex *Pſal.* 44. vbi dicitur. *Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te DEVS, DEVS tuus oleo lætitiæ, præ conſortibus tuis.* Quod omnes Patres exponunt, de ſanctitate, juſtitia, & virtutibus creatis, redundantibus in Chriſti Domini humanitatem, quæ erat, quaſi veſtimentum Diuinitatis, à ſanctitate, & juſtitia increata Verbi.

Iuſtificatio non eſt remiſſio peccatorũ. DICO 3. Juſtificatio non conſiſtit in ſola remiſſione peccatorum, ſed etiam in infuſione gratiæ. Ita definitum eſt in Concil. Trid. *Seſſ.6. cap.7.* vbi dicitur, *Juſtificatio, non eſt ſola peccatorum remiſſio, ſed & ſanctificatio, & renouatio interioris hominis, per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum &c.* Confirmatur Quia de potentia DEi ordinaria, DEus non remittit peccatum mortale, abſq; infuſione gratiæ. Ergo juſtificatio, non conſiſtit in ſola remiſſione.

Iuſtificatio non eſt imputatio. DICO 4. Juſtificatio, non eſt imputatio juſtitiæ Chriſti Domini. Eſt contra Caluinum *libro* 3. *Inſt. c. 11.* §. 23. vbi tria dicit. 1. Juſtitiam Chriſti vocari imputatiuam, quia nobis imputatur; imputari autem eã nobis, quando eam fide apprehendimus. 2. Hac ipſâ juſtitiâ, & non aliâ, coram DEo nos juſtificari. 3. Hanc Chriſti juſtitiam, quâ juſti efficimur, non eſſe increatam, ſed creatam, nec habitualem, ſed actualem, nimirum ipſam Chriſti Domini obedientiam, quâ ſe morti obtulit, & legem DEi impleuit.

Contra Errat Caluinus; Quia vt mox oſtendetur, infundi nobis gratiam inhærentem, quâ intrinſecùs juſti conſtituimur. Ergo falſum eſt, ſolâ Chriſti juſtitiâ, nos juſtos cenſeri. Antecedens etiam ipſe his verbis concedit libro de vera ratione reformandæ Eccleſiæ à principio. *Nunquam reconciliamur DEo, quin ſimul donemur inhærente juſtitia.* Ergo Caluinus repugnat ſibi ipſi, cum alibi ait, ſolâ Chriſti juſtitia nos

Contradicit ſibi Caluinus. juſtos effici. Aduerte hic, nos agnoſcere juſtitiam imputatiuam Chriſti Domini, quæ nobis imputatur, ſed non eo modo, quô agnoſcunt aduerſarii, nam illi putant, hominem ſolâ juſtitiâ Chriſti Domini juſtum eſſe, nec admittunt juſtitiam inhærentem. Nos Catholici contrà. Hominẽ juſtum eſſe, juſtitiâ inhærente, & hanc juſtitiam inhærentem illi dari

propter

propter justitiam Christi, id est, propter ipsius passionem, & mortem, quam pro nobis sustinuit.

OBJICIUNT 1. Ad Rom. 4. dicitur. *Credenti in eum, qui justificat impium, reputatur ei fides ad justitiam.* RESPONDEO. Aliud est fidem, quæ in nobis est, imputari nobis ad justitiam: aliud justitiam Christi Domini, quæ extra nos est, imputari nobis ad justitiam; illud prius, dicit Apostolus, non hoc secundum.

OBJICIUNT 2. *Christus factus est nobis à DEo sapientia, & justitia, & redemptio.* 1. Corinth. 1. Ergo. RESPONDEO. Non quæritur, an Christus sit nostra justitia, sed an justitia Christi sit nostra justitia: Illud prius, fatemur cum Apostolo effectiuè, quia ipse nos justos fecit, sicut, & redemit, hoc verò posterius, negamus; nam quomodo DEus est fortitudo nostra, patientia nostra *Psalmo 70.* Illuminatio nostra *Psal. 26.* eodem modo est justitia nostra. Sed non est fortitudo, patientia nostra imputatiuè, sed effectiuè. Ergo simili modo, & justitia.

Christus quomodo justitia nostra.

OBJICIUNT 3. Ad Rom. 5. dicitur *Per vnius obeditionem justi constituuntur multi.* Ergo obedientia Christi Domini, est nostra justitia, quia per illam justi constituimur.

RESPONDEO. Nos meritoriè justos constitui, per obedientiam Christi Domini, non tamen formaliter; & hoc intelligit Apostolus: opponit enim obedientiam Christi Domini, obedientiæ Adami. Sed per inobedientiam Adami constituimur injusti, non formaliter, sed demeritoriè. Ergo similiter per obedientiam Christi Domini, non formaliter, sed meritoriè constituimur justi: Sicut enim Adam, per suam inobedientiam meritus est posteris, vt in seipsis contraherent peccatum originale, quo in se injusti fiant,, ita è contrariò, Christus Dominus per suam obedientiam meritus est, vt in seipsis homines haberent gratiam, seu justitiam inhærentem, quâ in se justi sint.

DICO 5. In justificatione hominis peccatoris, verè tolluntur peccata, & non tantùm teguntur. Probatur 1. ex sacris literis. Joan. 1. dicitur. *Ecce Agnus DEi, ecce qui tollit peccata mundi.* Act. 3. *Pœnitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra.* Ad Hebr. 9. *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Mich. 7. *Projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.* Ex quibus sic arguo; Id quod tollitur, deletur, & exhauritur, & longè projicitur ab homine, non manet in homine. Sed in justificatione peccatum tollitur, deletur, exhauritur, & longè projicitur.

jicitur. Ergo non manet in homine. Probatur 2. Ratione ex metaphoris deducta. Peccata vocantur maculæ; *Hierem.* 2. Vincula *Prov.* 5. vulnera, liuores *Isai.* 30. Sed in justificatione peccatoris maculæ abluuntur, *Abluti estis, sanctificati estis.* 1. *ad Corinth.* 6. vincula disrumpuntur *Psalmo* 115. *Dirupisti Domine vincula mea.* vulnera sanantur. &c.

Objiciunt. *Psalmo* 31. dicitur, peccata tegi, non tolli, *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Ergo.

Quid sit tegi peccata. Respondet S. August. super hunc Psalmum, Quòd DEus tegat peccata, sanando, & auferendo illa, sicut medicus vulnus tegit emplastro, & curat.

In iustificatione, Deus infundit gratiam. Dico 6. DEus in justificatione, infundit homini gratiam habitualem, seu justitiam inhærentem, quâ homo interiùs renouatur, & sanctus efficitur. Probatur 1. ex Sacris literis. Ad Eph. 4. dicitur. *Renouamini Spiritu mentis vestræ.* Et 1. ad Corinth. 3. *Nescitis quia templum DEi estis, & Spiritus DEi habitat in vobis* nimirum, *per sanctitatē, justitiā, & charitatē,* juxta illud ad Rom. 5. *Charitas DEi, diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Ad Colos. 3. *Induentes nouum hominem. &c.* vbi Apostolus hortatur nos, ad interiorem hominis renouationem, quæ renouatio, fit per infusionem gratiæ habitualis. Probatur 2. ex Concilio Tridentino, quod Sess. 6. Can. 11. dicit. *Si quis dixerit homines justificari vel solâ imputatione justitiæ Christi Domini, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & charitate; aut etiam gratiam, quâ justificamur, esse tantùm fauorem DEi, anathema sit.* Præterea ipse Caluinus dicit, *nos reconciliari DEo, inhærente justitiâ,* vt citauimus eum, sub 4. *Conclusione.* Deniq; probatur ratione. Quandocunq; subjectum transit, à contradictorio in contradictorium, vel à contrario in contrarium reale, ibi in eo est vera mutatio realis. Sed peccator dum ex injusto fit justus, transit de cõtrario in contrarium, & de contradictorio, in contradictorium. Ergo est in eo vera mutatio realis, quia post priuationem gratiæ, acquirit gratiam. Vnde Concil. Trident. Sess. 6. cap. 7. *Justificationem dicit esse sanctificationem, & renouationem interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, vnde homo ex injusto fit justus, & ex inimico, amicus. &c.*

Iustificatio definitur Dico 7. Justificatio (sic potest describi) est mutatio, seu translatio peccatoris, à statu peccati, in statum gratiæ. Patet Ad Colosen. 1. dicitur. *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit, in regnum filij sui.*

Et

Et 1. Petri 2. *Vt peccatis mortui, justitiæ vivatis.* Confirmatur sicut calefactio, quâ quis ex frigido fit calidus, continet depulsionem frigoris & inductionem caloris, ita justificatio, de potentia DEi ordinaria, continet remissionem culpæ, & infusionem gratiæ.

Aduerte hic ex D. Subtili *in 3. dist. 3. q. 1. num. 12.* quòd justificatio passiua, id est, ista infusio gratiæ, non est propriè motus, nec mutatio, sed habet aliquid de vtroq;. Quòd non sit strictè motus, patet, quia non est fluxus, secundùm partes formæ, vel mobilis, vel medii inter extrema. Quòd non mutatio, constat, quia non producitur in mensura indiuisibili: potest tamen dici, motus quoad istam conditionem, quia licet ista gratia sit indiuisibilis, causatur tamen in mensura diuisibili: potest etiam dici mutatio, ex eo, quia licet non producatur in instanti, totaliter tamen, & impartibiliter producitur, quia vt forma simplex, & indiuisibilis inest subjecto.

Iustificatio an sit mutatio.

QVÆRES. Quænam sint Causæ justificationis?

NOTA. Quod in rebus naturalibus fit, vt omnes habeant causas suas, nimirum efficientem, formalem, materialem, & finalem, id quoq; in justificatione peccatoris videre licet, & Concil. Trident. definiuit *Sess. 6. cap. 7.*

DICO 1. DEus solus, est causa principalis justificationis. Probatur Isaiæ 43. dicitur. *Ego sum qui deleo iniquitates.* Ad Rom. 3. *Vnus est DEus, qui justificat.* S. August. in illud Psalmi 118. *Feci judicium, & justitiam,* ait *DEum justitiam in nobis operari, sine nobis.* Et Psal. 83. dicitur. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Ratio est, quia si aliqua creatura posset justificare, & peccata remittere, posset, & creare, cùm gratia habitualis, quæ in justificatione datur, creatur. Sed non potest creare. Ergo nec justificare.

Causa efficiens justificationis principalis Deus

DICO 2. Christus Dominus quà homo, est causa meritoria, seu moralis effectiua nostræ justificationis. Ita Trident. loco citato. Probat D. Subt. *in 4. dist. 2. q. 1.* Quia omnia remedia nobis ad salutem, sunt præmia operum ejus.

Christus Dominus qualis causa nostræ justificationis?

DICO 3. Causæ instrumentales justificationis, quâ quis ex impio fit justus, ordinariè sunt duo Sacramenta, Baptismus, & Pœnitentia, quæ ideò vocantur Sacramenta mortuorum, quia ab ijs suscipi debent, (quia secundùm animam mortui sunt,) vt justificentur, & ad vitam justitiæ redeant. Reliqua verò Sacramenta sunt instrumenta augmenti gratiæ, quâ quis ex justo, fit justior. An autem

Instrumentalis causa.

tem *Sacramenta*, concurrant instrumentaliter ad causandam gratiam, physicè, vel moraliter? D. Subt. *in 4. dist. 1. q. 5.* solùm concedit moralem efficientiam *Sacramentorum* respectu gratiæ: & certè hæc sententia est probabilior, quia omninò in aliquibus casibus, hæc efficientia concedi debet, cur igitur in omnibus concedi non possit?

Formalis causa iustificationis.

Dico 4. Formalis causa justificationis, est justitia habitualis, quæ homini à DEo infunditur, cùm justificatur. Ita Trident. loco citato. *Probatur.* Quia sicut forma dat esse rei, ita gratia sanctificans dat esse justitiæ, & sanctificationis: sicut enim per sapientiam internam, homo est sapiens, per calorem calidus, per albedinem albus, ita per gratiam fit justificatus.

Causa materialis

Dico 5. Causa materialis justificationis, est anima hominis, seu voluntas hominis. Patet, quia cum constet gratiam sanctificantem (quæ est forma justificationis) existere in anima hominis justi, tanquam in subjecto. Ergo anima justificationis est subjectum. *Porrò* sicut in mutationibus naturalibus, antecedunt quædam dispositiones, quæ præparant subjectum, ad formam inducendam, V.G. aqua calefacienda, ex flumine hauritur, olæ infunditur, igni admouetur, ita ante hominis justificationem, quædam præcedunt, partim interna vocatio, vt illuminatio mentis, bonaq; affectio voluntatis, quam DEus sæpè cum externis illis occasionibus vocando, excitando adjungit, atq; etiam subinde, sine illis immittit: vt Pauli cor prosternendo tetigit, Petrum autem in domo *Pontificis*, solo interno aspectu, ad pœnitentiam commouit; & hæc vocatur gratia præueniens. partim internæ mentis operationes, partim externa opera, quæ licet justificationem non efficiant, neq; de condigno mereãtur, aptant tamen hominis animum ad justitiæ infusionem. Et de his operibus loquitur Isaias cap. 40. *Parate viam Domino, rectas facite semitas ejus.* Et 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino.*

Præparatio ad iustificationem.

Causa finalis.

Dico 6. Causa finalis Justificationis impii, est triplex. *1.* DEi gloria, quia *vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus*, Prouerb. 16. ex justificatione enim peccatoris, manifestatur gloria DEi, cum juxta *S.* Aug. Tract. in Joan. *Majus opus DEi sit impium justificare, quàm cœlum, & terram creare.* *2.* Honor Christi hominis, cum justificatio tendat, ad merita Christi Domini illustranda. 3 Salus, & felicitas ejus, qui justificatur, nam gratia, quæ confertur in justificatione, proximè tendit, ad salutem, juxta illud ad Rom. 6. *Nunc verò liberati à peccato &c. habetis finẽ vitã æternam.*

Petes

PETES An homo poſſit habere certitudinem fidei, de ſua juſtificatione?

RESPONDEO. Quòd certitudo fidei non habetur, niſi de re diuinitùs reuelata; vnde ſi DEus alicui reuelaret, ſe ipſi remittere peccata, is haberet certitudinem fidei, de ſua juſtificatione, quod contigit Zachæo, latroni, Magdalenæ, & multis aliis; ſine reuelatione, *Neſcit homo, an amore, vel odio dignus ſit*. Eccl. 9.

ARTICVLVS X.

Vtrum pœnitentia in extremis facta valeat?

Videtur quòd non. 1. S. Auguſt. in quodam ſermone, de illo qui pœnitet in extremis, inquit, *Non præſumimus, quòd benè hinc exit.* 2. Nulli dimittitur peccatum mortale, niſi per aliquam pœnam temporalem correſpondentem. Sed pœnitens in extremis, nullam pœnam ſoluit, vel ſaltem non ſufficientem. Quod ſi dixeris quia hanc pœnam in purgatorio ſoluet. Contra moriens in peccato mortali damnatur ſtatim. Ergo moriens in gratia ſtatim ſaluabitur, & conſequenter nullam pœnam, poſt mortem ſoluet. 3. Nulla pœnitentia ſufficit ad ſalutem, niſi voluntaria. Sed pœnitens in extremis, non dimittit peccata, ſed potiùs peccata illum dimittunt. Ergo. 4. Aſſerere pœnitentiam ſerotinam valere, eſt contradicere legi DEi. Ergo. Antecedens patet, quia nihil eſt ordinatum à legislatore, quod eſt occaſio transgrediendi legem, & præcipuè multis. Sed ſic eſt quòd pœnitentiam ſerotinam valere, eſt occaſio multis continuandi peccata, vſq; ad extremum vitæ. Ergo. &c. Major patet, quia talis legislator faceret aliquid per ſe, quod eſſet in deſtructionem legis ſuæ, quod non eſt judicandum legislatorem velle, cùm faciat legem, vt illa obſeruetur. Minor eſt clara, Quis enim non continuet peccare per totam vitam, ſi breuis pœnitentia in fine vitæ ſaluaret?

DICO 1. Pœnitentia vera, ſiue interior ſola, ſiue exterior cum ſuſceptione Sacramenti, ſufficit ad ſalutem alicujus in extremis poſiti. Probatur. Tùm quia Ezechiel 33. dicitur. *Quacunq; die conuerſus fuerit impius. &c.* Ergo, & in extremis. Tùm quia S. Aug. lib. de vera, & falſa pœnitentia, dicit. *Pœnitentia ſi in extremo hiatu aduenerit, ſanat & liberat.* Et ſubdit infra. *Multùm ſera fuit pœnitentia latronis, ſed non fuit ſera indulgentia.* Tùm quia quiuis in extremis poteſt demereri. Ergo & mereri.

Dico 2. Illa opinio, quæ asserit interdum aliquos in hac vita, pervenire ad eum statū, & cumulū peccatorum, vt jā non valeant sufficientem pœnitentiam facere, quâ exeant à statu peccati, falsa est. Ita Doctor Subtilis *in 4. dist. 20.* Probatur 1. ex sacris literis. Matth. 9. dicitur, *Non veni vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam.* Ad Rom. 9. *Ignoras quoniam benignitas DEi, ad poenitentiam te adducit, secundùm autem duritiam tuam, & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram &c.* Ergo falsum est, quòd DEus aliquos aliquando ita deserat, vt non possint facere fructuosam poenitentiam. Ezechiel 18. dicitur. *Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat.* Et rursus. *Nunquid voluntatis meæ est, mors impij?* Probatur ratione. Quia statui vitæ repugnat, vt viator in aliqua parte illius non possit mereri, de ratione enim viæ est, vt in ea semper possit ad terminum accedi. Ergo repugnat huic statui, quòd homo priuetur potestate accedendi ad terminum. Vnde in Concilio Tridentino Sess. 6. cap. 4. dicitur. *in hac vita neminem deseri à DEo, nisi priùs ipse DEum deserat.* Ratio à priori assignatur, ex Diuina promissione, orta ex misericordia, & fundatâ in justitia Christi Domini. Ergo necessariò dicendum est, DEum nemini, quantumcunq; graui peccatori, negare pro hac vita vsq; ad extremum, auxilia necessaria ad faciendam veram, & fructuosam pœnitentiam.

In via homo potest mereri.

Dices 1. Ad Rom. 9. dicitur. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat.* Et Eccl. 7. *Considera opera DEi, quia nullus potest corrigere, quem ipse despexerit.* Et Psal. 80. Dimisi eos secundùm desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis. Et Hierem. 16. *Curauimus Babylonem, & non est curata, derelinquamus eam.* Et 2. Machab. 9. de Antiocho dicitur. *Orabat scelestus Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus.* & ad Hebr. 12. de Esau dicitur. *Non inuenit poenitentiæ locum, licet cum lachrymis quæsiuisset illam.* Ergo DEus denegat aliquibus sua auxilia propter peccata.

Explicantur loca sacræ scripturæ.

Respondeo. Ex his authoritatibus hoc haberi, quòd postquam DEus, dedit illis sufficientia auxilia, quibus quidem verè, & actu saluari possent, & videt illos eis abuti, permittere vult, vt labantur in finalem impœnitentiam, neq; vult illis vberiora illa, & plusquam sufficientia auxilia tribuere, quæ aliquibus peccatoribus quandoq; dedit, quia hoc nō expedit vniuersali Ecclesiæ, & justitiæ Diuinæ, sic enim homines se vitiis traderent, fiderent enim tandem, DEum auxiliis efficacissimis, & plurimis

mis sufficientibus illos adjuuaturum, atq; quodammodo impulsurum ad pœnitentiam fructuosam: ac proinde cùm timore, & tremore operari debemus salutem nostram: quia si auxilia sufficientia despicimus, quis scit, si daturus sit nobis DEus, plusquam sufficientia, licet illa aliquando concesserit aliquibus, vt latroni, Magdalenæ, & aliis. Sic ergo indurat negatiuè, non positiuè, non conferendo scilicet auxilium plusquàm sufficiens, non autem denegando sufficientia, & necessaria. Et sic prima, secunda, tertia, & quarta authoritas, ex sacra scriptura allata, soluitur. Ad illam authoritatem de Antiocho, Dico, Antiochum non orâsse, petendo veram pœnitentiam, vel gratiam adjuuantem ad illam, sed petendo salutem corporis, vt constat ex illis verbis. *Non desperans memetipsum, sed spem multam habens fugiendi infirmitatem*: & ideò mirum non est, quòd misericordiam non fuerit consecutus. Tùm quia oratio de bonis temporalibus, non semper est infallibilis. Ad testimonium de Esau, Dico, quòd in illo loco, non est sermo de pœnitentia peccati, sed de retractatione prioris facti, nimirum benedictionis, quam dederat Jacob.

Dices 2. Videmus DEum aliquando punire peccatorem, actualiter peccantem, & aliquando viuos demergere in infernum, vt Core, Dathan, & Abiron. Videmus etiam aliquos confirmare in bono, ne ampliùs possint peccare, Ergo expedit etiã aliquos aliquãdo deserere, in impœnitentia finali, vt justitia, non minùs reluceat, quàm misericordia.

Respondeo. Concedo DEum aliquando interficere corporaliter, vt alii peccare timeant, DEus tamen tunc cum illis ita se gerit, vt si in illo puncto mortis vellent pœnitentiam agere, illis non deerit auxilium necessarium. Non est autem paritas de confirmatione in bono, & de negatione auxilii necessarij ad bonum, in hac vita: nam de ratione viæ, essentialiter est, posse tendere ad terminum hoc enim ablato, via, non est ampliùs via; Hæc autem potestas tendendi ad terminum viæ, qui est patria, & beatitudo, non tollitur per confirmationem in gratia, imò magis, ac magis viator adjuuatur, ad tendendum ad terminum. Sed destitutus auxiliis Diuinis, necessariis ad veram pœnitentiam, simpliciter priuatur potestate tendendi, ad terminum vltimum, qui est patria, & beatitudo, & ponitur extra viam, & ideò non est par ratio.

Dico 3. Pœnitentia quæ habetur in extremis, vix est sufficiens ad salutem, ex eo, quia tunc est difficilè habere, veram pœnitentiam. Probat D. Subtilis *in 4. dist. 20.* Primò Quia tunc impeditur vsus

Pœnitẽtia in extremis vix est sufficiens ad salutem.

vſus liberi arbitrii, ex dolore, vel timore, inhærentibus animæ ſenſitiuæ: paſſiones autem cauſatæ ab objectis triſtantibus, vel triſtibus, plus mouent, quàm paſſiones cauſatæ ab objectis delectabilibus, juxta *S.* Auguſt. *83*. qq. q. *36*. paſſio autem cauſata à vehementi delectabili, quandoq; impedit totaliter, vel ferè vſum rationis. Ergo multò magis, paſſio cauſata ab objecto triſtabili; in extremis autem, eſt vehemens dolor, & triſtitia, ac timor; ad pœnitentiam autem fructuoſam, requiritur liber vſus rationis, & voluntatis. Ergo in extremis eſt difficilis vera pœnitentia, quia licet liberum arbitrium, non penitùs tollatur, tamen impeditur. 2. Ad hoc vt diſplicentia de peccato ſit ordinata, & valeat, oportet quod ſit debitè circumſtantionata, maximè circumſtantia finis, id eſt, vt fiat propter DEum; debet etiam habere circumſtantiam, principii actiui principalis, quæ eſt voluntas, vt eliciatur liberè. Sed in extremis, difficile eſt habere diſplicentiam, ſic debitè circumſtantionatam, quia qui vſq; ad extremum vitæ fuit impœnitens, videtur extorquere à ſeipſo illam diſplicentiam peccati, non propter DEum, ſed propter timorem imminentis periculi, V. G. inferni. Cauſa etiam productiua iſtius diſplicentiæ, non videtur eſſe aliquid voluntarium, ſed inuoluntarium ſimpliciter, ſcilicet expectatio mortis, quæ eſt inuoluntaria: quòd autem non fit, niſi ex ſuppoſitione alicujus inuoluntarii, non eſt ſimpliciter voluntarium, vt patet in projiciente merces in mare, præciſè propter timorem periclitationis.

2. ratio

Dices. Scotus *in 2. diſt. 6. & in 3. diſt. 15.* appellat projectionem mercium in mare, ſimpliciter voluntarium, & nolitionem projiciendi ſecundùm quid inuoluntarium: hic verò è contra: Ergo ſibi contradicit.

Conciliātur loca D. Subt

Respondeo. Quòd hic per ſimpliciter voluntarium, intelligit omninò voluntarium, quod nihil habet admixtum de inuoluntario, in locis verò citatis facit comparationem inter nolitionem projectionis mercium, & volitionem projectionis mercium, & rectè dixit volitionem projectionis mercium, eſſe volitionem ſimpliciter, nolitionem verò projectionis mercium, eſſe nolitionem ſecundùm quid projiciendi merces. Diſplicentia itaq; de peccato volito, præciſè propter periculum mortis, quæ eſt omninò inuoluntaria, videtur ſimpliciter inuoluntaria, & ſic caret debitâ circumſtantiâ principii actiui, quæ eſt, quòd ſit voluntariè elicita. Et dato inquit D. Subt. quòd ſit voluntaria, non tamen eſt ita voluntaria, ſicut ſi eſſet volita propter DEum, quod probat authoritate *S.* Auguſtini, quam citat Magiſter ſententiarum in 4. diſt. 20. *oportet nō*

solùm timere judicem, sed diligere: arbitrii libertatem quærit vt delere poßit commißa, non neceßitatem, charitatem, non timorem, non igitur timeat pœnam, qui poenitet, sed anxietur pro gloria. Tertio probat. Quia habitus malus, vsq; tunc continuatus, multùm retrahit ab actu pœnitentiæ. Ergo talis habitus, si perseueret vsq; ad extremum vitæ, difficilem reddit actũ verum pœnitentiæ. Quarto probat Quantò aliquis est minùs dominus sui actus, tantò requiritur intensior displicentia, ad hoc, quod sit dispositio sufficiens ad deletionem culpæ. Sed qui est in extremis, est minùs dominus sui actus, quàm sanus. Ergo requireretur secundùm strictã justitiam, intensior motus displicentiæ ad justificationem illius, quàm sani. Sed vix potest habere actum, æquè intensum ac sanus. Ergo pœnitentia in extremis, est valdè difficilis. Minor patet, quia qui est in extremis, non est dominus actus sui exterioris ad peccandum. Ergo est minùs dominus, quàm sanus, qui est dominus interioris, & exterioris actus. Vnde S. Augušt. homilia 41. inquit *Age pœnitentiam dum sanus es. si sic agis, securus es, quia poenitentiam egisti, quando peccare potuisti: Si autem vis agere poenitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimittunt, non tu illa.* Quare idem S. Augušt. ibidem ait. *Magnum est, cui DEus in extremis, inspirat veram poenitentiam: quia vix, vel nunquam est aliquis, qui sic distulerit poenitentiam, & toties gratiæ prauenienti restiterit, qui in eo tempore consentiat, & sic se disponat de congruo ad gratiam.* Confirmatur 1. Quia sani hominis, sana pœnitentia, infirmi infirma, mortui, mortua, & exanguis. Confirmatur 2. Primitias terræ, ac primogenita animantium, offerri sibi lege priscâ, DEus voluit. *Præcoquas ficus desiderauit anima mea.* Mich. 7. Vnde si ætatem vegetam offert DEo aliquis, vitia deseret, & virtutes amplectetur, si verò ætaté vietam, ille potiùs à vitiis derelinquetur, non ipse vitia. Hinc ex dictis D. Subtilis.

3. ratio

4. ratio

Colligе 1. Quòd sano persuadendum est, vt sanus pœniteat, incutiendo sibi timorem, quàm periculosum sit expectare serotinam pœnitentiam. teste S. Augušt. homil. 41. *Si quis* inquit *positus in vltima necessitate ægritudinis suæ, voluerit accipere poenitentiam. Si securus hinc exierit, nescio, pœnitentiam dare possumus, non securitatem: nunquid dico damnabitur, sed nec dico liberabitur. Vis ergo à dubio liberari, age poenitentiam dum sanus es. Quia poenitentia sera, rarò fit vera.*

Colligе 2. Quod infirmo in extremis suadendum est, vt secundùm suam possibilitatem laboret, pœnitentiam habere ordinatam, vt scilicet

Consilium practicum

licet non obstante dolore, vel timore, vtatur ratione, quantùm potest, & nitatur habere displicentiam voluntariam, propter finem debitum, scilicet propter DEum, & renitatur malæ inclinationi habitus, & delectationum præsentium, & curet habere displicentiam peccatorum, licet breuem, ne verò in desperationem mittatur, extollenda sibi est misericordia DEi, proponenda exempla, latronis, Zachæi, Matthæi, & aliorum, quorum licet pœnitentia fuerit sera, sed non sera indulgentia. Ad primũ in oppositum RESPONDEO. Quòd probat hanc vltimam conclusionem, quia præsumptio est, secundùm ea, quæ eueniunt, vt in pluribus, & quia vt in pluribus, difficile est, vt qui differt pœnitentiam ad extremum, dignè pœniteat; & hoc dicit *S.* Augustinus. Ad 2. dico Quòd pœnitens in extremis, pœnam temporalem soluet in purgatorio, quam tamen Sacerdos, non debet illi imponere, proponere tamen debet Pœnitenti, quàm poenam mereatur, & dicere illi, si conualueris, studebis illam adimplere, nunc autem, quia es in manu Domini, confide de misericordia DEi: qui etiamsi te puniet tamen cùm misericordia. Posito casu quòd non possit protrahi sermo, non specificet pœnam, sed instruat poenitentem de misericordia, & justitia DEi, ita tamen, ne illum in desperationem inducat. Ad instantiam Dico. Quòd moriens in peccato, ideò damnatur, quia non pœnituit, moriens autem in gratia DEi, statim saluatur, si non est debitor alicujus pœnitententiæ. Ad 3. Respondeo. Quamdiu homo habet vsum liberi arbitrii, licet non semper possit peccare peccato exteriori, tamen semper potest actu interiori, & tali actu interiori, potest homo peccare, quia hoc peccatum, non dimisit hominem, sed in eo manet, vsq; ad mortem, nisi homo dimittat illud, potest ergo homo in extremis dimittere illud. Similiter posset peccare actu exteriori, non actu illud perpetrando, sed voluntate conditionata, si posset. Ad 4. Respondeo Istud statutum, quòd quis in extremis poenitere possit, non dat occasionem peccandi, sed est occasio accepta ab imperfectis, sed secundùm se, est occasio seruandi legem propter amorem legislatoris, qui tantæ misericordiæ est, erga miseros, vt nunquam eis claudat, sinum misericordiæ. Confirmatur Quia quãdo prouenit ex aliqua re, majus bonum, quàm sit malum, quod ex ea indirectè, tanquam ex occasione accepta venit, tunc illa res, nullo modo est prætermittenda. Sed majus bonum est, quosdam vsq; in finem malos, per poenitentiam saluari, quam malum sit peccatum, ex istius occasione factum, quia per istam poenitentiam multi saluantur in extremis,

In extremis potest peccare actu interiori.

nota distinctionem.

per illā autem occasionem Diuinam, nulli cadunt ab isto, & si aliquando peccant, tamen non peccato, quo finaliter damnentur.

ARTICVLVS XI.

Vtrum post hanc vitam, possit peccatum dimitti quoad culpam?

Difficultas præsens procedit, tàm de peccato mortali, quàm de veniali.

Dico 1. Peccatum mortale, in altera vita non dimittitur. Patet quia in altera vita, non erit tempus pœnitentiam faciendi, neq; merendi, neq; gratiam consequendi, juxta illud Apocal. 10. *Jurauit per viuentem in secula seculorum, quia non erit tempus ampliùs.* Confirmatur ex Tridentino Seff. *6.* cap. 7. vbi dicitur. *Peccatum mortale nunquam remitti, sine infusione* gratiæ; nam causa formalis nostræ justificationis, est gratia habitualis. Sed sine causa formali, effectus formalis haberi non potest. Ergo neq; peccati remissio, sine infusione gratiæ, de potentiâ DEi ordinariâ. Subsumo. Sed in altera vita, jam non est tempus gratiam consequendi. Ergo nec tempus, peccatum mortale dimittendi. Confirmatur 2. Omne tempus merendi, vna cum vita finitur, juxta illud Eccles. 14. *Ante obitum tuum operare justitiam: quia non est apud inferos inuenire cibum.* Et juxta illud Joan. 9. *Venit nox*, (id est mors) quādo nemo potest operari. *Peccatum mortale non dimittitur in alia vita.*

Dico 2. Peccatum veniale post hanc vitam, etiam quoad culpam, remittitur homini existenti in gratia. Istam conclusionem omnes admittunt. Probat D. Subt. *in 4. dist. 21. Quæst. 1. num.* 8. vbi dicit, veniale remitti non per solutionem pœnæ, sed per actum pium ante, vel in ipso instanti mortis, nam cùm moriens in charitate, facit opus magis acceptum DEo, quàm fuerit displicens culpa venialis, hoc enim est meritoriū deletionis illius culpæ venialis. Vel propter aliqua bona opera priùs facta, & hæc vel relata ab ipso operante, ad hæc peccata venialia remittenda,, vel relata ab ipso DEo acceptante in ordine ad illa. Subdit D. Subt. Quòd omne peccatum veniale morientis in charitate, remittitur in hac vita, nisi fortè dicat aliquis DEum hoc ordinasse, quòd bona merita istius reseruentur vsq; ad instans mortis, in Diuina acceptione, quando scilicet desinit viator esse. *Hinc D. Subt.*

Colligit. Ponere in anima post mortem, motum aliquem bonū, per quem tanquam per dispositionem, vel meritum de congruo, vel de condigno, deleatur veniale, non videtur consonum doctrinæ Theologicæ, quæ ponit statum illum, non esse statum merendi.

Dico 3. Peccatū veniale remanēs in damnato in inferno, potest dimitti.

Peccatum veniale in alia vita potest dimitti. Est hæc conclusio contra Thomistas. Probatur *1.* Nihil aliud est culpæ venialis remissio, quàm solutio pœnæ temporalis, debitæ ipsi culpæ veniali. Ergo soluta pœna debita pro peccato ipso veniali, siue in hac vita, siue in purgatorio, siue in inferno, dimittitur culpa venialis. Antecedens patet. quia post actum transeuntem, culpa, quæ manet, nihil aliud est, quàm ordinatio, seu reatus, vel obligatio ad pœnam, vt dixi *disp. 1. q. 1. art. 2.* Probatur *2.* Peccatum veniale, stat cum gratia, & intra latitudinem gratiæ, ideò cùm peccatum veniale abstrahat ab existentia gratiæ in subjecto, & à non existentia gratiæ in subjecto; sicut cùm committitur, gratiam non expellit, ita in remissione, gratiâ non eget, quia ab illa omninò abstrahit: cùm igitur in peccato veniali, non attendatur status bonus, vel malus, viæ, vel termini, quia potest stare cum statu bono, & cum statu malo viæ, vel termini, & sic potest dimitti etiam quoad culpam in inferno damnatis. Confirmatur. Solutâ pœnâ temporali, in altera vita, pro veniali, ex hoc ipso, ipsa culpa venialis est remissa, non sic autem de mortali, quia pœna debita, non potest esse soluta totaliter, nisi primò æterna pœna commutetur in temporalem, & ista commutatio, vocatur remissio culpæ mortalis, hæc autem remissio non fit, nisi per voluntariam displicentiam ordinatam, cum auxilio DEi speciali, quod haberi in altera vita non potest. Hinc

Quid sit remitti veniale

COLLIGE. Peccatum veniale remitti, quantùm ad culpam, est totalem pœnam nobis condonari, aut reatum ad totalem pœnam sibi correspondentem, commutari in minorem pœnam.

DICES I cum Suarez. Scotus retractauit suum dictum, cùm secundum modum attulit dimittendi venialia. Et Aretinus *in 4. dist. 21. q. 1. art. 3.* dicit. *Vnde existimo, falsò tribui Scoto istam opinionem, quòd in inferno possint venialia remitti, quoad culpam.*

RESPONDEO. Quòd non retractauit, sed assignauit hunc secundũ modum dicendi, propter illos, qui nolint sequi primum modum, vel qui nolunt intelligere, quomodo solutio pœnæ, & dimissio culpæ distinguantur.

DICES 2. Sancti Patres distinguunt, inter dimissionem culpæ, & solutionem pœnæ. Ergo solutio pœnæ, non est dimissio culpæ.

RESPONDEO. Hoc verum est, de peccato mortali, nam remissio culpæ mortalis, est commutatio pœnæ æternæ, in temporalem, & collatio gratiæ gratum facientis, solutio autem, aut dimissio pœnæ, est condonatio,

natio, vel exactio pœnæ temporalis, in quam æterna fuit commutata. Ex quo sequitur quòd culpa, quæ manet post actum peccati, sit reatus, siue obligatio ad pœnam, quia dimissio culpæ, est ablatio hujus reatus ad pœnam æternam, & commutationis in pœnam temporalem. Quare dimissio culpæ venialis, est propriè reuocatio, & obligationis ad pœnam temporalem, ablatio, solutio autem pœnæ venialis peccati, est exactio ejusdem pœnæ; & sic differunt dimissio culpæ, & solutio pœnæ, & tamē simul stant, quòd solutio pœnæ temporalis, debitæ culpæ veniali, sit dimissio ipsius culpæ venialis, quoniam ad solutionem pœnæ debitæ, tollitur reatus, & obligatio ad illam. Ex his *Solutio pœnæ venialis peccati.*

Collige 1. Quòd culpa venialis non tollatur per gratiam, quia illi non opponitur, cùm stet cum illa, sed per aliquid aliud, scilicet, in habētibus gratiam per aliquod opus bonum, in non habentibus verò gratiam per solutionem pœnæ debitæ temporalis, vt dictum est.

Collige 2. Ista propositio, *quòd culpa venialis, non dimittatur sine aliquo bono actu poenitentis.* falsa est; quia vt diximus Conclusione secunda, culpas veniales dimitti, in primo instanti separationis animæ à corpore, quod est post hanc vitam, sine aliquo bono motu animæ.

Collige 3. Bonum motum requiri ad merendum, non autem absolutè ad satisfaciendum, licet in hac vita sit necessarius, saltem patienter ferre pœnam inflictam, quia hic est status merendi, & demerendi, post alteram verò vitam, culpa venialis dimittitur, per solutionem pœnæ debitæ absolutè, etiam in purgatorio, non per bonum actum voluntatis, quia ille nihil juuat, etiam respectu pœnæ, quia ibi non est voluntaria solutio, sed coacta.

Dices 1. Nullus moriens post hanc vitam, potest peccare: Ergo nec moriens in peccato, potest postea resurgere. Respondeo. Nego Consequentiam. Ratio discriminis est, quia peccare est liberè agere, vt patet pro statu viæ; at resurgere à peccato, siue liberari à peccato etiam in statu viæ, non requirit agere liberè, juxta conclusionem tertiam, quia non est aliud, nisi soluere pœnam, vel per merita priùs habita in via, & pro tunc acceptata, culpam dimitti. Ex quo sequitur, quòd resurgere à peccato, si sumatur pro pati debitam pœnam, non est difficiliùs, quàm peccare, si verò sumatur resurgere à peccato, pro actu pœnitentiæ ordinato, sic difficiliùs est resurgere, quàm peccare, quia sic requiritur gratia DEi, & actus bonus moraliter, qui est difficilior, quàm actus peccandi. *Quid est resurgere à peccato?*

Dices

Dices 2. Nullum peccatum mortale potest dimitti, post hanc vitam. Ergo nec veniale. Consequentia patet, quia sunt ejusdem rationis, & solùm differunt, secundùm, magis, & minùs.

Respondeo. Negando Consequentiam: nam licet peccatum mortale, & veniale, sint ejusdem generis, in ratione culpæ, & malitiæ moris genericæ, tamen habent postea multas differentias essentiales, propter quas, non est eadem ratio de vno, ac de altero; Differentiæ istæ sunt, quia peccatum mortale, est deordinatio, auertens à fine vltimo simpliciter, veniale verò secundùm quid tantùm. Deinde quia mortali debetur pœna æterna, veniali temporalis, & sic veniale potest dimitti, non verò mortale.

QVÆSTIO II.

De Effectu Pœnitentiæ, circa remissionem pœnæ debitæ peccatis?

In Præsenti Quæstione duo tantùm examinabuntur.

1. Vtrum Pœnitentia remittat culpam, & pœnam?
2. Vtrum post hanc vitam, possit dimitti peccatum aliquod quoad pœnam?

ARTICVLVS I.

Vtrum Pœnitentia remittat culpam, & pœnam?

Remissa culpa mortali remittitur pœna æterna

Dico 1. Remisso peccato mortali quoad culpam, necesse est, de potentia DEi ordinaria, remitti etiam reatum pœnæ æternæ. Deffinita est in Concil. Trident. Sess. 6. cap. 14. vbi dicitur. *Pœnam æternam vnâ cum culpa, remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, vel ejus votum.* Hanc cõclusionem probat D. Subt. *in 4. dist. 18.* vbi tractat de clauibus, quam difficultatem, nos examinabimus *Disp.* 8. *q.3. art.5.* Interim probatur. Impossibile est esse aliquem hæredem vitæ æternæ, & esse dignum poenâ æternâ. Sed cui remittitur culpa mortalis, fit hæres vitæ æternæ, juxta illud ad Rom. 8. *Filij, & hæredes &c.* Ergo impossibile est remitti peccatum mortale, & non remitti poenam æternam. Dixi (de potentia DEi ordinaria,) quia de potentia DEi absoluta, remitti posset culpa, remanẽte reatu poenæ æternæ, vt dictum est *præcedenti q. art.7.*

Non semper remittitur tota pœna temporalis.

Dico 2. Remisso peccato quoad culpam, non semper remittitur totus reatus poenæ temporalis. Hæc Concl. patet *ex disp. 6. q. 1. art. 1.* Probatur ex Trident. *Sess. 6. cap. 14.* vbi habetur in Sacramento poenitẽtiæ injungi satisfactionem, non pro poena æterna, quæ simul cum culpa re-

pa remittitur, per Sacramentũ, vel votum Sacraméti, sed pro pœna tépo-rali. Ergo pœna téporalis, non semper remittitur, remisso peccato quoad culpam. DICES 1. Reatus pœnæ fundatur in culpa, culpa enim est ratio & fundamétum, propter quod, aliquis reus pœnæ constituitur: cùm autem culpa remittatur per Sacramentũ pœnitentiæ, vel per contritionem, sequitur etiam quòd per eadem remittatur pœna.

RESPONDEO. Fundamentum reatus pœnæ æternæ, esse culpam, nondum deletam, sed adhuc habitualiter perseuerantem, per quam homo remanet inimicus Dei, & dignus pœnâ æternâ. Fundamentum verò reatus pœnæ temporalis esse culpam, quæ præcessit, & pro qua nondum est satisfactum: cùm ergo recipiens Sacramentum pœnitentiæ, aut eliciens contritionem, post peccatum commissum, non plenè satisfaciat pro peccato commisso, dicendum est, dimissâ culpâ, non semper remitti totum pœnæ temporalis reatum.

DICES 2. Sacramentũ pœnitentiæ tollit pœnã æternã. Ergo & téporalẽ.

RESPONDEO. Nego Consequentiã; nam licet per Sacramentũ pœnitétiæ, tollatur reatus pœnæ æternæ, quia ampliùs homo nõ est inimicus Dei, nec permanet in statu peccati mortalis, non tamẽ tollitur reatus pœnæ temporalis, nisi homo plenè satisfecerit, pro pœna peccatis debita.

ARTICVLVS II.

Vtrũ post hanc vitam, possit dimitti peccatũ aliquod, quoad pœnam?

Difficultas procedit tam de peccato mortali, quàm de veniali.

Quantùm ad mortale. DICO 1. Si pœna debita peccato mortali, in hac vita non dimittitur, vel in temporalem non commutatur, in altera vita dimitti, nullo modo potest. Est de fide. Ratio est, quia pœna, peccato mortali non dimisso, in hac vita, non dimittitur in alia vita, quia est pœna æternæ damnationis juxta illud Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum. In inferno nulla est redemptio.*

DICO 2. Dimisso peccato mortali quoad culpam, dimittitur pœna téporalis in alia vita. Ita S. August. lib: de vera, & falsa pœnitentia. Et habetur in jure de pœnitentia, dist: 7. *Viuet, & non morietur,* (intellige vitâ gratiæ,) *non promittimus, quòd euadat omnẽ pœnam, nam priùs purgandus igne purgationis, qui in aliud seculũ distulit fructũ conuersionis.* Patebit infra. *Pœna Venialis in alia Vita an dimittitur.*

Quantùm ad peccatum veniale. DICO 1. Potest dimitti pœna, debita peccato veniali in alia vita, etiãsi nõ dimittatur culpa venialis in hac vita. Ita D. Subt: *in 4. dist. 21. q. 1.* Patet, quia repugnat, quòd aliquis existat in gratia Dei, & debeatur ei pœna æterna. Sed existens in veniali, est in gratia Dei, Ergo. *Pœna Venialis in alia Vita dimittitur.*

Veniali culpæ non debetur pœna æterna.

Dico 2. *Peccato veniali*, nec debetur per se, nec per accidens pœna æterna. Probat D. Subt. loco citato. *Quia secundùm se est talis offensa, quæ secundùm se punitur, per pœnam temporalem.* Probatur 2. Si DEus puniret veniale pœnâ æternâ, in supposito habente peccatum mortale, puniret vltra condignum; Sed hoc dici non debet. Confirmatur 1. Quia pœna infligitur homini propter peccatum, non enim suppositum secundùm se, est dignum pœnâ hac, vel illâ nisi propter peccatum. Ex quo sequitur, quòd in infligenda pœna alicui subjecto, pro aliqua culpa, non debet attendi status subjecti, vt sit amicus, vel inimicus DEi, sed grauitas culpæ, & mensura delicti. Cùm igitur veniali culpæ, non debeatur pœna æterna per se, non potest puniri pœnâ æternâ, quia sic puniretur vltra condignum, quod repugnat justitiæ Diuinæ, quâ statuit punire citra condignum. Confirmatur 2. Peccatum veniale per se, & positiuè stat cùm gratia, cùm gratia autem non stat debitum pœnæ æternæ. Ergo pœna temporalis, peccato veniali competit positiuè, non negatiuè, vt vult Cajetanus *1. 2. q. 87. a. 5.* nam si peccatum veniale, non ponit ex se pœnam æternam, necessariò ponit ex se pœnam temporalem, vel certè esset dicendum, quòd pœna peccati venialis, ex se sit indifferēs ad pœnam æternam, & temporalem, cùm tamen omnes fateantur, pœnam temporalem deberi culpæ veniali.

3. ratio. Probatur 3. Tantâ pœnâ debet puniri peccatum, quantam justitia ordinauit. Sed veniali etiam conjuncto mortali, debetur juxta justitiam temporalis pœna. Ergo Deus non posset justè punire veniale pœnâ ætenâ. Minor probatur. Quia peccatum mortale, non extrahit veniale extra suum genus, vt fiat mortale, & dignum pœnâ æternâ, quia ista connexio, non mutat essentiam illius culpæ, sed manet semper eadem secundùm essentiam. Ergo.

Responsio Thomistarũ. Respondent Thomistæ, Scotus causam propter quam veniali, competat pœna æterna, putat esse istam quòd culpa mutetur in infinitam, cùm tamen hæc non sit, sed quia subjectum est extra statum satisfactionis. Tùm quia illa culpa venialis, non potest dimitti sine gratia. Contra.

Rejicitur. Causa aliqua per se, alicujus effectus, manente in suo esse, effectus quoq; prouenienes ab illa manet in esse suo, licet causa per accidens varietur. Sed sic est, quòd peccatum, quod est per se causa, pœnæ temporalis, per conjunctionem ad subjectum existens in peccato mortali, non mutatur secundùm esse suum, quia culpa venialis, non fit mortalis. Ergo licet subjectum in quo est, mutetur, non mutatur pœna, culpæ veniali debita,

quæ

quæ est temporalis, quia subjectum respectu illius pœnæ, est causa per accidens. Attenditur ergo ratio culpæ, non status subjecti in infligenda pœna. Et sic prima causa quæ assignatur à Thomistis, non habet robur. Secunda causa non valet; quia ad dimissionem venialis, & ad satisfactionem pro peccatis, non requiritur gratia, vt diximus *disp.7.q.3. a.3.* Neq; valet si dicant, existentes in peccato mortali, sunt actualiter offendentes, CONTRA Falsũ est, quòd qui semel offendit, semper actu offendat, quoad vsq; pœniteat, vt diximus *disp.1. de macula peccati.* Probatur 4. Verè pœnitens in hac vita de peccatis mortalibus, & absolutus, absoluensq; mediam partem pœnitentiæ, cum media non absoluta moriatur in peccato mortali, pro illa dimidia, non punietur in æternum, sed ad tempus, aliâs DEus judicaret bis in ipsum. Ergo nec veniale, conjunctũ mortali, punietur in æternum. *Probatur* 5. Potuit, & potest adhuc contingere, quòd aliquis decedat, ex hac vita, cùm solo originali, & veniali, in tali casu quæro, vel homo punietur pœna æterna sensus, vel temporali? si primum, sequeretur, quòd puniendus esset pœna damnatorum, & pœna inferni, quod est falsum: si secundum, vera est positio D. Subtilis. RESPONDENT Aliqui, impossibile est solum veniale cum originali, quia inquiunt, non potest homo priùs peccare venialiter, quin priùs peccet mortaliter. Contra hanc opinionem D. Subt. in 2. dist. 21. q.1. adducit validissimas rationes, nam si Adam peccauit mortaliter, cur non venialiter? Respondent Aliqui, confugientes ad prouidentiam DEi. Sed neq; hæc soluit.

4. ratio

5. ratio

Responsio

Rejicitur.

QVÆSTIO III.

De effectu Pœnitentiæ, quoad irreuocabilitatem peccatorum semel dimissorum.

Præsens Quæstio in tres Articulos diuiditur.

1. Vtrum de potentia DEi absoluta, possibile sit idem numero peccatum redire, quoad culpam, & quoad pœnam?
2. Vtrum de potentia DEi ordinaria dimissum, possit redire?
3. Vtrum remissa redeant peccata, tanquam circumstantia aggrauans, ratione ingratitudinis?

ARTICVLVS I.

Vtrum de potentiâ DEi absolutâ, possibile sit, idem numero peccatum redire, & quoad culpam, & quoad poenam?

DICO *1.* Substratum peccati, id est, idem numero actus positiuus qui est materiale peccati, potest idem numero redire, quantùm ad Entitatem

Materiale peccati idem

numero potest redire. tatem actus. Probatur. Nam sicut Devs eundem colorem potest reproducere, ita eundem actum, qui erat malus, potest in numero reproducere. Patet clariùs *dist. 43. in 4to.*

Formale peccatum idem numero redire non potest. Dico 2. Peccatum pro formali, idem numero dimissum, de potentiâ DEi absoluta, juxta nonnullos Scotistas, redire non potest. Probant. Quia non potest idem actus numero redire, etiam in esse qualitatis, nisi per omnipotentiam Dei. Sed implicat contradictionem, quòd Devs specialiter concurrat ad istum actum deformem. Ergo nullum peccatum formaliter sumptum, potest redire idem numero in recidiuante. Minor est S. Augustini. *lib. 83. Q. Q. q. 3.* vbi ait, *quòd Deo auctore, nemo fit deterior.* Confirmat Suarez ratione, *disp. 13. Sect. 1. 5.* Malum culpæ non potest à Deo solo produci, sed ab homine. Ergo neq; potest à solo Deo reproduci. Subsumit. Sed sic est quòd quando homo peccat de nouo, non facit iterum peccata dimissa, sed aliud peccatum nouum, à prioribus distinctum. Ergo si priora redire posent, deberent redire per actionem solius Dei. Pro pleniori intelligentia.

Physicè non manet, manet moraliter. Nota 1. Post actum peccati, non manet illa inordinatio, & culpa formalis, quæ inest in actu peccati, quod probat Doctor *in 4. dist. 22.* duabus rationibus. *Primò.* Quia destructo actu, & subjecto, illa inordinatio, & priuatio destruitur, nec remanet post actum peccati. 2. Quia si illa inordinatio actu maneret, sequeretur, quòd in eodem subjecto simul, & semel, posent ese duæ formæ oppositæ, & contrariæ, poset enim aliquis inordinatè odio prosequi proximum, & postea mutari & inordinatè frui eodem proximo. Ergo duæ inordinationes, manerent in eodem subjecto, quòd dici non potest.

Nota 2. Supponendo quòd ista inordinatio, seu culpa formaliter, non maneat transacto actu peccati, sed tantùm infuerit, an deinde posit eadem numero redire, quæ priùs; Faber Fauentinus omninò contendit, pose Diuinâ virtute, quia inquit Doctor *in 4. dist. 22.* dicit, ese dubium. An rationes adductæ pro conclusione secunda concludant; & probat rationibus ex distinctione *43. q. 1. a. 1.* vbi disputat de Resurrectione mortuorum Doctor. Conatur soluere Fauentinus *in 4. dist. 22. Disputat. 41.* rationes pro secunda conclusione; videatur, an soluat nec ne?

Peccatum ut est obligatio ad pœ- Dico 3. Sumendo peccatum pro reatu, siue pro obligatione ad poenam æternam, potest idem peccatum dimissum, virtute Diuinâ absolutâ redire, Probatur 1. Quia etsi Deus, non potest ese author

mali culpæ, tamen certum eſt, quòd poſsit eſse author mali poenæ, im-mò ſolus, quia nulla eſt poena rectè ordinata, niſi illa, quæ eſt à DEO. Probatur 2. Voluntas creata, poteſt aliquem ordinare ad aliquam poenam, pro aliquo tempore, deinde velle non ordinare illum ad eandem poenam, pro alio tempore ſequenti ſub conditione, ſcilicet ſi iterum non offendat, ſi verò iterum offendat, velle ipſum ordinare ad prædictam poenam. Ergo hoc multò magis poteſt facere DEVS: quia quidquid poteſt Cauſa ſecunda, poteſt multò magis cauſa prima. Hinc *nam poteſt redire.*

COLLIGE 1. Interruptio continuationis obligationis, non variat eſsentiam realem numeralem ejusdem obligationis, quia illa eſt quid extrinſecum, nec pertinens ad eſsentiam internam obligationis, ideò poteſt manere eadem, per potentiã abſolutã, facta iſta interruptione; nam quidquid poteſt DEVS circa creaturam, manente aliquâ continuatione, quæ non eſt de intrinſeca eſsentia illius rei, poteſt ſine illa.

COLLIGE 2. Etſi Deus poſsit punire peccata eodẽ ſupplicio, ac ſi non eſsent dimiſsa, hoc tamen non eſt redire peccata quoad culpam, & maculam: Accipiendo tamen culpam pro reatu, & obligatione ad poenam, ſic verum eſt, reditum hujus obligationis, eſse reditum ejusdem culpæ, quæ manet poſt actum tranſactum peccati in peccatore.

ARTICVLVS II.

Vtrum de potentia Dei ordinaria, poſsit aliquomodo, idem peccatum dimiſſum, numero redire?

DICO Peccata ſemel dimiſsa de potentia DEI ordinaria, nunquã redeũt, neq; quoad culpã, neq; quoad poenã. Eſt D. *in 4. diſt. 22. q. vnica.* S. Thomæ *3. p. q. 88. a. 1.* Probatur *1.* ex jure de poenitẽtia. d. 4. cap: vltimo. vbi dicitur. *Diuina clementia peccata ſemel dimiſſa, in vltionem iterum redire, non permittit.* 2. Probatur Nahum *1.* dicitur. *Dominus non judicat bis in idipſum:* quem locum S. Hieron: exponit de punitione peccatorum. 3. DEVS diſpoſuit, peccata poenitentis poſt poenitentiam eſse tecta, id eſt, non ampliùs viſa ad vindictã. Ergo non redeunt ampliùs. 4. DEVS non poteſt retractare ſuam voluntatem, neq; agere contra abſolutum ſuũ decretum. Sed per priorẽ remiſsionẽ, abſtulit ſimpliciter, & abſolutè, debitũ poenæ. Ergo non poteſt eadẽ poena propter peccata redire. *Opus DEI non poteſt reſcindi per opus hominis.*

DICES 1. Matthæi 18. dicitur. *Serue nequam omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me, nonne oportuit te miſereri conſerui tui ſicut & ego tui miſertus ſum? & iratus Dominus tradidit eum tortoribus, quoad vſq; redderet, vniuerſũ debitum.* Ergo Deus repetit à nobis peccata omnia jã dimiſsa.

Vniuersum debitum refertur ad peccatum sæuitiæ, non ad dimissa peccata.

RESPONDEO. Istum seruum in Euangelio esse punitum propter sæuitiam, quam exercuit in fratrem, quæ erat nouum debitum, vel propter ingratudinem in DEum.

DICES 2. Jacobi 2. dicitur. *Qui offendit in vno, factus est omnium reus.* Ergo qui facit vnum peccatum mortale, obligatur ad pœnam omnium dimissorum. RESPONDEO. Quòd sit omnium reus, qui in vno offendit, quantùm ad durationem pœnæ. Vel quantùm ad auersionem à fine vltimo, quæ est communis omni peccato mortali: & sic sensus est, qui vno peccato mortali DEum offendit, æquè in æternum punietur quoad durationem, sicut pro multis, & à fine vltimo auertetur per vnum, sicut per multa mortalia peccata.

DICES 3. Tenebra potest redire eadem numero; quia priuatio eadem numeratur, vel ex priuatione habitus cui opponitur; vel subjecti, atq; adeò, vbi est idem subjectum eodem habitu carens, ibi est eadem priuatio. Ergo eodem modo peccatum, quod est tenebra spiritualis in mente, potest eadem numero redire.

RESPONDEO. Quòd non possit eadem tenebra redire, saltem per naturam, quia ita non potest esse eadem negatio, sicut nec eadem affirmatio, positâ interruptione, hinc, & inde. Ad probationem Dico, quòd ad vnitatem priuationis, non sufficit vnitas subjecti, & habitus, sed requiritur vnitas continuitatis ejusdem, in subjecto, eo modo, quo potest habere esse in subjecto; nam ad vnitatem negationis nod sufficit vnitas affirmationis.

DICES. Ita se habent mala ad punitionem, sicut bona ad remunerationem. Sed bona reuiuiscunt in resurgente peccatore quantùm ad præmiationem mortificata. Ergo & mala quantùm ad punitionem.

RESPONDEO. Quòd non est simile, quia ex superabundanti misericordia, DEus punit citra condignum, & præmiat vltra condignum, & ideò bona semper viuunt in ejus acceptione, mala autem totaliter extinguuntur.

ARTICVLVS III.

Vtrum peccata remissa redeant, tanquam circumstantia aggrauans, ratione ingratitudinis?

In omni peccato est auersio à DEo,

NOTA 1. Quòd in omni peccato mortali inueniatur auersio à DEo & conuersio ad creaturas: auersio est ejusdem speciei in omnibus peccatis, non tamen conuersio; quia priuationes distinguuntur specie, ad distin-

stinctionem, & identitatem habituum, quibus opponuntur, V. G. surditas, & cæcitas, specie distinguuntur, quia habitus quibus opponuntur, scilicet visus, & auditus, differunt specie. Sed cæcitas Petri, & cæcitas Pauli, licet distinguantur numero, sunt ejusdem speciei, quia habitus sunt idem specie, nimirum visus. Similiter in proposito auersio est priuatio gratiæ. Sed gratia quâ priuatur peccator, per quodcunq; peccatum, est semper ejusdem speciei. Ergo auersio est ejusdem rationis per quodcunq; peccatum causetur: juxta illud Jacobi 2. *Qui offendit in vno &c.* Porrò priuationes ejusdem speciei, differunt numero, ad differentiam numericam actuum, ejusdem habitus, & causarum, vnde proueniunt. V. G. alia est cæcitas in eodem, quæ oritur ex abundantia sanguinis, alia quæ oritur ex puluere &c. *& conuersio ad creaturas.*

NOTA 2. Summa priuatio, non solùm dicitur deterior aliâ, quia fit à deteriori causa, sed etiam quia causat deteriorem effectum, V.G. priuatio amicitiæ Regis, magis eruciat vnum, quàm alium. Similiter exilium ægrius fertur ab vno, quàm ab altero. Insuper augetur, vel minuitur à culpa, quia quantò infligitur ob majus peccatum, tantò magis torquet, & si ob nullum infligatur, non torquet, imò delectat, vt constat in SS. Martyribus. *Priuatio vnde est major*

DICO 1. Peccata remissa, non redeunt simpliciter, licet peccator relabatur post pœnitentiam. Probatur. Quia quando causa non redit eadem, neq; effectus. Sed causa quare homo plectendus erat pœnâ sensus erat. V.G. homicidium commissum, istud autem homicidium, cum jam sit dimissum, licet homo relabatur in furtum, vel aliud committat homicidium, non redit. Ergo neq; redibit idem effectus, nempe pœna damni, & sensus, pro homicidio infligenda. *Peccata dimissa non redeunt.*

DICO 2. Peccata dimissa redeunt secundùm quid, nimirum ratione ingratitudinis, quantum ad pœnam, per modum circumstantiæ aggrauantis de nouo commissæ, ex persona recidiuantis. Ita D. Subt. *dist. 22. q. vnica.* Probatur & declaratur. Ingratitudo est circumstantia aggrauans peccatum, est enim ingratitudo per se vitium, quantò autem plura vitia ad actum peccati concurrunt, tantò peccata sunt grauiora, & arctiùs punienda: peccans autem post gratiam remissionis acceptam, ingratus est gratiæ remissionis nam vt ait Seneca 3. de beneficiis, *Ingratus est qui beneficium se recepisse negat; ingratus qui dissimulat se accepisse; ingratus qui non reddit; ingratissimus qui oblitus est.* Atqui recidiuans, non solùm reddit bo- *Ingratitudo aggrauat* *Senecæ pulchrum dictū de ingratitudine*

dit bonum, pro beneficio remiſsionis, ſed etiam malum, iterum offendendo; & conſequenter majori poenâ dignus redditur, propter ingratitudinem remiſsionis acceptæ; & ſic redeunt priora peccata dimiſsa, quia peccatum recidiuæ grauatur. Probatur 2. Quantò aliquis tenetur pluribus obligationibus ad aliquid, tantò magis peccat, ſi transgrediatur. Sed poenitens quotiescunq; dignè poenitet, obligat ſe ſaltem voto, vel propoſito ad non peccandum inpoſterùm, quia ſine tali propoſito, non eſt vera poenitentia, & præter hoc eſt adſtrictus ad non peccandum, eadem lege, quâ innocens. Ergo ſi poſtea peccat, transgreditur duplicem legem, obligantem ad non peccandum.

QVÆRES *Vtrum ingratitudo, ratione cujus peccata redeunt, ſit ſpeciale peccatum, neceſſariò confitendum?*

DICŌ I. Ingratitudo eſt ſpeciale peccatum, quando quis peccat, poſt acceptum beneficium, in contemptum beneficii & benefactoris. Patet, quia habet ſpecialem malitiam, quoties peccator, eo animo peccat, vt vilipendatur beneficium acceptum.

Ingratitudo ſine contemptu non eſt ſpeciale peccatum.

DICO 2. Ingratitudo materialis, quæ eſt circumſtantia generalis peccatorum commiſsorum, poſt remiſsionem aliorum, non eſt quidem peccatum ſpeciale, eſt tamen conditio aggrauans, peccantis contra DEVM benefactorem. Patet quia non prohibetur ſpeciali præcepto, ſed generali, quod includitur in omnibus præceptis, & ideò non eſt peculiaris actus, niſi quando fit ex contemptu. Ergo vt ſic non eſt ſpeciale peccatum.

Ingratitudo materialis non eſt neceſſariò confitenda.

DICO 3. Ingratitudo hæc materialis, non eſt neceſsariò confitenda. Ita D. Subt: in 4. diſt. 22. q. vnica. §. In iſto articulo reſtat dubium dicens. *Quanquam hoc licitum ſit, & fortè vtile, non tamen videtur neceßarium illa confiteri in ſpeciali.* Atq; hîc aduerte, falsò D. Subtili imponi, oppoſitam ſententiam: nam licet ibidem dicat. *De multis, & magnis peccatis pœnitui, & credo quod mihi Deus illa remiſit, & ideò nunc fui magis ingratus in peccando*: hæc enim verba poſuit per modum conſilii, non verò obligationis. Ratio eſt concluſionis, quia hujusmodi reincidentia, notabiliter ſolùm aggrauat peccata ſubſequentia, & non mutat ſpeciem. Sed circumſtantiæ aggrauantes, & non mutantes ſpeciem, non ſunt neceſsariò in confeſsione exprimendæ. Ergo.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

De effectu Pœnitentiæ quoad recuperationem gratiæ, virtutum, & bonorum operum?

In hac Q. duo examinabuntur.

1. Vtrum virtute pœnitentiæ, eadem gratia, & omnia merita amissa per peccatum reparentur?
2. Vtrum virtute pœnitentiæ, bona opera mortua, vel mortificata reuiuiscant?

ARTICVLVS I.

Vtrum virtute Pœnitentiæ eadem gratia, & omnia amissa per peccatum merita, reparentur?

NOTA 1. Doctores conuenire omnes, quòd virtute Pœnitentiæ gratia amissa recuperatur, sed quidam dicunt, quòd peccator ad majorem gratiam resurgat, vt Henricus *Quodlibeto* 5. *q.* 22. quidam sustinent, quòd gratia virtute pœnitentiæ non restituatur peccatori, æqualis amissæ, sed resurgit ad gratiam secundum conatum actus, ita Sanctus Bonauentura *in* 4. *dist.* 14. *a.* 2. *q.* 1. Quidam dicunt, quòd gratia, & merita redeant, non tamen in eodem gradu, sed secundùm proportionem ad contritionem, ita S. Thomas 3. *p. q.* 89. *a.* 2. 3. *&* 5. *Variæ opiniones de reditu gratiæ.*

NOTA 2. Virtutes alias esse morales, & acquisitas, alias supernaturales, & infusas; virtutes morales non amittuntur per peccatum mortale: neq; omnes supernaturales infusæ, fides enim, & spes, non amittuntur per singula peccata mortalia, licet fides amittatur per infidelitatem, & spes per desperationem. *Virtutes variæ.*

DICO 1. Virtute Pœnitentiæ, recuperat homo gratiam, & virtutes amissas. Probatur 1. Lucæ 15. habetur filio prodigo datam fuisse *stolam primam*, per quam gratia amissa intelligitur, & alia multa, vt *annulum*, *calceamenta*, *&c.*: quibus ex Sanctorum sententia virtutes amissæ significantur. 2. Quia ipsa bona opera præcedentia reuiuiscunt, vt dicetur sequenti Articulo; Ergo per pœnitentiam homo recuperat gratiam & virtutes infusas. *Homo recuperat gratiam, & virtutes morales.*

DICO 2. Etsi virtute pœnitentiæ, restituatur homo ad statum gratiæ, & cæterarum virtutum amissarum, non tamen semper reparatur ad tantam gratiam, quantam peccando amiserat. Est D. *in* 4. *d.* 22. *a.* 2. Probatur contra Henricum, & Gabrielem. 1. quia gratia datur juxta mensuram contritionis Item non omnis cadens semper grauiùs cadit, *Aliquando homo ad minorem gratiam resurget. Nota rationem.*

cadit, quàm priùs ceciderit, nec igitur resurgens gratior resurgit, quàm præfuit. Item gratia prima potest esse major, vel minor, & per consequens minima. Sed per pœnitentiam acquiritur prima gratia. Ergo possibile, quòd resurgens per pœnitentiam, resurgat ad minorem gratiam, quàm illa erat, à qua lapsus est, per peccatum. hæc Conclusio intelligitur de gratia in genere qualitatis, non verò de gratia in genere gratiæ.

DICES Resurgens per pœnitentiam, resurgit ad omnia merita priùs habita, & etiam ad præmium debitum actui pœnitentiæ, per quem resurgit. Ergo qui resurgit à peccato mortali resurgit in majori gratia, quàm fuit illa, à quâ cecidit per peccatum.

RESPONDEO. Quòd resurgens per pœnitentiam, plura merita habet in acceptatione Diuina, quàm habuit quando cecidit, & per consequens ad majorem gloriam ex ea parte resurgit; neq; tamen est necesse, illum in majori gratia resurgere; quia secundùm dispositionem illius, quam habuit in detestatione peccati, magis, vel minùs intensa confertur illi major gratia, vel minor, quando resurgit.

Resurgens semper resurgit ad majorē gloriam, non verò ad gratiam majorem.

DICO 3. Resurgens per pœnitentiam, semper resurgit ad majorem gloriam, licet non resurgat semper ad majorem gratiam, sed aliquando ad æqualem, quandoq; ad minorem, & interdum ad majorem, secundùm dispositionem, quâ se disponit ad illam. Est Doctoris loco citato. 2. pars constat ex 2. conclusione. 1. pars Probatur, Resurgenti per pœnitentiam, virtute contritionis, restituuntur omnia merita, quæ fuerunt per peccatum mortificata, & præter illa, aliquid meretur de nouo per actum pœnitentiæ. Ergo resurgit semper ad majorem gloriam. Antecedens constat. Ezech. 33. *Si peccator egerit pœnitentiam, impietas impii non nocebit ei.* Sed si merita non redeunt post pœnitentiam nocet peccâsse, siquidem peccatum commissum obstat, quominùs opera omnia reuiuiscant in eodem gradu, in quo fuerunt antea, quod dici non debet. Confirmatur S. Ambrosius super 2. caput Johelis dicit, *Pœnitentia est res optima quæ omnes defectus reuocat ad perfectum.*

Nota locum Ezechielis.

Probatur 2. à D. sic. Meritis ante peccatum debebatur secundùm justitiam præmium æternum. Ergo eadem merita redeunt post pœnitentiam in eodem gradu. Consequentia patet, quia nullum malum impunitum, neq; vllum bonum irremuneratum. Sed si merita mortificata non redirent ad eundem gradum, aliquod bonum justorum esset irremu-

irremuneratum, quod aduersatur Diuinæ justitiæ, quæ reddet vnicuiq; secundùm opera sua. Hinc.

COLLIGE. In gloria duplex est præminm. Alterum correspondens meritis, alterum correspondens gratiæ: Vnde dignitas ad gloriam correspondens meritis, non tollitur per quodcunq; peccatum mortale, licet impediatur, sed dignitas ad gloriam, correspondens gratiæ tollitur per peccatum mortale; verum tamen est, quòd præmium correspondens meritis, nulli tribuitur sine præmio correspondente gratiæ, quia sine gratia nemo saluatur.

Præmium aliud est correspondens meritis, aliud gratiæ.

Nota.

DICES 1. Peccata non redeunt in recidiuante. Ergo nec merita in Pœnitentæ. RESPONDEO. Nego Consequentiã, quia merita nunquã erant remunerata, at verò peccata erant per pœnitentiam destructa.

DICES 2. Si Pœnitens resurgit semper ad majorem gloriam, sequeretur quòd peccans reportaret commodum de lapsu suo, siquidem resurgit dignior præmio in acceptatione Diuina. RESPONDEO. Nego sequelam. Tùm quia peccator fuit inimicus Dei. Tùm quia quãdiu extitit in peccato mortali, non exercuit opera meritoria vitæ æternæ. Tùm quia per peccata acquisiuit prauas inclinationes.

DICES 3. Si peccator quando resurgit, esset dignus majori gloria. Ergo non potest resurgere in minori gratia, maximè quia illud meritum quod resurgendo superaddit, potest esse non dignum tantâ gloriâ, quia gloriam minuit; minor gratia, de nouo acquisita per pœnitentiam respectu primæ gratiæ, à quâ cecidit per peccatum, ista enim videntur repugnantiam inuoluere. RESPONDEO. Quòd quando homo resurgit per pœnitentiã, (quia omnia merita quæ habuit ante lapsũ, viuunt in DEI acceptatione) redit illi jus, & dignitas, ad gloriã, quæ correspõdet gratiæ, à qua cecidit, si gratia secunda sit minor: & hoc est consonũ justitiæ, quia gratia prior fuit tantùm donũ DEI, merita autem erant aliquo modo opera hominis. Atq; adeò quando homo resurgit, resurgit ad omnem gloriam, quæ sibi debetur ratione meritorũ, non autem semper resurgit in majori gratia. Neq; est inconueniens aliquẽ resurgere in pluribus meritis, & majori gloriâ, & tamen in minori gratia; quia distincti sũt gradus gloriæ respondẽtes meritis, vt præmiũ essentiale, & gradus gloriæ, respondentes soli gratiæ: quare etsi aliquando gratia, sit minùs intensa in resurgente, & ex hac parte debeat resurgere in minori gloria, tamen ex parte meritorũ, potest resurgere in majori gloria, quia potest vltra merita pri-

Gratia donum Dei. merita etiã hominis.

ea priora,addere nouũ meritũ,cui proprius gradus gloriæ correſpõdeat. Confirmatur 3. concluſio. Gradum eſsentialem correſpondere merito deducitur ex SS. literis, Pſalm 61. *Quia tu reddes vnicuiq; juxta opera ſua.* Idem habetur ad *Rom: 2.* Nusquam autem habetur, quòd DEUS reddet vnicuiq; juxta gratiam habitualem. Hinc

COLLIGE 1. Largitio gratiæ, eſt merum donum Dei, non eſt ergo neceſsariũ, vt illam priorẽ gratiam reſtituat, & ſi non reſtituit, non facit vllam injuriã homini, ſed ſufficit quòd ſecundùm cooperationem hominis,ſuæ vocationi,& auxilio præuenienti,illã de nouo conferat.

COLLIGE 2. Merita magna mortificata, non poſsunt minimam gratiam mereri, alioquin per talia merita poſset reſurgere à peccato, quod eſt falſum.

ARTICVLVS II.

Vtrum virtute Pœnitentiæ opera mortua, vel mortificata reuiuiſcant.

Triplicia ſunt opera. NOTA 1. Opera Alia ſunt viua, quæ in gratia DEI fiunt; Alia mortua quæ in peccato mortali naſcuntur, quæ nullius meriti ſunt apud DEUM quoad præmium vitæ æternæ, propter defectum gratiæ, quæ eſt principium meriti. Alia dicuntur mortificata, quæ facta ſunt ab homine exiſtente in gratia, ſed propter peccata mortalia mortificantur.

Opera mortua quid proſunt? NOTA 2. Quòd opera mortua, licet nihil proſint, quoad gratiam, & gloriam, proſunt tamen ad bona temporalia, conſequenda, juxta illud Pſalmiſtæ Pſalmo 72. *Ecce ipſi peccatores, abundantes in ſeculo, obtinuerunt diuitias.* Proſunt, & ad alia bona, juxta illos verſiculos Canoniſtarum.

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ.
Cor faciunt humile, & minuunt tormenta gehennæ.

Mortua non reuiuiſcunt. DICO 1. Opera mortua, non facta in gratia, non reuiuiſcunt, nec fiunt meritoria vitæ æternæ, per ſubſequentem pœnitentiam. Ratio eſt, quia vt aliquod opus meritorium ſit vitæ æternæ, neceſse eſt, vt fiat ab homine exiſtente in gratia, vt conſtat ex Trid. *Seſſ. 6. cap. 6.* Sed opera mortua non ſunt facta in gratia. Ergo.

Mortificata reuiuiſcunt. DICO 2. Opera mortificata per peccatum mortale, reſurgunt per pœnitentiam. Eſt communis omnium. Probatur 1. Joelis 2. Dominus alloquens pœnitentes, ait. *Reddam vobis annos, quos comedit locu-*

locusta, bruchus, & rubigo. Probatur 2. ratione. Tùm quia ad infinitam Dei misericordiam spectat, vt dum peccatorem in gratiam recipit, & in priora merita restituat. Tùm quia sublatâ causâ, cessat effectus. Sed causa propter quam bona opera remanebant mortificata, fuit peccatum illis superueniens. Ergo sublato impedimento incipiunt valere. Inde

Collige. Opera bona facta in gratia, non omninò moriuntur, neq; destruuntur, per subsequens peccatum.

Dices. Peccata remissa non reuiuiscunt. Ergo neq; opera bona mortificata reuiuiscunt per gratiam.

Respondeo. Nego Consequentiam, quia peccata absolutè extinguuntur, bona verò opera non item, sed retinentur in acceptatione Dei, ex cujus misericordiâ reuiuiscunt, & præmiantur ex justitia. Hinc

Collige. Non solùm aliqua, verùm omnia merita per peccatum mortificata reuiuiscunt. Vt autem hanc doctrinam faciliùs percipias, hos versus Canonistarum discas.

Illa reuiuiscunt, quæ mortificata fuerunt:
Viuere non possunt, quæ mortua nata fuerunt.

Dico 3. Opera meritoria, licet reuiuiscant quoad gloriam, non tamen reuiuiscunt, quoad satisfactionem. Ratio est, quia opera illa non valebant ad satisfactionem pro peccato futuro, quia satisfactio est tertia pars pœnitentiæ, & pœnitentia nunquam admittitur pro peccatis futuris, sicut contritio, & confessio, non habetur de committendis, sed de commissis. *Opera non reuiuiscunt ad satisfactionem.*

DISPVTATIO VIII.
De Ministro Poenitentiæ, & requisitis ejus.

PRæsens Disputatio diuiditur in octo Quæstiones, in prima quæretur de vero, & proprio Ministro Sacramenti Pœnitentiæ. In 2. De Conditionibus Ministri Sacramenti Pœnitentiæ. In 3. De Clauibus seu auctoritate Sacerdotali. In 4. De Approbatione. In 5. De Auctoritate delegata, & facultate eligendi Confessarium. 6. De Casuum reseruatione, & eorum absolutione. In 7. De Obligationibus Ministri Sacramenti Pœnitentiæ. In 8. De Sigillo Confessionis.

QVÆSTIO I.

Quis sit Minister verus, & proprius Sacramenti Pœnitentiæ?

In tres Articulos diuiditur præsens Quæstio.

In primo inquiretur Quis sit verus Minister Sacramenti Pœnitentiæ, & necessarius?

In 2. Quisnam sit proprius secularium?

In 3. Quis Regularium sit Minister?

ARTICVLVS I.

Quis sit Minister verus, necessarius, sufficiens, Sacramẽti Pœnitẽtiæ?

Solus Sacerdos est Minister hujus Sacramenti. DICO I. Solus Sacerdos est Minister hujus Sacramenti. Definitum est in Conciliis, Florentino in literis Eugenii, Constantiensi, & Tridentino *Sess. 14. cap. 6.* Ratio est, quia ille solùm habet potestatem dimittendi peccata cui hæc potestas datur. Sed solis Sacerdotibus. Ergo. Minor patet ex cap. 20. Joannis vbi dicitur. *Accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis &c.* Ratio clara est institutio CHRISTI Domini.

Diaconus nõ est Minister. DICO 2. Diaconi, Subdiaconi, laici, etiam in casu extremæ necessitatis, non possunt absoluere pœnitentem, quòd si id attentent laicus, Diaconus, vel Subdiaconus, irregularitatem, præter peccatum mortale contrahunt. Ratio est, quia nemo dat, quod non habet. Sed prædicti istam potestatem non habent. Ergo dare non possunt absolutionem: & hoc neq; per dispensationem Summi Pontificis. Similiter, & laicus absoluens, peccat, & incurrit irregularitatem.

DICES 1. S. Jacobus capite 5. dicit. *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Ergo laicus potest esse Confessarius. Venerabilis Beda suprà caput 18. Matthæi dicit. *Coæqualibus quotidiana, & leuia, grauiora verò Sacerdoti pandamus.* Et in Jure *in capite Fures extra de furtis*, dicitur, *Si autem Presbytero, vel Diacono confessus fuerit, communione non priuetur.* Et S. Aug. libro de vera, & falsa pœnitentia, inquit. *Tanta est vis Confessionis, vt si deest Sacerdos, confiteatur proximo.*

RESPONDEO. S. Jacobus ibi non loquitur de Confessione Sacramentali, sed tantùm de accusatione quadã generali peccatorũ propriorũ, ad humilitatem exercendam, & charitatẽ fraternam fouendã, vt cõstat ex sequentibus verbis. *Et orate pro invicem, ut saluemini.* Et sic exponit Venerabilis Beda supra *cap. 18. Matth.* Ad textum juris dico, quòd loquatur de peccatis publicis, seu censuris. Et potest dare licentiam Episcopus, vt ab alio quàm à Sacerdote, V. G. à Diacono, vel etiam clerico, excom-

municatus ab excommunicatione absoluatur. Sed ista confessio, non est Sacramentalis, sed reconciliatio Ecclesiæ. Ad S. August. dico, quòd in casu necessitatis, possit aliquis laico, vel interpreti, non ratione præcepti, sed ratione consilii, ad humilitatem exercendã, & ad subeundam pœnam verecundiæ, confiteri juxta Magistrum, & alios Theologos, quod tamen D. noster improbat, *in 4. dist. 17 q. 1. a. 3.* quia inquit, nulli licet prodere suum peccatũ occultum, & se infamare, in tali autẽ confessione seipsum infamaret, & maximè reuelando peccata enormia. Neq; valet responsio, vnusquisq; potest renunciare juri suo, quia inquit D. *in 4. d. 21. q. 2. ad 1. esse hoc verum de jure particulari, non verò cõmuni.* Sed reuelatio proprii criminis, est juris cõmunis: Ergo. Vnde S. Augustinus, potiùs videtur loqui de censuris, vel de confessione generali, & publica.

Ad humilitatem potest fieri confessio laico.

Nota.

DICES 2. Tantæ necessitatis est Sacramentum Pœnitentiæ, sicut & Baptismus. Sed in casu necessitatis, quilibet laicus potest baptizare. Ergo & confessiones audire. RESPONDEO. Negando paritatem, Baptismus enim est Sacramentum simpliciter necessarium, potissimùm infantibus, quibus nulla alia via patet ad salutem, sed pœnitentia vt Sacramentum, non est simpliciter necessaria, cùm in casu necessitatis sufficiat, vt est virtus. Hinc

Majoris necessitatis Baptismus quã pœnitentiæ Sacramentum.

COLLIGE Traditione, & authoritate Apostolicâ, & Ecclesiasticâ, firmâ & immutabili, præter loca S. Scripturæ, firmiter tenendum est, in nulla necessitate laicum posse absoluere Sacramentaliter, sed solos Presbyteros, sicut nec Eucharistiam conficere, quod Doctor deducit ex 1. ad Corinth. 10. *Panis quem frangimus nonne communicatio corporis Christi Domini est, &c.* vbi per (frangimus) intelligit Apostolus, seipsũ, & alios Apostolos, si enim fidelis quilibet posset conficere, non oporteret aliquem alium, aliis frangere, sed quilibet posset de suo communicare.

DICO 3. Non quicunq; Sacerdos, sed ille solùm, qui habet jurisdictionem, est verus Minister Sacramenti Pœnitentiæ. Ita Trid. Sess. 14. c. 7. vbi dicitur. *Absolutionem nullius esse momenti, datam à Sacerdote, qui neq; ordinariã, neq; delegatam jurisdictionem habet.* Ergo simplex authoritas ordinis, non sufficit. Confirmatur Quia sententia, à non suo judice lata, est nulla. Hæc conclusio, clariùs patebit ex sequentibus.

Minister Pœnitentiæ debet habere jurisdictionem.

ARTICVLVS II.

Quisnam sit proprius Minister Pœnitentiæ?

NOTA 1. Ex Doctore *in 4. dist. 17. q. 1. a. 3.* In primitiua Ecclesia, non fuisse distinctos proprios Sacerdotes; quando enim Apostoli ibãt

per vniuersum mundum, prædicando verbum Dei, non fuit vnus Sacerdos istius gentis, & alius alterius. Similiter Apostoli Sacerdotibus, quos ordinabant, & mittebant ad prædicandum, dabant illis authoritatem ministrandi Sacramenta, omnibus, qui fidem recipiebant, absq; vlla distinctione subditorum, vel Episcopatuum, vel parochiarum, sed hæc distinctio, facta est postea, crescentibus fidelibus ad vitandam confusionem; quod factum est, à Dyonisio Primo Papa, & Calixto II.

Quis sit proprius Sacerdos.

NOTA 2. Quid intelligatur per proprium Sacerdotem. *Sciendum* est, quòd tribus modis accipitur *Sacerdos* proprius. *Primò* pro omni eo, qui habet jurisdictionem, vel ordinariam, vel delegatam in communi, quocunq; modo, vel titulo illam habeat, & sic proprius contradistinguitur contra eum qui nullam habet jurisdictionem: atq; ita Summus *Pontifex*, Episcopus, Parochus, & Regulares admissi, & approbati ab ordinariis, dicuntur proprii Sacerdotes, & hoc modo accipiebatur *Parochus*, in primitiua Ecclesia. Secundo modo accipitur proprius *Sacerdos*, pro illo, qui habet jurisdictionem ordinariam, vt contra distinguitur ab habentibus auctoritatem, vel jurisdictionem delegatam: & hoc modo *Summus Pontifex*, Episcopus, & *Parochus*, dicuntur proprii Sacerdotes; Summus tamen *Pontifex*, est ita proprius, vt etiam sit Vniuersalissimus, ita vt nullus possit eximi, ab ejus jurisdictione. Episcopus verò solùm in sua Diæcesi, ita tamen, vt aliqui possint eximi per Papam, ab ejus jurisdictione, vt sunt *Prælati* Regularium, exempti ab Episcopis, qui habent ordinariam jurisdictionem in suis Prouinciis, & Religionibus, circa subditos suos. Tertio modo Sacerdos proprius accipitur, pro habente ordinariam jurisdictionem proximam, & immediatam super subditum, qualis est parochus, vel pro habente jurisdictionem proximam, & immediatam delegatam, qualis est Religiosus approbatus: & de his intelligitur ille textus juris *in Capite Omnis Vtriusq; sexus, &c.* vbi paulò infra sic dicitur: *Si quis autem alieno Sacerdoti, voluerit justa de causa confiteri peccata sua, licentiam prius postulet, & obtineat, à proprio Sacerdote.* Nomine *Proprii*, intelligitur *Sacerdos* habens jurisdictionem, proximam & immediatam, qualem habent Religiosi approbati, & sic sunt proprii *Sacerdotes*, licet non ordinarii, sed delegati.

Regulares à Papa habēt

NOTA 3. Regulares Sacerdotes à Papa jurisdictionem in foro pœnitentiæ accipiunt, quam primùm à suis Superioribus ad hoc munus deputa-

deputati, & ab Ordinario approbati fuerint: Ita Llamas 1. *parte Methodi c.7. § 3. & 4.* Rodericus *tom. 1. q. 69. art. 1.* Layman *lib. 5. tract. 5. c. 11.* *jurisdictionem.*

DICES. Delegatus non potest dare licentiam vlli homini, vt possit alteri confiteri. Ergo qui habet delegatam potestatem, seu jurisdictionem, non est proprius Sacerdos.

RESPONDEO Jus citatum, loquitur de proprio Sacerdote, qui habet jurisdictionem ordinariam, & ab eo est petenda licentia, qui vult confessiones audire, V. G. in aliqua parochia, qui illam potest dare alteri, approbato tamen ab Episcopo, in illa diœcesi, qui verò habet jurisdictionem delegatam, est verè proprius Sacerdos, etiamsi alteri licentiam dare haud possit; quia delegatus delegare non potest.

DICO 1. Etsi ex jure communi, teneatur confiteri parochianus semel in anno proprio Sacerdoti, per hoc tamen non excluduntur mendicantes Regulares, quin possint etiam tempore Paschatis audire omnium confessiones. *Patet* ex notandis. Quia Regulares sunt proprii Sacerdotes, hanc enim licentiam habent à Papa, vt constat ex *Extrauaganti Sixti IV.* & ex Concilio Lateranensi, *Capite omnis vtriusq; sexus.* *Religiosi sũt proprii.*

DICO 2. Confessarii Regulares, suspendi non possunt ab Episcopo, vel Parocho, sub tempus Paschæ, nisi aliqua causa superueniat ad ipsas confessiones pertinente, V. G. interdictum ab ipsis ordinariis impositum, & hoc quoad singulares Personas: quoad communitatem verò nullo modo suspendi possunt. Ratio est, quia Episcopi super Confessarios Regulares jam examinatos, & idoneos repertos, limitatam habent potestatem, ita vt non possint arctare eos, tali modo. *Quos Parochi approbauerint audiant, quos reprobaverint non audiant:* Summus enim Pontifex, ita delegauit ordinibus jurisdictionem, vt arctari non possit, dummodo Regularis ab Episcopo semel expositus, & approbatus sit, ad excipiendas confessiones, neq; potest reprobari. Inde *Non possũt suspendi ab Episcopo.*

COLLIGE. Peccata, quæ Regularibus confessi sunt pœnitentes, nullo modo tenentur iterum eadem Parocho confiteri: vnde & pro Paschate, qui Religiosis Mendicantibus confitentur, satisfaciunt præcepto Ecclesiæ.

DICO 3. Parochus est proprius eorum omnium, qui ita habitant in ejus parochia, ut in ea fixum habentes domicilium, alibi aliud non habeant. Ratio est, quia tales in omni rigore, sunt verè ejus parochiani, & ipse illorum pastor. *Parochus respectu quorũ est proprius.*

Mm DICO 4.

Dico 4. Parochus est etiam proprius Sacerdos eorum, qui in ipsius parochia diuturnè commorantur, tametsi alibi habeant firmum domicilium, vt sunt Causidici, mercatores, scholastici studentes, &c. Similiter peregrini, aut alii breui tempore in aliquo loco commorantes: isti enim possunt confiteri parocho loci illius, aut aliis Sacerdotibus jurisdictionem delegatam habentibus. Præterea vagi, qui nullum habent firmum domicilium: isti enim illum habent proprium Parochum, vel Sacerdotem, ad quem tunc peruenerint, cùm volunt confiteri. Ratio est, quia moraliter fuit necessarium, vt tales Personæ haberent ordinarios pastores, Tùm quia consuetudo Ecclesiæ, semper id tenuit.

Qværes *Vtrum omnes Sacerdotes in articulo, vel periculo mortis sint proprii Ministri?* Nota Aliud est periculum, aliud articulus mortis: Articulus est, quando mors proximè instat certò, & ineuitabiliter: periculum verò mortis vocatur, probabiliter dubium, eò quòd frequenter in tali, mors contingat, vt est bellum, periculosa nauigatio, partus præsertim primi fæminarum.

In articulo mortis quilibet Sacerdos potest absoluere.

Dico 1. Tam in articulo, quàm in periculo mortis, quilibet Sacerdos ab omnibus Censuris, & peccatis, pœnitentes absoluere potest, si non sit ordinarius Sacerdos. Ratio est, quia talis facultas ab Ecclesia, & jurisdictio, omnibus Sacerdotibus, in talibus casibus est concessa.

Etiam Apostata.

Dico 2. Licet aliqui putauerint, hanc facultatem absoluendi, non debere extendi ad Apostatas, qui sunt legitimè in Ecclesia Catholica ordinati, postea facti sunt hæretici, neq; ad degradatos, vel nominatim excommunicatos; tamen post Concilium Tridentinum, contrarium est tenendum, siquidem Concilium *Sess. 14 cap. 7.* dicit, *Omnes Sacerdotes possunt absoluere, à quibusuis peccatis, in articulo mortis.*

Dico 3. Qui talibus Sacerdotibus in dicto periculo confessus fuerit, non tenebitur eadem peccata repetere, coram proprio Sacerdote, si dictum periculum euaserit. Ratio est, quia in tali casu absolutio data est, ex tacito consensu Pontificum, & Ecclesiæ, habentq; jurisdictionem delegatam. Quid verò in Casibus reseruatis dicendum sit dicetur *q. 6. art. 2.* Porro post periculum illud, si peccatis censuræ annexæ sint, debet se præsentare superiori, vt à Censuris absoluatur.

ARTICVLVS III.

Quis nam sit proprius Minister Sacramenti pœnitentiæ Regularium?

Nota 1. Quamuis secularium Confessiones, nemo possit audire, ni-

re, nisi approbatus ab Episcopo, juxta Tridentinum, vt infra patebit clariùs, quoad Regulares tamen, nihil tale statutum est, nec de jure arbitror prohibitum, imò de consuetudine obseruant Regulares, quòd Cōfessores pro Regularibus, non approbantur ab Episcopis, sed à *Prouin*cialibus, non autem à superioribus localibus, possunt deputari Confessarii, ad Confessiones fratrum, tàm pro reseruatis, quàm non reseruatis; dico deputari, id est approbari, ad Confessiones audiendas, hoc enim solis *Prouin*cialibus in suis Prouinciis conuenit: possunt itaq; Superiores locales deputare, id est, designare Confessores, jam à *Prouin*cialibus, vel capitulo, factos, vel approbatos pro fratribus, si verò Superiores locales à Prouincialibus accipiant licentiam, vt possint simplices Sacerdotes approbare, pro confessionibus Fratrum, debent approbare, non nomine proprio, sed nomine, & authoritate, Patris Prouincialis. *Pro Regularibus non est necessaria approbatio Episcopi.*

NOTA 2. Bonifacius VIII. *cap. Si Episcopus de pœnitentia, & remißione in 6.* decreuit, *Quòd nulla poßit consuetudine introduci, quòd aliquis præter superioris sui licentiam, Confeßorem eligere valeat, qui eum poßit absoluere, vel ligare.* Ex quo decreto apertè constat, quòd non licet fratribus, transire ab vno ad alium, pro libitu suo confessarium, vt mox dicam in hoc Articulo.

NOTA 3. Quando subditus frater vult confiteri siue extra, siue intra Conuentum, debet semper de licentia superioris confiteri, approbato pro fratribus, siue sui, siue alterius ordinis, si verò velit confiteri alicui simplici *S*acerdoti, debet à Superiore, potente licentiam talem dare, priùs obtinere. Porrò omnes prælati vel *S*uperiores, siue sint exempti à jurisdictione Episcoporum, siue non, siue jurisdictionem habeant inforo contentioso, siue tantùm in foro conscientiæ, vt curati Episcopi, Cardinales, & alii *P*rælati seculares: inter Regulares, Generales, *P*rouinciales, Guardiani, Priores, Abbates, tales enim per Gregorium IX. ut refertur *de pœnitentia & remißione cap. vltimo*, possunt præter sui Superioris licentiam; Confessarium sibi eligere. Quibus annumerari possunt vicarii eorum in actu, in absentia eorum. An autem hæc eligendi facultas, extendat se extra Confessarios deputatos? Aliqui negant: dicentes, quòd prædicti *P*rælati, debent semper eligere approbatum Confessarium ab Episcopo, seculares *P*ræ'ati, Regulares verò à Prouinciali. Ita Coriolanus *parte 1. Sect. 1. art. 21.* Quia inquit con-

Regularis debet approbato confiteri.

Prælati possunt sibi eligere Confessarium.

Duplex opinio refertur

Post Tridentinum facultas conceditur secularibus eligendi confessariũ, sed non nisi approbatũ,

concessa est licentia talibus prælatis, vt eligant Confessarium. Ergo approbatum, & deputatum, eligere debent: quia qui approbatus, & deputatus non est, Confessarius non est. Alii affirmant Syluest: *verbo confessor*: Paludanus *in 4. dist. 17. q. 3.* & hoc verum est secundùm jus antiquum, quia ille qui concessit ejusmodi priuilegium, dictis prælatis, etiam contulit jurisdictionem ab eisdem electis Confessariis; modò verò post Concilium Tridentinum, tale priuilegium non conceditur prælatis secularibus, vt dicam *q. 4. art. 1.* sed semper debent confiteri approbatis: prælati verò nominati Regularium, possunt non approbatis. Vnde Prouinciales incidentes in aliquem casum, etiam reseruatum, possunt absolui per Confessarium à se electum: & ratio est, quia quidquid *Prouinciales* authoritate ordinariâ possunt in subditos, possunt etiam in seipsos, ita docet Sanchez *lib. 6. de Matrimonio disput. 3. & alii, quos ibi citat.* Guardiani verò pro casibus non reseruatis, licitè eligunt confessarios de non approbatis per Prouincialem, quamuis illum fratribus subditis, non possint assignare Confessarium, nisi sit approbatus à *Prouinciali*, non quòd sit contra jus, sed contra consuetudinem: pro reseruatis casibus quoq; possunt eligere, juxta probabiliorem sententiam, non approbatum, siue non deputatum, dummodo prædictus Guardianus, vel localis superior, habeat delegatam facultatem, ad absoluendum à reseruatis, quoslibet sui conuentus fratres: aliqui verò dicunt, quòd non possit eligere, nisi approbatum, vel deputatum, quia inquiunt, istud priuilegium extenditur solum ad Prælatos, authoritatem quasi Episcopalem habentes, vt sunt Generales, Commissarii, & Prouinciales. Addo post Tridentinum, *Prælati* Seculares eligant approbatum.

Regularium ordinarii cõfessarii.

Dico 1. Confessarii ordinarii fratrum Regularium sunt Generales, *Prouinciales*, & *Superiores* locales: & ii qui approbantur & deputantur à Generalibus, & Prouincialibus. Patet ex dictis.

Deputati.

Dico 2. Fratres in Conuentu existentes, deputato, & approbato à Prouinciali debent omninò confiteri cum licentia Superioris localis. *Patet* ex notando 2. nisi sit approbatus pro omnibus etiam forensibus.

Petes 1. Vtrum absente Confessario ex deputatis electo, posset quis dum abest ad tempus, & ipse Confessione indiget, vt celebrare possit Missam, ad alium deputatum accedere, sine licentia Superioris?

Licet muta-

Respondeo. Arbitrari aliquos, licentiam in hoc casu necessariam, quia hoc est mutare Confessarium. Aliqui dicunt hoc non esse mutare

tare Confessariũ propriè cùm sit omninò per accidens, quòd quis accedat ad talẽ, rediturus, & mansurus apud alium, quãprimùm redierit, neq; in hoc casu existimo licentiã Superioris esse necessariã, quia in tali casu, cùm absit ejus confessarius, se habet, ac si nullum adhuc in familia haberet Cõfessarium, qui proinde aliquem ex deputatis potest ad libitum eligere. *re in casum cessitatis.*

COLLIGE. Mutare Confessarium, puto non esse mortale, dummodo accedatur ad deputatum, & subsit rationabilis causa, eligendi alium, nimirum, sit non si à me electus, & debeo ire ad sacrum; neq; puto, quòd Superiores, cum tali rigore, exegerint à subditis petitionem licentiæ ejusmodi, ad mutationem.

PETES 2. Cuinam debeant Fratres extra conuentum, vel itinerantes, seu forenses cõfiteri? DICO 1. Minoritis, & ferè omnibus aliis, prohibitum est, confiteri seculari clerico, vel Religioso alterius ordinis, si sit intra Conuentum. Vnde nec *Prælati* Regulares, possunt extra ordinem suum, eligere Confessariũ. Id prohibitum est per Clementem IV. *Seculari intra Conuentum non licet confiteri.*

DICO 2. Extra conuentum itinerantes, seu peregrinantes Fratres, in Conuentu sui ordinis, debent confiteri alicui deputato pro fratribus, in eodem conuentu, idq; tutiùs, vt de licentia *S*uperioris loci. Si verò sint extra Conuentum, neq; habere possunt Confessarium sui ordinis, de licentia Superiorum, licitè possunt confiteri Confessario alterius ordinis, approbato pro Fratribus, imò & presbytero seculari approbato, oblatà graui necessitate, si V. G. debeat celebrare, & sit in peccato mortali, & non habeat nisi Confessariũ secularẽ, tenetur illi confiteri, & non poterit celebrare, cum sola contritione, quia hic militat præceptũ Diuinũ, & Ecclesiasticũ generale confitendi, quòd præualet præcepto positiuo Religionis non confitendi extraneo: reseruata tamen non potest confiteri. *Extra conuentum cui debent confiteri.*

DICO 3. Si aliquis oblitus est obliuione naturali, petere licentiam à Superiore, potest confiteri confessario, vel sui ordinis, vel alterius, vel etiam in graui necessitate seculari, dummodo prædicti sint approbati, non ex præsumpta licentia, vt aliqui dicunt, sed ex virtuali licentia: nam quando alicui licentia datur ad itinerandum, in illa virtualiter includitur licentia confitendi, Sacerdoti extraneo. Si tamen subditus ante egressũ præuideat, tenetur petere licentiam talem: Non potest tamen absolui à reseruatis per extraneum, si pœnitens frater non habet licentiam à Prouinciali passiuam à reseruatis, imò nec à Confessario sui ordinis. *Si oblitus est petere licentiam.*

PETES 3. An Fratres cõstituti in itinere, possint cõfiteri socio Sacerdoti, etiamsi non sit ex deputatis pro fratribus, sed simplex Sacerdos?

In itinere socio Sacerdoti licet confiteri.

RESPONDEO. Aliqui negant: puto hac in re praxim esse attendendam, & consuetudinem approbatam, & toleratam per Superiores, Vnde quamdiù prohibitum non est, licitum esse puto fratribus in itinere, confiteri Sociis Sacerdotibus simplicibus, licet Laurentius de Portel. *verbo Confessor num.* 15. dicat, in ordine Minorum nunquam practicatum esse, & faciendum non consulit propter inauditam consuetudinem: oppositum docent Rodericus *Tom.* 1. *Regularium quæst: q.* 62. Nauar. *cap.* 4. Suarez *disp.* 28. *Sect.* 4. & licet Superior localis, non possit approbare Simplicem Sacerdotem, tamen in tali casu vteretur pœnitens Epicheia, & jure communi, consulo tamen licentiam semper accipiendam. Quid verò possint confessarii, circa suos consubditos Regulares per priuilegia circa absolutiones, dixi aliqua *Disputatione* 3. *q.* 2. plura dicam *Disput*: 10. *q.* 2. *art.* 7.

QVÆSTIO II.

De Conditionibus Ministri Sacramenti Pœnitentiæ.

NOTA Absolutè, & simpliciter loquendo, aliqui sex conditiones requirunt in Ministro Pœnitentiæ, nempe potestatem, Scientiam, Prudentiam, Bonitatem, Sigillum, & fortitudinem, sed non omnes sunt de essentia in Ministro, nisi potestas ordinis, & jurisdictionis, reliquæ sunt in Ministro necessariæ, vt rectè fiat, de sigillo infra, & de potestate ordinis, & jurisdictionis sequenti quæstione dicetur: nunc de potestate naturali, scientia, bonitate, & Prudentia confessarii, tractabitur per duos Articulos.

ARTICVLVS I.

Qualis potestas requiritur, & scientia, in Ministro Sacramenti Pœnitentiæ?

Potestas naturalis.

Quantùm ad potestatem DICO I. Debet habere potentiam naturalem, quæ requiritur in ministrandis Sacramentis scilicet vt possit audire, & intelligere Confessionem, deinde vt possit loqui, & proferre absolutionem, tandem vt possit ferre judicium.

Potestas supernaturalis.

DICO 2. Debet etiam habere potestatem supernaturalem, scilicet ordinis Sacerdotalis, tunc enim est capax auctoritatis jurisdictionis, quæ est potestas, quâ formaliter constituitur in hoc munere, quæ est simpliciter necessaria, ad hoc Sacramentum.

Quantùm ad scientiam. DICO I. Scientia habitualis, vel actualis requi-

requiritur in Sacerdote, ad rectè ministrandum Sacramentum, & sine peccato. Probatur 1. ex S. Augustino de vera, & falsa pœnitentia cap. 10. vbi inquit. *Quærat Sacerdotem scientem ligare, & soluere, ne cùm negligens circa se extiterit, negligatur ab eo, qui eum misericorditer monet, ne ambo in foueam cadant.* Probatur 2. Quia si ad alia judicia, nemo potest assumi, aut deligi, nisi habeat scientiam proportionatam, ad ferendam justam sententiam, multò certè magis, id erit necessarium in hoc judicio, quod pertinet ad salutem animæ. *Scientia requiritur in Confeßario.*

DICO 2. Non requiritur hæc scientia in Sacerdote, vt possit de omnibus discernere; sed talis per quam fiat sufficiens ad rectè, & sine peccato, administrandum hoc Sacramentum. 1. pas Patet, quia aliâs deberet scire omnem Theologiam moralem, & speculatiuam, & habere peritiam vtriusq; juris, &c. 2. pars constabit ex quæsito 1. *Qualis scientia requiritur.*

QUÆRES I. An ad aliqua capita, possit reuocari scientia, Confessario necessaria?

RESPONDEO. Ex communi Theologorum doctrina, 9. potissimùm esse quæ scire tenetur. 1. Discrimen inter peccatum, & non peccatum, inter mortale & veniale, & saltem incommuni, etiamsi nesciat semper in particulari determinatè, rationem peccati mortalis discernere, si quidem hoc doctis viris, sæpè facessit negotium. 2. Debet scire peccatorum circumstantias saltem eas, quæ per se spectant ad integritatem Confessionis, vt sunt mutantes speciem, vel grauiter aggrauantes. 3. Debet nosse, quæ requirantur, vt pœnitens sit sufficienter dispositus, ad accipiendam absolutionem: hoc est habeatne dolorem, & propositum non peccandi: Item in quo statu sit respectu peccati, siue an habeat occasionem proximam, iterum peccandi. 4. Ex quibus peccatis oriatur obligatio restitutionis, vt moneat pœnitentem. 5. Debet scire casus reseruatos, Papales, Episcopales. 6. Debet scire quando ipso facto incurritur excommunicatio, siquidem nemo potest absolui à peccatis, nisi priùs fuerit absolutus ab excommunicatione. Quod si audiat Confessiones Clericorum, debet nosse, quando Irregularitas, aut Suspensio, incurritur. 7. Debet nosse impedimenta matrimoni, dirimentia contractum, vel impedientia contrahendum. 8. Requiritur, vt sciat prudenter remedia peccatis adhibere, tanquam medicus, & pœnitentiam conuenientem imponere tanquam judex. 9. Necesse est vt sciat formam absolutionis. *Nouem scire tenetur.*

QVÆ-

QVÆRES II. *Vtrum hæc ſcientia, ſine vlla limitatione requiratur?*

Quadruplex limitatio requiritur.

RESPONDEO. Ex communi Doctrina, quadruplicem limitationem, circa eam poſse admitti. 1. Quòd non ſemper requiratur, vt Confeſſor, per ſeipſum poſſit, hæc omnia diſcernere, ſed ſufficit ſi aliqua communia, quæ ſæpiùs accidunt, ſciat dijudicare, de aliis verò nouerit dubitare, vt vel alios, vel libros conſulat. 2. Limitatio eſt pro ratione locorum, & Perſonarum, major, vel minor ſcientia requiritur. 3. Ille, qui expoſitus ex officio, ad omnium confeſſiones excipiendas, majorem ſcientiam habere debet, quàm ille, qui certas tantùm perſonas audit, quas probabiliter putat, non habere intricatos caſus. 4. Qui audit viros Doctos, non tantam ſcientiam requirit, quàm qui minùs doctos, ſiquidem poteſt dirigi Confeſſarius à Pœnitente docto. Hinc

COLLIGE 1. Grauiter Sacerdos peccat, qui ignarus neceſſariorum, offert ſe, & ingerit, ad confeſſiones audiendas, excepto articulo mortis.

COLLIGE 2. Epiſcopus, vel ejus vicarius, aut aliquis alius Superior, grauiter peccat, ſi alicui Sacerdoti concedat jurisdictionem, ſine ſufficienti ſcientia, illi muneri proportionata, reſpectu locorum, & Perſonarum, quarum Confeſſiones ſunt excipiendæ.

Nota.

COLLIGE 3. Peccat ille pœnitens, qui habens facultatem eligendi Confeſſarium, eligit imperitum, & rudem reſpectu ſuæ conſcientiæ; ſi tamen bona fide id faceret, exiſtimando Confeſſarium illum eſſe ſufficienter inſtructum, non peccaret.

QVÆRES III. *Vtrum hæc ſcientia requiratur in Sacerdote, non ſolùm vt licitè, ſed etiam vt validè, Confeſſiones excipiat?*

RESPONDEO. Scientia rerum, de quibus dictum eſt, juxta omnes, requiritur ad hoc Sacramentum licitè miniſtrandum. An autem validè abſoluat, qui hac ſcientia caret? Aliqui ſimpliciter affirmant. Aliqui & probabiliùs dicunt, non effici inualidum Sacramentum, niſi ſit ignorantia formæ, aut ignorantia omninò craſſa, diſtinctionis peccati mortalis à veniali ſaltem in communi. Hinc

COLLIGE 1. Pœnitens ſi aduertat, quòd Confeſſarius grauitatem ſuæ culpæ non intelligat, tenetur ad explicandam illam ipſi Confeſſario, vt notat Nauar. *cap. 9. n. 9.*

COLLIGE 2. Pœnitens tenetur repetere Confeſſionem, quando ſcit Confeſſarium, ita fuiſse imperitum, vt omninò peccata, nullo modo

modo distinguere sciuerit, vel suam conscientiam dijudicare.

ARTICVLVS II.

Qualis bonitas, & prudentia, requiratur in Ministro Pœnitentiæ?

Quantùm *ad bonitatem.* NOTA Bonitas alia est supernaturalis, quæ est, esse in gratia. alia bonitas per extensionem nominis, quæ est, non esse innodatum aliquâ censurâ Ecclesiasticâ: alia est bonitas moralis, quæ pertinet ad morum compositionem.

DICO I. Loquendo de bonitate supernaturali, certum est, non esse simpliciter necessariam, neq; ad suscipiendam jurisdictionis auctoritatem, neq; ad ipsam habitam, validè exercendam. Ratio est, quia Minister in administratione Sacramentorum, operatur virtute, & auctoritate Diuinâ. Sed propter peccatum, Deus non aufert eis hanc potestatem ministerialem. Ergo minister extra gratiam Dei existens, validè potest ministrare hoc Sacramentũ. Major constat ex SS. literis, I Joan. I. *Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto.* Et I. Corinth. 3. *Neq; qui plantat est aliquid, neq; qui irrigat, sed qui incrementum dat Deus.* Minor probatur. Quia quando Christus Dominus dixit *Accipite Spiritum Sanctum &c.* non intellexit de gratia inhærente, & justificante formaliter, sed intellexit virtutem, & potestatem, siue assistentiam Spiritus Sancti, ita vt sit sensus, Accipite virtutem, & potestatem Spiritus Sancti. Confirmatur ex SS. Patribus, S. Aug. Tract. 5. in Joan. inquit. *Quid tibi facit malus minister, vbi est bonus Deus.* Subdit. *Sicut parum refert, an aqua ad irrigandum transeat, per canalem argenteum, aut lapideum, modo foris, non sit pestilens:* ita hic. S. Gregor: Nazianz. ait: *Tam benè in sigillo ferreo, quàm aureo imprimitur imago, modo sit benè ibi expressa, & qui imprimit faciat id peritè.* Inde, *Bonitas supernaturalis non est in ministro necessaria.*

COLLIGE. I. Valor, & veritas Sacramentorum omnium, sicut non pendet ex bonitate supernaturali Ministri, ita neq; ex fide, vnde Sacramentum pœnitentiæ confectum à Ministro, seu Sacerdote apostata, est validum, si cætera adsint, hoc est materia, forma, & intentio faciendi, quod facit Ecclesia.

COLLIGE 2. Non solùm veritatem Sacramentorum, sed neq; effectum eorum impedit malitia Ministri: quia vbicunq; est verum Sacramentum, ibi & effectus Sacramenti, si non ponatur à suscipiente obex.

DICO 2. Loquendo de bonitate, per extensionem nominis, quæ

 est,

est, non esse innodatum aliquâ censurâ Ecclesiastica denunciatâ hæc est simpliciter necessaria, in administratione Sacramenti *Pœnitentiæ*. Ratio est, quia innodatus censuris, non potest recipere auctoritatem jurisdictionis, hoc enim est proprium hujus Sacramenti, in quo requiritur potestas, in corpus mysticum Christi Domini, cujus usus per censuras tollitur. Vnde excommunicatus, potest baptizare, & consecrare validè, non potest autem absoluere, quia ibi non requiritur potestas hæc, quæ hic requiritur. In articulo tamen mortis, possunt absoluere, & Censuris, innodati, vt dixi præcedenti *Q. Art. 1. quæsito 1.*

Bonitas moralis requiritur ad licitè.

Dico 3. Loquendo de bonitate morali, non impedit, quin validè Sacerdos conficiat *Sacramentum Pœnitentiæ*. Ratio est, quia hæc non aufert potestatem ministerialem à *Sacerdote*. V. G. si Sacerdos sit iracundus, non castus, injustus, auarus, &c.

Ad licitam administrationem omnes bonitates requiruntur.

Dico 4. Si verò loquamur de administratione Sacramentorum licita, id est, vt sine peccato fiat, omnes tres bonitates requiruntur ad licitè Sacramenta administranda. De prima patet, quia non licet ministrare Sacramentum in peccato mortali, vt habetur *in capite Sacrosancta Religio. 1. q. 1. Omnia Sacramenta, cùm obsint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos, dignè sumentibus*. De secunda bonitate patet, si enim hæc requiritur simpliciter, multò magis ad benè esse. De bonitate morali constat, quia talis scandala generat in populo. Ergo illicitè administrat *Sacramenta* sine ea.

Quæres *An minister existens in mortali, teneatur præmittere Confessionem, ante administrationem Sacramentorum?*

In administratione Sacramentorum non requiritur cōfessio, sufficit contritio.

Dico 1. In administratione Sacramentorum, non tenetur *Sacerdos* præmittere Confessionem, sed sufficere veram contritionem, & sic *Sacerdos* existens in peccato mortali, potest contritus excipere Confessiones. Ratio est, quia *Sancta* sanctè sunt tractanda. Sed per veram contritionem peccator fit sanctus, & justus. Ergo.

Dico 2. In conficiendo Sacramento SS. Eucharistiæ, tenetur Sacerdos peccator præmittere ex præcepto Diuino Confessionem, aliâs qui conficit Eucharistiam in peccato mortali, duplici peccato mortali peccat. Primò contra præceptum tractandi reuerenter Sacramentum. 2. Contra præceptum de Confessione, quod specialiter obligat respectu Eucharistiæ, quia est præceptum latum jure Diuino; *Probet autem seipsum homo. 1. Corint. 11.*

Quan-

Quantùm *spectat ad prudentiam*; Dico, Quòd hæc non requiritur in Sacerdote ad simpliciter esse, sed ad benè esse. *Porrò* requiritur prudentia in rebus agendis, vt finem suum agens consequatur. *Sed* finis confessarii est, facere sententiam rectam, & justam, quâ pœnitens de odio Dei, ad gratiam Dei transeat, & à culpis suis liberetur: ideò debet scire remedia adhibenda; tùm occasiones, quomodo præcidendæ: tùm vt ipsum inducat ad contritionem, & ad propositum firmum non peccandi. *Præterea* ad prudentiam spectat, cautè agendo in iis interrogandis, quæ possint in tentationem inducere incautos, verbis honestis vtatur, breuiter quantùm fieri potest expediat pœnitentes. &c. *Prudentia Confeßarii.*

QVÆSTIO III.

De Clauibus, seu auctoritate Sacerdotali.

Præsens Quæstio diuiditur in quinq; Articulos.

In 1. examinabitur, Vtrum cuilibet Sacerdoti, in susceptione ordinis Sacerdotii, conferantur claues regni cælorum, & quæ?

In 2. An claues istæ sint distinctæ.

In 3. De potestate jurisdictionis, & an sit distincta à potestate ordinis.

In 4. Vtrum potestas clauium extendat se ad remittendam culpam.

In 5. An etiam extendat se ad remittendam pœnam peccato debitam.

ARTICVLVS I.

Vtrum cuilibet Sacerdoti, in susceptione ordinis Sacerdotii, conferantur claues regni cælorum, & quæ?

Nota 1. Nomen clauis est nomen translatum ab instrumento materiali, quod dicitur clauis, ad spiritualia, sicut ergo clauis, est instrumentum, siue dispositio quædam, quâ persona potest aperire, vel claudere ipsum ostium alicui, ita in spiritualibus oportet inuenire instrumentum, seu præuiam dispositionem per quam persona aperiens possit aperire ostium regni cælestis. Vnde clauis regni cælorum, non est ipsa sententia, quâ sententiatur cælum huic aperiendum, & huic claudendum, quia hæc est apertio: neq; clauis est persona sententians, seu aperiens: neq; est causa, propter quam quis aperit, vel claudit per sententiam, quia hæc est meritum, cui debet aperiri cælum, sed clauis spiritualis regni cælorum, est ipsa potestas sententiandi, vt huic cælum aperiatur, vel claudatur. *Clauis quid?*

Nota 2. Hæc potestas sententiandi, est triplex. Prima est principalis soli Deo competens, partim propter primam justitiam, quæ soli Deo *Potestas sententiandi triplex.*

DEo competit, qui est primò justus; partim propter primam præsidentiam: Atqui primus præsidens, non potest esse, nisi solus DEVS. Ergo DEus habet potestatem principalem sententiandi. Secunda potestas, est non principalis, sed præcellens, quæ soli CHRISTO Domino competit, partim ex eo, quia habet notitiam omnium meritorum, ac demeritorum judicandorum, partim ex eo, quia in eo est voluntas simpliciter juncta DEo, quoad affectionem justitiæ, vnde est simpliciter immutabilis à justitia. Tertia clauis est particularis, siue ministerialis, & hæc est in Ecclesia militante penes Sacerdotes. Dicitur *particularis*, quia de causis particularibus cognitionem habet. Dicitur ab aliis infirma, quantùm ad sententiam ferendam justè, & irreuocabiliter, si verò judicabit secundùm legem DEi, erit firma, & justa.

Clauis scientiæ. NOTA 3. Præter clauem potestatis, siue auctoritatem sententiandi particulariter, datur Sacerdotibus in Ecclesia militante, alias clauis scientiæ, quæ clauis, non est cognitio aliqua actualis, vel habitualis discernendi peccatum à peccato, sed est potestas cognoscendi, & auctoritas examinandi causam confitentis, cui sententiatur cælum esse aperiendum, vel claudendum, sine qua, non posset Sacerdos habere, rectum vsum clauis potestatis, nisi enim quis cognoscat meritum, vel demeritum, siue actus illos, propter quos, cælum huic est aperiendum, vel claudendum, non poterit sententiare sententiâ rectâ, huic esse cælum aperiendum, vel claudendum; quod constat ex communi modo judicandi hominum, ignorata enim causa rei, nulla potest esse absolutio, vel damnatio justa, & recta; & sic necessariò concluditur, potestatem cognoscendi in causa peccatoris esse, & posse dici clauem. *Porrò* hæc clauis scientiæ, sicut & potestatis, est triplex, nempe prima, & principalis, soli DEo competens: alia eminentiæ Christo Domino conueniens; tertia particularis, & ministerialis, quæ Sacerdotibus confertur.

Clauis potestatis. DICO I. Clauis potestatis, siue auctoritas sententiandi, datur actu Sacerdotibus in susceptione ordinis sacri. Probatur Joan. 20. dicitur. *Accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis &c.* & Matth. 16. *Tibi dabo claues regni calorum.* & de facto dedit, Joan. vltimo *Pasce oves meas.* nam vt dicit S. August. in Psalm. 108. Petrus gerebat Personam Ecclesiæ, ideò quòd Petro datur, toti Ecclesiæ datur, cùm

ergo

ergo promisit *Petro* claues, & actu ei illas dedit, dedit quoq; eas Ecclesiæ, id est, Petro principaliter, & cum summa potestate, & aliis Episcopis, & Sacerdotibus cum subordinatione ad Petrum, vt ad caput; Concludendo itaq; D. Subtilis ait, in 4 dist. 19. q. 1. a. 1. *hanc potestatem sententiandi, benè dici clauem potestatis, quia sententiare non potest, nisi qui præsidet.*

Dico 2. *Præter* clauem potestatis, datur Sacerdotibus clauis scientiæ. Probatur. Qui habet auctoritatem sententiandi in aliqua causa, congruum est, vt habeat etiam potestatem cognoscendi in illa causa, alioquin posset aliquis committere alicui potestatem sententiandi, in aliqua causa pro libito, absq; cognitione causæ, quod est irrationabile, quando sententians potest sententiando errare, cujusmodi, est omnis viator. DEus ergo dum commisit Ecclesiæ auctoritatem primam, quæ est sententiandi, quæ dicitur clauis potestatis, commisit etiam potestatem cognoscendi in causa, quæ dicitur clauis scientiæ. Ergo in collatione actuali primæ clauis potestatis, contulit quoq; hanc secundam clauem scientiæ, tanquam præuiam vsui, primæ, & quasi quodammodo vna clauis, & potestas, dici possunt, vt paulò post dicam. Hinc

Collige. *Potestas* judicandi, non dicitur à justitia habituali, vel actuali, similiter potestas cognoscendi non dicitur à scientia, habituali, vel actuali, quia nec justitia, nec scientia habitualis, vel actualis absolutè, & simpliciter requiritur, sed ad benè, & rectè sententiandum, vel cognoscendum in causa pœnitentis. *Vnde dicitur clauis potestatis, & scientiæ.*

ARTICVLVS II.

An claues istæ sint distinctæ, vel vna?

Nota. Refert D. Subtilis *in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 3.* opinionem, asserentium clauem esse characterem quam refutat. Tùm quia character sacerdotalis, videtur esse potestas conficiendi corpus Domini in Eucharistia. Atqui potestas in corpus Domini verum, & potestas clauium in corpus Domini mysticum, sunt diuersæ potestates. Ergo claues non sunt character. *Clauis non est character.*

Tùm

Tùm quia priùs tempore; datus est character Apostolis, quàm claues, nam in cæna acceperunt characterem Sacerdotalem, illis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*; potestatem verò clauium post resurrectionem, illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctum &c.* Ergo character non est potestas clauium. Confirmatur. Quia & nunc Sacerdotes, in ordinatione, priùs ab Episcopo accipiunt potestatem conficiendi corpus Domini verum, postea potestatem absoluendi à peccatis. Dicit tamen Doctor infra, quod sicut in Sacerdote est duplex potestas, ita & duo characteres, vt mox dicetur.

Clauis potestatis, & scientiæ, sunt duæ claues.

DICO 1. Clauis scientiæ, & clauis potestatis, sunt duæ claues distinctæ realiter. Probatur CHristus Dominus vocat eas plures. *Tibi dabo Claues.* Ergo sunt plures. Probatur 2. Illæ sunt claues, & potestates distinctæ, quæ possunt separari abinuicem. Sed istæ claues, ita se habent. Ergo: Minor probatur, quia sicut aliquis judex, potest committere alteri facultatem cognoscendi in causa, non dando illi facultatem sententiandi, sed sibi eam reseruando. Similiter, potest aliquis dare alicui potestatem sententiandi, sine authoritate cognoscendi: ita in proposito, DEus posset committere authoritatem cognoscendi in causa, sine authoritate sententiandi, & è conuerso. Addit tamen D. Subtilis, quòd de potentia DEi ordinaria, vtraq; potestas, committitur Sacerdoti completè ordinato.

Sunt vna vnitate ordinis.

DICO 2. Istas duas claues, aliqualiter posse dici vnam clauem vnitate ordinis: quia vtraq; ordinatur ad vnum, eundemq; actum, scilicet ad apertionem regni cælorum, sed cum subordinatione, quia potestas sententiandi, ordinatur ad eum actum quasi excellenter, & explicitè, potestas, seu clauis cognoscendi, implicitè, & minùs excellenter.

Potestas celebrandi, & potestas absoluendi, sũt distinctæ.

PETES. An potestas celebrandi, & potestas absoluendi, sint duæ potestates?

RESPONDEO. Esse duas: quia potestas celebrandi, est potestas in corpus CHRISTI Domini verum, potestas verò absoluendi, est in corpus Christi Domini mysticum. Supposito verò quòd sint duæ potestates, an etiam duo sint characteres? Respondet D. quod potest dici esse duos characteres, & vterq; imprimitur distinctè, in suo proprio signo sensibili, significante illud, quod est inuisibile. nimirum primus character, imprimitur in porrectione calicis, cum illis verbis, *Accipite*

se potestatem celebrandi &c. Alius character datur, in impositione manuum, cum illis verbis, *Accipe Spiritum Sanctum &c.* Potest etiam dici, quòd per vnum characterem sacerdotalem, habet quis potestatem conficiendi corpus Domini, & per eundem characterem, tanquam per dispositionem præuiam, recipit potestatem, seu claues absoluendi, & hoc dicit, negans clauem esse characterem, D. Subtilis, vt retulimus in Notando.

ARTICVLVS III.

Quid sit potestas jurisdictionis, & an sit distincta à potestate ordinis?

Quid sit jurisdictio magna difficultas.

NOTA. Magna est difficultas, quid sit ista jurisdictio, an sit auctoritas, & potestas ipsius ordinis, & in ordine collata? an aliqua alia potestas, distincta ab ordine, & extra ordinem collata? Et ratio dubitationis est quia si ad potestatem ordinis, requiritur alia potestas jurisdictionis. Ergo potestas sententiandi in causa peccatorum, recepta in ordine sacro, non est vera potestas: si autem in ordine, confertur perfecta potestas sententiandi, videtur quòd potestas jurisdictionis, nulla sit, & non necessaria. propter hanc dubitationem sunt opiniones.

1. Opinio.

1. Opinio asserit, primò potestatem jurisdictionis, esse eandem, quæ est ordinis, atq; in ipsa ordinis sacri collatione, conferri Sacerdoti. Secundò dicit, quòd per ordinationem Ecclesiæ, auctoritas ista est suspensa, & impedita, ne quilibet *S*acerdos: possit absoluere quemlibet, quæ limitatio, siue suspensio, facta est ab Ecclesia. Primum dictum hujus opinionis *P*robatur. 1. Si præter potestatem Ordinis, requireretur jurisdictionis, sequeretur, quòd in articulo mortis, non posset quilibet Sacerdos, quemlibet pœnitentem absoluere. Consequens est falsum. Ergo. Sequela probatur, Quia nulla necessitas, mutat ministrum à DEo institutum. Ergo si Minister pœnitentiæ, institutus à DEo requireret vltra potestatem ordinis, potestatem jurisdictionis, *S*acerdos carens eâ in articulo mortis, non esset verus, & proprius Minister. 2. Christus Dominus illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctum &c.* contulit Apostolis potestatem ordinis, & jurisdictionis, ita vt nullâ aliâ potestate externâ eguerint. *S*ed hæc verba dicuntur in Persona CHristi Domini ab Episcopo, dum ordinat Sacerdotes. Ergo. 3. Sacerdos est institutus judex, de voluntate partium assumptus. Ergo qui vult, potest illi se subdere, & *S*acerdos in eum sententiam dicere. *S*ecundum dictum, nimirum, quòd hæc auctoritas sit suspensa, & impe-

dito

dita ab Ecclesia, nam Ecclesia potest præcipere, quòd non quilibet, suscipiat quodlibet Sacramentum à quolibet, sed à determinato Ministro, vt patet de Sacramento Ordinis.

2. opinio. Secunda opinio asserit potestatem jurisdictionis, posse duobus modis considerari: Vno modo inchoatiuè, alio modo completiuè: Seu vt alii dicunt, in habitu, secundò in actu, seu vsu. Primo modo confertur potestas jurisdictionis, in ordinatione, nec distinguitur à potestate ordinis, neq; ab ipsa est separabilis, nec mutabilis per Ecclesiam; secundo modo est separabilis, & diuersa ab ordine sacro, quia ab extrinseca potestate completur, & perficitur, ideò potest variari & transferri. Ita Cajetan. *in opusculis tomo 1. tract. 7.* Nauar. *in Summa cap. 4. n. 4.* Syluester *verbo Confessor: 1. q. 2.* diuerso tamen modo explicant. Cajetanus dicit, quòd potestas jurisdictionis. Vno modo capitur pro principio judicii, sicut in naturalibus, est calor principium calefaciendi. Alio modo pro potestate, subjiciendi se sacerdoti, vt ab illo judicetur, sicut contingit in judicio arbitrorum judicum, qui accipiunt jurisdictionis potestatem à partibus, illis se subjicientibus: Ad propositum applicando dicit, quòd Sacerdos in ordinatione, accipit omnem potestatem jurisdictionis primo modo, sed non secundo. Ergo potestas jurisdictionis inchoatiuè, confertur in ordine sacro, completiuè verò ab extrinseco, nempe per concessionem hominum. Porro Nauar *in cap. Placuit d. 6. num. 4.* dicit duplicem esse potestatem jurisdictionis, aliam habitualem & inseparabilem ab ordine, aliam actualem, distinctam ab ordine, quæ Sacerdoti confertur, cùm eligitur, seu deputatur ad munus absoluendi. Addit Nauar. *num. 27.* Quòd ante Ecclesiæ ordinationem, quilibet Sacerdos, habebat jurisdictionem in actu, hoc est nulla lege, & nullo Superioris imperio ab exercitio impeditam, nunc verò accipiunt eam impeditam, per *Caput Placuit.* Addit deinde *num. 48.* Romanum Pontificem, non posse jurisdictionem, seu potestatem absoluendi à Sacerdotibus tollere, sed posse illis subtrahere materiam, & quando dat illis jurisdictionem, non dat aliquam authoritatem, sed solùm subdit eis materiam, in quam possint exercere suam potestatem.

Tertia Sententia asserit duplicem esse potestatem, ordinis, & Jurisdictionis, quarum vna ab alia, realiter distinguitur. Est D. Subtilis *in 4. d. 19. q. 1. a. 4.* S. Thomæ *2. 2. q. 39. a. 3.* Sequũtur recẽtiores ferè omnes.

NOTA

Nota I. D. Subtilis pulchrè explicat [quomodo ſtent ſimul, quòd Sacerdos in ordine, accipiat poteſtatem abſoluendi, & tamen ſine jurisdictione, non poſſit abſoluere] dicens: Aliud eſt conſiderare claues in ſe, & aliud in ordine ad actum, in quem poſſint exire, poteſt enim contingere, quòd aliquis habeat clauem, & tamen non poſſit exire in actum, V. G. claudere, vel reſerare: quod exemplificat de potentiis naturalibus actiuis: clauis enim nihil aliud ſignificat, niſi poteſtatem aliquam actiuam, ideò poteſtas clauium declaratur, per comparationem ad potentias naturales actiuas. Cùm autem juxta Ariſtotelem *9. Metaph. c. 10.* duplex ſit potentia actiua: vna propinqua, alia remota: potentia actiua propinqua eſt illa, cui ſtatim reſpondet potentia paſſiua, ſeu paſſum, in quod agere debet, & non eſt impedibilis: potentia verò remota eſt illa, cui non ſtatim correſpondet paſſiuum, in quod agere debet, vel ſi reſpondet ab aliqua alia potentia impeditur ab actu, ne poſſit agere in illud paſſum. Ad propoſitum, in Sacerdote duplex eſt potentia actiua. Vna ſuper corpus Christi Domini verum, & hæc eſt propinqua, quia ſtatim in natura, habet ipſam materiam, & paſſiuum ſibi correſpondens, in quod poteſt exire in actum, nimirum panem triticeum, & hæc non eſt impedibilis: Alia eſt poteſtas ſententiandi in Cauſa peccatorum, & hæc eſt remota, propter duas rationes. Primò quia ex hoc, quòd eſt clauis, ſiue poteſtas, in aliquo non correſpondet ſibi paſſiuum aliquod, niſi aliundè fiat ſibi paſſiuum, ſcilicet ab alia poteſtate, quæ eſt jurisdictionis. Tùm quia ſi in aliquo habet paſſiuum, in quod agere poſſit, per aliam potentiam actiuam poteſt impediri ab actu, ne agat omninò. Hinc.

Modus explicandi pulcher.

Duplex potentia.

Collige Potentia remota ex hoc, quòd eſt remota, non deſinit eſſe potētia, habet enim totum illud, quod pertinet ad ſeipſū in ſuo genere, & nihil ei in ſuo genere deficit, nō poteſt autē exire in actū, quia prærequirit materiā diſpoſitā ſuæ actioni, quæ diſpoſitio fit per aliā potētiā actiuā, quæ eſt poteſtas jurisdictionis. Exēplo res declaratur, Potentia actiua in animali, quæ non poteſt cōuertere alimentū in carnem, & corpus, niſi alimētum debitè diſponatur, & præparetur per concoctionē, quæ præparatio, & cōcoctio, fit ab alia potētia actiua, ſcilicet à calore animalis: Sicut ergo potentia actiua augendi animal, etſi non ſtatim habeat paſſum ſibi reſpondens, ſed egeat alia virtute, & potentia actiua, quâ paſſum ſibi præparetur, & proportionetur, non amittit rationem actiuæ virtutis, neq;

Potentia remota eſt vera potentia.

Nota. neq; est diminuta, vel inchoata, sed est completa, & perfecta in suo genere; ita potentia sententiandi, indiget potentiâ jurisdictionis, siue potestas jurisdictionis, sit potestas actiua inseruiens potestati ordinis, vt potentia caloris potentiæ augmentatiuæ, siue potestas jurisdictionis sit alterius generis, à potestate ordinis, partialiter concurrens, cum potestate Sacramentali, ad actum absolutionis: atq; ita vna sine altera, non potest exire in actum absolutionis: non enim Sacerdos potest validè absoluere, sine potestate jurisdictionis, neq; habens solam auctoritatem jurisdictionis, potest validè absoluere in foro Sacramentali. Ex quo sequitur jurisdictionem requiri, in omni Confessione, tam de præcepto facta, quàm voluntaria, quia sine jurisdictione nihil fit.

DICES. Omnipotentiæ actiuæ, correspondet passiua. Ergo potestas clauis, si est actiua, debet ei correspondere passiuum.

RESPONDEO. Quod potestas clauis, est potestas vera, sed remota, non quòd quatenùs remota, dicat aliquam imperfectionem, & defectum in potestate clauis, quia est perfecta, & completa in suo genere, sed est potentia remota in ordine ad actum, quatenùs requirit secum, aliam potestatem actiuam, ad ponendum illum in esse. *Nota.*

Auctoritas jurisdictionis quando est instituta, & à quo.

NOTA 2. Auctoritas ordinis, fuit instituta Joan. 20. *Accipite &c.* auctoritas verò jurisdictionis, data est Ecclesiæ, à Christo Domino, & instituta Matth. 18. *Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis, & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis.* Ex quo loco habetur, quòd in Ecclesia, est duplex forum, secretum, in quo idem est accusator, & reus, aliud publicum; ad vtrumq; forum requiruntur potestas ordinis, & potestas jurisdictionis, quæ jurisdictio data est Petro & Ecclesiæ in Persona Petri; & vt alii volunt, omnibus Apostolis data fuit immediatè à Christo Domino, modo verò, omnis potestas jurisdictionis Episcoporum, & aliorum *Prælatorum*, promanat immediatè â Papa, quia *S. Petro* dedit supremam potestatem jurisdictionis, & eidem commisit præfecturam totius orbis, illis verbis, *Pasce oues meas.* Joan. 21. & Matth. 16. *Tibi dabo claues &c.* & consequenter in Persona *Petri*, omnibus successoribus canonicè intrantibus.

S. Petrus caput Apostolorum.

NOTA 3. Quidquid dedit DEus Apostolis, dedit cum subordinatione ad Petrum, quem constituit caput eorum, ad tollenda schismata, teste *S.* Cypriano. *Porrò* duplex fuit authoritas in Apostolis. Alia extraordinaria, quæ propriè pertinebat ad munus Apostolatus; alia ordina-

dina-

dinaria, quæ propriè pertinet ad munus Episcopatus: hæc transiuit ad Episcopos, successores Apostolorum: extraordinaria potestas, quæ erat prædicare fidem, plantare Ecclesiam, gubernare, & administrare eam, & hæc extincta fuit in Apostolis, quia illi soli fuerunt immediatè missi à CHRISTO Domino, & illi soli habuerunt potestatem plantandi Ecclesiam, & seminandi fidem, & formam gubernationis Ecclesiæ præscribere, quòd non licuit successoribus, non enim debent nouas leges condere, sed fidem ab Apostolis traditam docere, errores expurgare, & condemnare.

Extraordinaria potestas.

NOTA 4. Rationem assignat D. Subtilis *in 4. dist. 19. q. 1. a. 4.* cur potestas consecrandi in Sacerdote sit proxima, nec dependet ab aliqua alia, potestas verò clauium sit remota, & dependet ab alia: quia inquit à principio nulli, neq; ordinationi Ecclesiæ nocuit, quòd quicunq; Sacerdos consecraret, quamcunq; materiam, nocuisset autem si per collationem clauium, in ordine sacro, quilibet Sacerdos fuisset judex, cujuscunq; pœnitentis, & potuisset, quantumcunq; prohibitus, exequi actum clauis, & sic in hoc posset facere præjudicium alteri, cujus est pœnitens subditus.

DICO I. Sacerdos ex vi ordinis, non habet potestatem omnem ad absoluendum; neq; si haberet, posset Ecclesia ipsam impedire. Est D. Subtilis loco citato. art: 4. contra primæ opinionis dictum vtrumq;. Probatur 1. ex Conciliis, Florentin: in Decreto Eugenii, dicit. *Minister hujus Sacramenti & Sacerdos habens authoritatem absoluẽdi, vel ordinariã, vel ex commissione Superioris.* Tridentin: Sess. 14. cap. 7. ait. *Persuasum semper in Ecclesia DEi fuit, & verissimum esse Synodus hac confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, vel subdelegatam jurisdictionem non habet.* Ergo secundùm Concilia Sacerdos ex vi ordinis, non habet totam, & completam auctoritatem absoluendi. Probatur 2. Si de jure Diuino esset, quòd Sacerdos, ex vi ordinis, haberet omnem potestatem, necessariam ad absoluendum à peccatis, Ecclesia non posset hanc authoritatem impedire, & sacerdos absolutè absolueret, si stante aliqua prohibitione Ecclesiæ attentaret, licet peccaret absoluendo, propter transgressionẽ præcepti Ecclesiæ. Sed Ecclesia absolutè docet, absolutionem illam esse nullam, quæ fit sine jurisdictione. Ergo ex jure Diuino potestas ordinis, non est potestas jurisdictionis. 3. Si vera esset opinio prima, non possent

Ex vi ordinis Sacerdos non habet omnem potestatem.

possent casus, & peccata aliqua reseruari, quia auctoritas Sacerdotis, non penderet ab extrinseco, nempe Superiore, neq; illam Superior posset auferre. Sed hoc est falsum. Ergo.

Ad primum primæ opinionis Respondeo, Quòd in articulo mortis, quilibet Sacerdos, habet jurisdictionem ab Ecclesia, ex jure positiuo, vt constat ex Tridentino Sess. 14. cap. 7. vbi dicitur. *Omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & Censuris possunt absoluere.*

Ad 2. Respõdeo, Apostolos per illa verba, *Accipite Spiritum Sanctũ &c.* accepisse potestatem judiciariam remotam: per illa verò Joan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c.* proximam; vel si dedit illis verbis. *Accipite Spiritum Sanctum &c.* vtramq; potestatem Apostolis, fuit hoc ex speciali ratione dignitatis Apostolatus.

Ad 3. Nego Antecedens: quia nullus Sacerdos, potest absoluere pœnitentem, nisi ille, cui commissum est, à Summo Pontifice immediatè, vel mediatè, dicitur itaq; Sacerdos judex, arbiter, quia à DEo est constitutus judex, vt pro arbitrio suo, regulato rectâ ratione judicet causas inter DEum, & homines, & quòd ipse judicabit, claue non errante, erit ratificatum in cælis.

Jurisdictio non confertur inchoatiuè in ordine.

DICO 2. *Potestas jurisdictionis, non confertur ex vi ordinationis inchoatiuè, vel in habitu, vt volunt Cajetanus, & Nauar. Est contra 2. opinionem.* Quia auctoritas jurisdictionis, quæ requiritur ex Decretis Conciliorũ, est auctoritas à superioribus communicata, dicunt enim requiri auctoritatẽ ordinariã, vel delegatam. Ergo licet subditus posset se subjicere Sacerdoti, hæc tamen subjectio non est sufficiens ad hoc, vt Sacerdos possit in illũ ferre sententiam, sed requiritur auctoritas Superioris.

Ad fundamentum Cajetani & Nauarri Dico. Si de jure Diuino, in primitiua Ecclesia jurisdictio, nedum habitualis, sed etiam actualis, collata fuisset, siue intrinsecè, siue per concomitantiam necessariam, Sacerdoti in sua ordinatione, non potuisset Ecclesia à Sacerdotibus, auferre hãc actualem jurisdictionem, quod tamen fecit, quia Ecclesia, non potest super jus Diuinum, neq; potest impedire effectus prouenientes à Sacramentis, vt patet in degradato conficiente Eucharistiam; potest quidem prohibere, & suspendere ab actu, ita vt, si Sacerdos contra illam ordinationẽ attentet, peccet, non tamen potest prohibere, vt nihil faciat. Atqui in Sacramento Pœnitentiæ, sine jurisdictione, nihil facit. Ergo. Et quandò Nauarrus dicit, quòd Pontifex non potest tollere jurisdictionem à Sacerdoti-

dotibus, ſed ſolùm ſubtrahere materiam poteſt, quod videtur implicare contradictioné, quia ſi Eccleſia poteſt ſubtrahere materiam, hoc non alio modo, quàm condendo legem, ne fideles confiteantur Sacerdotibus quibuscunq;, ſed ſolùm à prælatis admiſſis. Atqui Eccleſia, non poteſt condere legem contra jus Diuinum, neq; illud abrogare. Præterea ſubtrahere materiam Sacerdoti, eſt auferre illi jurisdictionem. Ergo dum aufert ſubditum, aufert jurisdictionem. Hæc Concluſio *2.* & Reſpõſiones ad fundamenta, clariùs patent *ex Notando 1. & Corolario ſub ipſo poſito.*

DICO 3. Poteſtas jurisdictionis, eſt diſtincta realiter à poteſtate ordinis. Probatur 1. ex Conciliis citatis pro prima concluſione. Probatur 2. Illa, quorum vnum poteſt eſſe ſine alio, absq; illius corruptione, ſunt diuerſa omninò realiter. Sed poteſtas ordinis, poteſt eſſe, absq; poteſtate jurisdictionis. Ergo. Minor patet, quia Sacerdos non admiſſus à Superiore, ad miniſtrandum Sacramentum pœnitentiæ, eſt verus Sacerdos, tamen non poteſt abſoluere aliquem à peccatis, quia caret jurisdictione. Confirmatur Poteſtas clauium, ſiue abſoluendi, habet hoc peculiare, quòd ſine poteſtate jurisdictionis, nihil faciat, aliæ autem poteſtates Sacramẽtales, ſi ſine jurisdictione attentent, faciunt, licet malè faciant; quia poteſtas clauium, ſubordinatur proximè, materiæ de judiciis, quæ requirit proximè jurisdictioné, ideò cùm illa, non eſt in habente claues ordinis, nihil abſolutè fit. Confirmari poteſt, *Notando quarto.* *Poteſtas jurisdictionis diſtincta eſt à poteſtate ordinis.*

DICO 4. Poteſtas jurisdictionis eſt, per quam aliquis in foro pœnitentiæ ſubditur, tanquam reus, ſuo proprio judici: & hæc datur extrinſecùs à Superiore, cùm quis admittitur ad audiendas confeſſiones Sacramentales, pertinetq; tam ad forum internum, quàm externum. Porrò alia eſt ordinaria, vt eſt in Summo Pontifice, Epiſcopo, & Parocho, vt dixi *art. 2. q. 1.* Et hanc habent illi, qui ex vi muneris, & officii ſui ſunt paſtores. Alia eſt delegata, quam quis habet, non ex vi proprii muneris, ſed commiſſione, vel delegatione alterius: quis autem eam poſsit delegare, dicetur *Quæſtione quinta.* Hinc *Poteſtas jurisdictionis deſcribitur.*

COLLIGE. Poteſtas ordinis, & ſtabilitas quædã, & deputatio facta in ordinatione alicujus ad Sacerdotiũ, hoc fine, vt poſſit eſſe judex animarũ, in foro pœnitẽtiæ. Vnde licet poteſtas clauiũ, ſit potentia actiua, non tamẽ proxima, ſed remota, non enim ei ſtatim correſpondet paſsiuum proportionatum, ſeu materia, in quam poſsit agere, id eſt, peccator pœnitens, ſed requiritur etiam, vt ſit ſubditus habenti talem poteſtatem, omnis enim reus, debet eſſe ſubditus judici ſententianti. *Quid poteſtas Ordinis.*

Jurisdictio requiritur etiam respectu venialium.

Dico 5. Hæc potestas jurisdictionis, non solùm respectu mortalium, sed etiam venialium requiritur, & respectu mortalium jam dimissorum. Ita Nauar. c. *Placuit de pœnitent: d. 6.* vbi dicit, *Nullum textum se vidisse, quo probetur eum, qui sola venialia habet posse cui voluerit, confiteri.* Neq; valet responsio Soti: Nemo potest cogere pœnitentem ad confitenda venialia. Ergo ad illa non requiritur jurisdictio: quia jurisdictio requiritur non solùm propter coactionem, sed propter valorem actionis, vt absolutio validè fiat. Quare licet homo non teneatur, ad confitenda venialia, tamen si illa velit confiteri, absolutio illorum à Sacerdote, non potest esse valida, si desit jurisdictio. Vnde puto eum, qui absoluit venialia, sine jurisdictione, nihil facere, & venialiter peccare, si absit contemptus, nam mittit falcem, in alienam messem. Hoc idem dicendum de peccatis mortalibus jam dimissis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum potestas clauium, extendat se ad remissionem culpæ?

Videtur quòd non 1. Potestas data Ecclesiæ per claues, non est dimittendi peccata, sed ostendẽdi, peccata esse dimissa. Ergo per claues non dimititur culpa. Antecedens patet, quia dimittere culpam, est solius DEi munium, quia propria ratio culpæ, consistit in injuria DEi. Ergo ad solum DEum pertinet, culpam dimittere. 2. Actio clauium, nimirum absolutio facta à Sacerdote, semper præsupponit culpam, esse deletam, & remissam; Ergo non est data à CHristo Domino ad delendam culpam. Antecedens constat Lucæ 5. vbi CHristus Dominus priùs sanauit leprosos, deinde misit ad Sacerdotes. Et Joann: 11. vbi priùs suscitauit Lazarum, deinde dixit Apostolis, vt illum soluerent. Confirmatur S. Hieronym. super illud Matth: 16. *Tibi dabo claues*, inquit, *In Leuitico jubentur leprosi se ostendere Sacerdotibus, quos ipsi non faciunt leprosos, vel mundos, sed discernunt, qui mundi, vel immundi sint.* 3. Apocalip. 3. dicitur de CHristo Domino. *Claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo claudit.*

Per claues dimittitur culpa.

Dico. Per claues Ecclesiæ dimittitur culpa. Est D. Subtilis *in 4. dist. 18. & dist. 14. q. 4.* Probatur, nam si non, sequeretur, quòd Sacramentum Pœnitentiæ, non esset Sacramentum nouæ legis, nec haberet aliquam causalitatem, siue dispositionem causalem respectu gratiæ primæ. Consequens est absurdum. Ergo. Consequentia Probatur, quia nunquam dignè susciperetur, nisi ab habente jam primam gra-

tiam

tiam, quia nullus dignè ostenditur absolutus esse, nisi priùs sit illi culpa dimissa, & sit solutus à DEo, ab illa. Ergo Sacramentum pœnitentiæ, nullam causalitatem habet respectu gratiæ, quod est falsum, nam Sacramentum pœnitentiæ, confert gratiam ex opere operato, in non ponentibus obicem. Falsitas Consequentis satis luculentè probata est, *disputatione 2. q. 1. & reliquis.* Probatur 2. ex SS. literis. Joan. 20. Dedit hanc potestatem clauium Apostolis, & per ipsos Ecclesiæ, & successoribus Apostolorum in Sacerdotio. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata.* Lucæ 26. *Oportet prædicare in nomine ejus pœnitentiam, in remissionem peccatorum.* 3. Ex conciliis, & traditione Ecclesiæ. In Tridentino *Sess. 14. cap. 1.* dicitur. *Christus Dominus instituit Sacramentum pœnitentiæ, in remedium vitæ, illis, qui se post Baptismum in peccati seruitutem, & dæmonis potestatem tradidissent.* 4. Absolutio Sacerdotis, est dispositio, & instrumentum efficax ex statuto DEi, necessarium ad susceptionem gratiæ. Sed dispositio præuia, seu instrumentum, non est signum rememoratiuum, siue ostensiuum alicujus rei præteritæ, sed futuræ. Ergo absolutio Sacramentalis, non est signum absolutionis Diuinæ præteritæ, sed est signum absolutionis futuræ, ad quam ipsa ex pacto Diuino instrumentaliter concurrit. Confirmatur Absolutio Sacramentalis, cum sola attritione absoluit à culpa: Ergo claues Ecclesiæ habent potestatem dimittendi culpam.

Ad primum in oppositum, Nego Antecedens. Ad probationem Dico, Quòd DEus dimittat principaliter, Sacerdos ministerialiter. Ad 2. Nego, Quòd semper absolutio facta à Sacerdote, præsupponat culpam esse deletam, & remissam: non enim semper inest contritio actui pœnitentis, sed frequentiùs attritio, quæ sufficit. Ad probationem Antecedentis ex S. Luca. & S. Joanne, Dico, quòd significatur principaliter dimitti peccatum à DEo, ministerialiter verò à Sacerdote. Quòd autem leprosus fuit mundatus priùs, & Lazarus resuscitatus, quàm Sacerdotes, & Apostoli, ministerium adhiberent, hoc factum fuit, quia mundatio, & præsentatio corporalis ad Sacerdotes, & Apostolos, non poterat fieri, nisi diuersis temporibus. At mundatio spiritualis, potest simul ab vtroq; agente principali, & ministeriali fieri. Ad confirmationem dico, eo loco S. Hieronymus intendit solùm, non esse positum in arbitrio Sacerdotis tollere, aut retinere peccata, quando, vel quomodo voluerit, quasi possit damnare innocentem, & pra-

num absoluere, quem abusum ibi vituperat. Ad 3. Respondeo. Quòd debet intelligi, de claui præeminenti, & vniuersali, non autem ministeriali. Hinc

Differentia inter Sacerdotes nouæ, & veteris legis.

COLLIGE. Differentiam ponit D. Subtilis, inter Sacerdotes nouæ legis, respectu culpæ, & veteris legis, circa lepram mundandam; nam hi non exercebant signum prognosticum, & efficax, respectu mundationis lepræ sequentis, sed exercebant signum rememoratiuum, mundationis lepræ præteritæ. Sed Sacerdotes Euangelici, per claues exercent signum prognosticum efficax, mundationis à peccato, sequentis in vltimo instanti prolationis verborum.

ARTICVLVS V.

An potestas clauium, extendat se ad remittendam pœnam debitam peccato?

NOTA. Discordant Doctores. Quidam dicunt, potestatem clauium extendi tantùm, ad dimissionem pœnæ temporalis, non æternæ. ita Magister *in 4. dist. 18.* Quidam verò dicunt extendi ad vtramq; pœnam, sed non extendi ad dimissionem culpæ. Sed & hi discordant, nam alii dicunt extendi ad pœnam æternam, tam damni, quàm sensus. Alii verò dicunt quòd se extendat solùm ad pœnam damni, non sensus; putant enim, pœnam sensus remitti simul cum culpa, non tamen aperiri januam paradisi, nisi per claues, per quam apertionem tollitur pœna damni:

Vi clauium remittitur pœna æterna.

DICO I. Potestas clauium præcisè, non extendit se ad dimittendam pœnam temporalem, vt volebat Magister Sententiarum, sed etiam ad dimittendam pœnam æternam. Probatur 1. Ablatâ causâ, aufertur effectus, qui ex illa dependet. At pœna æterna, infligitur à DEo, propter culpam. Ergo qui aufert culpam, aufert quoq; pœnam. Quod enim dat formam, dat consequentia formam: potestas clauium, est potestas dimittendi culpam. Ergo & pœnam, quæ ad illam consequitur propter ipsam culpam. 2. Christus Dominus illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis &c.* magnam dedit authoritatem Apostolis. Ergo non est verisimile, quòd præcisè, dederit eis potestatem remittendi pœnam temporalem, & non æternam. Confirmatur Quia pœna temporalis, per alia remedia potest dimitti. Ergo propter pœnam temporalem, non dedit Apostolis, hanc authoritatem.

3. Sicut

3. Sicut Baptiſmus inſtitutus eſt, vt remedium neceſſarium ad vitam æternam: ita pœnitentiæ Sacramentum, vt remedium ad vitam æternam, vt docet Trident. *Seß. 14. cap. 1.* Sed ſicut Baptiſmus, nihil conferret ad vitam æternam conſequendam, niſi deleret, cum culpa, pœnam æternam, ita Sacramentum pœnitentiæ, nihil conferret ad vitam æternam, niſi remitteret pœnam æternam. Hinc

COLLIGE. Cùm pœna æterna, ſequatur culpam mortalem, & propter ipſam ſolam infligatur, ſequitur neceſſariò, quòd ſi DEus dimittat per claues pœnam æternam, ſimul dimittit culpam, quia iſta de facto, & ſecundùm legem ordinariam dimittuntur, quod docetur in Tridentino *Seſ. 6. cap. 4.* Vnde illa opinio relata in Notando, eſt falſa, & in hoc, quòd pœnam damni diſtinguit à pœna ſenſus, quòd nimirum vi clauium non remittatur pœna damni, nam pœna damni, & ſenſus æterna, ſimul ſemper manent, nec ſeparantur ſecundùm legem DEi ordinariam.

DICO 2. Vi clauium remittitur etiam pœna temporalis. Probatur 1. Quia licet per abſolutionem Sacramentalem dimittatur culpa, & pœna æterna, tamen non dimittitur tota pœna, ſed æterna commutatur in temporalem: 2. Propter erubeſcentiam in Confeſſione dimittitur aliqua pars temporalis pœnæ pœnitenti. 3. Sacramentum pœnitentiæ, non eſt tantæ efficatiæ, ſicut Baptiſmus, in quo remittitur culpa, & omnis pœna: at Sacramentum pœnitentiæ, cùm ſit inſtitutum per modum judicii, in quo datur facultas arbitrandi, & judicandi in Cauſa pœnitentis, & eum liberandi à pœna æterna, non tamen abſoluendi omninò gratis, ſed per impoſitionem pœnitentiæ. Ergo Sacerdos habet facultatem in pœnam temporalem.

Vi clauium remittitur etiam pœna temporalis.

DICES. Quòd ordinatur ad infligendam pœnam, non ordinatur ad remittendam illam. Sed poteſtas clauium, extendit ſe ad infligendam pœnam temporalem. Ergo non ad remittendam illam.

RESPONDEO. Extendi ad vtrumq; quia in abſolutione à peccatis, remittitur aliqua portio pœnæ, non tamen hinc ſequitur, quòd per plures abſolutiones iteratas de eodem, poſſet dimittere totam pœnam, quia ſecunda abſolutio virtute clauium nullam partem pœnæ remittit, vtile tamen eſt confeſſionem iterare de eodem, quia ex merito humiliationis pœnitentis, remittitur pars pœnæ.

QVÆSTIO IV.

Vtrum requiratur approbatio in Ministro pœnitentiæ.

Præsens Quæstio in duos Articulos diuiditur.

1. Vtrum approbatio requiratur in Ministro pœnitentiæ, & per quem fieri debeat?
2. Quamdiu censenda sit durare facta semel approbatio?

ARTICVLVS I.

Vtrum approbatio requiratur in Ministro pœnitentiæ, & per quem fieri debeat?

NOTA 1. Post Concilium Tridentinum, requiritur, vt Minister Sacramenti *Pœnitentiæ*, admittendus ad audiendas confessiones, sit approbatus ab ordinario Episcopo. Ita Concilium *Sess.* 23. cap. 16. inquit. *Quamuis Presbyteri in sua ordinatione, à peccatis absoluendi accipiant potestatem, decreuit tamen Sancta Synodus, nullum etiam Regularem, posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem quæ gratis detur obtineat, priuilegiis, & consuetudine quacunq́ue, etiam immemorabili, non obstantibus.* In quo Decreto Concilium vult, ad hoc, vt *S*acerdos sit capax jurisdictionis, ad administrandum *S*acramentum Pœnitentiæ, vt sit approbatus ab Episcopo, quæ approbatio fit, vel medio examine, vel aliquibus aliis actionibus, quibus constet Episcopo, quòd sit idoneus, vel requiritur, quòd Sacerdos habeat beneficium, qui enim ad beneficium curatum semel est admissus, videtur judicatus idoneus.

Auctoritas Concilii de approbatione.

NOTA 2. Approbatio, non est idem quod jurisdictio, ideoq́; ab inuicem possunt separari, nam approbatio, est præuium quid ad jurisdictionem: est enim publica quædam sententia, seu authentica contestatio de sufficientia Sacerdotis ad audiendas Confessiones. Hinc sequitur 1. Religiosos habentes delegatam jurisdictionem per priuilegiū, non accipere illam ab Episcopo, sed à *S*ummo *P*ontifice, tametsi accipere debeant, & teneantur ab Episcopo approbationem, vt decreuit Concilium Tridentin: Sequitur 2. Posse aliquem approbari ab vno, ab altero verò accipere jurisdictionem. Sequitur 3. Posse aliquem habere approba-

Quid sit approbatio.

Religiosi à quo accipiant jurisdictionem.

probationem, & non jurisdictionem, quia approbatio, est quasi opus justitiæ, quod debetur dignis Personis. At jurisdictio est opus gratiæ, quod Episcopus si vult, potest negare secularibus.

Dico 1. Nullus Sacerdos cujuscunq; dignitatis, status, siue regularis, siue secularis, potest audire confessiones secularium, nisi priùs ab Episcopo approbetur. Ita *Trident: loco citato.* hinc sequitur 1. Nullum etiam doctissimum, siue Doctorem in Theologia, siue Lectorem excipi ab hoc Decreto: quia Concilium generaliter loquens, approbationem solis Episcopis committit. Sequitur 2. Non posse Superiores religionum, etiam Mendicantium, exponere Sacerdotes sui ordinis ad audiendas Confessiones secularium, nisi ab Episcopo approbentur, possunt tamen exponere non approbatos ab Episcopo pro confessionibus suorum Religiosorum, quia Concilium solùm requirit approbationem respectu secularium. Porrò Gregorius XV. fecit Decretum *Anno Domini 1.6.2.4.* ne Regulares exponant Confessarios tam ordinarios, quàm extraordinarios pro excipiendis Confessionibus Monialium, nisi ad id specialiter sint approbati ab Episcopis ordinariis. Sequitur 2. Non posse parochum delegare jurisdictionem ad audiendas Confessiones, nisi Sacerdoti priùs approbato per Episcopum. *Omnis Sacerdos debet approbari.*

Dico 2. Hoc decretum Concilii, extenditur ad quosuis pœnitentes, cujuscunq; sint conditionis, modo non sint Religiosi. Hinc sequitur 1. Cardinales, Episcopos, & alios inferiores Prælatos, non posse confiteri, nisi approbato, etiamsi habeant facultatem eligendi Confessarium. Porrò Episcopus si velit confiteri suo subdito, posset eundem tunc approbare, si autem alieno, non poterit confiteri, nisi is fuerit à proprio Episcopo approbatus. Sequitur 2. Nullum Sacerdotem, at multò minùs inferiorum ordinum Clericum, posse confiteri alteri, nisi fuerit, à proprio Episcopo approbatus. Sequitur 3. licet Reges, & Principes habeant priuilegium ad eligendos Confessarios, non posse confiteri, nisi approbatis, post Concilium Tridentinum. Sequitur 4. Religiosi, non possunt sine licentia suorum Superiorum, confiteri, nisi illis, qui sunt expositi pro Confessionibus Religiosorum excipiendis, quiq; jurisdictionem à suis superioribus habent, & approbationem, quam approbationem, Prouinciales debent dare, non locales superiores.

Dico 3. Hanc approbationem soli Episcopi facere possunt, vel ex eorum commissione vicarii, seu administratores generales. Deinde *Qui possint approbare.*

sede vacante, Capitulum, siue perseipsum, siue per vicarium, à sede electum. Ratio est de Episcopo, quia hoc requirit Concilium. De vicario patet, quia censetur esse idem cum illo, in actibus jurisdictionis.

Quis Episcopus potest approbare?

PETES Quis Episcopus potest approbare? DICO I. Approbatio loci Episcopi, in quo Sacramentum est ministrandum, non requiritur. Ratio est, quia locus, est quid accidentarium, & sic Parochus potest suum Parochianum audire, extra parochiam, imò & extra Episcopatum.

DICO 2. Ex vi decreti Concilii, sufficit approbatio, ab Episcopo Confessarii per se loquendo, non autem requiritur approbatio, Episcopi pœnitentis, si is sit diuersus. Ratio est, quia id esset onus graue, à duobus Episcopis, petere approbationem. Dixi (*Per se loquendo,*) quia posset Episcopus propriam approbationem restringere, ad pœnitentes propriæ diœcesis, & sic non valeret pro alienis.

PETES 2. An debeat Sacerdos actu obtinere, vel in scripto hanc approbationem?

DICO. Necessaria est de jure ordinario, vt approbatio actu obtineatur, nec sufficit, quòd petatur, si non obtineatur, etiamsi injuste denegetur. Ratio est, quia Concilium dicit, Nullum posse audire confessiones, nisi approbetur ab Episcopo, & hoc verbo, vel scripto, vel aliquo signo exteriori. Addo potest absenti dari approbatio.

PETES 3. An Regulares petitâ, & non obtentâ licentia, possent audire Confessiones?

RESPONDEO. Concil. Trident. *Sess. 23. cap. 15.* his verbis. *Priuilegiis, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obstantibus;* tollit omnia priuilegia Regularium, quoadhoc, & consequenter Religiosi petitâ, & non obtentâ licentia, seu approbatione ab Episcopo, non possunt audire Confessiones. Et hoc verum est, de omnibus Religiosis, exceptis Religiosis, de Ordine Minorum, & Ordine *Prædicatorum*, qui petita, & non obtenta licentia ab Episcopo, possunt audire Confessiones, non ex priuilegiis, quia hæc sunt sublata, sed ex jure, vt expressè illis hoc conceditur in Clementina Dudum, de Sepulturis. Vbi sic habetur. *Si verò iidem Prælati, præfatis Fratribus, (nempe Ordinis Minorum, & Prædicatorum,) ad Confessiones (vt præmittitur) audiendas electis hujusmodi exhibere licentiam recusarint, nos ex nunc ipsis, vt confessiones sibi confiteri volentibus liberè, licitequè audire valeant, gratiosè concedimus, de plenitudine Apostolicæ potestatis.* Idem conceditur eisdem Ordinibus in Extrauaganti, *Inter cunctas de priuilegiis.*

ARTICVLVS II.

Quamdiu censenda sit durare facta semel approbatio?

Dico 1. Ille qui habet beneficium parochiale, & per illud est approbatus, non potest sine justa causa, priuari facultate audiendi confessiones, & consequenter approbatione, licet possit ad tempus ab exercitio muneris suspendi. Ratio est, quia ex hoc, quòd beneficium habeat, jure communi habet approbationem ipso facto. Quod si deprehendatur non idoneus, tunc est priuandus officio parochiano, & cogendus ad accipiendum coadjutorem, vel prohibendus ab vsu hujus ministerii. *Approbatio quam diu durat?*

Dico 2. Approbatio semel facta indeterminatè & sine limitatione certi temporis, semper durat, donec reuocetur, ita vt nec per mortem approbantis censeatur reuocari: facta autem ad certum tempus, vltra illud, non habet vim. Ratio est, quia hæc approbatio, non tam ex gratia, quâm ex juridica sententia fit. A nouo Episcopo, potest justa de causa reuocari.

Dico 3. *Potest* ex rationabili causa, omnis approbatio reuocari. Ratio est, Tùm quia approbationis vsus fundamentum est mutabile, qui enim fuit aptus pro vno loco, pro alio non est aptus. Tùm quia potest accidere, vt aliquis approbetur reuera indignus, vel ob negligentiam examinatorum, vel ob fauorē. Dixi (ex rationabili causa,) quia multi graues Doctores docent, approbationem reuocatam, sine vlla rationabili causa esse nullam. Ratio est, quia approbatio non est fauor pendens ex voluntate Episcopi, sed est judicium, & attestatio idoneitatis, ac sufficientiæ.

Dico 4. Episcopi, non possunt Regularium Confessorum approbationem, semel factam reuocare, si sit sine limitatione vlla facta. Hac de re, edidit duo Decreta, Sacra Congregatio Cardinalium ne Regulares ab Episcopis vexentur. Vnum, *Anno Domini* 1587. *die* 2. *Julii*. Aliud, super Concilium Trident: *Seß. 22. c. 15.* quæ decreta refert Confectius, in Summario Priuilegiorum Mendicantium. Cæterùm admissus Regularis cum limitatione, potest examinari pluries ab eodem Episcopo, qui non censetur simpliciter idoneus; quòd si ex malitia, Episcopus nolit idoneum simpliciter approbare, sed semper ad certum tempus, vt cogatur sæpiùs eum adire, peccat grauiter contra justitiam. *Episcopi nō possunt reprobare religiosos semel approbatos.*

Dicto

Dices. Poteſt Epiſcopus auferre jurisdictionem, vel ſuſpendere in Confeſſore. Ergo poteſt & approbationem etiam in Regularibus.

Respondeo. Jurisdictionem, & approbationem, eſſe diſtinctas facultates, quia ab alio accipitur jurisdictio frequenter, V. G. à Parocho, & approbatio ab Epiſcopo, licet vtrumq; poſſunt Sacerdotes ſeculares ab Epiſcopo accipere. Porrò Regulares ſolam approbationem accipiunt ab Epiſcopo, jurisdictionem verò à Papa per priuilegia in Clementina *Dudum*: atq; ita Regulares poſſunt audire Confeſſiones, quorumcunq;, & vbicunq;, dum modo ſint approbati ab ordinariis, in quorum Diœceſi reſident. Hinc

Parochus pro tota diæceſi approbatur.

Collige 1. Parochus ratione beneficii approbatus, certò debet cenſeri approbatus, pro tota illa diœceſi: an autem ſit approbatus extra diœceſim, non videtur eſſe probabile.

Regulares itinerantes non approbati poſſunt audire confeſſiones.

Collige 2. Non ſufficit Regulares admiſſos pro vna diœceſi, eſſe admiſſos vbiq;, ſed debent in vnaquaq; diæceſi approbari. Porrò ex priuilegiis, debitè in vna diæceſi, ſecundum jus admiſsi, iter facientes per terras, & mare, poſſunt in omnibus locis, in quibus non exiſtunt proprii Epiſcopi, prædicare, & confeſsiones audire, non repugnantibus tamen curatis, & dummodo ſint verè itinerantes, non autem diu commorantes, per vnam, aut alteram hebdomadam. Ita Rodericus *tom. 1. q. 59. a. 5.*

QVÆSTIO V.

De Auctotitate delegata, & facultate eligendi Confeſsarium.

Hic tria quæram.

1. Quis, & cui poteſt delegare facultatem jurisdictionis?
2. Vtrum ad jurisdictionem actualis conſenſus requiratur, vel an ſufficiat ratihabitio?
3. Quinam habent facultatem eligendi Confeſsarium à jure?

ARTICVLVS I.

Quis, & cui poteſt delegare facultatem jurisdictionis?

Nota 1. Auctoritas delegandi jurisdictionem, tribus modis contingit. Primò à jure, & ſic communicata eſt regularibus per priuilegia. 2. Ex conſuetudine, vt in articulo mortis. 3. Per ipſam Perſonam prælati, qui verbis, vel factis, auctoritatem vult communicare alteri.

Nota

Nota 2. Hæc delegatio potestatis, non fit per aliquam consecrationem, sed per moralem quandam deputationem, ideoq; qui illam habet, post eandem, cui voluerit committere.

Dico 1. Quicunq; habent jurisdictionem ordinariam, (vt sunt, *Summus Pontifex*, Episcopus, *Parochus*) possunt eandem delegare alteri. Ratio est, quia delegatio est vnus actus ex propriis ordinariæ jurisdictionis. Ergo qui habet hanc jurisdictionem potest exercere hunc actum delegationis. Hinc sequitur 1. Papam posse cuilibet Personæ hanc potestatē delegare, modo illa sit Sacerdos, pro quocunq; loco in toto mundo, & pro quibuscunq; peccatis: quia ipsius potestas ordinaria est illimitata. Sequitur 2. Idem posse facere Episcopum in sua diœcesi, nisi contradicat, vel reseruet sibi Pontifex. Sequitur 3. Parochum in parochia sua, idem posse facere, modo non repugnet Episcopus, est tamen limitata hac in parte *Parochi* potestas: Episcopus enim potest hanc facultatem concedere ad mortem delegati; *Parochus* autem non potest in perpetuum, curam animarum alteri delegare, quia non potest ipse absens Ecclesiæ seruire per vicarium, nisi per spatium trium hebdomadarum, vt notat Sanchez *lib. 3 de Matrim. d. 23. n. 23.* *Qui poßunt delegare.*

Dico 2. *Possunt* etiam jurisdictionem fori Sacramentalis delegare Vicarii, & administratores Papæ, & Episcoporum, ac Pœnitentiarius Summus *Papæ*: quia tales Personæ participant jurisdictionem ordinariam eorum, pro quibus substituuntur. Item ad Parochorum ordinem reducuntur vicarii eorum, maximè qui positi sunt ab Episcopo: quia ejusmodi vicarii sunt delegati ad vniuersitatem causarum: omnis autem talis delegatus, delegare potest. Item Perpetui commendarii, Archipresbyteri, Præpositi, curata beneficia habentes, delegare possunt. Item Prælati Religionum, Abbates, Generales, Prouinciales, *Priores*, Guardiani. Rectores respectu suorum subditorum Religiosorum. Et in absentia eorum præsidentes, vel vicarii, qui destinati sunt ex Capitulo, vel à Ministro Prouinciali ad regendum in absentia Guardiani, aut Prioris, tempore quo præsident, gaudent authoritate, & Priuilegiis Guardiani, habentq; jurisdictionem ordinariam. Ita Rodericus tom. 1. q. 19. articulo 2. Hinc *Delegatus ad communicandum potest delegare.*

Colliges 1. Religiosi, habentes delegatam potestatem à Pontifice, ad audiendas Confessiones vbiuis locorum, non possunt illam cuiquam delegare: & sic Vicarius *Parochi*, qui solùm adjutor est Pa-

rochi, non potest delegare, quia Porochus, non plenè committit illi suas vices, sed solùm in parte.

COLLIGE 2. Delegati ad vniuersitatem Causarum, possunt dare licentiam audiendi confessiones, non tamen possunt dare facultatem delegandi subdelegato: quia subdelegatus talis, delegare non potest.

COLLIGE 3. Habens jurisdictionem specialem Papalem, vt Regularis, sine licentia speciali Episcopi, vel Parochi potest audire Confessiones, neq; potest impediri ab Episcopo, vel Parocho. Similiter qui habet jurisdictionem ab Episcopo, potest audire sine licentia Parochi confessiones, optimum tamen esset petere licentiam ab Ordinariis, ob vitanda scandala, quæ inde oriri possunt, Ordinarii verò talem jurisdictionem à Papa, vel Episcopo habentibus, non debent contradicere.

Jurisdictio duobus committitur. DICO 3. Hæc jurisdictio, potest committi alicui duobus modis. Vno modo, vt ille cui committitur eâ vtatur, & sic soli Sacerdoti delegatur. Alio modo vt alteri eam committat: & sic potest delegari clerico: & sic vicarii Episcoporum, possent esse non Sacerdotes:

PTES 1. Quamdiu censenda est durare semel facta delegatio?

DICO 1. Quando datur ad præfixum tempus, durat vsq; ad illud, nisi interim reuocetur. Patet ex se.

Duratio delegationis. DICO 2. Quando delegatio facta est indefinitè, & illimitatè à Papa, vel Episcopo, non cessat etiam & post mortem illorum. Porrò delegatio à Parocho facta, sine approbatione Episcopi, non videtur durare post mortem ejus: In Polonia tamen videtur esse praxis recepta, vt vicarii temporarii Parochorum, retineant jurisdictionem delegatam, etiam post mortem illorum, idq; est expediens ob morale periculum, ne multi decedant sine Sacramentis, dum nouus Parochus expectatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum ad jurisdictionem actualis consensus delegantis, requiratur, vel an sufficiat ratihabitio?

DICO 1. Requiritur actualis consensus delegantis, isq; signo aliquo manifestatus. Ita ex communi sententia Suarez *disp.* 26. *Sect.* 1. *Consensus actualis requiritur.* Prior pars Probatur. Quia delegare jurisdictionem, est actus voluntatis ejus hominis, qui potestatem habet. Ergo sine actuali voluntate ipsius, non confertur alteri jurisdictio: sine jurisdictione autem, irrita est absolutio in pœnitentiæ foro. Altera pars probatur. Quia delegatio juris-

jurisdictionis (sicut, & aliæ concessiones) fieri debet modo humano, & sensibili, vt ab altero cognosci, & acceptari possit, ideoq; non sufficit mera voluntas interna, sed eam, verbo, scriptura, aut facto sufficienter manifestatam esse oportet.

DICO 2. Absolutio data, spe futuræ ratihabitionis, non est valida. Ita Nauar. *cap. 9. in manuali, n. 6. Et in cap: Placuit de pœnitentia d. 6. n 103.* Syluester *Verbo confessor 1. q. 6. dicto 8.* Suarez *disp. 26.* & alii. Probatur *1.* Quia Sacramentum *Pœnitentiæ* inualidè confertur ab eo, qui jurisdictionem non habet actualem. Sed Sacerdos absoluens spe futuræ ratihabitionis, caret jurisdictione, quia jurisdictio delegata, non acquiritur sine consensu delegantis, quem tempore absolutionis, iste qui futuræ ratihabitionis spe absoluit, non habet. Ergo absolutio talis inualida est. Quare si aliquis sciat aliquem Sacerdotem, non esse admissum, neq; approbatum ab Episcopo, nihilominus velit confiteri illi, quia sperat, quôd Episcopus ratam habebit hanc confessionem, talis confessio est inualida. *Probatur* 2. *Sacramentum* non potest pendere à futuro euentu contingenti, ponamus enim pastorem ordinarium, re postea cognitâ non consentire. Ergo ratihabitio subsequens efficere non potest, vt absolutio antea data conualescat. 3. De jure diuino requiritur, ad essentiam Sacramenti *Pœnitentiæ* in ministro jurisdictio. Ergo inualida est illa absolutio data ab eo, qui non habet jurisdictionem. Vnde recte concludit Nauar *citato loco num. 103. Sacramentum quod ab initio nullum est, nulla ratihabitione etiam Papa validum fieri potest.*

Absolutio spe ratihabitionis non est valida.

DICO 3. *Præsumptio de præsenti, (quæ est, quando aliquis dum confitetur alieno, putat proprium *Parochum* tunc ratum habere) licet rationabilis sit, tamen nihil confert ad valorem *Sacramenti*, si reipsa consensus signo quocunq; declaratus, & consequenter jurisdictionis commissio defuit, sicut benè explicat Medina. *q 31. corol. 2. cod, de Confess.*

DICES. *Potest* aliquis vti re alienâ ex voluntate Domini, rationabiliter præsumptâ. Ergo similiter confessiones audire, ex voluntate Superioris rationabiliter præsumptâ. RESPONDEO. Distinguendum esse inter id, quod licitè fit, & quod validè, Qui enim re alienâ bona fide vtitur, eamvè alienat putans esse voluntatem Domini, cum non sit, à culpa quidem liber, sed alienatio plerumq; irrita, & restitutio fieri

 debet

debet domino, quatenùs res adhuc extat: Sic etiam qui confessiones audit rationabiliter existimans Pastorem, non tantùm scire, sed & consentire, culpa quidem immunis est, si habeat quasi moralem certitudinem, qualis omnino hic requiritur, ob honorem Sacramenti, attamen si reipsa consensus abfuit, inualida est absolutio, quia defuit jurisdictio, quæ sine actuali Pastoris consensu, non acquiritur. RESPONDEO. 2. Esse disparem rationem de vsu, vel alienatione rei alienæ ex præsumptione, & de confessione ex præsumptione: nam qui re alienâ vtitur, eamuè alienat rationabiliter existimans dominum postea rem ratam habiturum, non solùm non peccat, sed etiam ratihabitio subsequens confirmat actum priorem, juxta regulam 10. in 6. *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato, non est dubium æquiparari.* At de Sacramento pœnitentiæ, alia est ratio, in quo Sacerdotis jurisdictio, sicuti & ejusdem intentio, tunc adesse necessariò debent, cùm Sacramentum perficitur. Hinc

Etiam in cõtractu matrimonii nõ valet præsũptio.

COLLIGE. Quod sola spes ratihabitionis postea futuræ, vel falsa existimatio, seu præsumptio consensus præsentis, non sufficiat ad præstandum Matrimonii valorem: cum enim licentia requisita ad valorem actus, necessariò antecedere debeat. *l. Si quis mihi, § jussum ff. de acquir. hæred.* consequens est, quòd sola spes ratihabitionis etiam ad matrimonium, non sufficiat. Alia est ratio de aliis Sacramentis, cùm ad eorũ administrationẽ, non requiratur consensus pastoris (sicut requiritur ad substantiam Matrimonii, post Concilium Tridentinum, vel sicut requiritur ad ministrandum Sacramentum pœnitentiæ jurisdictio, quæ pertinet ad substantiam illius non autem V. G. ad administrandum Sacramentum Eucharistiæ, vel Baptismi,) sed solùm vt debitus ordo seruetur in Ecclesia. Hinc

Jurisdictio pertinet ad substantiam pœnitentiæ.

COLLIGE. Si superior signo aliquo externo, ratam habeat absolutionem de præsenti, absolutio valida est. Ratio est, quia in tali casu per signum illud exterius consensus præstatur, & jurisdictio confertur. Si verò superior ratam habeat absolutionem, absq; signo externo, non est valida, quia nullo modo consensus exprimitur, quod ad jurisdictionem requiritur. Ita Bonacina *de Pœnitentiæ Sacramento, Disp. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. numero. 13. & alii multi, quos ibidem citat.*

ARTI-

ARTICVLVS III.

Quinam habent facultatem eligendi confeßarium à jure?

Dico 1. Solus Pontifex ex jure Diuino, habet facultatem eligendi Confessarium. Ratio est, quia nullum in terra Superiorem habet. Ergò sicut à Christo Domino habet potestatem, supra vniuersam Ecclesiam, ita & super seipsum, quatenùs est homo: quia verò de Sacramenti hujus essentia est, vt sint diuersi pœnitens, & Confessarius, ita hanc jurisdictionem, Pontifex, vt vicarius Christi Domini, dat confessario super se. *Papa ex jure Diuino habet licentiam.*

Dico 2. Episcopi consecrati (non autem electi, aut nominati,) etiamsi careant Episcopatus possessione: & præterea confirmati, etsi non consecrati, ita vt Episcopatum jam habeant. Item Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, Cardinales, etiamsi non sint Episcopi, nec jurisdictionem, nec cōnsecrationem habeant, habent facultatē eligendi Confessarium, datam à jure *cap. Ne pro dilatione, de pœnitētiis, & remißionibus.* Item hanc licentiam habent, omnes Prælati inferiores, exempti à jurisdictione Episcopali, etiamsi habeant alios Prælatos Superiores infra Papam, vt sunt Priores, Guardiani, Abbates, Prouinciales, Generales Ordinum: isti omnes possunt eligere sibi Confessorem, sine sui Superioris licentia, ne propter dilationem pœnitentiæ, periculum immineat animarum. De Parochis est dubium, aliqui tenent eos gaudere iisdem priuilegiis, vt Angelus, & Syluester *verbo Confeßio. num. 8.* Aliqui negant, vt Suarez *disp. 27. Sect. 1.* quia Parochi, non sunt exempti à jurisdictione Episcopali, neq; sunt subjecti immediatè sedi Apostolicæ, Probabile tamen mihi videtur, quòd Parochus vnius diæcesis, possit confiteri alteri parocho, vel Sacerdoti approbato alterius diæcesis, vt constat ex *Petito, primo, posito sub Articulo 1. quæstion. præcedentis, conclusione 2.* *Archiepiscopi. Episcopi. Cardinales. Nota de Parochis.*

Dico 3. Probabiliùs est, nullum esse casum, ob quem concessa sit facultas, jure Ecclesiastico, cuilibet eligendi Confessarium, sed quando justa causa id exigeret, tunc vel est recurrendum ad Superiorem, vel petenda facultas, vel certè confitendum coram aliquo habente delegationem priuilegiatam. Hinc *Nota diligenter.*

COLLIGE. Hæc facultas, eligendi Confessarium à jure Ecclesiastico, non finitur vna vice, vt aliqui volebant, sed qui eam habet, potest pro arbitrio plures eligere confessarios.

PETES. A quo concedatur, & quomodo facultas eligendi Confessarium?

DICO 1. Quicunq; habent facultatem ordinariam, possunt concedere facultatem eligendi Confessarium. Ratio est, quia qui habent facultatem ordinariam, delegare eam possunt.

DICO 2. Si facultas eligendi Confessarium fuit determinata, vltra non extenditur.

QVÆSTIO VI.

De Casibus reseruatis, & quis possit ab illis absoluere?

1. Hic quæremus. Vtrum in Ecclesia sit potestas reseruandi peccata, & quænam?
2. Quinam habeant potestatem reseruandi sibi casus, & quam ob causam?
3. Vtrum in Religionibus possint superiores reseruare casus ad libitum suũ?
4. Quinam habeant potestatem à casibus reseruatis?
5. An Religiosi mendicantes per priuilegia sibi concessa, possint absoluere á Casibus Papæ, & Episcopo reseruatis?
6. Vtrum propter casus reseruatos dimidiari possit confessio?
7. Vtrum peccata reseruata, quorum pœnitens in Confessione superiori fuit oblitus, maneant sub eadem reseruatione?
8. Vtrum Sacerdos, qui tempore jubilei, absoluit pœnitentem á reseruatis, si intra tempus jubilei ille pœnitens iterum committat peccata reseruata, possit vigore jubilei ab iisdem absolui ab eodem?

ARTICVLVS I.

Vtrum in Ecclesia sit potestas reseruandi peccata, & quænam?

DICO 1. affirmatiuè. Est contra hæreticos, definita in Concil: *Trid. Sess. 14. c. 7.* maximè contra Vuiclephum, qui dixit reseruationem casuum, esse contra regulas charitatis, vt refert Valdensis *Tomo 2. de Sacramentis capite 149.* Verba Concilii Tridentini sunt hæc. *Magnoperè ad populi Christiani disciplinam pertinere Sanctissimis Patribus nostris visum est, vt atrociora quædam, & grauiora crimina, non à quibusuis, sed à summis duntaxat Sacerdotibus absoluerentur.* Probatur ratione 1. Reseruare casus, non est aliud, quàm non communicare jurisdictionem inferiori quoad illos. Sed hoc Superiores in Ecclesia possunt. Ergo. Minor probatur, quia si omnimodam suam jurisdictionem, inferioribus

Casus justè reseruãtur.

ribus quibuscunq; Ecclesiæ Ministris, indifferenter concederent, periret ex ea parte Ecclesiastica Hierarchia, & ordo, quem tantoperè in nobis commendat S. *Paulus*. Non esset etiam Ecclesia, tanquam acies castrorum ordinata: Neq; sicut corpus, in quo aliud caput, aliud manus, aliud oculi, sed omnia essent caput, manus, oculi, & cætera, quod est contra *S. Paulum*. Ergo

*P*robatur 2. ex ratione boni regiminis, quæ postulat, vt causæ grauiores, grauiori judicio subdantur. Sed Christus Dominus in Ecclesia, optimum regimen constituit. Ergo. DICES. Omnes Sacerdotes in sua Ordinatione, accipiunt potestatem remittendi peccata in foro conscientiæ. Ergo hæc illis auferri non potest. Confirmatur Sacerdotes contra prohibitionem superiorum, possunt baptizare, & consecrare validè. Ergo absoluere:

RESPONDEO. Præter clauem potestatis, necessariò requiritur in Ministris Pœnitentiæ Jurisdictio vt dixi, *præcedentibus Quæstionibus*. Ad Confirmationem etiam dico, negando Consequentiam, quia ad absoluendum in Sacramento pœnitentiæ, de essentia requiritur vsus jurisdictionis, non item ad baptizandum, consecrandum. 3. Probatur. Quia quò majores, & difficiliores sunt animorum morbi, eò majori studio peritiores, & prudentiores, debent medici adhiberi. Sed prælati, & docti Confessarii sunt prudentiores medici. Ergo. Deniq;. Quia non solùm nostro seculo, sed etiam primis Ecclesiæ temporibus, frequens fuit reseruatio grauiorum criminum, vt constat ex antiquissimis Canonibus pœnitentialibus in Extrauaganti *Inter cunctas de priuilegiis*. patet ex scriptis antiquorum Doctorum, Scholasticorum, *S.* Thomæ: Sancti Bonauenturæ. Richardi, qui *in 4. Sententiarum dist. 17. de Casuum reseruatione disputárunt*: constat ex Epistolis *S.* Cypriani prætertim *ex Epistola 16. libri tertii*. constat ex facto Episcoporum, vt de *S.* Ambrosio refert Sozomenus *lib. 7. c. 23*. qui excommunicauit Theodosium Jmperatorem, ob injustas cædes per eum in vrbe Thesalonica patratas, ejusq; peccati pœnitentiam, & vinculi solutionem ita sibi reseruauit, vt nullus, inferiorum Sacerdotum, Jmperatorem Ecclesiæ reconciliare auderet. Demum hoc euidenter constat *ex Concilio Carthaginensi 3. cap. 32*. vbi dicitur *Quòd Presbyter inconsulto Episcopo, non reconciliet pœnitentem, nisi vltima necessitas cogat*.

DICO 2. Peccata quæ reseruari consueuerunt, non sunt peccata *Peccata in-*

interna,

terna non reseruantur interna, sed solùm externa, mortalia. Ratio est, quia Ecclesia, non judicat de occultis. Ergo non consueuit reseruare interna, sed solùm externa. Tùm quia reseruatio introducta est, propter atrociora, & grauiora crimina, quæ disciplinam christianam turbant. Sed peccata interna, non pertinent ad disciplinam populi Christiani, quæ externa est, Ergo. Tùm quia solùm mortalia externa cadunt sub judicium Ecclesiæ. Inde,

COLLIGE. Superior posset quidem, & interna peccata sibi reseruare, sicut & externa, tamen regulariter, & ordinariè loquendo, non debet: tùm quia inde sequeretur, magna perturbatio conscientiarum: tùm quia consuetudo prohibet.

Venialia nõ reseruãtur. DICO 3. *Peccata venialia non reseruantur, nec reseruari possunt.* Ratio est, quia cùm non sint materia necessaria confessionis, non potest Superior ordinare, vt nemo ipsa absoluat, nisi ille, quia habens venialia, posset negligere hujusmodi ordinationem, cùm non teneatur ad Confessionem talium peccatorum. Tùm quia non debent reseruari, nisi grauiora. Ergo non venialia. Hinc

COLLIGE. Posse, præsertim Summum Pontificem, aliqua venialia sibi reseruare, ita vt non possit inferior ab illis absoluere; sed hoc nunquam fecit, nec faciet, quia nulla necessitas cogit.

Mortalia possunt reseruari. DICO 4. Peccata mortalia, possunt, & de facto reseruantur, non solùm illa, quæ habent annexam aliquam Censuram; sed etiam, quæ nullam Censuram habent annexam. Probatur. Quia cùm potestas jurisdictionis, quæ requiritur cum potestate ordinis, emanet à Pontifice in Episcopos, & alios inferiores pastores, potest eam illis limitatam concedere, & illi eandem limitare suis inferioribus, in iis, in quibus hoc sibi à Summo Pontifice, non est prohibitum. Ergo à Superioribus, possunt reseruari casus, non solùm ratione censuræ, sed etiam ratione culpæ. Hæc conclusio, constat ex Tridentino *Sess. 14. Capite 7.* quæ authoritas est citata sub prima Conclusione.

ARTICVLVS II.

Quinam habeant potestatem reseruandi casus, & quam ob causam?

Quantùm

Quantùm *attinet ad Quis reseruare poßit?* DICO Primo. Summus *Pontifex*, qui habet potestatem jurisdictionis, immediatè à DEo collatam, & ab illo in omnes alios descendit, potest peccata aliqua sibi pro absolutione reseruare. Ratio est, quia Superior potest id, quod saluti animarum expedit. Sed reseruatio casuum, saluti animarum expedit, vt à peccatis pœnitentes retrahantur. Ergo.

Reseruatio Pontificia.

QVÆRES I. *An reseruatio Pontificia, cadat immediatè in culpam, an solùm in censuram, vel simul in vtrumq;?*

DICO, Duplex est opinio. 1. asserit omnia, & sola illa peccata *Summo* Pontifici esse reseruata, quibus annexa est excommunicatio, ipsi reseruata, ita vt sublatâ excommunicatione per Summum *Pontificem*, aut alium de ejus facultate, nullum sit peccatum *Summo Pontifici* reseruatum; Atq; ita juxta hanc opinionem, reseruatio *Summo Pontifici*, non cadit immediatè supra culpam, sed super Censuram, & mediante censurâ, super culpam: nemo enim potest absolui à culpa, nisi priùs absoluatur à Censura. Ita Nauar. *in Manuali cap: 27. numero 261.* Cajetanus *verbo casus.* S. Antoninus *3. p. titulo 17. cap. 11.* Soto *in 4. dist. 18.* Ratio eorum est, quia ablatâ Censurâ, culpa non est ampliùs reseruata.

Reseruatio Pontificia cadit super culpam, & censuram.

2. Opinio asserit, quòd reseruatio Pontificia, cadat super censuram, & super culpam, ita quòd vtrumq; sit reseruatum. Hæc *Sententia*, est communior Doctorum *in 4. dist. 17.* quos refert, & sequitur Suarez, *disp. 29. Sectione 2. num. 4.* Probatur 1. Reseruatio priùs cadit super culpam, deinde super censuram. Ergo super vtrumq;. Antecedens patet ex Concilio Tridentino *Seß. 14. cap. 7.* vbi ait. *Visum eße reseruare absolutionem culparum, à Summis Sacerdotibus.* Ergo non censurarum tantùm. Et infra subdit. *Et præsertim quoad illa, quibus Excommunicationis Censura annexa est.* Ergo reseruatio cadit super culpam priùs, postea super censuram, cùm culpa sit principale, quod *Pontifices* vitare cupiunt, & propter quod imponunt, perpetrantibus talia crimina, censuras, quas sibi reseruant.

Confirmatur *1.* Quia decreta Summorum Pontificum extant, quæ reseruant sibi peccata, & non solam Censuram, tale decretum eruitur antiquum ex *capite Si quis suadente. 17. q. 4.* vbi absolutio, quæ reseruatur, non refertur solùm ad Censuram, sed etiam ad peccatum. Ergo simpliciter

pliciter reseruatur, tàm censura, quàm peccatum. Aliud decretum est Sixti V. datum *Anno 1589.* Vbi Simoniacè promotos suspendit, & non excommunicat, ipsum tamen peccatum sedi Apostolicæ reseruat. Confirmatur 2. contraria opinio, videtur repugnare praxi Ecclesiæ, quia prudentes omnes solent talibus præcipere, vt iterum confiteantur iis, qui eos absoluere possunt, vt dicam *disp. 10. q. 2. art. 7.* Ad rationem prioris opinionis dico, verum esse dimissa Censura, dimitti quoq; reseruationem culpæ, sed hoc non prouenit, quia sint vnum, & idem, sed quia est praxis Ecclesiæ, vt quando concedit facultatem absoluendi à Censuris, concedat quoq; facultatem absoluendi à culpa: quod apertè colligitur ex Tridentino *Seß. 24. cap. 6.* vbi dicitur. *In quibuscunq; casibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, delinquentes quoscunq; absoluere.* Quibus verbis dat facultatem Episcopis, & eorum vicariis absoluendi crimina, & Censuras, quod ex hoc vocabulo (Casus) colligitur.

QVÆRES 2. *Quot sunt casus, Summo Pontifici reseruati?*

DICO 1. Non posse certum numerum assignari: crescente enim quotidie malitiâ hominum, crescunt quoq; Summorum Pontificum reseruationes, quia tamen necessarium est Confessario, illas cognoscere, eas *disput. 10.* vbi de censuris tractabimus, enumerabimus, *quæst. 2. a. 2.*

DICO 2. Non solum Summi Pontifices respectu Episcoporum, sed etiam Episcopi respectu parochorum, & aliorum Sacerdotum in sua diœcesi, possunt sibi reseruare casus, & Parochi respectu vicariorum, aut aliorum Sacerdotum sibi subditorum. Ratio est eadem, quæ & primæ conclusionis.

QVÆRES 3. *Qui, & quotuplices sunt casus Episcopis reseruati?*

NOTA. Casus Episcopis reseruati, sunt in triplici differentia. Quidam reseruantur illis ipso jure: quidam generali consuetudine Ecclesiæ: quidam speciali consuetudine, aut constitutione singulorum Episcopatuum.

Casus Episcopis reseruati jure. *Circa Casus jure reseruatos Episcopis*, est magna controuersia inter Doctores, nam aliqui numerant sex, juxta Glossam *Capite 2. de pœnitentia & remißione lib. 6.* Incendium ex proposito factum, & consilium seu auxilium ad id præstitum. 2. Peccatum ob quod solennis pœnitentia injungêda est. 3. blasphemia publica, sed in jure solùm pœnitentia assignatur in foro exteriori tali peccato vt obseruant Nauar: *c. 27.* & Angelus, *Verbo Casus reseruati.* 4. Peccatum Clerici habens anne-

xam

am irregularitatem. Sed hic absolui potest remanente irregularitate, vt ibidem docet Nauar. *num. 5.* 5. Dispensatio votorum, & juramentorum. Atqui dispensatio, non est casus reseruatus. Ergo. 6. Absolutio Excommunicationis majoris. Atqui Excommunicatio, non est peccatum, sed pœna peccati. Ergo juxta probabilem sententiam casus ex jure Episcopo reseruatus est tantùm vnus scilicet incendium voluntarium. Ita Nauar. *loco citato num. 262.*

Casus Episcopi de consuetudine.

Casus Episcopis reseruati de consuetudine generali Ecclesiæ, juxta Glossam in Extrauaganti. *Inter cunctas de priuilegiis.* Et Nauar: *loco citato*, sunt hi. 1. Homicidium voluntarium, aut realis membrorum abscissio. 2. Falsitas in scripturis, testimoniis, & reticentia veri, in judicio. 3. Ostensio scripturarum per notarios, & aduocatos parti adversæ. 4 Violatio immunitatis Ecclesiasticæ. Sed hic casus modo est Bullæ cænæ domini. 5. Retentio incertorum alienorum. Nauar: *cap. 17. num. 92.* 6. Sortilegium, Diuinationes, Incantationes, Præstigia, veneficia, tam exercentium, quàm recurrentium. 7. Incestus cum cõsanguineis in primo, & secundo gradu, & cum affinibus. 8 Corruptio Monialium. 9. Voluntaria percussio parentum. 10. Concubitus contra naturam, seu Sodomia. 11. Bestialitas. 12. Adulterium notorium. 13. Apostasia à fide, & Religione. 14. Raptus, & violatio virginis. Deniq; dicunt graues authores, quòd omne peccatum, habens annexam excommunicationem.

Casus specialiter reseruati Episcopis sunt illi, quos quilibet Episcopus, in sua Diœcesi, pro suo arbitrio, & exigentia reseruat, quos Confessarii inquirant.

Causa reseruationis.

Quantùm *attinet ad Causam reseruationis.* Dico 1. Vt casus reseruatus sit validus, & licitus, debet habere tres conditiones. 1. Debet esse peccatum mortale, quia tanta pœna, non imponitur pro veniali. 2. Debet esse peccatum graue, cujus reseruatio conducat ad bonum commune, pro vtilitate subditorum, non pro voluntate Superiorum. 3. Debet esse actus externus completus.

Dico 2. Casus qui reseruatur sine justa Causa, est quidem validus, sed non licitus, peccant tamen Superiores, sine justa causa reseruantes.

ARTICVLVS III.

Vtrũ in Religionibus, possint reseruare casus superiores ad libitũ suũ?

Casus reseruati Regularium. NOTA I. Clemens VIII. decreuit, vt nemo ex Superioribus Regularium casus sibi reseruet, exceptis iis qui sequuntur : Extat hac de re Bulla Clementis VIII. *Anno Domini edita 1594.*

Primo. *Veneficia. Incantationes. Sortilegia.*

Veneficia. Per *Veneficia*, significantur opera magica, quæ nos maleficia vocamus, quæ nimirum ex pacto cum dæmonibus inito, nocumentum inferunt hominibus, aut eorum possessionibus. Deinde per veneficia, significatur veneni propinatio, etiamsi non habeat magicum quid conjunctum, licet ex tali veneno procurato, & propinato, non sit secuta mors. Ita Crousers *in caput 7. Regulæ lectione 13.*

Incantationes. *Per incantationes* intelliguntur hîc verba, dæmonis arte adinuenta, vel ad ejus placitum instituta, ad quodlibet faciendum, siue illud sit sanitas, siue morbus, siue ludicrum, siue ad dæmonem inuocandum, tacitè, vel expressè. In hunc quoq; casum incidunt qui incantatoris operâ vtuntur. Ita Cyprianus Crousers *loco citato.*

Sortilegia. *Per Sortilegia* intelligitur ille vsus sortium, quarum directioni, præest diabolus pacto expresso, vel tacito, inter diabolum, & mittentes sortes, siue illæ sint diuisoriæ, quæ scilicet mittuntur ad cognoscendum, quid cuiq; tribuendum; siue consultoriæ, vt sciatur, quid in aliquo negotio faciendum, cauendumq; sit; siue diuinatoriæ, quibus aliqui vtuntur ad aliquid occultum cognoscendum, vt si sic, vel aliter lapilli, chartæ &c. decidant, conjecturatur aliquid prosperum, vel aduersum. In hunc casum incidunt qui Sortilegos consulunt. Hinc

Pactum expreßum. Tacitum. COLLIGE. Pactum expressum est, quando expressis verbis inuocatur dæmon, & cum illo pactum initur. Tacitum pactum est, quando quis cognitionem soli DEO reseruatam, mediis vanis, & indebitis procurat, nam quamuis præter intentionem ejus sit, dæmonem inuocare, nihilominus eò ipso, quòd quis hæc media vana intentat, quibus libentissimè se dæmon permiscet, vult à dæmone vanorum inuentore edoceri, vel adjuuari. Vel tacitum etiam est quando aliquis vtitur signis, quibus veneficæ vtuntur. &c.

Secundus casus, *Apostasia à Religione, siue habitu dimißo, siue retento, quando eò peruenit, vt extra septa monasterii sui, seu Conuentus fiat egreßio.*

Apostasia. Per *Apostasiam à religione*, intelligitur discessio facta ab illa, animo non redeundi ad institutum religiosum.

COL-

Septa mona-sterii.

Collige. Per septa monasterii, intelligitur egressus extra murum, aut septum, intra quod noctu, non solet patere accessus secularibus. vnde si quis apostatandi animo jam esset egressus, ipsam domum Monasterii, hortum tamen non esset egressus, etiamsi veram Apostasiam commisisset, non tamen reseruatam, neq; habentem annexam excommunicationem.

Tertius casus.

Tertius casus, *Nocturna, & furtiua è Conuentu egreßio, etiam non animo apostatandi facta. Furtiua*, id est inscio, & inuito Superiore. Imo & ipse Superior si noctu egrediatur, nemine ex fratribus conscio, incidit in hunc casum. Huic tamen casui non putant aliqui annexam esse excommunicationem, nisi dimittatur habitus: contrarium est probabilius, & in praxi.

Proprietas 4. casus.

Quartus Casus, *Proprietas, contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.* Explicatur, Hæc proprietas in eo consistit, quòd quis accipiat, retineat, & vtatur aliqua re contra expressam voluntatem, vel probabiliter præsumptam, Superioris, & etiam Domini ipsius rei, in nostra religione, siue id fiat inscio, siue conscio Superiore. Porrò proprietas mortifera est, quando res appropriata, est notabilis momenti, juxta Expositores Regulæ nostræ, est illa res notabilis, quæ valorem trium Juliorum, & grossorum Polonicorum 30. adæquat. Inde

Res notabilis qua

Collige 1. Dispensator rerum monasterii, si distribuat aliis plura, & meliora, est proprietarius, si sit res notabilis.

Collige 2. Qui aliquid notabile abscondit, vt illud liberæ dispositioni Superioris subducat, incidit in casum reseruatum.

Collige 3. Non solùm, qui aliquid notabile accipit, incidit in casum reseruatum, sed etiam qui accipit siue ab externis siue à domesticis, contra voluntatem expressam, vel præsumptam probabiliter Superioris.

5. casus.

Quintus casus, *Juramentum falsum, in judicio regulari, vel legittimo.* Explicatur, Quando quis juridicè, & legittimè interrogatur à Superiore, siue vt reus, siue vt testis, & ipse pejeret, incidit in casum reseruatum; Aduerte tamen hîc, non teneri testem veritatem dicere, si ex relatu ipsius rei, vel aliorum scit.

Sextus casus. *Procuratio, auxilium seu consilium ad abortum faciendum, post animatum fœtum, etiam effectu non secuto.*

Circa hunc casum, Sixtus V. *Anno Domini 1588.* seuerum de-

cretum edidit contra seculares, & Regulares, abortum procurantes, consulentes, auxiliantes, siue abortus, esset fœtus animatus, siue inanimatus, nam præter excommunicationem, seculares subjecerat pœnis homicidarum; clericos priuatione omnium officiorum, & beneficiorum. Hunc rigorem mitigauit Gregorius XIV. nimirum qui procurant abortum fœtus inanimati, non incurrunt excommunicationem, nec irregularitatem, licet mortaliter peccent: qui verò fœtus animati procurant abortum, incurrunt excommunicationem, non tamen Papæ reseruatam, sed casum reseruatum incurrunt, irregularitatemq; contrahunt. Clericus verò secuto effectu, manet priuatus officio; has pœnas subeunt, qui consulunt abortum, imò pater fœtus animati, si taceat, audiens quod mater velit procurare abortum, nihil aliud faciendo, omnes prædictas pœnas incurrit. Porrò non incurritur irregularitas, si non sequatur mors ex procuratione abortus, incurritur tamen casus reseruatus, & excommunicatio à Regularibus, quia sub tali modo jussit Clemens VIII. reseruare casum; à secularibus verò, si effectus non sequatur, neq; irregularitas, neq; aliæ pœnæ incurruntur: quia conatus solus ad culpam non meretur pœnam ordinariam legis, effectu non secuto. Quis autem possit dispensare ab irregularitate tali, dicetur *Disp. 10. q. 5. art. 4.*

Nota contra abortū facientes.

7. casus. Septimus casus, *Falsificatio manus, aut sigilli.* Id est quando ad imitationem Sigilli conuentus, vel officii Superiorum, aliud, vel etiam manum effingunt.

8. casus. Octauus *Furtum de rebus Monasterii, in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale.* Explicatur, per res monasterii, intelliguntur res ad vsum fratrum, vel Conuentus assignatæ, siue sint ad victum, siue ad amictum, siue ad ornatum Ecclesiæ, vel monasterii pertinentes, talia enim surripientes, incurrunt casum reseruatum, in specie sacrilegii, imò si sit furtum rei notabilis, ministerio Ecclesiæ deseruientis, V. G. librorum, calicis, ornamentorum, cum effractione seræ, fenestræ, januæ, incurritur excommunicatio.

9. casus. Nonus casus, *Lapsus carnis voluntarius, opere consummatus.* Dicitur (opere consummatus) id est, omnis lapsus carnis voluntarius, qui fit per effusionem seminis, siue in secundam personam, siue in seipsum, per actus exteriores procuratam, vt per tactum, & motum libidinosum: imò, & qui est causa alteri seminationis, per tactus, incidit in hūc casum. Addo si per aspectū inducatur pollutio, ex rebus inhonestis, puto esse reseruatam.

Decimus casus est, *occisio, aut vulneratio, seu grauis percußio, cujuscunq; Personæ.* 10. *casus.*

Dicitur (*Cujuscunq; personæ*) Id est, siue sit secularis, siue Regularis, & Ecclesiastica, dummodo sit percussio injuriosa, quæ sit peccatum mortale, quæ si in clericum cadit, habet annexam excommunicationem.

Vndecimus casus, *Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarũ à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.* Patet ex se. 11. *casus.*

NOTA 2. Clementem VIII. istos vndecim casus non reseruâsse de facto, pro omnibus Regularibus, vt aliqui malè putant, sed solùm designauit materiam, vt scilicet Prælati Regulares illos tantùm, vel aliquem ex illis, possent reseruare, & extra illos, nullus omninò Prælatus, possit aliquem reseruare, nisi in Capitulo Generali, vel Prouinciali.

NOTA 3. Non annullat Papa in hac Bulla, nec reuocat casus antiquos reseruatos in Religionibus, per statuta Generalia facta in Capitulis Generalibus, si qui sunt reseruati extra hos casus vndecim. Et sic casus antiqui in Ordine nostro, Minorum de obseruantia, in statutis Generalibus, non sunt reuocati neq; exclusi. Ita declaratum esse dicit à Prælatis nostri Ordinis, Laurẽtius de Portel. *verbo casus reseruati in additione.*

PETES 1. Quis ab istis casibus reseruatis in Religionibus potest absoluere? *Qui poßunt absoluere à Casibus reseruatis?*

DICO 1. Ministri, vel Priores, Generales, vel Prouinciales: qui etiã possunt delegare aliquibus idoneis, duobus in majoribus Conuentibus. In Ordine Minorum Guardiani, non possunt subdelegare authoritatem absoluendi à reseruatis ad semper, pro suo officio, possunt tamen ipsi absoluere, si subditi velint eis confiteri, non tamen possunt cogere subditos, vt sibi confiteantur, quia hæc jurisdictio data est illis, in ædificationem, non in destructionem: Deinde potest, imò debet concedere authoritatem pro reseruatis Guardianus, vel Custos, Confessori, vel subdito petenti, pro casu præsenti, non autem potest delegare pro reseruatis ad semper. vnde S. Thom: *in 4. dist. 17. q. 3. art. 3.* ait peccare superiorem, qui difficilem se præbet in danda hac facultate. Aduerte Ex Roderico *Tom. 1. Q. 62. art.* 5. Superiores non posse dare licentiam subditis, vt absoluantur, à Casibus reseruatis, à Sacerdotibus secularibus.

PETES

A casibus Papa qui absol vunt.

Petes 2. Quinam Regulares, possint absoluere à casibus Pontifici reseruatis, etiam Bullæ Cœnæ Domini? Respondeo. Generales, Prouinciales, Custodes, Guardiani, *Prædictorumq;* Vicarii omnes in absentia eorum, ex concessione Clementis IV. & Sixti IV. possunt absoluere suos subditos à casibus Pontifici reseruatis etiam in Bulla Cœnæ Domini, etiam hæreseos: aliqui negant posse ab hæresi, quia per Bullam Cœnæ reuocantur omnia priuilegia Regularium, hoc tamen non admittit Cyprianus Crousers *Lect. 12. ad caput. 7. Regulæ*; quanquam relapsos, non esse ab hæresi absoluendos, nisi per Prouinciales docet.

ARTICVLVS IV.

Quinam potestatem habeant absoluendi à casibus reseruatis?

Dico *1.* Omnis ille, qui reseruauit, & superior reseruantis, habet facultatem ordinariam absoluendi à reseruatis: Et sic casus Episcopo reseruati, possunt absolui ab Episcopo, & à Summo *Pontifice.* Ratio est quia qui potest ligare, potest etiam soluere.

Dico 2. Quicunq; habens auctoritatem delegatam à Superiore, directè potest absoluere. Ratio est, quia qui habet facultatem ordinariam, potest eam per se loquendo alteri committere.

Petes 1. *Possuntne* Episcopi, & alii majores prælati absoluere directè à peccatis Summo *Pontifici* reseruatis?

Episcopus potest absoluere à casibus papalibus.

Respondeo. *Possunt* in duobus casibus. 1. *Si* sint peccata occulta, ita Trident. *Sess.* 24. *cap. 6.* 2. Quando pœnitens legitimè est impeditus, vt nec *Papam*, nec ejus nuncium possit adire: ita habetur in jure *Capite de catero, & capite Quamuis.* Et *capite Hos qui de sententia.* vbi etiam numerantur legitima impedimenta propter quæ, non teneatur quispiam adire Pontificem. *1.* est infirmitas. 2. inopia. 3. *Pue*rilis, aut senilis ætas. 4. fragilitas sexus, aut alia corporis impotentia. 5. Capitales inimicitiæ. 6. Liberorum cura, & similia, quæ judicio Episcopi, videbuntur rationabiliter à tali itinere excusantia. Porrò hanc absolutionem possunt impendere, vel per se, vel per vicarium ad hoc deputandum, præterquam ab hæresi, à qua solùm per se possunt absoluere, licet & hoc aliqui authores adimant Episcopis, quòd *in Disputatione 10. de Censuris videbimus.*

Petes 2. Vtrum Confessarius Posnaniensis, qui non habet hic absoluendi licentiam à reseruatis Episcopo, possit absoluere peregri-

nos,

nos, aut iter agentes à reseruatis? RESPONDEO. Licet non habeat facultatem absoluendi à reseruatis, posse absolutionem impendere iter agentibus, aut peregrinis, habentibus casus reseruatos proprio ipsorum peregrinorum Episcopo; non posse autem absoluere à casibus Episcopo *Posnaniensi* reseruatis. Ita Cajet: *verbo absolutio 2.* Nauar, *cap. 27. num: 275.* Ratio est, Tùm quia reus judicari solet juxta leges, & consuetudines loci, in quo reperitur. Tùm quia Confessarius, non tenetur scire casus aliis Episcopis reseruatos, alioquin multis premeretur scrupulis, ferè semper dubitans, aliquem casum esse aliis Episcopis reseruatum. Hinc *Nota casum*

COLLIGE. Peregrinus, habens casus reseruatos Episcopo loci illius in quo reperitur, & casus Episcopi proprii domicilii non potest absolui nisi ab habente facultatem à reseruatis. Ita Nauar: *loco citato, num. 261.* Quòd si habeat casus, qui Episcopo proprii domicilii, non sunt reseruati, sed solùm illius loci Episcopo, in quo confitetur, non potest absolui, nisi ab habente potestatem à reseruatis. Si verò habeat casus Summo Pontifici reseruatos peregrinus, non potest absolui, nisi ab habente facultatem à casibus Papæ reseruatis, quia Summus Pontifex habet totum orbem pro territorio, & ipsius leges vbiq; obligant, modo sint acceptatæ, vel non sint per contrariam consuetudinem abrogatæ. Hinc

COLLIGE 2. Qui commisit peccatum in alieno territorio, non potest absolui per se loquendo à ministris pœnitentiæ illius loci, nisi ibi moretur causa negotiorum, aut ratione itineris, habitâ ratione consuetudinis, juxta quam vsu receptum est, vt aliquis in alieno territorio possit absolui. Ratio est, quia *in cap. omnis vtriusq; sexus*, dicitur peccata confitenda esse proprio Sacerdoti, vel alteri de ejus licentia. ita Nauar. *cap. Placuit de Pœnitentia dist. 6. num. 83. & alij.*

PETES 3. An Summus Pontifex, in Jubileis, concedens facultatem absoluendi à quibuscunq; casibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, censeri debeat, dare potestatem absoluendi à reseruatis in Bulla Cœnæ Domini? *In Jubileis à Casibus bullæ Cœnæ Domini an possint absoluere.*

RESPONDEO. Non. Ratio est, quia in generali concessione, non censentur concessa, quæ specialiter non essent concedenda, *cap. Si Episcopus de pœnitentia, & remiss. in 6.* Quòd verò Pontifex Maximus, sibi reseruet casus, Bullæ Cœnæ Domini, nisi specialiter illos exprimat, do-

cet

cet *Stylus* Romanæ curiæ. Et probat Couaruuias in *c. Alma mater* *§ 2. num. 7.* Hinc

Colligε 1. Nunquam censetur Papa concedere in Jubileis absolutionem à hæresi nisi, id specialiter, & clarè in Bulla exprimat. Ita Couaruuias *loco citato*, & Nauarrus *cap. 275.* dicit Pium Quintum declarâsse, talem esse mentem suam.

ARTICVLVS V.

An Religiosi mendicantes per priuilegia sibi concessa possint absoluere à casibus Episcopo, & Papæ reseruatis?

1. Opinio. Prima opinio est negatiua, Probatur 1. quia id per *Clementinam Dudum de Sepulturis* prohibetur. Tantam enim potestatem concedit Religiosis, quantam Parochis. Sed parochi non possunt. Ergo neq; Religiosi. Confirmatur 1. *Ex Clementina Religiosi de Priuilegijs*, vbi excommunicantur Religiosi, si tentauerint absoluere à casibus reseruatis Apostolicæ Sedi, aut locorum ordinariis.

Confirmatur 2. Quia per Concilium Trident: omnia priuilegia Religiosorum, esse sublata quoad hoc affirmat Miranda, *Tomo. 1. q. 64. art. 2.* vbi affert duas declarationes Cardinalium. Primò de consilio Clementis VIII. & Gregorii XIII. pro interpretatione Concilii Tridentini deputatorum super *cap. 7. Seß. 14.* In quibus sub grauibus pœnis prohibetur secularibus, & Regularibus Confessariis, ne virtute aliquorum priuilegiorum absoluant aliquem secularem ab aliquo casu reseruato *Papæ*, vel Episcopis à jure, vel ab homine, idq; sub pœnis grauibus ibi expressis, & decernitur ibi, absolutiones datas forè nullas. Et videtur supponere Miranda prædictam reuocationem valere pro tota Ecclesia.

*P*robatur 2. Quia Innocentius IX. & Clemens VIII. in suis Jubilæis concedunt casus Episcopis reseruatos. Ergo absq; Jubilæo etiam Confessarii Regulares non absoluunt.

2. Opinio affirmat. 2. Opinio est affirmatiua, quæ asserit confessarios Regulares posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, imò & Sedi Apostolicæ, & ab omnibus Censuris exceptis Bullæ cænæ Domini. *S*imiliter posse omnia vota commutare (non tamen absolutè dispensare) exceptis votis simplicibus Religionis, & castitatis, ad limina Apostolorum, Hierusalem, & Compostellam. Ita *S*anchez de præceptis Decalogi, tom. 2. lib.

lib. 6. cap. 17. num. 41. dicens. *Poterunt etiam Confeßarii Societatis JESV, per sua priuilegia, & communiter Mendicantes, per eorum participationem, absoluere ab omnibus casibus, & Censuris, & pœnis consurgentibus ex eis, toties quoties, præterquam à contentis in Bulla Cœnæ Domini, vt conceßit Paulus III. & habetur in nostris Priuilegiis Verbo absolutio.* Et Numero 43. subdit. *Sed dicendum est poße excommunicatum, suspensum, absolui in foro conscientiæ virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute priuilegiorum, quibus communiter fruuntur Religiosi, per quæ eis conceditur facultas ad absoluendum ab omnibus Censuris, quamuis Censuræ illæ deductæ jam sint, ad forum contentiosum, & licet publicæ sint*: Quod ibi probat sic. *Quia inquit in Bulla Cruciata, & in dictis Priuilegiis Religionum, conceditur absolutè facultas à Censuris, sine vlla restrictione aut limitatione. Priuilegium autem sine restrictione conceßum à nobis limitandum non est.* Confirmat ibidem Sanchez. *Quia absolutio conceßa virtute Cruciatæ, & Priuilegiorum Religionis, non prodest pro foro exteriori, sed tantùm pro foro interiori, & ita non infert damnum Ordinariis, quia illi non obstante eâ absolutione, poterunt procedere contra excommunicatum, vel suspensum in foro exteriori eadem ratione, ac poßent, si ille in interiori non eßet absolutus.* Citat pro hac sententia Ledesmam *2. parte q. 26. art. 1. folio 353.* Polancum in Directorio. *cap. 4.* Henriquez *lib. 8. de Eucharistia cap. 60. n. 4.* Couaruuiam *in cap. Alma mater 1. p. §. 11. n. 16.*

Sanchez authoritas.

Eandem sententiam tuetur Martinus Delrius Societatis JESV Theologus, *lib. 6. Disquisitionum Magicarum. cap. 1. Sect. 3.* Vbi fundamenta pro prima opinione resoluit. Probat 1. sic. Quia casus Episcopales sunt Minores Casibus Pontificiis, cùm ergo suos Pontifex concedat, multò majores, concedere censendus est illos Minores, juxta *c. cui licet, de Regulis juris in 6.* Atqui Pontifex potest absoluere à reseruatis Episcopalibus. Sed per hujusmodi Priuilegia concedit Religiosis, & quasi delegat suam absoluendi potestatem. 2. Probat. Quia nec Concil: Trident. nec Gregorius XIII. priuilegia hæc, quoad omnes vbiq; Religiosos apertè reuocârunt, quod erat necessarium, quod Viualdus fatetur *n. 40.* Quoad Gregorium XIII. optimè idem Viualdus *n. 44.* ostendit, nusquam vllâ Bullâ, vel motu proprio dicta priuilegia concessa per Pium V. Religiosis videtur restringere, imò in suo robore relinquit, cùm ait. *Eam deinceps dispositionem, atq; decisionem pro subjecta materia futuram eße, quæ siue ex jure veteri, siue ex dictis sacri Concilii decretis, siue aliàs ante dictarum literarum, & Constiutionum editionem*

Delrii authoritas.

erat, & si ipsæ non emanaßent, futura fuißet, ad quam dispositionem, & decisionem, suumq; pristinum statum illa omnia reducimus. Cùm ergo (inquit Delrius) antiquo jure, Religiosi habeant facultatem ab omnibus his casibus absoluendi, dummodo ipsi sint à suis Superioribus præsentati, & ab Episcopo approbati, juxta *Clementinam Dudum de sepulturis*: neq; hoc illis Concilium Trident: ademit, neq; Gregorius XIII. vt constat ex verbis ipsius. Ergo Episcopos huic priuilegio, sine noua Pontificis Maximi permissione derogare non posse.

RESPONDET ad 1. opinionis negatiuæ Delrius, Quando Papa negat se majorem religiosis potestatem concedere, quàm Parochis, tunc tantùm loquitur de aliis rebus, non de pertinentibus ad Sacramentum Pœnitentiæ.

Ad Confirmationem Respondet Delrius, Religiosi sine priuilegio attentantes absoluere, excommunicantur, citat Syluestrum, Tabiennam *verbo excommunicatio.* Ad 2. Confirmationem jam respondit, per Concilium non esse abrogata priuilegia quoad hoc. Ad 2. dicit, quòd prædicti Pontifices inserunt, propter cæteros Sacerdotes, non verò propter mendicantes. Huc vsq; Delrius.

Huic opinioni adhærent authores nostræ Religionis. Rodericus *Tom. 1. qq.* Regularium. q. 61. art. 13. & in Additionibus ad Summam Moralem *tom. 3. c. 12. Conclus: 1. & 2.* Anglez. *in floribus 2. parte q. vnica de Excommunicatione, art: 4. diff. 2.* Vega Minimus *verbo casus reservati casu 1. & 15.* Laurentius de Portel *in dubijs Regularibus verbo Confeßor num. 22.* et *verbo Casus reseruati. n. 6.* vbi Probat 1. Dato, non concesso, quòd quoad hoc sint priuilegia Religiosorum sublata per Concil. Trident. tamen post Concilium Sacra Congregatio Cardinalium citata pro opinione prima, declarat prædictas prohibitiones, factas esse pro sola Italia, vbi sic habetur. *Sacerdotibus tam secularibus, quàm Regularibus, per vniuersam Italiam degentibus extra vrbem.* Ergo non per vniuersum orbem. Probat 2. Gregorius XIII. *Anno Domini 1583.* declarat non esse suæ intentionis; derogare Confessariis Societatis JESV facultati, eamq; confirmauit. Sed hac facultate Confessarii Mendicantes, per communicationem vti possunt. Ergo. Minor patet, quia Gregorius XIV. priuilegia concessa Societati JESV, extendit ad alios Religiosos.

Deniq; adduco authoritatem Pauli Layman, Societatis JESV Theo-

Theologi, qui in sua Theologia morali *lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 18.* Quærens, Quomodo intelligendum sit priuilegium concessum Confessariis Ordinum mendicantium absoluendi quoscunq; fideles, auditis eorum confessionibus, à quibuscunq; peccatis, & à quibuscunq; sententiis, Censuris, ac pœnis Ecclesiasticis, exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur? *Authoritas Layman.*

Respondet 1. dicens Potestas hæc, extendit se ad absolutionem à peccatis omnibus, & à quibuscunq; inde secundùm juris constitutiones resultantibus Censuris, sententiis, aut pœnis Ecclesiasticis, exceptis casibus *B*ullaribus. Vbi inprimis notat. Hoc priuilegio nullam concedi facultatem super irregularitatibus, quia illæ non per absolutionem, sed per dispensationem tolluntur, cùm non tam pœnæ sint, quàm impedimenta canonica. 2. notat, Vi hujus priuilegii non tantùm censuras propriè dictas, quæ ob contumaciam inferuntur, per absolutionem tolli posse, sed etiam suspensiones, & interdicta juris, quæ ob delictum merè præteritum imposita, seu ad tempus, puta biennium, triennium, vel in perpetuum, & sine spe remissionis, qualis perpetua suspensio, vel potiùs depositio à *Pio* V. lata est in exercentes sodomiam, qui si occulti sint, ab Episcopis absolui possunt ab excommunicatione, per Concilium Trident. *Sess. 24. cap. 6. de reform.* & à Confessariis Ordinum mendicantium, virtute dicti priuilegii. *Nota.*

Respondet 2. ibidem Concl: 2. Hujusmodi amplam absoluendi potestatem, Summus *P*ontifex concedit, & delegat Ordini, vt proinde Prælati ordinum, committere eam possint iis Sacerdotibus Regularibus, quos ad hoc munus idoneos judicant; sicut colligitur ex Clementina *dudum § statuimus de sepulturis*, & docet Palud. *in 4. dist. 17. q. 4. art. 3. conclus. 5.* Rodericus *tom. 1. Regul: quæst. q. 60. art. 3.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. n.* 6. Miranda *in Manuali Prælat. tom. 1. q. 45. art. 12.* Llamas *p. 1. Methodi c. 7. § 4.* vbi benè admonet. *S*acerdotes Religionum Mendicantium, ad dictam facultatem consequendam, præter approbationem Episcopi, opus habere consensu *P*rælati, vel Capituli, juxta cujusq; ordinis consuetudinem: siquidem Episcopus tàm amplam jurisdictionem audiendi Confessiones omnium fidelium, vndecunq; accedentium, eosq; à Censuris reseruatis absoluendi, dare non potest, sed eam confessarii Mendicantium ordinum, à Summo Pontifice, cum dependentia à consensu, & voluntate *P*ælatorum suorũ accipiunt,

 Respon-

RESPONDET 3. Concl. 3. *Priuilegio* illo absoluendi omnes fideles, non comprehenduntur Religiosi, quibus secundùm propria statuta, extra suum ordinem, aut alteri, quàm illi, quem *Prælatus* ad hoc munus destinauit, confiteri permissum non est. Ita Rodericus t. 1. *q. 62. art. 4.* & Compendium *Priuileg. Societatis* IESV. *verbo absolutio §. 1.* Ratio est, Quia per priuilegium generale, non censetur derogari consuetudini, vel statuto particulari, nisi id exprimatur. Hæc omnia Paulus Layman.

PETES I. Vtrum Confessarii Mendicantium, potestate illâ absoluendi à Censuris, etiam extra Sacramentum *Pœnitentiæ*, siue erga eos quoq; qui ipsis Sacramentaliter non confitentur, vti possint?

RESPONDEO. Negat Suarez *tom. 5. disp. 7. Sect. 5.* Nauar: *in Manuali cap. 26. num. 31.* Affirmat Nauar. *lib. 5. consil. 11. num.* 2. Roderic. *tom. 1. q. 62. art. 7.* Henriquez. *lib. 7. c. 13. num. 2. & c. 30. n. 6.* imò & ipse Suarez. *de legibus lib: 8. c. 6. num. 15. & 16.* Vbi ait Etsi priuilegium loquatur tantummodo de foro pœnitentiali, non tamen necessariò restringendum esse ad forum Sacramentale, cum vinculum alicujus censuræ, in foro conscientiæ, tolli possit, injuncta pœnitentia salutari, sine pœnitentia Sacramentali. Ratio est, quia priuilegium, siue gratia à *Principe* data, interpretanda est secundùm naturam rei, quæ conceditur. Atqui absolutio ab excommunicatione, aliáue censura, non dependet à peccatis, potest enim aliquis absolui à Censura in conscientiæ foro, vt interim non absoluatur à peccatis; quomodo certum esse dicit Auila *p. 2. de censuris c. 7.* Parochos, ab excommunicatione non reseruata absoluere posse. Ergo idem præstare poterunt delegati, nisi ipsis potestas limitetur, qualis tamen limitatio in dicto priuilegio, nulla apparet.

Extra Sacramentum poßunt absoluere à Censuris.

Addo Hæc multò magis locum habere, in dispensationibus super irregularitate, voto, juramento, petitione debiti, quarum facultates si Confessariis alicujus Ordinis delegatæ sint, non rectè inde infertur, quòd eas extra Sacramentum *Pœnitentiæ* exercere non possint, quandoquidem à *Sacramentali* absolutione, nullo modo pendent. Hinc.

COLLIGE I. Confessarii Regulares, possunt absoluere percussores Clericorum, in casu ad Episcopum pertinente, si sit percusio leuis, facta satisfactione, si sit possibilis, vel saltem cautione reali, aut curatoria. Ita Roderic. *tom. 1. q. 61. art. 8.*

COLLI-

Colligе 2. Si casus sit reseruatus, cum Censura reseruata, vt sunt omnes Papales, si quis absoluat bona fide à peccatis, putans posse, & postea absoluat à Censura, non tenet absolutio, ex defectu jurisdictionis, quia reseruatio est super casum, & censuram.

Petes 2. Vtrum in Articulo mortis, cesset omnis reseruatio?

Respondet Concil: Tridentin. *Sess. 14. cap. 7. Piè admodùm in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atq; adeò omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibusuis peccatis, & censuris absoluere queant.* Ratio est, quia necessitas spiritualis, est multò major, quàm corporalis. Sed in necessitate corporali, licitum est vti re alienâ. Igitur & in spirituali: & sic etiam & Apostatæ, absoluere possunt in articulo mortis, qui sunt Sacerdotes. *In articulo mortis, à quauis Censura fit absolutio.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum propter casus reseruatos, possit dimidiari confessio?

Dico 1. Licet aliqui Theologi sentiant, posse Superiorem à solis reseruatis in confessione auditis, absoluere pœnitentem, & cum non reseruatis mortalibus, remittere ad inferiorem, tamen securior, & probabilior est opinio, quæ docet per se loquendo, absq; graui necessitate, & ~~cauta~~ rationabili causa, id non licere. ita D. Subt: *in 4. dist. 17. q. 1. art. 2.* Adrianus ibidem. Syluest. *verbo confessio 1. q. 19.* Rodericus. *in Summa tom. 1. cap. 55. n. 13.* Suarez. *disp. 13. Sect. 1.*

Probatur. Tùm quia de essentia Confessionis, est integritas jure Diuino: Sed jus Diuinum est seruandum, nisi aliter permittat justa, & rationabilis Causa. Ergo non licet absq; rationabili causa, dimidiare confessionem. Tùm quia absolutio, datur ad conferendam gratiam. Sed gratia non confertur, nisi ablatis omnibus peccatis, peccata autem, quæ non absoluuntur, non dimittuntur. Ergo talis absolutio est nulla: nec video quomodo talis absolutio à Sacrilegio excusari possit? *Dimidiari non debet cōfessio.*

Dices. Romæ Superiores absoluunt à reseruatis, & mittunt ad inferiores pro absolutione à non reseruatis. Ergo hoc est licitum.

Respondeo. Cum Syluestro loco citato, qui fuit Magister Sacri palatii, & versatus in Curia Romana, quòd Romæ non absoluant Superiores à peccatis solùm reseruatis, sed ab obligatione confitendi sibi.

Respondent Alii, quòd absoluant à Censuris, non à peccatis.

Propter negotia non est dimidianda confessio.

Dico 2. Sola communis multitudo negotiorum, quam Superiores solent habere, non sufficit ad hoc, vt Confessio reseruatorum dimidietur. Est contra Valentiam, & Sotum. Ratio est, Tùm quia negotia, non sunt tanti momenti, vt in jure Diuino possint dispensare. Tùm quia ex negotiis prælatorum vnum, & quidem præcipuum est, cura animarum. Tùm quia prælati occupati, possunt dare facultatem absoluendi inferioribus à reseruatis. vel certè auditis solis reseruatis, imponere pœnitentiam, non absoluendo Sacramentaliter, sed remittendo ad inferiorem, vt is auditis omnibus peccatis, absoluat etiam reseruata. Ita Syluest: *verbo Confessio 1. q. 9.* Rodericus *cap. 55. num. 13.*

Inferior nõ potest absoluere à non reseruatis.

Dico 3. Inferior Sacerdos, non habens facultatem absoluendi à reseruatis, non potest præcisâ necessitate, vel rationabili causâ, absoluere pœnitentem à non reseruatis, ipsumq; mittere ad Superiorem pro reseruatis. Ita iidem authores citati sub prima Conclusione. Ratio est. Tùm quia si inferior posset pœnitentem à non reseruatis absoluere, ipsumq; pro reseruatis ad Superiorem transmittere, etiam simplex Sacerdos, posset à peccatis venialibus absoluere pœnitentem, habentem peccata venialia, & mortalia, illumq; ad Confessarium approbatum, ad Confessiones pro peccatis mortalibus excipiendas, remittere. Sed hanc sequelam nullus admittet. Ergo nec id, ex quo sequitur. Tùm quia Confessio, debet esse accusatio, coram legitimo judice. Confessio autem reseruatorum, facta inferiori, non est accusatio coram legittimo judice, quoties pœnitens præcisâ necessitate, confitetur peccata sua Sacerdoti, non habenti facultatem reseruatorum.

Dixi (præcisâ necessitate) nam si occurrat grauis, licet non extrema necessitas, potest inferior Sacerdos, absoluere habentem casus reseruatos, priusquàm coram Superiore compareat, dum modo dictus inferior, possit absoluere directè à non reseruatis. Ratio est, quia, vt dixi *Disputatione 5. de integritate Confessionis*, vrgente necessitate, licita est, & valida, Confessio integra formaliter, etsi non materialiter.

Necessitas grauis quæ in hoc casu?

Petes, Quæ est ista necessitas grauis, in qua potest absolui à non reseruatis habens reseruata, ab illo, qui non habet licentiam absoluendi à reseruatis? Respondeo. Quando aliquis est obstrictus, necessitate celebrandi, vel communicandi, ob vitandum graue damnum, seu scandalum, vel grauis infamiæ periculum, potest ante celebrationem, vel communionem confiteri peccata tam non reseruata, quàm reseruata, seu

ta, seu habentia annexam excommunicationem, si non habeat copiam Confessarii, habentis facultatem absoluendi à Casibus reseruatis, vel Censuris, cum onere tamen præsentandi se superiori, pro absolutione reseruatorum, vel censurarum. Ita Angelus, quem citat Suarez & sequitur *disp. 31. Sect. 3. num. 8.* Ratio est, quia interueniente graui necessitate, potest aliquis communicare, vel celebrare, non præmissâ confessione. Ergo etiam interueniente graui necessitate, potest aliquis confiteri, coram non habente potestatem absoluendi à reseruatis, & absolui à non reseruatis: Jus enim naturale, de seruanda fama, aut vitando scandalo, prævalet juri positiuo.

PETES 2. An Sacerdos inferior, absoluens directè à non reseruatis, absoluant etiam indirectè à reseruatis? RESPONDEO. Duplex est opinio: vna dicit, quòd à reseruatis non absoluat etiam indirectè, quia Concilium Tridentinum *Sess. 14. cap. 7.* dicit, talem absolutionem esse nullius momenti; nam absolutio, non potest cadere super aliqua directè, & super aliqua indirectè, nisi illa, quæ indirectè absoluuntur, cadant sub authoritatem absoluentis, quia auctoritas jurisdictionis, est de jure Diuino necessaria, quæ autem obliuiscuntur, ideò indirectè absoluuntur, quia super illa cadit facultas absoluendi: gratia autem, quæ per absolutionem datur, non manet cum aliquo peccato mortali, ideò cùm quis confessus est, plura mortalia, ab omnibus, vel à nullo debet absolui. Vnde Doctor noster in talibus casibus suadet, vt vel confessio differatur, vel si non potest, propter scandalum, ad Contritionem est recurrendum; & omnia tam reseruata, quàm non reseruata, inferiori confitenda, quia licet inferior quoad reseruata, non sit legittimus judex, tamen cognoscere debet, an pœnitens verè paratus sit, & dispositus ad recipiendam omnium absolutionem. Alia opinio dicit. Licet nihil posit inferior in peccata reseruata directè, potest tamen indirectè. Ita Coninch. *disput. 8. num. 105.* Bonacina *Disput. 5. q. 7. puncto 5. §. 3. Num. 6.* Hinc

Quæ indirectè absoluantur?

Nota.

COLLIGE I. Ille qui in casu necessitatis, obtinuit reseruatorum absolutionem à Superiore, non tenetur necessariò explicare reseruata, coram inferiore, quia ab illis Sacramentaliter fuit absolutus, coram DEo, & Ecclesia, ab habente jurisdictionem, & facultatem reseruatorum. Ergo non potest ratio afferri, cur pœnitenti onus imponatur, aperiendi eadem peccata inferiori. Ita Zerola *in praxi de pœnitentia*

Absolutus à reseruatis non est necesse vt coram inferiore illa aperiat.

tia cap. 15. q. 15. Suarez. *disp. 31. Sect. 1.* & alii quos ibi citat.

Collige 2. Ille, qui justa de causa fuit absolutus ab inferiore, non tenetur omnia peccata aperire Superiori, sed tantummodò reseruata, cùm non sit obligatio bis subjiciendi peccata Confessioni; vt docet Nauarus *cap. 9. num. 7. & alij communiter:* Suarez. Vasquez. *q. 91. art. 3. dubio. 10.*

Collige 3. Ille qui obtinuit absolutionem à non reseruatis, in casu necessitatis ab inferiore, & deinde nouam obtinet à reseruatis à Superiore recipit duplex Sacramentum, & duplicem effectum. Ita Suarez *disp. 31. Sect. 1.*

Collige 4. Inferior absoluens à non reseruatis pœnitentem, habentem etiam reseruata, debet imponere onus pœnitenti, vt se quamprimùm præsentet pro absolutione reseruatorum Superioribus: in articulo verò mortis, non debet tale onus imponere, vt se præsentet, quia quiuis tunc habet jurisdictionem: pro Censuris verò absoluendis, si æger euadat periculum mortis, debet se præsentare Superiori.

Collige 5. Superior per se loquendo tenetur concedere facultatem pœnitenti, petenti à reseruatis absolutionem, per se, vel per alium; neq; debet in hoc difficilem se præbere, aut illam denegare: Casuum enim reseruatio inducta videtur in vtilitatem pœnitentium, vt resipiscant, & meliùs in vita spirituali dirigantur, faciliùs autem resipiscunt, concessa facultate, quàm eâ denegatâ. Dixi (*Per se loquendo;*) quia si bonum proximi, vel ipsius pœnitentis, contrarium postulet, denegare potest superior facultatem.

Quæres. *An qui dubitat aliquod peccatum esse reseruatum, vel se circa peccata reseruata facultatem habere, possit absolutionem impendere?* Ista difficultas procedit, non de dubio juris, sed de dubio facti. V. G. quando pœnitens dubitat se homicidium voluntarium commisisse, vel aliquod aliud peccatum simile reseruatum.

In dubio facti potest absoluere. Dico 1. Quilibet Sacerdos approbatus, potest in dubio facti, cadentis sub reseruationem, absoluere, nisi aliter in jure decernatur, in aliquo casu, aut nisi adsit sufficiens præsumptio in contrarium, de reseruatione facti. Ratio est, Tùm quia in dubiis, melior est conditio possidentis: Confessarius autem approbatus est in possessione suæ jurisdictionis. Tùm quia in foro externo, non fit judicium contra delinquentem, nisi adsit sufficiens præsumptio in contrarium. Ergo neq; in foro

foro interiori judicandum est, nisi sit sufficiens præsumptio in contrarium, & sufficientes conjecturæ. Neq; valet instantia, *In dubijs est tutior pars eligenda*, quia non semper est ex obligatione pars tutior eligenda, sed aliquando potest eligi tuta, relictâ tutiore.

Dices Peccata mortalia dubia sunt approbato necessariò confitenda. Ergo & reseruata dubia approbato pro reseruatis.

Respondeo. Nego Consequentiam, ratio disparitatis est, quia cùm reseruatio sit odiosa, & pœnalis, non extenditur ad casus dubios, lex verò confessionis est fauorabilis, vt potè lata, tanquam medicina ad delenda omnia peccata, commissa post Baptismum, & ad præcauenda futura, nec solùm lata est pro mortalibus certis, verùm etiam pro dubiis, vt patet *ex Disputatione tertia*.

Dico 2. Sacerdos, qui propriè dubitat se jurisdictionem habere, circa peccata reseruata, non potest absoluere; nam Sacerdos, sciens peccatum aliquod esse reseruatum, sed dubitat an possit absoluere, exponit se periculo dandi inualidam absolutionem: quare Sacerdos qui ita propriè dubitat, non potest absq; lethali culpa, extra mortis articulum, directè absoluere, interueniente verò casu necessitatis, indirectè potest, vt supra dictum est. Colligitur *ex l. Barbarius ff. de officio prætoris*. Hinc

Collige Ille qui sequitur opinionem probabilem Doctorum, ita sentientium, habet jurisdictionem absoluendi à reseruatis: si priuilegium absoluendi, non est reuocatum, vnde validè agit, quæ agit, ac si reipsâ jurisdictionem haberet.

ARTICVLVS VII.

Vtrum peccata reseruata, quorum pœnitens in Confessione Superiori, vel licentiam habenti, factâ, oblitus est, maneant sub eadem reseruatione?

Dico 1. Absolutus tempore Jubilei, vel ab habente licentiam à reseruatis, remanet absolutus à peccatis reseruatis, quæ per obliuionem inculpabilem prætermisit in Confessione, modò confessarius intentionem habuerit absoluendi à reseruatis. Ratio est, quia Confessarius jurisdictionem habet absoluendi, & vult absoluere, vt suppono, & pœnitens facit quod in se est. Ergo est valida absolutio in tali casu. Ita Emmanuel *Sa. verbo Conf. num. 5.* Nauar. *cap. 26. num. 13.* Angelus *verbo*

Oblita peccata desinũt esse reseruata.

verbo Conf: *1. num.* 22. Rodericus *cap. 184. num. 15.* Dixi in Conclusione (Modo Confessarius intentionem habuerit absoluendi à reseruatis.) nam aliqui graues Theologi dicunt, si habens licentiam à reseruatis absoluendi, sed peccatum reseruatum, ante absolutionem non agnoscat, neq; intentionem absoluendi habeat, licet pœnitentem absoluat à peccatis oblitis, quoad culpam, non tamen liber est ille pœnitens, ab obligatione confitendi peccata reseruata, legittimo Superiori; nam perinde est inquiunt, ac si fuisset absolutus ab Inferiore.

Cautela. Doctrinam itaq; tradunt Doctores ad tollendos scrupulos, pœnitens dum confitetur Confessario, habenti potestatem à reseruatis, petat absolutionem à reseruatis, & à censuris, si fortasse aliquo peccato, vel censurâ irretitus censeatur, hic enim consequitur absolutionem à reseruatis, & Censuris, quia Confessarius, præsumitur habere intentionem absoluendi pœnitentem, juxta ipsius intentionem.

Probabilis opinio. DICO 2. Non improbabiliter sustineri potest, pœnitentem remanere absolutum á reseruatis, etiamsi non petat explicitè absolutionem á reseruatis, dum confitetur Sacerdoti priuilegium habenti circa reseruata. Ratio est. Tùm quia multi ex Doctoribus citatis, absolutè putant reseruationem tolli, quoties pœnitentes bona fide confitentur Superiori facultatem reseruatorum habenti. Tùm quia, etsi pœnitens non petat explicitè, nihilominùs censetur implicitè, & interpretatiuè petere absolutionem reseruatorum, quatenus accedit ad Confessarium, vt quantùm fieri potest absoluatur, & á peccatis liberetur; cùm autem Confessarius censeatur velle pœnitenti prospicere, ipsumq; à peccatis liberare, quantùm licitè potest, censetur etiam velle reseruationem peccatorum tollere: sed tutiùs est, vti remedio in prima Conclusione assignato. Hinc

COLLIGE 1. Illum remanere à casibus reseruatis absolutum, quem Confessarius intendit absoluere, virtute Jubilei, aut similis priuilegii: quia virtute Jubilei censetur habere intentionem absoluendi, juxta facultatem in Jubileo contentam.

Virtute jubilei absolutus à reseruatis oblitis est absolutus COLLIGE 2. Qui virtute Jubilei absolutionem obtinuit à Confessario approbato, sed oblitus est peccati reseruati inculpabiliter, potest deinceps cuilibet Confessario peccatum oblitum confiteri quia virtute Jubilei reseruatio est sublata. Dixi (inculpabiliter) nam defectu doloris, & integritatis Confessionis, talis non est verè pœnitens, vt do-

cet

cet Rodericus *in Summa c. 184. num. 13.* ad lucrandum verò Jubileum, requiruntur præfatæ conditiones, necessariò requisitæ ad veram pœnitentiam. hoc tamen dictum, non extenditur ad absolutionem Censurarum, nam hæc potest extra Confessionem per se loquendo obtineri, vt idem docet Rodericus, *loco citato*.

Collige 3. Pœnitens, qui confessus est Superiori, facultatem circa Casus reseruatos habenti extra Jubileum, remanet absolutus, quoad reseruationem peccatorum in confessione manifestatorum, licet Confessio fuerit inualida, & sic potest absolui ab inferiore, modo illi aperiat omnia peccata, & explicet pœnam, quam Superior imposuerat, vt Confessarius inferior eam iterum imponat virtute clauium. Ita Rodericus *loco citato*. Suarez *disp. 31. Sect. 4. num. 9.* Ratio est, quia facit fini satis, reseruationis; quia Casum reseruatum aperit Superiori, & ab illo recipit debitam satisfactionem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum absolutus tempore Jubilei, intra Jubileum committens peccata reseruata, possit iterum vigore Jubilei absolui?

1. Opinio affirmat. Ita Rodericus *in Summa cap. 184.* Henriquez. *lib. 9. cap. 16. num. 3.* Nauarr. *de Indulgentiis Notabili 32. num. 64.* & alii. Probant. 1. Quia in Jubileo non exprimitur, vt quis vna solùm vice, in Jubileo à casibus reseruatis absoluatur. 2. Quia fauores sunt ampliandi, non restringendi. Sed casus propositus est materia fauorabilis. Ergo. 3. Quia absolutio reseruatorum, potest sæpiùs obtineri extra Jubileum. Ergo & intra Iubileum. 4. Tùm quia, qui non curauit vota commutari tempore Iubilei, potest illorum commutationem obtinere transacto Iubileo. Ergo etiam potest absolutionem obtinere, qui casum reseruatum contraxit, nondum transacto jubileo.

2. Opinio negat. Est Sanchez *lib. 4. de voto cap. 54. num. 30.* Suarez. *Tom 2. de Religione lib. 6. de voto cap. 16. num. 17.* Bonacina *disp. 5. q. 6. §. 2. num. 17.* quæ multò probabilior videtur. Primò. Quia qui Iubileum obtinuit primâ hebdomadâ, non potest illum iterum lucrari in secunda, cùm in Iubileis, qui hoc tempore conceduntur, concedatur facultas lucrandi Iubileum, sub forma disjunctiua, nimirum in prima, vel in secunda hebdomada, non verò copulatiuè, aut indefinitiuè, vt patet in forma Iubilei.

An bis à casibus possit absolui in Iubileo.

Ergo etiam qui Jubileum obtinuit, non potest iterum virtute Jubilei, à casibus reseruatis, commissis post primam absolutionem in Jubileo absolui, licet nondum elapsum fuerit tempus Jubilei. 2. Quia facultas absoluendi à reseruatis, conceditur per ordinem ad Jubileum. Sed Jubileus jam semel est obtentus, & sortitus est suum effectum, reseruatio autem contracta est, obtento Jubileo. Ergo reseruatio non potest ampliùs auferri, virtute Jubilei.

Ad primum 1. opinionis. Ex forma Jubilei id colligitur, quòd vna vice tantùm talis facultas conceditur. Ad 2. Dico Fauores sunt ampliandi quantùm patitur intentio concedentis. Sed ex verbis Jubilei, non colligitur, Jubileum posse bis obtineri, consequenter neq; colligitur, absolutionem reseruatorum, posse virtute jubilei recipi, obtento jam semel Jubileo. Ad 3. Negatur Consequentia, quia ex forma Jubilei, id non colligitur. Ad 4. Negatur Consequentia: & ratio disparitatis est, quia qui obtinuit Jubileum, acquisiuit jus ad commutationem votorum, ante Iubileum emissorum, non verò obtinuit jus ad absolutionem Casuum reseruatorum, in quos pœnitens incidit post consecutionem Iubilei, sicut neq; acquisiuit jus, pro commutatione votorum, quæ adepto Iubileo commisit.

QVÆSTIO VII.

De obligationibus Ministri Sacramenti Pœnitentiæ.

Nota obligatio circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ oritur, vel ex parte pœnitentis, vel ex parte Confessarii, ideò præsens Quæstio diuiditur in 5. Articulos.

In primo quæretur. Vtrum Confessarius obligatur ad audiendam Confessionem, quoties pœnitens voluerit?

In 2. Qualem dispositionem Confessarius debet requirere in Pœnitente, vt eum validè absoluat?

In 3. Vtrum teneatur Confessarius instruere pœnitentem ignorantem?

In 4. Quid faciet Confessor si malè absoluat pœnitentem, & an aliquam Censuram, vel pœnam incurrat?

In 5. An aliqua dispositio requiratur in Confessario, & Ceremoniæ in administratione Sacramenti Pœnitentiæ?

ARTICVLVS I.

Vtrum Confessarius obligatur ad audiendam confessionem, quoties Pœnitens voluerit?

NOTA

NOTA. Difficultas procedit de Ministris, qui curam animarum habent, & qui non habent.

DICO 1. Sacerdotes non habentes beneficia curata, nec obeuntes vices Curatorum, non habent obligationem audiendi Confessiones, nisi vrgeret extrema necessitas: in tali enim casu esset contra charitatem deesse proximo.

Non habentes curā animarum non obligantur.

DICO 2. Licet nonnulli putent Parochum, tunc tantùm obligari ad dandas aures confitentibus, quando ipsi subditi ad confitendum obligantur, tamen verior est aliorum sententia, asserentium teneri Parochum audire, quoties subditi petunt, modo id faciant opportuno tempore, & justa de causa. Vnde peccaret mortaliter Parochus, & ejus vicarii, vel alii quibus cura animarum incumbit, necessitate vrgente, vel præcepti, vel morbi, vel periculosi itineris vel partus, &c. vel similium casuum. Ratio est, Quia Parochus tenetur ex debito officii sui, non solùm prouidere ouibus, in extrema necessitate, sed etiam temporibus opportunis, procurare eis vtilitatem, commodum, & profectum Spiritualem, vel saltem non impedire, ad hoc enim Parochus ab ouibus alitur, vt illis seruiat: valdè autem incommodum, & damnosum esset subditis, si non possent quoties vellent conscientias suas exonerare, & Sacramentis se reficere. Confirmari potest authoritate Ezechielis *cap. 34. versu 2. 3. 4.*

Parochi obligantur.

DICO 3. Episcopi, & alii Prælati Majores, tenentur itidem prouidere, ne idonei desint Confessarii subditis, regulariter tamen loquendo, non tenentur ipsi per se audire, nisi id grauis exigeret necessitas. Ratio est, quia ipsi habent vniuersalius regimen, & grauiores, pluresq; occupationes, neq; sunt ita immediati pastores, sicut Parochi.

Prælati Majores quando tenētur.

DICO 4. Potest per accidens Parochus, ab hac obligatione esse liber. Primò si adsint alii, qui id præstare possint, & velint. 2. Si subditus importunus sit, & nimis crebrò petat. 3. Si præsumeret Parochus, solùm habere Pœnitentem venialia. 4. Si aliqua grauior occupatio instaret, præsertim pro communi bono, vt concio, sacrum die festo, nec pœnitens esset in vllo periculo. 5. Si adverteret Parochus, per frequentem confessionem dari occasionem pœnitenti, scrupulos habendi.

Quando Parochus est liber.

ARTICVLVS II.

Qualem dispositionem confessarius debet requirere, & aduertere in pœnitente, vt eum validè absoluat?

Nota

Diſpoſitio pœnitentis qualis? NOTA 1. Diſpoſitio pœnitentis conſiſtit, in habendo Contritionem, vel attritionem, de quibus fusè dictum eſt *Diſputatione 4*. Deinde requiritur in pœnitente Propoſitum ampliùs non peccandi, id eſt, debet habere intentionem faciendi quod in ſe eſt, ne peccet; non tamen debet Confeſſarius aſtringere eum, ad aliquam promiſſionem de nouo faciendam, vel votum, ſed ſolùm excitare illum, ad habendum propoſitum verum, vt vitet peccatum. Præterea debet peccator, occaſionem proximam peccandi deſerere. Deniq; debet pœnitens integrè, & verè peccata ſua confiteri Sacerdoti.

NOTA 2. Quando Confeſſor reperit aliquem, vel aliquos in ſtatu malo, & damnato, qui tamen ignorant inuincibiliter, ſe eſſe in ſtatu malo, & peccati, quid in tali caſu Confeſſarius agere debeat? eſt magna diſſenſio inter Doctores, reſoluetur id concluſione quarta.

DICO 1. Ne Confeſſarius exponat ſe periculo, non conficiendi Sacramentum, debet illa omnia ſpectare in pœnitente, quæ enumerata ſunt in primo Notando. Ratio eſt, quia iſta omnia requiruntur ad veram pœnitentiam eſſentialiter.

Obnoxius reſtitutioni nõ debet abſolui. DICO 2. Non debet Confeſſarius eum pœnitentem abſoluere, qui eſt obnoxius reſtitutioni, ſiue famæ, ſiue bonorum fortunæ, aut corporis, à talibus enim exigendum eſt, vt vel reſtituant, ſi poſſunt, vel ſaltem ſi non poſſunt, vt habeant animum, quàm primùm poterunt, id faciendi: non enim ſemper pœnitens cogendus eſt, ad reſtitutionem actu faciendam, ſi vel impoſſibilitas eum excuſet, vel ſi aliquod damnum graue ex reſtitutione timeretur.

In proximis occaſionibus DICO 3. Quando pœnitens eſt in proximis occaſionibus peccandi, tunc abſolui non debet, donec promittat efficaciter ſe amoturum; immò aliqui addunt, quòd aliquando expediat juramento pœnitentem ad id adigere, ſi Confeſſarius putaret aliter id eum non facturum, quod promiſit. Ratio eſt, quia talis non eſt ſufficienter diſpoſitus ad abſolutionem, niſi occaſiones peccandi efficaciter à ſe remoueat. Nauar: *in Summa cap. 3. dicit*, quòd non debet peccator occaſionem proximam ſtatim relinquere, ſi inde graue ſcandalum, vel infamia, vel incommodum ſequeretur: Sed hoc totum pendet ex prudentia Confeſſarii, an iſta occaſio proxima, poſſit ſine ſcandalo, vel infamia, vel damno dimitti.

Exiſtens in malo ſtatu. DICO 4. Quando aliquis eſt in malo ſtatu, per ignorantiam inuinci-

uincibilem vel dubium, si ignorantia sit juris Diuini, vel humani, siue facti: si confessarius aperiendo veritatem, cognosceret non secuturam inde vtilitatem, vel commodum, sed potiùs incommodum, non tenetur aperire veritatem: si verò secus sit, tenetur. Ita Nauarr: *in capite Si quis de pœnitentia dist. 7. num. 77. Et dist. 5.* adducit *caput Quia circa De consanguinitate, & affinitate ex Innocentio III.* in quo mandat Pontifex, propter scandalum, esse dissimulandum cum aliquibus, qui bona fide Matrimonium contraxisse se putabant, & tamen erat impedimentum occultum dirimens. Ratio est, quia Confessarius, nulla alia de causa obligatur ad detegendam veritatem, nisi ratione officii sui, juxta præcepta Diuina, & humana, spectantia ad actus charitatis, vel correctionis fraternæ. Atqui si Sacerdos non sperat fructum emendationis, cessant præcepta prædicta obligare. Ergo. Inde

COLLIGE Dicere falsum, nunquam debet Confessarius, interrogatus verò debet aperire veritatem.

QVÆRES *Quid faciendum est Confessario, qui aduertit pœnitentem, aliquod peccatum, quod commisit, non confiteri?*

DICO I. Quando aduertit Confessarius, peccatum sibi aliàs notum, non confiteri pœnitentem, tenetur illum interrogare; multoq; magis ad id obligatur, si illud peccatum vergat in damnum tertiæ Personæ. Ratio est, quia Confessarii est munus, non solùm cauere peccatum pœnitentis, quod incurreret, non confitendo integrè, sed etiam prouidere, vt judicium suum sit rectum, & fidele; quod non esset tale, si absolueret aliquem, quem scit non integrè confiteri.

DICO 2. Si Confessarius sciens certò, quia vidit peccantem pœnitentem, & non confitentem vlli, nec sibi, non debet eum absoluere, sed suâ scientiâ debet pœnitentem conuincere, & inducere ad confitendum peccatum ipsum, quod si nolit confiteri, debet eum dimittere; quia sic indispositum, non potest absoluere.

DICO 3. Si Confessarius non est omninò certus, quòd pœnitens tale peccatum commiserit, sed ab aliis audiuit, tenetur ipsum absoluere, si negat. Ratio est, Tùm quia potuit pœnitens, illud peccatum confiteri alteri, & ideò negat, quia non tenetur bis confiteri. Tùm quia alii poterant ipsum, ex odio accusâsse. Hinc

COLLI-

Collige. Si sit opinionum diuersitas in aliqua re, confessarius tenetur opinionem sequi tutiorem, quare si opinio Confessarii est tutior, debet illam sequi, si pœnitentis est tutior, debet illam sequi: in dubiis enim tutior est pars eligenda. Ita D. Subtilis *q. 2. Prologi ad vltimum argumentum principale.*

ARTICVLVS III.

Vtrum teneatur confessarius instruere pœnitentem ignorantem?

Ignorantia triplex. Nota 1. Ignorantia, quæ est priuatio scientiæ, quam quis habere aptus natus est, triplex communiter à Theologis assignatur, præcedens, concomitans, & subsequens. *Ignorantia Antecedens.* Ignorantia antecedens est, quæ præcedit omnem actum voluntatis, ita vt nullo modo sit volita, nec explicitè, nec implicitè, nec virtualiter. *Concomitãs* Ignorantia concomitans est, quæ habetur de aliqua re, quæ agitur, tamen etiamsi res illa sciretur, adhuc illa res ageretur, vt cùm quis occidit inimicum, ignorans esse inimicum, quem tamen si sciuisset inimicum, nihilominus occidisset. Hæc ignorantia concomitatur accidentaliter opus, sed non est causa operis. *Subsequens.* Ignorantia subsequens, alia est, quæ tanquam pœna, subsequitur peccatum, qualem ignorantiam incurrit Adam peccando, & hæc non est peccatum, quia vt docet Sanctus Bonauentura *in 2. dist. 22. a. 2. q. 2.* est in nobis, sed non à nobis. Alia ignorantia subsequitur actum voluntatis, quæ est voluntaria, id est, causata ab actu voluntatis: & hæc est duplex, affectata, & crassa: *Affectata.* affectata est, quam voluntas vult, & affectat, vt per illam habeatur excusatio peccati, juxta illud Iob. 21. *Scientiam viarum tuarum nolumus.* *Crassa.* Crassa ignorantia siue supina, quâ quis posset scire aliquid, & tamen negligit scire, hæc enim ignorantia, est voluntaria indirectè, & non excusat à peccato, quia cùm quis possit, & debeat scire aliquid, & tamen non scit, imputatur sibi.

Nota 2. Ignorantia antecedens, idem est, quod inuincibilis. Subsequens quæ est affectata, & crassa, est vincibilis, & hæc est, vel juris, vel facti. *Ignorantia juris.* Ignorantia juris, est ignorantia legis, vel præcepti, quô aliquid prohibetur, ne fiat, vel præcipitur ut fiat. *Ignorantia facti.* Ignorantia facti, quâ ignoratur res ipsa prohibita, V. G. prohibetur ne occidatur homo: aliquis occidit hominem, putans esse feram, est ignorantia facti.

Dico 1. Quando ignorantia est inuincibilis, & si pœnitenti veritas aperiretur, sequeretur damnum graue, vel scandalum, vel aliqua

nota

nota in populo, tunc non tenetur Sacerdos illum admonere: sicut nec tunc quando monitionem putaret non profuturam, quod maximè locum habet in Matrimoniis, quæ bona fide putantur esse legittima ab ipsis conjugibus, etiamsi occasione confessionis, Confessarius aduertat esse nulla: vnde silere debet, & viros doctos consulere. Ratio est, quia admonitio fieri debet tunc, quando spirituale commodum speratur, & sine graui damno fieri potest. *Notent Confessarij.*

Dico 2. Quando ignorantia est vincibilis, & crassa, tenetur in omni eventu Confessarius admonere, & instruere pœnitentem, aut certè non absoluere. Ita communiter omnes. Ratio est, quia talis ignorantia, est peccatum mortale, & illa posita pœnitens non integrè sua culpa confitetur, nec potest validam absolutionem accipere. Tunc autem ignorantia est culpabilis, cùm quispiam nescit res, quas tenetur, & potest scire, vt est Mysterium SS. Trinitatis, saltem simplici modo; Incarnationis, remunerationis bonorum, & malorum in alia vita; obligatio audiendi Missam die festo, obligatio restituendi alienum, & cætera. *In ignorantia vincibili debet admonere.*

Petes 1. An debeat Confessarius interrogare pœnitentem de peccatis? *An debet interrogare pœnitentem.*

Respondeo. Debet, & tenetur, non tamen semper, sed tunc quando aduertit, & credit, esse necessarium ad integram, & fructuosam Confessionem, nimirum, quando putat pœnitentem ob ignorantiam, inconsiderationem, negligentiam, obliuionem, metum, verecundiam, aut malitiam, omittere velle. Deinde non quoad omnia, sed ea tantùm, quæ communiter ejus status homines committere solent.

Petes 2. Quomodo? Respondeo Prudenter, discretè, & cautè, *Capite omnis vtriusq;*, præsertim in Carnalibus. Præterea remotè, non de propinquo, à minoribus, & communioribus, ad majora, & magis particularia, à cogitationibus, ad verba, ab his, ad opera, &c. *Quomodo?*

Petes 3. Quot sunt diligentiùs in interrogationibus seruanda?

Respondeo Primò. Vt species, seu natura peccati distinctè explicetur. 2. Numerus peccatorum certus, vel verisimilis. 3. Circumstantiæ, inter quas frequentior conditio pœnitentis, & complicis, non tamen in indiuiduo. 4. Radix restitutionis. 5. Peccata diuersorum statuum. 6. De votis interrogandi sunt.

ARTICVLVS IV.

Quid faciet Confeßarius, si malè absoluat pœnitentem, & an aliquam censuram, vel pœnam incurrat?

NOTA Multis modis potest Confessarius malè absoluere pœnitentem, vel ex malitia, vel ex naturali inaduertentia. Deinde hic defectus Confessoris, potest esse, vel circa substantiam Sacramenti, vel contra bonos mores pœnitentis. Exemplum primi, vt si absoluat sine auctoritate jurisdictionis, vel sine debita intentione absoluendi, vel quia pœnitentem indispositum scienter, vel culpabiliter absoluit, & hoc quia Confessarius, vel propter timorem, vel propter verecundiam, non est ausus illi negare absolutionem. Exemplum secundi; si absoluat aliquem, non obligando eum ad faciendum debitam restitutionem, aut ad tollendum occasionem proximam peccati. &c.

Defectus duplex vel circa substantiam, vel circa mores.

DICO 1. Quando defectus accidit contra substantiam Sacramenti, non potest Confessarius pœnitentem absoluere absentem à peccatis, tam reseruatis, quàm non reseruatis. Ratio est, quia absolutio Sacramentalis, non potest dari absenti pœnitenti, vt probatum est supra.

DICO 2. Quando Sacerdos aduertit aliquem, à se malè, vel inualidè fuisse absolutum, procurabit prudenter pœnitentem sibi iterum confiteri, & in ea Confessione generaliter eum interroget, an de omnibus præcedentibus doleat, & vt ipsa, (si necesse sit) quantùm potest confiteatur, ita enim noua absolutio cadet in totam illam superiorem materiam, quæ vno verbo sufficienter nunc explicatur. Quòd si pœnitens non potuerit induci, vt eidem Sacerdoti, iterum confiteatur, tunc clariùs admonendus est, de errore commisso in Confessione, non tamen exprimendo ipsum. Et hoc totum verum est, quando sine scandalo, & infamia Confessoris, vel pœnitentis, aut alio graui incommodo, id fieri potest, alioquin sufficiet Confessori, sui peccati pœnitentiam agere, & pœnitentem relinquere, Deoq; commendare, vt per contritionem, aliasq; Confessiones faciendas justificetur, saltem indirectè, quod satis erit ad salutem poenitentis, bonâ fide, & ignorantiâ justâ, eum à supplemento excusante. Ita Angelus *Verbo Confessio 5. num. 13.* Nauar. *cap. 26. num. 14.* Suarez *disp. 32. Sect: 2.*

Malè absoluens quid facturus est.

Ratio

Ratio est, quia qui fuit alteri causa damni, tenetur curare, vt illum ab illo damno liberet. Sicut judex malè causam judicans, tenetur sententiam reuocare, vel declarare, & efficere, ne reus injustè damnum patiatur.

Dixi (Quando sine scandalo, vel graui damno, id potest fieri.) quia sicut poenitens, similibus de causis excusatur ab integritate Confessionis, vt dictum est supra, ita & Confessarius excusari potest, ab obligatione admonendi poenitentem. Secùs dicendum est, si poenitens sit in articulo mortis, vel credatur non facturus aliam Confessionem, tunc enim postponenda esset omnis difficultas, etiamsi timeat sibi detrimentum, quia tunc poenitens censetur esse in extremâ necessitate, in qua, salutem proximi tenemur nostris commodis temporalibus præferre.

Dico 3. Quando Cõfessarius absoluit aliquem validè, sed illicitè, tunc si nullum damnum tertiæ Personæ inde sequitur, ad nihil tenetur, nisi ad pœnitentiam: si autem damnum tertiæ Personæ inde secutum fuerit, & Confessor ad id concurrerit positiuè, dicendo non teneri ad restitutionem, tunc tenebitur ipse Confessarius, vel pœnitentem monere, vt damnum sarciat, vel ipse resarcire tenebitur. Idem dicendum est, si id faciat ex graui negligentia, quia Confessarius tenetur ex justitia, non ita temerè vti jure suo absoluendo, vt id fiat cum damno alterius.

Quantùm *attinet ad absolutionem à Censuris*, Dico Confessarius, qui à Censuris malè absoluit pœnitentem, quem absoluere non poterat defectu Jurisdictionis, debet absentem absoluere, obtentâ facultate absoluendi. Ratio. Tùm quia absolutio Censurarum, ferri potest in absentem, & ignorantem, & existentem in peccato mortali. Tùm quia Confessarius, nisi hoc pacto pœnitentem absolueret, in causa esset, cur pœnitens priuaretur suffragiis, cùm excommunicatus etiam contritus, in sententia multorum, priuetur suffragiis Ecclesiæ. Hinc *A Censuris absens potest absolui.*

Collige I. Si Confessarius absoluat à casibus Bullæ Cœnæ Domini ipso facto manet excommunicatus, quæ pœna imposita est propter indebitum ministerium Sacramenti absolutionis. *Absoluens à casibus Bullæ cœnæ Domini excommunicatur non habẽs licẽtiã*

 Colli-

Collige 2. Si Sacerdos in absolutione danda erraret, siue ex malitiâ siue ex alio capite, vt quia caret Jurisdictione, vel approbatione, vel sufficienti scientiâ, tametsi peccet juxta dicta, & Sacramentum non faciat, tamen non incurrit vllam pœnam à jure communi impositam. An verò sit aliqua pœna in Extrauagantibus, vel Constitutionibus Synodalibus, vel à locorum ordinariis, diligenter Confessario est inquirendum, quia potest statui pœna.

ARTICVLVS V.

An aliqua dispositio requiratur in Confessario, & Cæremoniæ in administratione Sacramenti Pœnitentiæ?

Debet esse in gratia.

Dico 1. Debet curare vt sit in gratia, quando administraturus est hoc Sacramentum, aliâs administrando illud in peccato mortali, sacrilegium committit.

Dico 2. Antequam accedit ad Confessiones audiendas, debet lumen petere à DEo, ne dum aliis cælum vult aperire, sibi non claudat, & infernum non aperiat. Deinde factâ oratione, pœnitentem grato animo recipiat, sicut recepit Pater filium prodigum: postea moneat, vt se signet signo sanctæ crucis: tandem interroget, quampridem sit confessus; quis status ejus; an pœnitentiam impleuerit?

Cæremoniæ nulla requiritur de necessitate.

Dico 3. Ex parte confessarii, non videtur vlla cæremonia accidentalis necessaria, necessitate Sacramenti, aut præcepti; nam vel loquimur de Cæremonia Crucis sanctæ, vel de manuum impositione, vel orationibus. Si loquamur de Cæremonia sanctæ crucis, quæ consistit in signo Crucis, & adhiberi solet in fine absolutionis, certum est, hanc Cæremoniam, non esse necessariam, cùm nullum extet hac de re præceptum; & liberum videtur Sacerdoti, hoc signum adhibere, vel omittere, licet consultum sit adhibere. Si verò loquamur de Cæremonia, quæ consistit in manuum impositione, tangendo caput pœnitentis, dico hanc Cæremoniam non esse necessariam, immò non esse adhibendam omninò, circa fæminas, nè aliquod periculum tentationis inde suboriatur. Si verò loquamur de ea, quæ fit cum sola manuum extensione, puto in hac re, seruandam esse locorum consuetudinem. Porrò de orationibus præmittendis, vel ad finem recitandis, nullum quidem extat præceptum, tamen hoc est laudabile, expediens, & vtile, quia talibus deprecationibus, impetrari potest, major dispositio, aut perseuerantia, & major fructus, vt dictũ est, *Disputatione 3. de forma Sacramenti pœnitentiæ.*

QVÆ-

QVÆSTIO VIII.

De Sigillo confeſsionis.

1. hic quæram. Quò jure teneatur Confeſsarius, ad ſigillum Confeſsionis?
2. Quænam cadant ſub ſigillum Confeſsionis?
3. Quinam teneantur ad ſigillum Confeſsionis?
4. Vtrum Confeſsarius poſsit vti ſcientiâ Confeſsionis?
5. Cui, & quando, tacendum eſt peccatum in Confeſsione acceptum?
6. An ſigillum Confeſsionis, extendat ſe ad ſigillum extra confeſsionem habitum?
7. An denunciare Confeſsarium ſollicitantem ad inhoneſta, ſit contra ſigillum.

ARTICVLVS I.

Quo jure, teneatur Confeſſarius, ad ſigillum Confeſſionis?

NOTA. Sigillum Confeſſionis, eſt obligatio, quâ Confeſſarius tenetur, ea reticere, quæ per Confeſſionem ſibi manifeſtata fuerunt. Dicitur Sigillum, quia ſicut ea, quæ in literis ſigillo munitis continentur, non poſſunt legi, aliiſq; manifeſtari; ita neq; poſſunt verbis, aut ſignis, aut factis directè, vel indirectè, manifeſtari ea, quæ audita ſunt in Confeſſione, vel aliquomodo pertinent ad illam. *Sigillũ quid.*

DICO I. Confeſſarius tenetur ad ſigillum Confeſſionis, jure naturæ. Probat Doct. S. *in 4. diſt. 21. q. 2.* quatuor rationibus. 1. ex ratione charitatis: lex naturæ continet charitatem fraternam, quæ eſt, vt omnia quæcunq; volumus nobis fieri, ea faciamus & proximo, & quæ nobis nolumus, ea non faciamus proximo: hanc propoſitionem Saluator mundi, Matthæi 7. explicauit. *Omnia quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis, hæc eſt enim lex & Prophetæ*; Porrò iſta particula, (*Quæcunq; vultis vobis*) intelligitur, quæ debetis velle vobis ſecundùm rectam rationem, quare explicatur per illam propoſitionem. Matth. 22. *Diliges proximum ſicut teipſum.* Subſumo. Sed ita eſt, quòd vnusquiſq; ſecundùm rectam rationem, debet diligere propriam famam, & conſequenter ſecundùm legem naturæ, debet diligere, & velle peccatum proprium confeſſum celatum manere. Ergo hoc idem debet velle proximo. Iſtud aſſumptum patet ex capite 41. Eccleſiaſtici. *Curam habe de bono nomine, hoc enim magis remanebit tibi, quàm mille theſauri magni, & pretioſi.* 2. probat ex debito fidelitatis. Quilibet enim tenetur ſeruare fidelitatem proximo ſuo, quam debe- *Jure naturæ obligatur ad ſigillum. Ratione charitatis.*

deberet velle seruare sibi. Sed committens secretum alicui, vult seruari sibi tanquam secretum: Ergo ille cui committitur, debet, & tenetur illud seruare ei. 3. probat ex ratione veracitatis, quilibet enim tenetur seruare promissum licitum. Sed recipiens hoc secretum in Confessione, promittit implicitè saltem seruare secretum. 4. probat ex ratione vtilitatis mutuæ, seu ex ratione vnitatis, & ordinis. Vide *in textu loco citato.*

Ratione veracitatis.

Iure Diuino obligatur.

Dico 2. Confessarius, tenetur jure Diuino ad sigillum Confessionis. Probatur 1. Nullus Christianus tenetur dare occasionem alteri, vt recedat à lege Christi Domini. Sed lex Christi Domini est, de facienda Confessione, *Joan. 20.* Ergo quilibet Christianus tenetur ad non retrahendum aliquem à Confessione facienda. Sed reuelans, dat occasionem, retrahendi à Confessione, difficile enim ab hominibus vsurparetur, si Confessarius ad sigillum non teneretur, imò Confessio efficeretur odiosa, & onerosa, & ab ea multùm fideles retraherentur. 2. probat Doctor *loco citato.* Quæcunq; ligantur, & soluuntur judicio Sacerdotis, soluuntur, & ligantur judicio DEi, & consequenter finaliter, quia vltra judicium DEi, nullum est aliud judicium. Sed si sigillum posset reuelari, vltra sententiam Sacerdotis ratificatam finaliter à DEo, adesse posset aliud judicium exterius legittimum, quod dici nequit. Ergo. 3. Dans occasionem exequendi præceptum Diuinum indebitè, & cum peccato mortali, peccat mortaliter. Sed reuelans Confessionem, dat talem occasionem. Ergo. Minor patet quia pœnitens sciens peccata, posse reuelari, sumeret occasionem mentiendi in Confessione, & laudandi se, & alium quem odiret accusandi, vt sic indignè à Confessore ipse promoueatur, alius verò puniatur.

Confirmatur, Confessarius vices DEi gerit. Sed DEus remittendo peccata illa tegit, & eorum obliuiscitur, vt patet Psalmo 31. *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Et Ezechiel. 18. *Omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Ergo & confessarius tenetur peccata celare.

Iure Ecclesiastico.

Dico 3. Confessarius tenetur ad sigillum Confessionis, etiam jure Ecclesiastico. Patet ex jure *de pœnitentia dist. 6. cap. Sacerdos.* vbi dicitur, *Sacerdos ante omnia caueat, ne de his quæ ei confitentur peccata recitet.* Et subdit pœnam, *Nam si hoc fecerit deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus pergat peregrinando.* Et *capite omnis vtriusq;*

sexus,

sexus, dicitur. *Caueat autem omninò, ne verbo aut signo, aut alio quouis modo, peccatorem aliquatenùs prodat*; Et pœnam assignat, reuelanti, *vt à Sacerdotali officio deponatur, & ad agendam perpetuam pœnitentiam, in monasterium arctum detrudatur*: Et hanc pœnam secundam, Doctor Subtilis commendat, non enim expedit, vt aliquis, propter aliquod crimen, fiat vagabundus, quia sic tam in se, quàm in aliis plus peccaret, & noceret. Hinc

Colliges Peccata duo committit mortalia, qui frangit Sigillum Confessionis: vnum contra justitiam, quia infert proximo damnum. Aliud contra religionem, & hoc est Sacrilegium; facit enim injuriam Sacramento Pœnitentiæ, quod cum obligatione sigilli á DEo institutum fuit. Addo quòd in hoc non excusat paruitas materiæ, vnde nec minimum veniale ex confessione detegere licet, vt dicam sequenti articulo. *Frangens sigillum dupliciter peccat.*

ARTICVLVS II.

Quænam cadant sub Sigillum Confessionis?

Dico 1. Illa omnia, quæ manifestata sunt Sacerdoti, per ordinem ad Confessionem Sacramentalem, facta animo se accusandi, cadunt sub Sigillum Confessionis. Ratio est, quia ex talium manifestatione, Confessarius censetur sacrilegus, sigilli violator, & confessio redditur onerosa. Secùs dicendum est de iis, quæ non sunt manifestata per ordinem ad Confessionem Sacramentalem. Hinc *Quæ cadūt sub sigillum.*

Colliges 1. Quando quis defectu Sacerdotis, scienter manifestat peccata sua laico, vel clerico, quantumcunq; ea dicat se, quæ dicit cadere, vel dicere sub sigillo, & alius promittat se ea ita accipere, per talem tamen obligationem, non inducitur obligatio sigilli confessionis, quia talis confessio, nullo modo est Sacramentalis, quam Christus Dominus instituit: licet laicus reuelans, sic manifestata peccata peccet contra justitiam, non tamen subjacet pœnis Confessariorum reuelantium. Secùs dicendum, si quis se fingat Sacerdotem, & ei pœnitens, vt Sacerdoti potestatem habenti absoluendi, manifestauit peccata, animo se accusandi, & per ordinem ad Confessionem Sacramentalem; quia hæc Confessio est Sacramentalis, saltem ex opinione pœnitentis, falsâ quidem, attamen fundatâ in præcepto CHRisti Domini. *Nota.*

Colli-

COLLIGE 2. Ille qui peccata audita in Confessione, alia via nouit, posset quidem ex ea via illa reuelare: cauendum tamen ei omnimodò est, ne vlla ratione aliquid ampliùs, aut certiùs affirmet, quàm extra Confessionem cognouerit.

Reuelans veniaha frangit sigillum. COLLIGE 3. Frangit sigillum, qui V. G. reuelat *Petri* Confessionem, dicendo absolui eum à mortalibus: quia in hoc grauis fit injuria pœnitenti. Deinde reuelans venialia in specie, V. G. verbum otiosum frangit sigillum, quia aperit aliquid, ex confessione verè cognitum, quod aliis per se non patebat. *Porrò* dicens *Petrum* sibi esse confessum, tantùm venialia, non frangit: quia non tam reuelat ipsius peccata, quàm potius arcet suspicionem, quam aliqui possent concipere, eum mortalia confessum fuisse. Aduerte etiam hîc periculosum esse, vnum pœnitentem, præ aliis laudare, præsertim si duorum, vel trium recenter confessionem audiuit.

COLLIGE 4. *Si* aliquis dicat, *Petrum* sibi obtundere caput minutissimis peccatis, talem Nauarr: excusat à fractione sigilli *cap. 8. n. 12.* tamen alii Doctores dicunt, etsi directè non frangat sigillum, tamen frangit indirectè, nam videtur innuere, talem esse scrupulosum, aut saltem posset facilè audientibus, talem ingerere opinionem.

COLLIGE 4. Cadunt sub sigillum peccata etiam publica, si Sacerdos ea ex Confessione sola norit; quia etiam hoc cederet in grauem injuriam Sacramenti.

Circumstantiæ cadunt sub sigillum. DICO 2. Omnes circumstantiæ peccatorum, & peccata sociorum, ac naturales defectus pænitentis, aliaq; id genus, quatenùs à pœnitente narrãtur, vt circumstantiæ peccati, ad ejus explicationem aliquomodo pertinentia, etiamsi verè à parte rei, nullo modo sint materia Sacramenti, quia cùm horum explicatio, vel sit, vel saltem credatur à pœnitentibus necessaria, ad perfectam Confessionem faciendam, si *Sacerdos* non teneretur ea seruare sub sigillo, valde onerosa redderetur Confessio, cùm pœnitentes vellent potiùs diuulgari sua peccata, quàm illa, & non possunt confidenter confiteri, nisi ea explicent, & consequenter nisi sciant ea contineri sub sigillo. *Secùs* est de iis, quæ narrantur, tanquam nullo modo spectantia ad Confessionem, sed solùm ex occasione aliqua incidente. Hinc sequitur 1. Si pœnitens ad manifestandum aliquod peccatum, dixit se esse spurium, pauperem, aut aliquem defectum naturalem manifestauit, id Confessarius, sub sigillo Confessionis, seruare

uare tenetur. Sequitur ſecundo quòd complex non eſt reuelandus. Vnde

Collige 1. Sacerdos tenetur ad ea celanda, quæ in Confeſſione audiuit, etiamſi pœnitentem ob aliquem defectum non abſoluerit, nam illa audiuit per ordinem ad Confeſſionem. Similiter qui ex Confeſſione cognouit aliquod impedimentum ad Matrimonium, neq; poteſt impedire Matrimonium volentem contrahere cum tali impedimento: aliâs redderetur exoſa confeſsio, monendus tamen eſſet ſeriò, ne contrahat.

Collige 2. Frangit ſigillum, qui dicit pœnitentem ſe non abſoluiſſe; immo, & ille, qui in præſentia multorum repellit pœnitentem, non dando illi abſolutionem, propter aliquod impedimentum, exponit enim eum apertè ſuſpicioni aliorum: quare in tali caſu, debet ſupra illum orationem aliquam dicere, & ſigno crucis eum ſignare; admonendo eum non eſſe abſolutum, vt circumſtantes putent eum eſſe abſolutum.

Collige 3. Non facilè de auditis in Confeſsione Confeſſarii debent colloqui, niſi ſubſit aliqua grauis cauſa, præſertim coram multis, & cum expreſsione aliquarum circumſtantiarum: facilè enim præſertim rudes ſcandalizantur, putantes hoc modo lædi ſigillum. Tùm quia quandoq; eſt periculum ne lædatur, quia poteſt facilè contingere, vt ex quibuſdam circumſtantiis aliqui conjiciant, facti authorem.

Dico 3. Confeſſarius non tenetur ex vi ſigilli confeſsionis, ad occultanda bona, ſeu virtutes pœnitentis, ſed ſolùm tenetur ex vi ſecreti naturalis, juxta intentionem pœnitentis. Ratio eſt, quia talia dona, non ſolent in Confeſsione manifeſtari, animo ſe accuſandi, & ex ipſorum manifeſtatione, confeſsio non efficitur odioſa. Ita Richard. *in 4. diſt: 21. art. 4. q. 4.* *Virtutes an poßint reuelari.*

ARTICVLVS III.

Quinam teneantur ad ſigillum Confeßionis?

Dico Certum eſt apud omnes, Confeſſarium obligari, ad tenendum ſecretum ſub grauiſsimo peccato ſacrilegii. Patet ex primo Articulo. Pro intelligentia.

Nota Conditiones Confeſsionis Sacramentalis ſunt hæ. Primò vt fiat Sacerdoti animo recipiendi abſolutionem. 2. quòd Sacerdos habeat intentionem miniſtrandi hoc Sacramentum, quod fit dum *Conditiones Confeßionis Sacramentalis.*

more solito audit pœnitentem, nec protestatur se illum nolle audire in confessione, sed extra, nec valet si conetur pœnitens obligare eum ad sigillum, quia obligatio, non oritur, nisi ex actu voluntario. Ex quo sequitur, si pœnitens fictè accederet, neq; haberet internam voluntatem recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, sed sumeret illam occasionem fortasse ad decipiendum confessarium, dummodò ex signis exterioribus apertè hæc intentio non pateat, sed ipse pœnitens dicat, se accessisse pro facienda confessione: Hæc confessio est Sacramentalis, licet inualida: quia extrinsecè, & coram Ecclesia, habet conditiones confessionis Sacramentalis, & obligat ad sigillum. Ita Caiet: *2. 2. q. 70. a.* 1. Soto *in 4. dist. 18. q. 4. a. 5.* Nauar. *cap 18. num 55.* Hinc

Collige 1. Hoc sigillum adeò strictè obligare, vt ob nullum omninò, quantumcunq; magnum incommodum euitandum, tam spirituale, quàm corporale, vllo vnquam casu inuito pœnitente liceat aliqua, quæ sub sigillum cadunt reuelare, etiamsi aliàs integrum regnum debeat perire &c. Ita communiter omnes. Patet. *Ex cap. Sacerdos de pœnitentia.* Ratio est, quia sic suspecta, onerosa, & odiosa, redderetur confessio.

Ob nullum damnum debet reuelari.

Collige 2. Non licet reuelare peccatum in confessione auditum, etiamsi ipsemet confessarius, non possit aliter integre confiteri, V. G. si Confessor confessarii possit venire in cognitionem pœnitentis, dicit enim D. Subt. *in 4. dist. 21 q. 2. ad 4. num. 21.* quòd in tali casu non tenetur in speciali culpam exprimere, sed vel precisè in vniuersali dicendo, mea culpa indiscretè, & indebitè ministraui Sacramentum pœnitentiæ, vel si vrget eum conscientia, de confessione facienda hoc in speciali, tenetur quærere, vel expectare opportunitatem confitendi alicui, qui ex tali confessione peccati, & circumstantiarum, non possit deuenire in notitiam Personæ confessæ. Quòd si nunquam copiam hujusmodi Confessarii habere poterit, inquit D. Subtilis, non debet, nec tenetur confiteri. Ratio est, quia magis obligatur ad præceptum sigilli, quàm ad confitendum proprium peccatum, quia ad sigillum tenetur triplici lege, vt visum est articulo 1. ad confitendum verò integrè tantùm lege Diuina positiua. Vnde potiùs dimidianda est confessio, quàm dicendum aliquid, quô reueletur confessio.

Collige 3. Non licet propter correctionem pœnitentis, aut aliam ipsius vtilitatem, peccatum reuelare, siue directè, siue indirectè.

Ratio

Ratio est, quia major est obligatio seruandi sigillum, quàm correctionis alterius, quandoquidem hæc aliâ viâ adhiberi potest. Vnde multi Doctores tenent peccaturum Episcopum, si remoueat Parochum ab officio propter ejus ineptitudinem, cognitam in confessione. Idem dicendum putant de quouis alio Superiori, qui nunquam debet aliquid facere circa subditum, vnde posset conjici, id fieri ex notitia confessionis, sed tunc suadere debet pœnitenti, vt ipsemet petat liberationem ab officio, in quo habet proximam occasionem peccandi. *Porrò* D. Subt: *in 4. dist. 21. q. 2. ad 6.* cùm Sancto Bonauentura ibidem. *2. p. a. 2. q. 1. ad vltimum.* S. Thoma *q. 3. art. 1.* & aliis, qui distinguunt. Si in aliqua Religione est consuetudo communis, & sine nota, vt quilibet amoueatur à suo officio, & loco, pro libito superioris, vel etiam non pro libito, sed quandoq; pro alia causa honesta, ad aliud munus, aut locum, & in hoc casu, potest Superior ex peccato audito in confessione, pœnitentem ab officio & à loco amouere, & ad alium transferre, ex quo ei occasio peccati auferatur. Si verò in aliqua Religione, est consuetudo, quòd Religiosi in officio, & in loco durent ad certum tempus nisi ratione delicti, vel insufficientiæ, ex eo amoueri soleant, & tunc in tali casu nullo modo Superior potest amouere Religiosum à loco, vel ab officio. Vnde licet suffragium secretum denegare ex scientia confessionis. Ita S. Thomas *in 4. dist. 9. q. 1. a. 5.* Palud. *in 4. dist. 21. q. 3. a. 3.* Nauar. *cap. Sacerdos de pœnitent. dist. 6. n. 147.*

Collige 4. Sacerdos propter nullum malum proprium, etiam mortis, potest reuelare sigillum. Vnde interrogatus ab aliquo de sigillo, debet dicere, se nihil scire, quia confessarius intelligit se nescire, eô modo, quô possit dicere: Addo interrogatus, posset jurare se nescire; quia juramentum intelligitur de ea scientia, quæ est licitè subjecta humanæ interrogationi.

Collige 5. Non potest dare pœnitens licentiam, reuelare confessionem Confessario. Ita D. Sub. *loco citato ad 1.* Durandus, Gabriel. *ibidem q. vnica art. 3.* Ratio est, quia cederet in injuriam Sacramenti, & nulla est necessitas scita ex confessione reuelare, cùm pœnitens extra confessionem possit dare licentiam, & iterum ea narrare, vel complicem prodere, si necessitas postulet, & possit esse sine graui damno vtriusq; sed hoc semper extra Confessionem.

Dico 2. Non tantùm Confessarii, sed etiam omnes ij, qui ab eo mediatè, vel immediatè acceperunt; quia transferens aliquis aliquid in alium de facto, quod non potest justè, nec licitè transferri, non dat illi alteri, jus vtendi, vel transferendi illud in alterum. Sed ita se res habet in proposito Ergo &c.

Dico 3. Etiam ij qui audierunt confessionem alterius, siue casu, siue dolosè. Similiter consultores, interpretes: & illi, qui aliena peccata, ex confessione, aliquo modo cognouerunt. Ratio est, quia hæc omnia sunt ex confessione cognita. Qui verò confessionem scriptam inuenerunt, solùm jure naturali, obligantur ad secretum, cùm nondum sit inchoata confessio: esset tamen peccatum mortale, ratione scandali, aliquid ex tali confessione narrare.

Dico 4. Pœnitens non tenetur sub hoc sigillo celare ea, quæ sibi dicuntur à Confessario, sed solùm jure naturali. Patebit ex *Articulo. 6.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Confessarius, loqui possit de auditis in Confessione, aut vti scientiâ Confessionis?

Quando potest loqui Cō fessarius de auditis in Confessione.

Dico 1. Confessarius loquens de auditis in Confessione, absq; reuelatione Personæ, & sine periculo, vt audientes veniant in cognitionem, vel suspicionem *Personæ*, non dicitur frangere sigillum. Ratio est, quia ex hujusmodi locutione, non reuelatur peccator, nec vlli fit injuria, nec ob id confessio redditur onerosa, vel odiosa. Hinc

Collige 1. Confessarius non est fractor Sigilli, si cum pœnitente loquatur de peccatis in Confessione auditis, quibus pœnitens incepit ipsum Confessarium alloqui, nam pœnitens hoc pacto, sufficienter indicat se Confessario facultatem dare loquendi, de auditis in Confessione, cùm non solùm verbis, verumetiam factis animus indicetur. Atq; hinc sequitur, posse Confessarium de licentia pœnitentis, admonere hæredes, de re aliqua restituenda, pro suæ conscientiæ exoneratione, nam vtitur scientia Confessionis de licentia pœnitentis; ita Nauar: *cap. 12. num. 23.* & alij, meliùs tamen vt det illi licentiam extra Confessionem.

Collige 2. Non frangitur sigillum Confessionis, si Confessarius dicat, in aliqua Ciuitate adesse multos reprobos, vel talia crimi-

crimina perpetrari: nulli enim pœnitenti fit injuria, cum non fit periculum, vt auctor illorum peccatorum cognoſcatur; & hoc verum eſt de Ciuitate ampla, & magna; non verò de oppido exiguo, vel loco aliquo, vel Congregatione parua.

DICO 2. Confeſſarius, non poteſt extra Confeſſionem, ſine libera pœnitentis licentia, vti ſcientia Confeſsionis, ad aliquid faciendum, vel omittendum, quoties periculum imminet reuelationis, directè, vel indirectè alicujus peccati, in Confeſsione auditi, ſed perinde ſe debet gerere, ac ſi nihil ſciret, in iis rebus, ex quibus pudor, ſeu Confuſio, aut damnum pœnitenti, ſequeretur. Ratio eſt, quia Clemens VIII. in Bulla motu proprio, quam pro Regularibus edidit, *Anno Domini 1594. die 26. Maij*, præcepit, ne Confeſſarii ad ſuperioritatis gradum euecti, ſcientiâ de aliorum peccatis habitâ in Confeſsione vtantur, ad externam gubernationem. Ergo non licet extra Confeſsionem, vti ſcientiâ in Confeſsione habitâ. Tùm quia Confeſſio redderetur oneroſa, & odioſa. Tùm quia forum Sacramentalis Pœnitentiæ omninò ſegregatum eſt, à foro jurisdictionis, & gubernationis externæ. Ita Armilla *verbo Confeſſ: num. 7.* Bannez *2. 2. q. 33. art. 8.* *Extra Confeſſionem, non licet vti ſcientiâ, in confeſſione acceptâ.*

DIXI in Concluſione (*Extra Confeſſionem*,) quia poteſt Confeſſarius in Confeſsione, vti ſcientiâ ab ipſo pœnitente habitâ, in alia confeſsione, reprehendendo pœnitentem de peccatis ſæpiùs perpetratis, non enim frangit ſigillum, cùm extra Confeſsionem non loquatur, de auditis in Confeſsione; imò addunt aliqui poſſe Confeſſarium loqui cum pœnitente, de auditis in Confeſsione extra confeſsionem, animo illum adjuuandi, admonendi, vel reprehendendi, etiamſi à pœnitente non petierit licentiam, loquendi de auditis in Confeſsione. Ita Vaſquez *q. 93. art. 4.* Medina. Sed reuerà hoc dictum non placet grauiſsimis Doctoribus, vt Confeſſarius, extra Confeſsionem loquatur de auditis in Confeſsionibus, ſine licentia pœnitentis, quia redderetur confeſsio, & odioſa, & oneroſa, & injuriam inferret pœnitenti?

DIXI (*ſine libera licentia pœnitentis*) nam interueniente pœnitentis licentiâ, nullum per ſe loquendo ſequitur inconueniens; hæc tamen licentia, non debet eſſe tacita, vel præſumpta, ſed expreſſa verbis, vel facto, & extra Confeſsionem. Hinc

COLLIGE 1. Non licet Confessario, ob peccatum in Confessione cognitum, priuare pœnitentem officio, licet officium sit ad arbitrium, & nutum amouibile. Vnde Si Parochus cognoscat ex confessione famulum suum furem, non potest ex sola scientia confessionis ipsum dimittere. Similiter, non potest denegare SS. Eucharistiam alicui, ob peccatum in Confessione auditum. Ratio est, quia injuria fieret Sacramento, & Confessio redderetur fidelibus odiosa. Ita Sotus *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5.* Bonacina *de pœnitent. disp. 5. q. 6. Sect. 5. puncto. 2. num. 9.* Similiter Parochus sub sigillo tenetur reticere impedimentum matrimonii ex confessione cognitum, consequenter non potest matrimonium tali pœnitenti denegare. Ita Bonacina *loco citato num. 8.*

COLLIGE 2. Confessarius ex scientia Confessionis, non potest admonere Episcopum, vel Prælatum monasterii, vt peccata impediat, si periculum sit, ne delinquens aliquâ ratione cognoscatur. Ita Azor *2. p. lib. 11. cap. 15. quæsito 6.* Bonacina *ibidem puncto 4. num. 27.* Secùs dicendum putat Nauar: *Consil. 11. de pœnitent. & remissione.* Bonacina *ibidem* si hoc fiat absq; reuelatione pœnitentis, & periculo, vt delinquens cognoscatur, nec inde sequatur pudor, & confusio pœnitenti. Consilium verò dat Bonacina Confessariis, vt in hujusmodi casibus in quibus imminet periculum peccatorum, vt petatur licentia ab ipso pœnitente post confessionem, vt hac ratione non frangatur sigillum, & occurratur, seu præcludatur via peccatis.

COLLIGE 3. Qui per Confessionem nouit Ecclesiam esse pollutam, non potest hoc detegere, vt reconcilietur. Ratio est, quia non potest vti scientiâ confessionis, cum hæc scientia habita, sit loco DEi. Ita Syluester *Verbo Confessio 3. q. 41.* Bonacina *loco citato puncto 4. n. 23.*

COLLIGE 4. Non potest Cõfessarius ex notitia in Confessione habita corrigere complicem pœnitentis, aut ejus delicta extra confessionem impedire, aut alloqui complicem de peccato, nisi hoc faciat de licentia pœnitentis. Ita Syluester *loco citato q. 6.* Suarez *disp. 34. Sect. 4. num. 19.* Qui addunt posse fieri aliquando, vt confessarius ratione vrgentis necessitatis, teneatur ad correctionem complicis, obtentâ licentiâ à pœnitente extra confessionem, quam pœnitens dare tenetur Confessario, nisi graue damnum sibi, vel complici, timeat.

COLLIGE 5. Confessarius non potest ob peccata in confessione audita, faciem, & vultum asperiorem præbere pœnitenti, quam antea

soleret,

soleret, nam inde sequeretur confusio pœnitenti. Ita Bonacina *puncto 4. num: 26.*

COLLIGE 6. Confessarius qui nouit ex confessione sibi ab aliquo insidias parari, potest domi se continere, ne occidatur. Sicut in simili *D. Subt: in 4. dist. 21. q. 2. ad 3.* dicit. Si Sacerdos intelligat ex confessione vnius, paratas sibi insidias in nemore, potest ille Sacerdos inuenire aliquam occasionem, non intrandi illud nemus, & sic non reuelaretur confessio: Quia D. Subtilis dat regulam generalem loco citato. Quando signum est æquiuocum, seu indifferens ad denotandum tale peccatum fuisse confessum, licet sit aliquibus, magis signum determinatum, ex aliquo supposito, non est signum reuelatiuum confessionis, nec per consequens est simpliciter illicitum confessori. Et sic in casu proposito, potest Confessarius cognoscens ex confessione vnius complicis, mortem sibi imminere ab aliis complicibus, potest alio declinare. Est contra Nauar: *cap. Sacerdos de pœnitentia.* Suarez *tom. 4. disp. 33. Sect. 3. n. 7.* cum D. Subtili sunt Major, Gabriel *in 4. dist. 21 q 5.* Sanchez *de Matrimonio disp. 16.* & alii. Addo Sacerdotem, qui per Confessionem nouit, vinum ad Missam paratum esse veneno infectum, posse Missam prætermittere, vtitur enim jure suo, nec inde sequitur pudor, & confusio pœnitenti, nec confessio redditur odiosa, occasione tamen aliunde acceptâ dimittendæ Missæ.

Regula ad cognoscendũ quando est reuelatio in confeßione.

COLLIGE 7. Confessarii non possunt ex notitia confessionis, de peccatis colloqui ejusdem pœnitentis: ita enim postulat natura sigilli.

COLLIGE 8. Confessarius qui ex confessione nouit, necem alicui parari, aut proditionem imminere ciuitati, non potest proditionem ciuitatis futuram, aut necem alteri impendentem manifestare, quoties periculum est, vt auctor detegatur, & rei deprehendantur: præciso verò hujusmodi periculo, admonendus est in genere is, cui periculum imminet, vt se domi contineat ob certas causas, quia periculum sibi imminet. Similiter, si periculum non est, quòd ille qui illaturus est graue damnum ciuitati, vel regno, prodatur, possunt incolæ admoneri in communi, vt sibi caueant diligenter, ne DEVS aliquod malum permittat. Ita Henriquez *lib. 6. cap. 22. num. 2. & alii.*

ARTICVLVS V.

Cui, & quando tacendum est peccatum, in confeßione acceptum?

Quan-

Cui tacendum sigillū.

Quantùm *ad cui*, Dico Omnibus, quicunq; sint, pro quacunq; causa. Vnde si Papa præciperet alicui, vt reuelaret confessionem, non esset ei obediendum, quia Papa non est supra jus naturæ, vel Diuinum. Atqui hoc sigillum est de jure naturæ, & Diuino. Ergo &c. Atq; hinc sequitur, quòd nec pro bono communi spirituali, est reuelandum hoc sigillum. Vnde refutat D. Subt. *in 4. dist. 21. q. 2. ad 2.* illud dictum Juristarum. *Est hæresis crimen, quod nec Confessio celat*: nam nec peccatum hæresis debet reuelari. Ratio est, quia quod est contra charitatem est illicitum. Sed reuelare crimen etiam hæresis in confessione acceptum, est contra charitatem; nam licet hæresis, vel proditio patriæ, est contra bonum commune, & consequenter contra charitatem, & ideò obligare vnum quemq;, ad illud impediendum, sed hoc obligat etiam secundùm leges charitatis, quod enim est charitatis, charitatiuè est exequendum, juxta illud Deuteron: 20. *Justè quod justum est exequeris.* Cùm igitur reuelare hæresim, vel proditionem patriæ, per reuelationem confessionis, sit contra charitatem, quia modus est contra charitatem, consequentur est illicitum.

Quando tacendum sigillum.

Quantùm *ad Quando*. Dico cum Doctore Subtili, vbi supra. Cùm hoc præceptum sit negatiuum, ac proinde obligare ad semper, & pro semper, sicut omnia alia præcepta negatiua. Ex quo sequitur, quòd obligat etiam post mortem pœnitentis, etiam ad impediendum graue damnum. Ratio est, quia fama proximi, etiam post mortem durat, possentq; timere viui, ne eorum peccata post mortem reuelarentur, & sic redderetur exosa, & onerosa confessio.

ARTICVLVS VI.

An sigillum confessionis, extendat se ad sigillum extra confessionem habitum?

Dico I. Sigillum confessionis obligat, in quacunq; confessione Sacramentali. Patet ex primo Articulo, dum modò sit verè Sacramentalis, vnde confessio facta laico in casu necessitatis, non est Sacramentalis, cùm sit nullius valoris; neq; valet quòd pœnitens intendat esse Sacramentalem, quia intentio pœnitentis, non potest facere, vt illud quod non est Sacramentale, sit Sacramentale, quia hoc est munus solius DEi.

Confessio coram laico qualis?

Dico 2. Confessio non Sacramentalis, non obligat ad sigillum

Con-

Confeſsionis. Ratio eſt, quia actus qui ex ſe non eſt Sacramentalis, non poteſt ab homine fieri Sacramentalis, neq; obligare plus, quàm ſecretum communicatum extra confeſſionem ex lege naturæ. Vnde ſi reueletur confeſsio non Sacramentalis, non fit injuria Sacramento, quia nullum eſt Sacramentum, ſed ſimilitudo Sacramenti: quare licet decipiens grauiter peccet, tamen non obligatur, tam arcto vinculo. Quid autem ſit confeſſio Sacramentalis, dictum eſt *hîc art. 3. Notando 1. concl: 1.* Hinc *Confeſſio nõ Sacramentalis an obliget?*

Colllige Confeſsio facta Sacerdoti, non habenti jurisdictionem, eſt Sacramentalis, ſi pœnitens putet Sacerdotem habere jurisdictionem, & requiſita, etiamſi Sacerdos non habeat, & ſcienter audiat; Sicut à ſimili, ſi pœnitens non habeat attritionem, vel non integrè ſciens confiteatur, eſt confeſsio Sacramentalis, licet inualida, ita in propoſito. Si verò pœnitens ſciat Sacerdotem, non habere jurisdictionem, & tamen velit confiteri illi, talis confeſsio, non eſt Sacramentalis, quia ſtante hâc ſcientiâ, nec pœnitens poteſt habere intentionem confitendi peccata ad ſuſcipiendum Sacramentum, nec Sacerdos adminiſtrandi Sacramentum ſine jurisdictione.

Qværes. *Quanta ſit obligatio ſeruandi ſecretum extra confeßionẽ?*

Dico *1.* Reuelans ſecretum, cujus reuelatio redundat in alterius graue detrimentum, vel injuriam mortaliter peccat, præſertim, ſi commiſſum fuit ei ſecretum ſub ſigillo. Ita D. Subt: *in 4. diſt. 21. q. 2. num. 17.* Patet, quia fides jure naturæ ſeruanda eſt. Ergo reuelans ſecretum ſibi commiſſum ſub ſigillo, cum graui alterius damno peccat mortaliter. Et hoc verum eſt, non tantùm quando quis exprimit ſe committere id, vt ſecretum, ſed quandocunq; apparet id ipſum velle. Hinc *Secretum commiſſum ſeruandum.*

Collige Aperiens ſecretum vni, vel duobus, qui ſecretum illud celabunt, non peccat mortaliter, quia talis reuelatio, non videtur redundare in graue damnum alterius: modo illud quod detegitur, non ſit aliquod peccatum, vergens in infamiam tertii.

Dico 2. Violans ſecretum absq; juſta cauſa, cum alterius detrimento, tenetur ad reſtitutionem. Patet, quia omnis cauſa injuſta damni, tenetur ad reſtitutionem. Ita Sylueſt: *verbo ſecretum num. 1.* Nauar *cap. 18. num. 52.* Hinc *Violans ſecretum peccat.*

Collige i. Aperientem, & legentem literas ſigillo munitas, aut

Literas aperire non licet.

aut quæ servabantur in secreto loco, mortaliter peccare, maximè si ille, qui literas clausas mittit, cupiat ea, quæ in literis continentur occulta retineri; nam in hoc casu, quamuis non adsit notabile detrimentum, nihilominùs tanta fiat injuria, quæ pertingat ad peccatum mortale. Ita Emmanuel Sa, *verbo litera.* Lopez. *2. p. c. 43.* Bonacina *de restitut: disp. 2. q. 2. puncto vnico. n. 3.* Porrò ille qui literas aperit, ad proprium damnum præcauendum, quod sibi timet non peccat, V. G. qui intercipit literas, sui capitalis inimici. *ita iidem ibidem.*

Vi tormentorum secreta manifestans non peccat.

COLLIGE 2. Ille qui secretum alterius, vi tormentorum, aut metu mortis manifestat, non peccat, habet enim justam causam reuelandi, nec tenetur celare secretum, cum tanto suo incommodo, modo ex ea reuelatione, non oriatur graue damnum publicum, quilibet enim tenetur mortem subire ad vitandum graue damnum publicum. Ita Nauar. *lib. 2. cap. 4. num. 459.* Inde.

COLLIGE 3. Secretum detegendum esse, quoties vergit in damnum communitatis, vel innocentis: nam secretum non potest obligare, contra charitatem alteri debitam; Sed ex charitate debemus cauere damna communitatis, & innocentis: Et hoc verum est etiamsi secretum promissum sit cum juramento, juramentum enim non est vinculum iniquitatum. Ita Bonacina *loco citato num. 9.*

COLLIGE 4. Licet pœnitens non teneatur ad ea celanda, quæ ei in confessione dicuntur, sub sigillo confessionis, tamen jure naturali obligatur celare dicta sibi à Confessario, quando eorum reuelatio, posset Sacerdoti grauiter nocere. Est communis Doctorum.

PETES *An sigillum confessionis differat à sigillo secreti?*

Sigillum Cōfessionis differt à sigillo secreti.

RESPONDEO affirmatiuè. 1. ratione diuersorum ordinum, nam sigillum secreti humani, est ordinis naturalis, sigillum verò confessionis est ordinis supernaturalis. 2. Quia sigillum naturale, est virtutis fidelitatis, & justitiæ, sigillum Confessionis, non solùm istarum virtutum, sed etiam pertinet ad virtutem Religionis, vnde dicitur sacrum. 3. Quia sigillum confessionis est perpetuum, & obligat pro semper, alia secreta aliquando possunt, & debent reuelari, quando occultatio talis secreti notabiliter nocet, animæ, corpori, honori, rei familiari, Reipub: ita Nauar. *cap. 8. num. 3.* & D. D. *in 4. dist. 21.*

ARTI-

ARTICVLVS VII.

An denunciare Confessarium sollicitantem ad inhonesta, sit contra sigillum?

RESPONDEO. Non esse contra sigillum: patet, quia Summi Pontifices, dum actum denunciationis præceperunt, respexerunt virtutem religionis, ne injuria Sacramento pœnitentiæ fieret, vel ne odium, in ipsum pœnitentiæ Sacramentum concipiatur, vel ab eo suscipiendo fideles retrahantur. Circa quam denunciationem, refert, & explicat Bullam Gregorii XV. Bonacina *in Tractationibus varijs disput. 6. puncto 3. per totum, vbi multa ex Bulla hac dicit.*

Primò dicit, quòd omnes tàm mares, quàm fœminæ tenentur denunciare Confessarium, qui eos ad turpia sollicitare, vel prouocare tentauit, occasione, vel prætextu confessionis. Ratio est, quia Pontifices de omnibus loquuntur, ita Pius V. in Bulla quæ incipit, *Cum Nuper.* Paulus V. in Bulla, *Dilecte fili. edita 1608.* qui præceperunt, vt contra hujusmodi delinquentes, tanquam de hæresi suspectos inquiratur. Gregorius XV. ipsorum constitutiones confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbiq; locorum existentes in Bulla, cujus initium est *Vniuersi Dominici gregis*, edita 1622.

DICIT 2. Quòd Confessarius obligatur sub peccato mortali, monere pœnitentem sollicitatum, de obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem, alioquin peccabunt mortaliter confessarii, omittentes admonere. Ratio est, præceptum Summi Pontificis in Bulla, vbi dicitur à Gregorio XV. Mandantes omnibus Confessariis &c.

DICIT 3. Quòd ipse pænitens, tenetur sub mortali denunciare sollicitantem confessarium. Ratio est, quia hæc obligatio, præcepta est pœnitentibus à Summis Pontificibus ob salutem animarum, & reuerentiam Sacramenti. Porrò denuncians, non debet propalare suum peccatum, an peccauerit cum sollicitante, nec ne? sed solùm obligatur ad denunciandum sollicitantem. Addit Bonacina ibidem Inquisitores, vel Episcopos, non debere pœnitentes interrogare, an ipsi consenserint, imò si consenserint, non tenentur se prodere, sed negare possunt, cum aliqua in mente restrictione. *Cautela.*

Dicit 4. *num.* 6. Quòd obligatio eadem denunciandi, vrget, etiamsi Confessarius alliciat pœnitentem ad peccandum, siue secum, siue cum tertia persona.

Dicit 5. Quod hæc obligatio, vrget pœnitentem, vt denunciet Confessarium sollicitantem, siue sollicitauerit in actu confessionis, siue ante, siue post immediatè, seu occasione, vel prætextu confessionis, siue absolutio secuta fuerit, siue non, imò etiam extra occasionem Confessionis, si prouocatio fiat in confessionali, seu in loco, vbi confessiones audiuntur, vel vbi Confessarius, simulabat se ibi confessiones audire. ita Bulla Gregorii XV.

Dicit 6. Verbum (*sollicitare*) in hoc loco significat, prouocare, seu allicere, seu precibus rogare, seu alia ratione inuitare ad inhonesta. V. G. osculo, tactu, vel ictu oculorum, aut alio signo ad libidinem prouocare. Ita Bonacina, *num.* 2.

Dicit 7. Hæc obligatio denunciandi Confessarium sollicitantem, obligat pœnitentem, siue consenserit prouocationi confessarii, siue non, sufficit enim quòd confessarius tentauerit sollicitare. *num.* 4.

Dicit 8. Quòd Sacerdos sollicitans pœnitentem in confessione, grauibus pœnis sit afficiendus, vt potè pœna suspensionis ab executione ordinis, pœna priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunq;, ac perpetuæ ad illa inhabilitatis, nec non pœna priuationis vocis actiuæ, ac passiuæ, si sint Regulares tales sollicitantes, pœna exilii, damnationis ad triremes, vel carceres perpetuos, sine vlla spe gratiæ. Ita Bonacina, *num.* 22. *Bullæ verba citans.*

Dicit 9. Quòd hæc denunciatio debeat esse ad inquisitores, & Episcopos ordinarios locorum. Puto autem in iis locis, vbi non sunt inquisitores, posse fieri, & omninò debere denunciationem ad Superiores talium Confessariorum.

Dices Hoc crimen per testem singularem, & maximè per fœminam, non potest plenè probari, cum fœminæ non admittantur ad testimonium. *C. Mulierem* 33. *q.* 5.

Respondeo. Quòd testes singulares probant, quoties crimen aliâ ratione probari non potest. Vnde & fœminæ in quibusdam delictis enormibus admittuntur in judicio, qualis est sollicitatio in Confessione. Ita Bonacina *ibidem num.* 25. & est communis.

ORA-

ORATIO.

Domine JESV CHRISTE, qui non venisti vocare justos, sed peccatores, illumina nostri intellectus tenebras, vt peccata cognoscamus, & cognita defleamus, & gratiæ tuæ luce perfusi, veram pœnitentiam faciamus, & ea quæ agenda sunt promptè exequamur, & fugienda pro amore tuo declinemus, ne cruciatibus æternis mancipemur, sed iis quæ promissa sunt pœnitentibus misericorditer potiamur in cælis.

DISPVTATIO IX.

De Indulgentiis, & Suffragiis.

IN tres Quæstiones præsens disputatio diuiditur: in prima quæretur de Indulgentiis. in 2. de Suffragiis. in 3. de Purgatorio.

QVÆSTIO I.

Vtrum in Ecclesia sint Indulgentiæ, quid sint, & quotuplices?

In præsenti Quæstione examinabimus hæc, quæ sequuntur.

1. Vtrum in Ecclesia sit aliquis Spiritualis thesaurus, seu Indulgentiæ?
2. Ex quo constat hic thesaurus Spiritualis?
3. Quid sit Indulgentia?
4. Quæ sit causa efficiens Indulgentiarum?
5. Quis sit effectus Indulgentiarum, & quotuplices sint Indulgentiæ?
6. Quæ sit causa finalis Indulgentiarum concessionis?
7. Quæ sit forma concedendi Indulgentias?
8. Quid sit Iubileus, quotuè conditiones requisitæ illius?

ARTICVLVS I.

Vtrum in Ecclesia sit aliquis Spiritualis thesaurus, seu indulgentiæ?

NOTA. Negant omnes hæretici nostri temporis, Indulgentias, & Lutherus ab hoc Articulo fidei, incepit suam apostasiam à fide Catholica, & à Romana Ecclesia. Caluinus in Comment: in Epistolam priorem ad Corinth. ad illa verba, *Nunquid pro vobis crucifixus est Paulus?* multas calumnias, & blasphemias congerit, contra Indulgentias. Sequuntur mali filii, pessimos parentes. Porrò Catholici vnanimi consensu affirmant esse in Ecclesia thesaurum Spiritualem, seu indulgentias: *Negant hæretici Indulgentias.*

Dico Exstat in Ecclesia thesaurus Spiritualis, seu Indulgentiæ. Probatur 1. ex Sacris literis Matth. 18. dicitur. *Quodcunq; solueris super terram, erit solutum, & in cœlis.* Non dixit Christus Dominus, *Quemcunq; solueris*, sed *Quodcunq; solueris.* Quibus verbis, dedit Petro supremam potestatem in Ecclesia sua, quæ ad actus cælestes se extendit, & inter alios, ad actum concedendi indulgentiam, ac proinde potestas concedendi indulgentias in hoc loco fundatur: Item ex his verbis *Tibi dabo claues Regni cælorum.* colligitur potestas concedendi indulgentias, per metaphoram enim clauis, suprema potestas Petri, & successorum ejus significatur. Deinde vsus Indulgentiarum deducitur ex 2. *ad Corinth. 2.* Vbi S. Paulus, illi incestuoso, quem priùs grauiter punierat, concessit indulgentiam alicujus partis, pœnæ debitæ dicens, *Nam & ego quod donaui, si quid donaui propter vos in persona Christi.* In quo loco Apostolus, incestuosum absoluit à culpa, & ligauit ad pœnam temporalem, deinde ipsum absoluit ab illa pœna, quæ soluenda remanebat. Ergo hæc remissio, facta fuit coram DEo, & in foro conscientiæ, non autem solùm in foro Ecclesiæ, & ad pacem quandam externam, siue politicam, vt hæritici volunt, sed falsò, quia quòd in Persona Christi fit, ad forum conscientiæ fit, & coram DEo, non enim DEus, dedit suam potestatem hominibus, ad efficiendum effectus humanos, & politicos puros, sed ad efficiendos effectus Supernaturales, & coram DEo. Firmum ergo manet, quòd cùm Apostolus dicat se condonâsse illi incestuoso pœnam debitam, ne tristitiâ nimiâ absorberetur, & in gratiam Corinthiorum, & hoc fecisse in Persona Christi, verè coram Christo, & in conscientia Pœnam illam sibi injunctam dimisisse, ita vt pro illa ampliùs nullibi debitor extiterit. Atq; hinc sequitur, quòd quando dicit Apostolus, *Donaui*, gratis relaxâsse illi pœnam debitam, non potuit autem Apostolus ita gratis dimittere, vt respectu DEi aliquid non solueret, pro illa pœna, quia Diuinæ justitiæ, non satisfactum fuisset: obtulit ergo pro illa pœna debita, merita Christi, & Sanctorum, quæ in thesauro Ecclesiæ sunt. Vnde licet respectu fornicarii, pœna illa fuit gratis dimissa, tamen non fuit absolutè gratis dimissa, sine debita compensatione. Ex hac authoritate, valde stabilitur auctoritas Prælatorum, in concedendis indulgentiis, quæ authoritas mirè torquet hæreticos, quare Caluinus in Commentariis ad istum locum, legi vult, *in conspectu Christi,* non *in Persona Christi.* Sed Thomas Stapletonus

Locus insignis pro indulgentiis cōtra hæreticos.

Hæretici corrumpūt scripturā.

nus in antidotis ad illum locum, hanc corruptelam Caluini vanam ostendit, quia phrasis, quâ vtitur ibi Apostolus, est eadem, quâ vtitur idem Apostolus *eadem Epistola cap. 4.* illis verbis. *Ad illuminationem sententiæ claritatis DEi in facie JESV CHRISTI.* Vbi Caluinus eô loco, *in facie*, exponit, *in Persona Christi.* Sed Caluinus conscius suæ deprauationis, aliam adinuenit, nimirum vt Persona Christi, pro misericordia Christi accipiatur. At quis non videat sensum Caluini esse extortum, & peruersum? Persona enim Christi, non pro misericordia, sed pro vice, potestate, & dignitate Christi accipitur, ita vt sensus sit *in Persona Christi.* id est, vice Christi, potestate Christi, & dignitate accepta à Christo.

Alia Caluini expositio, falsa.

Probatur 2. Ex traditione antiquissima Indulgentiarum, quæ sunt concessæ Ecclesiis Romæ, adhuc ante S. Gregorium Magnum, vt constat ex lib: Actorum Damasi Papæ, vbi dicitur. *Populus Romanus per Cymiteria Martyrum stationes sine clericis celebrabat.* quas Stationes S. Gregorius postea, certo sub numero limitauit, & ordinauit, vt patet ex Joanne Diacono *lib. 2. de vita S. Gregorii.*

Ex traditionibus.

Probatur 3. Ex Conciliis Nicæno *Canone 11.* Carthag: *4. cap. 75.* Vienensi, vt habetur in Clementina *de Reliquiis & Veneratione Sanctorum.* Et in Extrauag: *Vnigenitus de pœnitentijs, & remißionibus.* Nouissimè in Tridentino Sess. 25. tale decretum est. *Cùm potestas conferendi Indulgentias à Christo Ecclesiæ concessa sit, atq; hujusmodi potestate, diuinitùs sibi tradita, antiquißimis etiam temporibus illà vsa fuerit, Sacrosancta Synodus Indulgentiarum, vsum, Christiano populo maximè salutarem, & Sacrorum Conciliorum authoritate probatum, in Ecclesia retinendum esse docet, & præcipit, eosq; anathemate damnat, qui aut inutiles esse aßerunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant.*

Ex Conciliis.

Probatur 4. ex SS. Patribus, Cyprianus *Epistola 30. ait.* Remissionem illam, quæ fieri solebat ad instantiam Martyrum, & appellabatur pax, quæ dabatur lapsis, Cyprianus appellat indulgentiam, & remissionem etiam coram DEo, & dicit esse factam per communicationem Euangelicam, quam supra diximus esse in Ecclesia, juxta illud Symboli, *Communionem Sanctorum.* Ergo illæ remissiones erant indulgentiæ prorsus in ea significatione, quam nos Catholici, nunc vsurpamus.

Ex Patribus.

Probatur 5. Christus Dominus post Ascensionem suam in cælum,

appa-

apparens Sancto Francisco, & ab eo rogatus, vt omnes, & singuli ad templum S. MARIÆ Angelorum venientes, atq; Ecclesiam introeuntes, peccatorum omnium, quorum Confessionem Sacerdoti facerent, veniam, & indulgentiam plenariam obtinerent, & ab omni culpa, & pœna, liberarentur in cælo, & in terra, quam indulgentiam precibus B. Virginis MARIÆ adjutus, (quæ illi cum CHRISTO Domino, & multitudine Angelorum apparuit) impetrauit, eamq; Saluator Mundi, ore suo benedicto concessit in perpetuum, diemq; ipse istius Indulgentiæ determinauit, nimirum 2. Augusti, & S. Franciscum ad suum Vicarium remisit, Honorium III. vt eam confirmaret, quæ Indulgentia multis miraculis est confirmata, vt refert Lucas Waddingo *in Annalibus Minorum Anno Domini 1221.* Et Anno 1223. Hanc Indulgentiam calumniantur hæretici, maximè Kemnitius *in 4. parte exam: Concilii Trident.* Sed non sine causa, quoniam per eam tria dogmata Catholica confirmantur, quæ hæretici execrantur. Vnum de Indulgentiis. Aliud de Pontifice maximo, quòd habeat summam potestatem ligandi, & soluendi omnia in cœlo, & in terra, & consequenter indulgentiam concedendi, nam quamuis Christus Dominus ipse ad preces S. Francisci hanc indulgentiam concesserit, tamen non nisi per ministerium sui vicarii, Pontificis Maximi, eam voluit obtineri. Tertium est dogma de Confessione, quia nonnisi contritis, & confessis, illa indulgentia conceditur, intrantibus in illam Ecclesiam. Modo verò hæc Indulgentia, per Bullam Gregorii XV. extensa est ad omnes Ecclesias Fratrum Minorum Regularis, & Strictioris obseruantiæ in perpetuum, pro omnibus fidelibus vtriusq; sexus, pro die 2. Augusti, etiam in Confraternitate S. Francisci non existentibus, quam Bullam, afferam Articulo 7.

Christus Dominus indulgentias concessit.

Cur hæretici calumniantur Portiunculam.

Deniq; Probatur cùm Ecclesia Catholica Romana sit Ecclesia vniuersalis, & à Spiritu Sancto regatur, in nullo potest errare, & consequenter neq; in hoc Articulo fidei, de indulgentiis, errare potuisse.

OBJICIUNT 1. hæretici. Remissâ culpâ, nullas restare pœnas luendas. Ergo superfluæ sunt indulgentiæ. Responsum est *Disp. 6. q. 1. art. 1.*

OBJICIUNT 2. DEUS est Supremus judex, & ejus voluntas est immutabilis. Ergo nemo potest auferre, & tollere pœnam, quam ipse DEus pro peccatis statuit, juxta illud *Psal. 88. Si peccauerint visitabo*

tabo in virga iniquitates eorum. quam auctoritatem maximè vrget Lutherus *art*: *28*.

RESPONDEO. Non esse inconueniens, quòd sit DEus immutabilis, & tamen quandoq; cum hominibus exerceat actus justitiæ, quandoq; misericordiæ; Quando ergo statuit pœnas pro peccatis, si de perpetuo obstinatis loquamur, illæ sunt immutabiles; at loquendo de pœnis statutis à DEo, pro peccatis eorum, qui resipiscere volunt, potest hæc pœna auferri, vel per Sacramenta, vel per contritionem, & per opera pœnalia, vel per indulgentias, quod insinuat Psalmista loco citato. *Misericordiam autem meam non dispergam ab eo*; quod crassus Lutherus non aduertit. *Deus immutabilis exercet actus justitiæ, & misericordiæ.*

OBJICIUNT 3. Indulgentiis impediuntur bona opera, pœnitentibus imposita. Ergo non sunt vtiles, imò noxiæ. RESPONDEO Nego Antecedens. Non enim datur indulgentia, vt quicquam boni operis prætermittatur, sed vt molestia pœnarum leuetur, vtq; pœnitentia debita, & subinde propter criminum enormitatem viribus impar, Ecclesiæ thesauro soluatur, & vt opera bona, majori fiduciâ, feruore, & fructu, ab iis, qui DEo jam nihil ampliùs pœnarum, aut satisfactionum debent, præstentur. *Indulgentia non impediunt bona opera.*

OBJICIUNT 4. CHRISTI Domini merita applicantur fidelibus per fidem, & Sacramenta, ad peccatorum remissionem. Ergo non per indulgentias.

RESPONDEO Nego consequentiam; quia non vnico, sed variis modis applicantur merita Passionis Domini, vt Sacramentis, bonis operibus nostris, & aliorum. Porrò Sacramento pœnitentiæ applicantur ad culpæ condonationem, non autem semper ad remissionem totius pœnæ, nisi per acta pœnitentia, quæ peccatis debetur. Indulgentiis autem applicantur ad satisfactionem hujus pœnitentiæ temporalis. *Variis modis applicatur nobis merita Christi.*

ARTICVLVS II.

Ex quo constat hic thesaurus Ecclesiæ spiritualis?

NOTA I. Hæreticos negare hunc thesaurum spiritualem, esse posse ex meritis Christi Domini, quia dicunt quòd per merita illius simul culpa, & pœna dimittatur, & consequenter nunquam dimitti culpam, sine dimissione pœnæ temporalis, dicunt enim merita Christi Domini ad justificationem nostram prodesse, non ad hoc opus remissionis *Hæreticorum error de indulgentiis.*

pœnarum, & satisfactionem, quod appellant sordidum opus, quasi nos vilificemus meritum Christi Domini. ita Lutherus *articulo 17.* à Leone X. condemnato. Et multò minùs volunt merita *S*anctorum, nobis ad hoc prodesse, quæ omninò negant.

Nota 2. Aliqui ex Catholicis authoribus dixerunt, hujusmodi thesaurum, in Ecclesia non esse ex meritis Christi Domini, & Sanctorum, ex quo indulgentiæ desumantur, quia inquiunt Christus Dominus, & Sancti de merito suo sunt abundanter remunerati. vnde putabant isti *S*ummum Pontificem, indulgentias, & alias relaxationes pœnarum temporalium concedere, non per modum solutionis, sed per modum absolutæ potestatis, eo modo, quo Princeps habens plenitudinem potestatis in aliqua politia, omne debitum in illo regno dimittere potest. Ita Mayronius *in 4. dist. 19. q. 2.* Durandus *dist. 20. q. 3.*

Thesaurus iste est ex meritis Christi.

Dico 1. Thesaurus iste spiritualis constat ex satisfactionibus Christi Domini: Est communis Theologorum. D. Subt: *in Quodl: 20. art. 1.* Sanct: Bonauent: *in 4. d. 20. p. 2. q. 2.* Palud: *q. 4.* Soto. *dist. 21. q. 1. art. 2.* Suarez. *disp. 51. Sect. 1.* & alij, quos ibi citat. Probatur 1. Ex sacris literis Ad Eph. 1. vocat merita Christi Domini, *abundantes diuitias gratiæ suæ in bonitate.* Et *cap. 3.* appellat, *inuestigabiles diuitias Christi.* Et hunc thesaurum dicit dispensandum nobis, & pro nobis. *S*icut igitur thesaurus materialis fit ex diuitiis materialibus ad vtilitatem illorum, pro quibus dispensatur, ita proportionaliter merita, & gratiæ Christi Domini, quibus Regnum cæleste adipiscimur, meritò dicitur thesaurus Ecclesiæ. Et cùm istæ diuitiæ, facientes thesaurum istum, sint *abundantes*, & *inuestigabiles*, sequitur necessariò illas nobis prodesse, nedùm ad gratiam consequendam, & culpam delendam, sed etiam ad dimittendam pœnam, & quidem eo modo, quo dispensator diuitiarum hujus thesauri, ab ipso Christo Domino constitutus, judicauerit expedire. *P*robatur 2. Ex Extrauaganti *Vnigenitus de pœnitentia & remiss*: Vbi asserit Pontifex, Christum Dominum in redemptione nostra, voluisse effundere totum sanguinem, cùm vna guttula sufficeret, vt ex eo, in Ecclesia fieret thesaurus, & quoddam velut meritorum ærarium, ære alieno grauatorum, solatium; vt viduæ vasis omnibus repletis, ad debitorum solutionem, stetit oleum, adhuc effluxurum, si vasa adfuissent 4. Regum. ita & hic. Probatur tertio ex *S*. Aug: qui *21. de Ciuit. Dei. cap. 27.* inquit. *Est enim quædam fide-*

fidelium, vita non bona, vt ad beatitudinem cælestem adipiscendam eis ipsa sufficiat, nisi eorum meritis. Probatur 3. Quia meritum Christi Domini fuit infiniti valoris, non ex natura præcisè operum, sed ex acceptatione Diuina, id est, sufficiens pro infinitis hominibus, & peccatis Syncategorematicè, & hæc infinitas, non est infinitas simpliciter, sed secundum quid, juxta D. Subt: *in 3. dist. 19. q. vnica*, non verò intrinsecè infinitum, quia cùm meritum consistat, in actu liberè elicito, creatæ voluntatis, de necessitate est Ens limitatum, & creatura, infinitas autem creaturæ repugnat. Vnde nescio quare Suarez *disp. 51. Sect: 1.* dixit, negare D. Subtilem Christi Domini meritum infinitum. Subsumo. Sed merita Christi Domini absolutè fuerunt data Ecclesiæ, cùm absumi non potuerint, quia acceptata pro infinitis. Ergo adhuc in Ecclesia extant.

Meritum Christi Domini infinitum.

DICES Si propter meritum Christi Domini infinitum, hic thesaurus est ponendus in Ecclesia, sequitur quòd hic thesaurus est infinitus: Si est infinitus, sequitur quòd post diem judicii sit permansurus, & in æternum: Et rursus sequitur quòd manebit sine condigno præmio, quod repugnat justitiæ DEi.

RESPONDEO. Nego quòd hic thesaurus debeat permanere post diem judicii, quia hic thesaurus, constitutus est voluntate DEi, pro Ecclesia militante, non triumphante, ideò durabit pro tempore illius, non post, quia tunc, nulla amplius erit Suffragiorum communicatio: licet igitur valor meritorum Christi Domini, post diem judicii permanebit, non tamen habebit ampliùs rationem thesauri, & pretii ad soluendum debita.

Thesaurus hic non manebit post diem judicij.

DICO 2. Iste thesaurus constat etiam ex meritis, & operibus Sanctorum. Probatur 1. ex SS. literis ad Colos: 1. dicit Apostolus. *Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia, cujus factus sum ego minister, secundùm dispensationem DEi.* Ex quo loco habetur, non solùm Christum Dominum, passum esse pro Ecclesia, sed etiam S. Paulum addidisse sua merita, meritis Christi Domini. *Adimpleo ea* inquit *quæ desunt passionum Christi.* Non quòd meritis Christi Domini, aliquid deesset, sed ad majorem Sanctorum perfectionem, & charitatis communicationem, voluit Sanctorum satisfactiones, & merita sua conjungi. Conjunctio ergo hæc satisfactionum, cum satisfactionibus Christi implent thesau-

Thesaurus hic constat ex meritis etiam Sanctorum.

thesaurum Ecclesiæ. Confirmatur 2. *ad Corinth.* 8. dicitur. *In præsenti tempore, vestra abundantia, illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum.* Vbi hortatur eos, vt suis bonis temporalibus, suppleant inopiam eorum, qui egent, vt participent bonis spiritualibus, qui illorum abundant. Probatur 2. Communicatio suffragiorum esse non potest, nisi adsit thesaurus aliquis, in quo omnia illa constituta sint, & pro necessitate cujusq; educantur. Sed in Ecclesia est communio Sanctorum. Ergo & communis thesaurus.

Dices 1. Christi Domini satisfactiones, soluendis omnibus debitis pœnarum, sufficiunt, non est ergo in hoc thesauro opus meritis sanctorum, nisi per ea obscurare velimus, merita Christi Domini.

Merita SS. non obscurāt merita Christi Domini sed illustrant.

Respondeo Nego Consequentiam, non enim ad obscuranda, sed ad illustranda Christi Domini merita, reponuntur satisfactiones sanctorum in hoc thesauro, vt quæ vim omnem suam merendi, & satisfaciendi, non à se, sed à meritis Christi Domini accipiunt, qui merita sanctorum suis addi voluit, propter ipsorum Sanctorum, honorem, & sui ipsius. Sicut igitur Sol, non obscuratur lumine lunæ, vel stellarum, sed illustrior redditur, vt potè tam clarus, & lucidus, vt omnibus astris, non solùm lumen aliquod, sed insignem splendorem conferat, per quem etiam has terras illustrent; ita virtus meritorum Christi Domini, ex eo censetur major, quòd vim satisfaciendi etiam Sanctorum operibus tribuat. Porrò gloria Christi Domini est, qui sic mereri voluit, vt non solùm ipse, sed etiam sui filii, pro aliis mereri valerent: ac vt in Ecclesia esset hoc vinculum charitatis, vt vnus alteri prodesset. Infinito ergo ejus merito, fit additio, ex SS. meritis, non intensiuè, quia sic infinito, non potest fieri additio, sed extensiuè, per additionem horum diuersorum meritorum; & hanc esse voluntatem Christi Domini, cognoscimus ex articulo communionis Sanctorum, nobis ab ipso proposito, & imposito.

Infinito merito fit additio extensiuè.

Dices 2. Sanctorum merita, non sunt infinita. Ergo jam exhausta, tam amplis Indulgentiis, quæ à Pontificibus largissimè conceduntur.

Respondet Clemens VI. *in Extrauag. cap. Vnigenitus*, his verbis. *De thesauri hujus consumptione, seu minutione, non est aliquatenùs formidandum, tam propter infinita Christi Domini merita, quàm pro eo, quòd quantò plures ex ejus applicatione trahuntur ad justitiam, tantò magis*

magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Ex quo occluditur os hæreticis. Tùm quia merita Sanctorum, fundantur in meritis Christi Domini, quæ non prosunt ad redemptionem à culpa, & pœna, vt hæretici blasphemant, sed ad satisfaciendum pro nostris pœnis, suppositâ redemptione, factâ à Christo Domino, & ordinatione ipsius, vt sic justi juuent apud ipsum peccatores. Tùm quia, non derogant merita Sanctorum, meritis Christi Domini, quia non addimus illa, ex indigentia, & insufficientia illorum, sed quia Christus Dominus voluit, ad nutriendam charitatem in Ecclesia sua inter fideles, vt mutuò sibi subuenirent, & propter honorem ipsorum Sanctorum, quos voluit socios, & judices, aliorum constituere. Vnde S. Leo quem hæretici citant. *Epist.* 83. & 97. *cap.* 2. non negat indulgentias, etiam esse ex meritis Sanctorum, sed negat Martyres fuisse redemptores mundi, & salutem vniuersalem mundo attulisse.

Non derogant merita SS meritis Christi

Dices 3. *Potestas* concedendi Indulgentias, cùm innitatur virtuti clauium, debet esse absolutio, non satisfactio, seu solutio: Si autem fiat ex hoc thesauro indulgentia, erit translatio operum vnius ad aliud, non absolutio, & sic virtute clauium nihil fieret, quòd est contra sacram scripturam.

Respondeo. Etsi applicatio Indulgentiarum, sit solutio, seu translatio operum, tamen non sequitur, quòd claues nihil efficiant, applicant enim merita Christi Domini, & Sanctorum, & liberant pœnitentem ab obligatione reddendi illam pœnam: & hæc est absolutio pœnarum debitarum, apud Diuinam justitiam.

Petunt *hic hæretici, vbi est iste thesaurus?* Respondeo Quòd existat in Diuina acceptatione, & præsentia, qui ad hunc effectum acceptauit merita Sanctorum, fundata in meritis Christi Domini; & principaliter ipsa merita Christi Domini; quæ merita agnoscit Ecclesia, nō solùm valere pro remittendis pœnis, sed etiam, & præcipuè valere pro remittendis culpis, ex quo agnoscit ipsum Redemptorē, & Dominū suū.

Vbi est thesaurus iste.

Dices 3. B. Virgo, & omnes Sancti, præmiati sunt vltra condignū juxta illud Luc: 6. *Mensurā bonam, & supereffluentem,* Et juxta illud Apostoli ad Rom. 8. *Non sunt condignæ passiones hujus temporis, ad futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Ergo quamuis multa, & maxima merita habeant Sancti, tamē nihil redūdat, quod in thesauro Ecclesiæ reponi possit. Responsio hujus objectionis, patebit ex resolutione sequentis Quæsiti.

Prima opinionis modus.

Qværes *Quomodo merita reponantur in thesauro Ecclesiæ, & aliis applicari poßint.*

Prima opinio asserit, thesaurum istum, constitui ex meritis Sanctorum supererogationis, & superabundantibus, multa enim opera pœnalia Sancti fecerunt, & multa sunt passi, quàm meriti, vt B. Virgo. S. Joannes Baptista, qui vix aliquod peccatum habuit, & tamen vitam austeram in eremo per tot annos egit. Similiter multi alii Sancti, jejuniis, orationibus, & maximis operibus pœnalibus se afflixerunt. Hujusmodi ergo operibus pœnalibus, cùm sint satisfactoria, & pro ipsis operantibus redundantia, ponuntur in thesauro Ecclesiæ, & ex his eliciuntur indulgentiæ, & hanc opinionem Suarez *disp. 79. Sect. 9. dicit eße communem.*

Respondetur itaq; juxta hanc opinionem ad præcedentem objectionem, opera Sanctorum, vt à gratia, & charitate profecta, mercedem acceperunt, vt sunt meritoria, non verò vt satisfactoria, quia multorum Sanctorum actiones, & passiones, plures grauioresq; fuerunt, quàm peccata eorum, ac proinde cùm in multis Sanctis finem hunc non sunt consecuta, qui est pro debitis pœnarum satisfacere, reseruantur ideò in thesauro Ecclesiæ, vt pro aliis satisfaciant.

2. opinionis modus.

2. Opinio asserit, merita Sanctorum, ex quibus constat thesaurus indulgentiarum, non potest esse vllo modo meritum personale, sed meritum vniuersale. *Pro intelligentia.* Nota 1. *Ex Quodlib. 20. a. 1. D. Subt.* Meritum valere alicui tripliciter. Vno modo specialissimè, & sic semper valet oranti, quando est in gratia. Alio modo generalissimè, & sic valet soli Ecclesiæ. Tertio modo, valet illi, cui per orantem specialiter applicatur, suppositâ acceptatione DEi. Porrò probat D. Subt. ibidem, meritum, & valorem personalem alteri, minimè applicari posse ab ipso merente, quia charitas, magis inclinat ad actum meritorium, respectu illius in quo est, quàm respectu alterius, & habens charitatem, magis tenetur velle sibi bonum meritorium, quàm alteri, nam, *charitas ordinata à seipso incipit.* Vnde infert ibidem D. Subt: *Fortè non poßet dare alteri sic, priuando se illo, quin istud eßet peccatum.* Atq; ita meritum personale, ex ordinata charitate, & voluntate, non posse alteri applicari.

Valor triplex meriti.

Ex quo sequitur, quòd illa diuisio operis, in meritorium, & satisfactorium, penes subjectum, nimirum, quòd vt meritorium valet oranti, vt satisfactorium prodest alteri, non rectè intelligitur, nam meri-

Diuisio operis in meritorium, &

meritum personale, etiam in ratione satisfactionis, est vtile ipsi operanti, quia si est debitor pœnæ, ipsam delet, & auget gratiam, & gloriam, si verò non est debitor pœnæ alicujus temporalis, multò magis auget gratiam, & gloriam. Tota itaq; distinctio est penes effectum, nam idem valor, & meritum operis, quatenus placet DEo, & illius intuitu confert, vel auget gratiam, & gloriam, dicitur meritorium, quatenùs verò relaxat pœnam temporalem debitam, dicitur satisfactorium, & habet rationem solutionis in eodem subjecto. *satisfactorium, quomodo bona.*

Confirmatur iste modus dicendi *1.* quia omnes justi, à primo vsq; ad vltimum, suis meritis augent hunc thesaurum, vt habetur in *Extrauag. vnigenitus citata.* Atqui certum est, quòd non omnes justi habent satisfactiones superfluas, tolleretur enim purgatorium, in quo tam multi electi, post hanc vitam satisfaciunt pro propriis pœnis debitis. Ergo thesaurus Ecclesiæ, non constituitur, ex satisfactionibus superabundantibus, quia istæ non sunt in omnibus electis, sed necessariò asserendum est, cum D. Subt. in quolibet opere meritorio justi, esse portionem quandam applicabilem, absq; diminutione proprii meriti personalis, quæ portio est meritum generalissimum, quod Ecclesiæ valet. *Thesaurus hic non est ex super abundantibus operibus*

Confirmatur 2. Si quis meretur opere bono, augmentum gratiæ, & gloriæ, & alteri solutionem pœnæ debitæ, sequeretur quòd qui est magnus debitor magnæ pœnæ, propter peccata multa, esset æqualis ei, qui nullius est pœnæ debitor, & tamen faceret eadem opera pœnalia. Sed Consequens falsum esse videtur. Ergo. Sequela probatur, quia faciunt æqualia opera bona meritoria. Ergo æquale præmium essentiale illis correspondere debet. Falsitas Consequentis, patet ex dictis.

Iuxta hanc opinionem, Respondetur ad objectionem, quòd quoad meritum personale de condigno, & supra condignum, remunerati sunt, & nihil in eis est redundans, non tamen remunerati sunt juxta valorem generalem Ecclesiæ, quod est superabundans, & pro tota Ecclesia meritum, quod Sancti applicauerunt nobis, si non actu, saltem virtute, quatenùs sunt membra Ecclesiæ vniuersalis, vel vt ait D. Subt. 5 Quodl: 20. intentione habituali.

ARTICVLVS III.

Quid sit Indulgentia?

NOTA Cùm ad definitionem quidditatiuam requiratur genus, & differentia, est difficultas de genere, & differentia inter Doctores, ex quibus

quibus constituitur definitio Indulgentiæ. Quoad genus; Alii dicunt Indulgentiam esse sub genere absolutionis, seu remissionis, pœnæ temporalis: & hi definiunt Indulgentiam, esse absolutionem, vel remissionem pœnæ temporalis. Ita Armilla. Angelus, in definitione Indulgentiæ. Alii dicunt Indulgentiam esse sub genere solutionis, quia existimant, Induigentiam, esse solutionem quandam pœnæ debitæ, quæ per se non requirit jurisdictionem, sed æqualem debiti solutionem. ita Palud: *in 4. d. 20. q. 4.* Durand. *q. 3. n. 5.* Siluester *Verbo Indulgentia.* Alii dicunt indulgentiam pro viuis, esse per modum absolutionis, pro defunctis verò per modum solutionis. ita Bellarm: *lib. 1. de Indulgentiis c. 5.* Alii dicunt genus vniuocum indulgentiæ, esse actum Spiritualis jurisdictionis: indulgentia enim pro viuis, & defunctis, est quid vniuocum, non æquiuocum, & ideò sub hoc actu, tanquam sub genere continetur, vtraq; species Indulgentiæ, ita Suarez *disp. 49. Sect. 4.*

NOTA 2. Quantùm ad differentias, variæ assignantur, juxta varias definitiones, traditas à Doctoribus, sed quæ propriæ, ac specificæ sint, ex hac definitione, quæ mox tradetur elucescet.

Definitio Indulgentiæ pro viuis.

DICO itaq; 1. Indulgentia Ecclesiastica pro viuis, est relaxatio pœnæ temporalis debitæ, pro peccatis actualibus jam dimissis, quoad culpam, coram DEo, virtute clauium, extra Sacramentum, per applicationem thesauri Ecclesiastici, per modum absolutionis. Explicatur, Dicirur *Relaxatio pœnæ*, quia per Indulgentias homo absoluitur à pœna, quam pro peccatis luere deberet in purgatorio, cum remissa culpa, non tota remittatur pœna, vt dictum est, *disp. 6. q. 1.* Dicitur *pœna temporalis*, quia non culpa, sed pœna remittitur per indulgentias, non æterna, sed temporalis. Neq; obstat *in Clementina 1. de indulgentiis*, concedi indulgentiam à culpa, & pœna: sensus enim est, per hujusmodi indulgentiam, concedi facultatem eligendi confessarium, qui absolutionem impendat, à quolibet peccato, vt fit in Jubileo, non verò per ipsãmet indulgentiam, peccata immediatè deleri. Dicitur, *debita pro peccatis actualibus*; quia per indulgentias aufertur pœna sensus, quæ debetur actualibus peccatis, peccato verò originali, non debetur pœna sensus, sed pœna damni, quæ consistit in carentia fruitionis, ac visionis DEi. Dicitur *jam dimissis*, quia per indulgentiam, non potest auferri pœna, nondum ablatâ culpâ, in qua fundatur pœna. Dicitur, *coram DEo*, ad differentiam erroris, eorum, qui dixerunt indulgentiã

Indulgentia à culpa & pœna quid?

Eccle-

Ecclesiasticam, esse remissionem pœnæ temporalis coram Ecclesia. Dicitur *Virtute clauium*, ad differentiam illius pœnæ, quæ in dimissione culpæ, & commutatione pœnæ æternæ, in temporalem fit. Dicitur, *Extra Sacramentum*, ad differentiam relaxationis pœnæ temporalis debitæ peccato, quæ fit in Sacramento pœnitentiæ. Dicitur *per applicationem thesauri Ecclesiastici*, per quod significatur relationem istam non esse gratis factam, sed per solutionem compensantem debitum, quæ solutio ex thesauro, præcedenti Articulo explicato, desumitur. Dicitur, *per modum absolutionis*, quia non omnis indulgentia est absolutio, licet omnis indulgentia fiat virtute clavium, & potestatis jurisdictionis, per Prælatos legitimos.

Indulgentia pro defunctis.

Dico 2. Indulgentia pro defunctis, est relaxatio pœnæ temporalis, debitæ pro peccatis dimissis, quoad culpam coram DEo, virtute clauium, extra Sacramentum, ex satisfactionibus Ecclesiæ recompensata, facta per modum suffragij. *Patet ex dictis.*

ARTICVLVS IV.

Quæ sit causa Efficiens Indulgentiarum?

Summus Põtifex concedit indulgentias jure Diuino.

Dico 1. Solus Summus Pontifex, potest primariò concedere Indulgentias, alii verò quatenùs ipsis conceditur ab ipso. Probatur. Tùm quia facultas distribuendi bona publica, principaliter conuenit Supremo Principi, & vniuersali Ecclesiæ Rectori. Sed talis est Summus Pontifex, vt constat ex primo Articulo. Hinc

Collige Conciliũ Generale absq; capite, id est absq; Sũmo Pontifice, non posse Indulgentias concedere: Conciliũ verò cum capite, id est, Põtifice, potest cõcedere Indulgentias, quia si Papa potest solus concedere indulgentias, nihil impedit, quin etiam idem possit in Concilio, sed tunc non membra, sed caput Ecclesiæ concedet Indulgentias. Putant tamen multi Doctores, Concilium Generale Sede Apostolicâ vacante, posse jure Diuino Indulgentias concedere, quia hujusmodi Concilium, repræsentat totam Ecclesiam. Ita Corduba *loco citato.* Nauar: *de Indulgentiis Notab. 31.* Henriquez *de Indulgentiis cap. 31.*

Episcopi jure Ecclesiastico indulgentias concedunt.

Dico 2. Episcopi, non habent de jure Diuino, facultatem concedendi Indulgentias, sed jure Ecclesiastico, & ex sedis Apostolicæ priuilegio. Ita Richardus *in 4. d. 20. a. 5. q. 3.* Corduba *loco citato.* Vnde facultas concedendi Indulgentias Episcopis, concessa est, cum limi-

tatione, & restrictione, vt patet in Dedicatione Ecclesiæ, in qua Episcopi concedunt Indulgentiam vnius anni, aut aliâs, concedunt solùm Indulgentiam 40. dierum *cap. cum ex eo, de pœnitent: & remiß.* Quare si majores concedat Episcopus sunt irritæ, quoad excessum. Probatur conclusio. Potestas concedendi Indulgentias fundatur in illo loco Matth. 18. *Tibi dabo claues regni cælorum.* Sed claues immediatè datæ sunt Petro, & à Petro Ecclesiæ, & Prælatis Ecclesiæ, ideò Episcopi accipiunt eam à Successoribus S. Petri. Quare Episcopi habent potestatem limitatam concedendi Indulgentias, quoad quantitatem, & quoad Personas, quia non nisi suis subditis. Vnde Episcopi non possunt concedere Indulgentias defunctis, nec per modum absolutionis, quia defuncti non sunt subditi Episcopis, sicut nec Summo Pontifici, qui tamen concedit defunctis Indulgentias per modum suffragii, vt patebit Quæstione tertia.

Vicarius Episcopi an possit concedere Indulgentias?

Colliges Vicarium Generalē, non posse absq; speciali facultate indulgentias concedere, nam actus concedendi Indulgentias, est reseruatus dignitati Episcopali. Ita Corduba *lib. 5. q. 13.* Suarez *disp. 55. sect. 5.* De licentia tamen Episcopi posse; facultas enim, quæ alicui jure ordinario competere potest, potest aliis delegari, nisi adsit in contrarium prohibitio. Ita *Sa. verbo Indulg.* Suarez *loco citato Sect. 6. n. 6.*

Dico 3. Nullus Episcopo inferior, potest Indulgentias concedere, absq; Summi Pontificis licentia. Est communis. Ratio est, quia non habent jurisdictionem, nec à DEo, nec ab Ecclesia.

ARTICVLVS V.

Quis sit effectus Indulgentiarum, & quotuplices sunt Indulgentiæ?

Indulgentiæ non remittunt culpam.

Dico 1. Indulgentiæ non se extendunt ad dimittendam culpam mortalem, vel venialem, neq; ad pœnam æternam. Quoad mortalem, patet quia hæc dimittitur per Sacramentum Pœnitentiæ, vel per contritionem includentem in voto Confessionem. Vnde formulæ omnes, quibus vtitur Ecclesia in concedendis Indulgentiis, semper explicant, concedi hominibus contritis, vel confessis. Quòd nec culpam venialem dimittant Indulgentiæ constat. Quia indulgentia, est relaxatio pœnæ, non culpæ. Ergo ex naturâ suâ, non extenditur per se loquendo, ad dimissionem culpæ, sed requiritur motus, vel Sacramentum: ita commu-

communiter D D. Quòd non dimittatur per indulgentias pœna æterna, patet, quia pœna æterna non relaxatur, nisi cùm relaxatur culpa mortalis. Sed hæc dimittitur per Sacramentū. Ergo & pœna æterna. *Neq; pœnā æternam.*

Dico 2. Per indulgentias remittitur pœna temporalis, debita peccato, culpâ jam dimissâ, nedum injuncta, sed injungenda, & hoc apud DEVM. *Probatur:* Quia S. Petro, generatim data est potestas, soluendi vincula post peccatum relicta. Ergo etiam soluendi hoc, quia nulla in eo apparet incongruitas. Quod si dicas, pœna temporalis, non potest dimitti, nisi priùs remittatur, remittitur autem per Sacramentum Confessionis. Ergo pœna priùs debet deferri, & taxari à Confessario. Respondeo, verum esse quod pœna debita peccatis, non potest per indulgentiam tolli, nisi priùs culpa dimittitur. *Sed* hæc dimittitur, vel per Sacramentalem absolutionem in re, vel in voto, siue per contritionem. Ergo habitâ contritione potest lucrari indulgentia pœnæ debitæ. Porrò hæc pœna tollitur, juxta quantitatem indulgentiæ, si indulgentia sit plenaria, tota pœna dimittitur, si sit limitata, V. G. decem annorum, totidem annorum dimittit pœnas. *Indulgentiæ remittunt pœnam.*

Dico 3. Per indulgentias, non solùm quis liberatur à pœnitentiis, ipsi injunctis, sed etiam à pœnis, quæ in purgatorio soluendæ iis respondent. *Probatur*, quia aliâs, per eos potiùs obesset lucranti, quàm prodesset, quia liberando eum à pœnitentia, priuaret eum fructu, quem ex opere operato haberet, si eam impleret, & ita efficeret, vt grauissimas pœnas lueret in purgatorio.

Dico 4. Non solùm per indulgentias remittuntur pœnæ, respõdentes pœnitentiæ injunctæ, sed quæuis aliæ debitæ, ex peccatis remissis, pro magnitudine Indulgentiarum. Patet, quia sæpè conceduntur indulgentiæ multorum millium annorum. Certum autem est, nulli vnquam talem poenitentiam imponi. Ergo. Hinc *Quæuis pœnæ remittū tur per indulgentias plenarias.*

Collige 1. Quando *Pontifex* concedit indulgentiam, cum limitatione, V. G. cum hac adjectione de injunctis, indulgentia intelligitur de solis poenis injunctis in sacramentali absolutione. Quando verò *Papa* concedit indulgentiam sine limitatione, V. G. plenariam indulgentiam, vel tot annorum absolutè, tunc se extendit ad injunctas, secundùm proportionatam quantitatem. Ita Nauar *in Com: de Jubileo & indulg: not. 2. num: 13.* Soto *in 4. dist. 21. q. 2. a. 1.* Ratio est, quia indulgentiæ tantùm valent, quantùm sonant. *Indulgentia de injunctis.*

COLLIGE 2. Cùm in pœnitentia injuncta, duplex quandoq; sit ratio, nempe satisfactionis, & medicinæ, per indulgentias aufertur prima ratio, non secunda, ideò lucrans indulgentiam, obligatur ad hanc posteriorem, vt supra dictum est, de satisfactione.

QVÆRES 1. *Quotuplices sunt Indulgentiæ?*

Vnius speciei sunt indulgentiæ.

DICO 1. De speciebus Indulgentiarum propriè loquendo, nullam diuisionem Indulgentiarum facere possumus. Ratio est, quia omnes sunt vnius speciei; omnes enim sunt relaxationes pœnæ temporalis, debitæ peccato, coram Deo, dimissâ culpâ. Tùm quia quæ specie differunt, differunt per differentias specificas. Sed hic nullæ sunt differentiæ specificæ. Ergo.

Penes effectum variæ sunt indulgentiæ.

DICO 2. Variæ diuisiones afferuntur de indulgentiis, pœnes effectum ipsarum, qui est remissio pœnæ temporalis, juxta antiquiores Theologos, in rigore tamen loquendo, duplex est tantùm indulgentia, scilicet totalis, & partialis, seu plenaria, & non plenaria. Hæc diuisio habet fundamentum *in Extrauaganti vnigenitus de pœnitentiis, & remissionibus*: Vbi dicitur. *Thesauri Ecclesiastici dispensationem, Petro esse commissam, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis, pro peccatis debita applicanda.*

Plenaria indulgentia.

Totalis, seu plenaria dicitur, quæ totam pœnam remittit ei, cui applicatur, vnde est æqualis omnibus, quantùm est ex se, licet ex accidenti, minor sit in vno, quàm in alio, nam qui lucratur indulgentiam plenariam, & habet peccata plura, quàm alter, habet majorem indulgentiam ex accidenti.

Partialis indulgentia.

Partialis verò, & non plenaria ea, quæ limitatè conceditur, vt partem aliquam pœnæ remittat, seu tantam, quantam Bullæ exprimunt, vt habetur *c. Hoc ipsum. 33. q. 2.* Et *cap. Accusasti de accusationibus.* Hæc autem partialis diuiditur in Carenam, Quadragenam, & Septenam.

Carena.

Carena dicitur à carendo cibo, & potu, is enim cui Carena injungebatur, juxta Canones ducebat vitam in pane, & aqua per 40. dies, vt Glossa interpretatur *cap. Accusasti citato.*

Quadragena.

Quadragena dicitur Indulgentia, quâ remittitur pœna, respondens pœnitentiæ quadraginta dierum, vide Cordub. *lib. 5. q. 9.* Bonacinam *disp. de Indulgentiis q. 1. puncto 2.* Hinc

Septem annorũ quid?

COLLIGE Quando Indulgentia in Bullis conceditur septem annorum, vel quadraginta dierum, sensus est, remitti tantam pœnam peccatis debitam, quanta deleretur, per pœnitentiam septem annorum, vel quadraginta dierum juxta Canones assignata; quia in ipsa

forma

forma indulgentiarum, non dicitur Relaxamus tot annos pœnæ, sed pœnitentiæ. Ita Palud. *in 4. d. 20. q. 4. art. 1.* Sotus *q. 21.* Bonacina *loco citato.*

Persona lis indulgentia

Dico 3. Diuiduntur rursus indulgentiæ, in personales, locales, & reales; Personalis est illa, quæ directè conceditur Personis, ita vt talis fauor inhæreat ipsi personæ, vt illam secum deferat, quocunq; pergat vt sunt Indulgentiæ Concessæ Religiosis personis, & confraternitatibus à Sede Apostolica confirmatis, & variis Indulgentiis dotatis.

Indulgentia localis.

Indulgentia localis, est quæ inhæret alicui loco stabili, & firmo, in ordine ad personas, in tali loco orantes, vel aliquod opus pium exercentes, vt Indulgentiæ concessæ Ecclesiis Romæ, & Ecclesiis Ordinis Minorum in festis Sanctorum Patronorum Canonizatorum, concessæ sunt Indulgentiæ plenariæ & multis aliis temporibus, vt refert Hieronymus à Sorbo *in Compendio Priuilegiorum.* Indulgentia realis, est idem, quod localis, solùm differt ab ea, quòd hæc conceditur alicui mobili rei, in ordine ad homines; cujusmodi indulgentiæ, sunt concessæ imaginibus, granis, rosariis, metallis &c.

Realis indulgentia.

Quæres II. *Qualis dispositio requiratur in recipiente Indulgentias?*

Ad Indulgentiam requiritur fides.

Dico 1. Requiritur fides. Patet. Tùm quia concessio Indulgentiarum, est actus jurisdictionis, actus autem jurisdictionis, exerceri non potest in eos, qui non sunt fideles. Tùm quia Indulgentiæ, fundantur in articulo communionis Sanctorum, qui autem sunt extra Ecclesiam, non possunt participare communionem Sanctorum, quia sunt membra præcisa, & mortua. Ex quo patet, hæreticos, & apostatas à fide, non esse capaces indulgentiæ, quomodo enim illi influxum Ecclesiæ percipient, qui non sunt conjuncti, & vniti Ecclesiæ per fidem, quæ est primum vinculum, quò Ecclesiæ membra connectuntur. Ex quo itidem sequitur, quòd indulgentiæ, non prosint excommunicatis, quia effectus excommunicationis est, priuatio communium Ecclesiæ suffragiorum, vt patebit *sequenti disput: q. 2. a. 5.*

In susceptore indulgentiæ requiritur gratia.

Dico 2. In susceptore Indulgentiarum, requiritur gratia habitualis, maximè in illo puncto temporis, quò indulgentia consummatur, & effectus illius confertur. Ratio est, Tùm quia de Regulis juris in 6. dicitur. *Venia non datur, nisi correcto.* Tùm quia non potest remitti pœna, nondum remissa culpa mortali. Hinc

COLLIGE 1. Non est necesse, vt qui præstat opera ad indulgentiam requisita, vt sit in gratia toto tempore, quô singula opera præstat, sed sufficit vt in gratia existat dum vltimum opus facit. Ita Sotus *in 4. d. 21. q. 2.* Nauar *de indulgentiis. Notabili 15.* Corduba *lib. 5. q. 23.*

Falsa opinio tribuitur D. Subtili.

COLLIGE 2. Falsò attribui D. Subtili, quôd non requiratur gratia in susceptore Indulgentiarum, ex eo fundamento, quia tenet *in 4. d. 15. q. 1. a. 4.* hominem existentem in peccato mortali, posse satisfacere pro poenitentia sibi imposita, pro peccatis sibi dimissis, quoad culpam. Sed ex hoc fundamento, hoc quod ipsi tribuunt D. non deducitur; magna enim est differentia, inter solutionem poenæ, quam quis facit, adimplendo poenitentiam Sacramentalem, & inter solutionem poenæ, quam quis facit ad lucrandam Indulgentiam, quia in prima, in rigore loquendo, solùm requiritur justitia, vt visum est *disp. 6. q. 3. art. 3.* at in posteriore, supponitur reconciliatio, & amicitia cum DEo, quia DEus suos fauores, & gratias, ad deletionem poenæ, non communicat inimicis.

Prærequisita omnia facienda.

DICO 3. Necesse est, vt susceptor Indulgentiarum, præstet ea omnia, quæ præscripta sunt à Superiore, concedente Indulgentias. Ratio est, quia Superior concedit Indulgentiam, sub conditione talis operis; vnde omnia facienda sunt, quæ in forma concedendi indulgentiam requiruntur, si enim V. G. præscribitur, vt fiat confessio, Ecclesiæ visitatio, hæc omnia præstanda sunt; Indulgentiæ enim tantùm valent, quantùm sonant.

ARTICVLVS VI.

Quæ sit causa finalis Indulgentiarum concessionis?

Causa requiritur ad indulgentiã concedendã

DICO 1. Ad concedendas indulgentias, necessaria est causa; Patet, quia nullæ indulgentiæ conceduntur, sine dispensatione thesauri Ecclesiastici, vt patet. Sed dispensatio facta sine causa, ab eo, qui non est dominus, sed merus dispensator, (qualis est Pontifex respectu illius thesauri) est inualida. Ergo concessio Indulgentiarum, fit inualidè, si absit justa causa. Constat *ex cap. vnigenitus, de pœnit: & remissionib:* Et ex *cap. Cùm ex eo.*

Ex quo est justa causa pro indulgentiis.

DICO 2. Proportio, siue justa causa, ob quam Indulgentiæ conceduntur, spectanda est. *Primò* ex fine, ob quem conceduntur, qualis est promotio cultus DEi, vel Sanctorum, propagatio fidei, hostium Ecclesiæ subactio, vel conuersio, major Ecclesiæ Apostolicæ reuerentia,

nam

nam ad honorem, & quoddam externum DEi bonum ſpectat, ſi ipſius, ſiue Eccleſiæ theſaurus expendatur, ad res hujusmodi promouendas. Secundò. Ex proportione, & vtilitate, quam conceſſio indulgentiarum, opusuè ad illas lucrandas requiſitum, habent, ad dictos fines conſequendos. Aduerte tamen hic, non requiri, vt opus injunctum, ſit per ſe ſufficiens, pro poenis remittendis, quia ſic nulla eſſet liberalis remiſſio, quam ſupponimus eſſe, ſed ſufficit, vt ſit juſta occaſio, ob talem finem remittendi tantas poenas. Addo Poſſe Pontificem Indulgentias abſolutè concedere, nullum opus requirendo: V. G. ſi defuncto benè de Eccleſia merito, indulgentiam concedat, vt alios hoc pacto, trahat ad conſimilia merita. Ita Corduba, *q. 6. & q. 22. de Indulgentijs.* Bonacina *loco citato puncto 4.* Hinc

COLLIGE Indulgentiæ conferunt omnem remiſſionem, quam exprimunt, ſi modò ſit legitima poteſtas in conferente, cauſa proportionata, & legitima diſpoſitio.

ARTICVLVS VII.

Quæ nam ſit forma concedendi Indulgentias?

NOTA Duobus modis conceditur à Papa Indulgentia. Aliquando enim concedit Papa indulgentiam, eò ipſo, quòd ipſe fecerit tale, vel tale opus, & ſit in gratia, habeat V. G. plenariam Indulgentiam; & hæc Indulgentia dicitur ipſo jure, ſeu facto conceſſa. Aliquando Pontifex, non concedit ipſe indulgentiam, ſed concedit alteri facultatem, vt tali tempore, poſſit abſolui ab omni culpa, & poena, V. G. quando conceditur alicui plenaria Indulgentia in articulo mortis. Iſti modi ſunt diuerſi, quia in priori, non requiritur actus alterius hominis, vt indulgentia effectum ſuum ſortiatur, præter ipſam conceſſionem Papæ; in ſecundo vero modo, requiritur etiam actus alterius hominis, præter primariam conceſſionem Papæ. *Forma indulgentiarum.*

DICO I. In primo modo concedendi Indulgentias, non requiritur alia forma, præter eam, quæ habetur in conceſſione Indulgentiæ, quæ diligenter eſt obſeruanda quia juxta ſignificationem verborum ejus eſt valor. Obſeruandum eſt, quandoq; cum conceſſione Indulgentiæ, concedi etiam alios fauores, & gratias, vt ſit in conceſſione Jubilei, vbi non ſolùm conceditur indulgentia, ſed etiam conceditur facultas, vt poſſint à culpis reſeruatis, & cenſuris abſolui, ab illis, à quibus Pontifex in forma Jubilei concedit.

Dico

DICO 2. Loquendo de forma concessionis indulgentiæ posteriori modo, seruanda est hæc forma. *Concedo tibi V. G. plenariam indulgentiam.* Addunt aliqui Doctores vt *Suarez disp. 56. Sect. 1.* multos alios citans, neq; hæc verba, (*Concedo tibi plenariam indulgentiam,*) esse necessaria, sed satis esse, quòd determinatio materiæ, à qua quis absoluitur, & quantitas ejus, mente concipiatur, & intendatur, simul cum aliis circumstantiis, sicut est relatio ad indultum, etiamsi in forma non exprimatur. Ex quo Colligitur, quòd cum quis in Articulo mortis absoluitur, à peccatis per confessionem Sacramentalem per idem verbum *Absoluo*, quô absoluit à peccatis, posse etiam illi applicare indulgentiam, & eum liberare à poena, quæ per indulgentiam relaxatur. Ratio est, quia verbum *absoluo*, potest esse commune ad peccata, & ad poenas debitas peccatis, ideò sufficit intentio in Sacerdote, absoluedi eum á peccatorum culpis sacramentaliter, & à poenis temporalibus debitis, per indulgentias concessis.

Intentio sufficit absoluendi à culpa & à pœna.

QVÆRES. *Vtrum forma Indulgentiæ, tantùm valeat, quantum sonet, & quamdiu durent Indulgentiæ?*

Quantùm ad valorem. DICO Indulgentia, seu forma indulgentiæ, confert suscipienti totum illum effectum, quem ipsa forma ex vi significationis verborum promittit. Ita Sanctus Bonauentura *in 4. d. 20. p. 2. art: 1. q. 4.* Richardus Albertus *ibidem.* Suarez *disp. 54. & alij.* Probatur Quia omnis Indulgentia confert suum effectum, quando adsunt tres conditiones, potestas in concedente, dispositio in recipiente, & pia, ac justa causa. Vide Cordubam *lib. 5. q. 23. in principio.* Hinc.

Indulgentiæ ita valent, vt sonant.

COLLIGE *1.* Moriens accepta indulgentia plenaria, statim in cælum euolat.

COLLIGE *2.* Eum qui alienam habet coronam, vel granum benedictum posse illam indulgentiam consequi, quæ illis rebus est affixa. Ita Pinellus *de indulg. c. 11.*

COLLIGE 3. Vno, & eodem actu, seu eadem oratione posse nos consequi indulgentias, diuersis viis concessas, affirmat Corduba *q. 35.* Emmanuel Sa. *verbo Indulg. n. 18.* negat verò Gabriel *in 4. dist. 45. q. 3.* Suarez *disp. 52. sect. 8. n. 10.* Mihi dicendum videtur standum esse intentioni concedentis indulgentias, intentionem autem esse concedentis, vt pro qualibet Indulgentia consequenda, singuli actus, & singula

opera

opera præſtentur. Ratio eſt, quia ſicut ad indulgentiam vnam lucrandam, requiritur opus ſemel factum, ita ad Indulgentiam duplam, requiritur opus repetitum, ſeu duplicatum. Excipe, niſi tale opus ſit, quod eodem die repeti non poſſit.

COLLIGE 4. Poteſt aliquis vno, & eodem tempore, diuerſis actibus (V. G. miſſam audiendo, & horas canonicas recitando) conſequi plures indulgentias, conceſſas Miſſam audientibus, & horas Canonicas recitantibus, quia vnus actus, non impedit alium. Similiter. *Poteſt* aliquis ſæpiùs eodem die, conſequi indulgentiam conceſſam viſitantibus Eccleſiam, quando indulgentia conceſſa eſt abſq; temporis determinatione. Ita Bonacina *de Indulg. diſp. 6. q. 1. puncto 5. num. 32.* *Vno & eodem tempore diuerſis actibus diuerſæ indulgentiæ lucrari poßunt.*

COLLIGE 5. Ille qui non eſt conſecutus indulgentiam, propter aliquem actum omiſſum, vel non modo præſcripto abſolutum, poteſt iterum actum præſcriptum facere ad conſequendam indulgentiam, modo non ſit elapſum tempus, ad conſequendam indulgentiam. *Ita idem ibidem num. 33.*

Quantùm ad durationem. DICO. Indulgentiæ tamdiu durant, quamdiu concedens eas durare voluerit, & non vltra. V. G. ſi in perpetuum conceſſæ, in perpetuum durant, ſi ad tempus, ad tempus. Ratio eſt, quia gratia dependet à voluntate concedentis, ipſiusq; voluntatis verbis expreſſam, non excedit, & actus agentium, non operatur vltra intentionem ipſorum. Quare indulgentiæ conceſſæ indefinitè, ſine limitatione formali, vel virtuali, intelliguntur perpetuæ; ita communiter Theologi *in 4. diſt. 20.* Canoniſtæ *verbo Indulgentia.* Hinc *Quamdiu indulgentiæ durant.*

COLLIGE 1. Per Jubileum ſuſpenduntur omnes indulgentiæ plenariæ, tantùm excepta Indulgentia Portiunculæ Aſſiſii, per bullam Vrbani VIII. quam refert Lucas Waddingo in Annalibus, *An. Domini 1223. num. 5.* Puto tamen quòd hæc exemptio tempore Jubilei, ad illum ſolùm locum extendatur, S. MARIÆ Angelorum, Aſſiſii, non verò ad alios Conuentus Fratrum, ad quos, extenſa eſt hæc eadem plenaria Indulgentia, pro die 2. Auguſti, per Bullam Gregorii XV. circa quam Indulgentiam multa dubia exoriebantur, imò, & publicè in Concionibus, à quibusdam prædicabatur, hic, & non alibi eſſe hanc indulgentiam. Quare hanc Bullam inſerendam eſſe hic, non abs re arbitratus ſum, vt quiuis cognoſcat, vbi hæc indulgentia ſit. *Vbi eſt Indulgentia portiunculæ.*

GREGORIVS PAPA XV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Bulla Gregorij XV. SPlendor paternæ gloriæ, qui suâ mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fidelium de clementissima ejus Majestate sperantium, tunc præcipuè benignò fauore prosequitur, cùm deuota ipsorum humilitas, Sanctorum precibus, & meritis adjuuatur. Volentes igitur omnes, & singulas Ecclesias, Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de obseruantia, etiam Reformatorum, vbiq; existentes, aliquo spirituali munere illustrare, de Omnipotentis DEi misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, Omnibus vtriusq; sexus Christi fidelibus, verè pœnitentibus, & confessis, ac Sacrâ communione refectis, qui aliquam ex dictis Ecclesiis, in secunda die Mensis Augusti, à primis vesperis vsq; ad occasum Solis, dici hujusmodi, singulis annis deuotè visitauerint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad DEvm preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum, indulgentiam, & remissionem, misericorditer in Domino concedimus. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, quòd præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo alicujus Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. MARIAM Majorem, sub annulo piscatoris die IV. Julij M. DC. XXII. Pontificatus nostri, Anno Secundo.

Ex triplici capite indulgentia extinguitur. COLLIGE 2. Sicut indulgentia ex tribus capitibus habet suum valorem, nimirum ex parte concedentis, & ex parte causæ propter quam conceditur, & ex parte personæ, cui conceditur, sic etiam ex eisdem tribus capitibus potest extingui, scilicet ex parte concedentis, si ipsam reuocauerit, vel ad certum tempus limitauerit, deinde ex parte causæ, propter quam conceditur, deniq; ex parte illius, cui conceditur. Aduerte quòd per mortem concedentis, non extinguitur Indulgentia.

ARTICVLVS VIII.

Quid sit Jubileus, quotuè conditiones illius?

Jubileus vnde dictus. NOTA 1. Jubileus secundùm nominis significationem, non est ali-

aliud, quàm annus remissionis, Leuitici *cap. 25. Ipse enim est Jobel, vel Jobeleus.* Jobel idem est, quod annus afferens omnia bona, & reducens quemq; in pristinam libertatem, & hæreditatem; ita Serarius, Ribera, & alii. Cajetan: Jobel deducit à Jebel, id est, germen, ita vt annus Jobel, idem sit, quod annus germinans omne bonum. Jobel ergo significat remissionem, seu annum, quo plenaria fiebat remissio, qui annus erat quinquagesimus. Deniq; Jobel significat buccinam, vel potiùs clangorem buccinæ, quæ festiuè eo anno personabat, vnde Jubilum, & jubilare latinum deductum est, teste Eugubino. Erant autem illæ buccinæ, non argenteæ, sed corneæ, ex cornu bubulo. Nunc Jubileus vsurpatur ad significandum annum illum, in quo maximæ indulgentiæ conceduntur, qui fuit priùs centesimus, tempore Bonifacii VIII. postea Clemens VI. clementer consideratis vitæ humanæ breuibus terminis, concessit singulis annorum quinquagenis, tandem Paulus II. cujus Pontificatus cæpit, anno 1364. intelligens paucis contingere quinquagesimum ætatis annum, vt plures immenso, illo Jubilei anno, bono fruerentur, ad 25. annos reduxit Jubileum. Tamen occurente aliquâ necessitate, solet extraordinariè concedi Jubileus, ad instar horum ordinariorum. *Quid sit Jubileus modo*

Nota 2. Differunt Jubileus, & plenaria Indulgentia, siquidem Jubileus continet plenariam indulgentiam, & aliquid aliud, nimirum præter ablationem pœnarum debitarum pro peccatis, & relictarum post remissionem culparum, quod facit plenaria indulgentia, importat plures fauores in foro conscientiæ, nimirum facultatem supra casus reseruatos, etiam Bullæ Cœnæ Domini excepta hæresi, ab hac enim ordinariè non conceditur facultas absoluendi in jubileo, vt dicam *disp. 10. q. 1. art. 1.* deinde supra vota omnia dispensatio conceditur, confessariis approbatis, exceptis votis Religionis, & castitatis; deniq; & supra juramenta, quod in indulgentiis plenariis, non conceditur. Quare concionatores, debent abstinere à nomine Jubilei, dum Indulgentias promulgant, ne simpliciores decipiantur, & credant, omnia, quæ Jubileus complectitur, concedi: nisi priuilegia ipsa, talem indulgentiam alicui confraternitati per modum Jubilei concesserint, sicut in confraternitate S. Annæ, Sixtus V. concessit facultatem absoluendi ab omnibus casibus etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, (excepta hæresi,) ipso die ingressus in confraternitaté, & semel in vita, & in articulo mortis, vt constat ex Bulla. *Differentia inter Jubileum & indulgentiam plenariam.*

Definitio Jubilei. DICO I. Iubileus est indulgentia plenaria, omnium pœnarum pro peccatis debitarum, cum fauore absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris, vt constat ex Notandis. *Cur vocatur Jubileus.* Vocatur verò hæc Indulgentia Iubileus ob similitudinem illius Iubilei in veteri testamento. Quia sicut ille cum sono buccinæ, solebat pronunciari, sic hic voce Apostolicâ pronunciatur, & à tot prædicatoribus denunciatur. *Fructus Jubilei.* Tùm sicut in illo jubileo cessabat labor arandi prædia, sic in hac indulgentia, cessat labor noster, & satisfactiones pro peccatis debitæ, & subrogantur pro illis *Leuitici ca. 25.* merita Christi Domini, & Sanctorum. Tùm quia sicut in illo Iubileo remittebantur omnia debita temporalia, ita in hoc nostro remittuntur debita spiritualia. Tùm quia sicut in illo dabatur libertas corporalis, ita in nostro spiritualis. Tùm quia in illo recuperabantur possessiones terrenæ in hoc verò recuperantur virtutes, & merita, mortificata per peccatum, sine vllo pretio, aut compensatione propria peccatorum. Tùm quia in eo serui manu mittebantur, & fiebant liberi, ita in hoc exules à cælo, reuocantur ad patriam cælestem, cum gaudio, & lætitia. *Anagogicè Iubileus quid?* Anagogicè Iubileus significat æternam illam quietem. Primò quia omnes quiq; labore vacabunt, nam DEi laus, & visio, otiosum Beatorum negotium erit. 2. Clangent buccina, quia ob consummatam victoriam, per omnes vicos cæli juge halleluja cantabitur. 4. Reuertentur ad primam possessionem, id est ad paradisum, ex quo cum primo parente ejecti sunt, acceptâ jam plenâ peccatorum remissione. 5. Non seretur terra, quia tunc nulla erit nouorum meritorum satio, sed veterûm fructu suauissimè perfruentur.

Requisita Iubilei. DICO 2. Ad consequendum Iubileum, sex conditiones requiruntur, nimirum Ecclesiæ visitatio, oratio, jejunium, Eleemosyna, Confessio, & communio. Circa quas conditiones. NOTA I. Non requirit conditio Iubilei, vt omnes actiones enumeratæ impleantur in statu gratiæ, (optimè tamen faciet, vt rem talem aggressurus, recolligat se, compungatur, & proponat in gratiam DEi redire) sufficit enim, quòd principale, nempe communio, & vltimum opus, si quod post communionem restaret faciendum, fiat in gratia, ita communiter D.D.

NOTA 2. Ordo inter hæc bona opera, non est de necessitate, optimum tamen est, vt communio vltimo loco fiat. Porrò opera illa, quæ alligantur certis diebus, vt jejunium feriæ quartæ, sextæ, & sabbato, non possunt ad alium diem transferri, aut præueniri, neq; per aliũ quemq; cõpleri, Ita Rod. noster *c.183. n.3.* cætera verò opera posũt fieri quocũq; die.

NOTA 3. Istæ omnes conditiones, prærequisitæ ad lucrandum jubileum, tutiùs, & securiùs est, vt expleantur intra vnam septimanam, quàm, vt aliqua præstentur in prima, & aliqua in secunda hebdomada. Ratio est, quia hoc est conformiùs Bullæ Iubilei; ita Henriquez *lib. 7. de Indulgent: c. 11. num. 2.* Sanchez. *in opere mortali lib. 4. cap. 54. num. 28.* Sanctarellus *de Iubileo c. 7. dub. 1.* Bonacina *de Pœnit: disp. 6. q. 1. puncto 5. num. 34.* dicit hanc opinionem esse consulendam; tùm quia est tutior; tùm quia graues Doctores, eam sequuntur. Tùm quia in materia indulgentiarum, non prodest opinio probabilis, ad consequendam indulgentiam, si veritas sit in oppositum. Oppositam tamen opinionem dicit probabiliter sustineri posse, quòd non necessariò præstanda sunt omnia opera in vna hebdomada, sed sufficit quòd in prima, vel secunda fiant, & maximè hoc verum est, si necessitas id exigat, & rationabilis causa suadeat: ita Nauar. *orat: miscel: 95.* Rodericus indicat *in summa p. 1. cap. 184. num. 14.* Explicantur prædictæ conditiones. *Ecclesiæ Visitatio*, id est, tot debent visitari Ecclesiæ, quot assignantur, & totidem diebus, quot sunt assignati. Vnde qui non poterunt adesse processioni, debent visitare Ecclesias illas, distinctis diebus, non enim possunt fieri in eodem die omnes visitationes Ecclesiarum assignatarum, sed diuersis diebus. Ita Rodericus *loco citato num. 3.*

Opera quæ hebdomada præstanda.

Ecclesiæ Visitatio.

Deinde debet fieri *Oratio*, quæ potest fieri ad libitum, siue recitando Orationes Dominicas, cum salutationibus Angelicis, vel psalmos aliquot, vel Litanias, dummodo oratio illa applicetur illis, pro quibus fieri mandatur, vt pro Exaltatione Ecclesiæ, Hæresũ extirpatione, Principũ Christianorum concordia, & specialiter pro necessitatibus in Bulla expressis. *Oratio.*

3. *Eleemosyna*, quæ danda est, secundùm arbitrium dantis, monet tamẽ Rodericus, ne diues pro lucrando Iubileo cõtentus sit dare Eleemosynã talem, qualem pauper. Similiter monet Roder: *n. 3.* vt Eleemosyna detur tribus diebus. 4. *Jejunium* quod debet fieri istis, & tot diebus, quot præscribitur in Bulla, nimirum feria 4. feria 6. & Sabbato. Aduerte hîc quod non valentes Ecclesias visitare, vt sunt Moniales in clausura, vel in carceribus detenti, vel infirmi, istis debet subrogari per commutationem aliud opus pium, per Confessarium, V. G. vt orationem, vel jejunium faciant, certis diebus, tot, quot visitaturi Ecclesias erant. Similiter, qui non possunt Eleemosynam dare, vt Religiosi, vel pauperes, istis à Confessariis, assignandum est, opus æquiualens.

Eleemosyna

Jejunium.

Idem dicendum de non potente jejunare, quæ commutatio omninò est facienda, aliâs non lucrabitur Jubileus. Ita Rodericus *num. 9. & 10. & communiter DD.*

Confeßio. 5. Requiritur Confessio, quæ debet fieri Sacerdoti approbato ab Ordinario, quæ Confessio debet fieri intra Jubileum, etiamsi aliquis non impleat omnes conditiones præscriptas, ante confessionem. Hinc

COLLIGE I. Qui infra tempus Jubilei confitetur, animo suscipiendi Jubileum, & postea mutat animum post confessionem, nolens jejunare, & alia prærequisita implere, talis non consequitur jubileum, validè tamen est absolutus à reseruatis, & relaxatio votorum facta, valida est, peccat tamen grauiter, non implens alia opera necessaria ad jubilei consecutionem, si absq; justa causa facit, quia videtur in fraudem jubilei facere. Cæterùm si dum confitebatur, non habuit animum continuandi illas actiones, tunc decepit confessorem, & grauiter peccauit, & absolutio ejus inualida, & reseruatio casuum, non est ablata. ita Henriq. *lib. 6. c. 16. n. 5.*

In Jubileo confeßus absoluitur à reseruatis.

COLLIGE 2. Qui in jubileo confessus est bonâ fide, sed inculpabiliter oblitus est peccatum aliquod reseruatum manifestare illud jam amittit reseruationem. Censura verò si annexa fuit, directè sublata est, quamuis post confessionem bonâ intentione factam, mutato animo, noluerit suâ culpâ, obtinere jubileum. Ita Rodericus. *num. 9.* Sanchez *lib. 4. Moral. c. 54. num. 36. & 39.*

COLLIGE 3. Si quis ad finem jubilei accedat, facturus meritò longam confessionem, quia fortè vix aliquando integrè confessus est præ pudore &c: aut habeat multos casus, qui indigent multa deliberatione, & confessarius præ angustia temporis, non potest eum tunc integrè audire, potest eum intra tempus Jubilei absoluere à censuris, & tollere reseruationem casuum, quos habet, & differre absolutionem à peccatis in sequens tempus. Ita Sanchez *num. 33.* Rodericus *num. 12.* Henriquez *lib. 7. cap. 11. num. 3. & 4.*

Nota diligenter.

COLLIGE 4. Qui tempore Iubilei, cæpit confiteri elapso eo, potest absolui, ita citati Doctores.

Deniq; in Iubileo præscribitur *Communio*, quæ tunc à quocunq; potest ministrari, nisi incidat in tempus Paschale, tunc enim vel à proprio parocho sumenda est, vel licentia petenda.

PETES I. Si quis sub tempus jubilei, hebdomadæ ad id electæ, aliquo-

aliquoties inciderit in casum reseruatum, vel Censuram, possit toties absolui durante jubileo? Responsum est ad hoc *disp. 8. q. 6. art. 8.* vtramq; opinionem esse probabilem.

PETES 2. An Iubileus semel susceptus, ampliùs iterari non possit?

RESPONDENT Doctores quòd non. Palud. *in 4. dist. 20. q. 4. a. 1.* Corduba. *q. 30.* Sanchez *c. 54. num. 29.* Ratio est, quia hæc est intentio concedentis, & talis est praxis, quæ est optima harum concessionum interpres. *Semel tantùm lucratur jubileus*

COLLIGE Qui legittimè fuit impeditus primis duabus hebdomadis, potest jubileum consequi transactis illis, seruatis conditionibus præscriptis.

QVÆSTIO II.

De Suffragiis.

Præsentem Quæstionem in tres Articulos diuidemus.

In 1. quæremus. An fideles possint se inuicem per suffragia juuare?

In 2. Quæ conditiones requirantur in eo, qui suffragia offert, in eo, pro quo suffragia offeruntur?

In 3. Qualis gratia, seu qualis fructus conferatur iis, qui à Prælato alicujus ordinis, admittuntur in communionem bonorum operum, ac meritorum, totius Religiosæ congregationis?

ARTICVLVS I.

An fideles possint se inuicem per suffragia juuare?

NOTA 1. Suffragium juxta D. Subt: *in quodl. 20.* & alios Theologos *in 4. dist. 20. & 21.* est auxilium quoddam, quod vnus fidelis præbet alteri fideli, ad obtinendam à DEo remissionem pœnæ temporalis, debitæ peccatis, vel ad obtinendam aliquid aliud hujusmodi. Triplex autem est suffragium, quod potest vnus alteri communicare, & per quod potest illum juuare: nimirum Indulgentiæ, de quibus præcedenti fusè Quæstione egimus. Aliud est Sacrificium Missæ, de quo in disputatione de Religione tractabimus. Tertium sunt operationes pœnales, & satisfactoriæ, vt orationes, jejunia, &c. de quo hîc. *Suffragium*

NOTA 2. Controuersia est inter Doctores, quomodo suffragia prosint aliis. An per modum solùm impetrationis, an etiam per modum satisfactionis, quod veriùs, & probabiliùs sit, conclusione 2. resoluetur.

DICO 1. Fideles possunt se juuare inuicem, per suffragia. Probatur *Fideles ju-*

juuant se per suffragia. batur 1. ex SS. literis. Jacobi 5. dicitur. *Orate pro inuicem vt saluemini.* Ad Rom. 15. *Obsecro ergo vos fratres per Dominum JESVM Christum, & charitatem Spiritus Sancti, vt adjuuetis me in orationibus vestris.* Probatur 2. ex Symbolo Apostolorum, vbi dicitur, *Credo Sanctorum communionem.* & sensus est, inter eos fideles, qui sunt viva Christi membra, per gratiam gratum facientem esse communicationem aliquam in bonis operibus, quatenùs vnusquisq; suis bonis actionibus, alios juuare potest: quia homines justi, sunt membra vnius corporis Ecclesiæ, sub vero capite Christi, vnita principaliter per charitatem, sicut autem vnum membrum, alteri præbet auxilium, ita potest vir justus, alteri opem ferre per suffragia.

Fideles juuant se etiā per modum satisfactionis. DICO 2. Fideles possunt suffragari aliis, nedum per modum impetrationis, & meriti de congruo, sed etiam per modum satisfactionis. Patet ex D. Subtili *Quodl: 20. art. 1.* vbi dicit quod in opere meritorio, quod aliquis facit pro alio, est triplex meritum, scilicet Personæ operantis, deinde pro Ecclesia, tandem meritum illius, pro quo orat, vel cui applicat. *In opere meritorio triplex gradus* Meritum operantis, non potest alteri communicari, quia fieret contra rectum ordinem charitatis, ideò siue illud meritum sit ratione beatitudinis consequendæ, siue pœnæ debitæ soluendæ, nunquam illud amittitur operanti, nec alteri communicatur, sed communicatur solùm gradus meriti tertius, & secundus, qui tanti valoris, meriti, & satisfactionis est, quanta intensio est actus, & charitatis, quæ inest operanti. Confirmatur Si enim opera bona, sunt meritoria pro aliis, necessariò sequitur, quòd sint satisfactoria pro illis, quia meritum est pretium, quô vita æterna comparatur, & pœna soluitur. *Meritum est pretium.* Ergo potest esse satisfactorium pro aliis, si est meritum pro aliis. Hinc

COLLIGE Hanc satisfactionem pro alio, esse de justitia, & de condigno ex acceptatione Diuina, quia si DEus ordinauit communionem Sanctorum in Ecclesia, certè sequitur in casu, quô hæc communio per suffragia fiat, DEum teneri ad illam acceptandam, alioquin statutum, & lex illa communicationis meritorum, esset frustra, quod non est dicendum.

ARTICVLVS II.

Quæ conditiones requirantur in eo qui suffragia offert, & in eo pro quo suffragia offeruntur?

Quoad

Quoad offerentem. DICO In persona offerente suffragia, hæ conditiones requiruntur. Primò vt offerens habeat intentionem offerendi pro eo, cui prodest. Ratio est, quia voluntas est domina actuum suorum, ideò, nisi ipsa ea alteri donet, procul dubiò sibi manent. Necessaria est ergo intentio, vt tale opus pœnale applicetur, & valeat pro eo, cui offertur. Ex quo sequitur Suffragium oblatum pro pluribus, non tantùm singulis prodesse, quantùm si pro vno solo offerretur, & hoc verum est, non solùm quoad rationem satisfactionis, sed etiam quoad rationem impetrationis, vt probat D. Subt: *Quodlib*: *20*. 2. Vt opus voluntariè fiat, seu sustineatur, ob id enim satisfactio, differt à satispassione. vnde qui casus, & infortunia, aliundè prouenientia voluntariè non acceptat in satisfactionem, aut illa non refert ad DEum, non dicitur condignè satisfacere. 3. Vt satisfaciens faciat opus, quod ex se sit aptum natum satisfacere, id est, habeat in se valorem, & pretium, ad soluendum debitum illius, pro quo satisfacit. Ratio est, quia nemo potest soluere debitum, nisi soluendo pretium. Ergo quod datur alicui in pretium, debet habere in se priùs valorem pretii. 4. Requiritur, vt operans sit in gratia. Hanc conditionem necessariam esse, asserunt S. Thom. *in 4. dist. 45. q. 2. art. 1.* Soto *ibidem q. 2.* Suarez *disp. 48. Sect. 7.* maximè si suffragium fiat ex opere operantis in persona propria. Ratio est, quia existens in peccato mortali, est indignus remissione, tàm culpæ quàm pœnæ, consequenter non poterit obtinere alteri remissionem pœnæ. Porrò Suarez. *disp. 48. Sect. 8.* negat suffragia prodesse alicui, facta nomine Ecclesiæ, facta ab homine existente in peccato mortali. Sed in hoc rejicitur à Doctoribus *in 4. dist. 45.* nam S. Thomas *ibidem q. 2. art. 1.* Soto ibidem, & alii tenent, non esse necessarium, vt offerentes, orationes, & suffragia nomine Ecclesiæ, sint in gratia. Patet, quia sicut si Rex petat aliquid per nuntium, dignitas petitionis pensanda est ex dignitate petentis, non nuntii, ita dignitas orationis consideranda est, secundùm dignitatem Ecclesiæ, cujus nomine offertur, non juxta dignitatem improbi ministri: tunc autem censetur aliquis orare nomine Ecclesiæ, quando preces, & orationes institutas ab Ecclesia, recitat, vt minister deputatus ad hoc ex præcepto, vel ordinatione. Porrò juxta principia D. Subtilis non est necessarium, vt satisfaciens sit in gratia juxta dicta *disp. 6. q. 2. art. 3.* Nam si peccator existens, in peccato mortali, potest satisface-

Offerẽtis cõditiones.

Intentio.

Vt voluntariè fiat.

Vt opus habeat valorẽ.

Vt operans sit in gratia.

Suffragia nomine Ecclesiæ valent in peccato mortali.

re pro pœna temporali, debita suis peccatis, quæ jam dimissa erant, quoad culpam, nulla videtur ratio, propter quam, non possit etiam satisfacere pro alio, ratione solutionis pœnæ debitæ, offerendo æquiualentem pœnam: Neq; valet, quòd non valeant ad merendam gratiam, & gloriam, quia alia est ratio satisfaciendi, alia merendi.

Conditiones ejus pro quo offeruntur suffragia.

Quantùm ad eum pro quo offertur suffragium: Dico quod hæ conditiones requirantur. Primò vt sit ille in gratia: verùm hæc conditio juxta principia D. *Subtilis*, non est necessaria ad satisfaciendum etiam pro illo, qui est in peccato mortali: aliud enim est mereri, aliud satisfacere, existenti itaq; in peccato, non potest mereri vita æterna, secùs est de satisfacere. 2. conditio est vt ille pro quo offertur indigeat, & sic non prosunt Beatis, nam Beati tantis bonis affluunt, vt nullius ope indigeant: quando verò aliqui Patres dicunt, *Nos pro iis sacrificia offerre*, intellige, non vt iis aliquid impetremus, sed vt gratias DEo, pro eorum gloria agamus. Non prosunt etiam damnatis, quia in inferno nulla est redemptio. Addo, suffragia non acceptari à DEo, pro futuro tempore, ne detur aliquibus occasio peccandi, credentibus se fore liberos à pœna, si peccent, quamuis nouam satisfactionem, non exhibeant. Tertia conditio est, vt peccata pro quibus exhibetur satisfactio, jam sint deleta quoad culpam: ita communiter D D. Suarez *disp. 48. Sect. 2. & alij.* De suffragiis mortuorum sequenti Quæstione.

ARTICVLVS III.

Qualis gratia, seu qualis fructus conferatur iis, qui à Prælato alicujus ordinis, admittuntur in communionem bonorum operum, ac meritorum, totius Religiosæ congregationis?

Dico 1. Talis communicatio operum, ac meritorum, non habet rationem indulgentiæ. Patet quia indulgentiæ conceduntur viuis per modum jurisdictionis, & absolutionis, à pœnis DEo debitis, per applicationem satisfactionum Christi Domini, & Sanctorum. Sed Prælatis ordinum hæc facultas, non competit. Ergo. Ita Roder. *tom. 1. q q. Regularium q. 33. art. 7.* Nauar. *de Indulg. notab. 31.* Corduba *q. 39.* Suarez *disp. 55. Sect. 5.*

Dico 2. Per talem generalem bonorum spiritualium communicationem, directè, & immediatè, non applicantur satisfactiones subditorum. Ita Suarez *loco citato*. Contra Nauarrum *loco citato n. 18.*

Ratio

Ratio est, quia cujuscunq; hominis etiam Religiosi opera bona, & fructus ipsorum, antequam fiant, vel dum fiunt, subjacent particulari dominio ipsius operantis. Ergo non debent censeri bona communia. Neq; obstat *cap. Non dicatis 12. q. 1.* vbi dicitur. *Religiosos non solùm facultatibus, sed etiam voluntatibus proprijs renunciâsse.* Non enim sensus est, quòd sicut terrenarum substantiarum, ita etiam suorum liberorum actuum Domini esse desinant, sed quòd per obedientiæ votum, ita suam voluntatem Superioris imperio subjecerint, vt contra justum ejus imperium, nihil licitè velle possint. Dixi (directè & immediatè) non enim negandum est, quin fructus satisfactionum, ascitis in Religionem prodesse soleat mediatè, interueniente videlicet ipsorum subditorum applicatione generali, vel speciali, quam semper habent in omnibus operibus suis. *Confraternia quomodo prosit.*

Dico 3. Assumptis in participationem meritorum alicujus Religionis, fructus quicunq; proueniunt, præcipuè sunt per modum impetrationis, siue directè, siue indirectè, siue per intentionem specialem, siue generalem. Ita Adrian. *quodl*: 8. Suarez. *loco citato n. 2.* Ratio est, quia ratio amicitiæ postulat, vt DEus propter amicissimos etiam aliis benefaciat, qui illis amicitia conjuncti sunt. Porrò nihil inde decedit Religiosis. Vide Roder: *loco citato art. 2.*

QVÆSTIO III.

De Purgatorio.

In hac Quæstione tria præcipuè examinabimus.

1. Vtrum aliquæ animæ, post hanc vitam in purgatorio, pœnis temporalibus expientur?
2. Quô loco sit purgatorium?
3. Quâ ratione animæ, quæ sunt in purgatorio, nostris suffragiis juuari possint?

ARTICVLVS I.

Vtrum aliquæ animæ, post hanc vitam in purgatorio, pœnis temporalibus expientur?

Dico Partem affirmatiuam, vniuersa semper ab initio tenuit Ecclesia. *Probatur* 1. ex lib. 2. Machab. cap. 12. Vbi dicitur Judas Machabæus collegisse pecunias, & misisse duodecim millia drachmarum Jerosolymam, vt offerretur sacrificium pro iis qui ceciderant in bello. Et subditur. *Benè & religiosè de resurrectione cogitans (Nisi eos qui ceciderāt, resurre-* *Purgantur animæ in purgatorio.*

resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis.] Et quia considerabat, quòd hi qui cùm pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. *Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur.* Ex quo loco habetur, 1. Mortuos post hanc vitam, posse à peccatis solui, & sic esse purgatorium. 2. Orationes, & sacrificia prodesse defunctis. vbi dicitur. *Duodecim millia drachmarum, misit Hierosolymam, offerri pro peccatis mortuorum, sacrificium.* Tertio habetur non semper in morte expiari omnes reliquias peccatorum, scilicet pœnas temporales debitas, vt volunt hæretici, nam si hoc esset verum, non debuisset Judas curare, vt fierent orationes, & sacrificia pro illis defunctis, vt à peccatis soluerentur, quia jam in morte omnes reliquiæ peccatorum expiatæ fuissent. Quarto habetur hominem posse piè, & sanctè mori, & tamen habere aliquod debitum ad soluendum, propter satisfactionem, non plenè expletam; nam hoc loco dicitur. Judas jussit orari pro illis, qui cùm pietate dormitionem acceperunt, mortui enim erant propter legem DEi seruandam. 5. habetur doctrinam de purgatorio esse de fide; quia quidquid est in in Sacra Scriptura, est de fide. Sed doctrina de purgatorio, est in S. scriptura. Ergo est de fide.

Exponitur locus.

Responsio hæreticorum

Respondent hæretici ex hoc loco, non posse vllo modo probari esse purgatorium. Quia isti libri non sunt Canonici. 1. quia author illorum, in fine petit sibi concedi veniam, si qua in re errârit, quod in scriptorem hagiographum non cadit. 2. Quia in eo laudatur Rasias, quod seipsum occiderit, quod tamen impium est. 3. Quia in duobus illis libris sunt aliquot antilogiæ. 4. Quia S. Augustinus *lib. 1. capite 31. contra Gaudentium*, dicit eos libros sobriè legendos esse. 5. Quia auctor videtur supponere animas, simul cum corporibus mori, quia sentit illis non profuturas nostras orationes, nisi esset resurrectio. Sed hoc est omninò impium. Ergo &c.

Libri Machabæorum Canonici.

Contra Responsio hæreticorum repugnat communi Ecclesiæ sensui, nam Concilium Carthaginense 3. Syricio Papa gubernante Ecclesiam Anno Do: 384. inter Canonicos libros, eosdem, *can. 47. numerat.* S. Hieronymus *in Prologo istorum librorum.* S. Augustinus *lib. 18. de Ciuitate cap. 36.* Ex *lib. de cura pro mortuis ca. 1.* ex hoc loco probat orandum esse pro mortuis: & sic falsò dicunt hæretici, istos libros, receptos esse in Canone eorum librorum, qui valent ad ædificationem morum, non ad confirmada dogmata. Ad primam probationem dico, fal-

ſum aſſumi; nam auctor nullo modo petit veniam narratorum, ſed tantùm petit ſibi condonari, ſi quid minùs concinne, & eleganter narrauerit, quod facilè in hagiographum cadit. Ad 2. Reſpondeo non laudari ibi factum Raſiæ, ſed tantùm narrari fortitudinem animi ipſius in contemnenda morte. Addo omninò credibile eſſe eum mortem oppetiiſſe ex ſingulari DEi inſtinctu, qui potuit ei dare veniam ſe ipſum occidendi, ſicut de multis Martyribus legimus, quæ tamen exempla magis admiranda, quàm imitanda. Ad 3. Dico non eſſe veras, ſed ſolùm apparentes Antilogias, quod in multis aliis locis ſacræ ſcripturæ, vſu venit Ad 4. Reſpondeo rectè monere *S.* Auguſtinum, vt cautè exempla in his libris ſimilia legamus, ne putemus nobis ſimilia licere, quæ nulli penitùs, ſine ſingulari DEi inſtinctu licent, vt intimaui ſub reſponſione ad primam probationem Hæreticorum. Ad 5. Dico, authoritatem loqui ex communi ſenſu tunc Hebræorum, idem eſſe, non eſſe reſurrectionem mortuorum, & animas eſſe mortales, & ex eo quòd anima ſit immortalis, ſequi eſſe reſurrectionem mortuorum. Probatur 2. ex 1. ad Corinth. 3. vbi dicit Apoſtolus. *Vnusquisq; autem videat quomodo ſuperædificet, fundamentum enim aliud, nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus JESVS. Si quis autem ſuperædificat ſuper fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides precioſos, ligna, fœnum, ſtipulam, vniuscujusq; opus manifeſtum erit. dies enim Domini declarabit, quia in igne reuelabitur: & vniuscujusq; opus quale ſit, ignis probabit. Si cujus opus manſerit. quod ſuper ædificavit, mercedem accipiet, ſi cujus opus arſerit detrimentum patietur, ipſe autem ſaluus erit ſic tamen quaſi per ignem.* D. Subtilis *in 4. diſt. 21. q. 1.* dicit hac authoritate apertè probari dari purgatorium: quia per Aurum, argentum, lapides pretioſos, intelligit Sanctus *Paulus* bona opera in vniuerſali, quæ complectuntur etiam prædicationem doctrinæ fructuoſæ, & ducentis ad vitam æternam. per fundamentũ, vt apertè ipſe Apoſtolus exponit intelligitur Chriſtus, ſuper quẽ fundantur omnia opera noſtra bona: per lignum verò, fœnum, & ſtipulã intelligit peccata, quæ manẽt cum gratia, & poſſũt dici eſſe ſuperædificata in Chriſto fundamẽto, quia licet illud non promoueant, tamen illud non diruunt; poſſunt etiam intelligi per lignum, peccata mortalia, per pœnitentiam quoad culpã remiſſa, quoad pœnam verò temporalem purganda. Ita S. Hieronym. libro 2. con. Iouinianum dicens *Cùm viderit dæmon nos ſuper fundamentum Chriſti ædificare fœnum, ligna, ſtipulam, id eſt, venialia peccata, tunc ſupponit incendiũ, id eſt, tentationem ad mortalia,*

Mors Raſiæ qualis.

2. locus.

Per ignem purgatorii. Vnde subjungit. *Ædificemus ergo aurum, argentum, & lapides pretiosos, & tentare non audebit.* Per ignem, intelligit ignem purgatorii verum, & realem: hoc enim igne, cùm aduenerit dies Domini, qui est dies mortis vniuscuiusq; in quo particulare judicium fit, opus vniuscujusq; manifestabitur, quale fuerit, quia ignis illud probabit, quale illud sit, ideò cujus opus fuerit aurum, argentum &c, id est, opera bona, & meritoria, non patietur detrimentum, sed mercedem accipiet: cujus verò opera erunt lignum, fænum, stipula, id est, peccata venialia, vel debita peccatorum mortalium, non perfectè purgatorium igne, detrimentum patientur, qui verò illa operatus fuerit saluus fiet, sic tamen quasi per ignem. Dicit (*Quasi*) quia non absolutè per ignem saluabitur, sed per gratiam DEi, & per ignem tanquam per instrumentum misericordiæ Diuinæ. Quando verò *S. Paulus* dicit, *Vniuscujusq; opus, quale sit probabit ignis:* non quòd bona opera, vel facientes illa, igne comburentur, sed quia manifestabit qualia sint opera, nam bona opera attingere non poterit.

Tertius locus. Probatur 3. ex 1. ad Corinth. 15. vbi dicitur: *Alioquin quid facient, qui Baptizantur pro mortuis, si omninò mortui non resurgent?* Ex quo loco Nota Apostolum hîc disputare contra Saducæos ex communi traditione Judæorum, qui solebant baptizari pro mortuis, Saducæi enim negabant animæ immortalitatem, & resurrectionem mortuorum. *Baptizari pro mortuis quid significat.* Porrò illi ab Apostolo dicuntur *baptizari pro mortuis*, qui pœnitentias, afflictiones, & alia opera pænosa assumebant pro mortuis, hoc enim baptizari significat in sacris literis. Lucæ 12. *Baptismo habeo baptizari &c.* & Marci 10. Neq; valet responsio hæreticorum, antiquos Judæos fecisse tantùm illa lamenta, luctus ostendendi causa, quia Dauid 2. *Regum* 12. jejunauit, fleuit pro infirmo filio, eo defuncto luctum omnem deposuit, quia sciebat, eum non indiguisse.

Locus Tobiæ Confirmatur 1. Tobias senex filio præcipit, *vt panem, & vinum super sepulturam justi constituat.* Tobiæ 4. Confirmatur 2. Ecclesiastici 7. dicitur. *Mortuo non prohibeas gratiam.* Et cap. 38. *In requie mortui, requiescere fac memoriam ejus.* Quod obseruant Catholici, dum dicunt, & orant. *Requiescant in pace.*

Vniuersalis consensus Ecclesiæ. Probatur 4. Ex vniuersali totius ab initio Ecclesiæ consensu, quæ semper curauit, orari pro defunctis, vt constat ex antiquissimis liturgiis, ac ritualibus D. Jacobi; D. Marci, Diui Basilii. D. Petri, in quibus instituuntur certæ preces, pro defunctis, vt habetur *Tomo 6. Bibliotheca Patrum.* 5. Probatur ex commu-

communi consensu Sanctorum Patrum. *S.* Aug. *Sermone 17. de verbis Apostoli*; vbi docet pro Martyribus non esse orandum, sed orationibus ipsorum sese commendandum. Subdit. *Pro cæteris autem defunctis, rogetur DEus, vt participes fiant altaris, atq; incruenti sacrificij.* Et clarissimè libro de cura pro mortuo habenda capite 1. *In libris Machabæorum legimus sacrificium pro mortuis oblatum esse: Sed si nusquam in scripturis veteribus legeretur, non parua est vniuersa Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret authoritas.* S. Ambrosius lib. 2. Episto. 8. ad Faustinum, agens de obitu sororis, ait *Itaq; non tam plorandam quàm prosequendam orationibus reor &c.* S. Chrysostomus in Acta Apostolorum Homilia 21. *Non frustra inquit pro defunctis oblationes fiunt, non frustra Eleemosynæ, hæc omnia Spiritus Sanctus disposuit, volens vt nos mutuò juuemus.* S. Gregorius 4. Dialogorum. — *SS. Patrum authoritas.*

Probatur 5. Sæpè contingit, vt post remissam culpam, restet aliqua pœna persoluenda, & consequenter, potest aliquis mori antequam pro omni tali pœna satisfaciat. Ergo tunc, debet alicubi satisfacere, vel satispati post hanc vitam: nulla enim est ratio, cur dicamus Deum, tunc relinquere ea peccata impunita, aut omnes eas pœnas remittere. Eadem est ratio de iis, qui subitò cum venialibus moriuntur, tales enim post hanc vitam, punientur: non enim rectà proficiscuntur in cælum, quia illuc *nihil coinquinatum, aut immundum ingreditur.* Apocal. 21. neq; tales pœnas æternas merentur. Ergo est aliquis locus medius, in quo purgabuntur. De quo loco Zacharias dicit, cap. 9. *Tu autem sanguine testamenti, eduxisti victos de lacu, in quo non erat aqua.* Vbi propheta loquitur de Christo Domino, qui descendens ad inferos, captiuam eduxit captiuitatem. Per lacum autem, in quo non erat aqua, non potest intelligi limbus Patrum, nam diues epulo, rogauit sibi ex eo, per Lazarum adferri aquam, ad linguæ refrigerium. Lucæ 16. Ergo intelligendus est locus purgatorii, carens, aqua consolationis, ex quo non paucos eduxit Christus Dominus. — *Rationibus.*

Deniq; exempla sunt innumerabilia, quæ adducere nolo, cum illis hæretici credere nolint, sed exemplum in nostra Polonia, de Petrauino, nobili Polono, (quem *S. S*tanislaus virtute omnipotentis, ante triennium mortuum, vt veritati, ante tribunal Regium, testimonium perhiberet, resuscitauit,) omnes hæreticos confundit, qui per triennium in purgatorio se pœnas persoluisse testatus est, coram S. Stanislao, cujus precibus se commendauit, vt à reliquiis pœnarum, quamprimùm liberaretur: — *Exemplis.*

raretur: quæ historia à tot seculis, à grauissimis authoribus scripta, in parietibus sculpta, in imaginibus depicta, à Breuiario Romano relata, conuincit proteruos hæreticos.

OBJICIUNT 1. Hæretici Ecclesiastis 11. dicitur. *Si ceciderit lignũ ad Austrum, aut Aquilonem, in quocunq; loco ceciderit, ibi erit.* Confirmatur. *Matthæi 25.* Omnes mittuntur, vel ad cælum, vel ad infernum. Ergo non est media via.

Duplex status morientium.

RESPONDEO. Ecclesiastes ponit, ex similitudine arboris cadentis, statum post mortem hominis morientis, esse immutabilem, nimirum gratiæ, & odii DEi. Ad austrum itaq; cadunt, quotquot ad purgatorium transeunt, quia in gratia DEi, ex hac vita migrant.

Ad Confirmat: dico illo loco, est sermo de statu animarum futuro, qui solùm erit duplex æternus nimirum beatorum, & damnatorum. Neq; valet Consequentia Hæreticorum, sunt tantùm duæ viæ, ita vt excludatur purgatorium: nam in altera viarum, quæ ducit ad cœlum, est etiam quoddam diuerticulum, seu diuersorium, vbi merces examinantur, hoc est, animæ purgantur, & purgatæ ad cœlum transmittuntur.

OBJICIUNT 2. Qui eunt ad purgatorium, vel benè moriuntur, vel malè. Si benè. Ergo cruciatus nullos sentiunt: Si malè. Ergo non moriuntur in gratia. Respondeo. Illi qui benè moriuntur id est in gratia DEi, cùm certa expectatione vitæ æternæ moriuntur: Nec ex eo sequitur, quod post mortem nihil patiantur, quia ille etiam dicitur benè ambulare qui terminum suum certò attingit, licet non sinè labore. Vrgent ex Apocal: 14. *Beati mortui qui in domino moriuntur.* Ergo statim perfruuntur beatitudine cælesti, & nihil tales patiuntur.

RESPONDEO S. Joannes loco citato loquitur de illis, qui moriuntur circa tempus judicii extremi, vt constat ex Antecedentibus, & consequentibus verbis, quo tempore nullæ erunt pœnæ purgatorii, quia illæ persecutiones Antichristi sufficient illis pro purgatorio. Instant, Multi statim leguntur admissi post mortem ad gloriam cælestem. Ergo nulli purgantur.

RESPONDEO. Illi admissi sunt, & admittuntur statim ad cœlum, qui nihil purgandum habebant, vel habent, qui autem habent aliquid expiandum, admittuntur suo tempore, sed quasi per ignem: nam expressè in sacris literis habetur, *Matth. 12.* quòd aliqua peccata remittantur in fu-

In alia vita remittũtur peccata.

in futuro seculo. Ergo si aliqua peccata remittuntur in futuro seculo, non potest intelligi, nisi per solutionem, & exactionem pœnæ. Ergo purgantur animæ, & persoluunt pœnas in futuro seculo.

ARTICVLVS II.

Quo loco sit purgatorium?

1. Opinio affirmat, esse supra terram, & infra cælum, in media regione äeris quadam. Ratio est, quia animæ purgatorii, sunt erutæ de potestate tenebrarum, & sunt in loco tuto à malignis spiritibus. Sed dæmon est princeps äeris tenebrosi. Ergo videtur, quòd animæ existentes in purgatorio, sint in loco superiori ad illum locum caliginosum. *Rejicitur hæc opinio.*

Contra hanc opinionem sunt auctoritates, & reuelationes in contrarium, quia sæpè inuenti sunt, qui purgabant sua peccata, in his locis inferioribus, vt dicetur infra. Ergo non est purgatorium in medio aëre.

2. Opinio asserit purgatorium, non esse in vna parte, & in vno loco determinato, sed variis in locis animas ad purgandum deputari, maximè vbi animæ peccauerūt. Ita Hugo de S. Victore *lib. 2. de Sacr. p. 16. c. 4.* *Rejicitur.*

Contra Peccata grauia, solent peccatores in diuersis locis perpetrare; non est autem vero verisimile, quòd per omnia illa loca anima decurrat, cùm in vno loco, de omnibus peccatis, vbiq; commissis possit puniri; neq; valet exemplum de S. Paschasio, qui in thermis Angulanis pœnas sustinebat, teste S. Gregorio *4. dialogorum cap. 40.* nam Paschasius, non fecit illud peccatum in illis thermis, contra Symachum Papam, & tamen ibi puniebatur. Ergo hæc opinio, non est probabilis.

Nota. *Præter cælum*, quatuor esse subterranea receptacula animarum post mortem, ex sacris literis deducitur. 1. infernus damnatorum. *Prouerb. 9. In profundis inferni conuiuæ ejus.* 2. locus est limbus puerorum, tam fidelium, quàm infidelium, sine baptismo decedentium, juxta illud Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit, &c.* Vbi non patientur pænam sensus, sed pœnam damni, id est, carebunt visione, & fruitione DEi in æternum. 3. locus limbus Patrum, qui vocatur Sinus Abrahæ Lucæ c. 16. ad hunc descendit Christus Dominus post mortem, vt habetur in Symbolo, *Descendit ad inferos.* Et ad Eph. 4. *Descendit in inferiores Partes terræ.* Et Gen. 37. Jacob Patriarcha dicit, *Descendam ad filium meum lugens in infernum*, vbi *Loca animarum post mortem.*

Caluinus loco (*infernum*), vertit sepulchrum, sed quàm impudenter, nemo est qui non advertat. Tùm quia in hebræo est *S*cheol, quod propriè infernum significat, & sic verterunt 70. sicut & noster interpres. Tùm quia ratio conuincit, nam Jacob putabat Josephum à bestiis deuoratum esse, ideoq; insepultum. Ergo non optabat ad eum descendere in sepulchrum, sed in infernum, puta in limbum Patrum. Tùm quia anima non sepulchro, sed limbo tenebatur, Jacob igitur animam Josephi in limbo videre cupiebat, quem deuoratum esse à bestiis putabat. 4. locus est Purgatorium. Quis autem ex prædictis sit vicininior inferno? Respondeo, Probabiliùs est quòd Purgatorium; deinde subsequi limbum puerorum; maximè disjunctum limbum Patrum, juxta illud Luc: 16. *Inter nos, & vos magnum est chaos:* vnde David Psalmo 85. gratias agit DEo, quòd eum liberauerit ab inferno inferiori; Ergo ipse præter infernum damnatorum, credebat alios infernos superiores.

Purgatoriũ vbi sit?

Dico itaq; Purgatorium est in vno loco determinato sub terra, propè infernum, loquendo secundùm legem DEi communem: loquendo vero secundùm legem DEi particularem, seu dispensationem Diuinã, quandoq; animæ aliquæ in aliquo loco particulari purgantur. *Primam* partẽ probat S. August. *l. 12. de Genesi ad literam, cap. 33.* exponens illud Apocalyp. 5. *Omnem creaturam, quæ in cælo est, & super terram, & sub terra dicere sedenti in throno, & Agno, gloriam, & honorem.* Per hos qui sunt (*subterra*) intelligit animas existentes in purgatorio, quæ Devm laudant, illi verò qui sunt in inferno non laudant, sed blasphemant. Ergo purgatorium est in terra, & consequenter in loco determinato. 2. pars patet, nam quòd aliquando animæ in aliquibus locis particularibus purgentur, hoc fit ex speciali dispensatione DEi, vel propter eorum celeriorẽ liberationẽ vt possint suam indigentiã manifestare, vel propter instructionem nostram, vt intelligamus, quanta pœna maneat peccatores post mortem, vel propter alicujus Sancti impetrationem, sicut legitur de S. *Patritio*, qui impetrauit cuidam, vt in quodam particulari loco puniretur in terra. Vide Sanctum Bonauenturam *in 4. dist. 21.*

Petes *Quàm sit acerba pœna purgatorij?* Respondet D. *S*ubtilis, cum communi sententia Theologorum *in 4. dist. 21. q. 2.* pœnam sensus in purgatorio excedere omnem pœnam hujus vitæ. *Patet ex S.* Aug. qui lib: de cura pro mortuis agenda cap. 18. ait. *Et si ignis ille æternus non sit, miro tamen modo grauis est, exceditq; omnes pœnas, quas aliquis in hac*

Pœna purgatorij.

vita paßus est. Et super Psal: 37. inquit. *Ita planè quamuis salui per ignem, grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in vita.*

ARTICVLVS III.

Quâ ratione animæ in purgatorio, nostris suffragijs juuari possint, & quibus?

DICO I. De fide est, nostris suffragiis, posse nos juuare animas in purgatorio existentes. Patet hæc conclusio ex Sacris literis, in primo Articulo relatis.

Suffragia quibus juuātur animæ.

DICO 2. Licet animæ in purgatorio detentæ, juuari possint omnibus pietatis officiis, maximè tamen Sacrificio Missæ, oratione, Eleemosynâ, & jejunio. Probatur ex S. Aug. qui Serm. 22. de verbis Apostoli, ait. *Pompa funebris, agmina exequiarum sumptuosa, diligentia sepulturæ, monumentorum opulenta constructio, viuorum sunt qualiacunq; solatia, non adjutoria mortuorum. Orationibus verò Sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio salutari, & Eleemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuuari, vt cum eis misericordiùs agatur, hoc enim à Patribus traditum, vniuersa obseruat Ecclesia.* Confirmatur Genes. 50. Joseph planxit obitum parentis 77. diebus. Dauid in morte Abner jejunauit, & fleuit. Vnde & Sapiens monet, Eccl. 38. *Fili mi in mortuum produc lachrymas, & quasi dira paßus incipe plorare.* De Eleemosyna habetur Tobiæ 4. *Panem tuum, & vinum tuum, super sepulturam justi constitue.*

Suffragia prosunt per modum satisfactionis.

DICO 3. Suffragia pro defunctis, secundùm legem DEi ordinariam, prosunt solùm per modum satisfactionis. Est communis Doctorum. Ratio est, quia non videtur conuenire Diuinæ justitiæ, remittere pœnam pro peccato, alicui, debitam, nisi factâ satisfactione debitâ, licet enim DEus sit misericors, tamen etiam est, & justus.

Per modum impetrationis.

DICO 4. Probabile est, suffragia prodesse defunctis, non solùm per modum satisfactionis, sed etiam per modum impetrationis, secundùm legem DEi extraordinam. Ratio est, Tùm quia in hoc mundo videmus, quòd etsi viâ ordinariâ, pœna non remittatur, nisi per solutionem illius, tamen via extraordinaria, Principes pœnam quandoq; ad instantiam charorum, solent dimittere gratis ex liberalitate. Cur ergo hunc modum velimus negare ipsi DEo?

DICO 5. Defunctis prosunt indulgentiæ per modum suffragii satisfa-

tisfactorii, (hæ tamen indulgentiæ non prosunt defunctis, nisi hoc ipsum etiam *Papa* concesserit.). Ratio est, quia S. Petro, & successoribus, concessa est potestas dispensandi thesaurum Ecclesiæ, in vtilitatem omnium fidelium. Ergo & defunctorum, ratione communionis Sanctorum, & vinculi charitatis.

An verò certò, & infallibiliter, prosint indulgentiæ defunctis? Affirmat Sotus *in 4. dist. 21. q. 2. art. 3.* Nauar. *notab. 22. num. 8.* Suarez. *disp. 59. Sect. 3 num. 3.* Negat S. Bonauent. *in 4. dist. 20 p 2. a. vnico q. 5.* Richard. *art. 3. q. 3.* Corduba *de Indulgentiis q. 13.* Henriquez. *lib. 7. cap. 7.* sed solùm ex acceptatione DEi.

DISPVTATIO X.
De Censuris Ecclesiasticis.

PRæsentem Disputationem in sex Quæstiones diuidemus. In 1. Naturam, casus, & conditiones Censuræ examinabimus. In 2. de excommunicatione tractabimus. In 3. de Suspensione. In 4. de Interdicto. In 5. de Irregularitate. In 6. de Degradatione.

QVÆSTIO I.
De Natura, Causis, & conditionibus Censuræ.

Præsentem Quæstionem in tres Articulos diuidemus.

In 1. quæremus, Quid, & quotuplex sit censura?

In 2. de Causis censurarum?

In 3. A quo possit auferri Censura?

ARTICVLVS I.
Quid, & Quotuplex sit Censura?

NOTA Censura ab aliis deducitur à verbo censeo, id est fero sententiam: ab aliis à censio quod significat castigo ex Plauto: ab aliis à censore, qui mores aliorum puniebat: ab Ecclesiasticis verò scriptoribus pro pœna, seu mulcta, quæ per se, ac directam rationem habet pœnæ spiritualis impositæ, propter aliquod crimen.

Censura vnde dicitur.

DICO I. Censura est pœna spiritualis, inflicta ab Ecclesiastica potestate, priuans hominem baptizatum, vsu aliquorum spiritualium [non enim censura priuat omnibus bonis spiritualibus] per ordinem ad salu-

Definitio Censuræ.

salutem: [nam per Censuram intendit Ecclesia resipiscentiam.] Hinc

COLLIGE In Ecclesia existit potestas inferendi Censuras, Matth. 16. vbi, collata fuit Apostolis potestas ligandi, iis verbis. *Quodcunq; ligaueritis super terram &c.*

DICO 2. Censura triplex est, Excommunicatio, Suspensio, & Interdictum: ita definiuit Innocentius III. Porrò Censura alia est à Jure, alia ab homine: alia latæ sententiæ, alia ferendæ. Censura à Jure quæ per legem, vel statutum est lata. Ab homine quæ per hominis sententiam fertur. Censura à jure durat perpetuò, nisi contraria lege, vel consuetudine abrogetur. Ab homine lata, pendet à jurisdictione ejus, qui eam tulit, vnà cum eo, aut perit, aut suspenditur quoad Censuram nondum contractam. V. G. Episcopus excommunicauit fures, qui furati sunt vasa templi, interim moritur, alii postea fures furantur ex eodem templo, alia vasa, vel ornamenta, posteriores fures excommunicatio illa non ligat, priores verò etiam mortuo Episcopo tenet. *Censura triplex.*

Congruentiam aliqui adferunt, cur non plures, nec pauciores Censuræ quàm tres- quia Censuris constringuntur, aut clerici, aut laici, aut loca. Excommunicatione tàm clerici, quàm laici: Interdicto loca, licet aliquando, & Personæ. Suspensione soli clerici. *Cur tantùm tres Censuræ.*

ARTICVLVS II.

Quænam sint causæ Censuræ?

DICO I. Causa efficiens, seu potestas ferendi censuras jure ordinario est in Summo Pontifice, respectu omnium Christianorum. Præterea in Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis respectu suorum subditorum. Ratio est, Tùm quia hæc potestas ferendi censuras, est data prædictis Personis de jure Diuino. Tùm quia Summus Pontifex, & alii præfati habent jurisdictionem in foro externo necessariam, ad continendos subditos in officio. Sed ad talem jurisdictionem in foro externo exercendam, necessaria est potestas ferendi censuras, vt subditi per censuras retrahantur à peccatis. Ergo &c. Hinc *Causa Efficiens Censuræ.*

COLLIGE I. Parochus non habet ex jure Diuino, aut humano, ferendi Censuras, per consuetudinem tamen, aut præscriptionem poterant olim acquirere jurisdictionem, ferendi censuras in suos subditos, sicut & alii, vt Prælati Religionum, hæc tamen consuetudo est per Concilium Tridentinum Parochis sublata *Seß. 25. cap. 3.* *Parochi an habeant potestatem ferendi Censuras.*

Laicus non potest ferre censuras. COLLIGE 2. Clericum posse per potestatem delegatam ferre Censuras, etiam si habeat tantùm primam tonsuram: laicus verò non, neq; clericus conjugatus, quia non est capax jurisdictionis spiritualis.

Causa materialis censura. DICO 2. Causa materialis, ad incurrendam Censuram, est peccatum exterius, non internum, mortale, non veniale, & consummatum. DIXI (ob peccatum mortale) quia Excommunicatio major, non potest ferri ob veniale; Excommunicatio verò minor, potest ob veniale incurri. Major verò cum sit pæna grauissima, non debet ferri ob leuem culpam. DIXI [externum, non internum.] quia Ecclesia actum internum, nec vetare, nec punire potest, directè, & secundùm se, potest tamen per ordinem ad actum externum, quem informat. Hinc

Pro mortali fertur cēsura. COLLIGE 1. Non pro quolibet peccato mortali, quamuis externo, ferendam esse grauem censuram, sed solùm quando peccatum alia ratione corrigi, vel impediri non potest, vt constat ex Trident: *Sess. 25. cap. 3. de reformatione.* Probabile tamen est validam esse censuram, latam pro quolibet peccato mortali.

COLLIGE 2. Illum non incurrere censuram qui effectum non compleuit, quem legislator intendit, sub censura prohibere, nam lex non ligat, nec operatur, vltra legislatoris intentionem verbis expressam. Vnde ille non incurrit censuram Canonis, qui proijcit sagittam contra Clericum, sed illum non attigit, quia non adest effectus, qui prohibetur.

COLLIGE 3. Pro peccato præterito commisso, non potest ferri censura, sed ad eam incurrendam requiritur contumacia; non enim esset medicina, sed vindicta. vide *q. 2. art. 6.*

Quis potest ligari censura. COLLIGE 4. Qui ligari potest censura, debet esse viator homo, baptizatus, adultus, doli capax, homo determinatus, non enim aliqua vniuersitas, vel collegium excommunicari potest; suspensio verò, & interdictum, in communitatem ferri potest, deniq; vt sit inferior, patebit *seq. quæst: art: 6.*

Causa formalis Censura. DICO 3. Forma, seu ritus seruandus in ferenda censura, est talis, vt exprimatur aliquo signo externo, non enim ligat, per solam voluntatem internam volentis, non tamen requiruntur determinata verba, aut etiam scriptura, debent tamen esse verba definita, & determinata ad aliquam Censuram particularem: verba enim faciūt, quod significant. Hinc

COLLI-

Collige 1. Ferens censuram solo verbo, sine scriptura, mortaliter peccat, & incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem, & à Diuinis; quam suspensionem incurrit ferens censuram sine expressione causæ. *Patet ex cap. 1. Cum medicinalis, de sententia excommunicationis.* Ratio verò cur requiratur expressio causæ in scriptis, est; tùm quia ligatus censura, potest confugere ad Superiorem, superior autem non potest facilè judicare, nisi nota sit sibi causa, ob quam lata est censura. Eximuntur ab his pœnis, Episcopi ferentes censuram solo verbo. Item denunciantes aliquem esse excommunicatum: Item facientes ob vrgentem, & justam causam, Item *Prælati* Religionum ferentes censuram in suos subditos sine scriptura.

Censura in scriptis ferenda.

Collige 2. Censura lata, sine scriptura, vel sine expressione causæ, est valida. Ratio est, quia omissio scripturæ, seu causæ, non censetur omissio formæ substantialis, sed tantummodo accidentalis.

Dico 4. Finis censuræ est, quem superior in ferenda censura intendit, sibiq; proponit, qui est salus, vel emendatio, ac resipiscentia illius contra quem censura fertur, juxta illud 1. ad Corinth. 1. *vt resurgat à peccato, & saluus fiat in die Domini.*

ARTICVLVS III.

A quo possit auferri censura?

Dico 1. Censura reseruata, lata ab homine per sententiam generalem vel particularem, jure communi, potest auferri ordinariè per eum, qui eam tulit, vel per ejus superiorem, vel per successorem, aut per eum, cui specialis facultas fuit delegata. Ratio est, quia potestas ordinaria ferendi censuram, extendit se etiam ad illam auferendam juxta illud Matth. 8. *Quodcunq; ligaueris super terram erit ligatum, & in cælis, & quodcunq; solueris &c.* Dixi (Ordinariè) nam in articulo mortis, quiuis Sacerdos absoluere ab omni censura potest. Hinc

A quo auferitur Censura.

Collige Sunt multi casus, in quibus nequit absoluere is, qui excommunicauit. 1. Quando est delegatus ad excommunicandum, sed non ad absoluendum. 2. Si excommunicans perdat jurisdictionem. 3. Incendiarii nominatim excommunicati, à solo *Papa*, possunt absolui. 4. Si excommunicationem Papa confirmat specialiter.

Dico 2. Censura non reseruata, lata per sententiam generalem, jure communi, tolli & auferri potest, à quocunq; potestatem habente, absol-

Non reseruata censu-

ra à quo tolli potest. absoluendi à mortalibus. Ita communiter omnes. Ratio est, quia sententia generalis in multis, æquiualet statuto, & Canoni, teste Couaruuia, licet ipsa cesset per mortem conditoris. Sed Censura Canonis, & statuti, jure communi, potest auferri ab habente potestatem absoluendi à peccatis mortalibus. Dixi (per sententiam generalem,) quia per particularem lata, debet tolli ab eo, qui eam tulit. Dixi (jure communi) nam vbi est cautum, ne Confessarii absolutionem à censuris impendant, nisi ex speciali licentia, non possunt absoluere etiam per generalem sententiam latas.

Dico 3. A Censuris juris reseruatis, ille potest absoluere, qui eas tulit, vel ejus superior, vel successor in dignitate, vt patet ex 1. conclusione. A Censuris verò juris, nemini reseruatis, absoluere possunt, omnes prælati jurisdictionem habentes, in foro externo. Vt Episcopi, *P*riores, Guardiani &c. Immò etiam *Parochus*, & alius quicunq; Sacerdos, potestatem habens absoluendi à mortalibus, potest jure communi absoluere à Censuris juris, nemini reseruatis. Ratio est, quia *S*uperior, eo ipso quòd non reseruat absolutionem, censetur cuicunq; Confessario concedere facultatem absoluendi.

QVÆSTIO II.

De Excommunicatione.

Præsentem Quæstionem diuidemus in 7. Articulos.

In 1. quæremus, Quid, & quotuplex sit Excommunicatio?
In 2. Quænam sint Excommunicationes Summo Pontifici reseruatæ?
In 3. Qui possint Excommunicare?
In 4. Quot sunt, & qui effectus Excommunicationis?
In 5. De Minori Eccomunicatione?
In 6. Qui nam possint excommunicari?
In 7. De absolutione ab excommunicatione.

ARTICVLVS I.

Quidnam sit, & quotuplex Excommunicatio?

Excõmunicatio quid? Nota 1. Excommunicatio, significat extra communionem, eo quòd homo per excommunicationem separetur à communione fidelium, & participatione Sacramentorum, maximè Eucharistiæ, quæ per anthonomasiam communio appellatur. Dicitur etiam Excommunicatio, *Anathema*, quod ab Excommunicatione differt solùm ratione *Anathema quid?* cujusdam majoris solennitatis, quia Episcopus fert Anathema, astantibus

tibus duodecim Sacerdotibus cum candelis, quas in terram projiciunt, & pedibus conculcant. Est autem hæc vox Græca *Anathema*, & significat donaria, quæ DEo, aut Sanctis ejus offeruntur, & in templis honoris gratia suspenduntur, ita accipitur Josue 6. *Sitq; hac Ciuitas anathema, & omnia quæ in ea sunt &c.* atq; adeò, cùm Achan seruasset sibi spolia, iratus est Dominus, & sic spolia, ibidem vocantur anathema. 2. anathema significat à DEo separationem. 3. maledictionem, & alienationem ab Ecclesiæ consortio importat, & sic deriuatur ab anathematizo, quod significat maledico, detestor, deuoueo, & sic dicitur *S. Petrus* apud S. Marcum anathematizare. Hinc

Colliges. Excommunicatio, & anathema non conuertuntur, nam potest esse Excommunicatio sine anathemate; & è contra: quando verò concurrit Excommunicatio cum anathemate, semper verba maledictoria in forma illius excommunicationis apponuntur.

Nota 2. Excommunicatio, non est res noua, in statu enim legis naturæ, quædam vmbra Excommunicationis fuit: nam primi parentes admodùm excommunicationis prohibiti sunt ab esu ligni, scientiæ boni, & mali: illis verbis, *videte ne fortè &c.* Apud Gentiles maximè Romanos vestigium Excommunicationis fuit, cùm enim aliquis nefandum crimen commisisset, furiis infernalibus deuouebatur, talisq; poterat impunè à quouis occidi. Apud Judæos in leprosis, Leuitici cap. 14. figura censuræ fuit, qui extra castra ob corporis contagionem excludebantur: Ergo multò magis ob contagionem spiritualem, à consortio hominum, excludi mali homines debent. Hanc potestatem tradidit Christus Dominus, illis verbis, Matth: 18. *Amen dico vobis, quæcunq; ligaueritis super terram, erunt ligata, & in cælis*, Apostolis & Successoribus. *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus. Matth. 18.* Ex quò loco Sanctus Bonauentura eruit fundamentum Excommunicationis *in 4. dist. 18.* Vnde potestas Excommunicationis est de jure Diuino, modus excommunicandi de jure humano.

Vbi adumbrata fuit Excommunicatio.

Dico I. Excommunicatio sic describitur: Excommunicatio est censura Ecclesiastica, à Canone, vel Judice Ecclesiastico lata, quâ Christianus, à Communione Ecclesiæ quoad fructum, & generalia suffragia ejus, & conuictu fidelium excluditur. Dicitur. (*Censura Ecclesiastica*) id est, pæna, hæc particula loco generis ponitur: (*Ecclesiastica*) vt

Definitio Excommunicationis.

pœnæ ciuiles excludantur. Dicitur (*à Canone, vel Judice Ecclesiastico lata*) homo enim, & jus hanc pœnam ferre possunt: tunc autem aliquis incidit in Excommunicationem à Canone latam, quando aliquid facit, quod prohibitum est sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ. Dicitur (Christianus) quia infideles, non subjacent his pænis, juxta illud *S.* Pauli 1. ad Corinth. 5. *Quid mihi de his, qui foris sunt judicare?* Hæretici verò subjacent quia in illis remanet character indelebilis. Dicitur (à Communione Ecclesiæ &c.) quia per Excommunicationem, priuātur homines participatione Sacramentorum, communibus suffragiis & consortio fidelium, nimirum colloquio, conuiuio &c. de quibus infra.

Diuisio Excommunicationis.

DICO 2. Excommunicatio, alia est latæ sententiæ, quæ ipso facto incurritur, alia ferendæ, seu comminatoria. 2. diuiditur Excommunicatio in Majorem, & Minorem. Major priuat fidelem actiua, & passiua participatione Sacramentorum, suffragiis, & consortio fidelium. Minor verò sola participatione passiua Sacramentorum priuat. Vnde obseruandum est hîc, quòd Excommunicatio Major simpliciter, & absolutè dicitur Excommunicatio: quare vbicunq; ponitur hæc vox (*Excommunicatio*) semper intelligitur de Majori Excommunicatione. Tertio diuiditur Excommunicatio in justam, & injustam. Ad justam requiruntur tria. Primò vt sit causa justa, & rationabilis propter quam feratur. 2. Vt debito modo feratur. 3. Vt animo recto, & ab habente potestatem, id est, à proprio judice. Quare deficiente aliqua ex prædictis conditionibus, Excommunicatio erit injusta. 4. Diuiditur Excommunicatio ex causa effectiua, in Excommunicationem à Iure, vel ab homine. Quæ est à jure manet in perpetuum, & obligat in perpetuum, nisi per aliud jus contrarium, vel consuetudinem tollatur. Quæ est ab homine, non est perpetua, neq; incurritur pro illo actu, pro quo est lata, nisi quamdiu viuit ille, qui tulit illam, vel quamdiu manet in officio, quod intelligendum est, quoad eos, qui eam non incurrunt antequam ille moreretur, aut jurisdictione priuaretur; secùs est de illis, qui eam incurrunt ante mortem illius, vt exemplificaui *in Articulo primo Quæstione 1. conclusione 2.* Deniq; Excommunicatio diuiditur, in generalem, & specialem. Reseruatam, & non reseruatam.

Major & minor.

Iusta & injusta.

A jure.

ab homine.

ARTICVLVS II.

Quænam sint Excommunicationes Summo Pontifici reseruatæ?

RESPONDEO. Etsi certus numerus assignari non possit, quia cre-

scen-

scente quotidie malitia hominum, crescunt quoq; Summorum Pontificum Excommunicationes, tamen quia necessarium est Confessario illas cognoscere, in eis recensendis hunc ordinem seruabimus. 1. Enumerabimus Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini, quæ præ cæteris omnibus magis sunt reseruatæ. 2. quæ sunt in jure expressæ. 3. quæ in Extrauagantibus juri insertis. 4. quæ reperiuntur in Extrauagantibus, nec dum in jus relatis.

QVÆRES I. *Quænam sint Excommunicationes Bullæ cœnæ Domini?*

Excommunicationes Bullæ Cænæ Domini.

1. Contra quosuis hæreticos, Complices, & fautores eorum; contra legentes, libros eorum, retinentesq;, & libros hæresim continentes, imprimẽtes, sine licentia Sũmi *P*ontificis. Cõtra Schismaticos, Apostatas, & eos qui se ab obedientia Sũmi Pontificis subtrahunt: contra Apostatas à fide; 2. Contra Appellantes à *P*apa ad futurum Concilium, & contra dantes fauorem, & auxilium ad id. 3. Contra Piratas, latrunculos maritimos, eorum receptatores, & dantes auxilium, & fauorem. 4. in eos qui rapiunt naufragorum bona, aut scienter ab aliis rapta accipiunt. 5. Contra onerantes proximos nouis vectigalibus, & imponentes noua pædagia, gabellas, &c. absq; principis authoritate. 6. Contra falsificantes literas Apostolicas, aut supplicationes signatas authoritate Apostolicâ. 7. Contra Deferentes arma, ferrum, & aliã materiam suppeditantes, seu necessaria belli, infidelibus, vel hæreticis. Et contra eos, qui faciunt certiores Turcas, vel hæreticos de rebus Christianorum in perniciem, & damnum Reipub. Christianæ. 8. Injuria afficientes eos, qui in suis Causis Romanam sedem petunt; ac etiam in eos, qui talia fieri curant, & defendunt. 9. Contra impedientes, & inuadentes eos, qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria, adducunt, vel pro eis aliquid soluere faciunt, & hoc extenditur ad fautores. 10. Contra illos, qui non habentes in Curia jurisdictionem, ejus prætextu capiunt, spoliant, detinent morantes in eadem, vel qui talia fieri mandant. 11. Contra offendentes, interficientes, mutilantes, capientes, incarcerantes, aut hostiliter insequentes Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Nuncios, aut eosdem ejicientes è suis Diœcesibus, territoriis, terris, aut dominiis. Et fautores includuntur. 12. Contra impedientes quocunq; modo, executionem literarum Apostolicarum, vel etiam citationes, & quascunq; dispositiones, & decreta Sedis Apostolicæ, vel ejus Legatorum, aut Nunciorum.

Gabellas imponentes.

 13. Con-

13. Contra prohibentes quomodocunq;, ne tabelliones, executores, & Notarii in his officium suum exerceant. 14. Contra præsumentes prohibere, ne accedatur ad Sedem Apostolicam pro negotiis prosequendis, vel pro gratiis, vel literis impetrandis. 15. Qui impediunt quomodocunq;, ne impetrantes à sede Apostolica gratiam, vel literas, ipsis vtantur: aut qui Delatorem talium detinent. 16. Contra Judices, & officiales, eorumq; complices, auocantes Causas quocunq; modo spirituales, aut eis annexas à Judicibus Ecclesiasticis, & qui quomodocunq; cursum talium causarum impediunt, vel ingerunt se cognitioni earum, tanquam Iudices, aut etiam partes Actrices, compellunt ad reuocandum juris processum, vel ad consentiendum ipsi absolutioni rei. 17. Contra Judices seculares, qualescunq; sint, qui ratione talis officii, ad Judicium seculare personas Ecclesiasticas, quomodocunq; trahunt, etiam prætextu literarum Apostolicarum, præter juris Canonici dispositionem. 18. Contra vsurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumcunq; Ecclesiarum Jurisdictiones, fructus, reditus, & prouentus, aut eos sequestrantes. 19. Contra imponentes collectas, decimas, & alia onera Personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, monasteriis, aut eorum fructibus, absq; speciali, & expressa licētia Sūmi Pontificis, & in exequentes, procurantes fauentes palam, vel occultè. In qua Excōmunicatione comprehenduntur, qui sic imposita etiam à spontè dantibus, & concedentibus recipiunt. Includuntur etiam quacunq; dignitate siue Imperiali, siue Regali præfulgent. 20. Contra impedientes quoscunq; judices Ecclesiasticos, ordinarios, & delegatos, ne sua jurisdictione vtantur; includuntur hic, auxilium & fauorem præbentes. 21. Contra facientes, ordinantes, publicas constitutiones, vnde libertati Ecclesiæ, Sedi Apostolicæ, & juribus Ecclesiæ præjudicatur. Et contra eos, qui vtuntur talibus ordinationibus, & retinent Ecclesiasticos reditus. 22. Contra Judices seculares, cum suis Notariis, Executoribus, & complicibus, interponentes se in Causis criminalibus contra Personas Ecclesiasticas, eas processando, capiendo, banniando, sententiando. 23. Contra Inuadentes terras, & loca Ecclesiæ Romanæ, & in illis supremam jurisdictionem vsurpantes. 24. Contra raptores suppellictilium, librorum, scripturarum, & bonorum Cameræ, & palatii Apostolici, ex eodem palatio tēpore infirmitatis Pontificis, & sedis Apostolicæ vacationis. Hinc

Notent Cōfessary. Collige Confessores ab his excommunicationibus absoluere præsumentes, incidunt in excommunicationem papalem. An verò sit

reseruata hæc Excommunicatio, in eadem Bulla, aliqui affirmant, probabiliùs tamen alii negant, si absit præsumptio mortalis, vt si faciat ex ignorantia, aut obliuione, aut causa probabili.

QVÆRES II. *Qui ob hæresim incurrant excommunicationem papalem? & quis poßit ab ea absoluere?*

NOTA I. Hæresis est voluntarius error intellectus, cum pertinacia, contra aliquam fidei veritatem. Dicitur (*voluntarius*) quia si deficiat voluntariũ, non est peccatum. Dicitur (*error intellectus,*) quia sicut actus fidei est actus, seu assensus intellectus, ita hæresis, quæ est contraria fidei, est error ipsius intellectus. Dicitur (*cum pertinacia,*) quia ille dicitur pertinaciter asserere errorem, qui sciens illum esse contra fidem Ecclesiæ Catholicæ, nihilominùs ei assentitur, aut de illo dubitat. Et hæc pertinacia, non attenditur penes durationem temporis, aut ob firmatam pertinaciam in errore, sed in pertinacia ista, attenditur consensus deliberatus in errorem, quem scit fidei Catholicæ contrarium. *Hæresis quid.*

NOTA 2. Duplicem esse hæresim, Internam seu mentalem tantùm, vt cùm quis hæresim, quã mente tenet, nullo signo exteriori manifestat. Externam, vt cùm aliquis facit aliquid contra fidem, & in mente non habet errorem V. G. cùm quis interrogatus an sit Papista, timore mortis respondet se Papam non sequi, in tali casu non est hæreticus, cùm non habeat errorem in intellectu, licet peccet mortaliter. *Hæresis duplex.*

DICO 1. Ob hæresim mentalem, nullo proditam signo exteriori, quod sit ex se peccatum mortale, & sufficienter expressiuum erroris, nemo est excommunicatus, hac Excõmunicatione. Ratio est, quia Ecclesia non judicat de occultis. Sed DEus solus secretorũ est judex, & cognitor. *Ob mentalem non excommunicatur.*

DICO 2. Non incidunt in hanc Excommunicationem, qui aliquos errores effutiunt ex leuitate, ira, timore, aut simili passione. Ratio est, quia talis hæresis, est solũ externa, quæ non est verè hæresis, vt dixi in Notãdo 2. & tales non sunt judicãdi pro hæreticis in foro tamen externo, in quo præsumptiones locũ habent, debent diligenter tales examinari. Hinc *Ex leuitate non incurrunt.*

COLLIGE I. Non incurrunt hanc Excõmunicationem, qui adacti, vel capti ab hæreticicis, timore mortis, coguntur gestare arma contra Catholicos. Neq; illi qui ex ignorãtia errant circa res fidei, sed ita sunt affecti, vt sint parati corrigi, & obedire Ecclesiæ, cognito errore, & rei veritate. Ratio est, quia tales non habent errorem voluntarium, cum pertinacia in intellectu, licet à culpa tales graui, excusari non possint.

Collige 2. Illi qui hæreticorum Conciones audierunt, etiamsi sæpiùs audiuerint; modo fidem mente retinuerint, non incurrunt hanc pœnam, tamen grauiter peccârunt, propter periculum, cui se exposuerunt, qui enim exponit se periculo peccandi mortaliter, peccat mortaliter, sublato scandalo, & periculo peruersionis non peccat grauiter.

Dico 3. Hæreticus qui suam mentem exteriùs sufficienter manifestat, verbis, aut signis incurrit Excommunicationem Papalem, quamuis suam mentem occultè manifestet. Est definitum in jure cap. *Excommunicatus de hæreticis.* Et in Bulla Cœnæ Domini quotannis Romæ publicatur.

Dico 4. Contrahunt hanc pœnam illi, qui hæreticis credunt pertinaciter, illud esse verum, quod illi docent, licet verè nesciant in specie, quid illi credant. Ratio est quia tales verè sunt hæretici, juxta Paludanum *in 4. dist. 23. q. 3.*

Qui fautores excommunicãtur.

Dico 5. Hæc pœna extẽditur ad receptatores, fautores & defensores hæreticorum, secuto effectu. Nota nomine receptatorũ, fautorum, & defensorum, intelliguntur illi, qui recipiunt, fauent, defendunt ex motiuo hæresis, seu intentione fauendi hæresi: vnde si quis, ratione amicitiæ, vel consanguinitatis, aut metus, faueat hæreticis illos occultando, ne capiantur à Judice, non ligatur hac pœnâ. Dixi (secuto effectu) quia si quis habuit intentionẽ fauẽdi hæresi, sed fauor non est secutus, non incurrit excõmunicationem; V.G. aliquis occultauit hæreticum, vt disseminaret hæresim, si non disseminauit, occultans pœnam euasit. Aduerte tamen hîc, non esse necesse, vt hæreticus, cui fauor præstatur, sit denunciatus excommunicatus, sufficit enim quòd habeat errorem cum pertinacia, contra fidem.

Legentes, imprimentes retinentes incurrunt.

Dico 6. Qui legit, retinet, imprimit libros hæreticorum scienter, absq; Pontificis licentia immediata, vel mediata, incurrit excommunicationem Papalem, quamuis legat, vel retineat, vel imprimat curiositatis gratia, & absq; prauo animo. Hæc conclusio patet ex verbis Bullæ Cœnæ Domini. Dixi (scienter,) quia si nesciat libros esse hæreticos, aut scit quidem esse hæreticos libros, sed nescit continere hæresim, aut tractare de Religione, non incurrit dictam censuram, quia ad eam incurrendam requiritur scientia. Nota tamen hîc, quòd ignorantia affectata non excuset, neq; crassa, secundum aliquos, secundùm vero Sanchez *lib: 2. cap. 10.* & Duardum *q. 37.* excusat. Dixi

(Absq;

(Absq; Pontificis licentia, non enim sufficit licentia Episcopi, aut inquisitoris. Dixi (legit) ad incurrendam enim hanc Excommunicationem, requiritur, vt per se aliquis legat; vnde ab hac excommunicatione excusantur, qui audiunt legentes libros hæreticorum. Notandum quoq; hîc est, non solùm illos legere, qui lingua exprimunt verba, sed etiam qui oculis tantùm percurrunt, nihil exprimendo, lectio enim non consistit in prolatione verborum. Hinc

Audientes non incurrunt.

Colliges 1. Ad incurrendam prædictam Excommunicationem excusat paruitas materiæ, vnde excusatur qui legit 6. aut 8. lineas, non verò qui integram paginam. Legentes scholia hæreticorum, in libris Catholicis, excommunicantur.

Materiæ paruitas excusat.

Colliges 2. Non est necesse ad incurrendam prædictam Excommunicationem, vt legens legat formaliter, id est, vt intelligat quod legit, quia Bulla in detestationem hæresis penitùs prohibet lectionem, quare etiamsi ille, qui legit non intelligat Græcè, vel Germanicè, innodatur hac Censurâ, si legat librum verè hæreticum, Sanchez tamen talem excusat *libro 2. cap. 10. num. 51.*

Colliges 3. Non incurritur Excommunicatio hæc, ab illis, qui legunt libros hæreticorum, qui nihil tractant de religione, neq; continent hæresim, tamen peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem non reseruatam Papæ, maximè si author alicujus libri est hæreticus, antequam approbetur à Doctoribus, vel reuideatur juxta Decretum Tridentini; idem esto judicium de libris obscænis, & non purgatis, tam hæreticorum, quàm Ethnicorum, quàm Catholicorum.

Colliges 4. Eadem Censurâ innodantur legentes, vel retinentes libros Geomantiæ, Hydromantiæ, Chiromantiæ, seu alios, in quibus continentur Sortilegia, Diuinationes, Auguria, auspicia, incantationes artis magicæ &c. Ratio est, quia Magi, & venefici in foro externo præsumuntur hæretici, quia abnegant Deum.

Petes I. *Quis possit ab hæresi absoluere?*

Dico 1. Papa, vel cui ipse facultatem concedit. Ratio est, quia illi soli reseruata est immediatè, & qui facultatem aliis absoluendi delegare potest.

Quis possit absoluere ab hæresi.

Dico 2. Licet Episcopi juxta Concilium Tridentinum *Sess. 24. cap. 6. de reformatione*, possint absoluere ab hæresi, istam tamen potestatem eis limitauit Tridentinum, ita vt illis solis tantùm concedat, non autem

autem eorum vicariis, & consequenter nulli alteri hanc facultatem delegare possunt, nisi expressam licentiam habeant delegandi à Summo Pontifice.

Caremonia in absolutio ne hæreticorum.

Dico 3. Ab hæresi completa, id est interna, & externa, absoluens, debet Cæremonias quasdam adhibere. *Primò* vt hæresim abjuret, & professionem veram fidei faciat. 2. Vt juramentum in fine professionis fidei faciat. 3. Vt absolutus ab hæresi in præsentia duorum, aut trium testium, absoluenti se sistat. 4. Vt omninò priùs ab excommunicatione, quàm à peccatis absoluatur.

Delegatus delegare nō potest.

Petes 2. *Vtrum habens facultatem absoluendi ab hæresi in foro pœnitentiæ, seu conscientiæ, possit à sola excommunicatione absoluere, & causa integræ Confessionis faciendæ pœnitentem ad inferiorem confessarium remittere?*

Respondeo Non potest ille, qui habet facultatem limitatam, & Sacramento pœnitentiæ alligatam: Tunc enim Sacramentalem dare debet absolutionem in Sacramento pœnitentiæ, & non judicialem extra sacramentum, nisi hoc in facultate exprimatur. Ita habetur *in compedio Priuilegiorum, verbo casus reseruati, in annotationibus Capucin:* Toletus *lib. 1. cap. 15. num. 7.* Suarez de Censuris *disp. 7. sect. 5.* Nauar. *c. 27. n. 37.* Ergo quando fit commissio, vel delegatio sub certa forma, eâ non seruatâ, corruit actus. Hinc

In Jubileo non dari absolutionem ab hæresi.

Collige. Quando in Jubileo, datur facultas Confessariis, absoluendi à Casibus Bullæ Cænæ Domini, non censetur facultas concessa supra hæresim, nisi in Bulla Jubilei expressè, & in speciali concedatur. Ita responsum est à Gregorio XIII. *Anno Domini 1577.* & ante à Pio V. *1572.* & talis est stylus Romanæ Curiæ. Possunt tamen fautores; Receptores, hæreticorum, & libros eorum retinentes, legentes, si hæretici non sint, tunc absolui. Ita Sanchez *lib. 2. cap. 11. num. 12.* Henriquez *lib. 6. cap. 16. num. 2.*

Nota casū.

Quæres III. *Quænam sint Excommunicationes Summo Pontifici in jure reseruatæ.*

Prima habetur *17. q. 4. cap. Si quis.* Si quis suadente Diabolo injecerit manus violentas in Clericum subjaceat Excommunicationi, & à nullo præterquam à Papa, nisi in mortis articulo absoluatur, & conspectui Apostolico repræsentetur. Idem habetur, *cap. Cum illorum.* & ¶ *de Monialibus,* de *sententia excommunicationis.* *Pro* intelligentia.

Nota

NOTA 1. Nomine Clerici, intelliguntur initiati primâ tonsurâ, aut aliquo ordine, dum modo clericalem habitum gestent, & licet conjugati fuerint saltem non bigami, gaudent hoc priuilegio: & hoc verum est, etiamsi Clericus sit excommunicatus, toleratus, vel irregularis. Hoc etiam priuilegio gaudent omnes Monachi, & Religiosi professi, non Sacerdotes, neq; clerici, immò & Nouitii: similiter & Moniales *cap. de Monialibus de Sententia Excommunicationis.* Gaudent, & Tertiarii Sanctorum Francisci, & Dominici, qui se mancipârunt obsequiis alicujus approbatæ Religionis, sub obedientia Superioris, illius Religionis. Deniq; extenditur ad Eremitas, qui in communitate viuunt, in aliqua Congregatione gaudente hoc priuilegio. *Nomine clerici qui intelliguntur.*

NOTA 2. *Per* manus violentas, intelligitur actio injuriosa, contra Ecclesiasticam *P*ersonam, consistens in facto, & in opere, siue actio fiat manibus, siue pedibus, siue alio instrumento. Vnde ille qui voluit percutere, sed non percussit, non innodatur hâc Censurâ; neq; ille, qui verbis contumeliosis affecit clericum, absq; percussione: neq; ille, qui actu percutit ita leuiter, vt actus ille exterior, non censeatur sufficiens ad peccatum mortale, quamuis aliquando mortaliter peccauerit in intentione. Si tamen illa percussio censeatur valdè injuriosa clerico, incurritur hæc excommunicatio. V. G. si quis conspuat in Clericum, aut virgâ percutiat, aut includat in carcere, aut vestes laceret in clerico, vel frænum frangat, aut equum cui insidet clericus, occidat. Similiter ille, qui occidit clericum veneno. Porrò ille non innodatur hâc censurâ, qui clerico dormienti furatur Crumenam, vel eum spoliat vestibus dormientem, si tales actiones verè non sunt violentæ: neq; ille incurrit, qui metu, aut vi, cogit Clericum exire de fundo. Hinc *Quid per manus violentas.*

COLLIGE 1. Ille qui sclopum explodit in clericum, qui ob terrorem moritur, etiamsi ne leuiter à globo attingatur incurrit hanc Excommunicationem, quia hæc actio censetur violenta, & injuriosa in clericum.

COLLIGE 2. Regula hæc à Doctoribus assignatur, quandonam percussio clerici sit sufficiens ad incurrendam hanc censuram, quoties actio, & injectio manus, violentæ arbitrio prudentis viri seclusâ excommunicatione, esset sufficiens ad peccatum mortale, eadem est sufficiens ad incurrendam excommunicationem, positam ob violentam manum injectionem in clericos, hæc enim supponit peccatum mortale: *Regula notanda.*

Pueri clerici. quâ de causâ excusantur pueri clerici, pugno se percutientes, & sanguinem è naribus elicientes in paruâ quantitate.

Seipsum percutiens excommunicatur. COLLIGE 3. Clericus percutiens seipsum ex ira, incurrit excommunicationem majorem: Similiter, qui percutit clericum volentem, vel consentientem; vel si judex detineat clericum consentientem in custodia. Ratio est, quia tales actiones sunt injuriosæ statui Ecclesiastico. Neq; valet si dicas, *volenti, & consentiēti, non fit injuria;* id enim verū est, quando consentiens consentit, in iis, in quibus potest consentire. Sed vnus clericus non potest cedere priuilegio concesso toti communitati, aut toti alicui ordini: Vnde talis clericus, sic consentiens, licet non sit excommunicatus, est tamen excommunicandus, vt constat, *ex capite Contingit, de sentent: excommunicationis.*

Clerici à quo castigādi. COLLIGE 4. Clerici, qui merentur percussionem, debent percuti ab ipsismet Superioribus causa regularis disciplinæ. Juxta consuetudinem verò possunt percuti per alios clericos, vel laicos; & sic benè pater filium Clericum, & Magister discipulum, justa de causa castigare possunt. Ita habetur *cap. vniuersitatis, de Sentent. Excō:* Et *c. cum voluntate, eodem titulo.*

COLLIGE 5. Consilium, & mandatum, quô quis consulit, aut tacitè, vel expresè mandat, clerici, vel Monachi percussionem, subjicitur huic excommunicationi, secutâ tamen percussione, & quòd mandatum reuera influxerit in percussionem. Habetur *cap. Mulieres de* *Mandans.* *consentiens.* *Sentēt.* excommunicat. *Mandans clericum percuti excommunicatus est, sicut & percutiens.* Eandem censuram incurrunt consentientes. *cap. Quāta præsumptionis, eodem titulo.* Et non impedientes, qui tenentur ex justitia.

Casus in quibus percutiens excusatur. COLLIGE 6. Multi sunt casus, in quibus percutiens Clericum, excusatur ab Excommunicatione. 1 casus est, quando aliquis percutit Clericum in continenti, vim vi repellendo, cum moderamine inculpatæ tutellæ, ad defendendum seipsum, vel rem suam, vel honorem suum, *Capite si verò, de sentent: excommunicationis.* Ratio est, quia *1. Casus.* in tali casu, non est vis, sed defensio. Dixi (in continenti,) nam si clericus jam rem asportauit, non potest percuti absq; excommunicatione, si jam sit domi clericus. Si verò aliquis clericum furem insequatur, & in itinere detinet, vt suas res recuperet, non incurrit hanc excommunicationem: similiter fæmina percutiendo clericum, vel Sacerdotem,

dotem, qui sibi vim vult inferre, non innodatur censura, quia hæc justa est causa, defensio castitatis, & honoris. 2. casus est, Quando aliquis percutit clericum, quem ignorantia probabili, nesciebat esse clericum, quia fuit in vestitu seculari, *cap. Si verò 2. de Sent. excommunicat.* 3. casus est, quando aliquis percutit clericum joco. *cap. Super eo, eodem titulo.* Ratio est, quia talis percussio, non videtur esse suadente diabolo, neq; est injuriosa, nec sacrilega mortaliter. Addo, & hoc verum est, licet aliqualis ira interueniat, modo attenta qualitate percussionis, aliisq; circumstantiis, non pertingat ad culpam mortalem. Secùs dicendum, quando actio per jocum inchoatur, sed postea mutatur in sacrilegium mortale per indignationem interueniente aduertentiâ sufficiente ad mortale peccatum, nulla enim subest excusationis causa. 4. casus est, Quando quis percutit, vel occidit clericum inuentum in peccato carnis; V. G. in turpi actu, osculis, amplexibus, vel in loco suspecto, vt si solus inueniatur, cum sola, in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adsit rationabilis suspicio, modo percutiat clericum in continenti, & non ex interuallo. Ita habetur in jure, *cap. si verò, de Sententia excommunicationis:* in quibus casibus percutiens peccat mortaliter, percutiendo priuatâ auctoritate, non tamen innodatur hac censurâ, quia talis percussio, non fit suadente diabolo, sed ex vehementi passione. Ita Molina *Tomo. 4, de justitia. tract: 3. d. 7. num. 3.* Nauar. *cap. 27 num. 24.* Emmanuel Sa. *de Excommunicationibus Papæ reseruatis num* 2. Vnde multò minùs innodatur censura, qui clericum in prædictis inuentum detinet, vt illum præsentet suo judici Ecclesiastico. 5 Casus est, Quando secularis capit clericum, illûq; trudit in carcerem, mandato sui Prælati *c. Si clericos in 6.*

2 casus. *3 casus.* *4 casus.* *5 casus.*

PETES *Quis possit ab hac Excommunicatione absoluere?*

Quis possit absoluere.

RESPONDEO Regulariter loquendo Summus Pontifex: quia illi est reseruata, & Nunciis ejus. Dixi (*regulariter*) nam Episcopus aliquando per se, vel per alium potest absoluere, quando est percussio leuis. *cap. Peruenit: de Sententia Excommunicationis:* Vbi dicitur. *Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.* Vnde inferiores Prælati, non possunt, quia non vocantur à Papa Fratres, sed filii. Quòd autem possit in hac leui percussione, absoluere per delegatum, patet, quia facultas absoluendi in percussione leui, est facultas ordinaria, quæ competit Episcopo ratione dignitatis: qui verò habet potestatem ordinariam,

riam, potest illam delegare. Vnde & vicarius Generalis Episcopi, potest, vel per seipsum absoluere, vel dare aliis facultatem absoluendi, nam ipse est Iudex ordinarius, & facit vnum tribunal cum Episcopo.

Percussio leuis quæ? Mediocris. NOTA hîc 1. Percussio leuis dicitur, non quia sit peccatum veniale, sed respectu mediocris, & enormis dicitur leuis. Mediocris est illa, V. G. si dens euellitur, vel capillorum copia extrahitur, aut sanguinis copia effunditur, absq; graui læsione. *Grauis.* Grauis verò illa, quæ conjuncta est cum graui injuria, & læsione. V. G. quæ fit cum magno ictu, vulnere, aut membri alicujus abscissione, aut quando Persona grauis percutitur in faciem, vel si percussio fiat scandalosa, V. G. vt quando Clericus, percutit clericum in publico, vel in claustro coram secularibus.

Episcopus quando absoluere potest. NOTA 2. Dantur multi casus in quibus ab Episcopo possunt absolui percutientes enormiter, vel mediocriter, non tantùm leuiter, clericos. 1. Clerici communiter viuentes. Similiter Religiosi à suis Superioribus, si percutiant Religiosum suæ Religionis: Si verò percutiat alterius Religionis, debet absolui, non solùm à suo, sed à superiore percussi, ita habetur *capite Cùm illorum, de Sent. Excom:* Si verò Religiosus percutiat Clericum secularem, debet etiam absolui ab Episcopo, si sit percussio leuis. Ita Sayrus *cap. 28. Molina disp: 62.* 2 casus est de habente legitimum impedimentum perpetuum propter quod excommunicatus, non possit Summum Pontificem adire, sine graui periculo vitæ. Ita habetur *capite de Cætero, de sententia Excommunicationis;* talis enim potest ab Episcopo absolui. 3 casus Mulieres cujuscunq; conditionis. *capite Mulieres, de sententia Excommunicationis.* Et hoc verum videtur quamuis percussio conjuncta fuerit cum homicidio. Similiter serui &c. Hinc

COLLIGE 1. Habens impedimentum temporale, sublato illo, tenetur adire Summum Pontificem, quia talis, sub hac conditione ab soluitur ad Episcopo.

COLLIGE 2. Habens priuilegium absoluendi, satisfacta parte, potest absoluere pœnitentem, qui solùm satisfacit clerico percusso, vel si ei percussus condonet; licet aliqui probabiliter putant, etiam esse necessariam Ecclesiæ, & statui Ecclesiastico satisfactionem. Et hanc posteriorem opinionem, putat esse probabiliorem Bonacina *de Excom: disp. 2. q. 4. puncto 5. num. 12.*

COLLIGE 3. Religiosi circa seculares, quid in hoc casu possint, idem

idem penitùs est judicium de Excommunicationibus, quod de casibus reseruatis dixi, *Disp. 8. q. 6. a. 5.* & sic absoluere possunt in casu saltem ad Episcopum pertinente, dummodo satisfactio manifesta præmittatur, si sit possibilis, quia aliâs sufficeret cautio realis, aut juratoria. Vide Rodericum *Tomo 1. q. 61. art. 8.*

2 excommunicatio in jure Papæ reseruata. Excommunicatus à delegato Papæ, si toto integro anno in Excommunicatione perseuerat, absoluendus est à Papa. Ita habetur *cap. Quærenti de officio legati.* 3. Excommunicatus à Diœcesano eô, quòd habuerit literas falsas Papæ, si eas infra 20. dies non destruat, aut resignet. Ita *Capite Dura, de crimine falsi.* 4. Clerici qui participant in Diuinis, tam in Ecclesia, quàm alibi spontè, & scienter, cum Excommunicato à Papa. *Cap. significauit, de sententia excommunicationis.* 5. Incendiarius excommunicatus, & denunciatus, *cap. Tua, de sententia Excommunicationis.* 6. Excommunicati propter spoliationem Ecclesiæ, cum effractione, post denunciationem, *cap. Conquesti, de Sententia Excommunicationis.* 7. Excommunicantur omnes, qui interficere jusserunt, aut capere, aut vexare illos, qui Excommunicationem tulerunt, vel Interdictum, contra Reges, vel eorum Ministros, & fautores. *Cap. Quicunq; de sententia excommunicationis in 6.* 8. Imponens taleas clericis, *cap. Felicis de immunitate Ecclesiæ.*

Excommunicationes papales in iure.

QVÆRES IV. *Quænam sint Excommunicationes in Clementinis, & Extrauagantibus, Papæ reseruatæ?*

Excommunicationes in Clementinis, & Extrauagantibus reseruatæ.

1. Contra Inquisitores, qui odii, gratiæ, seu amoris, lucri, commodiq; alicujus temporalis obtentu, contra justitiam procedunt, vel alicui ex odio hæresim imponunt. Habetur *in Clementina Multorum, de hæreticis § verum 2.* 2. Contra Religiosos, & Clericos, inducentes ad vouendum, jurandum, aut promittendum, eligere sepulturam in Ecclesia sua, *in Clementina Cupientes de pœnis.* 3. Contra cōpellentes Sacerdotes celebrare in loco interdicto; aut populum conuocantes, etiam sonitu campanæ, ad talem locū; aut qui prohibent ejici excōmunicatos, & interdictos ab Ecclesia, quamdiu peraguntur Diuina. Ita habetur *in Clement. c. Grauis de sent. excom.* 4 Contra Religiosos administrantes Sacramenta, Extremæ Vnctionis, & Eucharistiæ; vel benedicentes nuptias sine Episcopi, vel Parochi licentia; vel absoluentes excōmunicatos à Canone, vel etiam à culpa & pœna, præterquam à casibus in jure expressis, vel per priuilegia concessis, *in Clement. c. Religiosi, de priuilegiis.*

5. Contra illos, qui exenterant mortuos, ad eos conseruandos, aut eos concidunt in frusta, & ea coquunt; vt ossa carnibus denudata deferant, & sepeliant in alio loco; ita habetur *in Extrauaganti communi, cap. Detestandæ, de sepulturis.* Similiter & contra hoc præcipientes. 6. Contra eos, qui accipiunt, aut dant aliquid ob ingressum in Monasterium. *Ibidem cap. Sanè* de Simonia. Aduerte ex Cajetano *verbo excommunicatio cap. 73.* Id non habere locum, si sponte aliquid dent, vel quando Monasterium est pauperrimum, & accipitur in sustentationem ipsius monialis. 7. Contra Religiosos mendicantes, sine speciali facultate Papæ migrantes ad non mendicantes, excepto Ordine Carthusianorum. *Ibidem cap. Viam ambitiosæ, de Regularibus, & transeuntibus ad Religionem.* 5. Excommunicantur illi, qui docent peccare mortaliter eos, qui dixerint B. Virginem Mariam fuisse conceptam in peccato originali, è contrario, qui docuerint peccare mortaliter oppositum tenentes. Ita ibidem. *cap. Graue nimis, de reliquiis, & veneratione Sanctorum.* Hæc eadem approbatur à Concilio Trident. *Seß. 5. in fin.* 9. Contra committentes simoniam, in ordine, vel beneficio, & ejus rei mediatores; *in Extrauag. cap. Cùm detestabile, de Simonia.* 10. Contra Religiosos, qui sine sui Superioris licentia, vltra mare eunt, vbi nec ad Prædicationem, neq; ad Diuinorum celebrationem sunt admittendi; *in Extrauag. Ad nostrũ de Regularibus.* 10. Cõtra illos, qui prætextu confessionalium, vel gratiarũ concessarum, mutilatores, vel occisores existentium in sacris, vel violatores Ecclesiasticæ libertatis, vel qui absoluunt à casibus reseruatis in Bulla cœnæ Domini. Item qui prætextu eodem, dispensant in votis Castitatis, Religionis, Hierusalem, S. Jacobi, & ad limina Apostolorum, nisi in prædictis gratiis, fiat horum expressa mentio, & derogatio Extrauaganti. Ita habetur *in Extrauaganti. Etsi Dominici gregis, de pœnitentia, & remißionibus.* Aduertunt hîc Doctores, maximè Toletus *lib. 1. cap. 37.* Non excommunicari hîc eos, qui prædicta faciunt, etiamsi malè faciant, nisi id faciant, prætextu Confessionalium, & priuilegiorum, quæ non habent.

Aduerte Multas esse Excõmunicationes Papales, in Decretis, Decretalibus, in Sexto, in Clementinis, & Extrauagantibus juri insertis, quæ non sunt Sedi Apostolicæ reseruatæ, quas videre licet, apud Toletum *lib. 1. à capite 37.* vsq; ad 40.

QVÆRES V. *Quænam sint excommunicationes Papæ reseruatæ in Extrauagantibus nondum juri insertis?*

RESPONDEO Multas esse, aliquas saltem in medium adducam. Prima est contra duellum facientes, quam excommunicationem Clemens VIII. extendit, & ampliauit in sua Bulla ad Reges, Principes, Duces, Magistratus, non prohibentes, duella fieri, vel ipsa non impedientes. Item contra suadentes, consulentes, & contra spectantes de industria, & contra incitantes: quam excommunicationem sibi soli reseruauit, & ad Episcopos, non nisi occultum duellum extendere voluit. Vnde Bonacina *de Excommunicat disp. 2. q. 3. puncto 2. num. 38.* negat Religiosos Confessarios, posse ab hac excommunicatione absoluere. Vide quæ sunt à me dicta, *disp. 8. q. 6. art. 5.*

2. Contra Moniales exeuntes de clausura, (quæ extenditur vsq; ad portam exteriorem, per declarationem Gregorii XIII.) & contra dantes eis licentiam, comitantes eas, & receptantes. Ita habetur *in Extrauaganti Pii V. Decori & honestati &c.* Habetur *in cap. periculoso de statu Regularium in 6.* Et in Tridentino *Sess. 25. cap. 5.* Ita Rodericus *tom. 1. q. 49. art. 5.* Ab hac excommunicatione solus *Papa*; vel habens priuilegium ab ipso potest absoluere. Ita Bonacina *q. 1. de clausura puncto 5.*

PETES *Quibus ex causis, facultas exeundi monialibus, concedi possit?*

RESPONDEO In motu Pii V. *quæ incipit Decori & honestati*, tres causæ exprimuntur. 1. Magnum incendium. 2. Infirmitas lepræ. 3. Infirmitas Epidemiæ, id est omnis morbus contagiosus. Addit Bonacina puncto 9. quòd possit facultas exeundi concedi in casibus similibus, aut vrgentibus, vt tempore belli. Item Abbatissa potest exire ad præstandum juramentum fidelitatis secularibus &c.

De Excommunicationibus in particulari reseruatis, & non reseruatis videndus est Bonacina *in fine tomi 2. disp. 2. per totam.*

ARTICVLVS III.

Quinam possint excommunicare?

DICO 1. Potestate ordinariâ illi omnes, & soli, possunt ferre Censuras, qui habent jurisdictionem Ecclesiasticam in foro externo. vt est. Primò *Papa* respectu fidelium. 2. Episcopus respectu subditorum in sua diœcesi. 3. Vicarii Episcoporum, qui habent vnum tribunal cum Episcopo: vt dicitur *capite 1. de Consuetudine in 6.* 4. Capitulum Cathedrale sede vacante. 5. Nuncii *Papæ* à latere in toto Regno, ad quod missi sunt, *cap. 2. de officio legati in 6.* 6. Abbates exempti habentes jurisdictio-

Qui possunt excommunicare.

dictionem Episcopalem respectu eorum, in quos eam habent. 7. Quidam Archidiaconi, ac Archipresbyteri, ex consuetudine eam potestatem habent. 8. Cardinales in Ecclesiis sui tituli. 9. Concilia Generalia per orbem vniuersum, & Prouincialia in sua prouincia. 10. Ex priuilegio eam habent, Generales, & Prouinciales ordinum respectu suorum subditorum.

Parochi nō possunt excommunicare. COLLIGE Parochi non possunt excommunicare, quia à jure potestatem non habent; & consuetudo quâ alicubi excommunicabant pro rebus subtractis, aut deperditis, per Concilium Tridentinum *Sess. 25. cap. 3. de Reformatione*, est reuocata, & solis Episcopis id est demandatum.

DICO 2. Eandem potestatem habent ex delegatione illi, quibus supradicti eam commiserunt. *Cui potest committi.* PETES *cui potest committi?* Respondeo Cuiuis clerico gaudenti clericalibus priuilegiis, quia hic est capax jurisdictionis spiritualis, nec ad hanc potestatem requiritur vllo modo potestas ordinis. Vnde nec laico, neq; clerico conjugato ordinariè, ab Episcopis posse committi, nisi à solo *Papa*: Fœminæ verò, ne à *Papa* committi talis potestas potest, quia hæc est incapax omnis jurisdictionis exercendæ per claues. Hinc

COLLIGE. 1. Omnes qui habent potestatem ordinariam, possunt illam delegare aliis, vt patet *ex capite, cùm Episcopus, de officio ordinarij, in 6.* qui verò tantùm habet potestatem delegatam, delegare non potest.

COLLIGE 2. Conditiones inferente Excommunicationem, hæ *Conditiones excommunicantis.* requiruntur. 1. vt habeat legittimam potestatem. 2. vt ejus potestas non sit impedita: impeditur verò per justam appellationem, aut notoriam excommunicationem Judicis. 3. vt ferens censuram agat liberè, siue non necessariò, id est vt sit compos mentis, vel ne fiat censura metu, aut minis extorta, quia metu extortam aliqui dicunt esse inualidam, aliqui validam affirmant, vt Lessius *de Justitia cap. 17. dub: 6.* quia tam jure positiuo, quàm naturæ, gesta ex metu sunt valida, nisi in aliquo casu contrarium sit jure statutum. 4. vt ferens censuram sit in loco suæ jurisdictionis. Hinc Episcopus existens extra suam Diœcesim, inualidè fert Censuras, etiam in suos subditos, non obtento tali consensu, excepto eo casu, quô Episcopus à suis expulsus est à sua diœcesi.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Quot sunt, & qui effectus excommunicationis Majoris?

Primus effectus Excommunicationis est, *priuatio communium suffragiorum Ecclesiæ.* Ita *Capite, A nobis, de sententia Excommunicationis.* Atq; hinc sequitur. 1. Applicans Excommunicato communia suffragia, vt horas Canonicas, sacrificium Missæ, peccat mortaliter. Ratio est quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ, in re graui. Addo, qui publicè orat pro excommunicatis vitandis, præter peccatum mortale incurrit Excommunicationem Minorem, eo quòd videatur per hoc, cum illis communicare, communicanti autem cum excommunicato vitando, imposita est minor excommunicatio. Feria 6. Parasceues pro illis Ecclesia orat, partim ad imitationem Christi Domini, qui tempore passionis orauit pro inimicis; partim ad ostendendum valorem passionis Christi Domini, qui pro omnibus mortuus est. *Effectus excommunicationis est priuatio suffragiorum.* *Cur Ecclesia orat pro Excommunicatis.*

Sequitur 2. Quilibet excommunicatus, quamuis toleratus, & non vitandus, priuatur communibus Ecclesiæ suffragiis. Ratio est, quia destrueretur propria ratio Excommunicationis, quæ in hoc consistit, vt excommunicatus, priuetur communibus Ecclesiæ suffragiis.

PETES *Qui dicitur excommunicatus toleratus, & non vitandus, & quis non toleratus, & vitandus?*

RESPONDEO Vitandus, & non toleratus dicitur ille, qui nominatim est denunciatus excommunicatus. V. G. si dicatur, Petrus esse excommunicatus, potest tamen aliquis non dici vitandus, quamvis sit nominatim excommunicatus, si tamen non sit denunciatus; V. G. cum Petro nominatim denunciato excommunicantur fautores, sed non denunciatur nominatim simul cum illo. E contra judicandum facilè, quid sit toleratus. Hinc *Vitandus & non vitandus.*

COLLIGE 1. Notorius Clerici percussor, est excommunicatus vitandus, & non toleratus, modò sit notorius notorietate facti, id est, si percussit Clericum in præsentia multorum, sex, aut decem testium. *Percussor clerici est non toleratus.*

COLLIGE 2. Excommunicatus, qui nondum obtinuit absolutionem excommunicationis, priuatur communibus Ecclesiæ suffragiis, licet sit contritus. Ratio est, quia excommunicatio habet suum effectum, donec auferatur, aliâs talis posset licitè accedere ad recipienda Sacramenta occultè, quod dici non debet.

COLLIGE 3. Sacrificium Missæ, oblatum à Sacerdote in Persona Chri- *Sacrificium*

prodest excommunicato. na Christi Domini, & vt Ministro ab ipso deputato, prodest excommunicato, si ei applicetur à Sacerdote, tanquam Personæ priuatæ, & particulari, & hoc quoad impetrationem, & quoad satisfactionem. Ratio est, quia sacrificium operatur, quoties adest capacitas in subiecto, & non adest impedimentum ex parte illius, cui applicatur. Sed sacrificium Missæ, est institutum ad hoc, vt sit impetratorium, & satisfactorium, & hoc ex virtute, & meritis Christi Domini. Ergo. Neq; valet si dicas, excommunicato contrito, non prosunt Ecclesiæ suffragia. Ergo neq; sacrificium; Nam sacrificium dupliciter consideratur. Primò secundùm valorem, quem habet ex institutione Christi Domini, & vt sic, non potest computari inter communia suffragia Ecclesiæ. 2. quatenùs offertur nomine Ecclesiæ, & vt sic recensetur inter suffragia Ecclesiæ.

Excommunicato quãdo Sacrificium prodest.

COLLIGE 4. Sacrificium Missæ applicatum Excommunicato, non ei prodest quoad fructum, & valorem prouenientem ex parte Ecclesiæ. Ratio est, quia Ecclesia priuat talem suffragiis communibus. Porrò Sacerdos, tanquam priuata Persona mentaliter, & secretò in Memento Missæ, orare potest pro Excommunicato, etiam denunciato, cauere tamen debet Sacerdos, ne nominatim illum exprimat in Canone, vel in aliis orationibus publicis, V. G. si Episcopus, vel Rex esset excommunicatus, non esset exprimendus in Canone.

Quomodò Sacerdos debet orare pro Excommunicatis.

COLLIGE 5. Indulgentiæ non prosunt excommunicatis. Ratio est, quia indulgentiæ numerantur inter suffragia communia Ecclesiæ. Ergo &c.

Secundus effectus Excommunicationis est, *priuatio participationis Sacramentorum actiua, & passiua.* Circa quem effectum.

2. effectus Excommunicationis.

DICO I. Excommunicatus validè recipit Sacramenta, quoad substantiam; non tamen licitè; neq; incurrit aliquam pœnam, exceptâ susceptione Sacramenti ordinis. Probatur 1. pars, quia hic adsunt, vt suppono, omnia requisita ad valorem Sacramenti, materia, forma, & intentio suscipientis, & conferentis. Ergo. 2. pars constat, quia qui facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, non facit licitè, & hoc regulariter loquendo, nam potest excusari ob ignorantiam, vel necessitatem, vt ob vitandum scandalum, infamiam, mortis periculum, &c. non enim Ecclesia obligat cum tanto incommodo. 3. pars patet, Quia nulla pœna extat in jure expressa, contra recipientes Sacramenta in Excommu-

cummunicatione. Dixi (*exceptâ susceptione Sacramenti ordinis*) nam excommunicatus, suscipiens ordines, incurrit irregularitatem.

Dico 2. Sacerdos administrans Sacramenta Excõmunicato tolerato, non peccat ex vi Censuræ: non tolerato verò, peccat mortaliter; & præter peccatum incurrit excommunicationem Minorem, & interdictum ab ingressu Ecclesiæ. 1. pars constat, quia nulla extat prohibitio Ecclesiæ, quâ Sacerdos prohibeatur Sacramenta ministrare excommunicato tolerato. Dixi (*ex vi Censuræ*) nam si respiciamus jus naturale seu Diuinum, grauiter peccat Sacerdos, præbendo Sacramenta excommunicato, nam excommunicatus indignè petit Sacramenta, jure autem naturali, & Diuino, non sunt Sacramenta administranda indignè petenti, nisi forte petens sit peccator occultus, & publicè petat. Addo, quòd ministrans, nullam incurrat Censuram, quia non est contra prohibitionem Ecclesiæ. 2. pars patet, quia in tali casu, facit contra prohibitionem Ecclesiæ, & hoc etiam verum est, etiamsi ignoret vitandus, se esse excõmunicatum, Sacerdos verò sciat. 3. pars probatur, quia si aliis fidelibus, multò magis Sacerdotibus, participatio est interdicta cum vitandis. Addo, Clericus communicans cum excommunicatis à Papa, incurrit excommunicationem Papalem, si in Diuinis participet: maximè si sciat aliquem esse talem, & liberè id faciat, & ille sit excommunicatus, nominatim declaratus. Hinc

Sacerdos ministrans Sacramenta excommunicato quid incurrit?

Nota.

Collige 1. Sacramenta administrata ab Excommunicato tolerato, sunt valida; & petentes à tali Sacramenta, non peccant mortaliter. Ratio est, quia Concilium Constantiense dedit facultatem fidelibus, communicandi in Sacramentis, & quibusq; Diuinis, cum excommunicatis, suspensis, & interdictis, Irregularibus toleratis. Ergo videtur etiam tacitè concedere facultatem non vitando, administrare Sacramenta; non absoluto, sed solùm contrito.

Sacramenta à tolerato valida.

Collige 2. Omnia Sacramenta administrata excommunicato vitando sunt valida, excepto Pœnitentiæ, quia ad illud caret jurisdictione; ipse verò vitandus administrans, vel celebrans incurrit irregularitatem. Porrò petens, aut recipiens Sacramenta ab excommunicato vitando, extra necessitatem grauiter peccat.

Tertius effectus est, *priuatio rerum aliarum sacrarum*. Circa quem.

3. effectus excommunicationis.

Dico 1. Quiuis excommunicatus ex vi excommunicationis, priuatur

uatur auditione Missæ, & si illam audiat peccat grauiter: Ratio est, quia priuatur excommunicatus participatione generaliter in Diuinis (si verò inseruiat Missæ, cùm nullus alius adsit excusatur ratione necessitatis). Præter peccatum mortale, nullam pœnam aliam incurrit. Si verò Sacerdos excommunicatus vitandus, sua auctoritate curet, coram se celebrari sacrum, incurrit irregularitatem, *in Capite Tanta, de excessibus Prælatorum*. Hinc

COLLIGE Excommunicatus admonitus à celebrante, vt exeat, nolens exire, incurrit nouam excommunicationem Papalem, hâc pœnâ mulctatur interdictus, & fautores. *Capite. Eos, de sententia excommunicationis.*

Non licet celebrare coram vitando.

DICO 2. Audientes Missam cum excommunicato vitando, peccant mortaliter: celebrantes verò coram talibus, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, Ex *capite Episcopum de priuilegiis in 6.* Admonendus est vitandus, vt exeat, si nolit, omittendum est Diuinum officium, & Missa, modo nondum sit inchoata consecratio: vel secundùm aliquos Major Canon, tunc enim tenetur prosequi sacrificium vsque ad sumptionem inclusiuè, vt integrum fiat sacrificium. Alii tamen tenentur omnes è templo discedere relicto solo ministrante, cum Sacerdote. Addunt Doctores, quòd post peractam communionem, sacerdos debet ab altari discedere, & reliqua in Sacristia secretò perficere.

Nota diligenter.

DICO 3. Excommunicatus, etiam toleratus, peccat mortaliter, assistendo Diuinis & Missæ, priuatim tamen si sit Sacerdos, vel Religiosus, tenetur per se (non cum alio, juxta aliquos) horas Canonicas recitare: non enim æquum videtur, vt commodum ex delicto suo reportet, *Vide c. Alma mater, de Sent. excom. in 6.*

Quibus rebus sacris potest vti.

COLLIGE Excommunicatus, non priuatur vsu aliarum rerum sacrarum, V. G. potest ingredi templum, dum Diuina officia non recitantur, nam tunc non dicitur cum aliis communicare, imò etiam alii possunt priuatim fundere preces in eo loco, in quo est excommunicatus vitandus, si non recitent cum ipso. Similiter potest more laicorum, benedicere Mensam, munire se signo crucis, adorare Eucharistiam: potest etiam vti imaginibus, potest etiam vti aqua benedicta, vt docet Graffius.

Concioni possunt adesse.

DICO 4. Excommunicatus tam toleratus, quàm vitandus, potest adesse concionibus. Ita habetur *in cap. Responso, de Sent. Excom:* Ratio-

tio est, quia communicatio non prohibetur excommunicato, quæ tendit ad ipsius salutem, & emendationem. Sed concio tendit ad hoc. Ergo. Addo licitum esse excommunicato tolerato concionari, quando ab aliis rogatur: quia hoc non videtur directè in fauorem excommunicati, sed aliorum, qui non tenentur euitare toleratum, peccat tamen excommunicatus, ingerendo se spontaneè ad concionandum, licet non incurrat irregularitatem, quia actus concionandi non est actus ordinis. Ita *cap. citato.* *se excommunicati.*

Quartus effectus Excommunicationis est, *priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ.* *4. effectus carentia sepulturæ.*

Dico 1. Excommunicatus, qui non fuit absolutus in via, aut post mortem, priuatur sepultura Ecclesiastica, ita vt, nec possit sepeliri in loco sacro, nec à clero solenniter deduci, nec Ecclesiastica officia pro eo celebrari possunt. Ratio est, quia hæc reputatur ab Ecclesia, quædam cum iis communicatio, quibus autem non communicamus viuis, nec mortuis communicare possumus. Et hoc verum est etiamsi moriens fuerit contritus & procurâsse credatur absolutionem, debet tamen talis post mortem absolui, & ita frui sepultura Ecclesiastica. Hinc

Collige Aliqui dicunt, hac probitione comprehendi; tam excommunicatos non toleratos, quam toleratos, aliqui negant comprehendi toleratos: aliqui docent, quòd modò prohibemur, tales sepelire in loco sacro, non tamen incurrimus Censuram, contra facientes, quia modo licet nobis cum illis communicare, nisi fortè sepeliantur hæretici, quos absolutè sine respectu ad excommunicationem prohibemur sepelire loco sacro *cap. Quicunq; de hæret. in 6.* Aliqui docent hoc verum esse, etiamsi sepeliatur hæreticus: Nam nulla ratione probatur jus prohibere sepulturam hæreticorum præscindendo ab omni excommunicatione. Et *Caput Quicunq; citatum*, apertè loquitur de hæreticis denunciatis nominatim per sententiam judicis;

Dico 2. Sepeliens loco sacro excommunicatum, etiam toleratũ, quem publicè constat mortuum impænitentem, peccat contra reuerentiam loci, & finem ad quem institutus est: non enim decens est, vt damnatus inferatur in terram sanctam: Si verò toleratus dedit signa contritionis ante mortem, etiamsi non fuerit absolutus, licitè sepelitur in loco sacro, & licitè suffragia Ecclesiæ, ei applicantur, vt constat ex *Concilio Constantiensi.* Imò & in dubiis melior pars est præsumenda, si de aliquo dubitatur, an decesserit cum pœnitentia. *Tolerati pœnitentes possunt sepeliri in loco sacro.*

Vitandus non est sepeliendus. DICO 3. Sepeliens excommunicatum vitandum, in loco sacro incurrit excommunicationem majorem, si scienter id fecit, & propriis manibus sepeliuit, vel mandavit; & ab hac excommunicatione non potest absolui donec satisfactionem dederit,, ad arbitrium Episcopi. Hæc eadem excommunicatio posita est, contra sepelientes interdictos, vel manifestos vsurarios.

5. effectus inhabilitas ad beneficia. Quintus effectus Excommunicationis est, *priuatio, & inhabilitas ad beneficia.* Circa quem

DICO 1. Collatio, & præsentatio beneficii facta excommunicato, quamuis tolerato, inualida est. Ratio est, quia excommunicatus est suspensus ab executione sui officii: & hoc verum etiam esse dicunt Suarez, & Auila etiamsi ignoret se esse excommunicatum, siue toleratum, siue non toleratum.

DICO 2. Collatio pensionis, facta excommunicato titulo clericali, est inualida: quia Excommunicatus, sicut aliorum priuilegiorum est incapax, ita & Pensionum.

DICO 3. Validè acceptatur beneficium ab eo, qui tempore collationis, & electionis, non erat excommunicatus, licet sit excommunicatus tempore acceptationis beneficii, hoc enim videtur esse jure receptum. Ita Sayrus *lib. 2. cap. 5.* Couaruuias in *c. Alma mater.*

DICO 4. Excommunicatus licitè potest omnes fructus percipere, si modo per se, vel per alium beneficio inseruiat: Si verò non præstat officium, & onera beneficii, amittit fructus, quia nullo titulo potest eos retinere. Hinc

Excommunicatus distributionibus careat. COLLIGE 1. Excommunicatus, qui non assistit Diuinis officiis, non potest recipere distributiones, quæ dantur assistentibus choro, etiamsi per ipsum non stet, ne absoluatur, & ne intersit choro. Ratio est, quia distributiones non conferuntur, nisi assistentibus choro.

COLLIGE 2. Excommunicatus, qui bona fide beneficium accepit in Excommunicatione, eiq; deseruiuit, etsi postea re cognitâ, teneatur illud relinquere, potest tamẽ retinere fructus interim perceptos, congruos sustentationi, quia hi ei pro seruitio impenso debentur: Qui tamen huic sustentationi superflui sunt, restituendi sunt, quia ipse non habet jus nisi ad congruam sustentationem.

6. effectus priuatio jurisdictionis. Sextus effectus, *Priuatio jurisdictionis Ecclesiasticæ.* Circa quem,

DICO 1. Gesta per excommunicatum vitandum, seu non toleratum,

tum, sunt inualida, quoties fiunt ex officio jurisdictionis propriæ, excepta tamen electione Papæ à Cardinalibus excommunicatis facta. Ratio est, quia Ecclesia, eo ipso quòd non tolerat tales excommunicatos, priuat eos vsu jurisdictionis propriæ.

DICO 2. Gesta per excommunicatum non vitandum, valida sunt, etiamsi pertineant ad jurisdictionem propriam, donec contra ipsum excipiatur. Ratio est, quia Ecclesia tolerat talem: Et sic Episcopus Excommunicatus toleratus, dare potest licentiam administrandi Sacramenta: similiter à talibus Electio, præsentatio, & collatio beneficii est valida. Præterea testamentum factum à talibus est validum. Ita *Nav. cap. 27.*

DICO 3. Collator potest præsentationem tolerati acceptare, non tamen tenetur. Ratio est, nam etsi possimus, non tamen cogimur, cum ita excommunicatis communicare.

7. effectus priuatio ciuilis communicationis.

Septimus effectus est, *Priuatio Ciuilis communicationis.* Circa quem.

DICO 1. Prohibitum est fidelibus, communicare cum excommunicato vitando, non verò cum tolerato: Ita definitum est *in Concil: Constantiensi:* si tamen in rebus ciuilibus aliquis communicet, vt plurimùm peccat solùm venialiter, si non ita frequenter, secluso contemptu, & scandalo; materiæ enim leuitas excusat à mortali.

Cum quibus excommunicatis licet communicare.

DICO 2. Communicans cum Excommunicato vitando, incurrit minorem Excommunicationem: Quando verò communicat in crimine criminoso, id est, cùm cooperatur crimini, vel contumatiæ, propter quam lata est excommunicatio, peccat mortaliter, & incurrit Majorem Excommunicationem. Ratio est, quia agentes, & consentientes, pari pœna puniri debent: vnde & ab eodem debet absolui, à quo & principalis.

Quibus casibus prohibitum sit communicare cum Excommunicatis.

QVÆRES I. *In quibus casibus vetitum sit cum Excommunicatis communicare?*

RESPONDEO In his casibus, qui hoc versiculo continentur.

Os, orare, vale, communio, mensa negatur. Per (*os*) intelligitur, locutio, siue per verba, siue per literas. Per (*orare*) prohibetur oratio simul cum Excommunicatis; Per (*vale*) prohibetur omnis honorifica salutatio. Per (*communio*) intelligitur, Societas, quæ fit communicando cum excommunicatis in habitatione, exercitio, & contractu, &c.

Per

Per (*Mensam*) intelligitur, communicatio cibi, & potus ad eandem mensam, vel in eodem conuictu, vel Refectorio.

Quãdo permißum est à jure. QVÆRES 2. *Quando licitum est communicare cum Excõmunicatis?*

RESPONDEO In his casibus, qui hoc versu continentur.

Vtile, lex, humile, res ignorata, neceße. Per (*Vtile*) intelligitur, necessitas tam spiritualis, quàm temporalis, modo sit vera, non ficta. Per (*legem*) intelligitur jus matrimonii. Per (*Humile*) intelliguntur subjecti, vt liberi, serui, famuli. Per (*Res ignorata*) intelligitur, quæuis probabilis ignorantia, aut inculpabilis ignorantia juris, vel facti. Adverte tamen hîc, sæpè contingere ignorantiam, eo quòd aliquo modo culpabilis sit, non excusare omninò à peccato, excusare tamen, ne incurratur pœna statuta iis, qui cum excommunicatis communicant. Per (*Neceße*) intelligitur, necessitas excusans à peccato, participando cum excommunicato vitando, V. G. juuando in rebus necessariis, tam spiritualibus, quàm temporalibus excommunicatum, vel ab excommunicato similia petendo.

QVÆRES 3. *Quale peccatum sit communicare cum excõmunicatis?*

Triplex cõmunicatio. NOTA. Sicut triplex est communicatio. Vna in sacris; alia in actibus Ecclesiasticis; tertia merè humana, ita in omnibus his communicationibus, ponunt aliqui communicare cum excommunicatis, esse peccatum mortale: sed hæc opinio est nimis rigorosa, & licet communicare in Diuinis, cum vitandis, sit peccatum mortale, non tamen in actibus Ecclesiasticis, vel ciuilibus, nisi quando materia est grauis, secùs si leuis.

8. effectus. Octauus effectus est, *priuatio forensis, & judicialis communicationis aut Ciuilis.* Circa quem.

DICO 1. Omnis judex tam Ecclesiasticus, quam Ciuilis, priuatur vsu jurisdictionis pro tempore, quo remanet excommunicatus vitandus: nam æquum est, vt qui repellitur ab Ecclesia, jurisdictionem non habeat in membra Ecclesiæ. *Judicare nõ potest.* Atq; hinc sequitur quòd inualida sint gesta illius, & mortaliter peccat, sententiam ferendo, quia non habet jurisdictionem. Colligitur *ex cap. pia, de exceptionibus in 6.* Et *cap. Tanta de exceßibus.*

DICO 2. Excommunicatus etiam toleratus, non potest esse Actor in judicio in Causis Ciuilibus, & Ecclesiasticis, siue per se, siue per alium. Ita habetur *cap. Decernimus de Sent: excom: in 6.* Et licet non possit agere, nec quenquã accusare, potest tamẽ seipsum defẽdere in judicio.

DICO 3.

Dico 3. Toleratus licitè potest ferre testimonium; quia actus testandi vergit in fauorem illius, pro quo præstatur. Excommunicatus verò vitandus illicitè exercet officium testantis, nisi in causa fidei; similiter illicitè exercet officium aduocati, aut procuratoris: quia sic participaret cum aliis, contra obligationem Cēsuræ, verumtamen est, acta illius esse valida. *cap. Decernimus de Sent: Excom: in 6.* *testari an possit.*

Nonus effectus est, *annullatio impetrationis gratiarum*? Circa quem *9. effectus.*

Dico Excommunicatio irritat, & annullat literas, & rescripta Apostolica, & processus virtute illorum habitos, excepto casu Excommunicationis & appellationis, hic tamen effectus hoc tempore non magni fit, quia in literis Apostolicis, quæ modo obtinentur includi solet absolutio a bomnibus Censuris ad hunc effectum, vt Priuilegia, literæ, & gratiæ Apostolicæ valeant, excepto casu excommunicationis, ob hæresim contractæ. *cap. 1. de rescriptis in 6.*

Decimus effectus est, *Suspicio de hæresi.* Circa quem.

Dico Excommunicatus perseuerans in Excommunicatione per annum, suspectus est de hæresi, consequenter contra ipsum, tanquam de hæresi suspectum procedi potest, juxta Tridentinum *Sessione 25. c. 3. de reformatione.* Addo, Clericus persistens in Excommunicatione per annum, priuari potest beneficiis, quæ possidet, per Judicem, immo judex tenetur eum priuare. *Decimus.*

ARTICVLVS V.

De Minori Excommunicatione.

Dico 1. Excommunicatio minor, est Censura Ecclesiastica, separans fidelem à passiua Sacramentorum participatione. Ita communiter omnes. Dicitur Minor respectiuè ad majorem, & ad effectus illius. *Excommunicatio Minor.*

Dico 2. Excommunicatio minor incurritur, participando in rebus prohibitis, cum excōmunicato vitando, affecto majori excōmunicatione & denunciato: Notandum est hîc, quòd ista excommunicatio minor incurratur, etiam quando est participatio venialis cum excommunicato. Incurritur etiam à participante cum percussore clerici notorio.

Dico 3. Excommunicatio minor, parit duos effectus; Primò priuat directè passiua Sacramentorum participatione, & sic recipiens in minori excomunicatione Sacramenta, peccat mortaliter, V. G. sumendo Eu- *1. effectus excommunicationis minoris.*

do Eucharistiam, contrahendo matrimonium, &c. Addo, quòd & ministrans tali Sacramenta, grauiter peccat, cooperatur enim pecato alieno.

Petes *An excommunicatus minori excommunicatione, peccet administrando Sacramenta?*

Respondeo Aliqui dicunt talem mortaliter peccare, sed probabiliùs Nauar. *cap. 27. num. 24.* & Suarez. *disp. 24.* neq; venialiter. Ratio est, quia excommunicatio minor, non priuat actiua participatione Sacramentorum, sed solùm passiua.

2. effectus. Secundus effectus Minoris excommunicationis est, priuat electione, præsentatione, & collatione beneficii passiua, ita vt excommunicatus minori excommunicatione, non possit licitè eligi, vel præsentari ad beneficia, quamuis electio, vel præsentatio valida sit. Atq; hinc sequitur, Excommunicatum minori excommunicatione, peccare mortaliter, recipiendo beneficium, quia facit contra obligationem Censuræ, & prohibitionem Ecclesiæ, sicut etiam & ille videtur grauiter peccare, qui scienter eligit talem. non tamen Minor Excommunicatio priuat electione, aut præsentatione actiua.

Dico 4. Ab Excommunicatione Minori lata á jure, ille solùm potest absoluere, qui habet potestatem, vel ordinariam, vel delegatam. Constat *ex Disput: octaua.* Inde

Collige 1. Parochus ab excommunicatione minori, potest absoluere, etiamsi nondum sit Sacerdos, nam absolutio excommunicationis non est actus ordinis Sacerdotalis, sed est actus jurisdictionis, qui competit parocho, licet non sit Sacerdos.

Collige 2. Qui potest absoluere à mortalibus, potest absoluere ab hac excommunicatione: an autem simplex Sacerdos possit absoluere, non habentem mortalia ab hac excommunicatione affirmat Toletus, *lib. 1. cap. 11*; probabiliùs alii negant. Suarez. *disp. 7. Sect. 4.*

ARTICVLVS VI.

Quinam possint excommunicari?

Subjectum capax Excommunicationis. Dico Subjectum capax Excommunicationis est homo viator, & viuus in hac mortali vita, adultus, & baptizatus, & qui in terris superiorem habet, & alteri subjectus est. Dicitur 1. (*Homo viator*) per hanc particulam excluduntur bruta animantia, quia non sunt capacia delicti: & Beati, tùm quia non sunt capaces delicti; quia sunt natura

sua extra forum Ecclesiæ, & licet S. Paulus Angelis videatur dicere anathema *ad Galat. 1.* per exaggerationem illud dicit, ad ostendendam firmitatem fidei, & quàm sit execrabilis, qui contrarium docet. excluduntur etiam dæmones, & damnati, quia licet sint culpæ capaces, tamen jam non possunt emendare delictum, atq; adeò ratione status sunt extra forum Ecclesiæ. Dicitur (*Adultus*,) quia qui non est capax delicti, non est capax censuræ, nam vt aliquis ligetur Censurâ, necessariò requiritur in eo vsus rationis. Dicitur (*viuus in hac vita mortali*,) quia potestas excõmunicandi tradita est à Christo Domino Ecclesiæ, propter incorrigibiles, & contumaces: non enim pro peccato præterito commisso fertur censura, sed ad eam incurrendam, requiritur contumacia. Vnde V. G. qui Missam die Dominica præterita non audiuit, non potest excommunicari propter omissionem Missæ, si non erat præceptum impositum audiendæ Missæ sub excommunicatione: ad incurrendam enim censuram requiritur admonitio, aliâs censura non esset medicina, sed vindicta. Vnde Christus Dominus tradens Ecclesiæ facultatem excommunicandi, nonnisi rebelles, & contumaces nominauit. Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & publicanus.* Atqui solus homo viuus potest esse contumax, contra Ecclesiam, solusq; potest emendari; mortuus enim, cùm sit extra Ecclesiam, non potest esse contumax, nec ampliùs emendari potest, si jam condemnatus est; tum quia est extra forum Ecclesiæ. Dixi (*Baptizatus*) quia Ecclesia non habet jurisdictionem de iis, qui foris sunt, juxta illud 1. ad Corinth. 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt judicare?* Dixi (*vt alteri subjectus sit*) & sic Papa non potest excõmunicari, omnes verò alii possunt, quando fertur generalis Censura à Papa, nisi eximantur. Similiter nemo potest seipsum excommunicare, quia nullus seipso est inferior. Hinc

Viuus. *Baptizatus* *Alteri subjectus.*

Colliges 1. Qui exempti sunt ab Episcopi auctoritate, & jurisdictione, non ligantur censuris Episcopi, vt sunt, Imperator, Reges, & Religiosi.

Colliges 2. Ad incurrendam Censuram Excommunicationis necesse est, vt sit homo determinatus, non enim tota aliqua vniuersitas, vel communitas excommunicari potest, vt patet *ex cap. Romana, de sententia Excommunicationis in 6.* aliâs contineret in se errorem intollerabilem, punirentur enim innocentes grauissima pœna, aliud est de Suspensione, & Interdicto, potest enim interdictum ferri in communita-

Vniuersitas non potest excommunicari.

nitatem quia non sunt, ita graues pœnæ, suspensio, & Interdictum, sicut Excommunicatio.

ARTICVLVS VII.

De Absolutione ab Excommunicatione: Seu Quis possit absoluere ab Excommunicatione?

Quis possit absoluere ab excommunicatione.

DICO 1. Ab excommunicatione Majori, potest absoluere, qui eam tulit, vel ejus Successores: ab Excommunicationibus in jure positis, illi quibus sunt reseruatæ: idq; etiam extra Confessionem: aut quibus delegatum est, sed videre debent delegati, an habeant delegationem extra Confessionem. Qui verò ex priuilegiis possint absoluere ab Excommunicatione, videant diligenter sua priuilegia, quomodo, & quantùm se extendunt, vel extendere possint, ne se, & alios decipiant.

In Religionibus superiores absoluent.

DICO 2. Ab excommunicationibus omnibus, in Religionibus exemptis possunt suos subditos absoluere superiores cùm jurisdictionem in suos subditos habeant in vtroq; foro, ex jure communi, non solùm ex priuilegio. Ita Sot. *dist.* 22. *q.* 2.

Ab Episcopo qui possũt absolui.

DICO 3. Qui justè impeditus, non potest Papam adire, vel ejus legatum, potest ab Episcopo absolui: vel si Excommunicatio, quam incurrit est occulta, & hoc vel per se, vel per alium, & hoc etiam in percussione clerici, non tamen ab hæresi potest per alium, nisi per seipsum, vt dictum est *conclusione 2. Articulo 2. petito primo.*

In articulo mortis quiuis Sacerdos.

DICO 4. In articulo mortis quilibet simplex Sacerdos, etiam interdictus, irregularis, & excommunicatus, post absoluere à Censuris, quando non patet aditus ad superiorem, vel non sit proprius, vel bonus, aut approbatus Sacerdos; quòd si ille excommunicatus periculum mortis euadat, & absolutus est ab aliquo ex præfatis Sacerdotibus, tenetur se præsentare coram Superiore, habente auctoritatem à tali Censura: ita communiter DD.

forma absolutionis ab Excommunicatione.

DICO 5. In absolutione Censuræ, non requiritur determinata forma, sed sufficiunt quæcunq; verba tollentia Censuram, ore, vel scripto expressa: in vsu communi hæc habentur. *Absoluo te à vinculo excommunicationis.* Hinc

COLLIGE 1. Potest vna Censura auferri, manente alia, quia non sunt connexæ: vnde si aliquis petat absolutionem ab vna tantùm censura, & superior absoluat illum ab omnibus, non absoluitur, nisi ab illa à qua petit.

COLLIGE 2. In Jubileis non potest dari absolutio ab Excommunicationibus reseruatis extra Confessionem; quia id Bulla Jubilei requirit. *Notent confessarij in Jubileis.*

COLLIGE 3. In absolutione Censuræ, quæ in foro externo impenditur, seruandæ sunt Cæremoniæ præscriptæ à jure, & publicanda est absolutio, si delictum publicum erat, vt sciant fideles esse absolutum. Videndæ sunt in Pontificali Cæremoniæ istæ.

COLLIGE 4. Absolutio Censurarum in rigore loquendo, potest validè ferri sub conditione, etiam de futuro. Ratio est, quia censura potest ferri sub conditione de futuro. Ergo & ejus absolutio potest ferri de futuro: nam absolutio Censuræ est quædam sententia humana, quæ humano modo fertur, juxta voluntatem ferentis.

COLLIGE 5. Habens facultatem delegatam, potest absoluere juxta concessionem sibi factam, quare quando conceditur facultas absoluendi absolutè, potest absolutionem impendere, extra Confessioné, facultas enim absolutè, & generaliter lata, generaliter intelligenda est, nec est restringenda ad absolutionem impendendam in confessione, cùm verba non importent hujusmodi restrictionem; sicut ex opposito habens facultatem limitatam absoluendi tantùm in Sacramentali confessione, non potest absoluere extra Confessionem, vt dixi *Q. hac, art. 2. quæsito. 2.*

COLLIGE 6. Habens facultatem ordinariam, vel delegatam absq; limitatione satisfactæ partis, validè absoluit pœnitentem, si autem habeat priuilegium limitatum sub conditione satisfactionis, non potest validè absoluere pœnitentem, qui nondum satisfecit.

COLLIGE 7. In absolutione casuum reseruatorum tradita in mortis articulo, non est exigenda cautio, præsentandi se superiori, modo casibus reseruatis non sit adnexa aliqua excommunicatio. Ratio est, quia nullum jus imposuit tale onus.

COLLIGE 8. Absens localiter, validè potest absolui ab Excommunicatione: nam sicut absens potest ligari, ita & absolui. Vnde cùm confessarius absoluit, à peccatis habentibus annexam excommunicationem reseruatam, à qua ipse non poterat absoluere, potest obtentâ facultate absoluendi, absoluere absentem ab excommunicatione, cùm hæc pendeat ab intentione absoluentis. *Absens validè absoluitur ab excommunicatione.*

QVÆSTIO III.

De Suspensione.

Tria in præsenti Quæstione examinabimus.

1. Quid sit & quotuplex suspensio, & quomodo differat ab aliis Censuris?
2. Quando incurratur suspensio, & quamdiu duret?
3. De effectibus suspensionis, & de absolutione ipsius?

ARTICVLVS I.

Quid sit suspensio, quotuplex, & quomodo differat ab aliis Censuris?

Suspensio quid? DICO I. Suspensio, est censura Ecclesiastica, quâ Persona Ecclesiastica impeditur, ne functiones exerceat sui officii, vel beneficii, vel ordinis in totum, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus. Dicitur (Ecclesiastica) & per hoc distinguitur à prohibitionibus ciuilibus. Dicitur (quâ persona Ecclesiastica) per hoc ostenditur subjectum suspensionis, non enim ligat laicos, sed personas Ecclesiasticas, suspensio enim impedit vsum facultatis, quam quis habet. Dicitur (officii, vel beneficii) per hoc ostenditur effectus suspensionis, de quo infra. Dicitur (in totum, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus,) per hoc indicatur suspensionem habere latitudinem, quia aliquando aliquis suspenditur ab omni officio, aliquando à parte, aliquãdo pro certo tempore, & aliquando in perpetuum.

Multiplex Suspensio. DICO 2. Suspensio alia est ab officio tantùm, siue officium sit ordinis, siue jurisdictionis; alia est à beneficio tantùm quocunq; ; alia est à beneficio, & officio simul. Deinde alia est suspensio pœnalis, quæ fertur in pœnam, & vindictam delicti præteriti; alia est medicinalis, quâ intenditur emendatio, & bonum delinquentis, & hæc est propriè Censura. *Prætereà* Alia est temporalis, quæ fertur ad tempus; alia perpetua quæ fertur absq; limitatione temporis. Deniq; alia est à jure, alia ab homine.

Differt suspensio ab aliis Censuris DICO 3. Suspensio differt ab aliis Censuris. Primò differt à Majori excommunicatione, tùm quia major excommunicatio plures parit effectus, quàm suspensio: tùm quia Excommunicatio priuat actionibus, quatenùs sunt quædam communicatio, suspensio verò illis priuat, quatenùs sunt quædam functiones officii, vel beneficii. tùm quia Episcopus ferens Excommunicationem non potest illam limitare ad aliquem solum ipsius excommunicationis effectum, sicut potest suspensionem,

nem, quia Excommunicatio habet à jure suos effectus. 2. Differt à Minori excommunicatione, quia hæc priuat solùm, passiuâ receptione Sacramentorum, suspensio verò priuat actiua, & plures habet effectus, vt patebit infra. 3. differt ab interdicto; tùm quia suspensio non inducit priuationem tantarum rerum, sicut interdictum: tùm quia suspensio fertur in personas Ecclesiasticas, interdictum verò fertur tam in laicos, quàm in clericos: tùm quia interdictum magis privat vsu passiuo, quàm actiuo. 4. differt ab irregularitate, quia hæc priuat susceptione Ordinis, vt ordo est, suspensio verò priuat exercitio ordinis, vel beneficii, vel potestatis Ecclesiæ.

Differt à Minori Excommunicatione.

Ab interdicto.

Ab irregularitate.

ARTICVLVS II.

Quando incurritur suspensio, & quamdiu durat?

NOTA Suspensio incurritur à Clericis, ab Episcopis, à Capitulis & Conuentibus, & à Religiosis, & omnes præfati, innumerabiles contrahunt suspensiones, quas moraliter loquendo impossibile est recensere, præcipuas breuiter vniuscujusq; indicabo.

DICO I. Suspenduntur omnes Clerici, recipientes sacros ordines ficto patrimonio, vel beneficio, hi enim incurrunt suspensionem ab ordine, ita suscepto; ita habetur *in Bulla Pij V. qua incipit Romanus Pontifex.* 2. Suspenduntur recipientes ordines extra constituta tempora, vel ante legittimam ætatem, vel sine literis dimissoriis, vt habetur in *Extrauaganti Sixti V.* quæ incipit. *Sanctum & salutare.* porrò recipientes minores ordines ante legittimam ætatem non suspenduntur. Similiter non suspenduntur, qui recipiunt ordines non seruatis interstitiis, peccant tamen grauiter tales, quia faciunt contra præceptum Tridentini *Sess. 23. cap. 11.* si hoc faciant absq; licentia Episcopi, vel speciali priuilegio. 3. Suspenduntur Clerici, qui vno die recipiunt duos ordines sacros, vel si recipiant eodem die Minores, cum subdiaconatu, remanent suspensi à subdiaconatu. Ita Nauar: *cap. 27. num. 71.* Emmanuel Sa, *verbo suspensio, num. 10.* Sayrus. *cap. 14. & alij.* Eadem suspensio extenditur ad eos, qui recipiunt duos ordines sacros, duobus diebus continuis, & immediatis, absq; dispensatione. 4. Suspenduntur Clerici per saltum ordines sacros suscipientes *cap vnico, de cler: per saltum promotó.* potest tamen Episcopus ex causa, cum hujusmodi promoto dispensare, si non ministrauerit ex Trid: *Sess. 23. cap. 14.* 5. Suspenduntur illi, qui recipiunt ordines ab Episcopo, excommunicato,

Qui suspensionē incurrant. Clericorum Suspensiones

suspen-

suspenso, aut interdicto, aut denuntiato vitando. Idem dicendum est de eo, qui recipit ordines ab Episcopo Simoniaco, per sententiam declarato: cap. *Si quis de Simoniacis.* 6. Suspenduntur illi, qui aliquem ordinem suscipiunt scienter per Simoniam, talis enim suspensus est ab ordinibus, quamuis Simonia sit occulta *cap. per tuas, de Simonia.* 7. Suspenduntur illi, qui scienter ordines recipiunt in excommunicatione, talis enim suspensus ast ab ordine sic suscepto. *cap. Cum illorum, de sententia excommunicationis.* 8. Suspenduntur illi, qui recipiunt ordines sacros furtiuè, id est, sine titulo vero, sine dimissoriis, sine examine. *c. 1. de eo qui furtinè.* 9. Illi qui suscipiunt ordines post matrimonium contractum, etiam non consummatū, exceptis casibus à sacris Canonibus permissis, nimirum, vt vxor consentiat, & religionem intret, vel votum continentiæ perpetuum faciat: vel quando vir innocens, licitè potest facere diuortium, quoad thorum, & habitationem, tunc potest vel sacros ordines recipere, vel religionem intrare. exceptis his casibus à jure expressis, suscipiens ordines post matrimonium contractum, suspenditur non solùm ab ordine sic suscepto, verum etiam ab officio, & beneficio. *Extrau: Antiquæ de voto.* 10. Suspenduntur illi qui Missam celebrant, & non communicant in illa. 11. Suspenduntur illi qui celebrant in loco interdicto à jure, vel ab homine. *cap. Episcop. de priuilegijs in 6.* 12. Suspenduntur illi qui præsumunt omittere Missam incompletam sine graui causa, tales enim suspensi sunt à corpore & sanguine Christi Domini. *cap. Nullus Episcopus, de Consecrat: dist. 1.* 13. Suspenduntur illi clerici, etiam Religiosi, qui admittunt ad Sacramenta publicè denunciatos, interdictos, & excommunicatos; *cap. Episcoporum de priuilegijs in 6.* 14. Suspenduntur illi qui admittunt ad communionem altaris, ad sepulturam Ecclesiasticam vsurarios manifestos, antequam dederint satisfactionem, vel idoneam cautionem de satisfactione. *cap. Episcop. de priuilegiis in 6.* 15. Suspenduntur omnes illi etiam Religiosi conjungentes matrimonium, vel benedicentes, subditos alterius paræciæ, absq; licentia parochi; vel ordinarii, tales enim suspenduntur ab officio, donec ab ordinario parochi obtineant absolutionem, ita Tridentin: *Sess. 24. cap. 1. de reformatione.* 16. Suspenduntur qui alienis debitis Ecclesias sibi commissas grauare præsumunt, aut literas, aut sigilla alteri concedere, quibus obligari possint; hi enim suspenduntur ab administratione temporalium, & spiri-

spiritualium. *cap. 2. de solutionibus.* 17. *Suspenduntur* Judices Ecclesiasti^{ci} non Episcopi, qui faciunt injuriam parti litiganti in judicio, amore, pretio, vel odio, tales enim suspenduntur per annum, ab executione officii *cap. Cum æterni de Sentent. excom.* ad hanc Censuram incurrendam duo copulatiuè requiruntur, nimirùm vt fiat contra justitiam, & contra conscientiam. 18. Suspenduntur clerici ferentes sententiam excommunicationis, sine scriptis, aut sine causæ expressione, tales enim suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ, & à Diuinis officiis per mensem. *cap. Cum Medicinalis, de sententia excommunicationis.* 19. Suspenduntur visitatores qui in visitatione recipiunt munera, vel pecuniam, & hoc ab officio, & beneficio, nisi intra mensem restituant eidem Ecclesiæ à quâ acceperunt. *cap. exigit de censibus in 6.* 20. Incurrunt omnes illi suspensionem, qui in actibus publicis, nimirum Concionibus, lectionibus, disputationibus, asserunt B. Virginem conceptam fuisse in peccato originali, & hoc Decreto Sixti IV; Pauli V. Porrò Gregorius XV. hoc decretum ampliauit, & extendit ad priuata colloquia, ad euitanda scandala, dissensiones & discordias, quæ oriri possent, & jam oriebantur in multis regionibus ex priuatis sermonibus, occasione opinionis affirmatiuæ. Vlteriùs sub eisdem Censuris, & pœnis mandauit, ne illi, qui opinioni negatiuæ firmiter adhærent, & in publicis actibus asserunt, ne opinionem affirmatiuam impugnent, vel de ea aliquo modo agant, seu tractent, cùm non fuerit voluntas Sanctitatis suæ opinionem affirmatiuam reprobare, sed solùm silentium indicere, propter scandala, quæ in populo oriebantur. 21. Suspenduntur Clerici raptores in Trident. *Seß. 24. cap. 6.* non tamen suspensione ipso jure lata, sed ferenda. 22. Clerici concubinarii notorii, jure antiquo erant suspensi, modo sunt suspendendi, ex Trident. *Seß. 25. capite 14. de reformatione.*

Dico 2. Suspensionem incurrunt Episcopi, Abbates, & alii à Sede Apostolica promoti, sine literis authenticis, ejusdem sedis; suam Ecclesiarum administrationem recipientes. *Extrauaganti 1. de electione inter communes.* Capitula verò, vel Conuentus talium Ecclesiarum, qui hujusmodi Episcopos, vel Superiores absq; præfatis literis recipiunt, suspenduntur à beneficiis, donec à Summo Pontifice gratiam obtineant, *Extrauagant. 1.* Sayrus *libro. 4. cap. 12. num. 25.* Suarez. *diß. 31. Sect. 5. num. 23.* asserunt, non constare, vtrum singuli de capitulo, suspensio- *Episcoporũ suspensiones.*

 nem

nem à beneficiis incurrant, vel totum capitulum à beneficiis. Item Episcopus, vel alius Episcopo superior, qui consecrationem accipit ab excommunicatis, suspensis, interdictis vitandis, suspensus est à Pontificalibus. *c. Gratia 1. q. 1.* etiamsi ignorauerit eos esse tales. Itē Conferentes Ordines, vel primam tonsuram extraneo, absq; licentia sui Episcopi ita Trident: *Sess. 6. cap. 5. de reformatione.* Et *Sess. 23. cap. 8.* & sic ordinati si fungantur suis officiis, fiunt irregulares. Item Episcopi ordinantes in aliena Dioecesi sine licentia expressa ordinarii, aut ordinantes de licentia Episcopi personas non subditas, suspenditur à Pontificalibus, in Tridentino *Sess. 14. cap. 2.* Item ordinans Religiosum non professum, suspenditur per annum à collatione ordinum, per Bullā Pii V. Item Ordinans bigamum, vel eum qui facit poenitentiam publicam suspensus est à celebratione per annum: *cap. Nullus dist. 55.* Item ordinans Sacerdotem indignum suspenditur à collatione ordinis Sacerdotalis *cap. Si qui Episcopi 1. q. 1.* licet hanc suspensionem non ipso jure latam tradunt nonnulli, quia in textu dicitur, *Ordinationis jus vlterius non habebunt*, quod verbum est futuri temporis. Item conferens tonsuram illiterato, suspensus est per annum, à collatione tonsuræ. Porro illiteratus ille dicitur, qui nescit legere, neq; scribere. Eadem Censura ligatur conferens tonsuram infanti, qui nondum compleuit septennium *cap. Finali de tempore ordinatorum lib. 6.* Item conferens duos ordines sacros eodem die, vel duobus diebus immediatis, suspenditur à collatione vtriusq; ordinis. *cap. literas, de tempore ordinat.* & Trident. *Sess. 23.* vbi reuocantur priuilegia conferendi duos ordines sacros eodem die. Item Episcopus Simoniacè conferens Ordines, vel primam tonsuram, suspenditur non solùm à collatione ordinum, & primæ tonsuræ per triennium. *cap. penult. de Simonia*, verum etiam à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ, ex Bulla Sixti V. quæ ad hoc, non est reuocata. Item suspenditur Episcopus, qui debitam diligentiam non adhibet circa electum ad curam animarum. *cap. nihil de Electis*, suspenditur verò talis, à facultate, confirmandi primum illius successorem, & à beneficio. Item Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, donec duplum restituat; non obstante quauis remissione, *cap. Exigit de Censibus in 6.* Eandem censuram incurrunt, & alii visitatores inferiores, si munera recipiant, aut etiam in victualibus, ab iis, quibus visitationis officium non impendunt,

dunt, nisi intra mensem duplum restituant, & hoc ab officio, & beneficio suspenduntur. *Ibidem in jure.* Item Episcopi abutentes officio inquisitorum in causis fidei, suspenduntur ab officio per triennium. *Clementina 1. §. verum de hæreticis.* Item alienantes bona Ecclesiarum, vel monasteriorum, suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ, si id faciant absq; licentia *Papæ*. Eadem suspensio, extenditur ad Abbates, alii verò inferiores ligantur excommunicatione per *Extrauag. Ambitiosè.*

DICO 3. Suspenduntur capitula, Ecclesiæ, vel monasteria quæ Episcopum, aut Prælatum Religiosum, à sede Apostolica prouisum, sine literis ejusdem sedis, recipiunt, aut illi obediunt, suspenduntur à beneficiis *Extrauag. 1. de electione.* Item capitula, & Conuentus, qui aliquid directè, vel indirectè, accipiunt, ob receptionem alicujus in Religionem, aut post illam, suspenduntur ab officio, & beneficio, quæ suspensio, Papæ reseruata est. *Clementina sanè, de Simonia.* *Suspensiones Capitulorũ.*

DICO 4. Contra Religiosos, multæ fulminantur suspensiones, in jure communi. Primò Contra recipientes ordines sacros, absq; licentia suorum Prælatorum. 2. Contra *Prælatos*, alienantes bona suorum Conuentuum, absq; debita solennitate. *Clementina 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis.* 3. Contra Prælatum subjicientem laicis bona immobilia Ecclesiæ, vel jura illius absq; licentia Papæ. *Extr. Ambit.* 4. Contra *Prælatum* admittentem Nouitium ad professionem, non finito anno probationis, & talis solùm suspenditur à receptione aliorum Nouitiorum. *cap. non solùm de Regularibus in 6.* 5. Contra Religiosos vsurpantes sibi decimas Parochiæ, absq; priuilegio, & hi suspenduntur ab officio, & beneficio. *Clement: 1. de Decimis.* 6. Contra Confessarios, non facientes conscientiam de Decimis, iis, quorum Confessiones audiunt. *Clementina cupientes, de pœnis.* 7. Contra Religiosos, qui ex administratione SS. Eucharistiæ, Extremæ vnctionis, vel Matrimonii solennis, aut quacunq; absolutione indebita acquisierint aliquid nisi restituant intra mensem postquam requisiti fuerint. Trident: *Sess. 24. cap. 1 de reformat.* 8. Contra Fratres Prædicatores, perturbantes in officio sanctæ inquisitionis, Fratres Minores, & è contra, per Bullam Clement. IV. 9. Contra *Prædicatores* promotos ad Episcopatum, si non reddant ordini libros, & alia, quæ habebant tempore promotionis, isti enim incurrunt suspensionem à Pontificalibus, *Papæ* reseruatã: *ex priuilegio Clement. IV.* 10. Contra Abbates, aliosq; quoscunq;, licet *Contra Religiosos.*

exemptos, qui dant aliis dimissorias, quàm suis Regularibus, vel si conferant Abbates, ordines Minores aliis, quàm suis subditis Regularibus, & tales suspenduntur ab officio, & beneficio per annum: ita Trident: *Sess. 23. cap. 10.* 11. Contra Concedentes dimissorias, ad suscipiendos majores ordines Nouitio; quia talis Nouitius Clericus, non est Religiosus. 12. Contra Religiosos præsumentes introducere Mulieres in monasteria, isti suspenduntur à Diuinis, priuâturq; beneficiis; & ad illa inhabiles redduntur per Bullam Pii V. quæ incipit, *Regularium.* 13. Contra Monachos *S.* Benedicti, non vtentes habitu, & vestitu, ad formam præscriptam *in Clementina 1. § Si quis autem, de statu Monachorum.* 14. Contra Religiosos, qui ad ordines Sacros, nondum facta professione promouentur, isti enim suspensi sunt ab ordinum susceptione, per Bullam Pii Quinti. 15. Suspenduntur ab exercitio ordinum Apostatæ, ejecti ex Religione, per decretum Sanctæ Congregationis Cardinalium, de facultate Vrbani VIII. editum die 21. Septembris 1634. quòd si talis celebret, innodatur vinculo irregularitatis.

Quamdiu durat suspensio.

Quantùm ad durationem suspensionis. Dico 1. Suspensio absolutè prolata absq; conditione, vel limitatione temporis, durat, donec auferatur per absolutionem. Ratio est, quia suspensio, est Censura, quâ ligatur anima, donec absoluatur, nisi aliter constet, de voluntate legislatoris.

Dico 2. Suspensio lata cum temporis determinatione, durat intra tempus determinatum, & eo tempore elapso, cessat. Ratio est, quia censura non ligat vltra voluntatem conditoris. V. G. qui suspenditur ab officio per mensem, non potest intra spatium mensis officium exercere.

Dico 3. *Suspensus* ab officio ab aliquo superiore, est ubiq; suspensus, consequenter non potest alibi exercere officium, si suspensio lata sit absq; loci determinatione. Ita Suarez. *disp. 26. Sect. 1. num. 11.* Ratio est, quia suspensio non est consideranda, vt est pura prohibitio, vel præceptum, sed vt inhabilitas instituta ab Ecclesia, quâ suspensus fit inhabilis vbicunq; sit. Quod dicitur de suspensione ab officio, idem sentiendum de suspensione à beneficio.

ARTICVLVS III.

De Effectibus suspensionis, & de absolutione ipsius.

Quam-

Quantùm ad effectus. DICO 1. Suspensio lata absolutè, absq; limitatione expressa, vel tacita, suspendit ab officio, & beneficio. Ratio est, quia verba accipienda sunt prout sonant, & cùm sint generaliter prolata, generaliter accipienda. *Effectus suspensionis.*

DICO 2. Suspensio lata cum expressione alicujus effectus particularis, extenditur ad illum effectum, & ad ea, quæ sunt illi annexa, & non ad alia. Ratio est, quia censura hoc operatur, quod significat: si ergò significat effectum aliquem particularem, ad illum duntaxat extenditur, & non ad alias actiones, quæ non sunt illi annexæ. vnde suspensus à celebratione, potest alia officia Sacerdotis præstare. Hinc

COLLIGE 1. Episcopus suspensus tantùm à Pontificalibus, intelligitur solùm suspensus ab illis, quæ concernunt Episcopum, qualia sunt confirmare, ordinare, Ecclesias consecrare, &c. non est autem suspensus ab iis, quæ pertinent ad jurisdictionem, cujusmodi sunt excommunicare, beneficia conferre: sicut etiam non intelligitur suspensus à celebratione Missæ, nam celebratio propriè, non pertinet ad Pontificalia. Ob eandem causam potest confessiones audire, baptizare, &c. *Pontificalia quæ?*

COLLIGE 2. Suspensus ab ordine, non est suspensus à jurisdictione, quia ordo non est necessariò annexus jurisdictioni, vt supra visum est.

COLLIGE 3. Suspensus solùm ab ordine, non est suspensus à beneficio, vel ejus fructibus, quia beneficium non fundatur in ordine, sed in prima tonsura. Aliqui tamen putant suspensum esse, & à fructibus beneficii, & verè probabiliter, si munus suum, non præstat per alium. Ita Sayrus *cap. 2. num. 21.*

COLLIGE 4. Suspensum simpliciter, & absolutè sine vlla limitatione ab ordine, vel ab officio, intelligi suspensum ab omni ordine, & ab omni officio etiam jurisdictionis. Porrò suspensum simpliciter ab officio, non intelligo suspensum à beneficio, seu fructibus ejus. Ratio est, quia quando fertur suspensio ab officio tantùm, non intelligitur suspensio lata à beneficio, dummodo per alium suppleat.

COLLIGE 5. Collatio beneficii, facta suspenso ab officio, non est valida.

COLLIGE 6. Fructus beneficii pro tempore quo aliquis permanet suspensus à beneficio, conuertendi sunt in vtilitatem Ecclesiæ, detractis iis, qui traduntur substituto ad inseruiendum, *cap. Si quis deinceps 17. q. 4.*

Suspensus ab officio nō potest Sacramenta administrare.

COLLIGE 7. Suspensum ab officio, non posse Sacramenta administrare, quia exerceret officium, contra prohibitionem: potest verò Sacramenta recipere, quia receptio Sacramentorum, non est actus officii, & jurisdictionis, & consequenter potest recipere Indulgentias, & sepeliri in loco sacro. Ita Suarez *disp. 27. Sect. 3.*

COLLIGE 8. Suspensum à Diuinis officiis, non posse Diuina officia persoluere ex officio, potest tamen illa absoluere vt laicus, non vt hebdomadarius.

Absolutio à suspensione.

Quantùm ad absolutionem à suspensione. DICO I. Suspensionem latam ad tempus, eo tempore elapso cessare, absq; alia absolutione, sicut etiam suspensio lata cum particula, *donec satisfecerit*, exhibitâ satisfactione cessat. Ratio est, quia suspensio operatur ex intentione prohibentis, & vltra non. Ita Rodericus *tom. 2. cap. 69.* Nauar. *cap. 27. num. 161.* & hoc vsu, & praxi receptum est in suspensione, & interdicto, non verò in excommunicatione.

DICO 2. Non sunt aliqua determinata verba, ad absoluendum à suspensione. Ita Rodericus *loco citato.* Hæc tamen verba vsurpantur: *Ego te absoluo à vinculo suspensionis in quam incurristi, & restituo te ad executionem tui ordinis, vel muneris, vel ad tuum beneficium.*

Causa in absolutione nō semper exprimenda.

DICO 3. Non est necessarium in absolutione explicare causam ob quam contracta est suspensio. Ratio est, quia in absolutione censuræ per se loquendo, non requiritur expressio causæ. Vnde non est necesse dicere. Ego te absoluo ab ea suspensione, quam contraxisti ob tale delictum, cùm intentio absoluentis ferri possit in aliquam determinatam censuram; licet non exprimatur causa censuræ. Fieri tamen potest aliquando, vt necesse sit causam exprimere, V. G. quando aliquis pluribus censuris est irretitus, & superior intēdit vnum cantùm per absolutionem auferre, tunc causa censuræ exprimenda est. Inde

COLLIGE I. Episcopus potest absoluere à suspensione Papæ reseruata, quæ prouenit ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, ob priuilegium concessum Episcopis in Tridentino *Sess. 24. cap. 6.*

COL-

COLLIGE 2. Regulares circa absolutionem à suspensionibus, idem possunt circa suos subditos, & circa seculares, quod possunt circa absolutiones à casibus reseruatis, vt dictum est, *Disput: 8. quæst. 6. articulo 5.*

COLLIGE 3. Suspensus ex delicto, fit irregularis, violando suspensionem per exercitium solenne majoris ordinis, à quo est suspensus. Patet *ex cap. 1. de sententia, & re judicata in 6.* Similiter suspensus á Diuinis officiis, fit irregularis, quoties illa persoluit ex officio.

COLLIGE 4. Petens Sacramenta à Sacerdote suspenso ab officio, sed nondum denunciato, non peccat, vt constat, *ex Constantiensi Concilio*, in quo concessa est facultas communicandi, cum excommunicatis, & suspensis, nondum denuntiatis.

QVÆSTIO IV.

De Interdicto.

Præsens quæstio in 4. Articulos partitur.

In 1. inquiretur Quid, & quotuplex sit interdictum, & quæ causæ ejus?
In 2. de casibus in quibus incurritur?
In 3. de effectibus interdicti, & de ejus absolutione?
In 4. de Cessatione à Diuinis?

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit interdictum, & quæ causæ ejus?

DICO 1. Interdictum, est Ecclesiastica censura, quâ homo separatur à perceptione, quorundam Sacramentorum, à Diuinis officiis, & à sepultura Ecclesiastica. *Interdicti definitio.*

DICO 2. Interdictum aliud est locale, aliud personale, & aliud mixtum. Locale est, quo interdicitur locus, ne in eo diuina officia audiantur ab hominibus, licet personæ loci interdicti possint alibi audire diuina officia. Personale est, quo prohibetur populus, vel aliqua persona particularis, audire diuina officia vbicunq; sit. Mixtum, quo interdicitur locus, & Persona simul. *Triplex interdictum.*

DICO 3. Interdictum tam locale, quàm personale, est, vel generale, vel particulare. Interdictum generale locale, est illud quo interdicitur locus vniuersalis, vt Regnum, *Prouincia*, Diœcesis, Ciuitas, Castrum, aut Villa. Interdictum personale generale, est illud, quo interdicitur generaliter populus totius regni, vel prouinciæ, vel ciuitatis. *Locale generale, & particulare.*

tis. Speciale verò interdictum est, quô interdicitur aliquis vnus, vel duo loca, vna persona, vel pars populi.

PETES 1. *Vtrum interdicto populo, intelligatur interdictus, Clerus, & è contra?*

RESPONDEO Negatiuè, quia populus absolutè prolatus, solet distingui à clero; vnde interdicto clero, poterit populus extraneos Sacerdotes conuocare ad diuina facienda, & interdicto populo, poterit celebrare Clerus, submissâ voce.

PETES 2. *An interdicto populo, intelligantur interdicti exteri, alterius Ciuitatis?*

RESPONDEO Negatiuè, licet diu ibi habitent. Ratio est, quia non sunt pars illius populi, vel communitatis, interdictum autem generale personale, cadit tantummodo supra illos, qui sunt pars illius populi, & sic studentes extranei eximuntur.

Causa interdicti.

DICO 4. Causa efficiens interdicti, est Papa. Episcopi, & illi omnes, qui possunt censuras ferre. Prælati tamen Religionum non possunt ferre interdictum locale. Causa materialis interdicti, est culpa hominum, nam interdictum est pœna spiritualis, pœna autem supponit culpam. Causa finalis interdicti, est emendatio delinquentis. Causa formalis, est forma, quæ seruatur in ferendo interdicto.

ARTICVLVS II.

De Casibus in quibus incurritur interdictum.

Quando incurritur interdictum locale.

DICO 1. Interdictum locale incurritur. Primò quando dominus Regni, aut alterius loci impedit, ne legatus Papæ, fungatur suo officio, in quo casu loca ipsius impedientis subjacent interdicto. *Extrauag. super gentes, de consuetudine.* 2. Quando dominus alicujus territorii, percutit injuriose Episcopum, aut capit, vel bannit, vel mandat hæc fieri, vel dat consilium, tunc enim illius territorium subjacet interdicto, vsq; ad condignam satisfactionem, *Clement. 1. de pœnis.* Idem dic de Ciuitate, quæ insequitur Cardinales, vel insecutoribus consilium, vel favorem præbet, vel non punit intra mensem hujusmodi insecutores, si punire potest. 3. Interdictum locale generale incurritur, quando Episcopus, & alii inferiores Prælati, permanent per mensem in excommunicatione, vel suspensione, ob culpam quam admiserunt in concedenda domo, manifestis vsurariis, ad fœnus exercendum,

cap. 1.

cap. 1. de vsur: in 6. vbi omnes istorum terræ post mensem interdicto subiiciuntur, quamdiu ibi vsurarii commorantur. 4. Quando Clerici Regulares, vel seculares, inducunt aliquem ad vouendum, vel promittendum, vt in eorum Ecclesia, eligat sepulturam, si talis sepeliatur apud illos, eorum Ecclesiæ, vel Cæmeteria sunt ipso facto interdicta, nisi intra decem dies Ecclesiæ, in qua ille de jure sepeliendus erat, restituant omnia, quæ acceperunt, occasione sepulturæ, etiamsi non petantur, & præterea ipsum cadauer, si petatur. *Cap. 1. de sepulturis in 6.* Aduerte tale interdictum locale, non esse seruandum, ante denunciationem.

Dico 2. Interdictum Personale generale incurritur. Primò Quando vniuersitas concedit repræsalias, vel pignorationes contra personas Ecclesiasticas, vel eorum bona, & quando iis concessis, non reuocat concessionem intra mensem, tunc prædicta vniuersitas incidit in interdictum. *cap. vnico, de injurijs in 6.* Eadem pœna extenditur, ad bona Ecclesiarum, occupantes. 2. Quando vniuersitates, vel capitula, vel collegia, appellant à sentẽtiis Papæ, ad Concilium generale; eidem interdicto subjacent præbentes consilium, vel fauorem. 3. Quando capitulum sede vacante, intra annum à die vacationis, absq; necessitate, literas dimissorias concedit: ita Trident: *Sess. 7. cap. 8.* 4. Illi sunt personaliter interdicti, qui causam culpabilem interdicto dederunt. 5. Capitulum, & vniuersitas, quæ non obseruat constitutionem Joannis XXII. circa fructus beneficiorum vacantium, subjacet interdicto. 6. Interdicitur vniuersitas permittens vsurarios alienigenas. Hæc omnia Vide apud Bonacinam *disp. 5. punct. 8.* *Personale Interdictum quando incurritur.*

Dico 3. Interdictum personale speciale ab ingressu Ecclesiæ incurrit, qui recipit Abbatiam, vel aliam dignitatem, de manu laici. *cap. Si quis deinceps 16. q. 7.* 2. Idem interdictum inccurrunt prælati, qui sibi aliquid vsurpant ex redditibus dignitatis vacantis. Ramanet etiam interdictus Abbas, vel Episcopus, qui in alienatione bonorum Ecclesiæ non seruat. *Extrauag. Ambitiosè*, vbi est vsu recepta. 3. Sacerdos admittens ad diuina officia hominem interdictum, tunc enim incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec competentem præstiterit satisfactionem ad arbitrium illius, cujus sententiam contempsit, *cap. Episcoporum de priuilegijs in 6.* 4. Quando quis inferior Episcopo, fert censuram, sine scriptura, vel sine competente monitione, *Interdictũ personale qui incurrunt.*

vel absq; expressione Causæ, incurrit suspensionem à Diuinis officiis, & ab ingressu Ecclesiæ. *cap. 1. de sententia excommunicationis, in 6.* 5. Violans interdictum locale generale, incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ. *cap. Episcoporum de priuilegiis in 6.* 6. Prælati edentes, commentaria in Tridentinum remanent interdicti ab ingressu Ecclesiæ.

ARTICVLVS III.

De Effectibus interdicti, & de ejus absolutione?

Primus Effectus interdicti. Quantùm ad effectus. DICO 1. *Primus* effectus interdicti, est priuatio aliquorum Sacramentorum. Dixi (aliquorum) quia tempore interdicti tam localis, quàm personalis generalis, possunt administrari, & recipi *Sacramentum* Baptismi à paruulis; cum solennitate; ab adultis verò, existētibus in probabili periculo mortis, potest recipi Sacramentum pœnitentiæ, & Eucharistiæ, cum solita solennitate, recitando Psalmos, & hymnos, quia hæc non sunt diuinum officium: & hoc à quouis Sacerdote, qui habet licentiam ministrandi Sacramentum Eucharistiæ, modo ipse non dederit causam interdicto, neq; sit ligatus speciali interdicto. *Porrò* nullus potest, neq; tenetur in *Paschate* ad implendum præceptum annuæ communionis, recipere Sacramentum Eucharistiæ, tempore interdicti localis generalis. Non possunt autem ministrari Sacramentum ordinis, tempore interdicti localis generalis, neq; Sacramentum extremæ vnctionis, nisi aliquibus permissum sit ex speciali priuilegio: neq; possunt personæ interdictæ, tempore interdicti localis generalis contrahere matrimonium.

2. effectus interdicti. DICO 2. Secundus effectus interdicti, est priuatio diuinorum officiorum, id est horarum Canonicarum, quæ tempore interdicti publicè in choro cantari non possunt, comprehenduntur etiam ea, quæ aliquando conjunguntur cum horis Canonicis, vt est officium B. Virginis Mariæ, & officium defunctorum. Item comprehunduntur omnia Sacramentalia de quibus dixi *disp. 7. q. 1. artic. 3.* non comprehenduntur verò benedictio mensæ, & orationes priuatæ. Hinc

COLLIGE 1. Clericus tenetur ad recitandum diuinum officium, tempore interdicti priuatim, non enim par est, vt commodum reportent ex delicto suo, vel alieno.

COLLIGE 2. Tempore interdicti localis generalis, prohibitum est celebrare Missas, in loco interdicto publicè, vti sono organorum, campanarum pro officio.

Dixi

DIXI (*publicè*) quia Bonifacius VIII. *in c. Alma mater, de Sentent: Excom: in 6.* concessit facultatem celebrandi Missam secretò, in Ecclesiis, & monasteriis, cum his limitationibus. Primò janius clausis, vt hi, qui prohibentur interesse, non possint videre, & audire Diuina. 2. Voce submissâ. 3. Exclusis excommunicatis, & interdictis. 4. Sine campanarum sono. *Nota concessioni Bonifacij.*

PETES 1. *An dentur aliqua festiuitates, in quibus licitum est, tempore interdicti localis generalis, celebrare Missas, & Diuina officia publicè?*

RESPONDEO dari, nimirum Natalis Domini, Paschatis, & Pentecostes, quarum festiuitatum, non solùm intelligitur primus dies festi, sed alii duo consequentes, non tamen intelligitur tota octaua, quia hæc communiter, non accipitur pro festiuitate. Additus fuit à Martino V. & Eugenio IV. dies sollennitatis corporis Christi Domini, etiam cum octaua, à Leone X. dies Conceptionis B. Virginis Mariæ etiam cum octaua, suspenditur etiam interdictum in festo Assumptionis B. Virginis Mariæ, *in cap. Alma mater citato*, non est autem licitum istis diebus communicare laicis, quibus licitum est diuinis interesse. Inde *Festa quibus cessat interdictum.*

COLLIGE 1. Omnes clerici non conjugati, etiam extranei tempore interdicti localis generalis, possunt admitti ad diuina officia, modo ipsi non sint excommunicati, nec interdicti, nec dederint causam culpabilem interdicto.

COLLIGE 2. Illi tenentur interesse sacro, quando habent priuilegium assistendi diuinis, nam si in carcerem conjectus facultatem obtineret à judice, audiendi Missam, teneretur illam omninò audire eo quòd cesset impedimentum, ita in proposito casu.

PETES 2. *An Religiosi tempore interdicti, possint admittere laicos ad suos conuentus, diebus festiuis ad audienda Diuina, & ferialibus?*

DICO 1. Interdictum siue valeat, siue non valeat seruandum est ab omnibus Religiosis, etiam exemptis, quando seruatur ab Ecclesia Matrice, Ecclesia verò Matrix dicitur major, vel Baptismalis. Vide Rodericum *tom. 2. q. 108. art. 5.* Porrò si plures sunt Parochiæ in vno loco, & vna seruat, alia non, tunc non tenentur exempti seruare. Ibidem Rodericus. *Reg. quid possint tempore interdicti.*

DICO 2. Non seruantes Regulares validum interdictum, quod seruat matrix Ecclesia, impositum à Papa, vel ab ordinario, ligantur excommunicatione & aliis pœnis; ibidem Rodericus.

Dico 3. Priuilegia, quibus poterant Regulares certis tantùm diebus non seruare interdictum, minimè sunt reuocata per Trident: *Sess. 25. de Regularibus cap. 4.* Porrò festiuitates istæ quibus possunt alta voce celebrare, pullare, &c. sunt festa omnium Sanctorum sui Ordinis canonisatorum, *Patroni* Ecclesiæ, & post Concilium Tridentinum Minoritæ habent multa priuilegia, & Patres D. Hieronymi. Legatur Rodericus *tomo 2 q. 112.* Miranda *tom. 2. q. 38.* Laurentius de Portel. *verbo Suspensio interdicti.* Rodericus loco citato enumerat fusè, quæ, & quot *Personæ* debent admitti ad diuina.

3. effectus interdicti. Dico 4. principaliter, Tertius effectus interdicti, est priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ. Ratio est, quia interdictum simpliciter & generaliter latum inter cæteros effectus, includit priuationem sepulturæ Ecclesiasticæ. Ergo. Vnde tempore interdicti localis, non possunt laici, quamuis non interdicti, sepeliri in loco sacro interdicto, possunt tamen tales non interdicti, sepeliri in loco sacro, non interdicto. Hinc

Collige 1. Laici violantes interdictum locale generale, vel speciale, peccant mortaliter, quia peccant contra prohibitionem Censuræ, in materia graui, quod multò fortiùs dicendum est, de violatione interdicti personalis, non tamen aliam pœnam incurrunt, nisi cogentes aliquem celebrare in loco interdicto, tales excommunicantur.

Collige 2. Clerici tam Regulares, quàm seculares violantes interdictum quodcunq; peccant mortaliter, ex suo genere, & prætereà per exercitium alicujus ordinis sacri, incurrunt irregularitatem. *Ex cap. is qui, de sententia excommunicationis in 6.*

Absolutio ab interdicto. Quantùm ad absolutionem ab interdicto. Dico 1. Interdictũ latum ad tempus, vel sub conditione, elapso tempore, vel impleta conditione, cessat: Patet ex se.

Dico 2. Interdictum potest auferri, vel suspendi ab eo, qui tulit interdictum in totum, aut ad aliquos effectus: Patet, quia Censura ligat ad nutum, & voluntatem conditoris.

Dico 3. Episcopus potest absoluere ab interdicto locali, posito à jure; non verò posito à Papa.

ARTICVLVS IV.

Quid sit cessatio à Diuinis?

Cessatio à Diuinis. Dico 1. Cessatio, est prohibitio, quâ ministri Ecclesiæ prohibentur

exercere Diuina officia, ministrare Sacramenta, & sepelire laicos in loco Sacro. Ita Nauar. *cap. 27. n. 188.*

DICO 2. Cessatio siue generalis, siue particularis, differt variè à Censura. Primò, Quia cessatio fertur per modum simplicis prohibitionis, censura verò est veluti quoddam accidens morale, afficiens, & quasi ligans subjectum, in quod lata est censura. 2. Quia violanti cessationem non est imposita pœna irregularitatis, quæ posita est violanti interdictum, nam irregularitas non incurritur, nisi in casibus in jure expressis. 3. Quia tempore cessationis non licet in choro clericis simul etiam submissa voce absoluere diuinum officium, sicut licet tempore interdicti. 4. Cessatio à diuinis nunquam à jure incurritur ipso facto, sed tantùm comminatoriè fertur, interdictum verò ipso facto incurritur, *cap. Quamuis de officio ordinarij in 6.* Vnde *Cessatio differt à Censura.*

COLLIGE 1. Quando conceditur priuilegium audiendi missam, tempore interdicti, non censeri concessum tempore cessationis à diuinis, & è contra, quia cessatio distinguitur ab interdicto, & sicut in fauorabilibus, cessatio non clauditur sub interdicto, ita neq; in odiosis. Ita Rodericus *tom. 1. cap. 117.*

COLLIGE 2. Regulares, non seruantes cessationem à diuinis generalem, excommunicantur; *Clementina 1. de sententia excommunicationis*; & hoc tunc, quando matrix, vel parochialis Ecclesia, seruat cessationem.

COLLIGE 3. Habens priuilegium interessendi diuinis, & accipiendi Sacramenta tempore interdicti, non potest vti illo priuilegio in Cessatione, nisi illud exprimat priuilegium.

DICO 3. Effectus cessationis à diuinis, sunt priuatio Sacramentorum, eorum, quorum & tempore interdicti: pro communicando infirmo tempore cessationis licitum est celebrare Missam, quia communio tempore mortis, est de jure diuino. Secundus effectus tempore cessationis, vt abstineatur à Diuinis officiis publicè recitandis, à celebratione Missæ. Vnde cessatio à diuinis non suspenditur illis diebus festiuis, quibus suspenditur interdictum. Potest tamen Eucharistia solenniter deferri ad infirmum, tempore Cessationis à diuinis, dummodò nullum officium dicatur. Potest etiam ob necessitatem infirmorum renouari Eucharistia, semel in hebdomada, celebrando cum vno ministro; *Effectus Cessationis.*

Tertius effectus cessationis à diuinis, est priuatio sepulturæ Ecclesiasticæ, saltem quoad diuina officia. Ita Coninch: *disp. 17. dub. 7.*

QVÆSTIO V.

De Irregularitate.

In hac Quæstione quæram

1. Quid sit Irregularitas, & quotuplex?
2. Quid requiratur ad incurrendam irregularitatem, & de Causis ejus?
3. De effectibus irregularitatis?
4. Vndenam contrahatur irregularitas?
5. De dispensationibus ab Irregularitatibus?

ARTICVLVS I.

Quid sit, & quotuplex Irregularitas?

Quid irregularitas. DICO I. Irregularitas, est quædam inhabilitas, jure canonico introducta, directè quantùm est ex se impediens susceptionem Ordinum, & indirectè vsum susceptorum.

Dixi (*Inhabilitas*), quia Irregularitas tollit ipsam potentiã suscipiẽdi ordinem, & per hoc differt à Censuris, quia Censuræ impediunt vsum potestatis alicujus. Atq; hinc sequitur, quod neq; fæminæ sint irregulares, cum non sint capaces ordinum, neq; Infideles, cum non sunt capaces Ordinum, ob carentiam Baptismi, qui est janua Sacramentorum.

Quæ non potest facere irregularis. COLLIGE Irregularis illicitè facit requirentia vsum ordinis, reliqua licitè & sic Irregularis potest omnia alia Sacramenta recipere excepto ordine, cantare Diuinum officium, cum aliis in choro, & exercere actus Minorum Ordinum, etiam solenniter, non tamen debet dicere, *Dominus Vobiscum*, quia hæc verba ex vsu Ecclesiæ, certo ordini sunt deputata. Item potest exercere omnes actus jurisdictionis præter Sacramentalem absolutionem, & realem degradationem, quia hæc includunt vsum ordinis. Item Irregularis non priuatur beneficio jam ante adepto, ejusq; fructibus, modo præstet per se, vel per alium officium, si tamen beneficium requirat actus ipsi prohibitos, eo priuandus est, juxta *caput Si celebret, de Clerico excommunicato.* Item Irregulari validè beneficium juxta probabilem sententiam conferri potest; quia nullo jure potest probari esse collatio inualida. vide Suarez *Disp. 40.* Item Irregularis validè Sacramentaliter absoluit, etsi non licitè.

Dixi (*Jure canonico introducta*) vt ostendatur Irregularitatem, non jure Diuino, sed Canonico esse introductam, & ideò Irregularitas non

non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis. Dixi (*Directè impediens susceptionem Ordinum*) vt ostendatur, quomodo Irregularitas impediat susceptionem ordinum, alia ratione; quàm Censuræ, quia Irregularitas, directè impedit susceptionem ordinum, illorumq; vsum, & exercitium, nam suspensio priuat vsu ordinum. Interdictum non semper priuat vsu ordinum. Excommunicatio minor, passiuâ receptione Sacramentorum. Major excommunicatio priuat participatione actiua, & passiua Sacramentorum. Dixi (*& indirectè vsum susceptorum*,) nam aliqua irregularitas, licet impediat susceptionem ordinum, non tamen vsum ipsorum, vt accidit in eo, cui suscepto ordine Diaconatus absq; sua culpa, amputatur pollex digitus, hunc enim constat posse Diaconatus ordinem exercere, canendo Euangelium, quamuis ad Sacerdotalem ordinem promoueri nequeat.

PETES *An Irregularitas distinguatur à Depositione, & Degradatione?*

RESPONDEO quod sic, quia per degradationem, & depositionem, Clericus ejicitur à statu Ecclesiastico, per irregularitatem verò non admittitur ad statum Ecclesiasticum; turpiùs autem est ejici, quàm non admitti juxta illud. *Turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes.* *Differentia inter irregularitatē, & depositionem.*

DICO 2. Irregularitas contrahitur sine vllo proprio actu, aut peccato, V.G. ab aliquem corporis, aut natalium defectum. Alia verò contrahitur ex defectu mentis, alia ex defectu corporis. Alia est partialis, alia totalis. De quibus diuisionibus, fusius Articulo 4.

ARTICVLVS II.

Quid requiratur ad incurrendam irregularitatem; & quænam sint Causæ illius?

Quantùm ad Primum. DICO Ad incurrendam irregularitatem ex delicto, requiritur culpa mortalis. Ratio est, quia pœna debet proportionari delicto. Ergo Irregularitas, quæ ob delictum incurritur cùm sit pœna grauissima, non debet incurri ob veniale peccatum, sed propter grauem culpam. Porrò ad incurrendam irregularitatem, requiritur actus externus consummatus. Ratio est, quia lex requirit factum. Ergo non sufficit actus internus, quia non subjacet potestati Ecclesiæ; quando verò in Bullis aliquibus inuenies, concedi dispensationem ab Irregularitatibus mentalibus, intellige occultis, quæ non *Ad incurrendam irregularitatem requiritur culpa mortalis.*

possunt

possunt probari in judicio, sicut si quis occultè celebraret excommunicatus.

Causa efficiens irregularitatis Papa, & Canones. Quantùm ad Causas irregularitatis. Dico Causa Efficiens Irregularitatis est Summus Pontifex, & Sacri Canones. Episcopus verò non potest, & alii Inferiores, Irregularitates ferre, quia ad ipsos non pertinet jus commune condere. *Causa materialis.* Causa materialis, seu subjectum, est omnis homo capax ordinis, subjectus juri communi, irregularitas enim est inhabilitas, seu impedimentum ad recipiendos sacros ordines, impedimentum verò, seu priuatio, supponit capacitatem. *Formalis.* Causa formalis irregularitatis, sunt verba irregularitatem exprimentia, V. G. Nunquam ordinetur, vel ad clericatum promoueatur, vel non adspiret ad ordines, vel ne fiat clericus. *Causa finalis.* Causa verò finalis est, reuerentia Diuinorum.

Petes *Vtrum in dubio judicandus sit aliquis irregularis?*

Dico 1. Ex quocunq; capite dubium oriatur, talis tenetur de veritate diligenter inquirere, quantùm pro loco, & tempore commodè potest, antequam quidquam agat, quod irregulari sit prohibitum. Ratio est, quia aliter operans, temerè se exponit præsenti periculo peccandi.

Dico 2. Quando post factam diligentem inquisitionem manet dubium, an tali facto, annexa sit irregularitas, qui id commisit, in vtroq; foro debet judicari, non esse irregularis. Patet *ex c. is. qui, de sentent. Excom: in 6.* vbi dicitur, non incurri irregularitatem, nisi sit jure expressa. Ratio est, quia nemo bona fide suam libertatem, aliamue quamcunq; rem possidens, tenetur se ea spoliare, nisi sufficienter constet, se eam perdidisse, siue esse alienam. Sed sic ita se res habet. Ergo.

Dico 3. Idem dicendum est in dubio facti, facta diligenti inquisitione. Ratio est eadem, quæ & prioris conclusionis. Confirmatur. Quia sicut Judex neminem potest condemnare, nisi probetur reus, ita nemo tenetur seipsum condemnare, nisi sibi probetur reus. Nota tamen Illum, qui scit se aliquem verberâsse, qui paulò post mortuus est, & manet dubius, an ex ipsius læsione sit mortuus, debere se gerere pro irregulari. Hoc videtur *cap. Significasti, de homicidio*, definitum esse, quod tamen non procedit de dubio mutilationis. Hinc

Collige Ille censetur Irregularis, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum, ad abortiendum fœtum, sed dubitat, an fœtus esset animatus.

matus, hic enim versatur in dubio facti, circa homicidium injustum. Ita Rodericus *Tom*: *1. cap. 275.* Item ille qui cosulit homicidium, dubitans an ex ejus consilio factum homicidium.

ARTICVLVS III.

De Effectibus Irregularitatis?

DICO 1. Irregularitas impedit susceptionem Ordinum, & primæ tonsuræ, & vsum, atq; officium ordinum: collati tamen Ordines irregulari, tenent, multa enim fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Patet *c. curandum. dist. 54.* *Effectus irregularitatis.*

COLLIGE 1. Quando irregularitas est totalis, impedit exercitium omnium ordinum susceptorum; quando verò partialis, prohibet solùm illum actum, cui ponit impedimentum, vt accidit in irregularitate ex defectu corporis contracta post susceptionem ordinum. V. G. si presbytero amputetur pollex manet irregularis respectu celebrationis, non verò respectu absolutionis, & sic tali posset conferri beneficium aliquod, non habens annexum onus celebrandi. *Patet ex cap. 7. de corpore vitiatis.*

COLLIGE 2. Irregularis suscipiendo, vel exercendo ordines, non incurrit nouam irregularitatem, vel aliam pœnam; quia hæ non incurruntur, nisi in jure exprimantur: peccat tamen mortaliter, quia facit contra præceptum Ecclesiæ, in re graui.

DICO 2. Licet sit occulta Irregularitas, facit hominem incapacem beneficii. Vnde inualidè talis recipit beneficium, neq; potest illud retinere, nisi obtenta dispensatione curauerit beneficium sibi de nouo conferri, ab eo, qui potest illud conferre. Ratio est, Quia beneficium datur propter officiũ, cum ergo irregularis, non possit fungi officio, eò quòd sit inhabilis ad vsum ordinum, sequitur eum esse inhabilẽ ad beneficiũ. Inde *Irregularitas facit hominem incapacem beneficij.*

COLLIGE 1. Qui recipit beneficium in irregularitate, non potest recipere fructus beneficii, nec alios actus administrationis, qui sunt annexi beneficio exercere, non enim habet jus ad illos fructus percipiendos, vel ad alios actus beneficii exercendos, cùm inualidè beneficium receperit, ratione cujus consurgit jus exercendi tales actus.

COLLIGE 2. Irregularitas subsequens beneficium, vel pensionem, non priuat beneficiarium beneficio, priuandum tamen jura decernunt, maximè ob homicidium, ita Trident. *Seß. 14. cap. 7. de Reformatione*, non verò priuandum esse pensione.

Irregularis incapax jurisdictionis ordinariæ.

Dico 3. Irregularis, videtur esse incapax jurisdictionis ordinariæ, non verò delegatæ: quia ordinaria competit propter beneficium, officium, ac titulum spiritualem, ordinatum ad functiones Ordinum. Sed irregularis est incapax beneficii. Ergo & ordinariæ jurisdictionis: delegatata vero jurisdictio, non fundatur in beneficio, nec confertur ratione beneficii, nec dirigitur ad exercitium ordinum. Atque hinc sequitur Irregularem, non posse accipere auctoritatem ordinariam fori pœnitentiæ, nam hæc auctoritas confertur per beneficium, auctoritatem verò delegatam validè potest accipere, quamuis non possit eam licitè exercere, & grauiter peccet eam exercendo, quando illius exercitium est conjunctum, cum vsu Ordinis sacri, qui interdicitur Irregulari. Porrò Irregularis, potest actus jurisdictionis, qui non includunt exercitium ordinis exercere, non solùm validè; sed etiam licitè, & sic potest V. G. Parochus Irregularis Matrimonio assistere, non tamen potest solenniter benedicere, quia hic est actus ordinis. Item potest Irregularis, facultatem alteri absoluendi delegare, licet ipse non possit Sacramentaliter absoluere. Item Irregularis Superior, potest excommunicare. Porrò pœnitens absolutus ab irregulari, nominatim denunciato, si ignorabat eum esse talem, validè est absolutus, quia Irregularis habet potestatem ordinis, & jurisdictionis; sicut ergo ratione potestatis ordinis, validè potest consecrare, ita absoluere, vbi non deest jurisdictio, quam non tollit irregularitas.

ARTICVLVS IV.

Vnde nam contrahatur Irregularitas?

Irregularitas contrahitur ex defectu animæ

Dico 1. Irregularitas contrahitur ex defectu animæ, id est, ex defectu vsus rationis; quia tales non possunt exercere actus ordinum. Deinde defectu scientiæ, quia si omninò sit illiteratus, est irregularis, nam ad primam tonsuram requirit Concil: Trident. vt initiandus sit confirmatus, & calleat rudimenta fidei, sciatq; legere, aut scribere. Ad Minores, vt sciat linguam latinam, ad Diaconatum, & Subdiaconatum, vt habeat instructionem eorum, quæ pertinent ad eos ordines exercendos. Ad Presbyteratum, vt habeat eam scientiam, quâ possit docere populum, & administrare Sacramenta. Ad Episcopatum vt sit Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, vel in jure Canonico. Vide Trident. *Sess. 23. cap. 4.*

Ex defectu corporis.

Dico 2. Irregularitas prouenit ex defectu corporis: ille verò defectus

fectus, seu vitium corporis, inducit irregularitatem, quod vel impedit vsum, & exercitium ordinum, vel notabilem gignit deformitatem, aut horrorem, quale vitium est nasi amputatio, aut priuatio vnius oculi, aut aliqua macula, quæ notabilem pariat deformitatem: atq; ita mutus, cæcus, carens manu, pollice, naribus, oculo sinistro, aut lumine oculi sinistri, est irregularis, quia sinister oculus est Canonicalis, carens verò lumine oculi dextri, non est irregularis, modo habeat vtrumq; oculum integrum, nam tale vitium, non inducit notabilem deformitatem, neq; impedit vsum ordinis; similiter neq; ille, qui habet visum breuem, vel qui non videt sine perspiciliis. Item est irregularis surdus, quòd si illi contingat surditas, post Sacerdotium, non debet admitti ad Missam solennem, ne risum excitet, si verò vnâ tantùm aure surdus sit, non videtur esse irregularis: quòd si careat vtraq; auricula externa, aliqui dicunt esse irregularem, quia inducit notabilem deformitatem. Item monstruosus est irregularis, non tamen habens sex digitos; si digitus superfluus, non impediat vsum aliorum digitorum. Item Hermaphroditus est irregularis, imò talis non potest facere professionem in Religione virorum, vel Mulierum. Vide Bonacinam, *Disputatione 7. de Censuris Q. 2. puncto 2. num. 11.* Item sunt irregulares laborantes morbo Gallico, qui foris apparet, laborantes leprâ, vel multâ scabie. Item laborantes peste, morbo caduco, abstemii, &c. Item qui caret membro, vel parte membri etiam occulti, si propria culpa contingat, inducit irregularitatem, quamuis ea membri priuatio, non impediat vsum ordinis, neq; notabilem adferat deformitatem, *cap. Maritum Dist. 33.* Si verò sit priuatio talis, sine culpa, non inducit irregularitatem.

mutus. cæcus. surdus. mancus.

Dico 3. Irregularitas contrahitur ex defectu natalium, V. G. qui natus est ex illegitimo thoro, siue adulterio, siue fornicatione, siue incestu &c. Et hoc ob delictum parentum, & reuerentiam ordinibus debitam. Atq; hinc sequitur illegitimum peccare mortaliter recipiendo ordines absq; dispensatione, non tamen incurrit nouam pœnam, cùm hæc non sit in jure expressa, quamuis peccet mortaliter.

Irregularitas ex defectu natalium.

Collige 1. Irregularitas proueniens ex illegitimitate, tribus modis tollitur: Primò per legitimationem à Papa. 2. per professionem, fit legitimus ex illegitimo, ad Ordines, licet non fiat habilis ad prælaturam, siue sit Religiosus, siue Monialis. 3. Per dispensationem, quæ

Illegitimi quomodo legitimantur.

quæ tamen dispensatio, non potest esse ab Episcopis ad Majores Ordines, etiamsi sit occultum delictum parentum, juxta veriorem sententiam.

Collige 2. Neophyti sunt irregulares, id est, illi qui ex lege Judaica, Machometica, vel Ethnica conuersi sunt ad fidem Christianam.

Legitimæ ætatis. Dico 4. Defectus legitimæ ætatis, requisitæ ad ordines, inducit irregularitatem, quamdiu defectus durat. Addo Exercens functiones Sacri ordinis, nondum adeptâ legitimâ ætate, fit nouo titulo irregularis, ob violationem suspensionis per exercitium ordinis Sacri. Patet *ex cap. vltimo, de temporibus ordinationum.*

Libertatis. Dico 5. Defectus libertatis, inducit irregularitatem. 1. in Conjugatis. 2. In Mancipiis, quamdiu sunt mancipia, aliàs Episcopus ordinans mancipium, peccat mortaliter. 3. In obligatis ad ratiocinia. 4. Qui seruiunt ex obligatione curiis Principum secularium, vt sunt Judices, Aduocati, Milites.

Ex bigamia. Dico 6. Contrahitur Irregularitas ex Bigamia, siue vera, siue interpretatiua, siue similitudinaria. Ita Trident: *Sess 23. cap. 17. de Reformatione.* Porrò ad bigamiam requiruntur hæc, vt cum duabus matrimonium contrahatur, & sit verè vel interpretatiuè, vel similitudinariè ratum. Deinde vt sit consumatum, multiplicitas enim Matrimonii rati non consummati, non inducit bigamiam; Notandum verò hic est, Bigamum illum dici, & esse irregularem, qui duxit in vxorem corruptam, putans esse virginem, talis enim ignorantia, non excusat à bigamia. Addo Infidelis, qui in infidelitate sæpiùs contraxit, fit irregularis existens Christianus; Bigamia enim non tollitur per Baptismũ. *C. Accutsus Dist. 26.* Nota etiam hic, solum *Papam* posse dispensare in irregularitate, ex bigamia.

Ex infamia Dico 7. Infamia tam juris, quàm facti, prouenientis ex delicto, facit hominem irregularẽ, & inhabilem ad recipiendos ordines: ablatâ verò infamiâ, est habilis, quia per ablationẽ infamiæ, tollitur irregularitas

Dico 8. Irregularitas contrahitur ex culpabili iteratione baptismi, vnde tam rebaptizans, quàm rebaptizatus, peccant mortaliter, & contrahunt irregularitatem. *Patet ex capite, Ex literarum de Apostolis.* *Ex iteratione Baptismi* Et *cap. qui in qualibet. 1. q. 7.* Dixi (ex culpabili iteratione) nam qui caret culpâ, debet carere pœnâ irregularitatis. vnde rebaptizans ex ignorantia, non fit irregularis. Item rebaptizatus ex ignorantia juris, vel facti non est irregularis. Addo Rebaptizans cum conditione eum,

quem

quem putat verè esse baptizatum, siue ista conditio apponatur in mente, siue exteriùs addatur, non est irregularis, quia hic non iteratur Baptismus, positâ conditione. Ita Nauarr. cap. 27. num. 246. Henriquez *lib. 14. c. 4. n. 3.* Hinc

COLLIGE 1. Ex iteratione confirmationis, & ordinis, non contrahitur irregularitas. Ratio est, quia hæc irregularitas non est in jure expressa, irregularitas autem non incurritur, nisi sit in jure expressa. Ita Couaruuias *in Clement. Si furiosus 1. parte. n. 8.* contra Nauarrum. Bonacina *disp. 7. q. 3. puncto 3. num. 8.*

Ex iteratione confirmationis non contrahitur

COLLIGE 2. Adultus baptizatus ab hæretico, est irregularis, vt habetur *c. qui in qualibet. 1. q. 7.* & hoc esse verum affirmat *Suarez. disp. 42. Sect. 1. num. 14.* etiamsi ab ipso Baptismum absq; culpa susceperit.

COLLIGE 3. In ista irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptismi publica, Papa dispensat, in irregularitate verò proueniente ex iteratione occultâ, potest Episcopus dispensare, constat ex Trident: *Sess. 24. cap. 6.*

COLLIGE 3. Adultus baptizatus ab hæretico est irregularis: habetur *cap. qui in qualibet 1. q. 7.* Infans verò baptizatus ab hæretico, non est irregularis, quia irregularitas non contrahitur, nisi sit expressa in jure.

DICO 9. Recipiens Sacros Ordines in excõmunicatione, cum ignorantia crassa, incurrit irregularitatem. Habetur *cap. Cùm illorum, de sentent: Excom. in 6.* Ita Nauar. *num. 241.* Rodericus *1. p. c. 168.* Circa quam conclusionem. Aduerte 1. quòd solùm ligatus majori excommunicatione, non verò minori, incurrat hanc irregularitatem. Deinde recipiens Majores, non verò Minores ordines. Inde

Recipiens ordines in excom: fit irregularis.

COLLIGE 1. Ligatus majori excommunicatione, suspensione, & interdicto, etiamsi occulto, & excommunicatione tolerata, incurrit irregularitatem, exercendo sollenniter, vel ex officio, actus majoris ordinis, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, aut obliuionis. Patet *ex cap. is cui de sententia excommunicationis.* Hujus irregularitatis dispensatio Papæ reseruata.

COLLIGE 2. Suspensus, & interdictus, non incurrunt irregularitatem, suscipiendo ordines sacros. Est Bonacinæ *disp. 7. q. 3. puncto 4. n. 2.* quia loquuntur iura solùm de excommunicato, non verò de suspenso, & interdicto.

Suspensus suscipiens ordines nõ est irregularis.

COLLIGE 3. Recipiens ordines sacros per saltum, non est irregularis, sed suspensus. Ita Angelus *Verbo Irregularitas* 1. Ratio est, quia *in Capite sollicitudo*, directè prohibetur functio ordinis suscepti per saltum, hoc autem proprium est suspensionis.

DICO 10. Ligatus aliquâ censurâ, fit irregularis, exercendo ordines sacros, etiamsi sit occultus, & toleratus, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, vel obliuionis. Patet *ex cap.* 15. *cui*, *de sent*: *excom*: & hujus irregularitatis dispensatio ad Papam spectat, si delictum publicum, si verò occultum ad Episcopum. *cap.* 1. *de sent: Excommun: in* 6.

Exercens ordinis actum quem non habet est irregularis.

DICO 11. Clericus qui ministrat in ordine sacro, quem non habet incurrit irregularitatem, exercendo solenniter, scienter, & ex officio. Vnde cantans Epistolam sine manipulo, vel Euangelium sine stola, non sit irregularis, quia non cantat solenniter ex ordine, & ex officio. Ita Bonacina *loco citato puncto* 6. *n.* 2.

Hæretici apostatæ sunt irregulares.

DICO 12. Hæretici, apostatæ à fide, eorum fautores, & defensores sunt irregulares, etiamsi sint occulti, *cap. Presbyteros dist.* 50. dummodo verè hæretici sint interiùs, & exteriùs. Similiter apostata à Religione, & à statu clericali, est irregularis. *cap. hi qui*, *dist.* 50. Item filii hæreticorum sunt irregulares vsq; ad secundam generationem per lineam paternam, per lineam verò maternam solùm ad primam. *cap. statutum*, 2. *de hæreticis in* 6. Si verò parentes ante mortem reconciliati sunt Ecclesiæ, filii talium, & nepotes, possunt promoueri. Ita Henriq: *lib.* 13. *c.* 40. *n.* 1. Item filii neophytorum irregulares non sunt. Ita Bonacina *num.* 11. Aduerte quòd ab irregularitate hac, solus *Papa* dispensat.

Judices qui irregulares.

DICO 13. Omnis judex excepto Summo Pontifice, ferens sententiam mortis, etiam justam, vel mutilationis, ejusq; cooperatores, assessores, satellites, torquentes reum, ad inquirendam veritatem, notarii, scribentes &c. irregularitatem contrahunt, si mors sit secuta. Item comitantes reum ad supplicium, causa securitatis. Custodes carceris. vel qui facit aliquid, ob quod mors acceleratur. Item clericus jubens Judicem sententiam exequi; Si verò dicit Judici, vt ex justitia judicium ferat, excusari potest ab irregularitate, quia modus hic loquendi, non importat cooperationem ad mortem. Vide Bonacinam *q.* 4. *puncto.* 1. *num.* 21. Vnde concionator reprehendens peccatores publi-

publicos in concione, etiamsi judex inde arripiat occasionem puniendi illos, non fit irregalaris. Hinc

COLLIGE Illum esse irregularem, qui satellitibus directè vel indirectè indicauit reum, vel fuit causa, vt reus caperetur, secutâ mutilatione, vel morte; secùs dicendum de eo, qui aliquem ostendit, nesciens ipsum quæri ad mortem. Et hæ prædictæ irregularitates ex defectu perfectæ lenitatis.

Accusans quando incurrit irregularitatem

DICO 14. Accusans alium in causa criminali, incurrit irregularitatem, modo accuset in vindictam, nam qui accusat petendo satisfactionem, vel vt se seruet indemnem, modò expresè protestetur, se non intendere pœnam sanguinis. Colligitur *ex cap. penultimo de homicidio in 6.* Item Testis ex cujus testimonio mors secuta fuit est irregularis, siue juridicè examinatus fuerit, siue non. Ratio est, quia quicunq; cooperatur morti, vel mutilationi fit irregularis *cap. Si quis viduam, dist. 50.* Ex quo sequitur Clericum non posse cogi ad ferendum testimonium in causa sanguinis contra reum, potest tamen testari in fauorem rei.

Occidentes sunt irregulares.

DICO 15. Occidentes in bello tam justo, quàm injusto incurrunt irregularitatem. *cap. Petitio tua, de homicidio.* Non item procedentes ad bellum sine animo pugnandi, si occidant inimicum ad sui defensionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ. Similiter consulentes bellum justum, vel animantes milites ad pugnam, non sunt irregulares.

Chirurgi an irregulares.

DICO 16. Laicus exercens chirurgiam, vel medicinam, secundùm regulam artis, non fit irregularis, etiamsi membrum aliquod abscindat causa sanitatis; Si verò culpâ, vel imperitiâ chirurgi, vel medici, mors sequatur, incurrunt irregularitatem. Porrò clericus exercens officium medici, vel chirurgi, juxta regulam artis, seclusâ adustione, vel incisione, non est irregularis, etiamsi mors sequatur. quia hoc est opus pietatis, & misericordiæ. Porrò clericus sacris initiatus scindendo venam ad emittendum sanguinem fit irregularis, secutâ morte, quia propriè dicitur incidere.

DICO 17. Occidens alium ob defensionem vitæ suæ, non excedens moderamen inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem. Patet *ex Clement. si furiosus, de homicidio.* Ratio est, quia tale homicidium, non est voluntarium, sed necessarium.

DICO 18. Homicidium casuale, quod non est volitum in se, nec

Homicidiū casuale non inducit irregularitatem. in causa. *cap. Dilectus de homicidio.* Ratio est, quia tale homicidium, nullo modo est voluntarium. Ergo. Vnde commissum à furioso, vel ebrio, non inducit irregularitatem.

DICO 19. Homicidium non omninò casuale, sed volitum in causa, vel implicitè voluntarium inducit irregularitatem. Vnde qui inter dormiendum, occidit infantem, fit irregularis. Ratio est, quia tale homicidium est voluntarium, eò quòd non adhibeatur debita cautio. Similiter qui jubet alterum percuti, afficitur irregularitate, secutâ morte, etiamsi expresse imposuerit mandatorio, ne lethaliter vulneret.

Homicida irregulares. DICO 20. Homo baptizatus occidens, vel mutilans voluntariè, fit irregularis. Habetur *in Clemen. Si furiosus de homicidio.* Item consulens, mandans, cooperans, non impediens, qui tenetur ex justitia, fit irregularis. Patet, quia isti efficaciter influunt in homicidium.

ARTICVLVS V.

Quis possit dispensare in Irregularitatibus?

Papa in omni irregularitate dispensat. DICO 1. Summus Pontifex, potest in omni irregularitate dispensare. Ratio est, quia sicut potest legem condere, ita & potest legem abrogare.

Episcopi in quibus? DICO 2. Episcopus in sua diœcesi, potest cum suis subditis in irregularitatibus prouenientibus ex occultis delictis dispensare, exceptâ irregularitate prouenìente ex homicidio voluntario, etiam occulto. Ita Trident. *Sess. 24. cap. 6.* Potest verò Episcopus dispensare in irregularitate prouenienre ex injusta mutilatione occulta, quia concil. Trident. excipit tantummodò irregularitatem prouenientem ex homicidio. Item potest dispensare in homicidio verè casuali, non potest verò in vllo homicidio voluntario, etiam justo, & licito, vt in homicidio commisso à judice, ferente justam sententiam sanguinis, vel commisso à milite in bello justo. Colligitur ex Trident. *Sess. 24. c. 6.* Vide Suarez. *disp. 41. Sect. 2. n. 3.*

Sublatâ causâ tollitur irregularitas. DICO 3. Irregularitas aufertur, ablatâ causâ, ob quam fuerat inducta. Quare irregularitas ex defectu ætatis, tollitur defectu ætatis, V. G. ad presbyteratum suscipiendum, est irregularis, donec attingat annum ætatis 25. postquam illum attigerit, presbyteratum recipere poterit Similiter irregularitas ex ignorantia, tollitur per scientiam. Ratio est, quia cessante causa, cessat effectus.

DICO 4. Prælati Regulares, possunt dispensare cum suis subditis per

per priuilegia, in omnibus irregularitatibus, exceptis his, quæ proueniunt ex homicidio voluntario notorio; possunt verò dispensare in homicidio voluntario occulto. Item non possunt dispensare in bigamia; & deformitate essentiali, non enim possunt dispensare, cum carente digito pollice, vel oculo Canonis; Neq; cum leproso, vel caduco &c. Ita Rodericus *Tom: 1. q. 4. art. 3.* Item non possunt Prouinciales, neq; Generales dispensare cum infami, notato infamiâ juris, & condemnato legitimè. Item non possunt dispensare, cum promotis ad Ordines Simoniacè. Ita Laurent: de *Portel verbo irregularitas.* Addo quòd Prouinciales possint dispensare, cum mutilatione membri voluntaria occulta, non deducta ad forum contentiosum. Hinc *Prælati Regulares quid possunt circa irregularitates.*

Collige Irregularitas quæ prouenit ex defectu natalium, per professionem aufertur, quoad Ordines suscipiendos, non verò quoad Prælaturas. Quare illegitimus, in Ordine aliquo professus, non potest esse Prior, Guardianus, Diffinitor, vel Prouincialis, nisi per dispensationem, quam dare quidem possunt, Prælati Majores in Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus, extra capitulum verò non. Habetur *in c. 1. de filiis Presbyterorum.* Vide Rodericum *tomo 1. q. 13. art. 6.*

Petes *An Prælati Regulares, possint illum habilitare, qui ante legitimam ætatem suscepit Ordines, vt exequatur Sacros Ordines?*

Respondeo Cum communi sententia Doctorum, negatiuè. Pro intelligentia.

Nota. Tria esse consideranda in ordinatione, seu promotione ad Sacros Ordines ante legitimã ætatem. Primum est ætas legitima, quam Conciliũ Trid: requirit *Sess. 23. c. 12.* Secundum est suspẽsio, quã incurrit ordinatus ante legitimã ætatem contrahit, per *Extr. cùm ex sacrorũ Pij II.* quæ suspensio non tollitur etiam adueniente legitima ætate, absq; dispensatione, vt docet Rodericus *Tom: 3. q. 23. art. 14.* Et ratio est, quia hæc suspensio lata est, absq; vlla temporis determinatione, proinde durat, quousq; per absolutionem non fuerit sublata. Tertium est irregularitas, quam contrahit promotus ante legitimam ætatem, per hoc quod celebret, seu potiùs consecret, unâ cum Episcopo ordinante, in ipsa ordinatione, vt docet Nauar. *Consil. 8 de Clericorum Excommunic.* Et Hieron: à Sorbo *in Compendio Priuilegiorum. verbo, Ordines sacri,* vbi ex Nauarro subdit. *Idcirco per primam celebrationem cum Episcopo, absq; eo, quòd aliàs celebret, irregularitatem incurrit, in susceptione pres-* *Prælati ordinum non possunt habilitare ætatem non habentes.*

ne presbyteratus, quam irregularitatem non incurrit, in susceptione aliorum ordinum, nisi suspensionem, in qua suspensione, si ordines exequatur, contrahit irregularitatem. Dato igitur, & concesso, quòd Prælati Ordinum Mendicantium, possint ordinatum ante legitimam ætatem, à suspensione absoluere, & cùm ipso dispensare in irregularitate, hoc enim verum est: Non possunt verò illos, qui annos requisitos non habent, habilitare ad exequendos ordines susceptos, quia nihil possunt contra Concilium Trident: quod omninò legitimam ætatem requirit, imò nec Episcopi possunt dare annos, non habentibus. Confirmatur ex jure *l. Itaq; fullo in ff. de furtis*, vbi dicitur, *Nemo ex delicto debet reportare commodum.* Atqui hic ex delicto reportaret commodum, nimirum habilitationem. Tùm quia *quod prohibetur, prohibentur etiam omnia, quæ sequuntur ex illo. per Regulam juris 39. in 6.* Hinc

COLLIGE I. Absolutus à suspensione per bullam cruciatæ, non potest celebrare ante accessum 25. annorum, absq; peccato mortali. Ita Rodericus *Tom. 3. q. 23. art. 11.*

COLLIGE 2. Qui bonâ fide ordinatus fuit ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, nec celebrans irregularis, tamen si postea celebraret, sciens se adhuc non habere legitimam ætatem, peccaret mortaliter, toties quoties, non tamen incurreret irregularitatem, cùm talis à principio non incurrerit suspensionem ipso facto, sed judex posset illum suspendere. Ita Rodericus *loco citato art. 11.* & in Summa *p. 2. c. 16. n. 2.* citans multos Doctores. Atq; hinc sequitur, quod Superiores ordinatum ante legitimam ætatem, non possunt legitimare, vt ordines exequatur, neq; sic ordinatus debet in hoc Superioribus obedire, sed annos præscriptos expectare.

QVÆSTIO VI.

Degradatio

Quid sit degradatio, & quis, aut quem degradare posit?

DICO I. Degradatio alia est realis, alia verbalis. Realis est pœna Ecclesiastica, quâ persona Ecclesiastica, priuatur omni beneficio, officio, & priuilegio clericali in perpetuum, absq; vlla spe illius consequendi, (nisi fortè à solo Papa restituatur) Ita Emman: Sa *Verbo Degradatio, num. 3.* Syluest. *ibidem. num. 8.* Degradatio verbalis, quæ etiam appellatur depositio, est sententia Ecclesiastica quâ persona Ecclesiastica priuatur omni officio, & beneficio in perpetuum sine spe illius

consequendi, non amisso priuilegio clericali. Ita Julius clarus *in pract. criminali q. 74.* Atq; hinc sequitur multiplicem esse differentiam inter degradationem realem, & verbalem. *Prima* est, quia actualis fieri solet cum majori solennitate, nam fieri solet assistentibus personis constitutis in dignitate, & degradandus induitur sacris vestibus, nec non vasa sacra pertinentia ad illum ordinem, à quo degradatur, defert, ad conspectum Episcopi à quo gradatim exuitur, & priuatur, ac tandem capillis tondetur, prolatis quibusdam verbis, terrorem incutientibus. Vide *Pontificale.* Secũda est quia verbalis fieri solet in absentem cõtumacem, realis autem in præsentem. *Cap. Nouimus, de verb: sign.* Tertia. Quia depositus realiter non gaudet priuilegio fori, & Canonis. *Cap. degradatio. de pœnis in 6.* Depositus verò verbaliter gaudet priuilegio Canonis, vnde qui illum percurit excommunicatur. Similiter gaudet priuilegio fori, nam non potest cogi, nec puniri à judice seculari. Ita Nauar. *c. 27. num. 81.* Sayrus *lib. 5. cap. 20.*

Quis potest degradare.

Dico 3. *Proprius* Episcopus consecratus, debet degradare realiter degradandum neq; potest delegare hanc facultatem alteri degradandi, & deponendi. Ita Trident: *Sess. 13. cap. 4.* Henriquez *cap. 43. n 5.* & communiter Doctores *in cap. Degradatio, de pœnis in 6.* Porrò depositio verbalis presbyteri spectat ad proprium Episcopum, vel ejus Vicarium generalem. Degradatio verò Episcopi spectat ad Papam. *Ex cap. Dudum. 3. q 6.* Prælati autem Religiosorum, non habent facultatem deponendi, vel degradandi suos subditos, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem. Vide Trident: *loco citato.* Syluest. *Verbo, degradatio n. 1.*

Quæ personæ possunt des.

Dico 3. Personæ quæ degradari possunt, sunt Personæ Ecclesiasticæ in ordine Ecclesiastico constitutæ, etiam in Minoribus Ordinibus. Patet ex Tridentino *loco citato.* Et habetur *in cap. si quis Episcopus 27. q. 1.* Vide Bonacinam *de Censuris disp. 4. puncto vnico.* Aduerte hîc, quòd degradatus, siue depositus realiter, auctoritate Episcopi, non potest in pristinum statum restitui si depositio sit valida, sed solùm à *Papa.* Colligitur *ex cap. Qui semel dist. 50.* Depositus enim realiter caret omni priuilegio clericali. Sciendum quoq; est, Sacerdotem degradatum validè, sed non licitè consecrare, quia per degradationem non amittit characterem Ordinis.

Differentia

Qværes *Quæ sit differentia, inter degradationem, cessationem à Diinis, Censuras, & irregularitatem?*

Respondeo esse multiplicem. Primò ex parte principii effic-

inter censuras & irregularitatē. entis, quia degradatio, cessatio à Diuinis fit ab homine, non à jure, irregularitas semper à jure, censuræ verò partim ab homine, partim à jure. 2. Differunt ex parte subjecti, quia interdicto subjiciuntur homines, & loca, Excommunicationi soli homines, de reliquis constat ex dictis. 3. Differunt ex parte causæ propter quam, quia irregularitates multæ incurruntur sine culpa, reliquæ censuræ, & pœnæ propter culpam propriam mortalem. 4. Ex parte effectus proprii cujusq; Cessatio enim à Diuinis, solùm impedit à laudibus Diuinis, publicè in choro recitandis. Degradatio priuat spe consequendi id, à quo est degradatus realiter. Suspensio priuat aliquo actu legitimo, vt Ordinis, vel officii, vel jurisdictionis, vel beneficii. Interdictum priuat ipsis Ecclesiasticis officiis. Irregularitas facit inhabilem ad actum primum, & secundum, Ordinum. Excommunicatio verò multos parit effectus, vt vidimus. Deniq; ex parte effectuum, quos inducunt, quia violatio, suspensionis, interdicti, & excommunicationis regularitatem inducit, transgresio verò irregularitatis, & cessationis à Diuinis minimè. constant hæc omnia ex dictis.

Conclusio, & Oratio ad Dominum JESVM.

Domine JESV CHRISTE qui es α, & ω, sapientia, ac infinita veritas, cujus oculis omnia nuda sunt, & aperta, ostende nobis in tenebris ignorantiæ, & peccatorum, inuolutis, vias, per quas ad te verum principium, & finem curramus, ne vllis censuris hîc irretiti, vel laqueis diaboli, aut mundi illecebris capti, sed ipsis, te illustrante, perfectè cognitis, Te ipsum cum Patre, & Spiritu Sancto, & in via, & in patria collaudare, & concelebrare poßimus. Amen.

Soli DEO Honor, & gloria, Latriæ.
Beatissimæ Virgini MARIÆ, Hyperduliæ.
Omnibus Sanctis, Duliæ.

FINIS.

Hæc omnia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ est Magistra veritatis judicio, examini, & correctioni subjiciuntur.

INDEX

INDEX RERUM MEMORABILIVM,

Quæ in hoc opere continentur.

Approbatio.

Attritio.

Auxilium.

Bonitas moralis.

Casus reseruatus.

an Re-

Censura.

Circumstantiæ.

Clausura.

Clauis.

Cogitatio.

Qui

Confessarius.

Conscientia.

Contritio.

Pro-

Interdictum.

Irregularitas.

Jurisdictio.

Aucto-

Peccati Macula.

De peccatorum reditu in recidiuante.

Pœnitentia vt virtus.

Pœnitentia vt est Sacramentum.

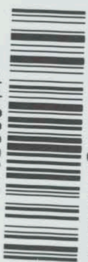
Mate-

Quar-

Quid

Biblioteka Jagiellońska
stdr0025967

